

Jaarverslag
Stichting
De Nationale
Algemeen
Pensioenfonds

Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds
Schenkkade | 2595 AS | Den Haag
Postbus 4471 | 6401 CZ | Heerlen

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 65077318

Verslag over het boekjaar
1-1-2023 t/m 31-12-2023

Inhoud

	Pagina
1. Voorwoord	7
2. Meerjarenoverzicht	9
3. Verslag van het bestuur	
3.1 Het pensioenfonds	19
3.2 Hoofdpijnen van het verslagjaar	22
3.3 Integraal risicomanagement	33
3.4 Financiële paragraaf	37
3.5 Beleggingsparagraaf	38
3.6 Compliance jaarwerk 2023	49
3.7 Verslag van de Vergadering van Belanghebbendenorganen (VBO)	50
3.8 Kring A	53
3.9 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring A	67
3.10 Kring B	69
3.11 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring B	84
3.12 Kring D - TrueBlue	86
3.13 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring D - TrueBlue	98
3.14 Kring E	100
3.15 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring E	107
3.16 Kring McCain	109
3.17 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring McCain	124
3.18 Kring AFM	126
3.19 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring AFM	141
3.20 Kring ANWB	143
3.21 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring ANWB	158
3.22 Toekomstvisie	160
4. Verslag intern toezicht	
4.1 Inleiding	163
4.2 Taken en rollen intern toezicht	163
4.3 De gehanteerde werkwijze	163
4.4 De observaties met betrekking tot het verslagjaar 2023	164

5. Jaarrekening

Balans per 31 december	172
Staat van baten en lasten	174
Kasstroomoverzicht	175
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	176
Toelichting op de balans per 31 december	181
Toelichting op de staat van baten en lasten	184
Toelichting Kring A	188
Balans per 31 december	188
Staat van baten en lasten	190
Kasstroomoverzicht	191
Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitskring Kring A	192
Toelichting op de balans per 31 december	198
Toelichting op de staat van baten en lasten	204
Risicoparagraaf	209
Actuariële verklaring	215
Toelichting Kring B	218
Balans per 31 december	218
Staat van baten en lasten	220
Kasstroomoverzicht	221
Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitskring Kring B	222
Toelichting op de balans per 31 december	228
Toelichting op de staat van baten en lasten	234
Risicoparagraaf	239
Actuariële verklaring	245
Toelichting Kring D	248
Balans per 31 december	248
Staat van baten en lasten	250
Kasstroomoverzicht	251
Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitskring Kring D	252
Toelichting op de balans per 31 december	258
Toelichting op de staat van baten en lasten	263
Risicoparagraaf	268
Actuariële verklaring	274
Toelichting Kring E	276
Balans per 31 december	276
Staat van baten en lasten	278
Kasstroomoverzicht	279
Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitskring Kring E	280
Toelichting op de balans per 31 december	284
Toelichting op de staat van baten en lasten	287
Actuariële verklaring	289

Toelichting Kring F	292
Balans per 31 december	292
Staat van baten en lasten	294
Kasstroomoverzicht	295
Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring Kring F	296
Toelichting op de balans per 31 december	302
Toelichting op de staat van baten en lasten	307
Risicoparaagraaf	312
Actuariële verklaring	318
Toelichting Kring K	320
Balans per 31 december	320
Staat van baten en lasten	322
Kasstroomoverzicht	323
Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring Kring K	324
Toelichting op de balans per 31 december	330
Toelichting op de staat van baten en lasten	335
Risicoparaagraaf	340
Actuariële verklaring	346
Toelichting Kring M	348
Balans per 31 december	348
Staat van baten en lasten	350
Kasstroomoverzicht	351
Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring Kring M	352
Toelichting op de balans per 31 december	358
Toelichting op de staat van baten en lasten	364
Risicoparaagraaf	369
Actuariële verklaring	375
Ondertekening jaarrekening	377

6. Overige gegevens

Statutaire bepalingen inzake bestemming saldo baten en lasten	379
Actuariële verklaringen	379
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	380

Pagina

7. Bijlagen

7.1	Organogram	391
7.2	Bestuur	392
7.3	Collectiviteitkringen	395
7.4	Belanghebbendenorganen	396
7.5	Bestuursbureau	399
7.6	Compliance officer	400
7.7	Risicomanager	400
7.8	Overige relaties	400
7.9	Nevenfuncties	401
7.10	Bijlages Duurzaam beleggen	
	(Sustainable Finance Disclosure Regulation, SFDR)	402
	De Nationale APF Kring A	403
	De Nationale APF Kring B	412
	De Nationale APF Kring D	422
	De Nationale APF Kring E	431
	De Nationale APF Kring F	441
	De Nationale APF Kring K	450
	De Nationale APF Kring M	459
7.11	Begrippenlijst	468

1. Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2023 van De Nationale Algemeen Pensioenfonds. Een jaar dat wordt getekend door wereldwijd aanhoudende onrust en verschrikkelijke aanslagen en oorlogen in Oekraïne en Israël. Dichter bij huis hadden we een bijzonder jaar door de verkiezingen voor de Tweede Kamer in november, waarbij de zittende coalitie flink stemmen heeft moeten inleveren. Politieke nieuwkomers wisten een flink mandaat bij de kiezer te verkrijgen. De thema's bestaanszekerheid, pensioenen en bestuurlijke vernieuwing waren prominent aanwezig in de verkiezingscampagnes. Gaat dit impact krijgen op ons functioneren als pensioensector en de vernieuwingen die op de agenda staan? Dit zal in de loop van 2024 duidelijk worden.

Eind mei 2023 is de Wet Toekomst Pensioenen (WTP) goedgekeurd in de Eerste Kamer. Daarmee is het wetgevend traject rondom het nieuwe pensioenstelsel afgerond. De WTP is ingegaan per 1 juli 2023. Wij zijn verheugd dat hiermee een eind is gekomen aan een lange periode van onzekerheid, zowel qua inhoud van de nieuwe wetgeving als qua implementatietermijnen. Uiterlijk per 1 januari 2028 moeten alle regelingen voor nieuwe pensioenopbouw zijn overgezet naar het nieuwe stelsel, enkele uitzonderingsbepalingen daargelaten. De voorbereiding van de migratie naar WTP was het belangrijkste punt op onze agenda van 2023. Dit betrof onder meer ons productaanbod en de migratiekalender voor de verschillende kringen. De inhoud van de nieuwe regelingen is aan sociale partners, maar wij streven ernaar zo veel mogelijk gezamenlijk met hen op te trekken. Voor de bij ons aangesloten slapende regelingen nemen wij het voortouw, waarbij we de sociale partners, die de oorspronkelijke regeling hadden afgesproken, zoveel mogelijk betrekken. Zonder hen kunnen de door ons beheerde pensioenen immers niet worden ingevaren naar het nieuwe stelsel. Het nieuwe pensioenstelsel vraagt ook veel van onze strategische partners AZL en GSAM. Wij hebben veelvuldig overleg met onze partners om te borgen dat de voorbereiding zowel qua timing als inhoudelijk op de juiste wijze wordt gedaan. Onze kringen gaan starten met de migratie naar WTP vanaf 1 juli 2026. Een aantal andere klanten van onze partners gaan reeds over vanaf 1 januari 2025. Als sector leren we op dit moment veel van en met elkaar, die opgedane kennis en ervaring kunnen wij prima inzetten voor onze klanten.

Vanuit economisch perspectief geeft 2023 een totaal ander beeld dan 2022. Ondanks de verschrikkingen van de oorlogen wereldwijd, hebben de financiële markten positieve resultaten laten zien. De kapitaalmarktrente is per saldo iets gedaald, waardoor de vastrentende waarden in waarde zijn gestegen. De inflatie is weer tot meer normale niveaus teruggezakt. Al met al hebben onze kringen behoorlijke rendementen laten zien. Er was derhalve ruimte voor het verlenen van toeslagen. Net als vorig jaar heeft de wetgever, vooruitlopend op de overstap naar het nieuwe stelsel, de regels inzake toeslagen tijdelijk aangepast. Voor zover mogelijk en passend geacht hebben wij gebruik gemaakt van deze regelgeving. We zijn daarbij prudent te werk gegaan. We hebben een goede balans gezocht tussen enerzijds behoud van koopkracht bij onze deelnemers en anderzijds behoud van voldoende vermogen om straks om op een goede manier in te kunnen varen naar het nieuwe stelsel. Deze besluiten zijn in een intensieve dialoog met onze Belanghebbendenorganen genomen.

Terugkijkend op 2023 ziet het bestuur dat er zowel binnen de eigen organisatie als bij onze strategische partners met enorm veel toewijding, inzet en deskundigheid wordt gewerkt aan een goed pensioen voor onze deelnemers. Wij zijn hier zeer dankbaar voor en hierdoor kijken wij met veel vertrouwen naar de toekomst!

2. Meerjarenoverzicht

	2023	2022	2021	2020	2019
<i>De Nationale APF bedrijfsomgeving</i>					
Weerstandsvermogen (in duizenden)					
Eigen vermogen	7.484	6.884	9.301	7.794	2.659
Achtergestelde leningen bijdragend aan weerstandsvermogen	500	500	500	500	500
Beschikbaar weerstandsvermogen	7.984	7.384	9.801	8.294	3.159
Minimaal vereist weerstandsvermogen	6.984	6.384	8.801	7.294	2.107

De Nationale APF Kring A (actief vanaf maart 2017),
vanaf mei 2021 is Kring J toegetreden

Aantallen ¹⁾

	2023	2022	2021	2020	2019
Actieve deelnemers	559	506	490	507	519
Gewezen deelnemers	1.446	1.495	1.556	521	496
Pensioengerechtigden	1.634	1.611	1.586	165	159

Totaal	3.639	3.612	3.632	1.193	1.174

Financiële gegevens (in duizenden euro)

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Belegd vermogen ^{1) 2)}	561.641	531.619	721.205	215.697	184.049
Beleggingsopbrengsten	46.069	-155.341	13.845	30.508	36.878
Rendement op basis van total return	8,9%	-21,9%	-2,0%	16,6%	25,2%
Vermogensbeheerkosten (in %)	0,32%	0,31%	0,30%	0,33%	0,31%
Transactiekosten (in %)	0,07%	0,12%	0,09%	0,11%	0,12%
Totale vermogensbeheerkosten (in %)	0,39%	0,43%	0,39%	0,44%	0,43%

Reserves

Algemene reserve	71.190	65.534	103.516	24.467	14.703
Bestemmingsreserve	0	6.960	9.300	0	0

Totaal reserves	71.190	72.494	112.816	24.467	14.703

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds ²⁾	491.318	464.161	601.858	192.436	170.631
Herverzekerde technische voorziening	211	294	427	533	621

Totaal technische voorzieningen	491.529	464.455	602.285	192.969	171.252

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	4.924	4.436	4.508	4.466	4.499

Pensioenuitkeringen ²⁾	23.840	21.469	14.734	2.936	2.831

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Totale kosten ²⁾	408	394	318	133	112
Per deelnemer in euro (Actieven en Pensioengerechtigden)	186	186	153	198	165

Dekkingsgraad

Aanwezige dekkingsgraad	114,5%	114,1%	117,2%	112,7%	108,6%
Beleidsdekkingsgraad	117,2%	120,2%	115,0%	106,0%	105,7%
Minimaal Vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%	104,1%	104,3%	104,4%
Vereiste dekkingsgraad	115,0%	115,4%	113,8%	113,7%	113,4%

1) Beleggingen exclusief beleggingsgerelateerde overlopende posten en liquide middelen.

2) Kring A en Kring J zijn in 2021 gefuseerd. Dit verklaart de trendbreuk bij een aantal cijfers in 2021. Om hier iets meer duidelijk aan te geven zijn een aantal vergelijkende cijfers van Kring J in de tabel op de volgende pagina weergegeven.

	2023	2022	2021	2020	2019
De Nationale APF voormalig Kring J (actief vanaf januari 2018, gesloten en gefuseerd met Kring A per 30 april 2021)					
Aanvullende vergelijkende cijfers van Kring J kunnen worden geraadpleegd in het jaarverslag van 2021.					
Aantallen					
Actieve deelnemers	0	0	0	5	6
Gewezen deelnemers	0	0	0	1.095	1.136
Pensioengerechtigden	0	0	0	1.393	1.388
Totaal	0	0	0	2.493	2.530
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Beleggingen voor risico pensioenfonds	0	0	0	522.817	492.030
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	0	0	0	454.962	443.159
Pensioenuitkeringen	0	0	5.634	16.885	16.629
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	0	0	114	288	311
Dekkingsgraad					
Aanwezige dekkingsgraad	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.	111,5%	109,9%

De Nationale APF Kring B (actief vanaf augustus 2021)

Aantallen

Actieve deelnemers	604	615	620
Gewezen deelnemers	3.396	3.390	3.374
Pensioengerechtigden	900	862	829

Totaal	4.900	4.867	4.823

Financiële gegevens (in duizenden euro)

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Belegd vermogen ¹⁾	586.169	521.915	702.081
Beleggingsopbrengsten	51.910	-189.004	-10.891
Rendement op basis van total return	9,9%	-26,4%	-1,3%
Vermogensbeheerkosten (in %)	0,22%	0,20%	0,22%
Transactiekosten (in %)	0,06%	0,12%	0,07%
Totale vermogensbeheerkosten (in %)	0,28%	0,32%	0,29%

Reserves

Algemene reserve	60.494	50.971	38.133
Bestemmingsreserves	1.055	1.654	5.062

Totaal reserves	61.549	52.625	43.195

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	522.616	482.031	682.505
Herverzekerde technische voorziening	100	102	132

Totaal technische voorzieningen	522.716	482.133	682.637

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	12.830	11.750	6.378

Pensioenuitkeringen	12.423	11.714	3.259

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Totale kosten	480	515	147
Per deelnemer in euro (Actieven en Pensioengerechtigden)	319	349	101

Dekkingsgraad

Aanwezige dekkingsgraad	111,6%	110,6%	105,6%
Beleidsdekkingsgraad	115,2%	109,7%	104,5%
Minimaal Vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad	114,6%	115,4%	112,5%

1) Beleggingen exclusief beleggingsgerelateerde overlopende posten en liquide middelen.

De Nationale APF Kring D (actief vanaf mei 2020)

Aantallen

	2023	2022	2021	2020
Actieve deelnemers	31	34	38	43
Gewezen deelnemers	6.098	6.254	6.425	6.558
Pensioengerechtigden	1.117	1.019	926	812

Totaal	7.246	7.307	7.389	7.413

Financiële gegevens (in duizenden euro)

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Belegd vermogen ¹⁾	365.856	346.526	479.207	484.239
Beleggingsopbrengsten	25.955	-125.349	-3.963	36.840
Rendement op basis van total return	7,6%	-26,3%	-0,8%	8,0%
Vermogensbeheerkosten (in %)	0,34%	0,33%	0,32%	0,29%
Transactiekosten (in %)	0,10%	0,19%	0,11%	0,16%
Totale vermogensbeheerkosten (in %)	0,44%	0,52%	0,43%	0,45%

Reserves

Algemene reserve	32.110	31.831	27.663	-6.951

Totaal reserves	32.110	31.831	27.663	-6.951

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	334.759	315.777	454.605	497.429
Herverzekerde technische voorziening	976	1.083	0	0

Totaal technische voorzieningen	335.735	316.860	454.605	497.429

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	0	0	0	276

Pensioenuitkeringen	4.734	4.045	3.511	2.100

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Totale kosten	528	492	516	305
Per deelnemer in euro (Actieven en Pensioengerechtigden)	460	467	535	357

Dekkingsgraad

Aanwezige dekkingsgraad	109,6%	110,0%	106,1%	98,6%
Beleidsdekkingsgraad	112,9%	111,0%	102,2%	94,7%
Minimaal Vereiste dekkingsgraad	104,0%	104,0%	104,0%	104,0%
Vereiste dekkingsgraad	117,3%	117,9%	115,2%	114,1%

1) Beleggingen exclusief beleggingsgerelateerde overlopende posten en liquide middelen.

	2023	2022	2021	2020	2019
<i>De Nationale APF Kring E (actief vanaf maart 2017)</i>					
Aantallen					
Totaal aantal deelnemers	1.005	923	541	547	438
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Beleggingen voor risico deelnemers					
Belegd vermogen	14.508	12.496	15.700	15.640	2.282
Beleggingsopbrengsten	1.719	-3.265	839	875	277
Rendement op basis van total return	13,8%	-20,4%	5,4%	4,1%	22,2%
Vermogensbeheerkosten (in %) ¹⁾	0,50%	0,42%	0,32%	0,33%	–
Transactiekosten (in %) ¹⁾	0,13%	0,11%	0,02%	0,08%	–
Totale vermogensbeheerkosten (in %) ¹⁾	0,63%	0,53%	0,34%	0,41%	–
Reserves					
Algemene reserve	101	48	35	14	6
Voorzieningen					
Voorziening voor risico deelnemers	14.698	12.670	15.692	15.631	2.282
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	815	789	478	462	463

1) De kosten over 2019 en 2018 zijn niet volledig en daarom niet vergelijkbaar met de hier getoonde kostenratio's. Daarom zijn deze niet opgenomen.

De Nationale APF Kring F (actief vanaf juni 2017)

Aantallen

	2023	2022	2021	2020	2019
Actieve deelnemers	551	523	503	504	502
Gewezen deelnemers	559	534	509	498	485
Pensioengerechtigden	263	251	237	208	191

Totaal	1.373	1.308	1.249	1.210	1.178

Financiële gegevens (in duizenden euro)

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Belegd vermogen ¹⁾	112.425	99.509	134.510	127.889	107.223
Beleggingsopbrengsten	10.087	-37.056	706	18.301	20.611
Rendement op basis van total return	10,0%	-27,2%	0,6%	17,1%	24,3%
Vermogensbeheerkosten (in %)	0,49%	0,46%	0,39%	0,36%	0,39%
Transactiekosten (in %)	0,09%	0,16%	0,09%	0,11%	0,11%
Totale vermogensbeheerkosten (in %)	0,58%	0,62%	0,48%	0,47%	0,50%

Reserves

Algemene reserve	14.053	11.990	18.447	9.132	3.661
Bestemmingsreserve	541	874	1.089	679	417

Totaal reserves	14.594	12.864	19.536	9.811	4.078

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	98.026	87.270	115.154	119.132	104.391

Totaal technische voorzieningen	98.026	87.270	115.154	119.132	104.391

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	5.381	4.957	5.346	4.410	3.909

Pensioenuitkeringen	2.123	1.891	1.686	1.482	1.380

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Totale kosten	556	483	371	353	306
Per deelnemer in euro (Actieven en Pensioengerechtigden)	683	624	501	496	442

Dekkingsgraad

Aanwezige dekkingsgraad	114,3%	113,7%	116,0%	107,7%	103,5%
Beleidsdekkingsgraad	118,3%	117,6%	112,9%	101,0%	100,8%
Minimaal Vereiste dekkingsgraad	104,3%	104,3%	104,3%	104,4%	104,4%
Vereiste dekkingsgraad	116,3%	117,0%	115,2%	115,0%	114,5%

1) Beleggingen exclusief beleggingsgerelateerde overlopende posten en liquide middelen.

De Nationale APF Kring K (actief vanaf januari 2018)

Aantallen

	2023	2022	2021	2020	2019
Actieve deelnemers	737	705	687	682	677
Gewezen deelnemers	841	798	771	746	684
Pensioengerechtigden	92	84	75	64	53

Totaal	1.670	1.587	1.533	1.492	1.414

Financiële gegevens (in duizenden euro)

Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Belegd vermogen ¹⁾	270.654	241.821	337.691	336.761	271.542
Beleggingsopbrengsten	18.603	-103.853	-11.611	52.697	56.208
Rendement op basis van total return	7,4%	-30,4%	-3,5%	19,1%	27,0%
Vermogensbeheerkosten (in %)	0,31%	0,29%	0,27%	0,25%	0,26%
Transactiekosten (in %)	0,09%	0,18%	0,09%	0,11%	0,10%
Totale vermogensbeheerkosten (in %)	0,40%	0,47%	0,36%	0,36%	0,36%

Reserves

Algemene reserve	37.946	31.860	20.468	4.537	-726
Bestemmingsreserve	1.540	229	1.030	552	2.014

Totaal reserves	39.486	32.089	21.498	5.089	1.288

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen	233.415	209.870	316.706	333.119	271.409

Totaal technische voorzieningen	233.415	209.870	316.706	333.119	271.409

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	16.913	15.486	15.531	14.643	13.681

Pensioenuitkeringen	1.952	1.853	1.539	1.392	1.289

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Totale kosten	485	348	344	329	295
Per deelnemer in euro (Actieven en Pensioengerechtigden)	585	441	451	441	404

Dekkingsgraad

Aanwezige dekkingsgraad	116,3%	115,2%	106,5%	101,4%	99,7%
Beleidsdekkingsgraad	119,8%	110,4%	103,2%	97,2%	98,2%
Minimaal Vereiste dekkingsgraad	104,3%	104,4%	104,3%	104,3%	104,3%
Vereiste dekkingsgraad	115,1%	115,3%	112,4%	111,7%	112,6%

1) Beleggingen exclusief beleggingsgerelateerde overlopende posten en liquide middelen.

De Nationale APF Kring M (actief vanaf januari 2020)

Aantallen

	2023	2022	2021	2020
Actieve deelnemers	3.887	3.761	3.552	3.693
Gewezen deelnemers	8.308	7.985	7.757	7.305
Pensioengerechtigden	2.682	2.592	2.482	2.387

Totaal	14.877	14.338	13.791	13.385

Financiële gegevens (in duizenden euro)

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Belegd vermogen ¹⁾	1.632.834	1.408.514	1.923.413	2.007.253
Beleggingsopbrengsten	151.980	-578.804	27.771	214.424
Rendement op basis van total return	10,9%	-28,9%	1,3%	12,5%
Vermogensbeheerkosten (in %)	0,26%	0,24%	0,24%	0,26%
Transactiekosten (in %)	0,08%	0,14%	0,06%	0,08%
Totale vermogensbeheerkosten (in %)	0,34%	0,38%	0,30%	0,34%

Reserves

Algemene reserve	177.357	138.483	199.203	53.781

Totaal reserves	177.357	138.483	199.203	53.781

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	1.412.788	1.292.239	1.807.155	1.916.662

Totaal technische voorzieningen	1.412.788	1.292.239	1.807.155	1.916.662

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	49.297	46.967	47.357	40.800

Pensioenuitkeringen	42.266	39.630	38.159	36.979

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Totale kosten	1.476	1.448	1.352	1.265
Per deelnemer in euro (Actieven en Pensioengerechtigden)	225	228	224	208

Dekkingsgraad

Aanwezige dekkingsgraad	112,6%	110,7%	111,0%	102,8%
Beleidsdekkingsgraad	115,4%	111,2%	107,9%	95,9%
Minimaal Vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,2%	104,2%	104,2%
Vereiste dekkingsgraad	118,9%	118,7%	117,0%	116,8%

1) Beleggingen exclusief beleggingsgerelateerde overlopende posten en liquide middelen.

3. Verslag van het bestuur

3.1 Het pensioenfonds

3.1.1 Statutaire doelstelling

De Nationale APF is een algemeen pensioenfonds, zoals gedefinieerd in artikel 1 van de Pensioenwet en voert derhalve meerdere pensioenregelingen uit in meerdere collectiviteitkringen. Voor iedere collectiviteitkring wordt een afgescheiden vermogen aangehouden en een eigen financiële huishouding gevoerd.

De Nationale APF (het fonds, DNAPF of het APF) stelt zich ten doel het uitvoeren van pensioenregelingen zoals in de pensioenreglementen nader is bepaald, en het doen van uitkeringen aan en ten behoeve van deelnemers en pensioengerechtigden die vallen onder de uit te voeren pensioenregelingen.

3.1.2 Missie, visie en strategie

Missie

De missie van DNAPF is een duurzame en degelijke oplossing te bieden aan werkgevers en pensioenfondsden voor een kostenefficiënte en voorspelbare uitvoering van pensioenregelingen met behoud van betrokkenheid en zeggenschap. Belangrijke elementen worden als volgt ingevuld:

- Toekomstbestendig: nieuwe regelingen kunnen wij goed uitvoeren, daarbij ondersteund door sterke uitvoerders; financiële basis is geborgd.
- Maatschappelijk verantwoord: door ons beheerde pensioenen worden nog generaties uitgekeerd; wij hebben nadrukkelijk oog voor duurzaam omgaan met onze wereld en met elkaar.
- Totaaloplossing: als APF zijn we goed uitgerust om meerdere regelingen uit te voeren.
- Kostenefficiënt: goede balans tussen schaal en maatwerk.
- Beheerste uitvoering: als pensioenfonds rust een grote verantwoordelijkheid op ons om de pensioenen van onze deelnemers robuust te beheren.

De combinatie van duurzaam, degelijk, betrokken en zeggenschap maakt dat belanghebbenden zich ontzorgd weten.

Visie

In de visie wordt beschreven welke zienswijze, welk toekomstbeeld ten grondslag ligt aan het handelen van het fonds. Hiervoor wordt het volgende onderscheiden:

Trends in de pensioensector

De trend tot consolidatie houdt aan. Dit heeft te maken met de complexiteit van de transitie naar de Wet Toekomst Pensioenen (WTP), de eisen aan de governance en de blijvende druk op kostenbeheersing. Klanten van DNAPF vinden het belangrijk om de pensioenen onder te brengen bij een partij die in de eerste plaats gewoon een pensioenfonds is. Sociale partners bepalen de inhoud van de regeling, de uitvoering is degelijk, not for profit en er is goed georganiseerde solidariteit. Het fonds –de bestuurders en het bestuursbureau– herkent de vraagstukken en dilemma's van klanten.

We spreken de taal. Partijen vragen om ondersteuning door een professionele partij en hebben tegelijk behoefte aan behoud van zeggenschap op de belangrijkste parameters en behoud van eigenheid.

Individuele keuzemogelijkheden en zorgplicht

Er is steeds meer behoefte aan (individuele) keuzemogelijkheden. De premieregelingen onder de WTP komen hieraan tegemoet. Er zijn vele keuzes te maken, op vele momenten gedurende iemands levensloop. Keuzes zijn sterk afhankelijk van de ontwikkelingen in iemands persoonlijke leven. Hét pensioen voor dé deelnemer bestaat niet. Wij willen deelnemers faciliteren bij het maken van die keuzes. We laten de verantwoordelijkheid bij de deelnemer zelf, maar zijn er als hij ons nodig heeft.

Duurzaamheid

Pensioen staat niet op zichzelf. Natuurlijk draagt het pensioeninkomen bij aan een prettige oude dag. Maar een comfortabele toekomst vraagt ook om beleid dat rekening houdt met een gezonde ontwikkeling van de wereld om ons heen. Beleid dat is gericht op duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord beleggen in alle dimensies. Klein denken is niet voldoende. Voor een duurzame ontwikkeling is een stevige ambitie en inzet vereist. Qua milieu zetten wij in op de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat bedrijven en landen op een respectvolle wijze met elkaar en hun medewerkers en inwoners omgaan. Goede arbeidsomstandigheden, gezonde checks and balances in organisaties en het bestrijden van corruptie. Het zijn allemaal zaken die bijdragen aan een gezonde, tolerante maatschappij, waarin we elkaar een goede en gezonde toekomst gunnen en die met elkaar realiseren. Wij denken dat duurzaamheid en rendement op langere termijn hand in hand gaan.

Wet Toekomst Pensioenen en realiseren van schaalvoordelen

De WTP introduceert ambitieuze veranderingen ten opzichte van het huidige pensioenstelsel: persoonlijker, transparanter en eerder uitzicht op behoud van koopkracht.

Wij helpen onze klanten om zorgvuldig te onderzoeken of het gunstig is om de pensioenen die zijn opgebouwd in het huidige pensioenstelsel in te varen. De transitie naar persoonlijke pensioenvermogens maakt het eenvoudiger om de pensioenuitvoering te consolideren in een kring. Schaalvoordelen en een verlaging van de uitvoeringskosten liggen daarmee in het verschiep. Er kunnen situaties zijn waarbij invaren van opgebouwde aanspraken onder het huidige stelsel leidt tot niet evenwichtige uitkomsten. Ook voor die situaties bieden wij continuïteit. Daarnaast geldt ook en zeker voor deze klanten, die per definitie in volume zullen gaan teruglopen, dat er aandacht is voor de organisatie van schaalvoordelen. DNAPF brengt veel samen. Verschillende regelingen onder verschillende soorten wetgeving, opbouwfase en uitkeerfase, persoonlijk en efficiënt.

Organisatie

Mensen maken het verschil. DNAPF werkt met professionele bestuurders in een onafhankelijk gemengd model. Betrokken, ervaren bestuurders zijn bereikbaar, zij leggen de focus op degelijk en zorgvuldig en denken graag mee met aangesloten werkgevers en deelnemers over de inhoud van de oudedagsvoorziening. Degelijk werken zit in onze genen en raakt onder meer de beleidsvoorbereiding, de besluitvorming en de uitvoering van de regelingen. Werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden kunnen hun stem laten horen via de belanghebbendenorganen. Hier komt de pariteit terug. Op belangrijke besluiten hebben de belanghebbendenorganen goedkeuringsrecht. In onze interactie met belanghebbenden ligt de focus op royaal informeren en betrekken bij de ontwikkelingen van het fonds. Belanghebbenden moeten zich comfortabel voelen.

Strategie

DNAPF hanteert de volgende strategie om missie en visie te realiseren.

In contact met klanten

Het begint bij klantbeleving. Wat houdt sociale partners bezig? Welke doelen wensen zij met de pensioenregeling te bereiken? Wat leeft er bij de deelnemers? Door goed te luisteren willen wij borgen dat de uitvoering zo goed mogelijk aansluit bij de wensen en uitgangspunten van de belanghebbenden. Het regelmatig uitvoeren en herhalen van klanttevredenheid- en

risicobereidheidsonderzoeken is daar onderdeel van. Een regeling hoort in balans te zijn. Het is wenselijk om toezeggingen te doen of verwachtingen te wekken, die met een behoorlijke mate van waarschijnlijkheid worden gerealiseerd.

Regie op uitbesteding

De uitvoering van de regeling is uitbesteed. Dit geldt voor zowel het pensioenbeheer als het vermogensbeheer. Succesvol opereren van onze uitbestedingsrelaties is van doorslaggevend belang voor de dienstverlening aan de bij ons aangesloten werkgevers en deelnemers. Wij werken samen met partijen die zich onderscheiden door langjarige ervaring in de pensioensector. Pensioen zit in hun genen qua cultuur en beleving. Transitie zijn aan de orde van de dag en worden geroutineerd uitgevoerd, ook al heeft elke transitie zijn eigen specifieke dynamiek.

Eisen aan de dienstverlening door pensioenfondsen en hun uitvoerders staan niet stil. Dit heeft te maken met nieuwe wetgeving, maar zeker ook met brede maatschappelijke ontwikkelingen, waar nieuwe wetgeving veelal ook een reactie op is. Deze observatie vertalen wij naar het steeds weer aanscherpen van de eisen die wij aan onze uitvoerders stellen. Zo houden wij de regie op de uitbestede werkzaamheden.

Ontwikkeling van propositie

Onze huidige klanten zijn zeer divers. Open en gesloten regelingen, verschillen qua gemiddelde leeftijd, verschillen qua gemiddeld inkomensniveau enzovoorts. Hiermee samenhangend wordt verwacht dat een passende toekomstige regeling onder de WTP er voor de verschillende klanten divers uit ziet. Een flexibel en breed aanbod is dus gewenst. DNAPF wil deze brede vraag faciliteren. Tegelijkertijd moet de efficiëntie worden bewaakt. Voor de inrichting van de verschillende contracten zijn vele keuzes mogelijk. Wij zullen (alleen) de meest onderscheidende opties aanbieden.

Groei van De Nationale Algemeen Pensioenfonds

Groei is nodig om de verschillende soorten regelingen met voldoende schaal te kunnen uitvoeren. Groei is ook nodig om de kosten van de eigen organisatie over voldoende klanten te kunnen verdelen. Groei moet plaatsvinden onder de juiste condities. Wij zijn voorstander van een gezonde mate van uniformering, met ruimte voor maatwerk voor grotere klanten. Uniformering zorgt voor lagere kosten en zal naar onze mening veelal ook leiden tot méér duidelijkheid voor de belanghebbenden.

Transitiemanagement

De pensioensector staat de komende jaren voor een grote uitdaging. De transitie naar de WTP is geen sinecure.

Goed programmamanagement – zeker voor een algemeen pensioenfonds met een veelheid aan kringen – is van cruciaal belang voor een beheerst en integer proces. De rolverdeling tussen sociale partners, bestuur, belanghebbendenorgaan en uitvoerders wordt in de opzetfase uitgebreid met elkaar verkend en vastgelegd.

Bij de transitie maken wij een onderscheid tussen bestaande klanten en nieuwe klanten. Voor nieuwe klanten zal de komende jaren sprake zijn van een dubbele transitie, namelijk de overstap naar DNAPF en de overstap naar een nieuw type contract onder de WTP. Hier zijn verschillende scenario's mogelijk: eerst de overstap maken naar DNAPF en vervolgens gezamenlijk de overstap naar de WTP te maken of eerst zelf invaren en daarna de overstap maken naar DNAPF. Aan beide scenario's zitten voor- en nadelen, waar een nieuwe klant een afweging in moet maken. Alvorens te starten met de uitvoering van een regeling die voldoet aan de bepalingen van de WTP dient een opdrachtaanvaarding plaats te vinden. Er wordt gekeken naar zaken als financiële haalbaarheid, evenwichtigheid, uitvoerbaarheid en uitlegbaarheid. Door nadrukkelijk betrokken te zijn bij het ontwerp van een nieuwe regeling, zal de opdrachtaanvaarding en de uitvoering daarna ook optimaal verlopen en op elkaar aansluiten. Een tijdige toets op de uitvoerbaarheid en de uitlegbaarheid is dan geborgd.

3.2 Hoofdlijnen van het verslagjaar

3.2.1 Groei De Nationale APF

In 2023 heeft De Nationale APF met veel potentiële klanten gesproken en zijn er diverse offertetrajecten geweest, maar er zijn nog geen nieuwe klanten gecontracteerd. Een aantal van deze trajecten loopt door in 2024. We zien een duidelijke verandering in de markt. Daar waar partijen eerst nog een meer afwachtende houding aannamen, zien we nu dat deze één voor één concrete stappen zetten. De overgang naar een APF is daarin een veelgemaakte keuze. Wij spelen, samen met onze strategische partners, in op deze vraag in de markt. We faciliteren de overstap naar DNAPF door mogelijke klanten bij te staan in het nadenken hierover, waarbij we de ruimte geven om optimaal invloed en keuzevrijheid te behouden na de overgang. Wij bieden diverse scenario's om bij ons aan te sluiten. Om het commerciële proces nog beter te begeleiden is eind 2023 een commercieel directeur aangesteld. Zo voeren wij als APF nog meer regie op deze trajecten.

3.2.2 Bestuursvergaderingen

Het bestuur is in 2023 dertien maal bijeengeweeest. Het niet-uitvoerend bestuur is in het verslagjaar in vier vergaderingen bijeengekomen. Het uitvoerend bestuur heeft naast negentien formele portefeuillevergaderingen wekelijks overleg.

De belangrijkste onderwerpen die in de bestuursvergaderingen van 2023 aan de orde kwamen, zijn:

- strategie en bedrijfsvoering van het fonds;
- de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel waaronder het evenwichtigheidskader;
- begrotingen en herijking van de business case;
- dienstverlening en ontwikkelingen in organisatie en ICT-structuur bij AZL;
- business development;
- vaststellen van de fonds- en kringdocumenten van het fonds en de collectiviteitkringen;
- risicomanagement waaronder het risicomanagement jaarplan en updaten van de risicokaarten en SIRA;
- het pensioenbeleid (waaronder herijking grondslagen, premiebeleid);
- toeslagverlening 2024;
- het communicatiebeleid (waaronder het communicatiebeleidsplan);
- het beleggingsbeleid (zoals strategie, MVB, investment cases, SAA-studies, beleggingsplannen en rente- en herbalanceringsbeleid).

3.2.3 Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn de volgende fonds- en kringdocumenten gewijzigd:

ABTN

De Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) wordt jaarlijks door het bestuur geactualiseerd. De ABTN van DNAPF bestaat uit een algemeen deel en per kring een kring specifiek deel. Het algemene deel ziet op onze governancestructuur, financiële aspecten, vermogensbeheer, opzet administratieve organisatie en risicomanagement.

In het kring specifiek deel wordt van de kring het te voeren beleid, de financiële opzet en de grondslagen waarop het rust uiteengezet. In de bestuursvergadering van 21 februari 2024 zijn zowel het algemene deel als de kring specifiek delen van de ABTN geactualiseerd, waarbij de besluitvorming uit het verslagjaar 2023 is verwerkt.

Reglementen en uitvoeringsovereenkomsten

In het verslagjaar zijn de pensioenreglementen van onze kringen geactualiseerd aan de grondslagen en cijfers die gelden per 1 januari 2024. Daarnaast zijn de parameters in de pensioenregelingen geupdated en zijn drie pensioenregelingen gewijzigd. De actuele pensioenreglementen zijn beschikbaar op onze website www.denationaleapf.nl. Met drie werkgevers is de uitvoeringsovereenkomst aangepast.

Governance

Op het gebied van de governance zijn in het verslagjaar verschillende fondsdOCUMENTEN aangepast. Het Governanceplan, Privacybeleid en ICT beleid zijn aangepast en het datakwaliteitsbeleid is afgerond. Het beleid weerstandsvermogen en de procedure meldplicht datalekken hebben een update ondergaan. Vanwege de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zijn de uitgangspunten voor het evenwichtigheidskader vastgesteld en besproken met de belanghebbendenorganen. Daarnaast is het communicatiejaarplan voor 2024 opgesteld.

In het verslagjaar is een toets uitgevoerd op de naleving van de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen van de Pensioenfederatie. De aanbevelingen uit deze toets zijn verwerkt in de update van het Privacybeleid. Tot slot is eind 2023 aangevangen met het aanpassen van het integriteitbeleid en de klokkenluidersregeling. Deze zijn in het eerste kwartaal van 2024 afgerond. Verder zijn enkele reglementen, zoals de klachtenregeling, bijgewerkt en processen gestroomlijnd.

3.2.4 Beloningsbeleid

Conform de Pensioenwet dient De Nationale APF een beleid inzake beloningen te voeren dat niet aanmoedigt tot het nemen van meer risico's dan voor pensioenfondsen aanvaardbaar is en ook de Code Pensioenfondsen schrijft voor dat pensioenfondsen een beheerst en duurzaam beloningsbeleid voeren. De Nationale APF onderschrijft dit principe volledig en heeft het beloningsbeleid schriftelijk vastgelegd.

De hoogte van de vergoedingen wordt als volgt vastgesteld:

- De hoogte van de vergoeding voor de uitvoerende bestuursleden wordt bepaald door de niet-uitvoerende bestuursleden;
- De hoogte van de vergoedingen voor de niet-uitvoerende bestuursleden, waaronder begrepen de voorzitter, wordt bepaald door het bestuur;
- De hoogte van de onkostenvergoeding van de leden van het belanghebbendenorgaan wordt bepaald door de niet-uitvoerende bestuursleden;
- De beloningen zijn niet hoger dan hetgeen bepaald in de Wet normering topinkomens (Wnt). De beloningen van het bestuur worden jaarlijks aangepast conform artikel 2.3 lid 2 Wnt.

In dit jaarverslag rapporteert het bestuur over de werkelijk betaalde vergoedingen aan de bestuursleden, zie daarvoor de toelichting op de staat van baten en lasten.

3.2.5 Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is wettelijk verankerd en de hierin opgenomen normen zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. DNAPF voldoet aan de meeste normen en rapporteert hieronder het beperkt aantal uitzonderingen. Hoewel de normen in de Code weliswaar leidend zijn, laat de Code ruimte voor eigen verantwoordelijkheid van het pensioenfondsbestuur. Pensioenfondsen mogen de Code daarom naleven volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Afwijken van de norm is dus mogelijk, als daar een goede reden voor is en hierover verantwoording wordt afgelegd in het jaarverslag.

In het navolgende overzicht zijn de normen van de Code opgenomen waaraan het pensioenfonds in het verslagjaar niet (volledig) heeft voldaan en de motivatie daarvan.

Normnummer	Toelichting op afwijking
33	In zowel het bestuur als in het belanghebbende orgaan (BO) is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur erkent het belang van diversiteit. In het bestuur en zeven BO's hebben daarom meerdere vrouwen zitting. Het bestuur is een professioneel bestuur, waar selectie op geschiktheid en deskundigheid geprefereerd wordt boven selectie op specifiek leeftijd. Het bestuur onderkent de voordelen van diversiteit. Bij gelijke geschiktheid en ervaring zal dan ook vanuit een algemene diversiteitsgedachte rekening worden gehouden met de leeftijdsopbouw binnen het bestuur, naast de man/vrouw verhouding en het type mensen dat al in het bestuur zit. Bij de belanghebbendenorganen die paritair zijn samengesteld uit de eigen geledingen, wordt wel gestreefd naar ten minste één lid jonger dan 40 jaar. Dat is voor 2023 het geval in twee van de zeven belanghebbendenorganen. Verder heeft de vergadering van belanghebbendenorganen (VBO) een afwijkende vorm van samenstelling. De VBO is samengesteld uit in beginsel de (vice) voorzitters van de afzonderlijke BO's. Hierdoor is sturing op diversiteit binnen de VBO niet mogelijk.
36	Het bestuur en het BO leggen bij de vacature de eisen voor de vacante functie vast. Hierbij wordt rekening gehouden met de in de normen 31, 32 en 33 opgenomen eisen. Voor vacatures in het bestuur en de VBO worden de normen met betrekking tot leeftijd niet meegenomen, zie toelichting norm 33.

De normen waarover het fonds verplicht is te rapporteren, zijn in onderstaande overzicht opgenomen. Hierin zijn de betreffende normen weergegeven en de vindplaats van die normen in het jaarverslag. Behalve aan norm 33 is aan alle hieronder aangegeven normen voldaan. De toelichting op norm 33 staat in de tabel hierboven.

Normnummer	Vindplaats
5	Paragraaf 3.2 (belangrijkste onderwerpen), 3.5 (beleggingsbeleid), 3.7, 3.9, 3.11, 3.13 en 3.15 (kringspecifiek beleid) en 3.3 (inzicht in risico's).
31	Paragraaf 3.2.6 en 3.2.7
33	Paragraaf 3.5.2
47	Hoofdstuk 4
58	Paragraaf 3.1.2
62	Paragraaf 3.5.2
64	Paragraaf 3.6
65	Paragraaf 3.2.8

De Monitoringscommissie ziet toe op de naleving van de Code Pensioenfondsen. De Stichting Zelfregulering Pensioenfondsen draagt zorg voor de financiering van de Monitoringcommissie en de Ombudsman Pensioenen namens de pensioensector. Ten behoeve van deze financiering vraagt de Stichting verplichte bijdragen aan de pensioenfondsen, die actief zijn in Nederland.

Eind 2023 is een geactualiseerde versie van de Code Pensioenfondsen gepubliceerd. De herziene Code Pensioenfondsen treedt per 1 januari 2024 in werking en vervangt per deze datum de Code Pensioenfondsen uit 2018. Met name op het onderwerp 'diversiteit en inclusie' is de herziene Code aangescherpt. Ook in de herziene Code wordt het uitgangspunt 'pas toe of leg uit' gehanteerd, waarbij het aantal normen is teruggebracht van 65 naar 49. Over het verslagjaar 2024 zal volgens de nieuwe ordeningen over de naleving van de Code worden gerapporteerd.

3.2.6 Geschiktheid en evaluatie

Bij het samenstellen van de organen van het fonds speelt geschiktheid van de leden een grote rol. Zo vraagt het besturen van een pensioenfonds, vanwege de toegenomen complexiteit, om een integere en beheerste bedrijfsvoering met deskundige bestuursleden die 'in control' zijn. Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan. Hierin staan de eisen die worden gesteld aan de individuele bestuursleden en van het bestuur als geheel. Dit betreft zowel de vereiste kennis als de vereiste vaardigheden en het vereiste gedrag alsmede het up tot date houden van die geschiktheid. Daarnaast woonden de bestuursleden seminars en bijeenkomsten over pensioenontwikkelingen bij van de Pensioenfederatie, toezichthouders, uitvoerders en adviseurs over onder andere het nieuwe pensioenstelsel, verantwoord beleggen, risicomanagement en communicatie. Verder moeten de bestuursleden voldoen aan eisen van permanente educatie om hun professionele kennis en vaardigheden op hun vakgebied op peil te houden en te vergroten.

Het eigen functioneren is voor het bestuur een continu aandachtspunt. Daartoe wordt jaarlijks de effectiviteit van het beleid en functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden afzonderlijk getoetst. In november 2023 heeft de zelfevaluatie van het bestuur plaatsgevonden onder begeleiding van een externe partij. Hierin is gesproken over de strategie en de bedrijfsvoering. De werkdruk van de uitvoerend bestuurders en de medewerkers van het bestuursbureau zijn als aandachtspunten naar voren gekomen.

3.2.7 Diversiteit

Binnen het fonds wordt gestreefd naar diversiteit. Het bestuur is van mening dat diversiteit bij kan dragen aan een beter bestuur en belanghebbendenorganen. Daarnaast kan diversiteit bijdragen aan herkenbaarheid en vergroting van draagvlak bij stakeholders. In het geval van een bestuursmodel met uitsluitend professionele bestuurders prevaleert geschiktheid en ervaring boven het hebben van een bepaalde leeftijd. Voor het bestuur zal bij gelijke geschiktheid en ervaring vanuit een algemene diversiteitsgedachte rekening worden gehouden met de leeftijdsopbouw binnen het bestuur, naast de man/vrouw verhouding en het type mensen dat al in het bestuur zit.

Voor de belanghebbendenorganen wordt diversiteit onder de aandacht gebracht in de functieprofielen.

Dit geldt niet voor de vergadering van belanghebbendenorganen omdat deze is samengesteld uit in beginsel de (vice) voorzitters van de afzonderlijke belanghebbendenorganen. Sturing op diversiteit in de vergadering van belanghebbendenorganen is dus niet mogelijk.

3.2.8 Klachten en geschillen

In 2023 waren de aantallen klachten van en geschillen met deelnemers als volgt:

	Direct afgehandeld	Indirect afgehandeld	Geëscaleerd	Geschil	Totaal
Totaal	73	30	3	0	106

Klachten

Elke uiting van ontevredenheid die per telefoon, brief of e-mail wordt ontvangen, wordt door ons geregistreerd als een klacht. De klachten worden door de uitvoeringsorganisatie binnen uiterlijk 6 weken beantwoord. In totaal zijn er in 2023 106 klachten door deelnemers ingediend. Uit het overzicht blijkt welke klachten direct tijdens het eerste contact zijn afgehandeld, welke klachten indirect zijn afgehandeld (na het eerste klantcontact) en welke klachten zijn geëscaleerd. De 3 geëscaleerde klachten zijn behandeld door de klachtencommissie.

De klachten kwamen in 2023 voor een belangrijk deel van deelnemers die (pro forma) hun bezwaar indienden tegen het mogelijk invaren van hun pensioenrechten in het nieuwe pensioenstelsel. De betreffende deelnemers zijn geïnformeerd dat de sociale partners bepalen of zij een verzoek tot invaren gaan doen bij het bestuur van het pensioenfonds. Het is vervolgens aan dat bestuur om de nieuwe regeling uit te voeren en definitief te besluiten tot invaren. Het pensioenfonds is hierbij verplicht de belangen van alle betrokkenen evenwichtig tegen elkaar af te wegen. Hierbij is opgemerkt dat de Wet Toekomst Pensioenen geen mogelijkheid bevat om bezwaar in te dienen tegen een eventueel besluit tot invaren.

Daarnaast hebben we veel uitingen van ontevredenheid ontvangen in de rubriek 'financiële situatie' en 'informatie verstrekking'; over het ofwel niet indexeren dan wel de hoogte van de indexatie en ook over de rekenfactoren, waardoor deelnemers waarvan het pensioen in 2023 is ingegaan bij de eerste pensioenbetaling een lager pensioenbedrag ontvingen dan uit de in 2022 gemaakte berekening naar voren kwam. Aan de werkgeverskant zijn er klachten geregistreerd over de beschikbaarheid van de premienota's. Dit heeft ertoe geleid dat de facturen nu ook als pdf per e-mail verzonden kunnen worden en de werkgever daar zelf een e-mailadres voor kan opgeven.

Naar aanleiding van de klachten zijn diverse acties en verbeteringen in de dienstverlening doorgevoerd. Zo zijn er klachtencoördinatoren aangesteld, die het proces intern begeleiden en monitoren, is het mogelijk gemaakt om een klacht telefonisch in te dienen, wordt er uitgebreider gerapporteerd over klachten en is geïnvesteerd in gedrag en cultuur van de werknemers gericht op het telkens leren en verbeteren naar aanleiding van klachten.

Klachtencommissie

De klachtencommissie heeft in 2023 twee keer vergaderd over 3 ontvangen klachten. Eén klacht ging over het niet kunnen verhogen van het pensioen per 1 januari 2023, één klacht ging over de communicatie over de verhoging per 1 januari 2023 en één klacht ging over een lagere pensioenuitkering ten opzichte van een eerder ontvangen opgave. Bij één klacht heeft de klachtencommissie de deelnemer in het gelijkgesteld. De andere twee klachten zijn door de klachtencommissie gemotiveerd afgewezen. Bij de behandeling van klachten door de klachtencommissie wordt de deelnemer er altijd op gewezen dat indien hij het niet eens is met de afwikkeling van de klacht hij zich kan melden bij de Ombudsman Pensioenen. In 2023 zijn er geen klachten ingediend bij de Ombudsman Pensioenen.

Gedraglijn 'Goed omgaan met klachten'

Net als in 2022 hebben wij in 2023 meegewerkt aan het verzoek van de Pensioenfederatie om in het kader van de Gedraglijn Goed omgaan met klachten, een vragenlijst in te vullen om het volwassenheidsniveau van de klachtenafhandeling in kaart te brengen. In 2022 is de vragenlijst zeer kritisch ingevuld. De Nationale APF scoorde toen overall 42%. In 2023 zijn er veel verbeteringen doorgevoerd

en is het proces van klachtenbehandeling serieus opgepakt. Hierdoor komt de score na invulling van de vragenlijst in 2023 uit op 89%. De Pensioenfederatie streeft een gemiddeld volwassenheidsniveau van 84% na.

De verbeterpunten voor 2024 op het gebied van klachtenafhandeling zijn het organisatorisch goed inregelen van de klachten en het borgen hiervan. Daarnaast zal het leren op basis van klachten nog verder worden aangescherpt. Daarbij wordt gekeken of een deelnemerspanel kan worden opgezet en benut om door te voeren verbeteringen te kunnen toetsen. De tevredenheid over de afhandeling van de klachten wordt nog verder ingeregeld. In 2024 wordt gekeken hoe dit kan worden vorm gegeven. In 2023 was het lastig om de klachten die niet direct zijn afgehandeld te monitoren op het gebied van tevredenheid. Op basis van de gedane metingen is, gemiddeld over 2023, 72,5% van de deelnemers tevreden over de afhandeling van de klachten.

Geschilleninstantie Pensioenfondsen

Als een klacht door ons fonds is afgewezen en de klacht gaat over de uitvoering van het pensioenreglement, dan is er sprake van een geschil. Het geschil kan worden voorgelegd aan de Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP). Per 1 januari 2024 is de GIP geïnstalleerd. De Nationale APF heeft zich aangesloten bij de GIP. Deelnemers kunnen bij de GIP terecht met een geschil als ze er met De Nationale APF (DNAPF) niet uitkomen. Het geschil moet zijn ontstaan na 1 juli 2023. Bij de GIP kan gekozen worden voor bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen of voor behandeling van het geschil door de geschillencommissie. Wel moet eerst de interne klachtenprocedure bij DNAPF doorlopen zijn. De klachtenregeling en het klachtenbeleid zijn aangepast vanwege de installatie van de Geschilleninstantie Pensioenfondsen. Het klachtenbeleid en de klachtenregeling zijn terug te vinden op onze website.

3.2.9 Algemene Verordening Gegevensbescherming

Het fonds beschikt over een adequaat privacybeleid en de daarvoor vereiste procedures, in lijn met de wet. Op 1 januari 2021 is de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen van kracht geworden. De Gedragslijn van de Pensioenfederatie beoogt een sector breed kader te bieden voor de naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Het privacybeleid van het APF is van goede kwaliteit. Er zijn geen materiële bevindingen gevonden, dat in strijd met de AVG of de Gedragslijn wordt gehandeld.

3.2.10 Bedrijfscontinuïteit

Begin 2023 zijn de laatste corona adviezen m.b.t. Covid-19 vervallen. Binnen het APF is het (gedeeltelijk) thuiswerken en (gedeeltelijk) digitaal vergaderen inmiddels de standaard geworden. Aan elkaar fysiek treffen wordt echter ook veel belang gehecht. Op gebied van "Business Continuity" is continue monitoring geweest of alle partijen waar DNAPF zaken mee doet, de continuïteit van dienstverlening konden garanderen. In het verslagjaar hebben zich hierbij geen issues voorgedaan.

3.2.11 Uitbestedingsbeleid

De belangrijkste uitbestedingspartijen worden ieder jaar conform het uitbestedingsbeleid geëvalueerd. Daarnaast worden de uitbestedingspartijen gemonitord, onder andere via de kwartaalrapportages die worden ontvangen. Er is de laatste tijd, vanwege de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel, zeer frequent overleg met de belangrijkste uitbestedingspartijen. Het bestuur is in hoge mate tevreden met de dienstverlening van GSAM. De dienstverlening van AZL is nog niet op alle terreinen op het niveau dat het bestuur zou willen zien. Het contact met en de dienstverlening naar de deelnemers is na intensieve gesprekken tussen het bestuur en de directie van AZL behoorlijk verbeterd, maar nog niet op het afgesproken niveau. AZL heeft ondanks schaarste op de arbeidsmarkt goede stappen gemaakt en is nog bezig de nieuwe medewerkers naar het juiste opleidingsniveau te brengen. Daarnaast blijft de werkdruk hoog met betrekking tot de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel. De pensioenadministratie en de datakwaliteit blijft van hoge kwaliteit. Het uitvoerend bestuur heeft de ISAE 3402 rapportages van AZL N.V, GSAM, Altis en BNYM over 2023 geanalyseerd en besproken, waarbij met name is gekeken naar de beheersmaatregelen. AZL beschikt tevens over een ISAE 3000 rapportage.

3.2.12 Toeslagverlening 2024

In 2022 is bij de besluitvorming met betrekking tot de indexaties, voor op één na alle kringen, gebruik gemaakt van de extra ruimte die de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) bood. Ook in 2023 jaar kon weer gebruik worden gemaakt van de extra ruimte binnen de AMvB. Hierbij is gekeken naar wat mogelijk is binnen het huidige wettelijke kader en binnen de extra indexatieruimte die gegeven wordt door de AMvB van 12 april 2023. Ook is ingegaan op de mogelijkheid om het prijsindexcijfer voor 2023 aan te passen.

Voor de kringen is de indexatiemaatstaf september-september maatgevend voor de toeslag. Deze is laag tot negatief waardoor de mogelijke toeslag op basis van deze maatstaf zeer beperkt tot 0% is.

In de loop van 2023 is het CBS overgestapt op een nieuwe manier van vaststelling van het prijsindexcijfer door op een andere manier om te gaan met de verandering van energieprijzen. Voorheen werd in het prijsindexcijfer direct rekening gehouden met de verandering van energieprijzen terwijl in de praktijk huishoudens een verandering van de energieprijzen pas later merken in hun uitgaven vanwege het feit dat een groot deel van de energiecontracten een vaste looptijd heeft en dus niet direct reageert op een prijsverandering. Dat leidde er in de praktijk toe dat het prijsindexcijfer sneller steeg dan wat de consumenten destijds daadwerkelijk gemiddeld genomen ervoeren. Het CBS heeft hier onderzoek naar gedaan en is overgestapt naar een nieuwe methode. Het CBS heeft de CPI van vorig jaar ook gepubliceerd op basis van de herziene methode. Onze uitvoerder heeft berekend wat de indexatiemaatstaven geweest zouden zijn indien vorig jaar reeds formeel overgegaan was op de nieuwe methode. In feite worden de indexatiemaatstaven over 2022 en 2023 hiermee anders verdeeld over de tijd. Het is mogelijk om van de herrekende CPI uit te gaan voor 2023. Hierbij zou nog wel gecorrigeerd moeten worden voor indexatie die vorig jaar eventueel teveel gegeven is, indien toen de herrekende CPI van toepassing was geweest. Het bestuur heeft besloten om te rekenen met de aangepaste CPI.

Het bestuur heeft aangegeven, waar mogelijk, gebruik te willen maken van de tijdelijke regeling voor de toeslag 2024. Om gebruik te kunnen maken van de tijdelijke maatregel is nodig dat voldaan wordt aan de voorwaarden die hieraan worden gesteld. Zo zijn ook het toeslagbeleid en de kringdocumenten in 2023 aangepast. Hierop hebben de Belanghebbendenorganen een goedkeuringsrecht respectievelijk adviesrecht. In 2022 is het bestuur akkoord gegaan met het toevoegen van een passage in de ABTN om een extra toeslag mogelijk te maken en op het toekennen van een verzwaard recht voor het Belanghebbendenorgaan om goedkeuring te geven op onder meer de hoogte van de toeslag 2024.

Aan het gebruikmaken van de tijdelijke regeling zijn voorwaarden gesteld. De voorwaarden zijn:

1. Er mag geen toeslag worden verleend bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 105%.
2. Er mag geen toeslag worden verleend bij een beleidsdekkingsgraad en actuele dekkingsgraad lager dan 105% en voor zover de actuele dekkingsgraad door de toeslagverlening onder de 105% komt.
3. Het fonds:
  - a. heeft de verwachting dat het zal overgaan tot invaren;
  - b. onderbouwt waarom de toeslagverlening plaatsvindt vanuit het belang van alle groepen deelnemers;
  - c. beschrijft kwantitatief de generatie-effecten van de toeslagverlening waarbij onderscheid wordt gemaakt naar leeftijdscohorten per geboortjaar in hele jaren. Om zwaarwegende redenen mogen andere leeftijdscohorten worden gehanteerd mits toegelicht wordt dat er sprake is van voldoende representativiteit en onderscheidende verschillen.

Om 3a vast te kunnen stellen, is aan sociale partners een bevestiging gevraagd op de intentie tot invaren. Deze is niet door alle sociale partners afgegeven, zodat voor kring A en kring K geen gebruik gemaakt is van de AMvB. Voor deze kringen is derhalve een toeslag verleend op basis van de reguliere FTK-regels, waarbij wel uitgegaan is van de herrekende indexatiemaatstaf.

Bij het vaststellen van de hoogte van de toeslag voor de kringen, waarbij gebruik is gemaakt van de AMvB is o.a. het volgende overwogen:

Een verhoging van de opgebouwde pensioenen is in principe positief voor alle deelnemers. Iedereen krijgt er pensioen bij. Jong en oud, actieven/gewezen deelnemers en gepensioneerden. Hierbij probeert het bestuur een goede balans te vinden tussen:

- Enerzijds de inkomens- en pensioenpositie van de deelnemers in een tijdsgewricht waarin de koopkracht onder druk staat door hoge inflatie, waarbij ook meetelt dat al lange periode geen toeslagen zijn verleend;
- Anderzijds de wetenschap dat er op afzienbare tijd een overstap naar het nieuwe pensioenstelsel staat gepland, waarbij onzekerheid bestaat over de financiële middelen die alsdan zijn benodigd.

Bij het besluit over een toeslag in 2024, heeft het bestuur het eerste punt zwaar laten wegen, maar heeft ook rekening gehouden met het tweede punt door de ondergrens te verhogen van 108%, de gehanteerde ondergrens in 2022, naar 111% bij kring ANWB en 112% bij kring B, D en F. Bij de vaststelling van de hoogte van de toeslag is vervolgens rekening gehouden met het aantal jaren tot de beoogde invaardatum.

We zien twee effecten op de overgang naar WTP door de tussentijdse verhoging van de pensioenen:

1. Tot het moment van de overgang naar het vernieuwde pensioenstelsel keren we meer uit. Daardoor wordt het totale beschikbare pensioenvermogen (iets) lager. Omdat gepensioneerden door de tussentijdse verhoging een hogere uitkering krijgen, leidt dit per saldo voor gepensioneerden tot een positief effect en voor de overige deelnemers tot een negatief effect.
2. De verhouding tussen het opgebouwde pensioen en de pensioenrechten op het moment van de overgang naar het vernieuwde pensioenstelsel verandert. Dat komt doordat de verhoging geen gevolgen heeft voor de pensioenopbouw tussen 1 juli 2022 (datum van de verhoging) en de datum overgang naar het vernieuwde pensioenstelsel. Daardoor neemt vooral het aandeel van gepensioneerden in het te verdelen pensioenvermogen toe. Het aandeel van de deelnemers die nog pensioen opbouwen, neemt af. Deze aandelen zijn van belang voor de verdeling van het pensioenvermogen (naar individuele pensioenvermogens) bij de overgang naar het vernieuwde pensioenstelsel.

Het bovenstaande heeft geleid tot de volgende besluiten met betrekking tot toeslag 2024:

Toeslag 2024	Kring A	Kring B	Kring D	Kring F		Kring K		Kring M
				Actief	Inactief	Actief	Inactief	
Toeslag	2,39%	2,46%	1,48%	3,00%	3,37%	1,13%	1,70%	2,93%

De toeslagen zijn met betrekking tot 2024 per 1 januari 2024 toegekend, passend binnen de fiscale ruimte per die datum.

3.2.13 Wet Toekomst Pensioenen

Halverwege 2020 zijn sociale partners en de overheid het eens geworden over de modernisering van het pensioenstelsel. Op 22 december 2022 heeft een meerderheid van de Tweede Kamer voor het voorstel voor de Wet toekomst pensioenen gestemd. Eind mei 2023 heeft een meerderheid van de Eerste Kamer voor het voorstel gestemd. Het nieuwe pensioenstelsel gaat een enorme impact hebben op de pensioensector. De traditionele, door veel pensioenfondsen uitgevoerde, uitkeringsovereenkomsten zullen na invaren uiterlijk per 1 januari 2028 ophouden te bestaan. Na het moment van invaren worden deze voor actieven, slapers en gepensioneerden omgezet naar premieovereenkomsten met een beweeglijker pensioen. Daarbij kan gekozen worden uit een solidaire premieregeling (SPR) of een flexibele premieregeling (FPR). Het verschil hiertussen is grofweg dat bij een solidaire premieregeling een solidariteitsreserve verplicht is en dat beleggingsrendementen tussen deelnemersgroepen worden verdeeld. Bij een flexibele premieregeling is dat niet het geval en is er sprake van een individuele beleggingspot, waarbij alle deelnemersgroepen meer

keuzevrijheid heeft in hoeveel risico wordt genomen. Ook in de flexibele premiereregeling is een risicodelingsreserve mogelijk geworden, waarmee de verschillen tussen de beide contracten nog maar beperkt zijn. Verder wordt de doorsneepremie afgeschaft en vervangen door een vlakke, leeftijdsonafhankelijke premie. Het maken van een dergelijk ingrijpende overstap, vraagt om een zorgvuldige voorbereiding. Sociale partners zullen immers een besluit moeten nemen over de vormgeving van de nieuwe toezegging, de keuze voor een type contract, de ambitie van de pensioenregeling, de beschikbare premie en de risicohouding. In het verlengde hiervan zullen ook pensioenfondsen nieuwe beleidsmatige afwegingen moeten maken. En daarnaast moeten de uitvoerders de administratie opnieuw inrichten.

De gehele pensioensector staat voor een grote uitdaging om alle pensioenregelingen tijdig om te zetten naar regelingen onder de Wet Toekomst Pensioenen (WTP). Dit vergt voor de gehele sector, maar ook voor de APF, een goede planning van alle transities en afstemming met alle betrokken partijen.

De totstandkoming van de definitieve wetgeving rond het nieuwe pensioenstelsel wordt door het bestuur met grote belangstelling gevolgd. Ondertussen is door het bestuur onderzocht wat het nieuwe stelsel gaat betekenen voor de propositie voor de komende jaren. Het productmodel voor het aanbod voor zowel de flexibele als de solidaire regeling is uitgewerkt. Dit model geeft goed inzicht in de flexibiliteit die wij bieden in de uitvoering van de regeling en geeft kaders aan sociale partners voor de keuzes die gemaakt kunnen worden.

Aan de implementatie van de uitvoering van de nieuwe premiereregelingen wordt door onze uitbestedingspartners hard gewerkt. AZL heeft besloten voor de uitvoering van WTP over te stappen op een nieuw platform van Festina Finance. Dit is een bewezen platform voor DC-oplossingen en is daarmee bij uitstek geschikt voor de implementatie van WTP. Uiteraard brengt de implementatie van een nieuw ICT-systeem risico's met zich mee. AZL mitigeert deze risico's door stap voor stap de eerste klanten om te zetten naar de nieuwe regeling, FPR en SPR. Pas na een geslaagde transitie van deze eerste klanten worden de overige klanten overgezet. AZL levert elk kwartaal een rapportage over de voortgang van de vernieuwing pensioenen en IT.

In het geval de implementatie tegenvalt, is er een back-up plan aanwezig, waarbij de ontwikkeling en uitvoering van WTP doorgang kan vinden. Het bestuur monitort de implementatie uiteraard intensief. Met een deadline van 1 januari 2028 is een tijdige implementatie noodzakelijk. Ook met GSAM is veelvuldig overleg over de inrichting en toekomstige uitvoering van WTP. Vanwege de aard van de nieuwe regelingen moet een correcte link tussen de pensioenadministrateur, de fiduciair beheerder en de custodian worden gelegd.

Een belangrijk speerpunt is een professionele ondersteuning van zowel bestaande als nieuwe klanten in de transitie naar het nieuwe stelsel. Waarbij het van belang is om goede evenwichtige keuzes te maken. Dit geldt met name voor de vraag of de pensioenen die zijn en worden opgebouwd onder het huidige stelsel wel of niet worden ingevaren in het nieuwe stelsel en de wijze waarop. Het belang van onze deelnemers staat daarbij steeds centraal.

In de eerste maanden van 2023 is de governance zoals beschreven in het programmaplan geïmplementeerd om richting te kunnen geven aan en regie te kunnen voeren op de beheerste implementatie van de Wet Toekomst Pensioenen. De belangrijke kaders zijn afgestemd met de belanghebbendenorganen en met beide uitbestedingspartners AZL en GSAM. Er zijn gedetailleerde plannen opgesteld, zodat duidelijk is wie vanuit zijn/haar verantwoordelijkheid wanneer welke stukken dient op te leveren. Daarmee is ook duidelijk hoe het kritieke pad van een juiste, tijdige en volledige transitie eruit ziet. De voortgang ervan wordt maandelijks in een stuurgroep met AZL en GSAM besproken.

In de governance is een onderscheid gemaakt tussen werkstromen en kringstromen. Er zijn vijf werkstromen onderkend, waarin de meer beleidsmatige mijlpalen opgeleverd moeten worden. De kringstromen bevatten de benodigde mijlpalen om de bestaande kringen voor te bereiden op WTP. Vanuit de werkstromen heeft het bestuur in 2023 o.a. het aangescherpte communicatiebeleid,

incidentenbeleid, IT-beleid en datakwaliteitsbeleid vastgesteld, dat aansluit bij de inzichten en vereisten van WTP. Er is vervolgens besloten het datakwaliteitsonderzoek via DataAPK van AZL uit te laten voeren. Bij de kringstromen is het migratiescenario vertaald naar gedetailleerde migratieplanningen, die besproken zijn met sociale partners en belanghebbendenorganen. Er is gestart met het uitvoeren van de risicopreferentieonderzoeken en er zijn meerdere iteraties van actuariële berekeningen gedaan om sociale partners te kunnen ondersteunen in de besluitvorming over de vormgeving van de nieuwe toezegging, de keuze voor een type contract, de ambitie van de pensioenregeling, de beschikbare premie en de risicohouding. Met AZL en KPMG is een planning afgestemd om te zorgen dat tijdig de fasen van het Kader datakwaliteit van de pensioenfederatie doorlopen kunnen worden.

3.2.14 Overige wijzigingen in Wet- en regelgeving

In het verslagjaar zijn binnen het bestuur ook andere (aanstaande) wijzigingen in wet- en regelgeving aan de orde geweest. De belangrijkste worden hieronder kort weergegeven.

Het fonds heeft maatregelen genomen om de naleving van de sanctiewetgeving te waarborgen, voor zover deze van toepassing is op het pensioenfonds. Dit betreft zowel de processen rondom het pensioenbeheer als rondom het vermogensbeheer. Omdat deze processen grotendeels zijn uitbesteed aan externe partijen, heeft het bestuur hier rekening mee gehouden in het uitbestedingsbeleid en uitbestedingsovereenkomsten met externe partijen. In dit kader is gedurende het boekjaar bestuurlijke aandacht besteed aan de ontwikkelingen rondom de oorlog in Oekraïne en daaruit voortkomende sanctiemaatregelen (op zowel nationaal als internationaal niveau).

Het wetsvoorstel 'bedrag ineens' is wederom uitgesteld. Deze wet maakt het onder meer mogelijk om maximaal 10% van het ouderdomspensioen op de pensioendatum op te nemen. De inwerkingtreding van de regeling is, nadat het al meerdere keren uitgesteld is, uitgesteld, nu naar 1 januari 2025. Belangrijk hierin is dat pensioenuitvoerders deelnemers over de mogelijkheid van een bedrag ineens en de gevolgen hiervan tijdig moeten kunnen informeren. En dit is niet mogelijk als de regeling over een niet al te lange termijn moet worden ingevoerd.

De inwerkingtreding van de Wet pensioenverdeling bij scheiding wordt uitgesteld naar verwachting per 1 januari 2027 of 1 januari 2028. Op grond hiervan zal de default zijn dat de pensioenuitvoerder overgaat tot conversie bij een scheiding. De ex-partner krijgt dan automatisch een zelfstandig recht op de helft van het tijdens het huwelijk opgebouwde pensioen. Ex-partners hebben echter de mogelijkheid om, binnen zes maanden na registratie van de echtscheiding, afwijkende afspraken te maken te opzichte van deze standaard pensioenverdeling.

De wijziging van de Wet Huis voor klokkenluiders en enige andere wetten ter implementatie van de Europese richtlijn is gedeeltelijk per 18 februari 2023 in werking getreden. De Europese richtlijn verplicht tot wijziging van het Nederlandse recht op een aantal punten. De belangrijkste implicatie daarvan is dat onder de nieuwe wet de betrokkene (klokkenluider) niet meer verplicht is om eerst intern te melden. Verdere uitwerking wordt medio 2024 verwacht. Vanwege de nieuwe Wet bescherming Klokkenluiders heeft de Pensioenfederatie een nieuw model gepresenteerd. Het fonds heeft op basis van dit model de klokkenluidersregeling aangepast (eind 2023 aangevangen en begin 2024 afgerond).

De wet toekomst pensioenen is op 1 juli 2023 ingegaan, waarmee het belang van de klachtenprocedure wettelijk is vastgelegd. Inmiddels heeft de Pensioenfederatie een nieuwe update gemaakt van de gedragslijn klachten. Daarnaast is per 1 januari 2024 de externe geschillencommissie van start gegaan, de Geschillen Instantie Pensioenfonds (GIP). De minister heeft de GIP ook als bevoegde instantie aangewezen. Dit onderwerp wordt verder toegelicht bij paragraaf 3.2.8.

Net als vorig jaar is in het verslagjaar opvolging gegeven aan verdere regelgeving op het gebied van ESG (SFDR level 2) en is het ESG-beleid in de beleggingsportefeuilles van de kringen opgenomen. Dit onderwerp wordt verder toegelicht bij paragraaf 3.5.2.

3.2.15 Aanstelling nieuwe herverzekeraar

Eind 2022 liep de herverzekeringsovereenkomst met ElipsLife af en er is tijdig een selectietraject gestart waarbij verschillende herverzekeraars een offerte hebben afgegeven. NN RE is hieruit als herverzekeraar met de meest gunstige voorwaarden gekomen. Per 1 januari 2023 zijn daarom de herverzekeringen ondergebracht bij deze partij.

3.2.16 Overig

In 2023 zijn aan het fonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB en/of de AFM geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

In het verslagjaar heeft het fonds een brief van toezichthouder AFM ontvangen vanwege een overschrijding van een norm in verband met incorrecte informatie op het UPO 2022 en 2023 voor een beperkt groep deelnemers in Kring AFM. In het UPO van deze deelnemers was ten onrechte de loonindex opgevoerd. Herstelmaatregelen zijn inmiddels getroffen door onder andere toezending van een nieuwe UPO met het juiste percentage en een brief met uitleg over de aanpassing in het UPO. Het fonds heeft geen formele maatregel opgelegd gekregen maar de AFM verwacht dat het fonds stevige maatregelen neemt om toekomstige overtredingen te voorkomen. Het fonds heeft dit ter hand genomen en om te komen tot die maatregelen is er bij de pensioenadministrateur op dit onderdeel een audit uitgevoerd.

In augustus 2023 heeft tussen DNAPF en DNB een gesprek plaatsgevonden met betrekking tot de ingezonden sector brede vragenlijst over WTP. Aanleiding voor dit gesprek waren enkele observaties vanuit DNB. Na een constructief en prettig gesprek waren deze observaties verduidelijkt en bleek een vervolggesprek niet nodig.

In oktober 2023 heeft DNAPF aan DNB een overtreding van de sanctiewet gemeld. Het betrof een sanctiehit op een slapende deelnemer die niet tijdig was geconstateerd. Na analyse bleek het fonds te voldoen aan de opgelegde sanctie voor deze deelnemer en zijn er bij de uitvoerder maatregelen getroffen om in de toekomst te voldoen aan de controle van de sanctielijsten. DNB heeft de melding van de overtreding bevestigd en heeft het fonds geen formele maatregelen opgelegd.

3.3 Integraal risicomanagement

Het bestuur van het fonds monitort continu de risico's die met het beheren van het pensioen en de verplichtingen en financiering hiervan ontstaan. De noodzakelijke analyse en beheersing van de risico's van het fonds vindt met name zijn grondslag in artikel 143 en 145 van de Pensioenwet. Artikel 143 van de Pensioenwet verlangt van het bestuur van een pensioenfonds dat het een beheerste en integere bedrijfsvoering waarborgt, vooral met betrekking tot de bedrijfsprocessen en -risico's, de integriteit en soliditeit van het fonds. De financiële risico's moeten onder meer worden beheerst door jaarlijks een haalbaarheidstoets uit te voeren. Het bestuur van het fonds ziet de integere en beheerste bedrijfsvoering als integraal onderdeel van haar risicomanagementbeleid.

DNAPF heeft een integraal risicomanagementbeleid opgesteld en het bestuur volgt dit integraal risicomanagement proces, om zo te kunnen anticiperen op de interne en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de doelstellingen en risicohouding van het fonds en de collectiviteitkringen.

3.3.1 Risicohouding en tolerantie

De risicohouding is de mate waarin het fonds, na afstemming met de belanghebbendenorganen, bereid is risico's te lopen om de doelstellingen van het fonds dan wel van de desbetreffende collectiviteitkringen te realiseren en de mate waarin het fonds de risico's kan lopen, gegeven de kenmerken van het fonds en de kringen.

In de Risk Control Self Assessment (RCSA) zijn de risico's beoordeeld en is aangegeven of het bruto dan wel netto risico binnen de risicotolerantie valt. De RCSA wordt aan de hand van risicokaarten per risicocategorie vormgegeven. In 2022, is met betrekking tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, een separate risicokaart opgesteld omdat het bestuur voor deze specifieke transitie de risico's goed in kaart wil brengen. Deze risicokaarten worden gedurende het jaar geactualiseerd en zo ook in 2023. In 2024 worden de risicokaarten aangevuld met aantoonbaarheid van de beheersingsmaatregelen.

Voor de niet-financiële risico's hanteert het fonds in principe een lage risico-bereidheid, omdat deze in het algemeen geen toegevoegde waarde leveren voor het fonds. De niet-financiële risico's worden dus zoveel mogelijk vermeden of gemitigeerd, waarbij wel steeds een afweging wordt gemaakt tussen de mogelijke schade voortkomend uit het risico en de kosten van de beheersmaatregelen die nodig zijn om het risico te mitigeren.

Ten behoeve van de collectiviteitkringen stelt het fonds per collectiviteitkring een risicohouding vast voor de korte en voor de lange termijn. Het risico op korte termijn wordt bepaald door de waarde van het strategisch vereist eigen vermogen (VEV) en de bandbreedte waarbinnen deze mag bewegen. Het strategisch VEV is een dynamisch cijfer dat, ondanks dat dezelfde strategische mix wordt gehanteerd, van kwartaal tot kwartaal zal fluctueren als gevolg van de macro-economische situatie en ontwikkelingen op financiële markten. Deze bandbreedte bepaalt het minimale en maximale risicoprofiel dat de beleggingsmix kan bereiken conform het strategische beleggingsplan.

De risicohouding voor de lange termijn wordt bepaald door de vastgestelde ondergrenzen bij het pensioenresultaat op basis van de aanvangshaalbaarheidstoets. Als uit de uitkomsten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat er voor de collectiviteitkring niet langer wordt voldaan aan de vastgestelde ondergrenzen, treedt het bestuur in overleg met het belanghebbendenorgaan in kwestie en met sociale partners om te bezien of maatregelen genomen moeten worden.

In 2023, voor twee kringen uitlopend naar begin 2024, is een risicopreferentieonderzoek uitgevoerd onder de kringen van DNAPF met het oog op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

3.3.2 Toelichting per risico

Hieronder wordt een samenvatting gegeven van de risico's, waarbij per risico aangegeven wordt hoe het bestuur het risico inschat en hoe het risico wordt beheerst.

Financiële risico's

DNAPF beheerst het matching-/renterisico door het duidelijk formuleren van beleid op het gebied van beleggingen, hedges, premies en toeslagen. Rapportages geven inzicht in de posities en periodiek overleg draagt bij aan tijdige bijsturing. Het is niet gewenst om het renterisico volledig te reduceren gegeven de indexatie-ambitie van de kringen. Het valutarisico van valuta's van de grootste ontwikkelde markten wordt grotendeels afgedekt (in dit geval US-dollar, Britse Pond en Japanse Yen). Het valutarisico van valuta's van niet-ontwikkelde markten wordt niet afgedekt omdat het onderdeel is van het verwachte rendement of omdat afdekking te duur of überhaupt niet mogelijk is.

De beheersing van het matching- en renterisico is door het bestuur beoordeeld als voldoende.

DNAPF beheerst het marktrisico door het duidelijk formuleren van beleid op het gebied van beleggingen en hedges die worden gebaseerd op ALM-studies, haalbaarheidstoets, risicobudgetteringsstudies en een stress-test.

Goede rapportages geven inzicht in de risico's en periodiek overleg draagt bij aan tijdige bijsturing. De beheersing van het marktrisico is door het bestuur beoordeeld als voldoende.

DNAPF beheerst het kredietrisico door beleid c.q. regels ten aanzien van contracten, het vastleggen van beleid in een beleggingsplan, het afsluiten van ISDA's/CSA's, limietstelling tegenpartijen, het stellen van minimale eisen aan kredietwaardigheid van en spreiding over tegenpartijen alsmede de beoordeling van de kredietwaardigheid.

Daarnaast geldt voor de incasso van premies dat hiervoor strakke incassoprotocolen zijn opgesteld die door de administrateur worden uitgevoerd. Rapportages geven inzicht in de risico's en periodiek overleg draagt bij aan tijdige bijsturing. De beheersing van het kredietrisico is door het bestuur beoordeeld als voldoende.

DNAPF beheerst het verzekeringstechnisch risico door het gebruik van actuele actuariële grondslagen en een strakke monitoring en tijdige bijstelling hiervan. Het arbeidsongeschiktheidsrisico en het overlijdensrisico zijn grotendeels verzekerd. De beheersing van het verzekeringstechnische risico is door het bestuur beoordeeld als voldoende.

Niet-financiële risico's

Het omgevingsrisico en het strategisch risico zijn voor een algemeen pensioenfonds groter dan voor een regulier pensioenfonds. Commercieel risico, concurrentierisico en een afhankelijkheidsrisico zijn aanwezig bij een groeiend algemeen pensioenfonds. Door een passende propositie neer te zetten in de markt, door correct stakeholdermanagement en een geschikte verkooporganisatie worden deze risico's waar mogelijk gemitigeerd. Het reputatierisico van DNAPF wordt beperkt door een beheerste en integere inrichting te hanteren met een professioneel bestuur en een samenwerking met geschikte uitbestedingspartners.

Het ondernemingsklimaat wordt bepaald door onder andere het economisch klimaat en ontwikkelingen in wet- en regelgeving. Eventuele veranderingen in het ondernemingsklimaat kunnen nauwelijks worden beïnvloed. De impact kan wel worden beperkt door een goed financieel beleid te voeren en wet- en regelgeving nauwlettend te monitoren en daarop tijdig te acteren. De beheersing van het omgevingsrisico als totaal is door het bestuur beoordeeld als voldoende.

Het operationeel risico wordt gemitigeerd door een beheerste en integere bedrijfsvoering met een professioneel bestuur en een samenwerking met goede uitbestedingspartners. Er vinden gedegen besluitvormingsprocessen plaats.

Het 4-ogen principe wordt gehanteerd en er is een juist werkend model van "three lines of defence" aanwezig.

Naast het toezicht van het niet-uitvoerend bestuur op de uitvoering laat het bestuur zich waar nodig bijstaan door externe deskundigen. Er worden duidelijke afspraken gemaakt met de uitbestedingspartners. Er zijn beheersmaatregelen genomen om de

kwaliteit en de continuïteit van het bestuur en het bestuursbureau te borgen. De beheersing van het operationeel risico is door het bestuur beoordeeld als voldoende.

DNAPF heeft een ICT-beleid opgesteld, waaraan de dienstverlening van de uitbestedingspartners wordt getoetst. In de uitbestedingsovereenkomsten en Service Level Agreements (SLA's) zijn afspraken opgenomen om dit te borgen en te kunnen monitoren. De beheersing van het IT-risico, waaronder ook cyber en privacy risico wordt verstaan, is door het bestuur beoordeeld als voldoende.

Echter, het bestuur is zich er ook van bewust dat ICT-beleid meer en meer een factor van belang is geworden voor een integere en beheerste bedrijfsvoering. Het bestuur van DNAPF wil op ICT-gebied "in control" zijn en blijven en is op grond van de Pensioenwet (art 34, 105 en 143) ook eindverantwoordelijk voor de omgeving waarin de administratie voor het fonds wordt uitgevoerd. Dit alles brengt mee dat DNAPF dient te beschikken over procedures en maatregelen die zorgdragen voor de noodzakelijke beschikbaarheid, de verwachte integriteit en de vereiste vertrouwelijkheid van (digitale) informatie tegen ongeautoriseerd gebruik en/of verlies. Ook voor de continuïteit van DNAPF is dit van belang; voor huidige en toekomstige klanten is dit een voorwaarde. Het ICT-beleid vormt het uitgangspunt voor het bestuur voor uitvoering en monitoring. Het ICT-beleid is in 2022 aangepast naar het in de ICT-wereld gangbare 5A model; Awareness (Bewustzijn), Accuracy (Betrouwbaarheid), Availability (Beschikbaarheid), Access (Toegang) en Agility (Aanpasbaarheid). Onderdeel van de jaarlijkse beoordeling van de ISAE3402 en ISAE3000 verklaringen van betrokken partijen betreft het functioneren van de beheersmaatregelen op dit onderdeel.

Binnen de financiële sector zijn al veel processen gedigitaliseerd en deze ontwikkeling zet zich nog steeds door. Op Europees niveau heeft het aspect cyberbeveiliging bijzondere aandacht gekregen. Specifiek voor de financiële sector is de Digital Operational Resilience Act (DORA) de belangrijkste nieuwe wetgeving die het cybersecurity risico binnen de financiële dienstverlening aanpakt. Rekening houdend met de invoering van deze wet, betekent dit dat organisaties in de financiële sector en hun IT-dienstverleners voor eind 2024 aan de digitale weerbaarheidseisen van DORA moeten voldoen. Het doel van de DORA wetgeving is om de eisen, gesteld aan het beheersen van ICT risico's, te harmoniseren en daarmee de continuïteit van de kritieke processen binnen de organisaties te waarborgen. DNAPF heeft in maart 2024, in voorbereiding op de uitvoering van DORA, een themasessie georganiseerd voor het bestuur en bestuursbureau.

DNAPF heeft een uitbestedingsbeleid opgesteld, waarmee de continuïteit en kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geborgd. Cruciaal is de keuze voor goede uitbestedingspartners. Andere onderdelen van dit beleid zijn het maken van goede afspraken in de uitbestedingsovereenkomsten en SLA's, alsmede het intensief monitoren en bespreken van de werkzaamheden aan de hand van ISAE 3402 type II verklaringen, SLA-rapportages, incidentenrapportages en klachtenrapportages. De beheersing van het uitbestedingsrisico is door het bestuur beoordeeld als voldoende.

DNAPF heeft een degelijk proces ingericht voor de monitoring van wet- en regelgeving, het bepalen van de impact en het implementeren daarvan. De compliance officer heeft hierbij een belangrijke rol. Ten behoeve van het beperken van aansprakelijkheidsrisico's en het borgen van afdwingbaarheid van contracten laat het bestuur overeenkomsten, waar nodig, extern toetsen.

Overeenkomsten worden altijd door twee daartoe bevoegde personen getekend. Het fonds heeft een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten ter dekking van de aansprakelijkheid. De beheersing van het juridisch risico is door het bestuur beoordeeld als voldoende.

Ter beheersing van het integriteitsrisico, waaronder het risico van fraude, heeft DNAPF algemene beheersmaatregelen getroffen, waaronder een instellen van een gedragscode, klokkenluidersregeling, incidentenregeling, insiderregeling en een beheerst beloningsbeleid. Per item zijn daarnaast aanvullende beheersmaatregelen getroffen, waaronder 4-ogen controles, systeemonderzoeken en audits, screening op basis van sanctielijsten en monitoring van transacties. Daarnaast wordt door het

fonds actief ingezet op het bevorderen van een integere cultuur. Een vast onderdeel in dit kader is de jaarlijkse behandeling van de Systematische Integriteitsanalyse (SIRA). De beheersing van het integriteitsrisico is door het bestuur beoordeeld als voldoende.

Het is van belang dat de data en aanspraken juist zijn en de pensioenuitvoering, het vermogensbeheer en het besturen goed wordt uitgevoerd. Hierbij hoort het opstellen en formaliseren van beleid. Het bestuur van DNAPF wil met een datakwaliteitsbeleid op een gestructureerde wijze de datakwaliteit waarborgen. Het beleid Datakwaliteit was in het vierde kwartaal van 2022 in concept opgesteld. In 2023 is dit beleid afgerond.

3.3.3 Eigen risicobeoordeling

Vanuit IORP II is aan pensioenfondsen de verplichting opgelegd om ten minste driejaarlijks een Eigenrisicobeoordeling (ERB) uit te voeren. Met behulp van de ERB wordt de samenhang inzichtelijk tussen de strategie van De Nationale APF, de materiële risico's en de mogelijke consequenties hiervan voor de deelnemer en het pensioenfonds. Tevens wordt inzichtelijk hoe effectief en doelmatig het risicobeheer is. Voor Algemene Pensioenfondsen geldt verder dat de ERB nauw verwant is aan de vaststelling van het weerstandsvermogen. DNAPF heeft van DNB geen specifieke terugkoppeling ontvangen.

In 2021 heeft De Nationale APF de ERB uitgevoerd. De Nationale APF heeft de ERB niet alleen kringoverstijgend uitgevoerd, maar ook per kring. Het kringoverstijgende deel bevat de zaken die relevant zijn voor alle kringen. Per kring is daarnaast gekeken naar specifieke en relevante risico's en beheersingsmaatregelen.

De kring specifieke ERB-en en de kringoverstijgende ERB zijn als één geheel tijdig voor de deadline van 27 januari 2022 ingediend bij DNB. Daar eens in de drie jaar een ERB moet worden opgesteld, zal in het tweede halfjaar van 2024 weer worden aangevangen met de uitvoering van de ERB.

3.4 Financiële paragraaf

De balans en resultatenrekening van DNAPF zijn samengesteld uit de cijfers van de collectiviteitkringen. Daarnaast zijn er resultaten van DNAPF zelf, die uitsluitend bestaan uit het resultaat op governance kosten. Conform het business plan heeft een bijdrage in de kosten door de “founding fathers” plaatsgevonden.

Naar aanleiding van diverse ontwikkelingen is de financiële opzet van de kringen opnieuw beoordeeld. Dit betreft de ook de verdeling van kosten ten laste van het vermogen. Kosten die ten laste van het vermogen mogen komen betreffen incidentele pensioenuitvoeringskosten en vermogensbeheerkosten. Tot op heden werd een vast bedrag per kring van de betaalde governancekosten doorbelast aan vermogensbeheer. Aan de hand van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie heeft het bestuur besloten om meer kosten door te belasten naar vermogensbeheer en tevens de gehanteerde methodiek te wijzigen. Vanaf 2023 wordt uitgegaan van (een onderbouwde) 30% van de governancekosten. Dit heeft een verlagend effect op de kostenvoorziening en de kostendekkende premie.

Buiten de kringen is daarnaast het weerstandsvermogen dat DNAPF dient aan te houden relevant. Dat is hierna uitgewerkt.

3.4.1 Weerstandsvermogen

DNAPF dient op grond van artikel 112a van de Pensioenwet te beschikken over voldoende weerstandsvermogen. Dit vermogen is bedoeld om bedrijfsrisico's te dekken, en zo de continuïteit van het fonds te waarborgen. Het fonds voert ten minste eenmaal per jaar, maar in elk geval bij toetreding of vertrek van een werkgever, een Risk Control Self Assessment (RCSA) uit – zowel op fondsniveau als op kringniveau. Op basis van de RCSA wordt vastgesteld of naar verwachting het aangehouden weerstandsvermogen voldoende is om het bedrijfsrisico te dekken.

Het weerstandsvermogen wordt als volgt berekend:

- Het weerstandsvermogen bedraagt ten minste 0,2 procent van de waarde van het beheerde pensioenvermogen met een minimum van € 500.000 en met een maximum van € 20 miljoen;
- Aanvullend dient er voor de dekking van aansprakelijkheidsrisico's een percentage van 0,1 procent van de waarde van het beheerde pensioenvermogen te worden aangehouden, tenzij een beroepsaansprakelijkheidsverzekering wordt gesloten. De Nationale APF heeft een beroepsaansprakelijkheidsverzekering afgesloten;
- Indien en voor zover de RCSA daartoe aanleiding geeft, bedraagt het weerstandsvermogen méér dan de som van de eerste twee onderdelen.

Indien het risicoprofiel van het APF toeneemt waardoor op basis van de RCSA een hoger weerstandsvermogen benodigd is dan aanwezig is, dan neemt het bestuur adequate maatregelen om het risicoprofiel te verlagen.

Bovenop het wettelijk minimum beschikt het APF over € 1.000.000 aan extra weerstandsvermogen. Het bestuur heeft vastgesteld dat het benodigde weerstandsvermogen op basis van de RCSA € 668.000 bedraagt. Aangezien dit lager is dan het wettelijk voorgeschreven minimale weerstandsvermogen, is er geen aanleiding het aan te houden weerstandsvermogen te verhogen.

Het beleid van DNAPF is gericht op een tekort aan weerstandsvermogen te minimaliseren, alsmede de kans op schade uit een bedrijfsrisico te beperken. Er vindt een dagelijkse toetsing plaats of aan de wettelijke vereisten wordt voldaan. Indien niet aan de wettelijke eisen wordt voldaan, wordt per direct naar rato vanuit de collectiviteitkringen bijgestort. Daarnaast wordt het weerstandsvermogen maandelijks getoetst, waarbij rekening gehouden wordt met de extra buffer op het weerstandsvermogen waarover het fonds beschikt. Hier geldt dat tekorten en overschotten met de collectiviteitkringen worden verrekend, rekening houdend met instandhouding van de extra buffer.

3.5 Beleggingsparagraaf

3.5.1 Algemeen beleggingsbeleid De Nationale APF

De doelstelling van het beleggingsbeleid van DNAPF is het op prudente wijze en op lange termijn realiseren van een zo hoog mogelijk rendement uitgaande van het strategisch risicoprofiel, rekening houdend met de verplichtingenstructuur en de ambitie en risicohouding van de collectiviteitkring.

De risicohouding is de mate waarin het bestuur binnen een collectiviteitkring bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van de kring te realiseren en de mate waarin het fonds de vorenbedoelde risico's kan lopen, gegeven de kenmerken van de kring.

In de risicohouding wordt de afweging beschreven tussen ambitie, kosten en risico. De risicohouding wordt in samenspraak met het belanghebbendenorgaan en sociale partners tot stand gebracht en vervolgens regelmatig getoetst, ook bij de deelnemers. De beleidsuitgangspunten voor het vaststellen van de risicohouding en de risicohouding op korte en lange termijn zijn opgenomen in de actuariële en bedrijfstechnische nota's van de collectiviteitkringen (ABTN).

Het bestuur voert het beleggingsbeleid op solide wijze uit en belegt de beschikbare gelden in overeenstemming met de richtlijnen voor de matching en return portefeuille. Deze zijn vastgelegd in een beleggingsplan. In het beleggingsplan per collectiviteitkring zijn ook de risicolimieten vastgelegd.

Voor DNAPF rust de uitvoering van het beleggingsbeleid voor de collectiviteitkringen op de volgende pijlers, die zijn vastgelegd in de zogenaamde beleggingsovertuigingen:

1. Beleggen op de lange termijn loont.

Dit betekent dat beleggingscategorieën worden beoordeeld op basis van hun verwachte lange termijn karakteristieken. Onze verplichtingen hebben een lange termijn karakter waardoor er ruimte is voor illiquide beleggingscategorieën zoals bij voorbeeld hypotheek of niet-beursgenoteerd vastgoed.

2. Spreiding draagt bij aan een betere risico-rendementsverhouding in de portefeuille.

Spreiding is daarmee een essentieel uitgangspunt bij de inrichting van de portefeuille. Hierbij kijkt het bestuur kritisch naar de verwachte correlaties tussen beleggingen en de verwachte voordelen van spreiding. Daarbij is het bestuur zich ervan bewust dat correlaties kunnen oplopen in extreme situaties, waardoor spreidingsvoordelen op korte termijn kunnen verminderen.

3. De risicofactoren aandelen, krediet en illiquiditeit worden op lange termijn beloond met een daarbij behorend rendement.

Daarom belegt het fonds in aandelen, obligaties en illiquide beleggingscategorieën als niet-beursgenoteerd vastgoed en hypotheek. Risicofactoren die geen verwachte premie opleveren worden zoveel mogelijk vermeden of afgedekt, mits de kosten acceptabel zijn. Voorbeelden daarvan zijn valutarisico's en het renterisico in een nominaal kader. Vanwege de indexatieambitie van het fonds wordt het renterisico niet geheel afgedekt.

4. De "case for active management" na kosten voor vermogensbeheer is niet overtuigend.

Daar waar het kan is passief management om die reden te prefereren. We zijn hierin niet dogmatisch. In het geval van obligaties kan passief management in sommige gevallen een te grote exposure naar bedrijven, sectoren of landen met veel schulden opleveren, waardoor actief management aantrekkelijker kan zijn. En zo zijn voor verschillende beleggingscategorieën (zoals hypotheek of niet-beursgenoteerd vastgoed) geen geschikte passieve oplossingen beschikbaar.

5. Karakteristieken van beleggingscategorieën of -strategieën dienen duidelijk en transparant te zijn.

Daarom zijn bij het beoordelen van beleggingen zowel kwantitatieve als kwalitatieve karakteristieken van belang. Een te hoge complexiteit kan een reden zijn om niet in een categorie of strategie te beleggen. Ook kunnen onduidelijke fee-arrangementen

ons doen besluiten om niet te beleggen in een bepaalde asset-categorie, niettegenstaande een gunstig verondersteld risico-rendements-profiel.

6. Het bestuur staat kritisch ten aanzien van het kunnen voorspellen van ontwikkelingen op financiële markten

Derhalve ziet het bestuur geen toegevoegde waarde in tactische asset allocatie, waarbij naast twijfel aan voorspellend vermogen ook transactiekosten een grote rol spelen in dit oordeel.

7. Lage beleggingskosten zijn belangrijk

Gezien de lange termijn beleggingshorizon van DNAPF hebben kosten een significante invloed op de uiteindelijke pensioenuitkeringen. Alle kosten zijn daarbij relevant. Om die reden kijkt DNAPF kritisch naar haar eigen kosten en die van haar beheerders en toeleveranciers.

8. Zorg voor een financieel goede oude dag van onze deelnemers gaat hand in hand met de zorg voor een leefbare omgeving.

Het thema "Klimaat" is daarom een MVB thema dat extra aandacht zal krijgen in de beleggingsportefeuilles. Ook zullen de beleggingsportefeuilles in de toekomst door beleid in de breedte een steeds betere MVB score krijgen. Ondernemingen met een hoge score op dit vlak tonen op langere termijn een betere waardecreatie dan de overige ondernemingen. Bovendien draagt MVB bij aan transparantie op financiële markten en beheersing van tal van risico's. MVB vormt dan ook een belangrijk uitgangspunt voor het bestuur.

3.5.2 Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid

Visie & ambitie

De Nationale APF houdt bij beleggingsbeslissingen rekening met de gevolgen voor de lange termijn rendement/risicoverhouding en de gevolgen voor de maatschappij. Hiervoor is een Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid opgesteld, dat zich richt op het betrekken van milieu (Environmental), sociale omstandigheden (Social) en (ondernemings)bestuur (Governance) in de beleggingsbeslissingen. Het Bestuur beschouwt het behalen van financieel rendement als belangrijkste doelstelling, maar wel binnen de kaders van het MVB-beleid.

Bij het voeren van het MVB-beleid speelt de maatschappelijke verantwoordelijkheid een belangrijke rol en wenst het fonds niet in ondernemingen te beleggen die naar de mening van het fonds maatschappelijk onwenselijk gedrag en/of ongewenste activiteiten laten zien. Daarbij heeft het Bestuur de sterke overtuiging dat ESG-integratie een vorm van beheer is die op de lange termijn positieve invloed heeft op het rendements- en risicoprofiel van verschillende beleggingscategorieën.

Het eerste centrale thema dat is vastgesteld is 'klimaat'. In 2021 heeft het Bestuur besloten om als volgende stap een CO2-reductiedoelstelling langs de lijnen van het Akkoord van Parijs (2015) te implementeren. Hiertoe is het principe van de zogenaamde "Paris Aligned Benchmark" omarmd en is in 2022 een beleggingsfonds geselecteerd dat een passende strategie volgt. Alle kringen hebben gebruik gemaakt van de opt in mogelijkheid tot de omzetting van de portefeuille aandelen ontwikkelde markten naar deze strategie. Andere thema's in het MVB beleid zijn Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieu en Anti-corruptie. In 2023 is het landenbeleid aangescherpt en worden landen waarin politieke rechten en burgerlijke vrijheden slecht worden beschermd, uitgesloten.

Het fonds neemt bij het MVB-beleid de wettelijke eisen als startpunt en zet daarbovenop extra stappen, op basis van eigen overtuigingen, ambities en doelstellingen. Het fonds wil de invloed die het als belegger heeft, positief aanwenden. Dit zoveel mogelijk in samenwerkingsverband met andere marktpartijen, zoals de fiduciair adviseur en de aangestelde vermogensbeheerders.

Het MVB beleid betreft de basis voor alle kringen en kan per kring worden uitgebreid, indien gewenst. Het Bestuur van DNAPF hecht er waarde aan dat de BO's/de deelnemers zich kunnen herkennen in het gevoerde MVB beleid. Input hiervoor wordt verkregen uit

regelmatige overleggen met de BO's en het risicobereidheidsonderzoek, waarin MVB is meegenomen, onder een selectie van de deelnemers van alle kringen.

Implementatie MVB

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is integraal onderdeel van het beleggingsproces en selectie en monitoring van vermogensbeheerders en beleggingsfondsen. Criteria die bij het due diligence onderzoek beoordeeld worden zijn onder andere gericht op actief aandeelhouderschap, ESG integratie en transparantie. Waar mogelijk zullen bij de herziening van de mandaatovereenkomsten duurzaamheidsdoelstellingen worden meegegeven aan de aangestelde vermogensbeheerders. Hiermee wordt geborgd dat de uitkomsten van het portefeuillebeheer in lijn zijn met de MVB-ambities van het fonds.

Het Bestuur heeft ervoor gekozen om als pensioenfonds te willen voldoen aan de Artikel 8 SFDR classificatie (begrippenlijst: SFDR). Om deze reden worden beleggingsoplossingen geselecteerd die ten minste een Artikel 8 of 9 SFDR classificatie hebben. Bovendien heeft het Bestuur de voorkeur voor SRI fondsen (begrippenlijst: SRI) (bij gelijke geschiktheid). Ook selecteert DNAPF vermogensbeheerders die de Principles for Responsible Investments van de Verenigde Naties (PRI) hebben ondertekend en heeft het pensioenfonds het IMVB-convenant Pensioenfondsen (brede spoor) ondertekend.

Voor de implementatie van het MVB-beleid zet het fonds de volgende instrumenten in:

- Betrokkenheidsbeleid
- ESG integratie
- Uitsluitingsbeleid
- Impactbeleggen.

Betrokkenheidsbeleid / Actief aandeelhouderschap

DNAPF voert actief aandeelhouderschap door middel van stemmen en engagement (dialogen met ondernemingen). Met actief aandeelhouderschap wil DNAPF het gedrag van ondernemingen verder verbeteren en positief gedrag stimuleren.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

De fondsbeheerders van de aandelenportefeuille maken namens DNAPF gebruik van het stemrecht en volgen daarbij het stembeleid van het fonds. De vermogensbeheerders moeten hierover tevens rapporteren. Bij de selectie van een nieuwe vermogensbeheerder wordt aandacht besteed aan de kwaliteit van het stembeleid en de stemprincipes van vermogensbeheerders. Bij mandaten kan gekozen worden voor een specifiek stembeleid waar vervolgens transparant over wordt gerapporteerd. DNAPF maakt hiervoor gebruik van de diensten van de fiduciair adviseur. In de meeste gevallen zal DNAPF het stemadvies van de fiduciair adviseur volgen, maar dat hoeft niet. Het kan voorkomen dat DNAPF op sommige dossiers een eigen stembeleid wil volgen.

Engagement (dialoog met ondernemingen)

Voor het voeren van een dialoog met ondernemingen maakt DNAPF gebruik van de diensten van de fiduciair adviseur en Sustainalytics. Zo neemt DNAPF namens alle kringen deel aan een breed normatieve dialoogprogramma. Binnen dit programma gaat Sustainalytics de dialoog aan met bedrijven die zich schuldig maken aan ernstige schendingen van internationale normen, zoals de OESO richtlijnen en de UN Global Compact Principles. Daarnaast neemt het fonds deel aan thematische engagementprogramma's, waarbij Sustainalytics een meerjarige dialoog met een aantal bedrijven voert rond een bepaald thema op basis van vooraf gestelde doelen/mijlpalen. De thema's waaraan in 2023 is deelgenomen zijn "modern slavery" en "tomorrow's board".

ESG Integratie

DNAPF benadert maatschappelijk verantwoord beleggen als een integraal onderdeel van het beleggingsproces. Dat betekent dat verantwoord beleggen wordt meegewogen in elke beleggingsbeslissing, in samenhang met (verwacht) rendement, risico en kosten. DNAPF beoordeelt de toegevoegde waarde van ESG-integratie per beleggingscategorie.

Het fonds heeft de eerder genoemde ambitie om voor de (aandelen)portefeuilles een CO2-reductiedoelstelling te hanteren in lijn met het Akkoord van Parijs. Daarnaast belegt De Nationale APF alleen in onroerend goed fondsen die aan GRESB rapporteren en een bovengemiddelde GRESB score behalen in het jaarlijkse Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) onderzoek. GRESB is een onafhankelijke, wetenschappelijke benchmark die het duurzaamheidsbeleid van vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt.

Uitsluitingsbeleid (negatieve screening) & Positieve selectie (positieve screening/best in class)

Uitsluitingsbeleid (negatieve screening)

Het fonds zet een uitsluitingsbeleid in om maatschappelijk onwenselijk gedrag of maatschappelijk onwenselijke producten uit de beleggingsportefeuille te weren. DNAPF heeft hiervoor een uitsluitinglijst opgesteld:

- Ondernemingen die op structurele en grove wijze mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptienormen schenden;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, waaronder clustermunities, anti-persoonsmijnen, chemische-, biologische- en nucleaire wapens;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij wapenhandel met entiteiten waarvoor een VN-Veiligheidsraad en/of EU wapenembargo geldt;
- Landen waartegen de VN-Veiligheidsraad en/of de EU een wapenembargo heeft uitgevaardigd omdat in die landen sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten;
- Landen waarvoor een Freedom House score van 20 of lager geldt. Dit is een breed geaccepteerde index, waarbij jaarlijks een groot aantal landen wordt gescoord op politieke rechten en burgerlijke vrijheden. De methodologie van het onderzoek is zoveel mogelijk in lijn gebracht met de thema's van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. De score loopt van 1-100. Een score van 20 of lager is een indicator dat de politieke rechten en burgerlijke vrijheden in het land slecht worden beschermd;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van tabaksproducten (daar deze sector al jaren lang systematisch gezondheid ondermijnt);
- Ondernemingen die een belangrijk deel van de omzet (>20%) halen uit de delving van thermische kolen;
- Ondernemingen die na (pogingen tot) engagement onvoldoende gedragsverandering laten zien.

Per kring kan worden bepaald of het wenselijk is om ook andere uitsluitingscriteria toe te passen. Omdat het fonds voornamelijk belegt in beleggingsfondsen is een eigen uitsluitingsbeleid niet altijd toepasbaar op deze beleggingen.

DNAPF beoordeelt bij de selectie van nieuwe beleggingsfondsen in welke mate het toegepaste uitsluitingsbeleid overeenkomt met onze wensen.

Impact beleggen

Impact beleggen is het beleggen in beleggingen die een positieve invloed hebben op problemen in de maatschappij/die een positief maatschappelijk effect hebben. DNAPF belegt voor een aantal kringen in Green Bonds. Dit type obligatie is in het leven geroepen ter financiering van de energietransitie en dient als zodanig ook aan bepaalde eisen te voldoen. Indien een kring meer impact beleggen wenselijk acht, kan dit worden besproken en geïmplementeerd.

Monitoring en evaluatie

Het MVB beleid van DNAPF en de vermogensbeheerders wordt periodiek gemonitord en geëvalueerd. Over het MVB beleid van de managers wordt elk jaar gerapporteerd middels ESG scorecards. Op kwartaalbasis wordt per kring inzichtelijk gemaakt wat de ESG-risico's van de portefeuille zijn ten opzichte van de benchmark en wat de duurzaamheidskarakteristieken zijn van de portefeuille. Dit gebeurt via een ESG Risicomonitor.

Rapportage en verantwoording

DNAPF wil transparant zijn over het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid. DNAPF legt middels dit jaarverslag en op de website verantwoording af over het gevoerde Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid.

Daarnaast wordt een apart MVB Jaarverslag opgesteld dat eveneens via de website beschikbaar is.

Nieuwe deelnemers worden in de startbrief verwezen naar de website voor informatie over maatschappelijk verantwoord beleggen.

Een en ander geheel in lijn met de eisen die de Europese regelgeving Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) stelt. De regulatory technical standards (RTS) van de SFDR vereisen specifieke rapportage over duurzaamheid. Deze rapportage per kring vindt plaats via een voorgeschreven template en is toegevoegd aan dit jaarverslag als bijlage 7.10.

3.5.3 Resultaten 2023

In 2023 heeft verdere ontwikkeling van het MVB-beleid en de implementatie ervan plaatsgevonden. Voorbeelden daarvan zijn de uitbreiding van uitsluitingscriteria en aanscherping van het landenbeleid.

Door de uitbreiding van het landenbeleid was het niet langer mogelijk de categorie Emerging Markets Debt in te vullen. Er waren geen beleggingsfondsen beschikbaar die voldeden aan het landenbeleid en overige criteria die DNAPF aan beleggingsfondsen stelt. De strategische beleggingsmix van de kringen is in 2023 aangepast, waarbij de categorie Emerging Markets Debt geen onderdeel uitmaakt van de strategische portefeuille.

DNAPF heeft een beleggingsfonds geselecteerd dat een Paris Aligned Benchmark volgt. Met de toevoeging van dit fonds voor belegging in aandelen ontwikkelde markten is een belangrijke stap gezet in het streven naar CO2 reductie in de beleggingsportefeuilles. Via een opt in konden de kringen ervoor kiezen of de bestaande belegging in aandelen ontwikkelde markten werd omgezet naar dit nieuwe fonds. Alle kringen hebben in 2022 van deze mogelijkheid gebruik gemaakt, waarbij voor een kring ongeveer de helft van de beleggingen in aandelen ontwikkelde markten is omgezet en voor de overige kringen de volledige belegging in deze categorie. In 2023 is ook het resterende deel dat belegd was in aandelen ontwikkelde markten getransfereerd naar het beleggingsfonds dat een Paris Aligned Benchmark volgt. Hiermee wordt de volledige portefeuille aandelen ontwikkelde markten in dit fonds belegd.

Daarnaast heeft DNAPF zich ook in 2023 gericht op het rapporteren conform de Europese MVB-wetgeving. Deze Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), ofwel informatieverschaffings-verordening, is bedoeld om consumenten van beleggingsproducten meer duidelijkheid te bieden over het duurzaamheidsgehalte van het product.

Onderstaand worden enkele resultaten van het in 2023 gevoerde MVB-beleid vermeld. Voor een gedetailleerde beschrijving van hetgeen in 2023 is ondernomen op gebied van verantwoord beleggen, verwijzen wij naar het Jaarverslag Verantwoord Beleggen 2023 dat beschikbaar is op onze website.

Uitsluitingsbeleid

Het uitsluitingsbeleid is gebaseerd op verschillende criteria die zijn vastgelegd in het MVB beleid.

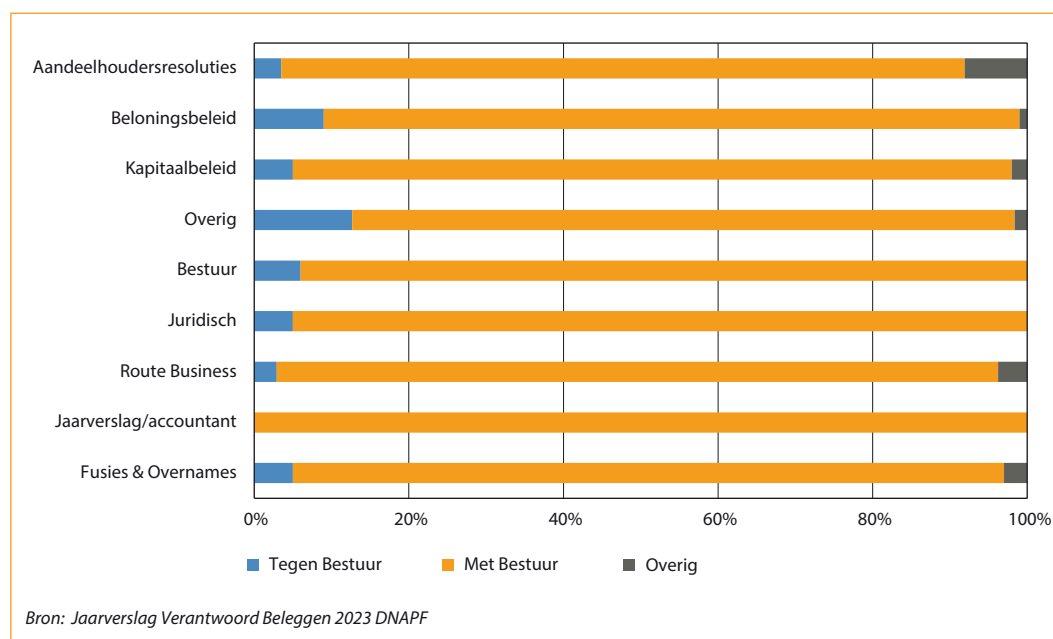
Zo sluit het fonds conform het wettelijk verbod bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van clustermunten. Daarnaast worden de landen en bedrijven uitgesloten waartegen (financiële) sancties gelden. In 2023 is het uitsluitingsbeleid uitgebreid, door ook staatsobligaties van landen uit te sluiten die als onvoldoende vrij worden gezien.

Met betrekking tot de UN Global Compact richtlijnen hebben 188 uitsluitingen plaatsgevonden en met betrekking tot productie van controversiële wapens 96 uitsluitingen. In het Jaarverslag Verantwoord Beleggen 2023 wordt tevens gerapporteerd over uitsluitingen die op basis van andere criteria hebben plaatsgevonden.

Betrokkenheid (stemmen en engagement)

Stemmen

Voor Kring M bestond een deel van 2023 het NT leaders mandaat, waarop een stem overlay van toepassing was. Dit mandaat is in de tweede helft van 2023 beëindigd. In 2023 is op ca. 9500 agendapunten gestemd. Hiervan is in ongeveer 89% van de gevallen voor het management gestemd. Onderstaand overzicht geeft weer hoe namens DNAPF is gestemd op verschillende thema's.

Onze aandelenbeleggingen zijn ondergebracht in passieve beleggingsfondsen van Northern Trust (NT). Hiervoor wordt aangesloten bij het stembeleid van de manager. Onderstaand overzicht geeft weer hoe in 2023 is gestemd door Northern Trust.

Aantal agendapunten gestemd	Waarvan tegen management	Tegen benoeming bestuur	Vóór voorstellen gerelateerd aan diversiteit, gelijkheid en inclusie
147.887	17%	21%	70%

Bron: Jaarverslag Verantwoord Beleggen 2023 DNAPF en Stewardship Report (Northern Trust, 2023)

Nadere informatie met betrekking tot stemmen is terug te vinden in het Jaarverslag Verantwoord Beleggen en Northern Trust Stewardship Report 2023.

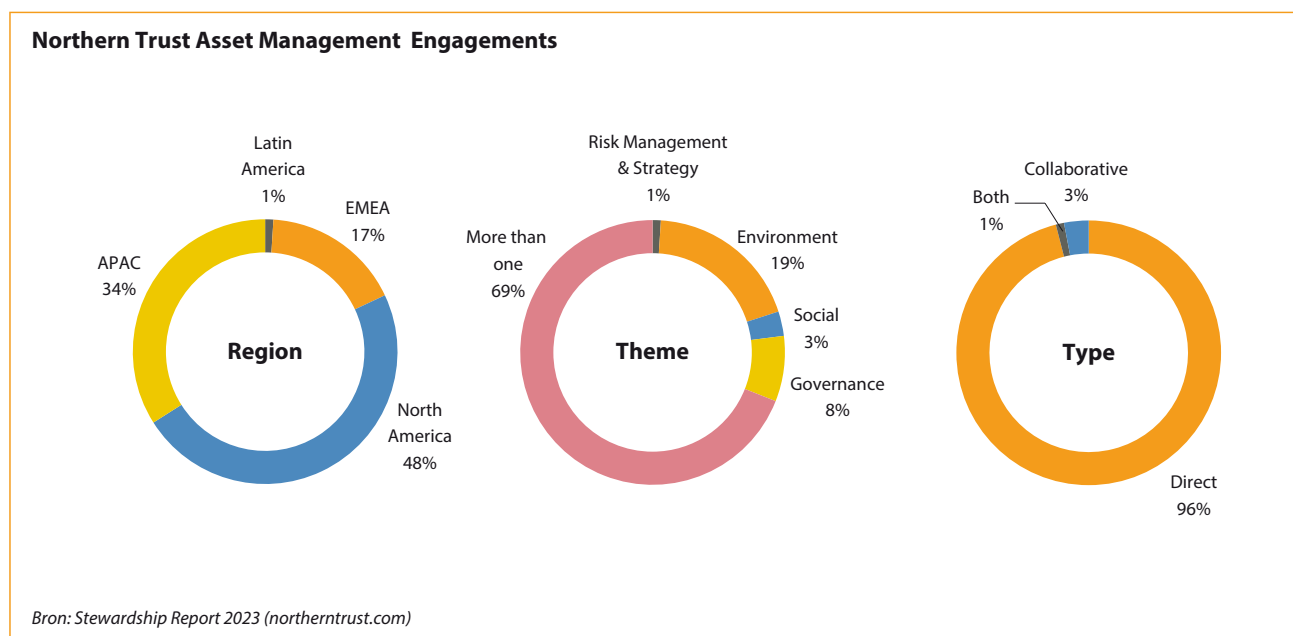
Engagement

Sinds 2021 wordt geparticipeerd in een normatief engagementprogramma met al onze beleggingen via beleggingsfondsen en mandaten in scope. Hierbij richten we ons op bedrijven die betrokken zijn bij ernstige en structurele schendingen van internationale principes, zoals de OESO-richtlijnen en de UNGPs. Binnen dit programma gaan we de dialoog aan met deze bedrijven, met als doelstelling a) het opheffen van de bestaande schending, b) het herstellen van de schade en c) het voorkomen van toekomstige gelijksoortige schendingen.

In 2023 heeft met 171 bedrijven engagement n.a.v. normschending plaatsgevonden via Sustainalytics. Normschendingen betroffen mensenrechten (51%), milieu (14%), corruptie (22%) en arbeidsrechten (13%).

In de loop van 2021 heeft het fonds twee thematische engagement programma's geselecteerd (Moderne Slavernij en Bestuur van morgen) die ook in 2022 en 2023 door liepen. Het doel van het thematisch engagement is om ondernemingen bekend te maken met de visie van de asset owners als (potentiële) aandeelhouder op specifieke onderwerpen en ondernemingen zo te stimuleren om waar in de visie van de fondsen noodzakelijk hun beleid en gedrag aan te passen. In verband met het aflopen van deze programma's, heeft DNAPF begin 2024 twee nieuwe thematisch engagement programma's geselecteerd, die een doorontwikkeling zijn van de eerdere programma's.

Daarnaast voeren de managers engagementbeleid en rapporteren hierover. Onderstaand overzicht geeft weer hoe in 2023 engagement is vormgegeven door Northern Trust.

Nadere informatie met betrekking tot engagement is terug te vinden in het Jaarverslag Verantwoord Beleggen en in het Northern Trust Stewardship Report 2023.

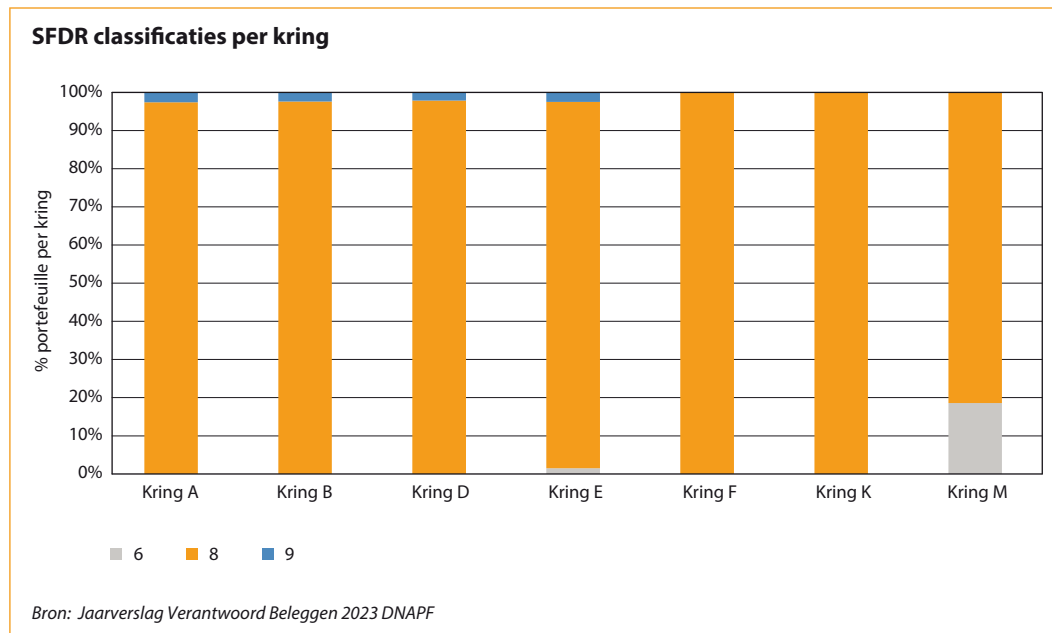
Impact Beleggen

Via Groene Obligaties worden duurzame projecten gefinancierd. De doelstelling is om 40% van de investment grade bedrijfsobligaties portefeuille te beleggen in Groene obligaties. Daarnaast kunnen Groene staatsobligaties in de LDI mandaten worden gebruikt als alternatief voor reguliere staatsobligaties, indien het rendement vergelijkbaar is.

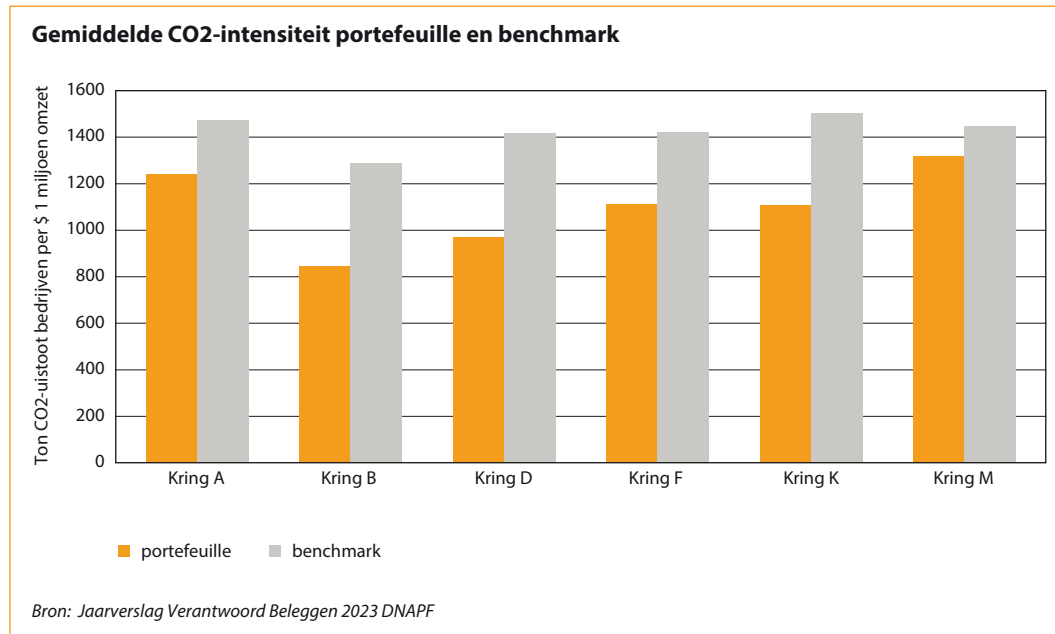
ESG integratie

Het fonds streeft ernaar de beleggingsportefeuille voor een zo groot mogelijk deel te beleggen in strategieën die de mogelijke negatieve gevolgen van de beleggingen op mens en milieu proberen te beperken of zelfs een positieve impact nastreven. Dit zijn fondsen die volgens de wetgeving een classificatie 8 of 9 krijgen.

Onderstaande grafiek toont de samenstelling van onze beleggingsportefeuilles op grond van SFDR classificaties eind 2023.

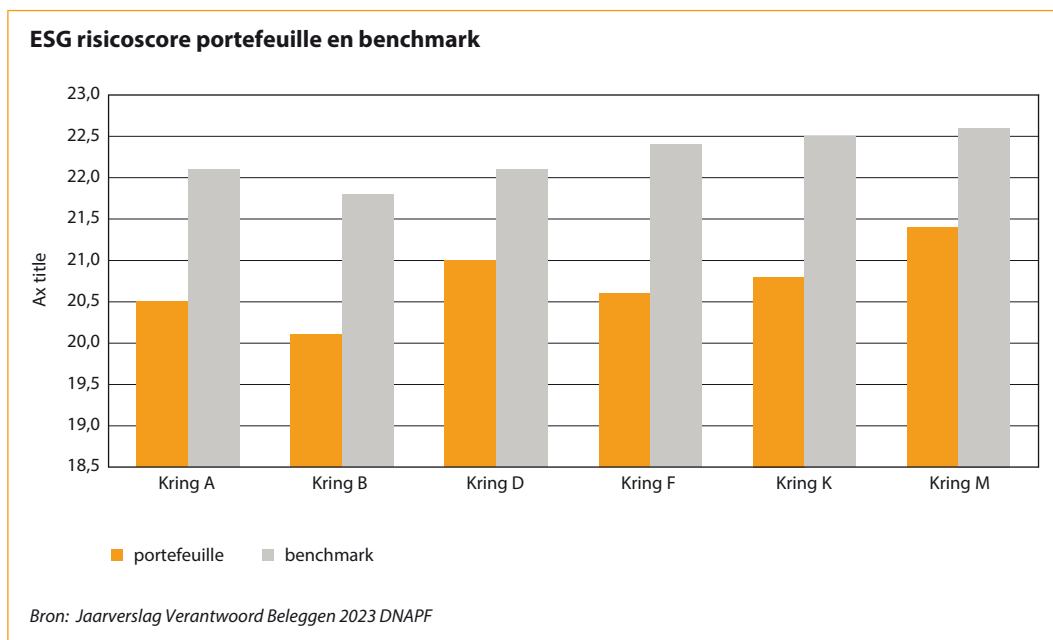

Per kwartaal wordt gerapporteerd over de CO2 kenmerken van de portefeuilles in vergelijking met de benchmark. Onderstaande grafiek laat zien dat de ondernemingen in de portefeuilles gemiddeld minder CO2 genereren per USD 1 miljoen omzet dan de brede markt (Jaarverslag Verantwoord Beleggen 2023).

Tevens worden per kwartaal o.a. het ESG landenrisico en ESG bedrijfsrisico van de portefeuille gemeten. Ook wordt het waterverbruik en de afval intensiteit van de ondernemingen in de portefeuilles in vergelijking met de benchmark gemeten.

Onderstaand wordt per kring de ESG risicoscore van de portefeuille vergeleken met de benchmark. Een score van rond 20 wordt als laag tot gemiddeld gezien. Bij alle kringen ligt de ESG-risicoscore duidelijk onder die van de benchmark. De lagere ESG-risicoscores kunnen onder meer toegeschreven worden aan de overstap bij onze aandelenbeleggingen in ontwikkelde markten naar een beleggingsfonds dat een beleggingsstrategie volgt die in lijn ligt met de klimaatdoelstelling van Parijs.

DNAPF streeft ernaar verduurzaming van de portefeuilles te continueren. Dit heeft naast op klimaat, middels belegging in het nieuwe aandelenfonds en green bonds, ook betrekking op sociale en governance aspecten. We gaan op zoek naar wegen om E, S en G factoren nog meer in het beleggingsproces te betrekken. Nu al beleggen we voor aandelen ontwikkelde markten op een wijze die recht doet aan de wens om CO2 reductie tot nul te bereiken in 2050. Voor overige beleggingscategorieën willen we gelijkwaardige oplossingen onderzoeken.

Naast het implementeren van wijzigingen in portefeuilles en het ontwikkelen van duurzaamheid gerelateerde beleggingsdoelstellingen, krijgt (risico)rapportage en -monitoring op gebied van duurzaamheid steeds meer aandacht. De gebruikte data reeksen hebben in de loop van afgelopen jaar aan betrouwbaarheid gewonnen en we kunnen deze voor steeds meer ESG onderdelen inzetten als basis voor het formuleren van ons beleid. Zo kunnen wij op basis van CO2 data van bedrijven een steeds beter beeld vormen over de ontwikkeling van de uitstoot van onze beleggingen en de risico's die hiermee gepaard gaan. Ten aanzien van sociale kwesties, beschikken wij inmiddels over data die ons een beeld geven over de politieke rechten en burgerlijke vrijheden in landen. Dit heeft ons in het afgelopen jaar de mogelijkheid gegeven om hier een aangescherpt beleid op te voeren.

ESG wetgeving neemt steeds grotere vormen aan en o.a. rapportage vanuit SFDR stelt aanvullende eisen aan vermogensbeheerders en aan ons. Zo rapporteren wij op basis verplichte SFDR richtlijnen in bijlage 7.10 van dit jaarverslag hoe wij in het afgelopen jaar invulling hebben gegeven aan de duurzaamheidskenmerken van de verschillende kringen en hoe deze hebben gepresteerd. Ontwikkelingen op gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en ESG risicobeheersing zullen verder worden geïncorporeerd in beleid, waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten op voor de sector relevante kaders, zoals de DNB Good Practices ESG risicobeheer.

3.5.4 Macro ontwikkelingen in het verslagjaar en vooruitzichten 2024

Terugblik

Het jaar 2023 werd voor een belangrijk deel gekenmerkt door oorlogen. De oorlog in Oekraïne ging het tweede jaar in en een einde is nog niet in zicht. In oktober werd de wereld daarnaast opgeschrikt door de verschrikkelijke gebeurtenissen in het Midden-Oosten.

In de VS en Europa waren op economisch gebied de zorgen van een geheel andere orde. Hier stonden de ontwikkelingen lange tijd vooral in het teken van een hoge inflatie veroorzaakt door hogere grondstoffenprijzen en knelpunten aan de aanbodzijde, beide veroorzaakt door de eerder ontstane pandemie. Centrale banken zagen zich genooddacht de rente fors te verhogen. De beleidsrente van de ECB bereikte uiteindelijk een niveau van 4%. Hiermee bleven de lange termijn inflatieverwachtingen onder controle, maar de renteverhogingen vertaalden zich in een verdere stijging van de kapitaalmarktrente en in een toenemende vrees voor een recessie.

Zorgen over de economische gevolgen van faillissementen in Amerikaanse bankensector brachten de kapitaalmarktrente in maart eerst echter nog onder het startniveau van het jaar. Pas daarna zette de rentestijging verder door. Door adequaat ingrijpen van de Amerikaanse beleidsmakers bleven de economische gevolgen beperkt. De Amerikaanse economie werd vooral ondersteund door de consumptie. Dit wordt mogelijk gemaakt door eerder opgebouwde besparingen en omdat het reëel besteedbaar inkomen toenam door hogere lonen en een dalende inflatie. In Europa kon een milde recessie aan het begin van het jaar niet worden voorkomen en daarna bleef de economische groei ook zeer gematigd. Europa is meer gevoelig voor groeifzwakking in China. Mede door dalende energieprijzen nam in Europa de inflatie verder af. Mede door de duidelijke daling van de inflatie sloeg in het vierde kwartaal de rentestijging om in een sterke daling.

De economische ontwikkelingen zorgden voor sterk uiteenlopende rendementen op de beleggingen.

Uiteindelijk daalde de kapitaalmarktrente in 2023, waardoor het rendement op vastrentende waarden in 2023 positief was.

Rendementen op aandelen ontwikkelde markten waren echter duidelijk positief. Dit rendement ontstond in de eerste helft van het jaar door gunstige winstcijfers vooral door de grote IT bedrijven. Groeiaandelen deden het hierdoor een stuk beter dan waarde-aandelen. Aandelenkoersen werden ook ondersteund door de verwachting voor renteverlagingen. In de tweede helft van het jaar bewogen aandelen per saldo meer zijwaarts. Beleggers gingen er steeds meer vanuit dat de beleidsrente van centrale banken voorlopig hoog zou worden gehouden. De Amerikaanse centrale bank maakte duidelijk dat voor een verdere daling van de inflatie een groeifzwakking nodig is. Aandelen in opkomende landen stelden in 2023 wederom teleur. Vooral de bezorgdheid over de vastgoedsector in China en de verder groeivertraging lagen hier aan ten grondslag. Hogere rentes zorgen ook voor Europese vastgoedportefeuilles voor negatieve rendementen.

Vooruitblik

Sterke renteverhogingen van centrale banken in combinatie met de verslechtering van financiële condities maken voor de VS een groeifzwakking waarschijnlijk. De kans op een recessie is daarbij hoger dan gemiddeld. Verdere renteverhogingen blijven dan achterwege. Tegelijkertijd zijn door de nog altijd hoge inflatie ook voorlopig renteverlagingen nog uit zicht. De vooruitzichten in Europa wijzen op een gematigd blijvende economische groei en een verder daling van de inflatie. In deze omgeving houdt ook de ECB de rente voorlopig onveranderd. Bij deze vooruitzichten passen eerder rentedalingen in plaats van verdere rentestijgingen wat gunstig is voor vastrentende waarden. Gesteund door goede winstvooruitzichten zouden aandelen juist kunnen profiteren van lagere rentes. Aandelen zijn echter kwetsbaar in een omgeving waarin de groei verder onder druk komt.

3.6 Compliance jaarwerk 2023

Inleiding

Het pensioenfonds bewerkstelligt een integere bedrijfsvoering en een integere cultuur waar het als vanzelfsprekend is dat verbonden personen en uitbestedingsrelaties handelen in overeenstemming met de geldende maatschappelijke normen en de wet- en regelgeving en alle (relevante) interne regelgeving waaronder de gedragscode.

Het doel van de gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden, door gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag te voorkomen. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen.

Verslag Compliance Officer

De Compliance Officer werkt volgens een compliance jaarplan en kan met betrekking tot 2023 het volgende meedelen. Het APF beschikt over een gedragscode, die geldt voor alle verbonden personen van het APF, zoals leden van het bestuur, de belanghebbendenorganen en het bestuursbureau. Daarin zijn normen opgenomen over nevenfuncties, financieel belang in een zakelijke relatie, relatiegeschenken, giften, uitnodigingen en dergelijke.

De Compliance Officer heeft de naleving van de Gedragscode 2023 getoetst en op basis van de ontvangen informatie heeft geen van de verbonden personen in strijd met de Gedragscode gehandeld.

Verder heeft de Compliance Officer getoetst in hoeverre de kern uitbestedingspartners AZL (de pensioenuitvoerder) en GSAM (de vermogensbeheerder) over 2023 voldoen aan de normen die worden gesteld aan compliance en integriteit van het fonds. Dit betreft onderwerpen die zien op integriteit, beloning, gedragscode, conflict of interest, klokkenluidersregeling, incidenten, fraude, sanctiewetgeving en dergelijke. De Compliance Officer heeft dit beoordeeld aan de hand van rapportages die AZL en GSAM, over de beheersing van de niet financiële risico's beschikbaar hebben gesteld aan DNAPF. Met betrekking tot de integriteitnormen, zoals vermeld in de rapportage, kan worden vastgesteld dat AZL en GSAM beleid op de specifieke thema's hebben en dat dit passend is voor het fonds. Tevens kan worden geconcludeerd dat het beleid in de compliance-cyclus van de uitbestedingspartner is opgenomen.

Er zijn geen meldingen bij de Compliance Officer gedaan ingevolge de Klokkenluidersregeling. Voorts zijn er in 2023 diverse beleidsdocumenten van DNAPF aangepast. Daarnaast heeft er een verdere verdieping van de Systematische Integriteitsanalyse (SIRA) in samenwerking met het risicobeheer plaatsgevonden en zal dit in 2024 een verder vervolg krijgen.

3.7 Verslag van de Vergadering van Belanghebbendenorganen (VBO)

Rol van de VBO

De taken en bevoegdheden van de VBO liggen vast in haar reglement. Zij geeft het bestuur gevraagd en ongevraagd advies over aangelegenheden die het fonds betreffen, zij heeft instemmingsbevoegdheden bij bepaalde bestuursbesluiten en zij heeft de bevoegdheid tot het nemen van specifieke besluiten waaronder de besluiten tot aanstelling en ontslag van bestuurders van het fonds.

Samenstelling VBO

Van ieder Belanghebbendenorgaan maakt één lid (meestal de voorzitter) deel uit van de VBO.

De samenstelling van de VBO in 2023 was als volgt:

Naam	Vertegenwoordiger namens	Geboortejaar	M/V
De heer J. Gubbels	Kring A	1957	M
De heer L. Punt	Kring B	1975	M
De heer R. de Ridder	Kring D	1949	M
De heer E. van den Bemd	Kring McCain	1971	M
De heer H. Korte	Kring AFM	1956	M
Mevrouw E. van der Velde	Kring ANWB, voorzitter	1982	V

De VBO heeft in 2023 vier reguliere vergaderingen gehouden, waarvan één met het niet-uitvoerend bestuur. Daarnaast heeft de VBO in oktober een zelfevaluatie uitgevoerd.

Behandelde onderwerpen

De VBO heeft in 2023 adviezen uitgebracht over de begroting 2023, over wijzigingen in de kring overstijgende delen van de ABTN en in het kostenreglement, over het onderdeel bedrijfsomgeving van het jaarwerk 2022, over aanpassingen in het MVB-beleid, over wijziging van het beloningsbeleid en over wijziging van het klachtenbeleid en de klachtenregeling.

De VBO heeft de heer Michael Langendoen benoemd tot uitvoerend bestuur van DNAPF ter vervulling van de vacature die ontstond door het vertrek van de heer Roel Knol.

Naast bovengenoemde adviezen en besluiten zijn de volgende onderwerpen besproken tijdens de verschillende vergaderingen:

Wet Toekomst Pensioenen

Het onderwerp Wet Toekomst Pensioenen (WTP) is bij elke reguliere vergadering van de VBO ter sprake gekomen waarbij de vertegenwoordigers van de kringen de voortgang van hun kring konden delen. Hieruit bleek dat één kring al de nodige stappen heeft gezet richting hun geplande transitiedatum. De overige kringen zijn nog in verschillende stadia van onderzoeken en/of afwachtingen van beslissingen door sociale partners alvorens er besluiten kunnen worden genomen.

Het bestuur heeft twee maal in 2023 een aparte informatiesessie georganiseerd (in april en november 2023) met betrekking tot WTP en de communicatie daaromtrent. Bij deze informatiesessies waren alle leden van de BO's uitgenodigd om deel te nemen.

Het bestuur zet zich in om alle kringen tijdig naar het nieuwe stelsel te kunnen laten migreren. Zij is daarbij ook afhankelijk van de uitvoeringspartner AZL die zich goed voorbereidt op de veranderingen die de WTP met zich meebrengt. De VBO ziet wel dat de transitie die door zowel alle kringen van DNA PF als ook alle andere fondsen moet worden doorlopen veel druk met zich meebrengt voor alle betrokken partijen, en dat daarmee planningen onder druk komen te staan. Om dit te adresseren, heeft het bestuur met

AZL per kring “tijdslots” ingepland voor het maken van berekeningen en analyses. Hiermee wordt voorkomen dat de capaciteit niet beschikbaar is op het moment dat deze nodig is. Het inhuren van extra capaciteit uit de markt is niet mogelijk door de grote krapte die WTP daar heeft veroorzaakt.

Het pensioenfonds zelf heeft een specifieke programmamanager WTP aangesteld voor de invoering van de WTP in alle kringen. De komende periode zal de project organisatie naar behoefte worden opgeschaald.

Begin 2024 hebben alle BO's een WTP update van het bestuur ontvangen met betrekking tot de stand van zaken en een eerste kostenprognose WTP per desbetreffende kring voor de jaren 2024 - 2028. De VBO gaat er van uit dat de kostenprognoses naarmate de tijd vordert preciezer zullen worden en dat voortschrijdende inzichten tijdig met de VBO worden gecommuniceerd.

De VBO zal de ontwikkelingen blijven volgen en daarbij met name aandacht hebben voor het realiseren van de verschillende plannings, gelet op de onderlinge afhankelijkheden en beschikbare capaciteit. Daarbij verwacht de VBO dat ervaringen van de eerste transities de organisatie zullen helpen in de efficiëntie waarmee het resterende deel van dit grote project kan worden uitgevoerd.

– **Strategische ontwikkelingen**

Op verschillende momenten gedurende het jaar heeft de VBO de stand van zaken besproken met betrekking tot acquisitie en de ontwikkeling van de lange termijn business case van het fonds. De verdere groei van het fonds is een belangrijk onderdeel van de strategie. Om deze reden is dit een onderwerp dat de VBO zal blijven volgen.

– **Verdere ontwikkeling van de uitvoeringsorganisatie**

In het kader van onder andere de ontwikkelingen met betrekking tot WTP, mogelijke toetreders tot het APF en de benoemingsprocedure van de nieuwe uitvoerende bestuurder heeft de VBO met zowel het uitvoerend bestuur als het niet-uitvoerend bestuur op verschillende momenten gesproken over de verdere ontwikkeling en versterking van de uitvoeringsorganisatie van DNAPF om drie belangrijke uitdagingen in de toekomst te kunnen blijven adresseren: optimale pensioenuitvoering voor de bestaande kringen door verdere professionalisering, vormgeving en begeleiding van de transities in het kader van de Wet Toekomst Pensioenen en het tot stand brengen van de verdere groei van DNAPF.

– **Kostenontwikkelingen**

Naast beloningsbeleid is ook de algemene kostenontwikkeling een onderwerp van gesprek geweest. Gelet op de ontwikkelingen van algemene prijsniveaus en de impact daarvan op de voorstellen van de diverse toeleveranciers, heeft dit onderwerp meer aandacht gekregen dan in andere jaren.

– **Algemene ontwikkelingen bij de verschillende kringen**

Om een goed beeld te hebben van de stand van zaken, bespreekt de VBO periodiek de situatie en ervaringen binnen de verschillende kringen. Dit helpt de leden om een goed overzicht te hebben en om eventuele losse observaties in een breder kader te kunnen plaatsen.

Oordeel van de Vergadering van Belanghebbendenorganen

De VBO heeft het overleg met het bestuur steeds als constructief en plezierig ervaren en is op basis van haar ervaringen met het bestuur en van kennisneming van de rapportages van het bestuur en van kennisneming van de rapporten van de certificeerders van oordeel dat het bestuur zich naar behoren van zijn taken heeft gekweten.

Reactie bestuur

Het bestuur heeft met waardering kennis genomen van het verslag van de vergadering van belanghebbendenorganen (VBO). We zijn verheugd over het positieve oordeel van de VBO over de taakvervulling van het bestuur. Het is goed om te vernemen dat de inzet van het bestuur wordt gezien om tijdig alle kringen over te laten gaan naar het nieuwe pensioenstelsel. Ook in de komende periode zal

---

hier wederom heel veel aandacht voor zijn. De VBO en uiteraard ook de afzonderlijke BO's zullen hier weer nauw bij betrokken worden. Een versterking van de organisatie van het fonds om de toekomstige uitdagingen aan te kunnen gaan, wordt volledig onderschreven. Daartoe zijn al stappen gezet en dit zal zich in de komende periode verder aftekenen. Het bestuur dankt de VBO voor de goede samenwerking en ziet ernaar uit om deze te blijven voortzetten.

3.8 Kring A

Collectiviteitkring A is vanaf 1 maart 2017 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds AZL aan DNAPF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht en heeft AZL een uitvoeringsovereenkomst met DNAPF gesloten. Collectiviteitkring J (Unisys) is per 1 mei 2021 toegetreden tot collectiviteitkring A. Collectiviteitkring A is een multi-client kring waarin meerdere partijen hun pensioenregeling kunnen onderbrengen en die open staat voor nieuwe toetredingen.

3.8.1 Pensioenregeling AZL

Hoofdlijnen

De hoofdlijnen van de pensioenregeling van AZL in Collectiviteitkring A zijn als volgt te omschrijven:

- De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet;
- De pensioenregeling is een CDC-regeling; de onderstaande opbouwpercentages kunnen worden verlaagd als de premie niet toereikend is om de geambieerde opbouw te financieren;
- Het richtpercentage voor de jaarlijkse opbouw van het ouderdomspensioen bedraagt 1,51% van de pensioengrondslag. In 2023 bedroeg het opbouwpercentage 1,145%;
- Het ouderdomspensioen gaat in op de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar (m.i.v. 2018);
- Jaarlijks wordt 1,057% (ambitie) van de pensioengrondslag opgebouwd voor het partnerpensioen. In 2023 bedroeg de feitelijke opbouw van het partnerpensioen 0,802%. Bij overlijden tijdens het deelnemerschap is het partnerpensioen gelijk aan het opgebouwde partnerpensioen, verhoogd met 1,057% van de laatst vastgestelde pensioengrondslag (exclusief bonussen en eenmalige uitkeringen) vermenigvuldigd met het aantal toekomstige deelnemersjaren en indien van toepassing vermenigvuldigd met de laatst bekende parttimefactor voor de toekomstige jaren;
- Bij overlijden tijdens het deelnemerschap bedraagt het wezenpensioen per kind 14% van het te bereiken ouderdomspensioen;
- De partner van een deelnemer heeft recht op een ANW-hiaatpensioen bij overlijden van de deelnemer. Het bedrag op jaarbasis van het ANW-hiaatpensioen bedraagt € 17.859 (2023);
- Het pensioengevend salaris is gemaximeerd tot € 128.810 (2023);
- De franchise bedraagt € 16.322 (2023);
- Bij arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA, vindt premievrije opbouw plaats;
- Daarnaast is er recht op een excedent-arbeidsongeschiktheidspensioen als aanvulling op de WIA-uitkering. Dit arbeidsongeschiktheidspensioen bedraagt 70% van het gedeelte van het jaarsalaris dat uitkomt boven de WIA-loongrens bij een volledige arbeidsongeschiktheid. Het jaarsalaris is gemaximeerd op € 370.496 (2023);
- De toeslagverlening is voorwaardelijk en wordt volledig gefinancierd uit het overrendement van Collectiviteitkring A. Voor de toeslagverlening wordt geen premie betaald en is geen reserve aanwezig.

Financieringsbeleid

De werkgever AZL betaalt een premie als vast percentage van de pensioengrondslag in dat jaar. Deze premie is de totale premie voor de pensioenregeling die volgt uit de pensioenovereenkomst. Deze premie is tot 1 januari 2024 vastgesteld op 22,9% van de pensioengrondslag. In 2022 is besloten om een aanvullende regeling in te richten die gefinancierd werd vanuit de werkgever met een bijdrage ter grootte van 1% van de reguliere premie. Vanaf 1 januari 2023 wordt structureel 2% over de pensioengrondslag voor de deelnemers die per 1 november 2022 in dienst zijn van de werkgever en deelnemen aan de bijspaarregeling bijgedragen. Deze bijdragen zijn gestort in de bijspaarregeling in collectiviteitkring E.

Feitelijke premie

De feitelijke premie van de pensioenregeling in Collectiviteitkring A wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is ten minste gelijk aan het maximum van enerzijds de vastgestelde gedempte kostendekkende premie en anderzijds de vastgestelde premie met een premiedekkingsgraad van 100%.

Hiermee wordt te allen tijde tenminste de kostprijs van de inkoop van pensioen betaald en wordt verwatering van de dekkingsgraad onder de 100% door pensioenopbouw voorkomen. Wanneer de premie in enig jaar niet toereikend is om de beoogde regeling te financieren, zal het opbouwpercentage van de voorwaardelijke middelloonregeling in het betreffende jaar naar rato worden aangepast. Hiervan was in het verslagjaar sprake.

Gedempte Kostendekkende premie

De kostendekkende premie van Collectiviteitkring A wordt gedempt. Het fonds hanteert voor de interne financiering in Collectiviteitkring A van de pensioenregeling een gedempte kostendekkende premie op basis van een verwacht rendement. Deze gedempte kostendekkende premie is gelijk aan de zuivere kostendekkende premie met dien verstande dat een andere disconteringsvoet wordt gehanteerd. Voor de disconteringsvoet wordt uitgegaan van de vastgestelde verwachte waarde van het toekomstig rendement. Hierbij wordt het verwacht rendement op vastrentende waarden voor vijf jaar vastgezet op basis van de actuele markttrente bij aanvang van deze periode. Voor het verwacht rendement op de overige beleggingscategorieën wordt gebruik gemaakt van de maximale parameters zoals vastgesteld door de Commissie Parameters. Praktisch gezien wordt de gedempte kostendekkende premie vastgesteld op het verwacht rendement op basis van de markttrente ultimo september van het kalenderjaar voorafgaand aan de vijfjarige periode.

3.8.2 Pensioenregeling Unisys

Hoofdlijnen

De hoofdlijnen van de pensioenregeling van Unisys kunnen als volgt worden omschreven:

- De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet;
- Binnen de regeling vindt alleen nog premievrije pensioenopbouw plaats voor arbeidsongeschikten. Voor het overige bevat de collectiviteitkring uitsluitend premievrije pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten;
- Het jaarlijks opbouwpercentage bedraagt voor het ouderdomspensioen 1,875% van de pensioengrondslag;
- Het ouderdomspensioen gaat in op de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar;
- Het jaarlijks opbouwpercentage van het partnerpensioen bedraagt 1,313% van de pensioengrondslag;
- Het wezenpensioen bedraagt 20% van het partnerpensioen en is verzekerd op risicobasis;
- De pensioengrondslag is het bedrag waarover pensioen wordt opgebouwd en wordt bij opname in de pensioenregeling vastgesteld. De hoogte van de pensioengrondslag is gelijk aan de laatst vastgestelde pensioengrondslag voorafgaand aan de arbeidsongeschiktheid;
- Daarnaast is er een arbeidsongeschiktheidspensioen als aanvulling op de WIA-uitkering. Dit arbeidsongeschiktheidspensioen bedraagt 70% van het salarisdeel dat uitkomt boven de WIA-loongrens bij een volledige arbeidsongeschiktheid. Het verzekerd salaris is gemaximeerd op € 160.000,-. Bij een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid wordt dit naar evenredigheid toegekend;
- De toeslagverlening is voorwaardelijk en wordt volledig gefinancierd uit het beleggingsrendement van Collectiviteitkring Unisys. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Financieringsbeleid

De premie voor het deel Unisys in de Collectiviteitkring A is nihil. De enige nog te verwerven pensioenaanspraken in het reglement betreffen pensioenaanspraken voor premievrij gestelde arbeidsongeschikte deelnemers.

3.8.3 Financiële positie

Dekkingsgraden

In de onderstaande tabel worden de verschillende dekkingsgraden ultimo 2023 en 2022 weergegeven.

Dekkingsgraad	31 december 2023	31 december 2022
Dekkingsgraad (DNB) - DG	114,5%	114,1%
Beleidsdekkingsgraad	117,2%	120,2%
Reële dekkingsgraad	89,1%	93,3%
Minimaal vereiste dekkingsgraad - MVEV	104,1%	104,1%
Feitelijk vereiste dekkingsgraad - FVEV	115,4%	116,5%
Strategisch vereiste dekkingsgraad - SVEV	115,0%	115,4%

Ten opzichte van eind 2022 is de dekkingsgraad met 0,4%-punt gestegen van 114,1% naar 114,5%.

De technische voorzieningen stegen van circa 464 miljoen euro per eind 2022 tot circa 492 miljoen euro, voornamelijk door de iets gedaalde rente. Daarnaast stijgt de technische voorziening door de verleende toeslag en door de verhoging van de kostenvoorziening. Het belegd vermogen is gestegen van circa 535 miljoen euro per eind 2022 naar circa 562 miljoen euro ultimo 2023. Het rendement op de totale portefeuille in 2023 is 8,9%. Dit is hoofdzakelijk veroorzaakt door de stijgende koersen op de financiële markten van aandelen, vastrentende waarden en derivaten.

De beleidsdekkingsgraad is gedaald van 120,2% naar 117,2%. Ultimo 2023 is de beleidsdekkingsgraad van 117,2% hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het strategisch vereist eigen vermogen van 115,0%. Daarmee is er ultimo 2023 geen sprake van een vermogenstekort. Ultimo 2023 bedraagt de reële dekkingsgraad 89,1%.

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring is ultimo 2023 nog steeds hoger dan de dekkingsgraad horend bij het strategisch vereist eigen vermogen. Het fonds is niet in onderdekking en er hoeft geen herstelplan te worden ingediend.

Toeslagbeleid

De toeslagverlening is afhankelijk van de financiële middelen van Collectiviteitkring A met dien verstande dat uitsluitend toeslag kan worden verleend als de beleidsdekkingsgraad van de kring hoger is dan 110% en de verleende toeslag naar verwachting ook in de toekomst mogelijk is. De toeslagverlening is per definitie voorwaardelijk. Voor de vaststelling van de toeslag per 1 januari van enig jaar wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad per 30 september van het voorafgaande jaar.

In afwijking van bovenstaande regel heeft het bestuur, na goedkeuring van het belanghebbendenorgaan, per 1 januari 2023 toeslag verleend op grond van de extra toeslagmogelijkheid die (lagere) wetgeving heeft geboden. Ook voor de toeslagverlening per 1 januari 2024 kon vooruitlopend op de transitie naar Wtp gebruik worden gemaakt van de versoepelde regels. Pensioenfondsen die de intentie hebben de pensioenen in te varen in een van de nieuwe pensioencontracten, kunnen dan de dekkingsgraadgrens voor het verlenen van toeslag verlagen van 110% naar 105%. Dit betekent dat toeslag kan worden verleend als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 105%. Het fonds mag alleen niet op eigen initiatief tot invaren besluiten, zij kan dit uitsluitend doen naar aanleiding van een verzoek tot invaren van sociale partners. De sociale partners van Unisys hebben voor ultimo december 2023 geen intentie tot invaren afgegeven. Hierdoor kan voor Collectiviteitskring A geen gebruik worden gemaakt van de versoepelde regels voor toeslagverlening.

Op basis van de reguliere regels voor toeslagregeling kan op basis van de beleidsdekkingsgraad ultimo september 2023 van 120,3% een toeslag worden verleend van 2,39%. Bij de toeslagverlening is tevens rekening gehouden met de aanpassing van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) om de berekening van prijsindexcijfer zuiverder te bepalen. Reden voor het CBS om daartoe over te gaan waren de grote schommelingen in het prijsindexcijfer door sterk bewegende energieprijzen. Het CBS heeft naar aanleiding hiervan besloten om vanaf medio 2023 met gemiddelde tarieven van energiecontracten te werken in plaats van alleen met nieuwe contracttarieven. Daarom is voor het vaststellen van de toeslag in 2023 de nieuwe methode niet alleen voor 2023 gebruikt, maar ook voor het prijsindexcijfer 2022 waartegen wordt afgezet.

Als de herrekenende prijsindex voor 2022 reeds van toepassing was geweest, dan was de toeslagverlening per 1 januari 2023 lager vastgesteld. Het verschil met de toegekende toeslag per 1 januari 2023 is verrekend met de toeslag die per 1 januari 2024 is toegekend. Hiermee passen de per 1 januari 2023 en 1 januari 2024 verleende toeslagen binnen de fiscale ruimte. Dit is door de fiscus getoetst en akkoord bevonden. De wijze waarop het bestuur de evenwichtigheid heeft vastgesteld is toegelicht in het algemene bestuursverslag.

De stapsgewijze invoering van de nieuwe UFR-methode heeft een andere impact op de beide populaties in de kring. Bij de toetreding van de deelnemers van Kring J (Unisys) tot kring A per 1 mei 2021 is overeengekomen dat zij worden gecompenseerd voor de verwachte verlaging van de dekkingsgraad als gevolg van de nieuwe UFR. Twee derde van het dekkingsgraadverschil als gevolg van de volledige invoering van de nUFR was opgenomen in een bestemmingsreserve. Het doel van deze bestemmingsreserve was om een voorwaardelijke indexatie toe te kennen aan de oud-deelnemers van kring J (Unisys) op het moment dat de stappen 3 en 4 van de nUFR werden doorgevoerd. DNB heeft in het vierde kwartaal van 2022 besloten om per 1 januari 2023 naast de verwerking van de derde stap van de nUFR ook de vierde stap al door te voeren. Hiermee was de nUFR per 1 januari 2023 volledig effectief. Als gevolg van deze versnelde doorvoering is de volledige toeslag per 1 januari 2023 toegekend aan de oud-deelnemers van Kring J (Unisys).

Op basis van de beschikbare bestemmingsreserve kon er per 1 januari 2023 een toeslag van 2,10% worden toegekend aan de oud-deelnemers van Kring J (Unisys).

Korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding wordt gemeten aan de hand van de vereiste dekkingsgraad met bijbehorende bandbreedtes. Indien op enig moment de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad zich buiten deze bandbreedtes bevindt, is dit een eerste indicatie dat het gevoerde beleid niet in lijn is met de doelstellingen van het fonds. Het fonds heeft de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een vereiste dekkingsgraad van 115,0% ultimo 2023 met een bandbreedte van +/-2%. Gedurende 2023 is de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad binnen deze bandbreedtes gebleven en heeft Collectiviteitkring A haar beleid niet hoeven aan te passen.

Ultimo 2023 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 115,4%. Collectiviteitkring A voldoet aldus aan haar korte termijn risicohouding.

Lange termijn risicohouding

De lange termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de jaarlijks terugkerende haalbaarheidstoets. De belangrijkste uitkomst waarnaar in de haalbaarheidstoets wordt gekeken, is het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Conform de risicobereidheid van Collectiviteitkring A heeft het bestuur een pensioenresultaat en ondergrenzen vanuit verschillende scenario's gedefinieerd die aansluiten op de lange termijn risicohouding van het fonds. Het pensioenresultaat en ondergrenzen zijn door het bestuur vastgesteld en vastgelegd in de ABTN:

1. De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat (50%-percentiel) vanuit de strategische positie waarbij de kring precies beschikt over het vereist eigen vermogen bedraagt 80,0%;
2. De ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat (50%-percentiel) vanuit de feitelijke financiële positie bedraagt 80%;

- De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie en het pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie in een slechtweerscenario (5%-percentiel) bedraagt 30%.

Volgens de haalbaarheidstoets die in 2023 is uitgevoerd voldoet Kring A aan de vastgestelde ondergrenzen.

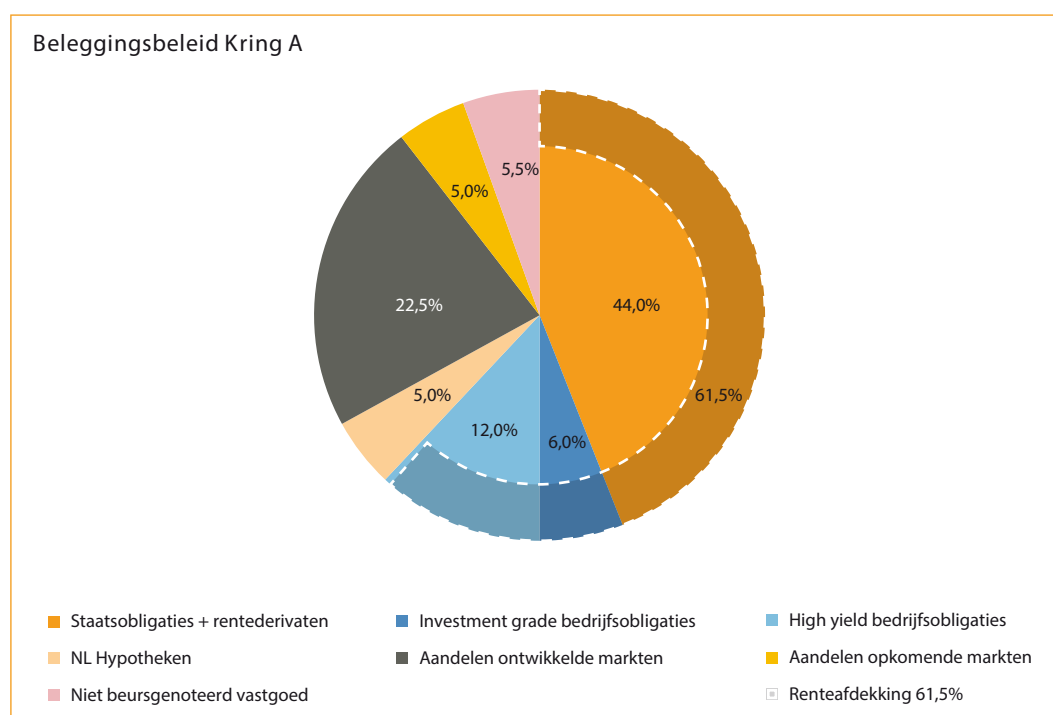
3.8.4 Beleggingen

De hoofddoelstelling van het beleggingsbeleid is het op lange termijn realiseren van een zo hoog mogelijk rendement, rekening houdend met de lange en korte termijn risicohouding van de kring, alsmede met de verplichtingenstructuur.

In 2021 is een ALM-analyse uitgevoerd vanwege het toetreden van voormalig pensioenfonds Unisys tot Kring A. Het bestuur heeft voor 2023 de uitkomsten van ALM-studie 2021 als uitgangspunt genomen voor het strategische beleid van Collectiviteitkring A. Concreet betekent dit een verdeling van 55% naar de matchingportefeuille en 45% naar de returnportefeuille. Het renterisico wordt 61,5% afgedekt op marktwaarde.

De strategische beleggingsmix is in 2023 aangepast (SAA 2023), waarbij de categorie emerging markets debt geen onderdeel uitmaakt van de strategische portefeuille.

In onderstaande figuur wordt de strategische verdeling naar beleggingscategorieën weergegeven.

Het belegd vermogen is vanaf 31 december 2022 gestegen van circa 535 miljoen euro naar 562 miljoen euro eind 2023.

Het rendement op de portefeuille over 2023 bedraagt 8,9%. Dit is lager dan het rendement van de vastgestelde benchmark (9,4%).

De return portefeuille heeft een rendement van 11,5% behaald (ten opzichte van het benchmarkrendement van 12,6%) en de matchingportefeuille een rendement van 6,3% (ten opzichte van het benchmarkrendement van 6,7%).

Het positieve rendement van de matchingportefeuille werd met name veroorzaakt door de gedaalde rente. Als de rente daalt, neemt de waarde van vastrentende waarden toe. De benchmark voor hypotheeklen is gebaseerd op staatsobligaties en is, door de daling van de rente aan het eind van het jaar, aanzienlijk gestegen. Dit wordt niet gereflecteerd in de hypotheekrentes, waardoor hypotheeklen een underperformance laten zien.

Euro investment grade obligaties lieten eveneens een absoluut positief rendement zien en kenden een lichte outperformance.

Afgezien van niet beursgenoteerd vastgoed, waarbinnen herwaardering heeft plaatsgevonden, was het rendement van de beleggingscategorieën binnen de return portefeuille positief. Binnen aandelen was vooral het rendement op aandelen ontwikkelde markten positief en met name de IT sector droeg hier in het eerste halfjaar aan bij.

Daarnaast heeft de verwachting omtrent renteverlagingen een positieve bijdrage gehad. Dalende rente heeft een positieve invloed op de verdiscontering van toekomstige winsten en dus op koersen. De aandelenbeleggingen worden beheerd volgens ESG benchmarks. Vergeleken met de grijze indices presteerde de groene benchmark voor ontwikkelde landen afgelopen jaar beter en voor opkomende markten slechter.

Hoogrentende obligaties lieten een positief absoluut rendement zien, maar relatief gezien presteerden ze slechter dan de benchmark. Niet-beursgenoteerd onroerend behaalde een negatief rendement, dat lager lag dan de benchmark.

	YTD PF	YTD BM	Marktwaaarde 2023		Marktwaaarde 2022	
			in € 1.000	in %	in € 1.000	in %
Discretionaire LDI portefeuille	6,4	–	234.729	41,8	207.661	38,8
Euro Bedrijfsobligaties	8,5	8,2	35.402	6,3	37.429	7,0
Nederlandse Hypotheken	1,7	7,6	31.852	5,7	31.311	5,9
Totaal matching (geschaald naar assets)	6,3	6,7	301.983	53,8	276.401	51,7
Hoogrentende obligaties	9,3	10,1	66.284	11,8	67.686	12,6
Aandelen	18,6	18,2	156.378	27,8	150.205	28,1
Niet-beursgenoteerd vastgoed	-9,4	-8,2	37.062	6,6	40.833	7,6
Totaal Return	11,5	12,6	259.724	46,2	258.724	48,3
(Bijdrage) overig effect	0,0	–	0	0,0	-20	0,0
Totaal	8,9	9,4	561.707	100,0	535.105	100,0

PF = portefeuille

BM = benchmark

Het renterisico wordt strategisch voor 61,5% afgedekt. Ex post was het renteafdeckingspercentage eind 2023 (over laatste 12 maanden) ca. 61,2% wanneer alle effecten worden beschouwd. Dit betekent naast rente-effecten ook spreadeffecten a.g.v. het gebruik van spreadproducten zoals bedrijfsobligaties en hypotheeklen voor de renteafdekking. Het rendement op deze producten wordt, naast door

rentewijzigingen, beïnvloed door andere factoren zoals het verschil in rente vergeleken met de swaprente. Afwijkingen ex-post ten opzichte van de strategische renteafdekking zijn mogelijk door praktische uitvoering, spreadeffecten en afdekking per looptijd.

3.8.5 Kosten

In 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen Uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin zijn de pensioenfondsen opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren. Deze kosten moesten naar de mening van de Pensioenfederatie volledig bekend zijn binnen het pensioenfonds en beschikbaar zijn voor deelnemers. De Nationale APF onderschrijft deze mening.

Kosten van het vermogensbeheer

In onderstaand schema zijn de totale kosten van het vermogensbeheer per beleggingscategorie (asset class) geaggregeerd in tabelvorm, evenals het gehanteerde gemiddeld belegd vermogen.

Kengetallen	Gemiddeld belegd vermogen (EUR)	Totale Beheer- kosten	(%)	Transactie- kosten	(%)	Totaal (EUR)	Totaal (%)
Vastrentende waarden	346.108	866	0,25	233	0,07	1.099	0,32
Aandelen	153.519	135	0,09	67	0,04	202	0,13
Vastgoed	38.259	258	0,67	29	0,08	287	0,75
Derivaten (rente en valutaoverlay)	-2.172	0	0,00	23	1,06	23	1,06
Liquide middelen	2.734	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Niet asset gerelateerd		495	0,00	0	0,00	495	0,00
Totaal	538.448	1.754	0,32	352	0,07	2.106	0,39

De totale kosten vermogensbeheer zijn 0,39%. Dit bestaat uit 0,32% beheerkosten en 0,07% transactiekosten.

In de jaarrekening zijn alleen de direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. In bovenstaand overzicht zijn ook de niet direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. Van de totale beheerskosten is € 820K direct in rekening gebracht en verantwoord in de jaarrekening.

Het bestuur vindt lage beleggingskosten belangrijk. In de beleggingsovertuigingen van DNAPF is dat ook opgenomen. Beleggingskosten worden dan ook meegewogen in iedere beslissing rondom wijzigingen in de beleggingsportefeuille. Daarbij zijn lage beleggingskosten geen doel op zich, maar worden beleggingskosten altijd gezien in verhouding tot het verwachte risico en rendement.

De totale vermogensbeheerkosten zijn in absolute zin gedaald naar € 2.106K in 2023. Gerelateerd aan het gemiddeld belegd vermogen zijn de kosten in relatieve zin gedaald naar 0,39% (t.o.v. 0,43% in 2022). De beheerkosten zijn proportioneel lager uitgekomen, vanwege lagere transactiekosten dan het voorgaande jaar.

We vinden de relatieve hoogte van de vermogensbeheerkosten passen bij het beleid dat we voeren.

Transactiekosten

Transactiekosten houden verband met de aan- of verkoop van beleggingsfondsen, individuele beleggingstitels en/of derivaten. De transactiekosten zijn uitgesplitst naar directe en indirecte kosten binnen de beleggingscategorieën.

De kosten zijn zowel absoluut als in percentage van het totaal uitgedrukt.

	Direct	Indirect	2023	Totaal
Vastrentende waarden	46	187	233	66,2%
Aandelen	7	60	67	19,0%
Vastgoed	0	29	29	8,2%
Derivaten	23	0	23	6,5%
Totale transactiekosten (EUR)	76	276	352	100,0%

De totale transactiekosten zijn 0,07% (2022: 0,12%) van het gemiddeld belegd vermogen. De transactiekosten zijn in relatieve zin gedaald.

Uitvoeringskosten

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening maar hiervoor worden wel kosten gemaakt. De vermelde bedragen sluiten aan op de bedragen die zijn vermeld in de jaarrekening. Voor de specificatie van de pensioenuitvoeringskosten wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten zoals opgenomen in dit jaarverslag.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	2023		2022	
	Totaal	In euro per deelnemer	Totaal	In euro per deelnemer
Administratiekosten	238	109	216	102
Governancekosten	95	43	86	41
Advies en Overige kosten	75	34	92	43
	408	186	394	186

De uitvoeringskosten zijn gelijk gebleven op 186 euro per deelnemer in 2022 en in 2023. De stijging van de administratie- en governancekosten komt vooral door de indexatie op de tarieven en toename van het aantal deelnemers. Daartegenover is een daling in de advies- en overige kosten waarneembaar o.a. omdat er in 2022 verkiezingen zijn gehouden voor een lid van het belanghebbendenorgaan namens de pensioengerechtigden. Een dergelijke verkiezing heeft niet in 2023 plaatsgevonden.

Vergelijking van kostenniveaus

DNAPF heeft in 2023 op basis van de gepubliceerde jaargegevens van pensioenfondsen over 2022 gekeken hoe het kostenniveau van de kring zich verhoudt tot het kostenniveau in de markt. De gegevens zijn namelijk niet eerder bekend dan na publicatie van de jaarverslagen van de pensioenfondsen. Hierbij is indicatief gekeken naar het gemiddelde kostenniveau van pensioenfondsen van vergelijkbare omvang in 2022. Uitgaande van relatief stabiele kosten is deze vergelijking nuttig.

Ten aanzien van de uitvoeringskosten is voor het jaar 2023 te constateren dat het kostenniveau van Kring A wederom ruimschoots lager lag dan het gemiddelde van de kosten per deelnemer bij pensioenfondsen van vergelijkbare omvang in 2022. De gemiddelde uitvoeringskosten van de fondsen met een aantal deelnemers tussen de 1.000 en 10.000 lag in 2022 op 457 euro per deelnemer. Kring A zit dus zowel in 2023 als in 2022 ruim onder dit gemiddelde. In Kring A worden drie pensioenregelingen uitgevoerd, wat meer is dan een gemiddeld pensioenfonds uitvoert. Kring A kent nog een aantal afwijkende pensioensoorten uit overgangsbepalingen en wijkt daarmee niet af van de markt. De dienstverlening richting deelnemers is vooral digitaal, maar er is tevens een klantenservice beschikbaar voor vragen per mail of telefoon. De dienstverlening die DNAPF afneemt van de pensioenadministrateur is dezelfde die de pensioenadministrateur aan de meeste andere klanten biedt. Daarmee werkt de kring op een vergelijkbaar serviceniveau en met een vergelijkbare kwaliteit als een gemiddeld pensioenfonds van vergelijkbare omvang. Het bestuur constateert en is content met het feit dat de kring dezelfde service kan verlenen tegen een veel lagere prijs dan bij vergelijkbare pensioenfondsen. Het is de intentie van het bestuur om de kosten op een relatief laag niveau te houden. Dit zal in de komende jaren een uitdaging zijn omdat we merken dat de kosten, structureel of eenmalig, stijgen door wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder voornamelijk de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en de steeds hogere eisen die vanuit onze toezichthouders worden gesteld.

Voor wat betreft de kosten van vermogensbeheer geldt dat het kostenniveau van Kring A voor zowel de beheerkosten als de transactiekosten in 2023 lager zijn. Het rendement op de totale portefeuille in 2023 is 8,9%, dan het gemiddelde bij pensioenfondsen van dezelfde omvang in 2022. Er heeft in 2023 een transitie uit EMD plaatsgevonden maar dit heeft niet tot bijzondere invloed geleid op de transactiekosten. De gemiddelde kosten voor fondsen met een vermogen tussen 100 miljoen en 1 miljard euro bedroegen 0,33% aan beheerkosten en 0,10% aan transactiekosten in 2022.

3.8.6 Verwachte ontwikkelingen Kring A

De dekkingsgraad in de kring heeft zich in 2023 positief ontwikkeld. De hogere rentestand en positieve ontwikkelingen bij vooral de aandelen en vastrentende waarden hebben hier aan bijgedragen. Mede hierdoor heeft het bestuur een toeslag per 1 januari 2024 kunnen verlenen.

De oorlog tussen Rusland en Oekraïne duurt inmiddels langer dan twee jaar. In oktober van 2023 is daar de oorlog in Gaza bijgekomen. Dit blijft invloed uitoefenen op de economische en financiële markten. Op dit moment zijn er nog geen directe gevolgen voor deelnemers of het fonds. De aandacht voor de financiële positie blijft hierdoor wel onverminderd groot.

De pensioenopbouw voor de AZL-medewerkers is in 2023 verlaagd naar 1,145%. De opbouw wordt op dit moment bepaald door de minimale premiedekkingsgraad van 100%. De afgelopen jaren, tot en met medio het huidige verslagjaar, was de rente laag waardoor de opbouw dus ook laag is gebleven uitgaande van een gelijkblijvend premieniveau. Het bestuur heeft hierover meerdere malen haar zorg geuit richting de werkgever, omdat de opbouw steeds onder de geambieerde jaarlijkse opbouw van 1,51% bleef en de kans op een voldoende pensioen kleiner wordt. De werkgever heeft daarom de werknemers met ingang van 2021 een vrijwillige bijspaarregeling aangeboden in de DC-kring bij DNAPF. Door de sociale partners van AZL is afgesproken om voor de bedoelde doelgroep van werknemers een structurele bijdrage van 1% voor geheel 2022, een structurele bijdrage van 2% vanaf 1 januari 2023 en vanaf 1 januari 2024 een structurele bijdrage van 3,1% in deze bijspaarregeling in te leggen. De rente is inmiddels op zodanig niveau dat in 2024 de pensioenopbouw voor de AZL-medewerkers wordt verhoogd naar 1,613%.

Het fonds en betrokken partijen bij Kring A zijn in gesprek over de mogelijkheden met betrekking tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. In het vierde kwartaal 2023 heeft in het kader van deze voorbereidingen een Risicopreferentie onderzoek onder de deelnemers van Kring A plaatsgevonden. Het onderzoeksrapport is in maart 2024 opgeleverd en geeft aan hoe gedacht wordt over risico in relatie tot pensioen. Maar ook hoeveel waarde wordt gehecht aan het delen van risico's met andere deelnemers, en het kunnen maken van keuzes over pensioen. De resultaten van het onderzoek worden meegenomen in de besluitvorming over een nieuwe pensioenregeling binnen de Wet toekomst pensioenen door de sociale partners.

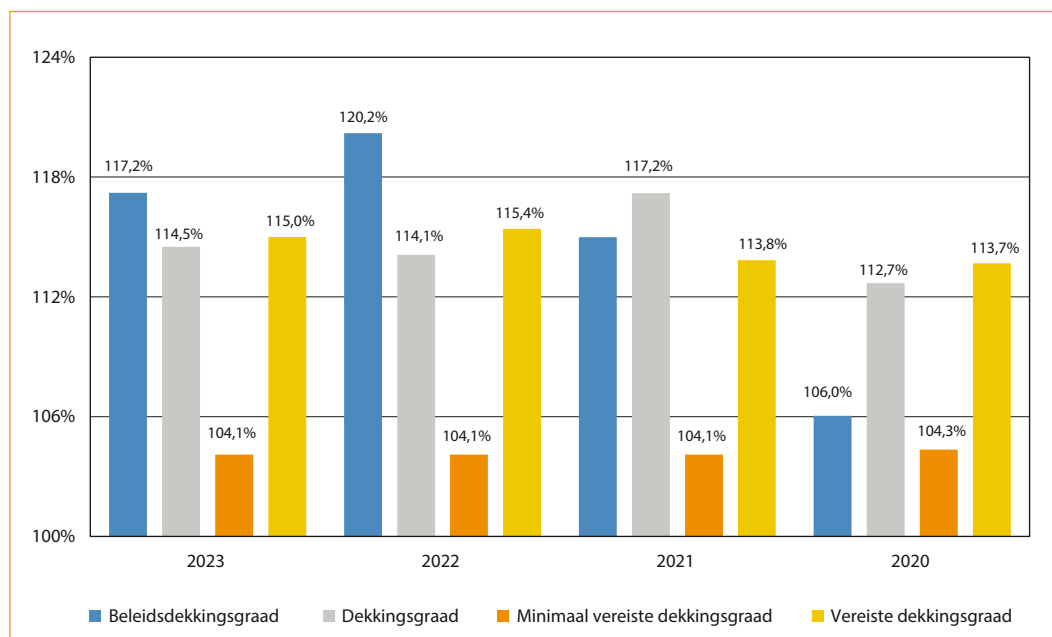
Het gehele jaar 2024 zal in het teken staan van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. De betrokken werkgevers in Kring A moeten voor 1 januari 2025 een transitieplan aanleveren aan DNAPF. In het transitieplan leggen de sociale partners de keuzes, overwegingen en berekeningen die ten grondslag liggen aan de wijziging van de pensioenovereenkomst en de wijze waarop wordt omgegaan met opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten vast, alsmede de verantwoording waarom sprake is van een evenwichtige transitie. Onderdeel van het transitieplan is het communicatieplan. Dit wordt opgesteld door DNAPF.

Daarnaast wordt in 2024 wederom (eens in de drie jaar) een eigen risicobehoordeling uitgevoerd. Deze geeft inzicht in de materiële risico's en de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van Kring A en de pensioenen van deelnemers, hetgeen van belang is voor de inrichting van het risicobeheer.

3.8.7 Actuariële paragraaf

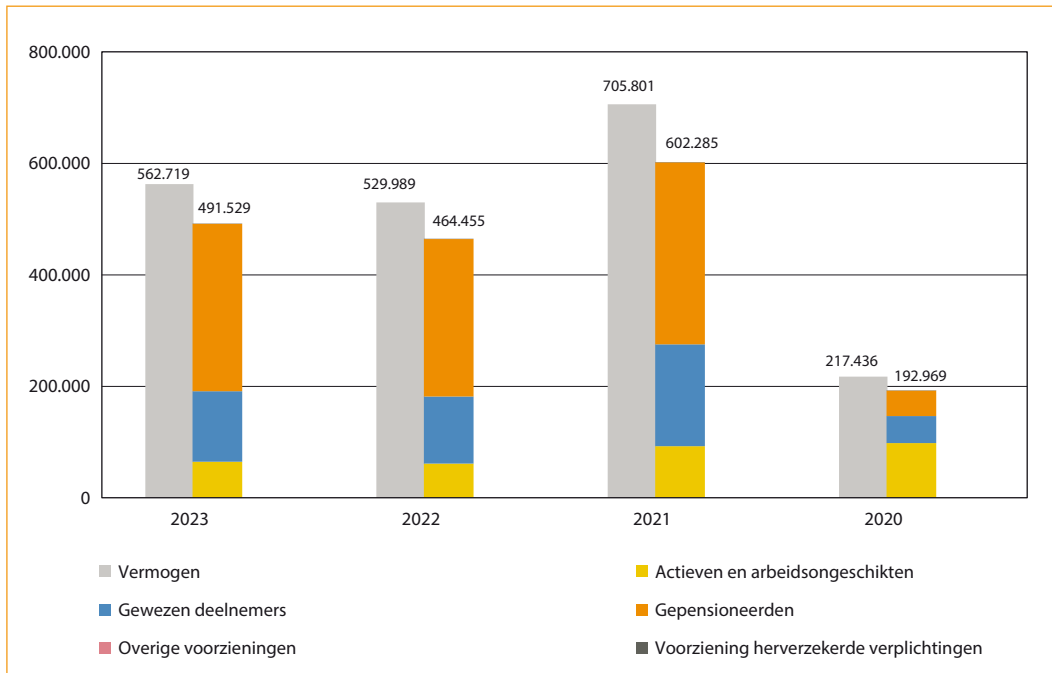
Financiële positie

De dekkingsgraad ¹⁾ is in het boekjaar gestegen van 114,1% ultimo 2022 naar 114,5% ultimo 2023. De beleidsdekkingsgraad van de kring daalde in 2023 van 120,2% naar 117,2%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2023 is daarmee hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 115,0%. Hierdoor is de financiële positie toereikend. Onderstaande grafiek toont de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad over de afgelopen jaren.

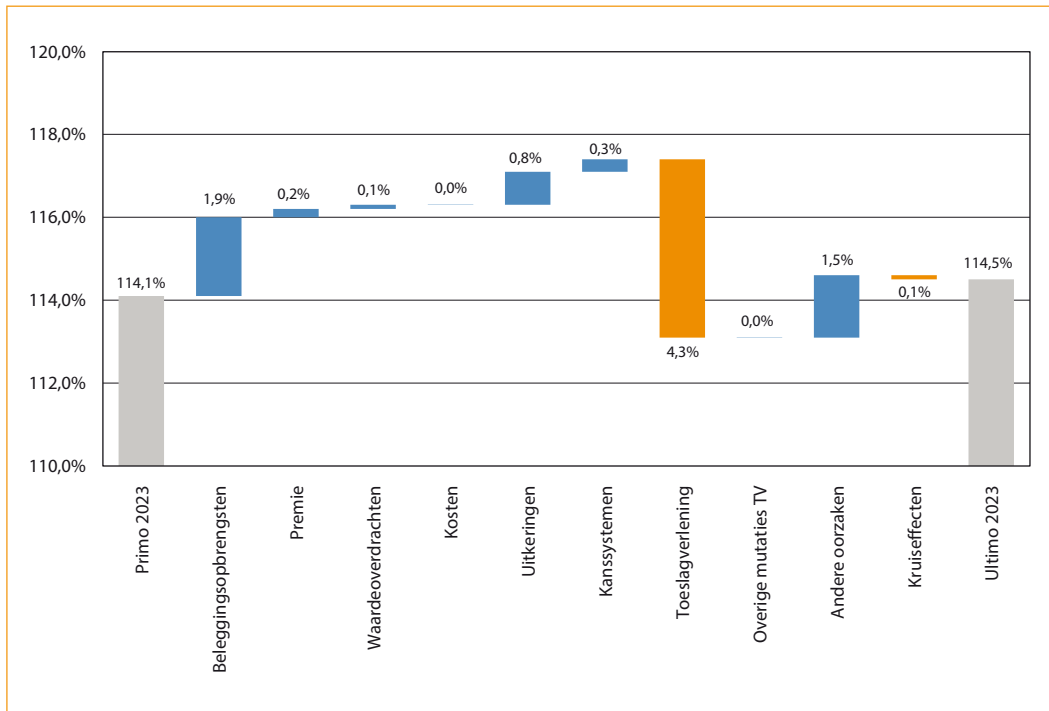
1) De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening, waarbij verdiscontering heeft plaatsgevonden op basis van de DNB-rentetermijnstructuur per einde 2023.

De volgende grafiek toont het vermogen en de technische voorzieningen over de afgelopen jaren. Per 1 mei 2021 is Unisys toegetreden tot de kring, wat heeft geleid tot een toename van het aantal gepensioneerden en slapers. De populatie van Unisys heeft geen actieve deelnemers.

Analyse van het resultaat

In 2023 is er een negatief resultaat van 1.304 behaald (2022: 40.322 negatief). De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak ¹⁾.

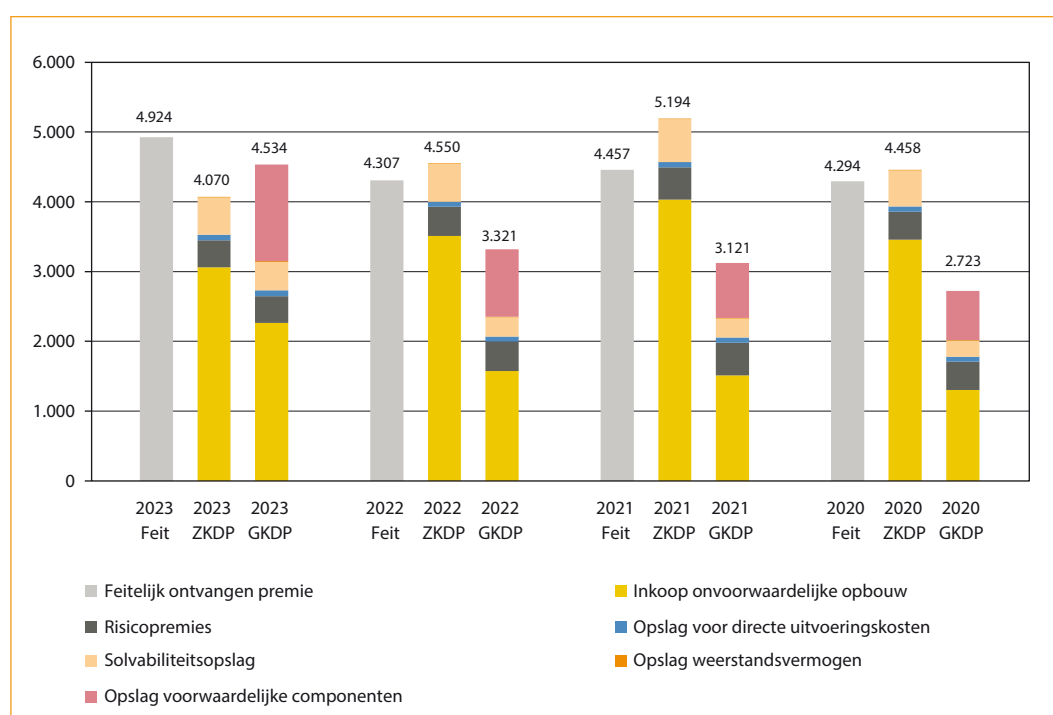
Het effect op de dekkingsgraad van de gewijzigde ervaringssterfte, de gewijzigde kostenvoorziening en de gewijzigde partnerfrequenties en WZP-opslag is hierin verantwoord onder "Overige mutaties TV". Onder de post "Toeslagverlening" is de toeslagverlening per 1 januari 2023 voor de Unisys populatie (ten behoeve van de eenmalige compensatie in verband met het UFR-effect) en de toeslag voor de gehele kring die per 1 januari 2024 is toegekend.

¹⁾ De splitsing naar de verschillende mutatie-oorzaken volgt, met uitzondering van de post "kruiseffecten", de DNB-jaarstaat J605. De post "kruiseffecten" is aanvullend opgenomen en betreft de saldopost. Voor de overige procentuele resultaten geldt dat deze individueel berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2023 is conform kringbeleid vastgesteld op basis van de gedempte kostendekkende premie, rekening houdend met verwacht rendement. De gedempte kostendekkende premie bedraagt 4.534. De feitelijke premie is met 4.924 toereikend.

De feitelijke premie (Feit), de zuivere kostendekkende premie (ZKDP) en de gedempte kostendekkende premie (GKDP) worden in onderstaande grafiek weergegeven. Hierbij zijn de zuivere en de gedempte kostendekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet. De component "opslag voorwaardelijke onderdelen" in de gedempte premie betreft de verplichte opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagen waarmee rekening dient te worden gehouden bij premiestelling op basis van verwacht rendement.

In de volgende tabel tonen we de premiedekkingsgraad. Er is sprake van een positief effect op de financiële positie van de kring, indien de premiedekkingsgraad primo boekjaar hoger is dan de dekkingsgraad primo boekjaar. Als de premiedekkingsgraad lager is heeft dit een negatief effect op de financiële positie van de kring. Zoals uit de tabel valt op te maken heeft de opbouw in 2023 een positief effect gehad op de financiële positie van de kring van 0,2%-punt.

	2023	2022	2021	2020
Dekkingsgraad primo boekjaar	114,1%	117,2%	112,7%	108,6%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	140,2%	107,6%	97,3%	109,1%
Impact opbouw op dekkingsgraad	0,2%	-0,1%	-0,4%	0,0%

Oordeel certificerend actuaris

In zijn actuariële verklaring heeft de certificerend actuaris geoordeeld dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

Kring A	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 1 januari 2023	506	1.495	1.611	3.612
Mutaties door:				
in diensttredingen	112	0	0	112
Ontslag met premievrije aanspraak	-56	56	0	0
Waardeoverdracht	0	-37	0	-37
Ingang pensioen	-2	-61	94	31
Overlijden	-1	0	-61	-62
Afkoop	0	-1	-10	-11
Andere oorzaken	0	-6	0	-6
Mutaties per saldo	53	-49	23	27
Stand per 31 december 2023	559	1.446	1.634	3.639

De Actieve deelnemers bevatten 34 deelnemers met (gedeeltelijke) premievrijstelling

Kring A Specificatie pensioengerechtigden

	2023	2022
Ouderdomspensioen	1.208	1.193
Nabestaandenpensioen	410	405
Wezenpensioen	16	13
Totaal	1.634	1.611

3.9 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring A

Rol Belanghebbendenorgaan (BO)

Het BO van multi-client kring A vertegenwoordigt alle belanghebbenden in de Kring en heeft als rol gevraagd en ongevraagd advies te geven aan het bestuur. Ook kan zij het bestuur bevragen over zijn bestuurlijke taken, waaronder (voor)genomen besluiten. Daartoe ontvangt het BO doorlopend en op verzoek informatie. Als BO streven wij ernaar om de scheiding van rollen zuiver te houden. Dat betekent dat wij besluiten van het bestuur niet zelf opnieuw willen nemen, maar ons concentreren op de beweegredenen van het bestuur zodat we recht kunnen doen aan onze adviserende rol. Daarnaast geeft het BO goedkeuring aan bepaalde in de wet omschreven besluiten.

Samenstelling BO

Het BO van kring A bestaat uit de volgende zes leden.

Leden belanghebbendenorgaan:

Namens	Naam	Rol	Geboortejaar	M/V
Werknemers Unisys	Hans den Dulk	Lid	1954	M
Werknemers Unisys	Ron Topsvoort	Secretaris	1957	M
Werknemers Unisys	Roel Oostergo	Vicevoorzitter	1947	M
Gepensioneerden Unisys	Joop Kleij	Lid	1940	M
Werkgever AZL	Jos Gubbels	Voorzitter	1982	M
Werknemers AZL	Raymond Smeets	Vicesecretaris (vanaf 5 juni 2023)	1976	M
Werknemers AZL	Ronald Volders	Vicesecretaris tot en met 20 maart 2023	1978	M

Oordeel Belanghebbendenorgaan (BO) Kring A

Het BO is tevreden over de samenwerking met het bestuursbureau en het bestuur en het is ook tevreden over de uitvoering van de pensioenadministratie, de uitbetaling van de pensioenen en het uitgevoerde beleggingsbeleid.

Het BO heeft veel waardering voor hoe het bestuur de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel aanpakt ondanks de vele uitdagingen. Het bestuur houdt het BO op de hoogte via de vergaderingen en extra informatiesessies. Bij de uitdagingen hoort zeker ook een heldere communicatie en interactie met de deelnemers; op dat punt blijft extra aandacht noodzakelijk.

De groei van het fonds blijft achter bij de verwachtingen. Het BO vindt dat het bestuur met het aanstellen van een commercieel directeur een belangrijke stap in de juiste richting heeft gezet.

Over de uitbesteding van de uitvoering van het beleggingsbeleid door Goldman Sachs Asset Management (GSAM) is het BO tevreden. Het bestuur houdt het BO op de hoogte van ontwikkelingen binnen het fonds en bij de belangrijkste partners/dienstverleners (AZL en GSAM).

Speerpunten 2024

De speerpunten voor 2024 zijn een evolutie van die van vorig jaar, hetgeen er op duidt dat het BO vindt dat er meer vooruitgang geboekt had kunnen worden.

1. Geef maximale aandacht aan de groei van het APF door het aantrekken van nieuwe klanten.
2. Overgang naar het nieuwe pensioenstelsel (Wet Toekomst Pensioenen)
3. Geef veel aandacht aan communicatie, met als sleutelwoord interactie met de deelnemers.

De slapers (waarvan er relatief veel zijn in kring A) mogen hierbij niet vergeten worden.

De Wet Toekomst Pensioenen is een belangrijk onderwerp van gesprek en zal dat ook de komende periode blijven. Het BO vraagt daarbij extra aandacht voor overleg met de sociale partners, de tijdsplanning en kostenontwikkeling.

10 juni 2024

Reactie bestuur

Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan van Kring A voor het verslag en het positieve oordeel van het belanghebbendenorgaan over 2023. Het bestuur is verheugd over het positieve oordeel en ondersteunt de aandachtspunten van het belanghebbendenorgaan. De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is uitdagend. Het bestuur zal samen met het belanghebbendenorgaan en sociale partners zorgdragen voor een goede voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Hierbij staan de belangen van alle deelnemers in Kring A voorop en zal er zeker aandacht worden besteed aan de communicatie. Het belanghebbendenorgaan zal op regelmatige basis door het bestuur geïnformeerd over de ontwikkelingen. De intensiteit hiervan zal in 2024 verder toenemen.

Daarnaast blijft het bestuur zich maximaal inzetten op groei van het fonds. Het aanstellen van een commercieel directeur is hier onderdeel van. Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan voor de betrokkenheid en goede samenwerking die het in 2023 heeft ervaren en ziet ernaar uit om deze te blijven voortzetten.

3.10 Kring B

Collectiviteitkring B is vanaf 1 augustus 2021 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds NIBC aan DNAPF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht.

Per 1 november 2021 zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds ERIKS aan Kring B toegevoegd. Collectiviteitkring B is een multi-client kring, die open staat voor nieuwe toetredingen.

3.10.1 Pensioenregeling NIBC

Hoofdlijnen

De hoofdlijnen van de pensioenregeling NIBC kunnen als volgt worden omschreven:

- De pensioenregeling is een zogenoemde collectieve defined contribution pensioenregeling, ofwel CDC-regeling;
- De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet;
- Het beoogde jaarlijks opbouwpercentage bedraagt voor het ouderdomspensioen 1,875% van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is het pensioengevend salaris verminderd met de franchise. Indien de overeengekomen vaste premie niet voldoende is, zal aanvulling vanuit het premiedepot I plaatsvinden en wanneer de premie na deze aanvulling nog niet voldoende is, zal het opbouwpercentage naar rato worden verlaagd;
- Het ouderdomspensioen gaat in op de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar;
- Het partnerpensioen bedraagt 70% van het ouderdomspensioen en is verzekerd op opbouwbasis;
- Het wezenpensioen bedraagt 14% van het ouderdomspensioen en is verzekerd op opbouwbasis;
- Het pensioengevend salaris is gemaximeerd tot € 128.810 (2023);
- De franchise bedraagt € 16.322 (2023);
- De vaste premie voor de pensioenregeling bedraagt 32% (2023) van de pensioengrondslag. Hiervan komt 27% voor rekening van de werkgever en 5% van de deelnemer;
- Bij arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA, vindt premievrije doorbouw plaats;
- De toeslagverlening op pensioenaanspraken en pensioenrechten is voorwaardelijk en wordt gefinancierd uit het overrendement van Collectiviteitkring B. Voor de toeslagverlening wordt geen premie betaald. Indien de verleende toeslag aan actieve deelnemers lager is dan de toeslagambitie (prijsindex), dan heeft het bestuur de mogelijkheid om deze voor de deelnemers aan te vullen met een extra toeslag die gefinancierd wordt uit het toeslagdepot mits de middelen in het toeslagdepot hiervoor voldoende zijn.

Per 1 januari 2022 is de Netto pensioenregeling van NIBC bij de collectiviteitkring B ondergebracht.

De hoofdlijnen van de netto pensioenregeling kunnen als volgt worden omschreven:

- de netto regeling geldt per 1 januari 2022 en is een regeling die voorziet in een uitkering ten behoeve van de partner en kinderen na overlijden van de deelnemer met een jaarsalaris dat uitkomt boven het maximum pensioengevend salaris uit de CDC-pensioenregeling en een partner en/of kind(eren) heeft;
- bij beëindiging van een huwelijk of partnerrelatie vervalt voor de gewezen partner en voor kinderen de aanspraak op partnerpensioen en wezenpensioen;
- de nettopensioengrondslag is gelijk aan het ongemaximeerd pensioengevend salaris uit de CDC-pensioenregeling voor zover dat uitkomt boven het maximum pensioengevend salaris, vermenigvuldigd met de parttimefactor;
- Het jaarlijks te verzekeren netto partnerpensioen bedraagt bij opname in de nettopensioenregeling 0,663% (2023) van de laatste vastgestelde nettopensioengrondslag, vermenigvuldigd met het aantal deelnemersjaren in de nettopensioenregeling. Bij een wijziging van de nettopensioengrondslag wordt het jaarlijks partnerpensioen verhoogd of verlaagd met 0,663% (2023) van deze verhoging of verlaging, vermenigvuldigd met het aantal pensioenjaren dat ligt na deze wijziging;
- Het jaarlijkse te verzekeren netto wezenpensioen bedraagt bij opname in de nettopensioenregeling 0,132% (2023) van de laatste vastgestelde nettopensioengrondslag, vermenigvuldigd met het aantal deelnemersjaren in de nettopensioenregeling. Bij een wijziging van

de nettopensoengrondslag wordt het jaarlijkse wezenpensioen verhoogd of verlaagd met 0,132% (2023) van deze verhoging of verlaging, vermenigvuldigd met het aantal pensioenjaren dat ligt na deze wijziging;

- Op het partnerpensioen en/of wezenpensioen worden jaarlijks na ingang van de uitkering per 1 januari een onvoorwaardelijke toeslag verleend van 2%;
- de verzekering van het netto pensioen wordt gefinancierd door periodieke betaling van een geslachtsafhankelijke risicopremie vanaf de aanvangsdatum van de verzekering, uiterlijk tot het moment van overlijden van de deelnemer of de pensioenrichtdatum;
- de premie wordt door de werkgever ingehouden op het salaris van de deelnemer;
- de netto regeling is in zijn geheel herverzekerd en is financieel neutraal voor de kring. De risicopremies die door de werkgever ingehouden worden op het salaris van de deelnemer zijn gelijk aan de risicopremies die de herverzekeraar in rekening brengt bij de kring voor de verzekering. Indien er sprake is van een uitkering wordt de uitkering door de herverzekeraar gedaan en door de kring betaald aan de betreffende deelnemer.

Financieringsbeleid

De werkgever NIBC betaalt een premie als vast percentage van de pensioengrondslag in dat jaar. Deze premie is de totale premie voor de pensioenregeling die volgt uit de pensioenovereenkomst. Deze premie is voor de periode 1 augustus 2021 tot 1 januari 2024 vastgesteld op 32,0% van de pensioengrondslag. Daarnaast worden de risicopremies voor de netto regeling door de werkgever afgedragen.

Feitelijke premie

De feitelijke premie van de pensioenregeling in Collectiviteitkring B wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is ten minste gelijk aan de zuiver kostendeekkende premie op basis van de DNB-rentetermijnstructuur per 30 september van het voorafgaande jaar. Wanneer de premie in enig jaar niet toereikend is om de beoogde regeling te financieren, zal het opbouwpercentage van de voorwaardelijke middelloonregeling in het betreffende jaar naar rato worden aangepast. Indien de vaste CDC-premie hoger is dan de zuivere kostendeekkende premie, verhoogd met de bijdrage aan het weerstandsvermogen, dan wordt het verschil toegevoegd aan het premiedepot. Voor 2023 was de vaste CDC-premie voldoende om de beoogde pensioenopbouw van 1,875% van de pensioengrondslag toe te kennen.

3.10.2 Pensioenregeling ERIKS

Hoofdlijnen

De hoofdlijnen van de pensioenregeling ERIKS kunnen als volgt worden omschreven:

- De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet;
- De pensioenregeling is een gesloten regeling; er vindt alleen nog premievrije pensioenopbouw plaats voor arbeidsongeschikten vanaf 1 november 2021;
- Het ouderdomspensioen gaat in op de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar;
- Het jaarlijkse opbouwpercentage voor de arbeidsongeschikten bedraagt voor het ouderdomspensioen 1,6% van de pensioengrondslag;
- Het jaarlijks opbouwpercentage voor het partnerpensioen bedraagt 1,12% van de pensioengrondslag. Het partnerpensioen wordt bij overlijden van de arbeidsongeschikte deelnemer met premievrije opbouw verhoogd met het premievrijgestelde deel van het nog op te bouwen partnerpensioen;
- Bij overlijden van de arbeidsongeschikte deelnemer vóór de pensioendatum komt een tijdelijk partnerpensioen tot uitkering. Het tijdelijk partnerpensioen bedraagt 5% van het ouderdomspensioen dat de arbeidsongeschikte deelnemer op de pensioendatum zou gaan ontvangen. Dit bedrag wordt verhoogd met een vast bedrag vermenigvuldigd met de deeltijdfactor. Het vaste bedrag is opgenomen in het tabellenboek. Het tijdelijk partnerpensioen kent een zuiver risicokarakter en heeft geen opbouwwaarde;

- Het jaarlijks opbouwpercentage voor het wezenpensioen bedraagt 0,224% van de pensioengrondslag. Het wezenpensioen wordt bij overlijden van de arbeidsongeschikte deelnemer met premievrije opbouw verhoogd met het premievrijgestelde deel van het nog op te bouwen wezenpensioen. Het wezenpensioen wordt per kind uitgekeerd;
- De pensioengrondslag is het bedrag waarover pensioen wordt opgebouwd (door premievrijgestelden arbeids-ongeschikten) en is bij opname in deze pensioenregeling vastgesteld;
- De toeslagverlening is voorwaardelijk en wordt volledig gefinancierd uit het beleggingsrendement van Collectiviteitkring B. Voor de toeslagverlening wordt geen premie betaald en is geen reserve aanwezig.

Financieringsbeleid

De premie voor het deel ERIKS in de Collectiviteitkring B is nihil. De enige nog te verwerven pensioenaanspraken in het reglement betreffen pensioenaanspraken voor premievrij gestelde arbeidsongeschikte deelnemers.

3.10.3 Financiële positie

Dekkingsgraden

In de onderstaande tabel worden de verschillende dekkingsgraden ultimo 2023 weergegeven.

Dekkingsgraad	31 december 2023	31 december 2022
Dekkingsgraad (DNB) - DG	111,6%	110,6%
Beleidsdekkingsgraad	115,2%	109,7%
Reële dekkingsgraad	84,4%	82,5%
Minimaal vereiste dekkingsgraad - MVEV	104,1%	104,1%
Feitelijk vereiste dekkingsgraad - FVEV	115,3%	116,3%
Strategisch vereiste dekkingsgraad - SVEV	114,6%	115,4%

Ten opzichte van 2022 is de dekkingsgraad met 1,0%-punt gestegen van 110,6% naar 111,6% ultimo 2023. De technische voorzieningen stegen van circa 482 miljoen euro per eind 2022 tot circa 523 miljoen euro, voornamelijk door de iets gedaalde rente in 2023. Daarnaast stijgt de technische voorziening door de verleende toeslag en door de verhoging van de kostenvoorziening. Het belegd vermogen is gestegen van circa 527 miljoen euro per eind 2022 naar circa 578 miljoen euro ultimo 2023. Het rendement op de totale portefeuille in 2023 is 9,9%. Dit is hoofdzakelijk veroorzaakt door de stijgende waarde van aandelen, vastrentende waarden en derivaten.

Ultimo 2023 is de beleidsdekkingsgraad van 115,2% hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het strategisch vereist eigen vermogen van 114,6%.

De beleidsdekkingsgraad is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen van 104,1%. Daarmee is er ultimo 2023 geen sprake van een vermogenstekort. Ultimo 2023 bedraagt de reële dekkingsgraad 84,4%.

Herstelplan

Indien de beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring lager is dan de dekkingsgraad horend bij het strategisch vereist eigen vermogen dient er binnen drie maanden een herstelplan ingediend te worden bij DNB. De collectiviteitkring was per het eerste rapportagemoment eind september 2021 in herstel en heeft een herstelplan bij DNB ingediend. In 2023 is voor de kring een geactualiseerd herstelplan ingediend. Het geactualiseerde herstelplan 2023 is door DNB goedgekeurd op 23 mei 2023.

Doel van het herstelplan is om aan te tonen dat de beleidsdekkingsgraad zich binnen 10 jaar tenminste op het niveau van het strategisch vereist eigen vermogen bevindt. Hierbij gaat het bestuur uit van de objectief vastgestelde beste inschatting van de parameters door de Commissie Parameters. Hierbij dient aangetekend te worden dat het overrendement door de lage rentestand een relatief groot aandeel heeft in de herstelcapaciteit. Daarnaast wordt geen rekening gehouden met de verwachte trendmatige daling van de UFR, conform voorschriften DNB.

Op basis van het in 2023 ingediende herstelplan was de verwachting dat eind 2027 de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de dekkingsgraad horend bij het strategisch vereist eigen vermogen.

Er zijn dan ook geen kortingsmaatregelen benodigd om tijdig te kunnen herstellen. Met een beleidsdekkingsgraad van 115,2% is het herstel in 2023 veel sneller gegaan dan in het herstelplan was voorzien. Dit is vooral te verklaren door de hogere rente in 2023 en hogere waarde van de beleggingen wat een positief effect op de dekkingsgraad had. Ultimo 2023 was zowel de beleidsdekkingsgraad als de actuele dekkingsgraad hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,1%. Derhalve is een onvoorwaardelijke korting uit hoofde van de maatregel MVEV niet van toepassing.

Omdat de beleidsdekkingsgraad (115,2%) ultimo 2023 hoger is dan de strategische vereiste dekkingsgraad (114,6%) is het fonds niet in onderdekking en hoeft er in 2024 geen geactualiseerd herstelplan voor Collectiviteitkring B worden ingediend.

Toeslagbeleid

De toeslagverlening is afhankelijk van de financiële middelen van Collectiviteitkring B met dien verstande dat uitsluitend toeslag kan worden verleend als de beleidsdekkingsgraad van de kring hoger is dan 110% en de verleende toeslag naar verwachting ook in de toekomst mogelijk is. De toeslagverlening is per definitie voorwaardelijk. Voor de vaststelling van de toeslag per 1 januari van enig jaar wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad per 30 september van het voorafgaande jaar.

Voor het verlenen van aanvullende toeslagen aan de actieve deelnemers van pensioenreglement NIBC is een toeslagdepot getroffen. De aanvullende toeslag kan uitsluitend worden verleend indien de in enig jaar toegekende toeslag lager is dan op basis van de in de vorige alinea vermelde maatstaf mogelijk is.

In afwijking van bovenstaande regel heeft het bestuur, na goedkeuring van het belanghebbendenorgaan, per 1 januari 2023 toeslag verleend op grond van de extra toeslagmogelijkheid die (lagere) wetgeving heeft geboden. Ook voor de toeslagverlening per 1 januari 2024 kon vooruitlopend op de transitie naar Wtp gebruik worden gemaakt van de versoepelde regels. Pensioenfondsen die de intentie hebben de pensioenen in te varen in een van de nieuwe pensioencontracten, kunnen dan de dekkingsgraadgrens voor het verlenen van toeslag verlagen van 110% naar 105%. Dit betekent dat toeslag kan worden verleend als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 105%. Het fonds mag alleen niet op eigen initiatief tot invaren besluiten, zij kan dit uitsluitend doen naar aanleiding van een verzoek tot invaren van sociale partners. De sociale partners van NIBC en ERIKS hebben voor ultimo december 2023 de intentie tot invaren afgegeven. Hierdoor kan voor Collectiviteitskring B gebruik worden gemaakt van de versoepelde regels voor toeslagverlening.

Voor de kringen waarbij gebruik wordt gemaakt van de versoepelde regels voor toeslagverlening is het mogelijk te indexeren tot een dekkingsgraad van 105%, waarbij het toekomstbestendig indexeren wordt losgelaten. Het bestuur heeft in 2022 meer prudentie in acht willen nemen met handhaving van toekomstbestendig indexeren vanaf een beleidsdekkingsgraad van 105% (in plaats van de reguliere 110% onder FTK), waarbij de actuele dekkingsgrens niet verder mocht zakken dan 108%. De gekozen ondergrens van 108% was een inschatting van de dekkingsgraad die benodigd was bij invaren in het nieuwe pensioencontract. Op basis van meer verkregen inzichten wordt de inschatting van de invaardekkingsgraad voor de toeslag per 1 januari 2024 gesteld op 112%. Daarnaast wordt bij de toeslagverlening rekening gehouden met het aantal jaren tot de beoogde invaardatum in plaats van de methodiek van toekomstbestendig indexeren.

Bij de toeslagverlening is tevens rekening gehouden met de aanpassing van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) om de berekening van prijsindexcijfer zuiverder te bepalen. Reden voor het CBS om daartoe over te gaan waren de grote schommelingen in het prijsindexcijfer door sterk bewegende energieprijzen. Het CBS heeft naar aanleiding hiervan besloten om vanaf medio 2023 met gemiddelde tarieven van energiecontracten te werken in plaats van alleen met nieuwe contracttarieven. Daarom is voor het vaststellen van de toeslag in 2023 de nieuwe methode niet alleen voor 2023 gebruikt, maar ook voor het prijsindexcijfer 2022 waartegen wordt afgezet.

De wijze waarop het bestuur de evenwichtigheid heeft vastgesteld is toegelicht in het algemene bestuursverslag. Op basis van het bovenstaande is per 1 januari 2024 een toeslag verleend van 2,46%.

De stapsgewijze invoering van de nieuwe UFR-methode heeft een andere impact op de beide toegetreden populaties. Voor de oud-deelnemers van ERIKS is een compensatie vastgesteld vanwege de verwachte verlaging van de dekkingsgraad als gevolg van de nieuwe UFR. De vastgestelde compensatie is opgenomen in een bestemmingsreserve en wordt stapsgewijs toegekend op het moment dat de verlaging van de nUFR wordt doorgevoerd, waarbij de laatste toekenning per 1 januari 2023 plaatsvindt. Als gevolg van de doorvoering van de laatste stappen per 1 januari 2023 kan de volledige toeslag beschikbaar uit de bestemmingsreserve worden toegekend aan de ERIKS-deelnemers. Op basis hiervan is er per 1 januari 2023 een toeslag van 0,85% toegekend aan de ERIKS-deelnemers.

Korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding wordt gemeten aan de hand van de vereiste dekkingsgraad met bijbehorende bandbreedtes. Indien op enig moment de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad zich buiten deze bandbreedtes bevindt, is dit een eerste indicatie dat het gevoerde beleid niet in lijn is met de doelstellingen van het fonds. Het fonds heeft de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een vereiste dekkingsgraad van 114,6% ultimo 2023 met een bandbreedte van +/-4%. Gedurende 2023 is de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad binnen deze bandbreedtes gebleven en heeft Collectiviteitkring B haar beleid niet hoeven aan te passen.

Ultimo 2023 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 115,3%. Collectiviteitkring B voldoet aldus aan haar korte termijn risicohouding.

Lange termijn risicohouding

De lange termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de jaarlijks terugkerende haalbaarheidstoets. De belangrijkste uitkomst waarnaar in de haalbaarheidstoets gekeken wordt, is het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Conform de risicobereidheid van Collectiviteitkring B heeft het bestuur een pensioenresultaat en ondergrenzen vanuit verschillende scenario's gedefinieerd die aansluiten op de lange termijn risicohouding van het fonds. Het pensioenresultaat en ondergrenzen zijn door het bestuur vastgesteld en vastgelegd in de ABTN:

- Vanuit de situatie waarbij de dekkingsgraad gelijk is aan het vereist eigen vermogen dient de mediaan van het pensioenresultaat ten minste gelijk te zijn aan 80%.
- Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de mediaan van het pensioenresultaat ten minste gelijk te zijn aan 80%.
- Vanuit de feitelijke dekkingsgraad dient de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een "slechtweer scenario" (lees: 5e percentiel) 35% te bedragen.

Volgens de haalbaarheidstoets die in 2023 is uitgevoerd voldoet Kring B aan de vastgestelde ondergrenzen.

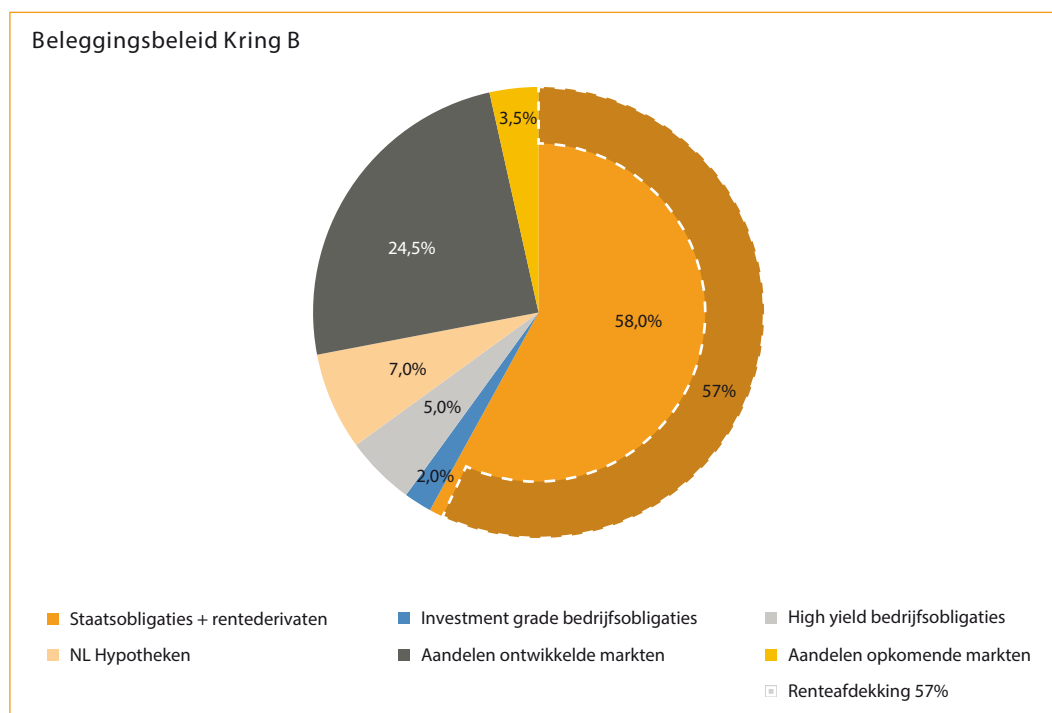
3.10.4 Beleggingen

De hoofddoelstelling van het beleggingsbeleid is het op lange termijn realiseren van een zo hoog mogelijk rendement, rekening houdend met de lange en korte termijn risicohouding van de kring, alsmede met de verplichtingenstructuur.

In 2022 is een ALM studie uitgevoerd. De uitkomst van deze studie vormde geen aanleiding tot wijziging in de verhouding matching-return portefeuille of renteafdekking en is door het bestuur als uitgangspunt genomen voor het strategische beleid van Collectiviteitkring B. Concreet betekent dit een verdeling van 67% naar de matchingportefeuille en 33% naar de returnportefeuille. Het renterisico wordt 57% afgedekt op marktwaarde.

De strategische beleggingsmix is in 2023 aangepast (SAA 2023), waarbij de categorie emerging markets debt en vastgoed geen onderdeel uitmaakt van de strategische portefeuille.

In onderstaande figuur wordt de strategische verdeling naar beleggingscategorieën weergegeven.

Het belegd vermogen is vanaf 31 december 2022 gestegen van circa 527 miljoen euro naar 578 miljoen euro eind 2023. Het rendement op de portefeuille over 2023 bedraagt 9,9%. Dit is hoger dan het rendement van de vastgestelde benchmark (9,4%). De return portefeuille heeft een rendement van 18,3% behaald (ten opzichte van het benchmarkrendement van 17,3%) en de matchingportefeuille een rendement van 5,3% (ten opzichte van het benchmarkrendement van 5,5%).

Het positieve rendement van de matchingportefeuille werd met name veroorzaakt door de gedaalde rente. Als de rente daalt, neemt de waarde van vastrentende waarden toe. De benchmark voor hypotheken is gebaseerd op staatsobligaties en is, door de daling van de rente aan het eind van het jaar, aanzienlijk gestegen. Dit wordt niet gereflecteerd in de hypotheekrentes, waardoor hypotheken een underperformance laten zien.

Euro investment grade obligaties lieten eveneens een absoluut positief rendement zien vergelijkbaar met dat van de benchmark.

Het rendement van de beleggingscategorieën binnen de return portefeuille was positief.

Binnen aandelen was vooral het rendement op aandelen ontwikkelde markten positief en met name de IT sector droeg hier in het eerste halfjaar aan bij. Daarnaast heeft de verwachting omtrent renteverlagingen een positieve bijdrage gehad. Dalende rente heeft een positieve invloed op de verdiscontering van toekomstige winsten en dus op koersen.

De aandelenbeleggingen worden beheerd volgens ESG benchmarks. Vergeleken met de grijze indices presteerde de groene benchmark voor ontwikkelde landen afgelopen jaar beter en voor opkomende markten slechter. Hoogrentende obligaties lieten een positief absoluut rendement zien, maar relatief gezien presteerden ze slechter dan de benchmark.

	YTD	YTD	Marktwaaarde 2023		Marktwaaarde 2022	
	PF	BM	in € 1.000	in %	in € 1.000	in %
Discretionaire LDI portefeuille	5,5	–	326.206	56,5	281.966	53,5
Euro Bedrijfsobligaties	7,4	7,4	14.125	2,4	13.293	2,5
Nederlandse Hypotheken	4,2	7,6	40.397	7,0	41.581	7,9
Totaal matching (geschaald naar assets)	5,3	5,5	380.728	65,9	336.840	63,9
Hoogrentende obligaties	8,8	9,2	25.172	4,4	25.681	4,9
Aandelen	19,7	19,1	171.830	29,7	163.607	31,1
Valutaderivaten	0,0	0,0	0	0,0	753	0,1
Totaal Return	18,3	17,3	197.002	34,1	190.041	36,1
(Bijdrage) overig effect	0,0	–	62	0,0	-47	0,0
Totaal	9,9	9,4	577.792	100,0	526.834	100,0

PF = portefeuille

BM = benchmark

Het renterisico wordt strategisch voor 57% afgedekt. Ex post was het renteafdekkingspercentage eind 2023 (over laatste 12 maanden) ca 57,4% wanneer alle effecten worden beschouwd. Dit betekent naast rente-effecten ook spreadeffecten a.g.v. het gebruik van spreadproducten zoals bedrijfsobligaties en hypotheeklen voor de renteafdekking. Het rendement op deze producten wordt, naast door rentewijzigingen, beïnvloed door andere factoren zoals het verschil in rente vergeleken met de swaprente. Afwijkingen ex-post ten opzichte van de strategische renteafdekking zijn mogelijk door praktische uitvoering, spreadeffecten en afdekking per looptijd.

3.10.5 Kosten

In 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen Uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin zijn de pensioenfondsen opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren. Deze kosten moesten naar de mening van de Pensioenfederatie volledig bekend zijn binnen het pensioenfonds en beschikbaar zijn voor deelnemers. De Nationale APF onderschrijft deze mening.

Kosten van het vermogensbeheer

In onderstaand schema zijn de totale kosten van het vermogensbeheer per beleggingscategorie (asset class) geaggregeerd in tabelvorm, evenals het gehanteerde gemiddeld belegd vermogen.

Kengetallen	Gemiddeld belegd vermogen (EUR)	Totale Beheer- kosten	Transactie- kosten		Totaal		Totaal
			(%)	(%)	(EUR)	(%)	(%)
Vastrentende waarden	371.905	610	0,16	251	0,07	861	0,23
Aandelen	168.401	143	0,08	66	0,04	209	0,12
Derivaten (rente en valutaoverlay)	-3.337	0	0,00	24	0,72	24	0,72
Liquide middelen	3.844	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Niet asset gerelateerd		403	0,00	0	0,00	403	0,00
Totaal	540.813	1.156	0,22	341	0,06	1.497	0,28

De totale kosten vermogensbeheer zijn 0,28%. Dit bestaat uit 0,22% beheerkosten en 0,06% transactiekosten.

In de jaarrekening zijn alleen de direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. In bovenstaand overzicht zijn ook de niet direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. Van de totale beheerskosten is € 585K direct in rekening gebracht en verantwoord in de jaarrekening.

Het bestuur vindt lage beleggingskosten belangrijk. In de beleggingsovertuigingen van DNAPF is dat ook opgenomen. Beleggingskosten worden dan ook meegewogen in iedere beslissing rondom wijzigingen in de beleggingsportefeuille. Daarbij zijn lage beleggingskosten geen doel op zich, maar worden beleggingskosten altijd gezien in verhouding tot het verwachte risico en rendement.

De totale vermogensbeheerkosten zijn in absolute zin gedaald naar € 1.497K in 2023. Gerelateerd aan het gemiddeld belegd vermogen zijn de kosten 0,28% (t.o.v. 0,32% in 2022). De beheerkosten zijn ongeveer gelijk aan vorig jaar. De transactiekosten hebben een grotere daling laten zien, waardoor de totale vermogensbeheerkosten zijn gedaald.

We vinden dat de relatieve hoogte van de vermogensbeheerkosten past bij het beleid dat we voeren.

Transactiekosten

Transactiekosten houden verband met de aan- of verkoop van beleggingsfondsen, individuele beleggingstitels en/of derivaten. De transactiekosten zijn uitgesplitst naar directe en indirecte kosten binnen de beleggingscategorieën.

De kosten zijn zowel absoluut als in percentage van het totaal uitgedrukt.

	Direct	Indirect	2023	Totaal
Vastrentende waarden	109	142	251	73,6%
Aandelen	8	58	66	19,4%
Derivaten	24	0	24	7,0%
Totale transactiekosten (EUR)	141	200	341	100,0%

De totale transactiekosten zijn 0,06% van het gemiddeld belegd vermogen. De transactiekosten zijn in relatieve zin gedaald. Door de beperkte rentebewegingen zijn vooral binnen de LDI portefeuille minder transacties uitgevoerd t.o.v. het voorgaande jaar. In het vierde kwartaal is de portefeuille in lijn gebracht met de nieuwe strategische wegingen. Er heeft een transitie plaatsgevonden waarbij uit de categorie Emerging Markets Debt is gestapt en in High Yield.

Uitvoeringskosten

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening maar hiervoor worden wel kosten gemaakt. De vermelde bedragen sluiten aan op de bedragen die zijn vermeld in de jaarrekening. Voor de specificatie van de pensioenuitvoeringskosten wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten zoals opgenomen in dit jaarverslag.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	2023		2022	
	Totaal	In euro per deelnemer	Totaal	In euro per deelnemer
Administratiekosten	283	188	273	185
Governancekosten	119	79	119	81
Advies en Overige kosten	78	52	123	83
	480	319	515	349

De uitvoeringskosten zijn gedaald van 349 euro per deelnemer in 2022 naar 319 euro per deelnemer in 2023. De administratie- en governancekosten zijn in 2023 verhoogd met een indexatie op de tarieven. De governancekosten blijven, ondanks de indexatie op de tarieven, op vergelijkbaar niveau omdat de toerekening van een deel van deze kosten naar vermogensbeheerkosten in 2023 iets gunstiger uitvalt als in 2022. De advies- en overige kosten in 2022 zijn hoger dan in 2023 door voornamelijk de in 2022 uitgevoerde ALM studie, het in 2022 herijken van de ervaringssterfte en de verkiezing van een lid belanghebbendenorgaan namens de gepensioneerden.

Vergelijking van kostenniveaus

DNAPF heeft in 2023 op basis van de gepubliceerde jaargegevens van pensioenfondsen over 2022 gekeken hoe het kostenniveau van de kring zich verhoudt tot het kostenniveau in de markt. De gegevens zijn namelijk niet eerder bekend dan na publicatie van de jaarverslagen van de pensioenfondsen. Hierbij is indicatief gekeken naar het gemiddelde kostenniveau van pensioenfondsen van vergelijkbare omvang in 2022. Uitgaande van relatief stabiele kosten is deze vergelijking nuttig.

Ten aanzien van de uitvoeringskosten is voor het jaar 2023 te constateren dat het kostenniveau van Kring B ruimschoots lager lag dan het gemiddelde van de kosten per deelnemer bij pensioenfondsen van vergelijkbare omvang in 2022. De gemiddelde uitvoeringskosten van de fondsen met een aantal deelnemers tussen de 1.000 en 10.000 lag in 2022 op 457 euro per deelnemer. Kring B zit dus zowel in 2023 als in 2022 ruim onder dit gemiddelde. In Kring B worden drie pensioenregelingen uitgevoerd, wat meer is dan een gemiddeld pensioenfonds uitvoert. Kring B kent nog een aantal afwijkende pensioensoorten uit overgangsbepalingen en wijkt daarmee niet af van de markt. De dienstverlening richting deelnemers is vooral digitaal, maar er is tevens een klantenservice beschikbaar voor vragen per mail of telefoon. De dienstverlening die DNAPF afneemt van de pensioenadministrateur is dezelfde die de pensioenadministrateur aan de meeste andere klanten biedt. Daarmee werkt de kring op een vergelijkbaar serviceniveau en met een vergelijkbare kwaliteit als een gemiddeld pensioenfonds van vergelijkbare omvang. Het bestuur constateert en is content met het feit dat de kring dezelfde service kan verlenen tegen een lagere prijs bij vergelijkbare pensioenfondsen. Het is de intentie van het bestuur om de kosten op een relatief laag niveau te houden. Dit zal in de komende jaren een uitdaging zijn omdat we merken dat de kosten, structureel of eenmalig, stijgen door wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder voornamelijk de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en de steeds hogere eisen die vanuit onze toezichthouders worden gesteld.

Voor wat betreft de kosten van vermogensbeheer geldt dat het kostenniveau van Kring B voor zowel de beheerkosten als de transactiekosten in 2023 lager zijn dan het gemiddelde bij pensioenfondsen van dezelfde omvang in 2022. Er heeft in 2023 een transitie uit EMD plaatsgevonden maar dit heeft niet tot bijzondere invloed geleid op de transactiekosten. De gemiddelde kosten voor fondsen met een vermogen tussen 100 miljoen en 1 miljard euro bedroegen 0,33% aan beheerkosten en 0,10% aan transactiekosten in 2022.

3.10.6 Verwachte ontwikkelingen Kring B

De dekkinggraad in de kring heeft zich in 2023 wederom positief ontwikkeld. De hogere rentestand en positieve ontwikkelingen bij vooral de aandelen en vastrentende waarden hebben hier aan bijgedragen. Mede hierdoor heeft het bestuur op basis van de tijdelijke regeling een toeslag per 1 januari 2024 kunnen verlenen.

De oorlog tussen Rusland en Oekraïne duurt inmiddels langer dan twee jaar. In oktober van 2023 is daar de oorlog in Gaza bijgekomen. Dit blijft invloed uitoefenen op de economische en financiële markten. Op dit moment zijn er nog geen directe gevolgen voor deelnemers of het fonds. De aandacht voor de financiële positie blijft hierdoor wel onverminderd groot.

Op verzoek van sociale partners NIBC is de methodiek per 1 januari 2023 tot aan het moment van overgang naar het nieuwe pensioenstelsel gewijzigd van een gedempte kostendekkende premie op basis van een verwacht rendement naar een zuiver kostendekkende premie. Voor 2024 is evenals in 2023 de vaste premie voldoende voor de beoogde pensioenopbouw van 1,875%.

De afspraken met betrekking tot de vaste CDC-premie liepen ultimo 2023 af. De sociale partners van NIBC zijn overeengekomen dat de totale premie voor de periode 1 januari 2024 tot aan de datum waarop wordt overgegaan naar een nieuw pensioencontract in de zin van de Wet toekomst pensioenen 30% bedraagt van de pensioengrondslag. Hiervan komt 26% voor rekening van de Werkgever en 4% voor rekening van de Deelnemer.

Het fonds en betrokken partijen bij Kring B zijn in gesprek over de mogelijkheden met betrekking tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. In het vierde kwartaal 2023 heeft in het kader van deze voorbereidingen een Risicopreferentie onderzoek onder de deelnemers van Kring B plaatsgevonden. Het onderzoeksrapport is in maart 2024 opgeleverd en geeft aan hoe gedacht wordt over

risico in relatie tot pensioen. Maar ook hoeveel waarde wordt gehecht aan het delen van risico's met andere deelnemers, en het kunnen maken van keuzes over pensioen. De resultaten van het onderzoek worden meegenomen in de besluitvorming over een nieuwe pensioenregeling binnen de Wet toekomst pensioenen door de sociale partners.

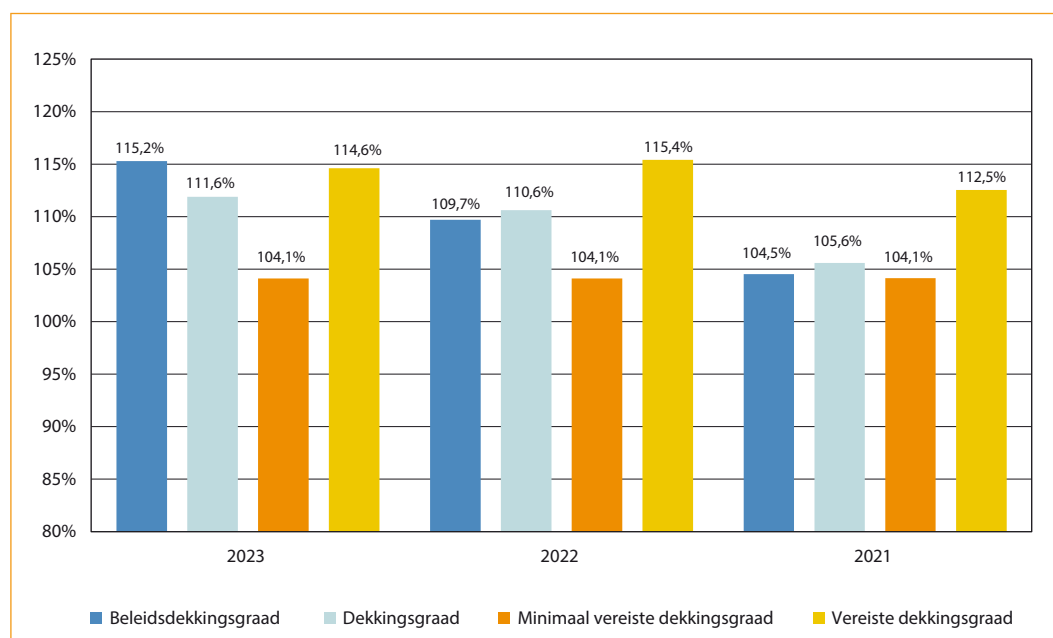
Het gehele jaar 2024 zal in het teken staan van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. De betrokken werkgevers in Kring B moeten voor 1 januari 2025 een transitieplan aanleveren aan DNAPF. In het transitieplan leggen de sociale partners de keuzes, overwegingen en berekeningen die ten grondslag liggen aan de wijziging van de pensioenovereenkomst en de wijze waarop wordt omgegaan met opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten vast, alsmede de verantwoording waarom sprake is van een evenwichtige transitie. Onderdeel van het transitieplan is het communicatieplan. Dit wordt opgesteld door DNAPF.

Daarnaast wordt in 2024 wederom (eens in de drie jaar) een eigen risicobeoordeling uitgevoerd. Deze geeft inzicht in de materiële risico's en de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van Kring B en de pensioenen van deelnemers, hetgeen van belang is voor de inrichting van het risicobeheer.

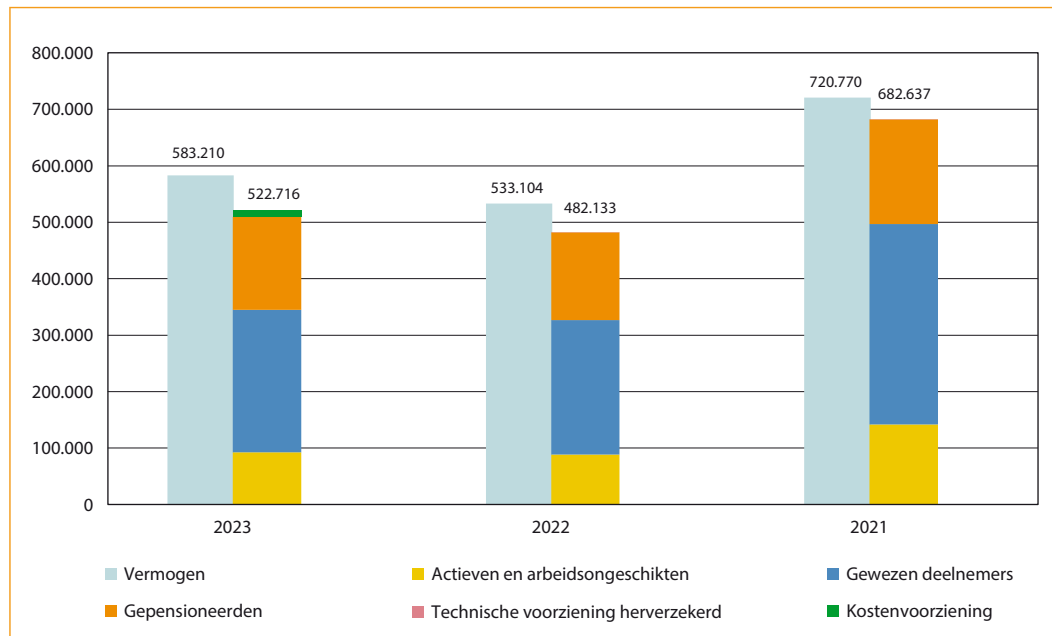
3.10.7 Actuariële paragraaf

Financiële positie

De dekkingsgraad is in het boekjaar gestegen van 110,6% ultimo 2022 naar 111,6% ultimo 2023. De beleidsdekkingsgraad van de kring steeg in 2023 van 109,7% naar 115,2%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2023 is daarmee hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 114,6%. Hierdoor is de financiële positie toereikend. Onderstaande grafiek toont de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad over de afgelopen jaren.

De volgende grafiek toont het vermogen en de technische voorzieningen over de afgelopen jaren.

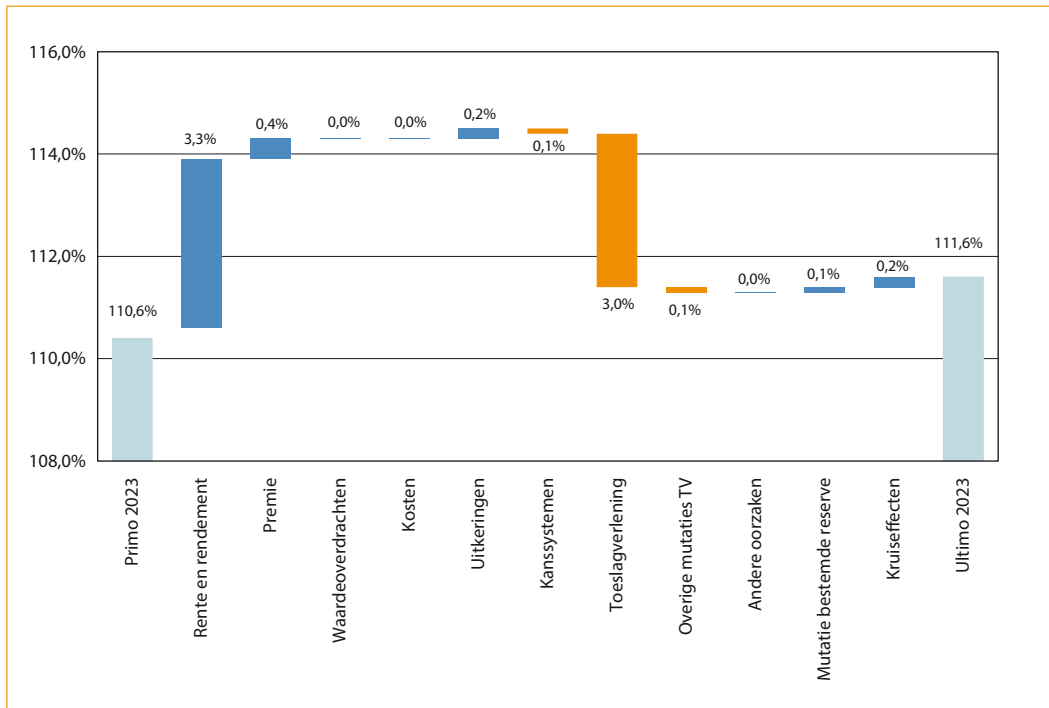
Vanaf begin 2023 is de kring met betrekking tot de kostenvoorziening overgestapt op de zogenaamde cashflowmethode, waarbij de hoogte van de voorziening gelijk is aan de contante waarde van de verwachte toekomstige uitvoeringskosten. Als gevolg hiervan wordt de kostenvoorziening vanaf boekjaar 2023 als separate voorziening weergegeven in bovenstaande grafiek.

Herstelplan

De kring bevond zich ultimo 2022 in een situatie van tekort. Ultimo het vierde kwartaal 2023 lag de beleidsdekkingsgraad boven de vereiste dekkingsgraad en is het herstelplan formeel beëindigd. Daalt de beleidsdekkingsgraad weer tot een niveau gelegen onder de vereiste dekkingsgraad, dan moet de kring een nieuw herstelplan indienen. Toetsing vindt daarbij telkens per kwartaaleinde plaats.

Analyse van het resultaat

In 2023 is er een positief resultaat van 8.924 behaald (2022: 9.430 positief). De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak ¹⁾.

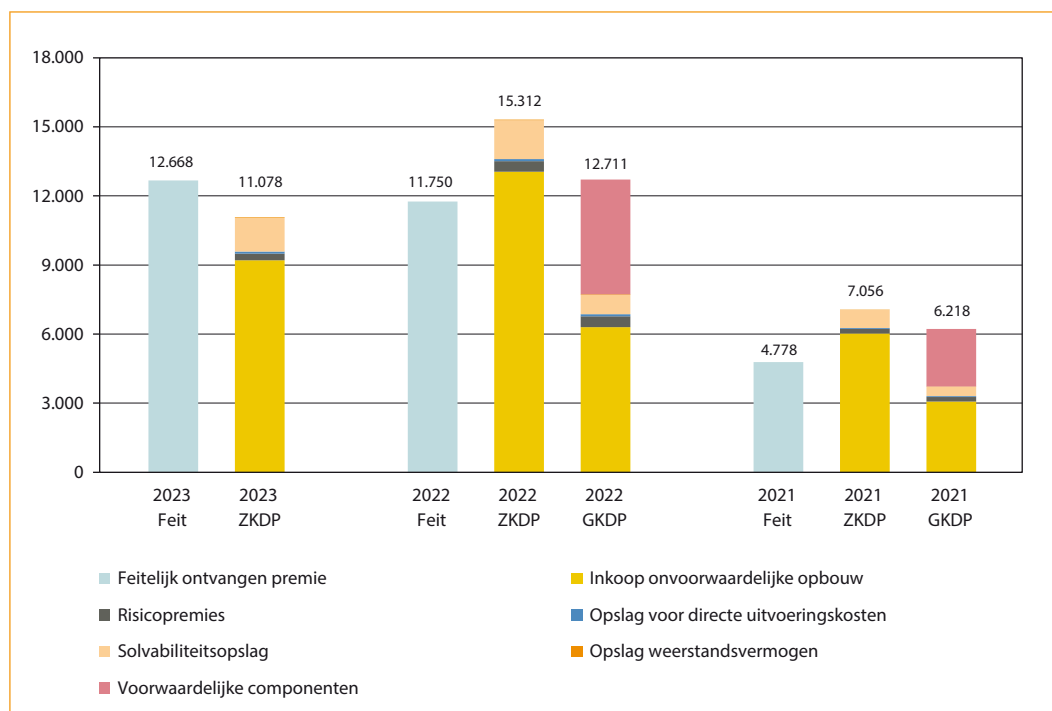
Het effect op de dekkingsgraad van de gewijzigde ervaringssterfte, de gewijzigde kostenvoorziening en de gewijzigde partnerfrequenties en WZP-opslag is hierin verantwoord onder "Overige mutaties TV". Onder de post "Toeslagverlening" is de toeslagverlening zichtbaar die per 1 januari 2024 is toegekend. Voor de vaststelling van de hoogte van de toeslagverlening is gebruik gemaakt van de versoepelde toeslagregels die per 1 juli 2022 zijn ingevoerd.

¹⁾ De splitsing naar de verschillende mutatie-oorzaken volgt, met uitzondering van de post "kruiseffecten", de DNB-jaarstaat J605. De post "kruiseffecten" is aanvullend opgenomen en betreft de saldopost. Voor de overige procentuele resultaten geldt dat deze individueel berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar.

Kostendeekkende premie

De kostendeekkende premie over 2023 is conform het beleid van de kring vastgesteld op basis van marktwaarde. De zuivere kostendeekkende premie bedraagt 11.078. De feitelijke premie is met 12.668 toereikend.

Tot 2023 was er sprake van een gedempte kostendeekkende premie, rekening houdend met verwacht rendement. Vanaf 2023 is er zoals beschreven sprake van een zuivere kostendeekkende premie (marktwaarde). De feitelijke premie (Feit), de zuivere kostendeekkende premie (ZKDP) en de gedempte kostendeekkende premie (GKDP) worden in onderstaande grafiek weergegeven. Hierbij is de zuivere kostendeekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet.

In de volgende tabel tonen we de premiedekkingsgraad. Er is sprake van een positief effect op de financiële positie van de kring, indien de premiedekkingsgraad primo boekjaar hoger is dan de dekkingsgraad primo boekjaar. Als de premiedekkingsgraad lager is heeft dit een negatief effect op de financiële positie van de kring. Zoals uit de tabel valt op te maken heeft de opbouw in 2023 een positief effect gehad op de financiële positie van de kring van 0,2%-punt.

	2023	2022	2021
Dekkingsgraad primo boekjaar	110,6%	105,6%	103,8%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	121,6%	107,0%	99,2%
Impact opbouw op dekkingsgraad	0,2%	0,0%	-0,1%

Oordeel certificerend actuaris

In zijn actuariële verklaring heeft de certificerend actuaris geoordeeld dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

Kring B	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 1 januari 2023	615	3.390	862	4.867
Mutaties door:				
in diensttredingen	73	0	0	73
Ontslag met premievrije aanspraak	-80	80	0	0
Waardeoverdracht	0	-23	0	-23
Ingang pensioen	-1	-46	75	28
Overlijden	-2	-8	-31	-41
Afkoop	0	0	-5	-5
Andere oorzaken	-1	3	-1	1
Mutaties per saldo	-11	6	38	33
Stand per 31 december 2023	604	3.396	900	4.900

De Actieve deelnemers bevatten 33 deelnemers met (gedeeltelijke) premievrijstelling

Kring B Specificatie pensioengerechtigden

	2023	2022
Ouderdomspensioen	647	627
Nabestaandenpensioen	230	216
Wezenpensioen	23	19
Totaal	900	862

3.11 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring B

Rol Belanghebbendenorgaan (BO)

Het Belanghebbendenorgaan (BO) is onderdeel van multi-client kring B. Het BO heeft goedkeurings- en adviesrechten en vertegenwoordigt alle belanghebbenden. Het adviesrecht is ook voor het vaststellen van de jaarstukken.

Samenstelling BO

Het BO bestaat op dit moment uit zes leden, één lid namens de deelnemers NIBC, twee namens de werkgever NIBC, één lid namens de pensioengerechtigden, twee namens de werknemers ERIKS.

Het Belanghebbendenorgaan (BO) fungeert in de volgende samenstelling:

Namens	Naam	Rol	Geboortejaar	M/V
Deelnemers (NIBC)	Frits van der Scheer	Lid	1972	M
Werknemers (ERIKS)	Bob Bessem	Secretaris	1962	M
Werkgever (NIBC)	Leendert Punt	Voorzitter	1975	M
Werkgever (NIBC)	Amber Klompmaker	Lid (vanaf 1 september 2023)	1995	V
Werkgever (NIBC)	Bas Schoenmakers	Lid (tot en met 1 juni 2023)	1971	M
Werknemers (ERIKS)	Jan van Leeuwen	Lid	1955	M
Gepensioneerden (NIBC)	Hans Slegtenhorst	Lid	1953	M

In 2023 heeft de heer Schoenmakers het BO verlaten. Wij danken hem voor zijn bijdrage tijdens de totstandkoming en de beginjaren van deze multi-client kring. Het BO is blij in mevrouw Klompmaker een nieuw lid van het BO te hebben gevonden.

Het BO heeft in 2023 vijf keer vergaderd, deels met het uitvoerend en niet uitvoerend bestuur. In september heeft het BO een zelfevaluatie uitgevoerd. Tijdens de vergaderingen kwamen de volgende zaken aan de orde.

- Goedkeuring m.b.t.:
  - de benoeming van nieuw BO lid namens de werkgever NIBC;
  - de strategische asset allocatie;
  - het herstelplan 2023;
  - de vaststelling van de premie voor 2023 en 2024; en
  - de indexatie per 1 januari 2024.
- Advisering m.b.t.:
  - de vaststelling van de ABTN van Kring B;
  - het reglement BO Kring B;
  - de wijziging van de uitvoeringsovereenkomst;
  - de pensioenreglementen NIBC en ERIKS; en
  - de begroting 2024 van Kring B.
- Strategisch beleidsoverleg met het bestuur DNAPF
- Financiële ontwikkelingen
- Veel aandacht is er besteed aan de verbetering van de dienstverlening door AZL.

Het BO is tevreden over de wijze waarop de samenwerking met het bestuursbureau en het bestuur van DNAPF verloopt. Dit verslagjaar heeft het BO via diverse vraagstukken en interacties op constructieve wijze kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van zowel de eigen kring als ook de gehele organisatie, en er wordt dan ook met vertrouwen vooruitgekeken naar de komende periode, waarin

een aantal bekende onderwerpen, zoals de implementatie van de Wet toekomst pensioenen en de verdere ontwikkeling van Kring B, relevant zal blijven.

Reactie bestuur

Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan van Kring B voor het positieve oordeel over 2023. Het bestuur is verheugd over de constructieve bijdrage van het BO en heeft veel vertrouwen in de goede samenwerking met het belanghebbendenorgaan. De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is uitdagend. Het bestuur zal samen met het belanghebbendenorgaan en sociale partners zorgdragen voor een goede voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Het belanghebbendenorgaan wordt op regelmatige basis door het bestuur geïnformeerd over de ontwikkelingen. De intensiteit hiervan zal in 2024 verder toenemen. Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan voor de betrokkenheid en goede samenwerking die het in 2023 heeft ervaren en ziet ernaar uit om deze te blijven voortzetten.

3.12 Kring D - TrueBlue

Collectiviteitkring D - TrueBlue (hierna Kring D) is vanaf 1 mei 2020 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds TrueBlue aan DNAPF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht. Collectiviteitkring D is een multi-client kring, die open staat voor nieuwe toetredingen.

3.12.1 Pensioenregeling TrueBlue

Hoofdpijnen

De hoofdpijnen van de pensioenregeling van TrueBlue in Collectiviteitkring D zijn als volgt te omschrijven:

- De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet;
- De pensioenregeling is een gesloten regeling; er vindt alleen nog premievrije pensioenopbouw plaats voor arbeidsongeschikten vanaf 1 mei 2020 of zoveel later als de deelnemer recht heeft gekregen op een WIA-uitkering;
- Het ouderdomspensioen gaat in op de pensioenrichtleeftijd van 67 jaar;
- Het jaarlijks opbouwpercentage bedraagt voor het ouderdomspensioen 1,738% van de pensioengrondslag.
- Het jaarlijks opbouwpercentage van het partnerpensioen bedraagt 1,2166% van de pensioengrondslag. Het partnerpensioen wordt bij overlijden van de premievrijgestelde deelnemer verhoogd met het premievrijgestelde deel van het nog op te bouwen partnerpensioen;
- Het jaarlijks opbouwpercentage van het wezenpensioen bedraagt 0,243% van de pensioengrondslag. Het wezenpensioen wordt bij overlijden van de premievrijgestelde deelnemer verhoogd met het premievrijgestelde deel van het nog op te bouwen wezenpensioen. Het wezenpensioen wordt per kind uitgekeerd;
- De pensioengrondslag is het bedrag waarover pensioen wordt opgebouwd en wordt bij opname in de pensioenregeling vastgesteld. De hoogte van de pensioengrondslag is gelijk aan de laatst vastgestelde pensioengrondslag voorafgaand aan de arbeidsongeschiktheid;
- De toeslagverlening is voorwaardelijk en wordt volledig gefinancierd uit het overrendement van Collectiviteitkring D. Voor de toeslagverlening wordt geen premie betaald en is geen reserve aanwezig.

Financieringsbeleid

De premie voor Collectiviteitkring D is nihil. De enige nog te verwerven pensioenaanspraken in het reglement betreffen pensioenaanspraken voor premievrij gestelde arbeidsongeschikte deelnemers.

3.12.2 Financiële positie

Dekkingsgraden

In de onderstaande tabel worden de verschillende dekkingsgraden ultimo 2023 en 2022 weergegeven.

Dekkingsgraad	31 december 2023	31 december 2022
Dekkingsgraad (DNB) - DG	109,6%	110,0%
Beleidsdekkingsgraad	112,9%	111,0%
Reële dekkingsgraad	82,0%	82,8%
Minimaal vereiste dekkingsgraad - MVEV	104,0%	104,0%
Feitelijk vereiste dekkingsgraad - FVEV	117,5%	118,6%
Strategisch vereiste dekkingsgraad - SVEV	117,3%	117,9%

Ten opzichte van 2022 is de dekkingsgraad met 0,4%-punt licht gedaald van 110,0% naar 109,6%. De technische voorzieningen stegen van circa 317 miljoen euro per eind 2022 tot circa 336 miljoen euro ultimo 2023, voornamelijk door de iets gedaalde rente in 2023. De technische voorziening is daarnaast gestegen door de verleende toeslag. Het belegd vermogen is gestegen van circa 347 miljoen euro per eind 2022 naar circa 366 miljoen euro ultimo 2023. Het rendement op de totale portefeuille in 2023 is 7,6%. Dit is hoofdzakelijk veroorzaakt door de gestegen waarde van aandelen en vastrentende waarden.

Ultimo 2023 is de beleidsdekkingsgraad van 112,9% lager dan de dekkingsgraad behorend bij het strategisch vereist eigen vermogen van 117,3%. De beleidsdekkingsgraad is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen van 104,0%. Daarmee is er ultimo 2023 sprake van een reservetekort. Ultimo 2023 bedraagt de reële dekkingsgraad 82,0%.

Herstelplan

Indien de beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring lager is dan de dekkingsgraad horend bij het strategisch vereist eigen vermogen dient er binnen drie maanden een herstelplan ingediend te worden bij DNB. De collectiviteitkring is per het eerste rapportagemoment 30 juni 2020 in herstel en heeft een herstelplan bij DNB ingediend. In 2023 is dit herstelplan geactualiseerd. Het geactualiseerde herstelplan 2023 is door DNB goedgekeurd op 23 mei 2023.

Doel van het herstelplan is om aan te tonen dat de beleidsdekkingsgraad zich binnen 10 jaar tenminste op het niveau van het strategisch vereist eigen vermogen bevindt. Hierbij gaat het bestuur uit van de objectief vastgestelde beste inschatting van de parameters door de Commissie Parameters. Hierbij dient aangetekend te worden dat het overrendement door de lage rentestand een relatief groot aandeel heeft in de herstelcapaciteit. Daarnaast wordt geen rekening gehouden met de verwachte trendmatige daling van de UFR, conform voorschriften DNB.

Op basis van het in 2023 ingediende herstelplan was de verwachting dat eind 2028 de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de dekkingsgraad horend bij het strategisch vereist eigen vermogen. Er zijn dan ook geen kortingsmaatregelen benodigd om tijdig te kunnen herstellen. Met een beleidsdekkingsgraad van 112,9% is het herstel in 2022 sneller gegaan dan in het herstelplan was voorzien. Dit is vooral te verklaren door de stabiele hogere rente in 2023 en hogere waarde van de beleggingen wat een positief effect op de dekkingsgraad had. Ultimo 2023 is zowel de beleidsdekkingsgraad als de actuele dekkingsgraad hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,0%. Derhalve is een onvoorwaardelijke korting uit hoofde van de maatregel MVEV niet van toepassing.

Omdat de beleidsdekkingsgraad (112,9%) ultimo 2023 lager is dan de strategische vereiste dekkingsgraad (117,3%) is er in 2024 een geactualiseerd herstelplan voor Collectiviteitkring D ingediend. Uit de prognose van het herstelplan blijkt dat de beleidsdekkingsgraad ultimo 2028 naar verwachting herstelt tot het niveau van de strategische vereiste dekkingsgraad. Het herstelplan 2024 is door DNB goedgekeurd op 21 mei 2024.

Toeslagbeleid

De toeslagverlening is afhankelijk van de financiële middelen van Collectiviteitkring D met dien verstande dat uitsluitend toeslag kan worden verleend als de beleidsdekkingsgraad van de kring hoger is dan 110% en de verleende toeslag naar verwachting ook in de toekomst mogelijk is. De toeslagverlening is per definitie voorwaardelijk. Voor de vaststelling van de toeslag per 1 januari van enig jaar wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad per 30 september van het voorafgaande jaar.

In afwijking van bovenstaande regel heeft het bestuur, na goedkeuring van het belanghebbendenorgaan, toeslag per 1 januari 2023 verleend op grond van de extra toeslagmogelijkheid die (lagere) wetgeving heeft geboden. Ook voor de toeslagverlening per 1 januari 2024 kon vooruitlopend op de transitie naar Wtp gebruik worden gemaakt van de versoepelde regels. Pensioenfondsen die de intentie hebben de pensioenen in te varen in een van de nieuwe pensioencontracten, kunnen dan de dekkingsgraadgrens voor het verlenen van toeslag verlagen van 110% naar 105%. Dit betekent dat toeslag kan worden verleend als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 105%. Het fonds mag alleen niet op eigen initiatief tot invaren besluiten, zij kan dit uitsluitend doen naar aanleiding van een

verzoek tot invaren van sociale partners. De sociale partners van TrueBlue hebben voor ultimo december 2023 de intentie tot invaren afgegeven. Hierdoor kan voor Collectiviteitskring D gebruik worden gemaakt van de versoepelde regels voor toeslagverlening.

Voor de kringen waarbij gebruik wordt gemaakt van de versoepelde regels voor toeslagverlening is het mogelijk te indexeren tot een dekkingsgraad van 105%, waarbij het toekomstbestendig indexeren wordt losgelaten. Het bestuur heeft in 2022 meer prudentie in acht willen nemen met handhaving van toekomstbestendig indexeren vanaf een beleidsdekkingsgraad van 105% (in plaats van de reguliere 110% onder FTK), waarbij de actuele dekkingsgrens niet verder mocht zakken dan 108%. De gekozen ondergrens van 108% was een inschatting van de dekkingsgraad die benodigd was bij invaren in het nieuwe pensioencontract. Op basis van meer verkregen inzichten wordt de inschatting van de invaardekkingsgraad voor de toeslag per 1 januari 2024 gesteld op 112%. Daarnaast wordt bij de toeslagverlening rekening gehouden met het aantal jaren tot de beoogde invaardatum in plaats van de methodiek van toekomstbestendig indexeren.

Bij de toeslagverlening is tevens rekening gehouden met de aanpassing van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) om de berekening van prijsindexcijfer zuiverder te bepalen. Reden voor het CBS om daartoe over te gaan waren de grote schommelingen in het prijsindexcijfer door sterk bewegende energieprijzen. Het CBS heeft naar aanleiding hiervan besloten om vanaf medio 2023 met gemiddelde tarieven van energiecontracten te werken in plaats van alleen met nieuwe contracttarieven. Daarom is voor het vaststellen van de toeslag in 2023 de nieuwe methode niet alleen voor 2023 gebruikt, maar ook voor het prijsindexcijfer 2022 waartegen wordt afgezet.

De wijze waarop het bestuur de evenwichtigheid heeft vastgesteld is toegelicht in het algemene bestuursverslag. Op basis van het bovenstaande is per 1 januari 2024 een toeslag verleend van 1,48%.

Korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding wordt gemeten aan de hand van de vereiste dekkingsgraad met bijbehorende bandbreedtes. Indien op enig moment de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad zich buiten deze bandbreedtes bevindt, is dit een eerste indicatie dat het gevoerde beleid niet in lijn is met de doelstellingen van het fonds. Het fonds heeft de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een vereiste dekkingsgraad van 117,3% ultimo 2023 met een bandbreedte van -5%-punt en +6%-punt. Gedurende 2023 is de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad binnen deze bandbreedtes gebleven en heeft Collectiviteitkring D haar beleid niet hoeven aan te passen.

Ultimo 2023 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 117,5%. Collectiviteitkring D voldoet aldus aan haar korte termijn risicohouding.

Lange termijn risicohouding

De lange termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de jaarlijks terugkerende haalbaarheidstoets. De belangrijkste uitkomst waarnaar in de haalbaarheidstoets gekeken wordt, is het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Conform de risicobereidheid van Collectiviteitkring D heeft het bestuur een pensioenresultaat en ondergrenzen vanuit verschillende scenario's gedefinieerd die aansluiten op de lange termijn risicohouding van het fonds. Het pensioenresultaat en ondergrenzen zijn door het bestuur vastgesteld en vastgelegd in de ABTN:

1. De ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat (50%-percentiel) vanuit de strategische positie waarbij de kring precies beschikt over het vereist eigen vermogen bedraagt 90%;
2. De ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat (50%-percentiel) vanuit de feitelijke financiële positie bedraagt 90%;
3. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie en het pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie in een slechtweerscenario (5%-percentiel) bedraagt 45%

Volgens de haalbaarheidstoets die in 2023 is uitgevoerd voldoet Kring D aan de vastgestelde ondergrenzen.

3.12.3 Beleggingen

De hoofddoelstelling van het beleggingsbeleid is het op lange termijn realiseren van een zo hoog mogelijk rendement, rekening houdend met de lange en korte termijn risicohouding van de kring, alsmede met de verplichtingenstructuur.

De ALM-studie 2021 vormde de uitgangspunten voor het Beleggingsbeleid voor Collectiviteitkring D.

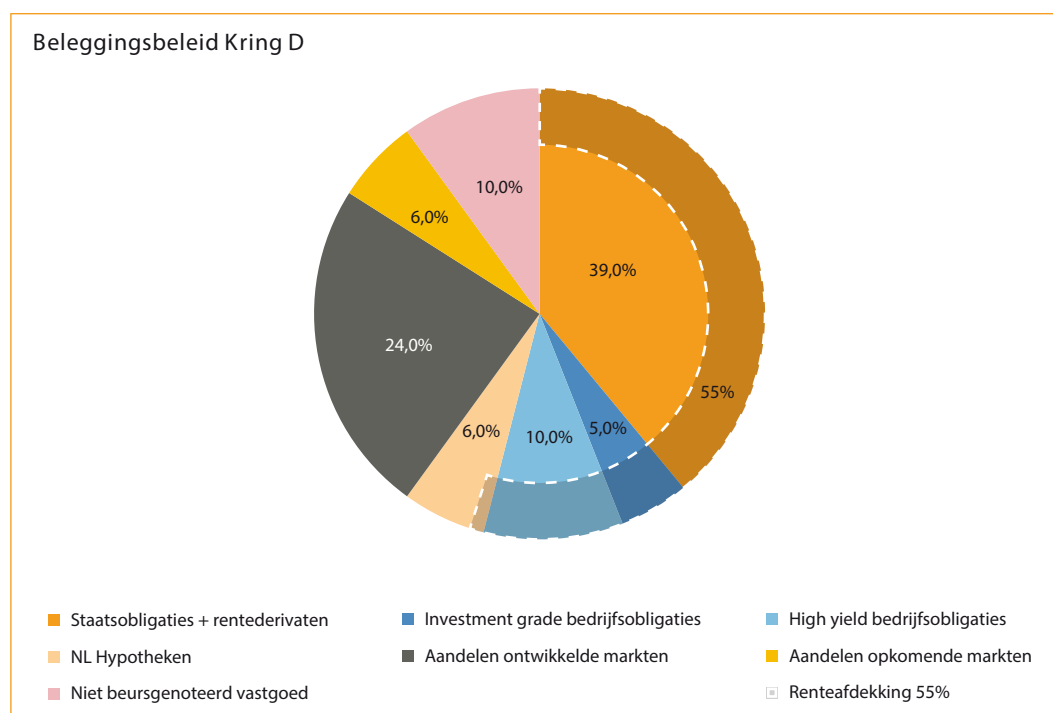
Concreet betekent dit een gelijke verhouding tussen de matchingportefeuille (50%) en de returnportefeuille (50%).

De renteafdekking werd tot 1 april 2022 afgeleid van een (dynamische) staffel, gebaseerd op de marktrente en UFR dekkingsgraad.

Vanaf 1 april 2022 is overgegaan op een statische renteafdekking met een strategische renteafdekking van 55% op basis van marktwaarde.

De strategische beleggingsmix is in 2023 aangepast (SAA 2023), waarbij de categorie emerging markets debt geen onderdeel uitmaakt van de strategische portefeuille en het strategische percentage aandelen opkomende markten is verlaagd.

In onderstaande figuur wordt de strategische verdeling naar beleggingscategorieën weergegeven.

Beleggingsrendementen

Het belegd vermogen is vanaf 31 december 2022 gestegen van circa 347 miljoen euro naar circa 366 miljoen euro op 31 december 2023. Het rendement op de portefeuille over 2023 bedraagt 7,6%. Dit is lager dan het rendement van de vastgestelde benchmark (8,7%). De return portefeuille heeft een rendement van 9,4% behaald (ten opzichte van het benchmarkrendement van 11,3%) en de matchingportefeuille een rendement van 4,9% (ten opzichte van het benchmarkrendement van 5,8%).

Het positieve rendement van de matchingportefeuille werd met name veroorzaakt door de gedaalde rente. Als de rente daalt, neemt de waarde van vastrentende waarden toe. De benchmark voor hypotheken is gebaseerd op staatsobligaties en is, door de daling van de rente aan het eind van het jaar, aanzienlijk gestegen. Dit wordt niet gereflecteerd in de hypotheekrentes, waardoor hypotheken een

underperformance laten zien. Euro investment grade obligaties lieten eveneens een absoluut positief rendement zien en kenden een lichte outperformance.

Afgezien van niet beursgenoteerd vastgoed, waarbinnen herwaardering heeft plaatsgevonden, was het rendement van de beleggingscategorieën binnen de return portefeuille positief. Binnen aandelen was vooral het rendement op aandelen ontwikkelde markten positief en met name de IT sector droeg hier in het eerste halfjaar aan bij.

Daarnaast heeft de verwachting omtrent renteverlagingen een positieve bijdrage gehad. Dalende rente heeft een positieve invloed op de verdiscontering van toekomstige winsten en dus op koersen. De aandelenbeleggingen worden beheerd volgens ESG benchmarks. Vergeleken met de grijze indices presteerde de groene benchmark voor ontwikkelde landen afgelopen jaar beter en voor opkomende markten slechter.

Hoogrentende obligaties lieten een positief absoluut rendement zien, maar relatief gezien presteerden ze slechter dan de benchmark. Niet-beursgenoteerd onroerend behaalde een negatief rendement, dat lager lag dan de benchmark.

	YTD PF	YTD BM	Marktwaaarde 2023		Marktwaaarde 2022	
			in € 1.000	in %	in € 1.000	in %
DMR fondsen	8,5	–	96.425	26,3	91.566	26,4
Euro Bedrijfsobligaties	8,5	8,2	19.007	5,2	17.514	5,0
Nederlandse Hypotheken	1,7	7,6	26.417	7,2	25.969	7,5
Liquiditeiten + Geldmarktfondsen	3,3	–	39.899	10,9	23.015	6,6
Totaal matching (geschaald naar assets)	4,9	5,8	181.748	49,6	158.064	45,5
Hoogrentende obligaties	9,5	10,4	35.431	9,7	36.683	10,6
Aandelen	17,6	17,5	110.448	30,1	99.499	28,7
Niet beursgenoteerd vastgoed	-6,4	-5,5	38.755	10,6	52.861	15,2
Totaal return	9,4	11,3	184.634	50,4	189.043	54,5
(Bijdrage) overig effect	0,1	–	0	0,0	0	0,0
Totaal	7,6	8,7	366.382	100,0	347.107	100,0

PF = portefeuille

BM = benchmark

Het renterisico wordt strategisch voor 55% afgedekt. Ex post was het renteafdekkingspercentage eind 2023 (over laatste 12 maanden) ca 54,4% wanneer alle effecten worden beschouwd. Dit betekent naast rente-effecten ook spreadeffecten a.g.v. het gebruik van spreadproducten zoals bedrijfsobligaties en hypotheeklen voor de renteafdekking. Het rendement op deze producten wordt, naast door rentewijzigingen, beïnvloed door andere factoren zoals het verschil in rente vergeleken met de swaprente. Afwijkingen ex-post ten opzichte van de strategische renteafdekking zijn mogelijk door praktische uitvoering, spreadeffecten en afdekking per looptijd.

3.12.4 Kosten

In 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen Uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin zijn de pensioenfondsen opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren. Deze kosten moesten naar de mening van de Pensioenfederatie volledig bekend zijn binnen het pensioenfonds en beschikbaar zijn voor deelnemers. De Nationale APF onderschrijft deze mening.

Kosten van het vermogensbeheer

In onderstaand schema zijn de totale kosten van het vermogensbeheer per beleggingscategorie (asset class) geaggregeerd in tabelvorm, evenals het gehanteerde gemiddeld belegd vermogen.

Kengetallen	Gemiddeld belegd vermogen (EUR)	Totale Beheer- kosten		Transactie- kosten (%)		Totaal (EUR)	Totaal (%)
Vastrentende waarden	196.519	541	0,28	243	0,12	784	0,40
Aandelen	104.815	94	0,09	52	0,05	146	0,14
Vastgoed	46.327	214	0,46	41	0,09	255	0,55
Liquide middelen	124	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Niet asset gerelateerd		354	0,00	0	0,00	354	0,00
Totaal	347.785	1.203	0,34	336	0,10	1.539	0,44

De totale kosten vermogensbeheer zijn 0,44% Dit bestaat uit 0,34% beheerkosten en 0,10% transactiekosten.

In de jaarrekening zijn alleen de direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. In bovenstaand overzicht zijn ook de niet direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. Van de totale beheerskosten is € 270K direct in rekening gebracht en verantwoord in de jaarrekening.

Het bestuur vindt de lage beleggingskosten belangrijk. In de beleggingsovertuigingen van DN APF is dat ook opgenomen. Beleggingskosten worden dan ook meegewogen in iedere beslissing rondom wijzigingen in de beleggingsportefeuille. Daarbij zijn lage beleggingskosten ook weer geen doel op zich, maar worden beleggingskosten altijd gezien in verhouding tot het verwachte risico en rendement.

De totale vermogensbeheerkosten zijn in absolute zin gedaald naar € 1.539K in 2023. Het gemiddeld belegd vermogen is gedaald. Gerelateerd aan het gemiddeld belegd vermogen zijn de kosten gedaald van 0,52% naar 0,44%.

We vinden dat de relatieve hoogte van de vermogensbeheerkosten past bij het beleid dat we voeren.

Transactiekosten

Transactiekosten houden verband met de aan- of verkoop van beleggingsfondsen, individuele beleggingstitels en/of derivaten. De transactiekosten zijn uitgesplitst naar directe en indirecte kosten binnen de beleggingscategorieën. De kosten zijn zowel absoluut als in percentage van het totaal uitgedrukt.

	Direct	Indirect	2023	Totaal
Vastrentende waarden	51	192	243	72,3%
Aandelen	6	46	52	15,5%
Vastgoed	0	41	41	12,2%
Totale transactiekosten (EUR)	57	279	336	100,0%

De totale transactiekosten zijn 0,10% (2022: 0,19%) van het gemiddeld belegd vermogen. De transactiekosten zijn in relatieve zin gedaald. In het vierde kwartaal is de portefeuille in lijn gebracht met de nieuwe strategische wegingen. Er heeft een transitie plaatsgevonden waarbij uit de categorie Emerging Markets Debt is gestapt.

Uitvoeringskosten

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening. De vermelde bedragen sluiten aan op de bedragen die zijn vermeld in de jaarrekening. Voor de specificatie van de pensioenuitvoeringskosten wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten zoals opgenomen in dit jaarverslag.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	2023		2022	
	Totaal	In euro per deelnemer	Totaal	In euro per deelnemer
Administratiekosten	248	216	232	220
Governancekosten	181	158	200	190
Advies en Overige kosten	99	86	60	57
	528	460	492	467

De uitvoeringskosten zijn licht gedaald van 467 euro per deelnemer in 2022 naar 460 euro per deelnemer in 2023. De administratiekosten zijn voornamelijk gestegen door de indexatie van de tarieven. Ook voor de governancekosten is een indexatie op de tarieven toegepast maar deze kosten zijn juist gedaald door de gewijzigde doorbelasting van een deel van deze kosten aan vermogensbeheerkosten. De hogere kosten bij advies- en overige kosten zijn voornamelijk veroorzaakt door de berekeningen met betrekking tot het nieuwe pensioenstelsel.

Kring D is een slapende kring. Volgens de aanbeveling van de Pensioenfederatie worden de kosten alleen gedeeld op het aantal actieven en gepensioneerden, waardoor de kosten per deelnemer hier relatief hoog zijn. Voor gewezen deelnemers worden echter ook kosten gemaakt. Indien de kosten gedeeld worden door het totaal aantal deelnemers, dan bedragen deze 73 euro (2022: 68 euro) per deelnemer. Dit is naar de mening van het bestuur, in dit geval, een betere indicatie van de kosten per deelnemer.

Vergelijking van kostenniveaus

DNAPF heeft in 2023 op basis van de gepubliceerde jaargegevens van pensioenfondsen over 2022 gekeken hoe het kostenniveau van de kring zich verhoudt tot het kostenniveau in de markt. De gegevens zijn namelijk niet eerder bekend dan na publicatie van de jaarverslagen van de pensioenfondsen. Hierbij is indicatief gekeken naar het gemiddelde kostenniveau van pensioenfondsen van vergelijkbare omvang in 2022. Uitgaande van relatief stabiele kosten is deze vergelijking nuttig.

Ten aanzien van de uitvoeringskosten is voor het jaar 2023 te constateren dat het kostenniveau van Kring D op het niveau zit van het gemiddelde van de kosten per deelnemer bij pensioenfondsen van vergelijkbare omvang (categorie van 1.000 tot 10.000 deelnemers) in 2022. De gemiddelde uitvoeringskosten lagen op 457 euro per deelnemer gemiddeld in de markt. De dienstverlening richting deelnemers is vooral digitaal, maar er is tevens een klantenservice beschikbaar voor vragen per mail of telefoon. De dienstverlening die DNAPF afneemt van de pensioenadministrateur is dezelfde die de pensioenadministrateur aan de meeste andere klanten biedt. Daarmee werkt de kring op een vergelijkbaar serviceniveau en met een vergelijkbare kwaliteit als een gemiddeld pensioenfonds van vergelijkbare omvang. Het bestuur constateert en is content met het feit dat de (slapende) kring dezelfde service kan worden verleend tegen lagere kosten dan bij vergelijkbare pensioenfondsen. Het is de intentie van het bestuur om de kosten op een relatief laag niveau te houden. Dit zal in de komende jaren een uitdaging zijn omdat we merken dat de kosten, structureel of eenmalig, stijgen door wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en de steeds hogere eisen die vanuit onze toezichthouders worden gesteld.

Voor wat betreft de kosten van vermogensbeheer geldt dat het kostenniveau van Kring D voor de beheerkosten in 2023 net iets hoger zijn dan het gemiddelde bij pensioenfondsen van dezelfde omvang in 2022. De transactiekosten liggen op hetzelfde niveau als het gemiddelde bij pensioenfondsen van dezelfde omvang in 2022. Er heeft in 2023 een transitie uit EMD plaatsgevonden maar dit heeft niet tot bijzondere invloed geleid op de transactiekosten. De gemiddelde kosten voor fondsen met een vermogen tussen 100 miljoen en 1 miljard euro bedroegen 0,33% aan beheerkosten en 0,10% aan transactiekosten in 2022.

3.12.5 Verwachte ontwikkelingen Kring D

De dekkingsgraad in de kring is in 2023 stabiel gebleven. De hogere rentestand en positieve ontwikkelingen bij vooral de aandelen en vastrentende waarden hebben hier aan bijgedragen. Mede hierdoor heeft het bestuur op basis van de tijdelijke regeling een toeslag per 1 januari 2024 kunnen verlenen.

De oorlog tussen Rusland en Oekraïne duurt inmiddels langer dan twee jaar. In oktober van 2023 is daar de oorlog in Gaza bijgekomen. Dit blijft invloed uitoefenen op de economische en financiële markten. Op dit moment zijn er nog geen directe gevolgen voor deelnemers of het fonds. De aandacht voor de financiële positie blijft hierdoor wel onverminderd groot.

Het fonds en betrokken partijen bij Kring D zijn in gesprek over de mogelijkheden met betrekking tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Hierover hebben al diverse gesprekken plaatsgevonden. In het eerste halfjaar van 2023 heeft in het kader van deze voorbereidingen een Risicopreferentie onderzoek onder de deelnemers van Kring D plaatsgevonden. Het onderzoeksrapport geeft aan hoe gedacht wordt over risico in relatie tot pensioen. Maar ook hoeveel waarde wordt gehecht aan het delen van risico's met andere deelnemers, en het kunnen maken van keuzes over pensioen. De resultaten van het onderzoek worden meegenomen in de besluitvorming over een nieuwe pensioenregeling binnen de Wet toekomst pensioenen door de sociale partners.

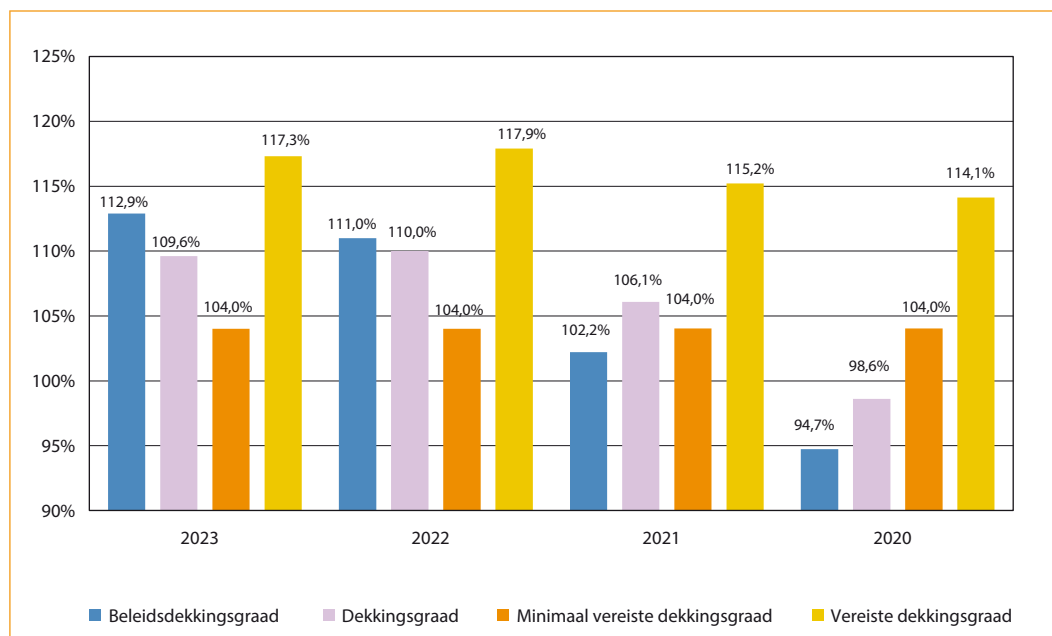
Het gehele jaar 2024 zal in het teken staan van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. De betrokken sociale partners moeten voor 1 januari 2025 een transitieplan aanleveren aan DNAPF. In het transitieplan leggen de sociale partners de keuzes, overwegingen en berekeningen die ten grondslag liggen aan de wijziging van de pensioenovereenkomst en de wijze waarop wordt omgegaan met opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten vast, alsmede de verantwoording waarom sprake is van een evenwichtige transitie. Onderdeel van het transitieplan is het communicatieplan. Dit wordt opgesteld door De Nationale APF.

Daarnaast wordt in 2024 wederom (eens in de drie jaar) een eigen risicobeoordeling uitgevoerd. Deze geeft inzicht in de materiële risico's en de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van Kring D en de pensioenen van deelnemers, hetgeen van belang is voor de inrichting van het risicobeheer.

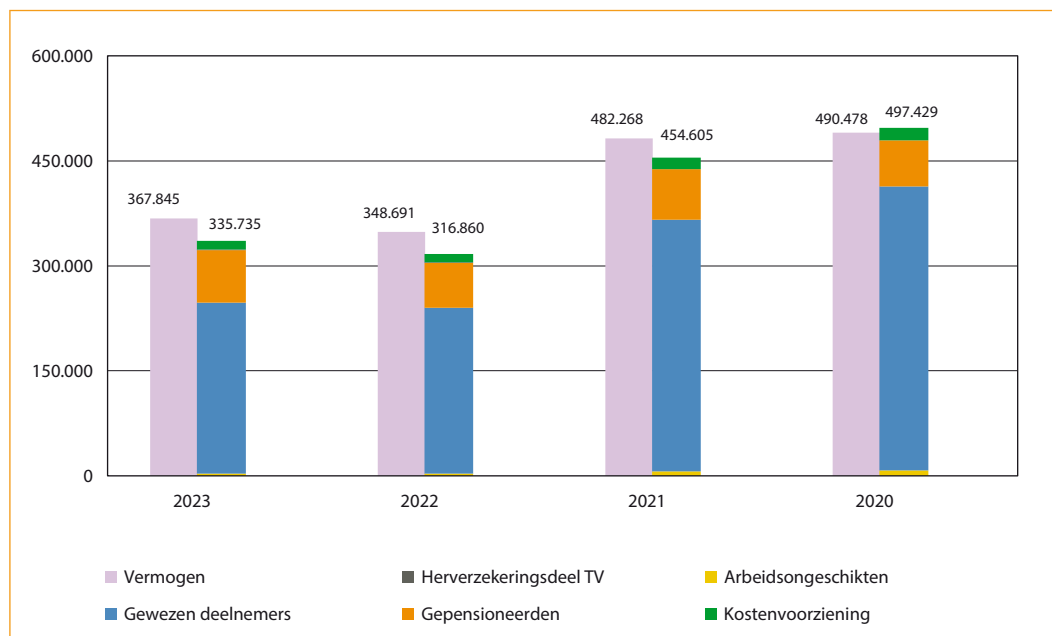
3.12.6 Actuariële paragraaf

Financiële positie

De dekkingsgraad is in het boekjaar gedaald van 110,0% ultimo 2022 naar 109,6% ultimo 2023. De beleidsdekkingsgraad van de kring steeg in 2023 van 111,0% naar 112,9%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2023 is daarmee lager dan de vereiste dekkingsgraad van 117,3%. Hierdoor is de financiële positie niet toereikend. Onderstaande grafiek toont de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad over de afgelopen jaren.

De volgende grafiek toont het vermogen en de technische voorzieningen over de afgelopen jaren.

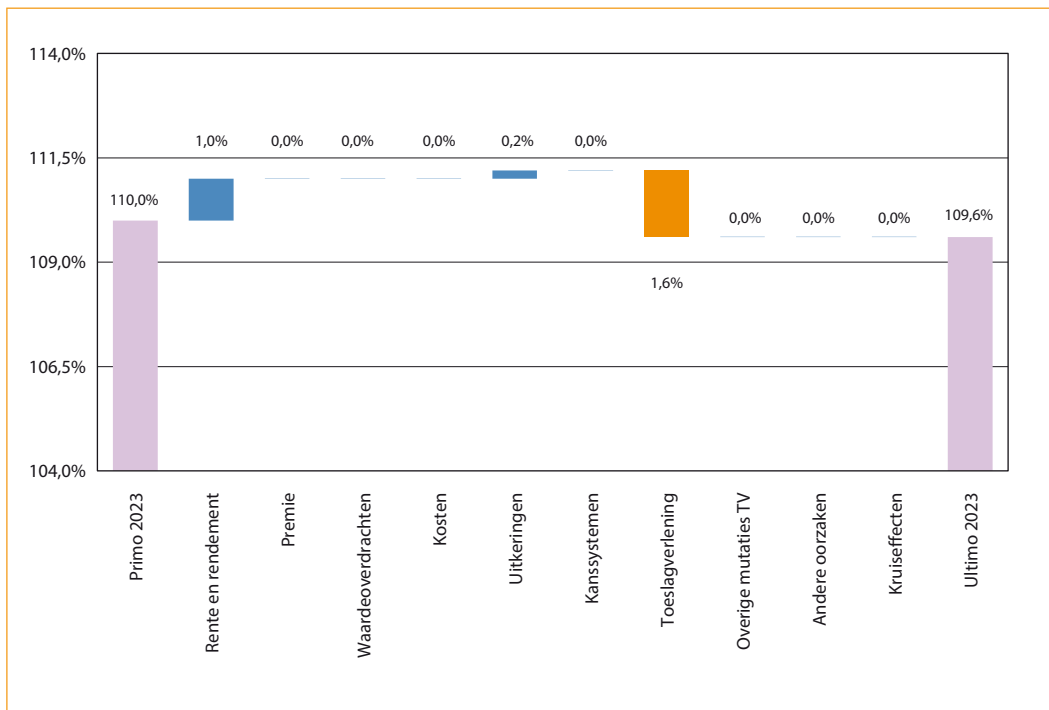

Herstelplan

De kring heeft in 2023 een herstelplan ingediend bij DNB, dat aantoont dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van 10 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2023 een beleidsdekkingsgraad van 111,1% en de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 112,9% ligt hoger. De kring heeft in het eerste kwartaal van 2024 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt ook dat de kring naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn herstelt naar de vereiste dekkingsgraad.

Analyse van het resultaat

In 2023 is er een positief resultaat van 279 behaald (2022: 4.168 positief). De invloed van het resultaat op de dekkinggraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak ¹⁾.

Uit de grafiek valt op te maken dat de dekkinggraad enerzijds is gestegen door het (per saldo) positieve resultaat op rente en rendement. Daarnaast geldt dat de dekkinggraad is gedaald door de per 1 januari 2024 verleende toeslag. Voor de vaststelling van de hoogte van de toeslagverlening is gebruik gemaakt van de versoepelde toeslagregels die per 1 juli 2022 zijn ingevoerd.

Oordeel certificerend actuaris

In zijn actuariële verklaring heeft de certificerend actuaris geoordeeld dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkinggraad van de collectiviteitkring op balansdatum is lager dan de dekkinggraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkinggraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

¹⁾ De splitsing naar de verschillende mutatie-oorzaken volgt, met uitzondering van de post "kruiseffecten", de DNB-jaarstaat J605. De post "kruiseffecten" is aanvullend opgenomen en betreft de saldogpost. Voor de overige procentuele resultaten geldt dat deze individueel berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

Kring D	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 1 januari 2023	34	6.254	1.019	7.307
Mutaties door:				
in diensttrekkingen	0	0	0	0
Ontslag met premievrije aanspraak	0	0	0	0
Waardeoverdracht	0	-35	0	-35
Ingang pensioen	-2	-111	135	22
Overlijden	-1	-12	-14	-27
Afkoop	0	0	-18	-18
Andere oorzaken	0	2	-5	-3
Mutaties per saldo	-3	-156	98	-61
Stand per 31 december 2023	31	6.098	1.117	7.246

De Actieve deelnemers bevatten 31 deelnemers met (gedeeltelijke) premievrijstelling

Kring D Specificatie pensioengerechtigden

	2023	2022
Ouderdomspensioen	937	848
Nabestaandenpensioen	157	146
Wezenpensioen	23	25
Totaal	1.117	1.019

3.13 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring D - TrueBlue

Rol Belanghebbendenorgaan (BO)

Het Belanghebbendenorgaan is onderdeel van multi cliënt Kring D. In deze kring zijn de pensioenaanspraken en pensioenrechten ondergebracht van het geliquideerde bedrijfstakpensioenfonds TrueBlue. Het BO heeft goedkeurings en adviesrechten en vertegenwoordigt alle belanghebbenden. Het adviesrecht is ook voor het vaststellen van de jaarstukken en een oordeel over de governance.

Samenstelling BO

Het BO bestaat op dit moment uit 6 leden, 2 leden namens de werkgevers, 3 namens de werknemers en 1 namens de gepensioneerden. Er zijn in 2023 geen nieuwe toetreders bij deze multi-client kring bijgekomen waardoor het BO in dezelfde samenstelling is gecontinueerd.

Het Belanghebbendenorgaan (BO) fungeert in de volgende samenstelling:

Namens	Naam	Rol	Geboortejaar	M/V
Werknemers TrueBlue	John Eggen	Vice voorzitter en lid	1963	M
Werknemers TrueBlue	Robert Barnhoorn	Vice secretaris en lid	1964	M
Werknemers TrueBlue	Cor-Hilde Smits	Lid (tot en met 31 december 2023)	1983	V
Werknemers TrueBlue	Harrie de Vaan	Lid (vanaf 19 januari 2024)	1974	M
Werkgever TrueBlue	Hans Keukelaar	Secretaris en lid	1946	M
Werkgever TrueBlue	Hugo Nieuwenhuijse	Lid	1980	M
Gepensioneerden	Rob de Ridder	Voorzitter en lid	1949	M

Het BO heeft in 2023 vier keer vergaderd. Deels met het uitvoerend bestuur.

De belangrijkste besproken onderwerpen waren:

- Strategisch beleid (o.a. overleg met het niet-uitvoerend bestuur, jaarplan)
- Vermogensbeheer (rapportage en MVB)
- Financiën en actuariael (o.a. herstelplan, kwartaalrapportages, kostenrapportages en begroting)
- Pensioenbeheer (SLA rapportages en toeslag)
- Communicatie (communicatieplan)
- Wet Toekomst Pensioenen (mogelijkheden Kring-D)

Op basis van bovengenoemde informatie en toelichting door het uitvoerend bestuur komt het BO van Kring D tot een positief oordeel met betrekking tot het handelen van het bestuur en het gevoerde beleid, alsmede de beleidsvoornemens in de toekomst.

Het BO is positief over de uitvoering van de pensioenregeling.

Het BO verzoekt het bestuur in de loop van 2024 aandacht te besteden aan:

- het implementeren van de Wet Toekomst Pensioenen. Het BO verzoekt het bestuur pro-actief informatie en oplossingsrichtingen voor Kring D te blijven bieden, waarbij de belangen van alle deelnemers van Kring D in ogenschouw worden genomen.
- het vergroten van de omvang van het APF

De leden van het belanghebbendenorgaan danken het bestuur van DNAPF voor haar inzet, professionaliteit en de prettige samenwerking.

7 juni 2024

Belanghebbendenorgaan Collectiviteitskring D

Reactie bestuur

Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan van Kring D voor het verslag en het positieve oordeel van het belanghebbendenorgaan over 2023. Het bestuur is verheugd over het positieve oordeel en ondersteunt de aandachtspunten van het belanghebbendenorgaan. De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is uitdagend. Het bestuur zal samen met het belanghebbendenorgaan en sociale partners zorgdragen voor een goede voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Hierbij staan de belangen van de deelnemers in Kring D voorop. Het belanghebbendenorgaan wordt op regelmatige basis, waar mogelijk pro-actief, door het bestuur geïnformeerd over de ontwikkelingen. De intensiteit hiervan zal in 2024 verder toenemen.

Daarnaast blijft het bestuur zich maximaal inzetten op groei van het fonds en de kring. Het bestuur zal de aandachtspunten van het belanghebbendenorgaan kundig oppakken. Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan voor de betrokkenheid en goede samenwerking die het in 2023 heeft ervaren en ziet ernaar uit om deze te blijven voortzetten.

3.14 Kring E

Kring E is vanaf 1 maart 2017 operationeel en is een multi-client kring waarin de DC-pensioenregelingen van verschillende werkgevers kunnen worden ondergebracht. Op die datum is het pensioenkapitaal van het (gesloten) DC-gedeelte van Pensioenfonds AZL aan DNAPF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht. Vervolgens zijn op 1 maart 2018 de vrijwillige bijspaarregeling van McCain en op 1 januari 2021 de DC-regeling van AFM bij Kring E ondergebracht. Met ingang van 2022 wordt er voor de actieve deelnemers in de AZL basisregeling ook premie gestort in de DC-regeling.

3.14.1 Pensioenregeling

Hoofdlijnen

- De pensioenregelingen in deze kring hebben het karakter van een premieovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Dat betekent dat de hoogte van de premie vaststaat, maar de hoogte van de pensioenuitkering nog niet.
- Het kapitaal van de deelnemer wordt standaard belegd door middel van het beleggingsconcept 'LifeCycle Beleggen'. Met LifeCycle Beleggen wordt het kapitaal in een breed gespreide fondsenportefeuille belegd. Naarmate de pensioenrichtdatum dichterbij komt, wordt steeds minder risicovol belegd om de kans op waardevermindering te verkleinen. Er zijn drie varianten: LifeCycle Beleggen Defensief, LifeCycle Beleggen Neutraal en LifeCycle Beleggen Offensief. Op basis van een risicoprofiel van de (gewezen) deelnemer wordt belegd in één van de drie varianten. Dit profiel wordt vastgesteld aan de hand van vragen aan de (gewezen) deelnemer over risicobereidheid, persoonlijke financiële situatie en kennis van beleggen. Als er geen vragenlijst wordt ingevuld, dan wordt belegd in de LifeCycle Beleggen Neutraal.
- Naast de mogelijkheid om de waarde van de beleggingen aan te wenden voor een vaste pensioenuitkering bij het pensioenfonds, biedt het pensioenfonds ook de mogelijkheid om deze aan te wenden voor een vaste pensioenuitkering bij een andere pensioenuitvoerder.
- Het pensioenfonds biedt niet de mogelijkheid om de waarde van de beleggingen aan te wenden voor een variabele pensioenuitkering waarbij doorbelegd wordt na pensioeningang. Op verzoek van de deelnemer draagt het pensioenfonds op de pensioendatum de waarde van de beleggingen over aan een pensioenuitvoerder die een variabele pensioenuitkering aanbiedt.
- De Deelnemer wordt 15 jaar voor de Pensioenrichtdatum door het Pensioenfonds gevraagd naar zijn keuze voor een vaste of variabele pensioenuitkering op de Pensioendatum. Indien de Deelnemer kiest voor een variabele pensioenuitkering, dan wordt de life cycle mix aangepast naar de variabele aankoop opbouw life cycle, met dien verstande dat de life cycle dan voorsorteert op de aankoop van een variabele pensioenuitkering op de Pensioendatum. In het kader van de keuze voor een variabele uitkering informeert het Pensioenfonds de Deelnemer met inachtneming van de eisen van de wettelijke zorgplicht.

Pensioenregeling AZL

De hoofdlijnen van de DC-pensioenregeling van AZL kunnen als volgt worden omschreven:

- Deze regeling is aangevangen op 1 maart 2017.
- Deelnemer per 1 november 2022 voor de regeling is:
  - a. de werknemer die op 28 februari 2017 beschikt over een kapitaal dat is opgebouwd in het Reglement beschikbare premieregeling van Stichting Pensioenfonds AZL, dat op 1 maart 2017 is overgedragen naar Collectiviteitkring DC van het Pensioenfonds en die zich na 1 januari 2021 al dan niet heeft aangemeld voor vrijwillige deelname aan de in het Pensioenreglement Bijsparen AZL vastgelegde pensioenregeling;
  - b. de werknemer van 21 jaar of ouder, niet zijnde de werknemer bedoeld onder a, die zich na 1 januari 2021 heeft aangemeld voor vrijwillige deelname aan de in het Pensioenreglement Bijsparen AZL dit pensioenreglement vastgelegde pensioenregeling;
  - c. de werknemer van 21 jaar of ouder, met inbegrip van de werknemer bedoeld onder a en b, in dienst bij de werkgever vanaf 1 november 2022, waarvoor de premie is ingelegd in deze pensioenregeling die sociale partners van AZL hebben afgesproken;
  - d. de werknemer die na 1 januari 2024 in dienst is getreden bij de werkgever en op dat moment 18 jaar of ouder is; en
  - e. de werknemer die na 1 januari 2024 18 jaar wordt.

- Vanaf 1 november 2022 wordt voor werknemers premie ingelegd die sociale partners van AZL hebben afgesproken. De in te leggen premie bedraagt vanaf 2022 jaarlijks 1% die geheel voor rekening van de werkgever is. Vanaf 2023 komt hier nog 1% op jaarbasis bij waarvan 0,3% voor rekening van de werknemer is.
- De pensioengrondslag is het pensioengevend salaris verminderd met de franchise.
- Het pensioengevend salaris is gemaximeerd tot € 128.810. (2023).
- De franchise bedraagt € 16.322 (2023).
- De beschikbare premie is een percentage van de pensioengrondslag volgens een staffel.
- De opgebouwde waarde van de beleggingen wordt aangewend voor de aankoop van extra ouderdoms- of partnerpensioen in het Pensioenreglement CDC AZL N.V., dat wordt uitgevoerd in Collectiviteitkring A van De Nationale APF.
- Het kapitaal wordt aangewend bij het bereiken van de Pensioenrichtdatum en bij eerdere of latere ingang van het ouderdomspensioen.
- In geval van overlijden van een (gewezen) Deelnemer met Partner, wordt diens waarde van de beleggingen gebruikt om een partnerpensioen en wezenpensioen in te kopen in de CDC-pensioenregeling van AZL N.V. in Collectiviteitkring A van De Nationale APF.

Pensioenregeling McCain

De hoofdlijnen van de DC-pensioenregeling van McCain kunnen als volgt worden omschreven:

- Deze pensioenregeling is aangevangen op 1 maart 2018.
- Per 7 februari 2020 heeft een collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden van de vroegere DC-regeling van McCain, die bij Nationale Nederlanden was ondergebracht.
- Deelname is vrijwillig en vangt vanaf 1 januari 2024 niet eerder aan dan op 18 jaar.
- De beschikbare premie is een percentage van de pensioengrondslag volgens een staffel.
- De pensioengrondslag is het bedrag waarover de beschikbare premie wordt berekend en bestaat uit het verschil tussen:
  - Het gemaximeerde pensioengevend salaris, ter grootte van het vaste basis jaarsalaris vermeerderd met de persoonlijke toeslagen, de ploegentoeslag, het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering en gemaximeerd op het maximale pensioengevende loon van artikel 18ga Wet op de loonbelasting 1964, vermeerderd met het verschil tussen de franchise zoals deze in de CDC-pensioenregeling van de Werkgever van toepassing is en 10/7 van het AOW bedrag dat volgens de Wet op de loonbelasting 1964 ten minste in aanmerking moet worden genomen als franchisebedrag bij de vaststelling van de pensioengrondslag;
  - en het pensioengevend salaris volgens artikel 3.2 lid 2 van de CDC-pensioenregeling van de Werkgever.
- Bij opname in de pensioenregeling hebben Deelnemers de keuze om 100%, 75%, 50% of 25% van de staffel in te leggen.
- Er is sprake van een werkgeversbijdrage.
- De deelnemer heeft de mogelijkheid het opgebouwde kapitaal aan te wenden voor hetzij een ouderdomspensioen en een meeverzekerd partnerpensioen en wezenpensioen, dan wel –na verkregen instemming van de partner– alleen een ouderdomspensioen in de CDC-pensioenregeling van McCain, die wordt uitgevoerd in Collectiviteitkring McCain van De Nationale APF. De keuze kan gemaakt worden bij het bereiken van de pensioenrichtdatum, anders dan door overlijden, en bij eerdere of latere ingang van het ouderdomspensioen.
- In geval van overlijden van een deelnemer met partner, wordt diens waarde van de beleggingen gebruikt om een partnerpensioen en wezenpensioen in te kopen in de CDC-pensioenregeling van McCain, die wordt uitgevoerd in Collectiviteitkring McCain van De Nationale APF.

Pensioenregeling AFM

De hoofdlijnen van de DC-pensioenregeling van AFM kunnen als volgt worden omschreven:

- Deze pensioenregeling is aangevangen op 1 januari 2021 en is getroffen om (voormalige) werknemers van AFM de mogelijkheid te bieden om de aanspraak op een kapitaal voor ouderdomspensioen die destijds door Pensioenfonds AFM is overgedragen naar BeFrank over te dragen naar Kring E voor een aanspraak op een kapitaal voor een tijdelijk ouderdomspensioen. Begin 2022 zijn de kapitalen van degenen die hiermee hebben ingestemd vanuit BeFrank naar Kring E overgedragen.

- Er vindt geen nieuwe inleg meer plaats in de pensioenregeling en er wordt uitsluitend belegd in de LifeCycle Beleggen Neutraal vanwege het tijdelijke karakter van het aan te kopen tijdelijk ouderdomspensioen.
- De deelnemer in de regeling wendt het kapitaal aan voor een tijdelijk ouderdomspensioen in de CDC-regeling van AFM die wordt uitgevoerd in Kring AFM.
- In geval van overlijden van de deelnemer met partner, wordt de waarde van de beleggingen gebruikt om een partnerpensioen en wezenpensioen in te kopen in de CDC-regeling van AFM.

Technische Voorzieningen

De technische voorzieningen zijn gelijk aan het opgebouwde kapitaal en zijn volledig voor risico van de deelnemer.

Minimaal vereist eigen vermogen

Voor pensioenregelingen waarbij door het fonds geen beleggingsrisico wordt gelopen en de beheerslasten voor een periode van vijf jaar of minder zijn vastgelegd, wordt vijftientig procent van de netto beheerslasten in verband met de bedrijfsuitvoering in het afgelopen boekjaar gerekend. Voor de kring geldt dat er geen overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's gelopen worden. Deze risico's zijn ondergebracht bij de bij de werkgevers behorende CDC-kringen. Om die reden wordt geen aanvullende buffer aangehouden. Er wordt derhalve 25% van de beheerslasten als minimaal vereist eigen vermogen aangehouden.

Administratie DC-regelingen

De deelnemers- en de beleggingsadministratie van de DC-regelingen binnen Kring E is ondergebracht bij AZL. Het strategisch advies en de uitvoering van de beleggingen wordt door Goldman Sachs Asset Management BV (GSAM, voormalig NN IP) uitgevoerd. Voor de life cycles en de selectie van de vermogensbeheerders wordt aangesloten bij het beleid in de andere kringen.

3.14.2 Risicohouding en Beleggingsbeleid

De risicohouding komt volgens de wet tot uiting in de "maximaal aanvaardbare afwijking van het pensioen in een pessimistisch scenario ten opzichte van het verwachte pensioen in een verwacht scenario". De maximale afwijking voor de DC-kring is vastgelegd als het relatieve verschil tussen de mediane bruto vervangingsratio excl. AOW en het 5%-percentiel van de bruto vervangingsratio excl. AOW. De risicohouding is vastgesteld voor verschillende beleggingshorizonnen en voor de life cycles bij zowel de vaste als de variabele uitkering. In 2021 is een risicobereidheidsonderzoek uitgevoerd. Bij de vaststelling van de life cycles is rekening gehouden met de uitkomst uit dit onderzoek. Er is vastgesteld dat de aangeboden risicoprofielen aansluiten bij de doelgroep voor wat betreft risicodraagvlak en risicobereidheid.

Normportefeuille Kring E

2023

Matching(spread) portefeuille

Afhankelijk van leeftijd/risicoprofiel

Staatsobligaties + rentederivaten

Afhankelijk van leeftijd/risicoprofiel

Investment grade bedrijfsobligaties

Afhankelijk van leeftijd/risicoprofiel

Return portefeuille

Aandelen ontwikkelde markten

62,0%

Aandelen opkomende markten

18,0%

High yield bedrijfsobligaties

20,0%

Totaal Return

100,0%

Met LifeCycle Beleggen wordt het kapitaal in een breed gespreide fondsenportefeuille belegd. Naarmate de pensioenrichtdatum dichterbij komt, wordt steeds minder risicovol belegd om de kans op waardevermindering te verkleinen.

LifeCycle beleggen kent drie varianten:

- LifeCycle Beleggen Defensief;
- LifeCycle Beleggen Neutraal;
- LifeCycle Beleggen Offensief.

Er worden drie varianten aangeboden voor zowel de situatie waarin een deelnemer kiest voor een vaste uitkering, als de situatie waarin gekozen wordt voor een variabele uitkering. Deelnemers kunnen met hulp van de risicochecker kiezen voor één van de life cycles.

Er vinden geen uitkeringen plaats in de kring, zodat volstaan kan worden met het vaststellen van de risicohouding in de opbouwfase. De uitkeringen kunnen worden ingekocht in de CDC-kring van de betrokken werkgever, waarvoor de risicohouding in samenspraak met sociale partners is bepaald. Het is ook mogelijk om de uitkeringen in te kopen bij een andere pensioenuitvoerder.

Kosten

Het bestuur vindt lage beleggingskosten belangrijk. In de beleggingsovertuigingen van DNAPF is dat ook opgenomen.

De Nationale APF administreert en beheert de beleggingen en communiceert hierover. Hiervoor wordt een jaarlijkse servicefee van 0,2% van de waarde van de beleggingen in rekening gebracht en hiervoor worden beleggingen van de deelnemer verkocht.

Daarnaast worden bij de deelnemer kosten van de beheerder van de beleggingsfondsen in rekening gebracht.

Kengetallen	Gemiddeld belegd vermogen (EUR)	Totale Beheer- kosten	Transactie- (%)	kosten	(%)	Totaal (EUR)	Totaal (%)
Vastrentende waarden	4.871	14	0,29	12	0,25	26	0,54
Aandelen	8.538	8	0,09	5	0,06	13	0,15
Liquide middelen	168	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Niet asset gerelateerd		46	0,00	0	0,00	46	0,00
Totaal	13.577	68	0,50	17	0,13	85	0,63

De totale kosten vermogensbeheer zijn 0,63% Dit bestaat uit 0,50% beheerkosten en 0,13% transactiekosten.

In de jaarrekening zijn alleen de direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. In bovenstaand overzicht zijn ook de niet direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. Van de totale beheerskosten is € 73K direct in rekening gebracht en verantwoord in de jaarrekening.

De vermogensbeheerkosten zijn in absolute zin gestegen naar € 85K in 2023. Het gemiddeld belegd vermogen is gedaald.

Het verschil in beheerkosten wordt o.a. verklaard doordat vanaf 1 november 2022 er een jaarlijkse vergoeding voor administratieve diensten en verslaglegging van € 37K in rekening wordt gebracht.

Transactiekosten

Transactiekosten houden verband met de aan- of verkoop van beleggingsfondsen. De transactiekosten zijn uitgesplitst naar directe en indirecte kosten. De kosten zijn zowel in percentages van het totaal als in percentages naar asset class uitgedrukt.

	Direct	Indirect	2023	Totaal
Vastrentende waarden	1	11	12	70,6%
Aandelen	2	3	5	29,4%
Vastgoed	0	0	0	0,0%
Totale transactiekosten (EUR)	3	14	17	100,0%

De totale transactiekosten zijn 0,13% (2022: 0,11%) van het gemiddeld belegd vermogen. In het vierde kwartaal is de portefeuille in lijn gebracht met de nieuwe strategische wegingen. Er heeft een transitie plaatsgevonden waarbij uit de categorie Emerging Markets Debt is gestapt.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

DNAPF hanteert voor de fondsen die opgenomen zijn in de lifecycles een MVB beleid dat gelijk is aan het MVB beleid gevoerd in de overige kringen.

Voor een uitgebreide beschrijving van het MVB beleid verwijzen we naar paragraaf 3.5.2 en het beleidsdocument en het MVB jaarverslag, te vinden op de DNAPF website.

3.14.3 Resultaten

LifeCycle-beleggen bestaat uit twee delen: pensioenrendement en pensioenmatching. Het rendementsgedeelte heeft als doel het behalen van een aantrekkelijk rendement. Het pensioenmatchinggedeelte is bedoeld om deelnemers zoveel mogelijk inkomenszekerheid te bieden bij het bereiken van de pensioenleeftijd. Tot november 2022 werd voor de beleggingen gebruik gemaakt van het NN First Class Selective Passive Return Fund en NN Liability Matching Fondsen. Vanaf november 2022 wordt een nieuwe structuur gehanteerd, waarbij gebruik wordt gemaakt van een selectie van beleggingsfondsen waarin ook door de overige kringen wordt belegd. De matching portefeuille bestaat uit beleggingen in duration matching fondsen, Euro investment grade bedrijfsobligaties en green bonds. Voor de return portefeuille wordt gebruik gemaakt van fondsen binnen de categorieën high yield en aandelen ontwikkelde en opkomende markten. De wegingen zijn gebaseerd op de ALM en SAA studie die in het kader van de nieuwe propositie in 2022 zijn uitgevoerd. De strategische beleggingsmix van de return beleggingscategorieën is in 2023 aangepast (SAA 2023), waarbij de categorie Emerging Markets Debt geen onderdeel uitmaakt van de strategische verdeling. De beleggingen zijn bij de herbalancering in de tweede helft van het jaar in lijn gebracht volgens de nieuwe strategische gewichten.

Pensioenreturngedeelte

Over het gehele jaar gezien was het rendement op de return portefeuille ca 16,0%. Het rendement werd voornamelijk beïnvloed door het positieve rendement op aandelenbeleggingen. Aandelen hebben de grootste weging in het return gedeelte. Binnen aandelen was vooral het rendement op aandelen ontwikkelde markten positief en met name de IT sector droeg hier in het eerste halfjaar aan bij. Daarnaast heeft de verwachting omtrent renteverlagingen een positieve bijdrage gehad. Dalende rente heeft een positieve invloed op de verdiscontering van toekomstige winsten en dus op koersen. De aandelenbeleggingen worden beheerd volgens ESG benchmarks. Vergeleken met de grijze indices presteerde de groene benchmark voor ontwikkelde landen afgelopen jaar beter en voor opkomende markten slechter.

Hoogrentende obligaties lieten een positief absoluut rendement zien, maar relatief gezien presteerden ze slechter dan de benchmark.

Pensioenmatchinggedeelte

Dit deel is bedoeld om het renterisico te verminderen. Op pensioendatum wordt een uitkering gekocht met het pensioenkapitaal. Hoe hoog de uitkering is, hangt onder meer af van de marktrente op dat moment. Is de rente laag, dan is er meer geld nodig om een even hoge pensioenuitkering te kopen dan wanneer de rente hoog is. De fondsen in het pensioenmatchinggedeelte verkleinen dit renterisico. De beleggingen in deze fondsen worden namelijk meer waard als de rente daalt. Het omgekeerde geldt ook: stijgt de rente, dan daalt de waarde van de beleggingen. Maar door de hogere rente is er dan ook minder geld nodig om een even hoge pensioenuitkering te kunnen kopen. Op deze manier proberen wij de aankoop van de pensioenen te 'matchen' met de rente. Hiervoor gebruiken we obligatiefondsen met beleggingen in Europese staatsobligaties en swaps en een verschillende rentegevoeligheidsprofiel. Deze fondsen verkleinen het risico als gevolg van een lagere marktrente.

Bij de life cycle met een vaste uitkering wordt het renterisico, naarmate de deelnemer dichterbij de pensioendatum komt, steeds meer richting 90% afdekking gestuurd. Voor de life cycle met een variabele uitkering is dit 70%.

De gerealiseerde renteafdekking kan afwijken. Als de rente wijzigt, verandert ook de duratie/rentegevoeligheid van vastrentende fondsen. De beleggingen binnen de fondsen wordt daarom twee keer per jaar in lijn gebracht met het beleid voor renteafdekking.

Het positieve rendement van de matchingportefeuille werd met name veroorzaakt door de gedaalde rente. Als de rente daalt, neemt de waarde van vastrentende waarden toe. Zowel de DMR fondsen als Euro investment grade obligaties lieten een positief rendement zien.

Het rendement op de matching portefeuille bedroeg over geheel 2023 8,8%.

Totale portefeuille

Onderstaand is een overzicht van de behaalde rendementen in de verschillende beleggingsfondsen. De beleggingen als totaal hebben in 2023 een rendement behaald van ca 13,8%.

	YTD PF	YTD BM	Marktwaarde 2023		Marktwaarde 2022	
			in € 1.000	in %	in € 1.000	in %
DMR fondsen	9,1	8,3	2.190	14,9	1.461	11,4
Euro Bedrijfsobligaties	8,8	8,3	1.108	7,5	1.077	8,4
Totaal matching	8,8	8,3	3.298	22,4	2.538	19,8
Hoogrentende obligaties	8,1	9,5	2.196	14,9	2.140	16,8
Aandelen	17,9	17,4	9.014	61,2	7.818	61,2
Totaal Return	16,0	15,8	11.210	76,1	9.958	78,0
Liquiditeiten	0,0	–	215	1,5	279	2,2
Totaal	13,8	14,3	14.723	100,0	12.775	100,0

PF = portefeuille

BM = benchmark

Het rendement van een deelnemer is afhankelijk van de LifeCycle waarin de deelnemer belegt. De Lifecycle bepaalt namelijk de verhouding tussen de beleggingsfondsen. De totale portefeuille heeft in 2023 voor jonge deelnemers een hoger rendement behaald door de relatief betere resultaten in de return portefeuille. De allocatie naar de matching portefeuille is voor deelnemers vlak voor pensioen hoog, met als doel het renterisico bij inkoop van pensioen te beperken. De inkoop van pensioen wordt goedkoper (duurder) door de stijgende (dalende) rente.

LifeCycle-beleggen bestaat uit twee delen: pensioenrendement en pensioenmatching.

Het rendementsgedeelte heeft als doel het behalen van een aantrekkelijk rendement. Het pensioenmatchinggedeelte is bedoeld om deelnemers zoveel mogelijk inkomenszekerheid te bieden bij het bereiken van de pensioenleeftijd. De omvang van het matchinggedeelte en het rendementsgedeelte is afhankelijk van de leeftijd en het risicoprofiel.

Het rendementsgedeelte wordt volgens een strategische verdeling belegd in de categorieën aandelen ontwikkelde markten, aandelen opkomende markten en high yield. Deze strategische verdeling wordt weergegeven in bovenstaande tabel.

3.14.4 Verwachte ontwikkelingen Kring E

In het kader van WTP staat het operationeel model van onze DC propositie maar ook de life cycle kennis en daarnaast de invulling van de beleggingsportefeuille aan de basis van onze nieuw te ontwikkelen FPR propositie.

3.15 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring E

Rol Belanghebbendenorgaan (BO)

Het Belanghebbendenorgaan (BO) is onderdeel van Kring E. In deze kring zijn DC-regelingen ondergebracht van werkgevers AZL, McCain en AFM. Het BO heeft goedkeurings- en adviesrechten en vertegenwoordigt alle belanghebbenden. Het adviesrecht is ook voor het vaststellen van de jaarstukken en een oordeel over de governance.

Samenselling BO

Het Belanghebbendenorgaan (BO) fungeert in de volgende samenstelling:

Namens	Naam	Rol	Geboortejaar	M/V
Werknemers AZL	Raymond Smeets	Secretaris (vanaf 5 juni 2023)	1976	M
Werknemers AZL	Ronald Volders	Vicesecretaris (tot en met 20 maart)	1978	M
Werkgever AZL	Jos Gubbels	Vice Secretaris en Lid	1982	M
Werknemers McCain	Hans van de Guchte	Voorzitter en Lid	1962	M
Werkgever McCain	Erik van den Bemd	Vice Voorzitter en Lid	1971	M

In 2023 was er géén vertegenwoordiging in het BO namens AFM, aangezien het beoogd lid in 2023 uit dienst is gegaan.

Het BO heeft in 2023 4 keer vergaderd. Twee reguliere vergaderingen. Eén vergadering ter bespreking van het jaarwerk en eveneens één waar de gevolgen van het aangepaste Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)-beleid zijn besproken. Alle vergaderingen hebben via Teams plaatsgevonden.

Verschillende onderwerpen werden toegelicht door leden van het uitvoerend bestuur. De belangrijkste besproken onderwerpen waren:

- Jaarwerk
- (her)benoeming BO leden
- Wijzigingen in de Pensioenreglement van DC regelingen van AZL, McCain en AFM

In 2023 is de Abtn bijgewerkt waarbij veel tekst die voorheen in de kringspecifieke Abtn's zat, is verplaatst naar de algemene Abtn. Het BO heeft positief geadviseerd op de wijzigingen in de kringspecifieke Abtn.

In 2023 is gesproken over een uitbreiding van het BO met een werkgeverszetel namens AFM, dit houdt in dat er automatisch ook een werknemerszetel bij zou komen. Voor een BO is namelijk vereist dat deze paritair is samengesteld waarbij het aantal werkgeverszetels gelijk is aan het aantal zetels namens werknemers en gepensioneerden.

Naast de invulling van een extra werknemerszetel (Kring E kent geen gepensioneerde) is het ook mogelijk om een gewogen stemverhouding binnen het BO te hanteren, waarbij de stemverhouding de paritaire samenstelling weerspiegelt. Het BO heeft besloten tot een gewogen stemverhouding.

Het BO is tevreden over de samenwerking met het Bestuursbureau en het bestuur. Graag wil het BO alle medewerkers van het APF hiervoor bedanken.

Eén van de belangrijkste punten voor het komend jaar is naar ons idee het implementeren van de nieuwe Pensioenwet, inclusief een duidelijke communicatie richting alle betrokkenen.

29 mei 2024

Belanghebbendenorgaan Kring E

Reactie bestuur

Het bestuur heeft met waardering kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan van Kring E. We zijn het geheel eens met het belanghebbendenorgaan dat de implementatie van de nieuwe Pensioenwet een belangrijk punt is. Hier zal de komende periode heel veel aandacht voor zijn en een duidelijke communicatie hierover zal hier zeker onderdeel van uitmaken. Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan voor de goede samenwerking in 2023 en ziet ernaar uit om deze te blijven voortzetten.

3.16 Kring McCain

Kring McCain is vanaf 1 juni 2017 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds McCain aan DNAPF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht en heeft McCain een uitvoeringsovereenkomst met De Nationale APF gesloten. Met ingang van 1 januari 2022 zijn nieuwe tariefafspraken gemaakt, op basis waarvan een nieuwe uitvoeringsovereenkomst is gesloten. In de nieuwe uitvoeringsovereenkomst per 1 januari 2022 zijn zowel de afspraken inzake de CDC-Pensioenregeling McCain alsmede de afspraken inzake de Nettopensioenregeling en ANW-hiaat McCain opgenomen. Hiermee zijn de uitvoeringsovereenkomsten van de Nettopensioenregeling en ANW-hiaatregeling per 1 januari 2022 beëindigd.

3.16.1 CDC-Pensioenregeling McCain

Hoofdpijnen

De hoofdpijnen van de pensioenregeling van McCain in Kring McCain zijn als volgt te omschrijven:

- De pensioenregeling is een zogenoemde collectieve defined contribution pensioenregeling, ofwel CDC-regeling;
- De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet;
- Het jaarlijks opbouwpercentage bedraagt voor het ouderdomspensioen in principe 1,875% van de pensioengrondslag. Indien de overeengekomen vaste premie niet voldoende is, zal aanvulling vanuit de premiereserve plaatsvinden en wanneer de premie na deze aanvulling nog niet voldoende is, zal het opbouwpercentage naar rato worden verlaagd;
- Het ouderdomspensioen gaat in op de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar (m.i.v. 2018);
- Het partnerpensioen bedraagt 70% van het ouderdomspensioen en is verzekerd op risicobasis;
- Het wezenpensioen bedraagt 14% van het ouderdomspensioen en is verzekerd op risicobasis;
- Het pensioengevend salaris is gemaximeerd tot € 128.810 (2023);
- De franchise bedraagt € 18.718 (stand 1 januari 2023);
- De vaste premie voor de pensioenregeling wordt voor 2/3e deel door de werkgever en voor 1/3e deel door de werknemers betaald;
- Bij arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA, vindt premievrije doorbouw plaats;
- Daarnaast is er een arbeidsongeschiktheidspensioen als aanvulling op de WIA-uitkering. Dit arbeidsongeschiktheidspensioen bedraagt 70% van het salarisdeel dat uitkomt boven de WIA-loongrens bij een volledige arbeidsongeschiktheid. Het verzekerd salaris is gemaximeerd op € 363.925 (2023). Bij een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid wordt dit naar evenredigheid toegekend.

Financieringsbeleid

De werkgever betaalt een premie als vast percentage van de som van volledige pensioengevende salarissen in dat jaar. Deze premie is de totale premie voor de pensioenregeling die volgt uit de pensioenovereenkomst. Deze premie is vastgesteld op 19% van de som van de pensioengevende salarissen.

Feitelijke premie

De feitelijke premie van de pensioenregeling is een vaste CDC-premie en wordt overeengekomen door sociale partners. De premie bedraagt voor de periode van 1 januari 2022 tot 1 januari 2025 19% van de som van de pensioengevende salarissen. Wanneer de premie in enig jaar niet toereikend is om de beoogde regeling te financieren, zal het opbouwpercentage van de voorwaardelijke middelloonregeling in het betreffende jaar naar rato worden aangepast. De verlaging van het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen vindt niet of gedeeltelijk plaats indien het verschil tussen de feitelijke premie en de gedempte kostendeekkende premie (deels) kan worden voldaan uit het aanwezige saldo in de premiereserve. Indien de gedempte kostendeekkende premie van het Pensioenfonds in enig jaar lager is dan de feitelijke premie van 19% van de som van de pensioengevende salarissen, dan komt het overschot ten gunste van het premiedepot.

Gedempte Kostendekkende premie

De kostendekkende premie van Collectiviteitkring McCain wordt gedempt. Het fonds hanteert voor de interne financiering in Collectiviteitkring McCain van de pensioenregeling een gedempte kostendekkende premie op basis van een verwacht rendement. Deze gedempte kostendekkende premie is gelijk aan de zuivere kostendekkende premie met dien verstande dat een andere disconteringsvoet wordt gehanteerd. Voor de disconteringsvoet wordt uitgegaan van de vastgestelde verwachte waarde van het toekomstig rendement. Hierbij wordt het verwacht rendement op vastrentende waarden voor vijf jaar vastgezet op basis van de actuele marktrente bij aanvang van deze periode. Voor het verwacht rendement op de overige beleggingscategorieën wordt gebruik gemaakt van de parameters zoals opgenomen in de ABTN van Collectiviteitkring McCain.

3.16.2 ANW-hiaat regeling McCain

De hoofdlijnen van de ANW-hiaat regeling kunnen als volgt worden omschreven:

- De ANW-hiaat regeling is een vrijwillige regeling die voorziet in een uitkering ten behoeve van de partner na overlijden van de betreffende deelnemer of op het moment van overlijden van degene waarvan de verzekering is voortgezet tijdens werkloosheid of arbeidsongeschiktheid;
- Het jaarlijkse te verzekeren ANW-hiaatpensioen is gelijk aan het bedrag op jaarbasis van de uitkering krachtens de Algemene nabestaandenwet voor een partner zonder kinderen;
- Er vindt geen jaarlijkse toeslagverlening plaats;
- De verzekering van het ANW-hiaatpensioen wordt gefinancierd door periodieke betaling van een geslachtsonafhankelijke risicopremie vanaf de aanvangsdatum van de verzekering, uiterlijk tot het moment van overlijden van de deelnemer of de pensioenrichtdatum;
- De premie wordt door de werkgever ingehouden op het salaris van de deelnemer;
- De ANW-hiaat regeling is in zijn geheel herverzekerd en is financieel neutraal voor de kring. De risicopremies die door de werkgever ingehouden worden op het salaris van de deelnemer zijn gelijk aan de risicopremies die de herverzekeraar in rekening brengt bij de kring voor de verzekering. Indien er sprake is van een uitkering wordt de uitkering door de herverzekeraar gedaan en door de kring betaald aan de betreffende deelnemer.
- De ANW-hiaat regeling eindigt bij het einde van de deelneming of na opzegging van de verzekering;
- De ANW-hiaat regeling wordt vanaf 1 januari 2018 aangeboden aan de deelnemers van Collectiviteitkring McCain.

3.16.3 Netto regeling McCain

De hoofdlijnen van de netto regeling kunnen als volgt worden omschreven:

- De netto regeling is een vrijwillige regeling die voorziet in een uitkering ten behoeve van de partner en kinderen na overlijden van de betreffende deelnemer of op het moment van overlijden van degene waarvan de verzekering is voortgezet tijdens werkloosheid of arbeidsongeschiktheid;
- De nettopensioengrondslag is gelijk aan het ongemaximeerd pensioengevend salaris uit de CDC-pensioenregeling voorzover dat uitkomt boven het maximum pensioengevend salaris, vermenigvuldigd met de parttimefactor;
- Het jaarlijkse te verzekeren netto partnerpensioen bedraagt 0,663% (2023) van de laatst vastgestelde nettopensioengrondslag, vermenigvuldigd met het aantal deelnemersjaren in de netto regeling. Bij een wijziging van de Nettopensioengrondslag wordt het jaarlijkse partnerpensioen verhoogd of verlaagd met 0,663% (2023) van deze verhoging of verlaging, vermenigvuldigd met het aantal pensioenjaren dat ligt na deze wijziging;
- Het jaarlijkse te verzekeren netto wezenpensioen bedraagt 0,132% (2023) van de laatst vastgestelde nettopensioengrondslag, vermenigvuldigd met het aantal deelnemersjaren in de netto regeling. Bij een wijziging van de Nettopensioengrondslag wordt het jaarlijkse wezenpensioen verhoogd of verlaagd met 0,132% (2023) van deze verhoging of verlaging, vermenigvuldigd met het aantal pensioenjaren dat ligt na deze wijziging;
- Er vindt geen jaarlijkse toeslagverlening plaats;
- De verzekering van het netto pensioen wordt gefinancierd door periodieke betaling van een geslachtsonafhankelijke risicopremie vanaf de aanvangsdatum van de verzekering, uiterlijk tot het moment van overlijden van de deelnemer of de pensioenrichtdatum;

- De premie wordt door de werkgever ingehouden op het salaris van de deelnemer;
- De netto regeling is in zijn geheel herverzekerd en is financieel neutraal voor de kring. De risicopremies die door de werkgever ingehouden worden op het salaris van de deelnemer zijn gelijk aan de risicopremies die de herverzekeraar in rekening brengt bij de kring voor de verzekering. Indien er sprake is van een uitkering wordt de uitkering door de herverzekeraar gedaan en door de kring betaald aan de betreffende deelnemer.
- De netto regeling eindigt bij het einde van de deelneming of na opzegging van de verzekering;
- De netto regeling wordt vanaf 1 januari 2018 aangeboden aan de deelnemers van Collectiviteitkring McCain.

3.16.4 Financiële positie

Dekkingsgraden

In de onderstaande tabel worden de verschillende dekkingsgraden ultimo 2023 en 2022 weergegeven.

Dekkingsgraad	31 december 2023	31 december 2022
Dekkingsgraad (DNB) - DG	114,3%	113,7%
Beleidsdekkingsgraad	118,3%	117,6%
Reële dekkingsgraad	86,6%	88,3%
Minimaal vereiste dekkingsgraad - MVEV	104,3%	104,3%
Feitelijk vereiste dekkingsgraad - FVEV	116,4%	118,2%
Strategisch vereiste dekkingsgraad - SVEV	116,3%	117,0%

Ten opzichte van het einde van 2022 is de dekkingsgraad met 0,6%-punt gestegen van 113,7% naar 114,3%. De technische voorzieningen stegen van circa 87 miljoen euro per eind 2022 tot circa 98 miljoen euro per eind 2023. Dit is met name veroorzaakt door de verleende toeslagen. Het belegd vermogen is eveneens gestegen; van circa 100 miljoen euro per eind 2022 naar circa 112 miljoen euro ultimo 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door de positieve beleggingsresultaten op aandelen en obligaties. Het jaarrendement op de totale portefeuille is positief met 10,0%. De beleidsdekkingsgraad is gestegen van 117,6% naar 118,3%.

Ultimo 2023 is de beleidsdekkingsgraad van 118,3% hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het strategisch vereist eigen vermogen van 116,3%. De beleidsdekkingsgraad is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen van 104,3%. Daarmee is er ultimo 2023 geen sprake van een vermogenstekort. Ultimo 2023 bedraagt de reële dekkingsgraad 86,6%.

Herstelplan

Gedurende het eerste tot en met het derde kwartaal in 2023 gold voor Collectiviteitkring McCain dat zowel de dekkingsgraad als de beleidsdekkingsgraad hoger was dan de strategische vereiste dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring is ultimo 2023 nog steeds hoger dan de dekkingsgraad horend bij het strategisch vereist eigen vermogen. De Kring is niet in onderdekking en er hoeft geen herstelplan te worden ingediend.

Toeslagbeleid

De toeslagverlening is afhankelijk van de financiële middelen van Collectiviteitkring McCain met dien verstande dat uitsluitend toeslag kan worden verleend als de beleidsdekkingsgraad van de kring hoger is dan 110% en de verleende toeslag naar verwachting ook in de toekomst mogelijk is. De toeslagverlening is per definitie voorwaardelijk. Voor de vaststelling van de toeslag per 1 januari van enig jaar wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad per 30 september van het voorafgaande jaar.

De dekkingsgraad van 30 september 2023 is 123,2%. Daarmee is de beleidsdekkingsgraad hoger dan de ondergrens van 110% en kan op basis van toekomstbestendig indexeren toeslag worden verleend.

In afwijking van bovenstaande regels kan het bestuur na goedkeuring van het belanghebbendenorgaan in het kader van de (voorgenomen) transitie naar een nieuwe pensioenregeling toeslag verlenen onder de bij wet- en regelgeving gestelde voorwaarden. Hiertoe behoort ook het transitie-FTK en de AMvB die hier betrekking op heeft. Voor pensioenfondsen die de intentie hebben de pensioenen in te varen in een van de nieuwe pensioencontracten, wordt de dekkingsgraadgrens voor het verlenen van toeslag net als in 2022 verlaagd van 110% naar 105%. Dit betekent dat toeslag kan worden verleend indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 105%. Het fonds mag niet op eigen initiatief tot invaren besluiten, zij kan dit uitsluitend doen naar aanleiding van een verzoek tot invaren van sociale partners. De sociale partners van Collectiviteitkring McCain hebben de intentie tot invaren afgegeven.

Het bestuur heeft gebruik gemaakt van de tijdelijke regeling voor de toeslag per 1 januari 2024 onder de wettelijke voorwaarden. Daarnaast heeft het bestuur rekening gehouden met de nieuwe methodiek voor de berekening van het prijsindexcijfer. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft dit jaar een wijziging doorgevoerd om het prijsindexcijfer beter vast te stellen. De grote schommelingen in de prijsindex werden veroorzaakt door de grote bewegingen in de energieprijzen voor nieuwe contracten. Dit is door het CBS aangepast door nu met gemiddelde tarieven van energiecontracten te werken in plaats van alleen met tarieven van nieuwe contracten. Het bestuur van ons fonds heeft besloten deze aanpassing niet alleen voor 2023, maar ook voor 2022 toe te passen. Immers, het CBS geeft aan dat de oude indexatiemethodiek vorig jaar tot een te hoog prijsindexcijfer heeft geleid. Als gevolg daarvan komt het prijsindexcijfer dit jaar te laag uit. Door uit te gaan van het herrekenende prijsindexcijfer is de toeslag die per 1 januari 2024 gegeven kan worden hoger dan als was uitgegaan van alleen de wijziging per 2023.

Als de herrekenende prijsindex voor 2022 reeds van toepassing was geweest, dan was de toeslagverlening per 1 januari 2023 lager vastgesteld. Het verschil met de toegekende toeslag per 1 januari 2023 is verrekenend met de toeslag die per 1 januari 2024 is toegekend. Hiermee passen de per 1 januari 2023 en 1 januari 2024 verleende toeslagen binnen de fiscale ruimte. Dit is door de fiscus getoetst en akkoord bevonden.

De wijze waarop het bestuur de evenwichtigheid heeft vastgesteld is toegelicht in het algemene bestuursverslag. Vanwege het verschil in toeslagmaatstaf tussen actieven (loonindex) en inactieven (prijsindex) heeft de evenwichtigheid tussen deze groepen in deze kring bijzondere aandacht gekregen.

Het bestuur had de voorkeur om geen maximale toeslag te verlenen en de dekkingsgraad te laten dalen tot 105% maar voldoende marge over te houden om veilig te kunnen invaren in het nieuwe stelsel. Er is daarom voor de vaststelling van de hoogte van de toe te kennen toeslag rekening gehouden met de actuele dekkingsgraad, de (prudent geschatte) benodigde invaardekkingsgraad en de termijn tot de beoogde invaardatum.

Op basis hiervan heeft het bestuur op 30 november 2023 besloten om per 1 januari 2024 een toeslag te verlenen van 3,00% aan actieve deelnemers op basis van de loonindex en 3,37% op basis van de prijsindex aan gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Alle toeslagen zijn per 1 januari 2024 verwerkt.

Korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding wordt gemeten aan de hand van de vereiste dekkingsgraad met bijbehorende bandbreedtes. Indien op enig moment de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad zich buiten deze bandbreedtes bevindt, is dit een eerste indicatie dat het gevoerde beleid niet in lijn is met de doelstellingen van het fonds. Het fonds heeft de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een strategische vereiste dekkingsgraad van 116,3% ultimo 2023, met een bandbreedte van +/- 2,5%. Gedurende 2023 is de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad binnen deze bandbreedtes gebleven en heeft Collectiviteitkring McCain haar beleid niet hoeven aan te passen.

Ultimo 2023 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 116,4%. Collectiviteitkring McCain voldoet aldus aan haar korte termijn risicohouding.

Lange termijn risicohouding

De lange termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de jaarlijks terugkerende haalbaarheidstoets. De belangrijkste uitkomst waarnaar in de haalbaarheidstoets gekeken wordt, is het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Conform de risicobereidheid van Collectiviteitkring McCain heeft het bestuur een pensioenresultaat en ondergrenzen vanuit verschillende scenario's gedefinieerd die aansluiten op de lange termijn risicohouding van het fonds. Het pensioenresultaat en ondergrenzen zijn door het bestuur vastgesteld en vastgelegd in de ABTN:

1. De ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat (50%-percentiel) vanuit de strategische positie waarbij de kring precies beschikt over het vereist eigen vermogen bedraagt 85%;
2. De ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat (50%-percentiel) vanuit de feitelijke financiële positie bedraagt 85%;
3. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie en het pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie in een slechtweersscenario (5%-percentiel) bedraagt 35%.

Vanwege het niet halen van eerdere haalbaarheidstoetsen hebben sociale partners de ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat, zowel vanuit VEV als vanuit de feitelijke financiële positie, met ingang van 2022 verlaagd van 90% naar 85%. Volgens de haalbaarheidstoets die in 2023 is uitgevoerd is het verwacht pensioenresultaat wederom lager en voldoet Kring McCain niet aan de vastgestelde verlaagde ondergrenzen. Met het belanghebbendenorgaan en sociale partners is besloten thans geen verdere maatregelen te nemen in afwachting van het nieuwe pensioenstelsel.

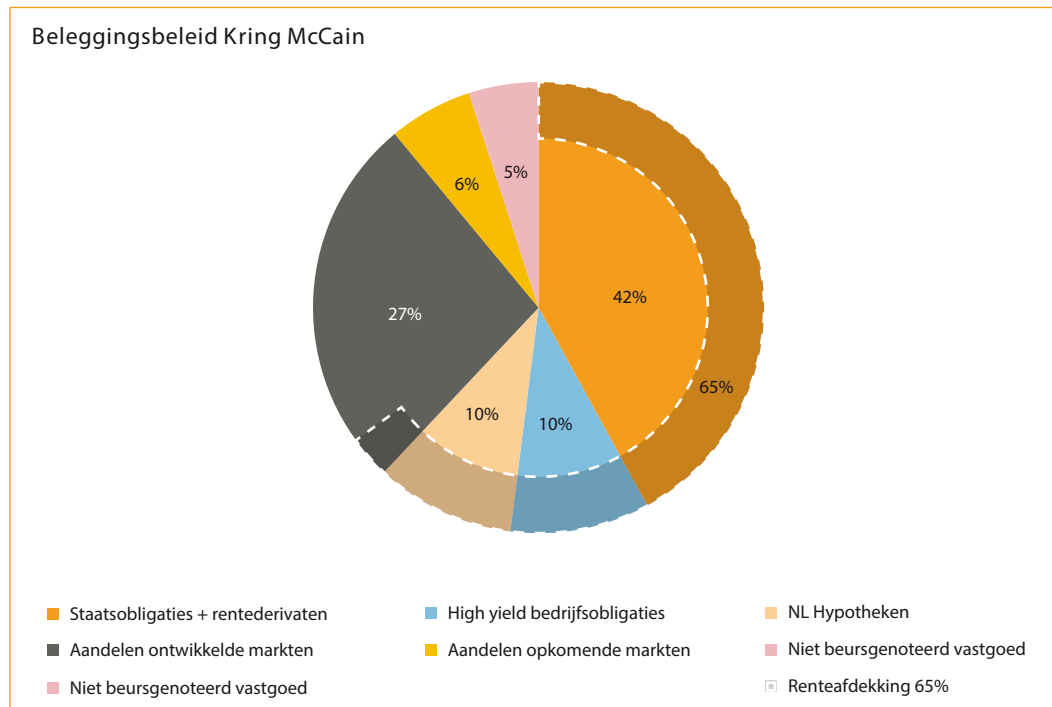
3.16.5 Beleggingen

De hoofddoelstelling van het beleggingsbeleid is het op lange termijn realiseren van een zo hoog mogelijk rendement, rekening houdend met de lange en korte termijn risicohouding van de kring, alsmede met de verplichtingenstructuur.

Het bestuur heeft voor 2023 de uitkomsten van ALM-studie 2022 als uitgangspunt genomen voor het strategische beleid van Collectiviteitkring McCain. Concreet betekent dit een verdeling naar de matchingportefeuille van 52% en naar de returnportefeuille van 48%. Het renterisico wordt 65% afgedekt op marktwaaarde.

De strategische beleggingsmix is in 2023 aangepast (SAA 2023), waarbij de categorie emerging markets debt geen onderdeel uitmaakt van de strategische portefeuille.

In onderstaande figuur wordt de strategische verdeling naar beleggingscategorieën weergegeven.

Beleggingsrendementen

Het belegd vermogen is vanaf 31 december 2022 gestegen van circa 100 miljoen euro naar circa 112 miljoen euro eind 2023. Het rendement op de portefeuille over 2023 bedraagt 10,0%. Hiermee is het rendement nagenoeg gelijk aan de vastgestelde benchmark 10,0%). De return portefeuille heeft een rendement van ca 14,0% behaald (ten opzichte van het benchmarkrendement van 13,6%) en de matchingportefeuille een rendement van 5,6% (ten opzichte van het benchmarkrendement van 6,4%).

Het positieve rendement van de matchingportefeuille werd met name veroorzaakt door de gedaalde rente. Als de rente daalt, neemt de waarde van vastrentende waarden toe. De benchmark voor hypotheekrentes is gebaseerd op staatsobligaties en is, door de daling van de rente aan het eind van het jaar, aanzienlijk gestegen. Dit wordt niet gereflecteerd in de hypotheekrentes, waardoor hypotheekrentes een underperformance laten zien.

Afgezien van niet beursgenoteerd vastgoed, waarbinnen herwaardering heeft plaatsgevonden, was het rendement van de beleggingscategorieën binnen de return portefeuille positief. Binnen aandelen was vooral het rendement op aandelen ontwikkelde markten positief en met name de IT sector droeg hier in het eerste halfjaar aan bij.

Daarnaast heeft de verwachting omtrent renteverlagingen een positieve bijdrage gehad. Dalende rente heeft een positieve invloed op de verdiscontering van toekomstige winsten en dus op koersen. De aandelenbeleggingen worden beheerd volgens ESG benchmarks. Vergeleken met de grijze indices presteerde de groene benchmark voor ontwikkelde landen afgelopen jaar beter en voor opkomende markten slechter.

Hoogrentende obligaties lieten een positief absoluut rendement zien, maar relatief gezien presteerden ze slechter dan de benchmark. Niet-beursgenoteerd onroerend behaalde een negatief rendement, dat lager lag dan de benchmark.

	YTD	YTD	Marktwaaarde		Marktwaaarde	
	PF	BM	2023		2022	
			in € 1.000	in %	in € 1.000	in %
DMR fondsen	7,9	–	37.677	33,5	31.968	32,1
Nederlandse Hypotheken	3,9	7,6	11.027	9,8	10.618	10,7
Liquiditeiten + Geldmarktfondsen	3,1	–	9.185	8,2	6.986	7,0
Totaal matching (geschaald naar assets)	5,6	6,4	57.889	51,5	49.572	49,8
Hoogrentende obligaties	9,8	10,4	10.666	9,5	10.345	10,4
Aandelen	18,8	18,2	38.439	34,2	34.650	34,8
Niet beursgenoteerd vastgoed	-8,3	-8,2	5.452	4,8	5.007	5,0
Totaal return	14,0	13,6	54.557	48,5	50.002	50,2
(Bijdrage) overig effect	0,1	–	0	0,0	-28	0,0
Totaal	10,0	10,0	112.446	100,0	99.546	100,0

PF = portefeuille

BM = benchmark

Het renterisico wordt strategisch voor 65% afgedekt. Ex post was het renteafdekkingspercentage eind 2023 (over laatste 12 maanden) ca 64,3% wanneer alle effecten worden beschouwd. Dit betekent naast rente-effecten ook spreadeffecten a.g.v. het gebruik van spreadproducten zoals bedrijfsobligaties en hypotheeklen voor de renteafdekking. Het rendement op deze producten wordt, naast door rentewijzigingen, beïnvloed door andere factoren zoals het verschil in rente vergeleken met de swaprente. Afwijkingen ex-post ten opzichte van de strategische renteafdekking zijn mogelijk door praktische uitvoering, spreadeffecten en afdekking per looptijd.

3.16.6 Kosten

In 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen Uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin zijn de pensioenfondsen opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren. Deze kosten moesten naar de mening van de Pensioenfederatie volledig bekend zijn binnen het pensioenfonds en beschikbaar zijn voor deelnemers. De Nationale APF onderschrijft deze mening.

Kosten van het vermogensbeheer

In onderstaand schema zijn de totale kosten van het vermogensbeheer per beleggingscategorie (asset class) geaggregeerd in tabelvorm, evenals het gehanteerde gemiddeld belegd vermogen.

Kengetallen	Gemiddeld	Totale		Transactie-		Totaal	Totaal
	belegd	Beheer-		kosten		(EUR)	(%)
	vermogen (EUR)	kosten	(%)		(%)		
Vastrentende waarden	61.323	166	0,27	70	0,11	236	0,38
Aandelen	36.838	32	0,09	15	0,04	47	0,13
Vastgoed	5.343	34	0,64	5	0,09	39	0,73
Liquide middelen	98	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Niet asset gerelateerd		278	0,00	0	0,00	278	0,00
Totaal	103.602	510	0,49	90	0,09	600	0,58

De totale kosten vermogensbeheer zijn 0,58% Dit bestaat uit 0,49% beheerkosten en 0,09% transactiekosten.

In de jaarrekening zijn alleen de direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. In bovenstaand overzicht zijn ook de niet direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. Van de totale beheerskosten is € 161K direct in rekening gebracht en verantwoord in de jaarrekening.

Het bestuur vindt lage beleggingskosten belangrijk. In de beleggingsovertuigingen van DNAPF is dat ook opgenomen. Beleggingskosten worden dan ook meegewogen in iedere beslissing rondom wijzigingen in de beleggingsportefeuille. Daarbij zijn lage beleggingskosten ook weer geen doel op zich, maar worden beleggingskosten altijd gezien in verhouding tot het verwachte risico en rendement.

De totale vermogensbeheerkosten zijn in absolute zin licht gedaald naar 600K in 2023. We vinden dat de relatieve hoogte van de vermogensbeheerkosten past bij het beleid dat we voeren en gegeven de omvang van de kring.

Transactiekosten

Transactiekosten houden verband met de aan- of verkoop van beleggingsfondsen, individuele beleggingstitels en/of derivaten. De transactiekosten zijn uitgesplitst naar directe en indirecte kosten binnen de beleggingscategorieën. De kosten zijn zowel absoluut als in percentage van het totaal uitgedrukt.

	Direct	Indirect	2023	Totaal
Vastrentende waarden	19	51	70	77,8%
Aandelen	1	14	15	16,7%
Vastgoed	0	5	5	5,6%
Totale transactiekosten (EUR)	20	70	90	100,0%

De totale transactiekosten zijn 0,09% (2022: 0,16%) van het gemiddeld belegd vermogen. De transactiekosten zijn in relatieve zin gedaald. Door de beperkte rentebewegingen zijn vooral binnen de DMR fondsen minder transacties uitgevoerd t.o.v. voorgaand jaar. In het vierde kwartaal is de portefeuille in lijn gebracht met de nieuwe strategische wegen. Er heeft een transitie plaatsgevonden waarbij uit de categorie Emerging Markets Debt is gestapt.

Uitvoeringskosten

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening. De vermelde bedragen sluiten aan op de bedragen die zijn vermeld in de jaarrekening. Voor de specificatie van de pensioenuitvoeringskosten wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten zoals opgenomen in dit jaarverslag.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	2023		2022	
	Totaal	In euro per deelnemer	Totaal	In euro per deelnemer
Administratiekosten	350	430	296	382
Governancekosten	93	114	94	122
Advies en Overige kosten	113	139	93	120
	556	683	483	624

De uitvoeringskosten zijn gestegen van 624 euro (2022) per deelnemer naar 683 euro per deelnemer in 2023. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de afgesproken nieuwe tarieven met betrekking tot de administratie- en governancekosten. Ondanks de indexatie van de tarieven zijn de governancekosten echter licht gedaald omdat de doorberekening van een deel van de kosten aan vermogensbeheer gunstiger uitpakt dan in 2022. Daarnaast zijn door de berekeningen voor het nieuwe pensioenstelsel de advies en overige kosten gestegen.

Vergelijking van kostenniveaus

DNAPF heeft in 2023 op basis van de gepubliceerde jaargegevens van pensioenfondsen over 2022 gekeken hoe het kostenniveau van de kring zich verhoudt tot het kostenniveau in de markt. De gegevens zijn namelijk niet eerder bekend dan na publicatie van de jaarverslagen van de pensioenfondsen. Hierbij is indicatief gekeken naar het gemiddelde kostenniveau van pensioenfondsen van vergelijkbare omvang in 2022. Uitgaande van relatief stabiele kosten is deze vergelijking nuttig.

Ten aanzien van de uitvoeringskosten is voor het jaar 2023 te constateren dat het kostenniveau van Kring McCain wederom ruimschoots onder het gemiddelde lag van de kosten per deelnemer bij pensioenfondsen van vergelijkbare omvang (categorie tot 1.000 deelnemers) in 2022. De gemiddelde uitvoeringskosten lagen op 1.557 euro per deelnemer gemiddeld in de markt. Zowel in 2022 als in 2023 blijft Kring McCain ruimschoots onder deze gemiddelde uitvoeringskosten. In Kring McCain worden geen pensioenregeling of afwijkende pensioensoorten uitgevoerd die afwijken van de markt. De dienstverlening richting deelnemers is vooral digitaal, maar er is tevens een klantenservice beschikbaar voor vragen per mail of telefoon. De dienstverlening die DNAPF afneemt van de pensioenadministrateur is dezelfde die de pensioenadministrateur aan de meeste andere klanten biedt. Daarmee werkt de kring op een vergelijkbaar serviceniveau en met een vergelijkbare kwaliteit als een gemiddeld pensioenfonds van vergelijkbare omvang. Het bestuur constateert en is content met het feit dat de (slapende) kring dezelfde service kan worden verleend tegen lagere kosten dan bij vergelijkbare pensioenfondsen. Het is de intentie van het bestuur om de kosten op een relatief laag niveau te houden. Dit zal in de komende jaren een uitdaging zijn omdat we merken dat de kosten, structureel of eenmalig, stijgen door

wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en de steeds hogere eisen die vanuit onze toezichthouders worden gesteld.

Voor wat betreft de kosten van vermogensbeheer geldt dat het kostenniveau van Kring McCain voor de beheerkosten in 2023 hoger zijn dan het gemiddelde bij pensioenfondsen van dezelfde omvang in 2022. De transactiekosten liggen net iets onder het gemiddelde bij pensioenfondsen van dezelfde omvang in 2022. Er heeft in 2023 een transitie uit EMD plaatsgevonden maar dit heeft niet tot bijzondere invloed geleid op de transactiekosten. De gemiddelde kosten voor fondsen met een vermogen tussen 100 miljoen en 1 miljard euro bedroegen 0,33% aan beheerkosten en 0,10% aan transactiekosten in 2022.

3.16.7 Verwachte ontwikkelingen Kring McCain

De dekkingsgraad in de kring heeft zich in 2023 positief ontwikkeld. Mede hierdoor heeft het bestuur op basis van de tijdelijke regeling een toeslag per 1 januari 2024 kunnen verlenen. De oorlog tussen Rusland en Oekraïne duurt inmiddels ruim twee jaar en blijft invloed uitoefenen op de economische en financiële markten. In oktober van 2023 is daar de oorlog in Gaza bijgekomen. De aandacht voor de financiële positie blijft daarom onverminderd groot.

In 2023 heeft een Risicopreferentie onderzoek plaatsgevonden onder de populatie van Kring McCain. Het onderzoek geeft aan hoe gedacht wordt over risico in relatie tot pensioen. Maar ook hoeveel waarde wordt gehecht aan het delen van risico's met andere deelnemers, en het kunnen maken van keuzes over pensioen. De resultaten van het onderzoek worden meegenomen in de besluitvorming over een nieuwe pensioenregeling binnen de Wet toekomst pensioenen door de sociale partners. De sociale partners hebben nog geen keuze gemaakt. Het pensioenfonds gebruikt de uitkomsten om een beleid te maken dat aansluit bij de gewenste mate van risico.

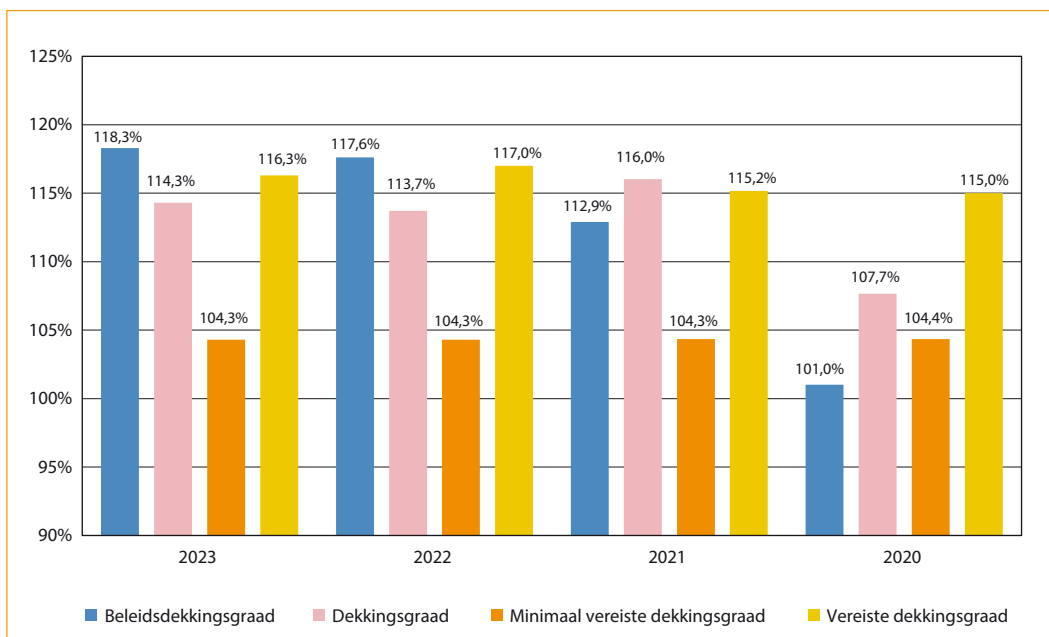
Heel 2024 zal in het teken staan van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Sociale partners moeten voor 1 januari 2025 een transitieplan aanleveren aan De Nationale APF. In het transitieplan leggen de sociale partners de keuzes, overwegingen en berekeningen die ten grondslag liggen aan de wijziging van de pensioenovereenkomst en de wijze waarop wordt omgegaan met opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten vast, alsmede de verantwoording waarom sprake is van een evenwichtige transitie.

Daarnaast wordt in 2024 opnieuw een eigen risicobeoordeling uitgevoerd. Deze geeft inzicht in de materiële risico's en de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van Kring McCain en de pensioenen van deelnemers, hetgeen van belang is voor de inrichting van het risicobeheer.

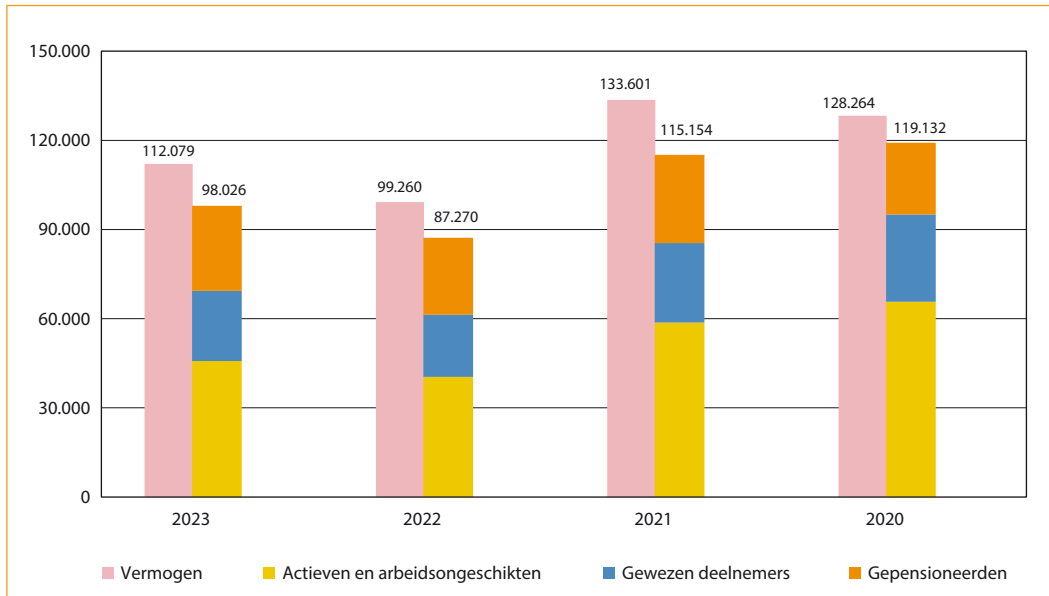
3.16.8 Actuariële paragraaf

Financiële positie

De dekkingsgraad is in het boekjaar gestegen van 113,7% ultimo 2022 naar 114,3% ultimo 2023. De beleidsdekkingsgraad van de kring steeg in 2023 van 117,6% naar 118,3%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2023 is daarmee hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 116,3%. Hierdoor is de financiële positie toereikend. Onderstaande grafiek toont de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad over de afgelopen jaren.

De volgende grafiek toont het vermogen en de technische voorziening over de afgelopen jaren.

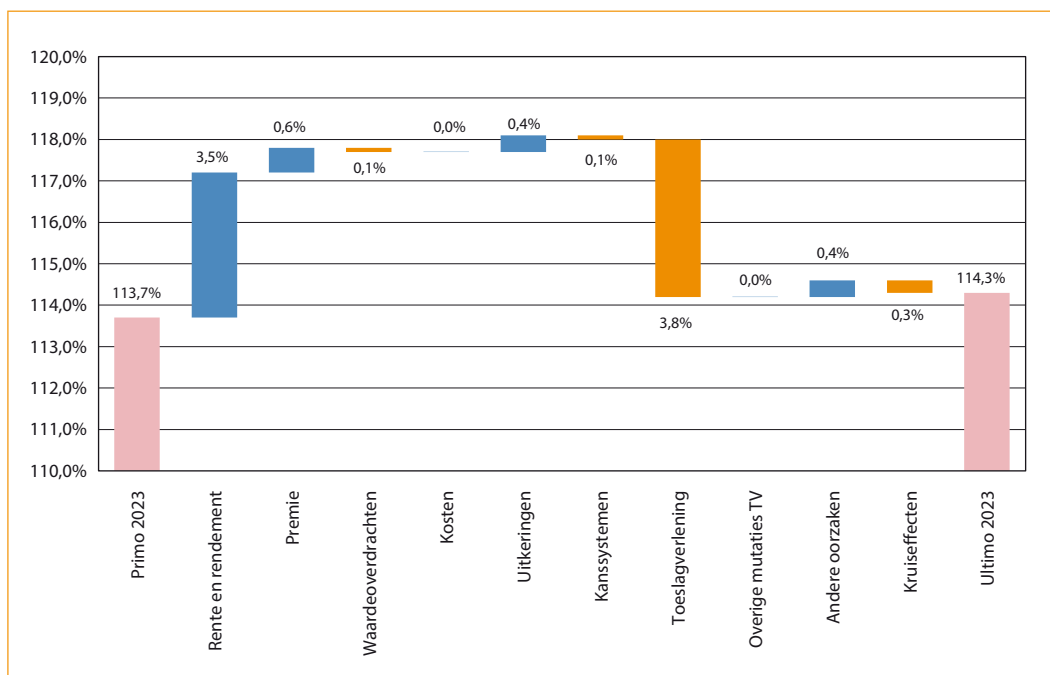

Herstelplan

Na een periode waarin zich voor de kring een situatie van tekort heeft voorgedaan, lag de beleidsdekkingsgraad ultimo het derde kwartaal van 2022 voor het eerst weer boven de strategisch vereiste dekkingsgraad en is het herstelplan formeel beëindigd. Gedurende 2023 is geen sprake geweest van een tekortsituatie. Daalt de beleidsdekkingsgraad weer tot een niveau gelegen onder de vereiste dekkingsgraad, dan moet de kring een nieuw herstelplan indienen. Toetsing vindt daarbij telkens per kwartaaleinde plaats.

Analyse van het resultaat

In 2023 is er een positief resultaat van 1.730 behaald (2022: 6.672 negatief). De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak ¹⁾.

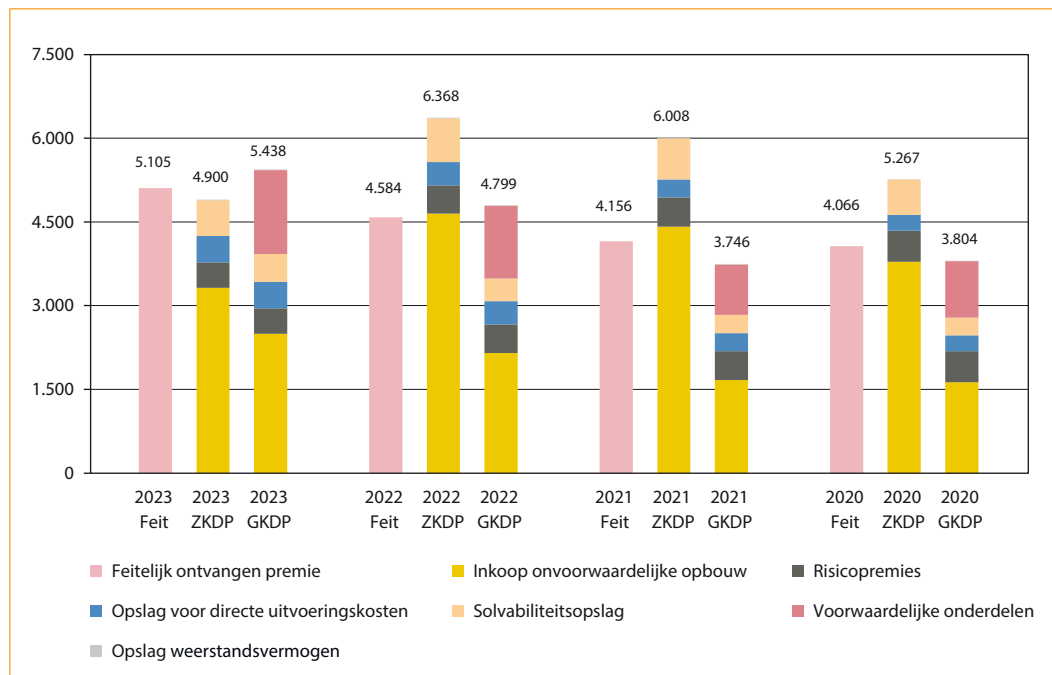
Onder de post "Toeslagverlening" is het effect van de toeslagverlening zichtbaar die per 1 januari 2024 is toegekend. Voor de vaststelling van de hoogte van de toeslagverlening is gebruik gemaakt van de versoepelde toeslagregels die per 1 juli 2022 waren ingevoerd en later zijn verlengd tot 1 januari 2024.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2023 is conform fondsbeleid vastgesteld op basis van de gedempte kostendekkende premie, rekening houdend met verwacht rendement. De gedempte kostendekkende premie bedraagt 5.438. De feitelijke premie is lager (5.105). Het verschil tussen de feitelijke premie en de gedempte kostendekkende premie wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve (premiereserve), waarmee de feitelijke premie wettelijk gezien toereikend is.

¹⁾ De splitsing naar de verschillende mutatie-oorzaken volgt, met uitzondering van de post "kruiseffecten", de DNB-jaarstaat J605. De post "kruiseffecten" is aanvullend opgenomen en betreft de saldogpost. Voor de overige procentuele resultaten geldt dat deze individueel berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar.

De feitelijke premie (Feit), de zuivere kostendekkende premie (ZKDP) en de gedempte kostendekkende premie (GKDP) worden in onderstaande grafiek weergegeven. Hierbij zijn de zuivere en de gedempte kostendekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet. De component "opslag voorwaardelijke onderdelen" in de gedempte premie betreft de verplichte opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagen waarmee rekening dient te worden gehouden bij premiestelling op basis van verwacht rendement.

In de volgende tabel tonen we de premiedekkingsgraad. Er is sprake van een positief effect op de financiële positie van de kring, indien de premiedekkingsgraad primo boekjaar hoger is dan de dekkingsgraad primo boekjaar. Als de premiedekkingsgraad lager is heeft dit een negatief effect op de financiële positie van de kring. Zoals uit de tabel valt op te maken heeft de opbouw in 2023 een positief effect gehad op de financiële positie van de kring van 0,8%-punt.

	2023	2022	2021	2020
Dekkingsgraad primo boekjaar	113,7%	116,0%	107,7%	103,5%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	131,2%	84,8%	69,2%	80,8%
Impact opbouw op dekkingsgraad	0,8%	-1,3%	-1,6%	-0,9%

Vanaf 2020 wordt het verschil tussen de feitelijke premie en de gedempte kostendekkende premie toegevoegd of onttrokken aan de premiereserve. Dit deel van de premie wordt dus niet meer meegenomen bij de berekening van de premiedekkingsgraad.

Oordeel certificerend actuaris

In zijn actuariële verklaring heeft de certificerend actuaris geoordeeld dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

Kring F	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 1 januari 2023	523	534	251	1.308
Mutaties door:				
in diensttrekkingen	91	0	0	91
Ontslag met premievrije aanspraak	-57	57	0	0
Waardeoverdracht	0	-14	0	-14
Ingang pensioen	-4	-14	27	9
Overlijden	-1	-2	-9	-12
Afkoop	0	0	-4	-4
Andere oorzaken	-1	-2	-2	-5
Mutaties per saldo	28	25	12	65
Stand per 31 december 2023	551	559	263	1.373

De Actieve deelnemers bevatten 39 deelnemers met (gedeeltelijke) premievrijstelling

Kring F Specificatie pensioengerechtigden

	2023	2022
Ouderdomspensioen	194	185
Nabestaandenpensioen	65	57
Wezenpensioen	4	9
Totaal	263	251

3.17 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring McCain

Rol Belanghebbendenorgaan (BO)

Het Belanghebbendenorgaan (BO) is onderdeel van de Collectiviteitskring McCain. Het BO heeft goedkeurings- en adviesrechten en vertegenwoordigt alle belanghebbenden. Het BO bewaakt of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement juist uitvoeren, dit is inclusief een oordeel over de governance en de jaarstukken.

Samenstelling BO

Het BO is ontstaan uit het pensioenfondsbestuur van Stichting Pensioenfonds McCain (pensioenfonds) en bestaat uit 6 leden. Alle leden zijn door DNB goedgekeurd. De BO leden zijn:

Namens	Naam	Rol	Geboortejaar	M/V	Benoemingsperiode tot
Werkgever	H.A.M. (Erik) van den Bemd	Voorzitter en Lid	1971	M	September 2025
Werkgever	K.H. (Kornelis) Kamerling	Lid (tot september 2023)	1978	M	September 2023
Werkgever	H.J.M. Tholhuijsen	Lid (vanaf december 2023)	1961	M	December 2028
Werkgever	H. (Lian) Bruynzeel	Lid	1973	V	September 2024
Werknemers	J.J. (Hans) van de Guchte	Secretaris en Lid	1962	M	September 2024
Werknemers	J.F. (Johan) Koolen	Lid	1970	M	September 2025
Gepensioneerden	G.J. (Bert) Struijlaart	Lid	1954	M	September 2026

Om de taken te kunnen uitvoeren heeft het BO periodiek informatie en uitleg ontvangen over:

- Financiële positie van de kring – middels maandelijkse QuickScans, RiskMaps, jaarwerk rapportages inclusief bevindingen van de accountant en certificerend actuaire en overige rapportages.
- Beleggingsrendementen in vergelijking met relevante benchmarks, uitvoering van het beleggingsbeleid en de risico's versus beheersmaatregelen die hiervoor relevant zijn. Ook is gekeken naar optimalisatie binnen de beleggingen.
- Uitvoering en administratie van de regeling – middels uitvoeringsrapportage van AZL.
- Presentaties en overige informatieverstrekking omtrent het nieuwe pensioenstelsel.
- Overige (beleidsdocumenten).

Er is meerdere keren vergaderd door het BO en tevens met het bestuur. Zowel met het Uitvoerende Bestuur als het Niet-Uitvoerende Bestuur. Het BO wordt in haar vergaderingen bijgestaan door een extern adviseur.

In 2023 is verder doorgepakt met voorlichting over het nieuwe pensioenstelsel. Het BO verwacht van het APF voortzetting van de informatievoorziening, een gedeeltelijke sturing in het proces en een oplossingsrichting door een duidelijke invulling/opzet van de Kringen.

Het BO zag verder in 2023:

- Vervanging van Kornelis Kamerling door Huub Tholhuijsen als lid namens werkgever.
- Een stabiele dekkingsgraad. De stabiele dekkingsgraad gaf de mogelijkheid tot toeslagverlening en een relatieve gunstige uitgangspositie richting het nieuwe pensioenstelsel.
- Uitvoering van onderzoek naar de risicohouding onder deelnemers
- Geen wijzigingen door de werkgever en vakbonden in het premieniveau in het licht van de huidige ontwikkelingen en het nieuwe pensioenstelsel.

Het BO is positief over de uitvoering van de pensioenregeling bij het APF en haar partners. Dit voor wat betreft de samenwerking, communicatie en het beleid en de visie van het APF. Het BO is ook positief over de governance van het APF, wat is onderschreven door de bevindingen bij de tussenliggende controlepunten (inclusief aangepakte eerdere bevindingen) en jaarrekeningcontrole van het jaarwerk van de certificerend actuaire en de externe accountant. Het BO heeft 2023 als een stabiel uitvoeringsjaar ervaren. Bij een uitvoerende partij zijn attentiepunten ter verbetering, waar door het APF met hun uitvoerder aan gewerkt wordt en over wordt teruggekoppeld.

We danken alle medewerkers van het APF voor de samenwerking.

Voor 2024 ligt de focus van het BO op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Van belang is het opstellen van een evenwichtig transitieplan in samenwerking met de sociale partners, alsmede de inrichting van de Kringen en administratieve uitvoering/ voorbereiding van de veranderingen vanuit het APF.

Belangrijke punten voor het bestuur blijven naar ons idee het bewaken van de kwaliteit, anticiperen op een efficiënte en tijdige transitie naar het nieuwe pensioenstelsel onder de Wet Toekomst Pensioenen, het kiezen van de juiste interactie met de Kringen, het bewaken van de kwaliteit van uitbestedingspartners en het kwalitatief en kwantitatief vergroten van de omvang van het APF.

Lewedorp, 1 juni 2024

Belanghebbendenorgaan Collectiviteitskring McCain (Kring F)

Reactie bestuur

Het bestuur heeft met waardering kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan Kring McCain. Het bestuur is zeer verheugd over het positieve oordeel van het belanghebbendenorgaan over de uitvoering van de pensioenregeling, de governance en dat het belanghebbendenorgaan het jaar 2023 als een stabiel uitvoeringsjaar heeft ervaren.

Het nieuwe pensioenstelsel is uitdagend. Het bestuur zal samen met het belanghebbendenorgaan en sociale partners zorgen voor een goede voorbereiding op de transitie naar het nieuwe stelsel om uiteindelijk de overgang zo voorspoedig mogelijk te laten verlopen en ervoor te zorgen dat het BO haar rol goed kan uitvoeren. Het belanghebbendenorgaan wordt net als in 2023 op regelmatige basis door het bestuur geïnformeerd over de ontwikkelingen. De intensiteit van de informatieverstrekking zal in 2024 toenemen waarin ook de focus zal liggen op een juiste interactie met de kring.

De belangrijke punten die het belanghebbendenorgaan noemt, hebben extra aandacht van het bestuur en staan hoog op de agenda van het fonds voor nu en verder. Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan voor de goede samenwerking in 2023 en ziet ernaar uit om deze te blijven voortzetten.

3.18 Kring AFM

Kring AFM is vanaf 1 januari 2018 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds AFM aan DNAPF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht en heeft AFM een uitvoeringsovereenkomst met De Nationale APF gesloten.

3.18.1 Pensioenregeling AFM

De hoofdlijnen van de pensioenregeling van AFM kunnen als volgt worden omschreven:

- De pensioenregeling is een zogenoemde collectieve defined contribution pensioenregeling, ofwel CDC-regeling;
- De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet;
- Het beoogde jaarlijks opbouwpercentage bedraagt voor het ouderdomspensioen 1,875% van de pensioengrondslag. Indien de overeengekomen vaste premie niet voldoende is, zal aanvulling vanuit het premie- en indexatiedepot plaatsvinden en wanneer de premie na deze aanvulling nog niet voldoende is, zal het opbouwpercentage naar rato worden verlaagd. Voor 2023 kwam het opbouwpercentage uit op 1,875%;
- Het ouderdomspensioen gaat in op de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar;
- Het partnerpensioen bedraagt 70% van het ouderdomspensioen en is verzekerd op opbouwbasis;
- Het wezenpensioen bedraagt 14% van het ouderdomspensioen en is verzekerd op risicobasis;
- Het pensioengevend salaris is gemaximeerd tot € 128.810 (2023);
- De franchise bedraagt € 16.322 (2023);
- Bij arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA, vindt premievrije doorbouw plaats;
- De toeslagverlening op pensioenrechten van pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en gewezen partners is voorwaardelijk en wordt volledig gefinancierd uit het beleggingsrendement van Collectiviteitkring AFM. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald;
- De toeslagverlening op pensioenaanspraken van deelnemers is voorwaardelijk en wordt eerst gefinancierd uit het beleggingsrendement van Collectiviteitkring AFM en voorts uit het premie- en indexatiedepot;
- Voor deelnemers die op 31 december 2015 een dienstverband hadden met de werkgever en die vanaf dat moment tot en met heden een aansluitend dienstverband met de werkgever hebben geldt een overgangsregeling inzake toeslagverlening waarbij de toeslagverlening onvoorwaardelijk is. Voor deze onvoorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd bij collectiviteitkring AFM. De onvoorwaardelijke indexatie wordt door de werkgever jaarlijks gefinancierd door middel van een aan het pensioenfonds verschuldigde additionele premie;
- Voor de (gewezen) deelnemer die op 31 december 2017 bij Pensioenfonds AFM een aanspraak had op een tijdelijk ouderdomspensioen (62 tot 65 jaar) en/of een prepensioen (60 tot 62 jaar) is de mogelijkheid geboden om een vergelijkbare aanspraak bij het fonds te verkrijgen onder een navenante verlaging van het pensioen bij het fonds. Degene die hiermee heeft ingestemd krijgt een aanspraak op tijdelijk ouderdomspensioen (TOP) bij het fonds dat ingaat op 62 jaar en eindigt op 65 jaar en/of een TOP dat ingaat op 60 jaar en eindigt op 62 jaar.

Financieringsbeleid

De werkgever betaalt een premie als vast percentage van de som van de volledige ongemaximeerde pensioengevende salarissen in dat jaar. Deze premie is de totale premie voor de pensioenregeling die volgt uit de pensioenovereenkomst. Deze premie is per 1 januari 2023 opnieuw vastgesteld op 25% van de som van de pensioengevende ongemaximeerde salarissen. Deze afspraak geldt tot aan de overgang naar een nieuw pensioencontract in de zin van de Wet toekomst pensioenen. Bij uitstel van de Wet toekomst pensioenen geldt de afspraak tot de uitgestelde datum. Bij afstel geldt het tot uiterlijk 1 januari 2027.

Feitelijke premie

De feitelijke premie van de pensioenregeling is een vaste CDC-premie en wordt overeengekomen door sociale partners. De premie bedraagt 25% van de som van de pensioengevende ongemaximeerde salarissen. Wanneer de premie in enig jaar niet toereikend is om de beoogde regeling te financieren, ook niet na onttrekking uit het premie- en indexatiedepot, zal het opbouwpercentage van de voorwaardelijke middelloonregeling in het betreffende jaar naar rato worden aangepast. Indien de zuivere kostendeekkende premie van de kring in enig jaar lager is dan de feitelijke premie van 25% van de som van de ongemaximeerde pensioengevende salarissen, dan komt het overschot ten gunste van het premie- en indexatiedepot. Voor 2023 was de vaste CDC-premie voldoende om de beoogde pensioenopbouw van 1,875% van de pensioengrondslag toe te kennen.

Naast bovenstaande vaste CDC-premie wordt een additionele premie betaald voor de onvoorwaardelijke indexatie van de deelnemers die vallen onder de overgangsbepaling als beschreven in artikel 5.1 lid 5 van het pensioenreglement CDC. Indien de uitvoeringskosten op jaarbasis hoger zijn dan € 884.171 (prijspeil 2024) wordt het meerdere door de werkgever gefinancierd en maken deze kosten geen onderdeel uit van de vaste CDC-premie. Het maximum bedrag wordt jaarlijks verhoogd met de prijsindex.

3.18.2 Financiële positie

Dekkingsgraden

In de onderstaande tabel worden de verschillende dekkingsgraden ultimo 2023 en 2022 weergegeven.

Dekkingsgraad	31 december 2023	31 december 2022
Dekkingsgraad (DNB) - DG	116,3%	115,2%
Beleidsdekkingsgraad	119,8%	110,4%
Reële dekkingsgraad	84,9%	81,0%
Minimaal vereiste dekkingsgraad - MVEV	104,3%	104,4%
Feitelijk vereiste dekkingsgraad - FVEV	115,1%	116,2%
Strategisch vereiste dekkingsgraad - SVEV	115,1%	115,3%

Ten opzichte van eind 2022 is de dekkingsgraad met 1,1%-punt gestegen van 115,2% naar 116,3% aan het eind van 2023. De technische voorzieningen stegen van 210 miljoen euro per eind 2022 naar circa 233 miljoen euro per eind 2023. Het belegd vermogen steeg van circa 242 miljoen naar circa 271 miljoen euro als gevolg van de verbeterde financiële markten. De beleidsdekkingsgraad is gestegen van 110,4% eind 2022 naar 119,8% aan het einde van 2023. De stijging van de beleidsdekkingsgraad komt voornamelijk door de positieve beursontwikkelingen en de stijging van de rente.

Ultimo 2023 is de beleidsdekkingsgraad van 119,8% hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het strategisch vereist eigen vermogen van 115,1%. Daarmee is er ultimo 2023 geen sprake van een vermogenstekort. Ultimo 2023 bedraagt de reële dekkingsgraad 84,9%.

Herstelplan

Indien de beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring lager is dan de dekkingsgraad horend bij het strategisch vereist eigen vermogen dient er binnen drie maanden een herstelplan ingediend te worden bij DNB. De collectiviteitkring is per het eerste rapportagemoment 31 januari 2018 in herstel en heeft een herstelplan bij DNB ingediend. Doel van het herstelplan is om aan te tonen dat de beleidsdekkingsgraad zich binnen 10 jaar tenminste op het niveau van het strategisch vereist eigen vermogen bevindt. Hierbij gaat het bestuur uit van de objectief vastgestelde beste inschatting van de parameters door de Commissie Parameters. Hierbij dient

aangetekend te worden dat het overrendement door de lage rentestand een relatief groot aandeel heeft in de herstelcapaciteit. Daarnaast wordt geen rekening gehouden met de verwachte trendmatige daling van de UFR, conform voorschriften DNB.

Uit het in 2022 ingediende herstelplan volgde al de verwachting dat eind 2024 de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de dekkingsgraad horend bij het strategisch vereist eigen vermogen. Het herstel heeft daarna doorgezet want begin 2023 is geconstateerd dat de beleidsdekkingsgraad binnen een jaar boven het strategisch vereist eigen vermogen uitkomt. Het indienen van een herstelplan was op grond hiervan niet meer nodig en is er geen sprake meer van een tekortsituatie bij collectiviteitkring AFM.

Toeslagbeleid

De toeslagverlening is afhankelijk van de financiële middelen van Collectiviteitkring AFM met dien verstande dat uitsluitend toeslag kan worden verleend als de beleidsdekkingsgraad van de kring hoger is dan 110% en de verleende toeslag naar verwachting ook in de toekomst mogelijk is. De toeslagverlening is per definitie voorwaardelijk. Voor de vaststelling van de toeslag per 1 januari van enig jaar wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad per 30 september van het voorafgaande jaar.

Ook voor de toeslagverlening in 2023 kon vooruitlopend op de transitie naar Wtp gebruik worden gemaakt van de versoepelde regels. Pensioenfondsen die de intentie hebben de pensioenen in te varen in een van de nieuwe pensioencontracten, kunnen dan de dekkingsgraadgrens voor het verlenen van toeslag verlagen van 110% naar 105%. Dit betekent dat toeslag kan worden verleend als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 105%. Het fonds mag alleen niet op eigen initiatief tot invaren besluiten, zij kan dit uitsluitend doen naar aanleiding van een verzoek tot invaren van sociale partners. De sociale partners van Collectiviteitkring AFM hebben aangegeven op dit moment geen intentie tot invaren te kunnen afgeven. Hierdoor kan geen gebruik worden gemaakt van de versoepelde regels voor toeslagverlening.

Op basis van de reguliere regels voor toeslagregeling kan op basis van de beleidsdekkingsgraad ultimo september 2023 van 117,9% een toeslag worden verleend van 1,13% voor de actieven en 1,70% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Bij de toeslag voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is tevens rekening gehouden met de aanpassing van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) om de berekening van prijsindexcijfer zuiverder te bepalen. Reden voor het CBS om daartoe over te gaan is dat er grote schommelingen in het prijsindexcijfer door sterk bewegende energieprijzen. CBS heeft dit opgevangen door vanaf medio 2023 met gemiddelde tarieven van energiecontracten te werken in plaats van alleen met nieuwe contracttarieven. Daarom is voor het vaststellen van de toeslag in 2023 de nieuwe methode niet alleen voor 2023 gebruikt, maar ook voor het prijsindexcijfer 2022 waartegen wordt afgezet. Hiermee komt de toeslag hoger uit dan als we waren uitgegaan van de nieuwe methode voor 2023, waarbij het cijfer voor 2022 niet is herrekend.

Voor deelnemers die op 31 december 2015 een dienstverband hadden met de werkgever en die vanaf dat moment tot en met heden een aansluitend dienstverband met de werkgever hebben geldt een overgangsmaatregel waarbinnen de pensioenaanspraken onvoorwaardelijk geïndexeerd worden op basis van genoemde algemene loonindex met een maximum van 1,5%. Indien de algemene loonindex hoger is dan 1,5% kan het bestuur besluiten de toeslag te verhogen tot de algemene loonindex. De onvoorwaardelijke toeslag tot het genoemde maximum van 1,5% wordt gefinancierd door middel van een additionele premie.

Per 1 januari 2024 is een onvoorwaardelijke toeslag toegekend van 1,5% (2023: 1,5%) omdat de loonindex waarop de onvoorwaardelijke toeslag wordt gebaseerd, uitkwam op 4,69%.

Korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding wordt gemeten aan de hand van de vereiste dekkingsgraad met bijbehorende bandbreedtes. Indien op enig moment de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad zich buiten deze bandbreedtes bevindt, is dit een eerste indicatie dat het gevoerde beleid niet in lijn is met de doelstellingen van het fonds. Het fonds heeft de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een strategische vereiste dekkingsgraad van 115,1% ultimo 2023, met een bandbreedte van -3,0% tot + 2,0%. Gedurende 2023 is de

daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad binnen deze bandbreedtes gebleven en heeft Collectiviteitkring AFM haar beleid niet hoeven aan te passen.

Ultimo 2022 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 115,1%. Collectiviteitkring AFM voldoet aldus aan haar korte termijn risicohouding.

Lange termijn risicohouding

De lange termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de jaarlijks terugkerende haalbaarheidstoets. De belangrijkste uitkomst waarnaar in de haalbaarheidstoets gekeken wordt, is het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Conform de risicobereidheid van Collectiviteitkring AFM heeft het bestuur een pensioenresultaat en ondergrenzen vanuit verschillende scenario's gedefinieerd die aansluiten op de lange termijn risicohouding van het fonds. Het pensioenresultaat en ondergrenzen zijn door het bestuur vastgesteld en vastgelegd in de ABTN:

1. De ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat (50%-percentiel) vanuit de strategische positie waarbij de kring precies beschikt over het vereist eigen vermogen bedraagt 85%;
2. De ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat (50%-percentiel) vanuit de feitelijke financiële positie bedraagt 85%;
3. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie en het pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie in een slechtweerscenario (5%-percentiel) bedraagt 40%.

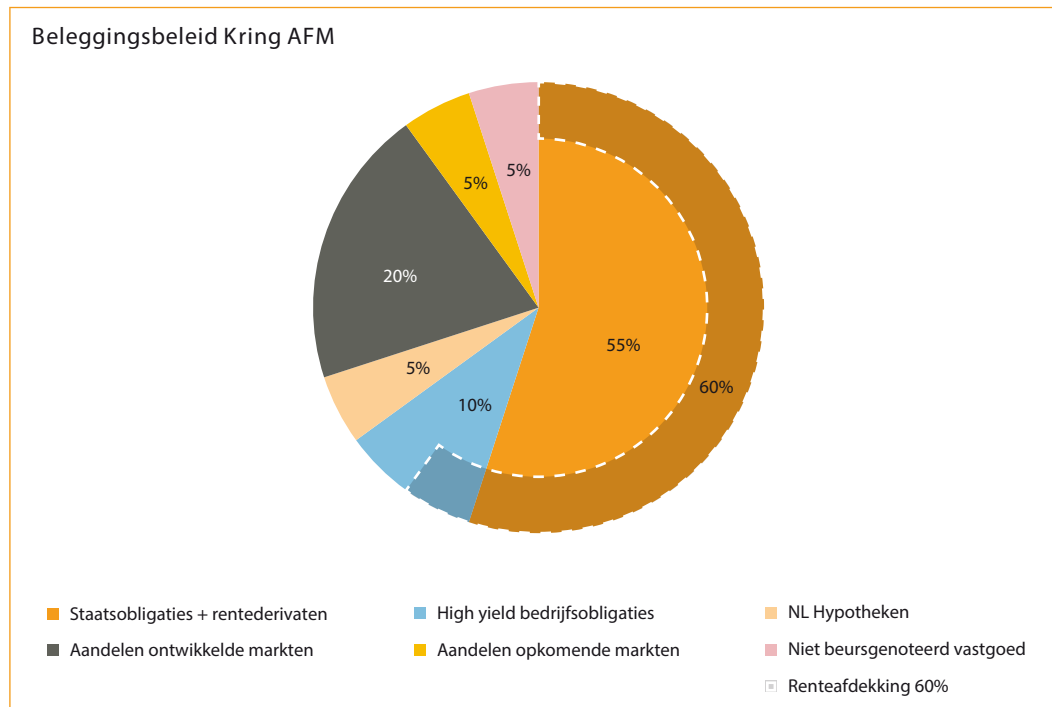
Volgens de haalbaarheidstoets die in 2022 is uitgevoerd voldoet Kring AFM niet aan de vastgestelde ondergrenzen. Dit is onder de aandacht gebracht van het BO en sociale partners. Vanwege de nieuwe pensioenafpraak per 1 januari 2023 met daarbij een nieuw uit te voeren aanvangshaalbaarheidstoets, hebben sociale partners aangegeven het niet noodzakelijk te vinden om hierop direct maatregelen te nemen. Bezien wordt of de grenzen met de nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets weer worden gehaald en als dit niet het geval is, deze op een passend niveau worden gesteld.

3.18.3 Beleggingen

De hoofddoelstelling van het beleggingsbeleid is het op lange termijn realiseren van een zo hoog mogelijk rendement, rekening houdend met de lange en korte termijn risicohouding van de kring, alsmede met de verplichtingenstructuur.

Het bestuur heeft voor 2023 de uitkomsten van ALM-studie 2021 als uitgangspunt genomen voor het strategische beleid van Collectiviteitkring AFM. Concreet betekent dit een verdeling naar de matchingportefeuille van 60% en naar de returnportefeuille van 40%. Het renterisico wordt 60% afgedekt op marktwaarde. De strategische beleggingsmix is in 2023 aangepast (SAA 2023), waarbij de categorie emerging markets debt geen onderdeel uitmaakt van de strategische portefeuille.

In onderstaande figuur wordt de strategische verdeling naar beleggingscategorieën weergegeven.

Beleggingsrendementen

Het belegd vermogen is vanaf 31 december 2022 gestegen van circa 242 miljoen euro naar circa 271 miljoen euro 31 december 2023. Het rendement op de portefeuille over 2023 bedraagt 7,4%. Hiermee is het rendement hoger dan de vastgestelde benchmark (7,2%). De return portefeuille heeft een rendement van 12,6% behaald (ten opzichte van het benchmarkrendement van 12,6%) en de matchingportefeuille een rendement van 2,8% (ten opzichte van het benchmarkrendement van 3,5%).

Het positieve rendement van de matchingportefeuille werd met name veroorzaakt door de gedaalde rente. Als de rente daalt, neemt de waarde van vastrentende waarden toe. De benchmark voor hypotheken is gebaseerd op staatsobligaties en is, door de daling van de rente aan het eind van het jaar, aanzienlijk gestegen. Dit wordt niet gereflecteerd in de hypotheekrentes, waardoor hypotheken een underperformance laten zien.

Afgezien van niet beursgenoteerd vastgoed, waarbinnen herwaardering heeft plaatsgevonden, was het rendement van de beleggingscategorieën binnen de return portefeuille positief. Binnen aandelen was vooral het rendement op aandelen ontwikkelde markten positief en met name de IT sector droeg hier in het eerste halfjaar aan bij.

Daarnaast heeft de verwachting omtrent renteverlagingen een positieve bijdrage gehad. Dalende rente heeft een positieve invloed op de verdiscontering van toekomstige winsten en dus op koersen. De aandelenbeleggingen worden beheerd volgens ESG benchmarks. Vergeleken met de grijze indices presteerde de groene benchmark voor ontwikkelde landen afgelopen jaar beter en voor opkomende markten slechter. Hoogrentende obligaties lieten een positief absoluut rendement zien, maar relatief gezien presteerden ze slechter dan de benchmark. Niet-beursgenoteerd onroerend behaalde een negatief rendement, dat lager lag dan de benchmark.

	YTD	YTD	Marktwaaarde		Marktwaaarde	
	PF	BM	2023		2022	
			in € 1.000	in %	in € 1.000	in %
DMR fondsen	4,2	–	87.490	32,4	83.143	34,4
Nederlandse Hypotheken	3,9	7,6	14.447	5,3	13.906	5,7
Liquiditeiten + Geldmarktfondsen	3,3	–	62.653	23,1	40.912	16,9
Totaal matching (geschaald naar assets)	2,8	3,5	164.590	60,8	137.961	57,0
Hoogrentende obligaties	9,6	10,4	25.418	9,4	27.432	11,3
Aandelen	18,3	17,9	67.214	24,8	64.740	26,8
Vastgoed	-8,2	-8,2	13.455	5,0	11.757	4,9
Totaal return	12,6	12,6	106.087	39,2	103.929	43,0
(Bijdrage) overig effect	0,1	–	0	0,0	-65	0,0
Totaal	7,4	7,2	270.677	100,0	241.825	100,0

PF = portefeuille

BM = benchmark

Het renterisico wordt strategisch voor 60% afgedekt. Ex post was het renteafdekkingspercentage eind 2023 (over laatste 12 maanden) ca 59,6% wanneer alle effecten worden beschouwd. Dit betekent naast rente-effecten ook spreadeffecten a.g.v. het gebruik van spreadproducten zoals bedrijfsobligaties en hypotheeklen voor de renteafdekking. Het rendement op deze producten wordt, naast door rentewijzigingen, beïnvloed door andere factoren zoals het verschil in rente vergeleken met de swaprente. Afwijkingen ex-post ten opzichte van de strategische renteafdekking zijn mogelijk door praktische uitvoering, spreadeffecten en afdekking per looptijd.

3.18.4 Kosten

In 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen Uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin zijn de pensioenfondsen opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren. Deze kosten moesten naar de mening van de Pensioenfederatie volledig bekend zijn binnen het pensioenfonds en beschikbaar zijn voor deelnemers. De Nationale APF onderschrijft deze mening.

Kosten van het vermogensbeheer

In onderstaand schema zijn de totale kosten van het vermogensbeheer per beleggingscategorie (asset class) geaggregeerd in tabelvorm, evenals het gehanteerde gemiddeld belegd vermogen.

Kengetallen	Gemiddeld belegd vermogen (EUR)	Totale Beheer- kosten	Transactie- (%) kosten	(%)	Totaal (EUR)	Totaal (%)
Vastrentende waarden	169.167	343	0,19	184	0,11	527
Aandelen	66.446	59	0,09	32	0,05	91
Vastgoed	13.057	83	0,64	11	0,08	94
Liquide middelen	160	0	0,00	0	0,00	0
Niet asset gerelateerd		274	0,00	0	0,00	274
Totaal	248.830	759	0,31	227	0,09	986

De totale kosten vermogensbeheer zijn 0,40% Dit bestaat uit 0,31% beheerkosten en 0,09% transactiekosten.

In de jaarrekening zijn alleen de direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. In bovenstaand overzicht zijn ook de niet direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. Van de totale beheerskosten is € 107K direct in rekening gebracht en verantwoord in de jaarrekening.

Het bestuur vindt lage beleggingskosten belangrijk. In de beleggingsovertuigingen van DNAPF is dat ook opgenomen. Beleggingskosten worden dan ook meegewogen in iedere beslissing rondom wijzigingen in de beleggingsportefeuille. Daarbij zijn lage beleggingskosten ook weer geen doel op zich, maar worden beleggingskosten altijd gezien in verhouding tot het verwachte risico en rendement.

De totale vermogensbeheerkosten zijn in absolute zin gedaald naar € 986K in 2023. Gerelateerd aan het gemiddeld belegd vermogen zijn de kosten gedaald: 0,40% (0,47% in 2022). Dit wordt met name veroorzaakt door een procentuele daling van de transactiekosten. We vinden dat de relatieve hoogte van de vermogensbeheerkosten past bij het beleid dat we voeren.

Transactiekosten

Transactiekosten houden verband met de aan- of verkoop van beleggingsfondsen, individuele beleggingstitels en/of derivaten. De transactiekosten zijn uitgesplitst naar directe en indirecte kosten binnen de beleggingscategorieën. De kosten zijn zowel absoluut als in percentage van het totaal uitgedrukt.

	Direct	Indirect	2023	Totaal
Vastrentende waarden	34	150	184	81,1%
Aandelen	5	27	32	14,1%
Vastgoed	0	11	11	4,8%
Totale transactiekosten (EUR)	39	188	227	100,0%

De totale transactiekosten zijn 0,09% (2022: 0,18%) van het gemiddeld belegd vermogen. De transactiekosten zijn in relatieve zin gedaald. Door de beperkte rentebewegingen zijn er minder transacties uitgevoerd binnen vooral de DMR fondsen t.o.v. afgelopen jaar. In het vierde kwartaal is de portefeuille in lijn gebracht met de nieuwe strategische wegen. Er heeft een transitie plaatsgevonden waarbij uit de categorie Emerging Markets Debt is gestapt.

Uitvoeringskosten

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening. De vermelde bedragen sluiten aan op de bedragen die zijn vermeld in de jaarrekening. Voor de specificatie van de pensioenuitvoeringskosten wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten zoals opgenomen in dit jaarverslag.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	2023		2022	
	Totaal	In euro per deelnemer	Totaal	In euro per deelnemer
Administratiekosten	278	335	236	299
Governancekosten	117	141	68	86
Advies en Overige kosten	90	109	44	56
	485	585	348	441

De uitvoeringskosten zijn gestegen van 441 euro per deelnemer in 2022 naar 585 euro per deelnemer in 2023. De stijging is voornamelijk veroorzaakt door de nieuwe tariefafspraken met betrekking tot de administratie- en governancekosten. Daarnaast zijn de advies en overige kosten voornamelijk gestegen door de berekeningen voor het nieuwe pensioenstelsel.

Vergelijking van kostenniveaus

DNAPF heeft in 2023 op basis van de gepubliceerde jaargegevens van pensioenfondsen over 2022 gekeken hoe het kostenniveau van de kring zich verhoudt tot het kostenniveau in de markt. De gegevens zijn namelijk niet eerder bekend dan na publicatie van de jaarverslagen van de pensioenfondsen. Hierbij is indicatief gekeken naar het gemiddelde kostenniveau van pensioenfondsen van vergelijkbare omvang in 2022. Uitgaande van relatief stabiele kosten is deze vergelijking nuttig.

Ten aanzien van de uitvoeringskosten is voor het jaar 2023 te constateren dat het kostenniveau van Kring AFM wederom ruimschoots onder het gemiddelde lag van de kosten per deelnemer bij pensioenfondsen van vergelijkbare omvang (categorie tot 1.000 deelnemers) in 2022. De gemiddelde uitvoeringskosten lagen op 1.557 euro per deelnemer gemiddeld in de markt. Zowel in 2022 als in 2023 blijft Kring AFM ruimschoots onder deze gemiddelde uitvoeringskosten. In Kring AFM worden sinds 2021 afwijkende pensioensoorten uitgevoerd vanuit overgangsbepalingen. De dienstverlening richting deelnemers is vooral digitaal, maar er is tevens een klantenservice beschikbaar voor vragen per mail of telefoon. De dienstverlening die DNAPF afneemt van de pensioenadministrateur is dezelfde die de pensioenadministrateur aan de meeste andere klanten biedt. Daarmee werkt de kring op een vergelijkbaar serviceniveau en met een vergelijkbare kwaliteit als een gemiddeld pensioenfonds van vergelijkbare omvang. Het bestuur constateert en is content met het feit dat de (slapende) kring dezelfde service kan worden verleend tegen behoorlijk lagere kosten dan bij vergelijkbare pensioenfondsen. Het is de intentie van het bestuur om de kosten op een relatief laag niveau te houden. Dit zal in de komende jaren een uitdaging zijn omdat we merken dat de kosten, structureel of eenmalig, stijgen door wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en de steeds hogere eisen die vanuit onze toezichthouders worden gesteld.

Voor wat betreft de kosten van vermogensbeheer geldt dat het kostenniveau van Kring AFM voor zowel de beheerkosten als de transactiekosten in 2023 lager zijn dan het gemiddelde bij pensioenfondsen van dezelfde omvang in 2022. Er heeft in 2023 een transitie uit EMD plaatsgevonden maar dit heeft niet tot bijzondere invloed geleid op de transactiekosten. De gemiddelde kosten voor fondsen met een vermogen tussen 100 miljoen en 1 miljard euro bedroegen 0,33% aan beheerkosten en 0,10% aan transactiekosten in 2022.

3.18.5 Verwachte ontwikkelingen Kring AFM

De dekkingsgraad in de kring heeft zich in 2023 sterk ontwikkeld. Dit was te danken aan de positieve beursontwikkelingen in 2023 en de stijgende rente. De oorlog tussen Rusland en Oekraïne duurt inmiddels twee jaar en daar is de oorlog in de Gazastrook bij gekomen. Dit blijft invloed uitoefenen op de economische en financiële markten. Op dit moment zijn er nog geen directe gevolgen voor deelnemers of het fonds. De aandacht voor de financiële positie blijft hierdoor wel onverminderd groot.

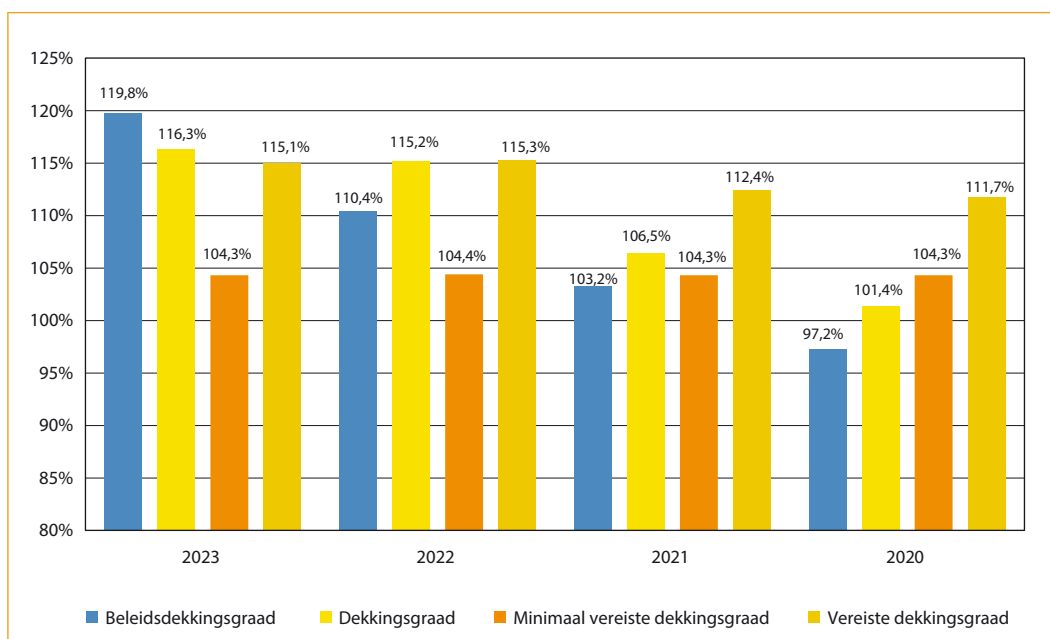
Voor 2023 is de pensioenopbouw uitgekomen op de beoogde opbouw van 1,875%. De kring hanteert hiervoor per 1 januari 2023 een gewijzigde premiemethodiek. Van een gedempte premie met een minimale premiedekkingsgraad is overgegaan naar een zuiver kostendekkende premie.

Het fonds en betrokken partijen bij Kring AFM zijn in gesprek over de mogelijkheden met betrekking tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en de daarin te maken keuze voor een solidaire of flexibele premieregeling. In dat kader heeft in 2023 ook een Risicopreferentie onderzoek onder de deelnemers van Kring AFM plaatsgevonden. De uitkomsten van het onderzoek nemen partijen mee bij het maken van keuzes over een nieuwe pensioenregeling.

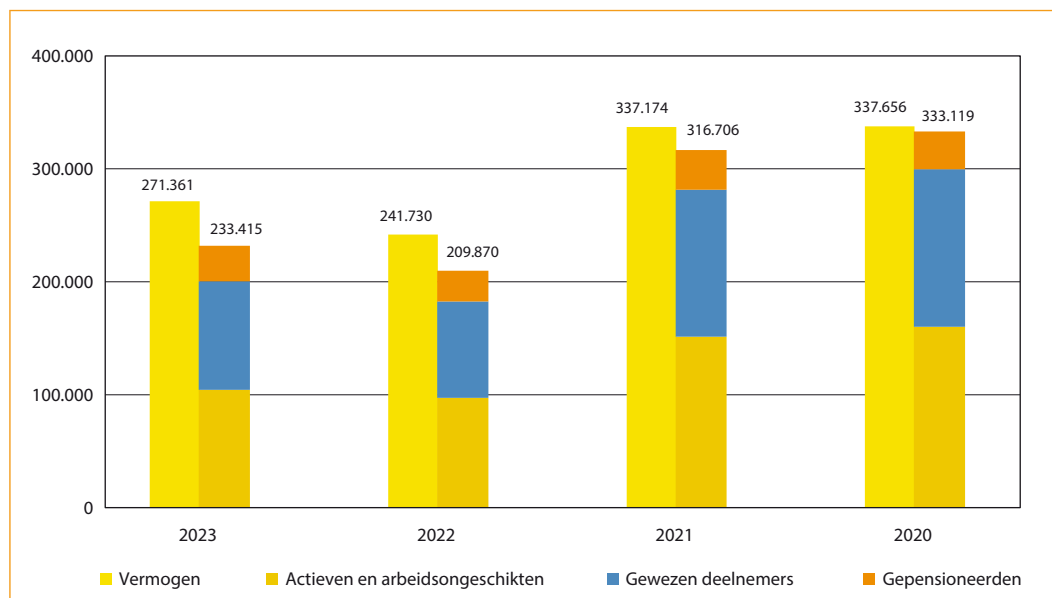
3.18.6 Actuariële paragraaf

Financiële positie

De dekkingsgraad is in het boekjaar gestegen van 115,2% ultimo 2022 naar 116,3% ultimo 2023. De beleidsdekkingsgraad van de kring steeg in 2023 van 110,4% naar 119,8%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2023 is daarmee hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 115,1%. Hierdoor is de financiële positie toereikend. Onderstaande grafiek toont de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad over de afgelopen jaren.

De volgende grafiek toont het vermogen en de technische voorzieningen over de afgelopen jaren.

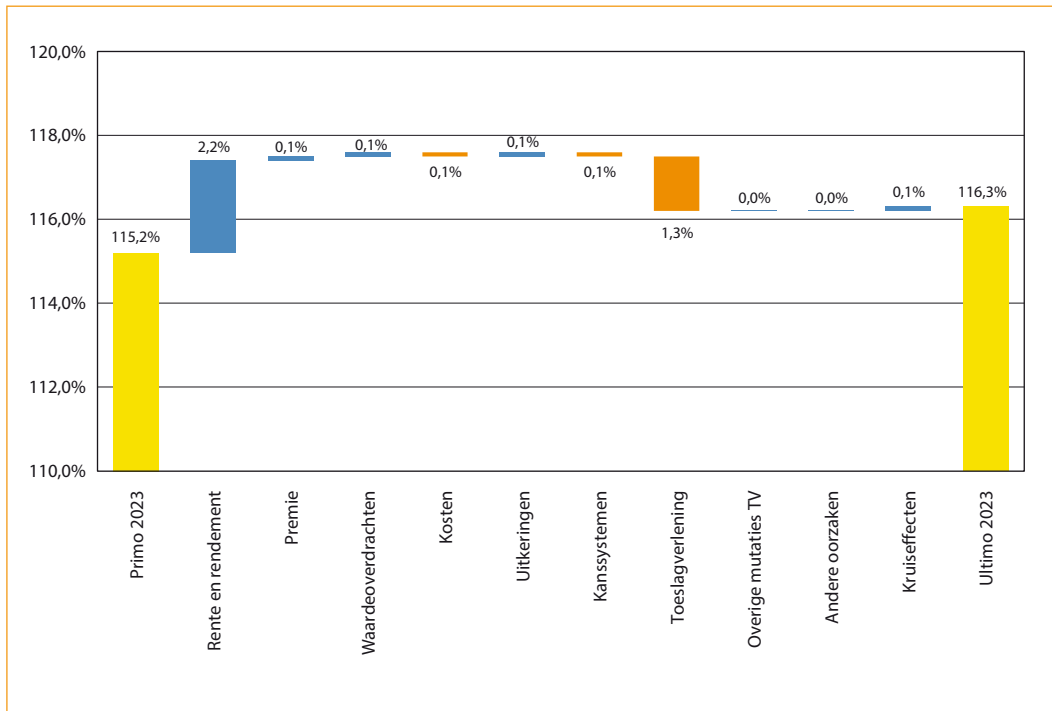
Herstelplan

De kring heeft in 2022 een herstelplan ingediend bij DNB, dat aantoont dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van 10 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Per begin 2023 ligt de beleidsdekkingsgraad nog steeds onder de vereiste dekkingsgraad en is wettelijk gezien een actualisatie van het herstelplan benodigd. De dekkingsgraad per begin 2023 o.b.v. de kwartaalrapportage ligt echter boven de vereiste dekkingsgraad. Hierdoor is, volgens de herstelplansystematiek, de verwachting dat de beleidsdekkingsgraad binnen één jaar stijgt tot een niveau boven de vereiste dekkingsgraad, ook indien er geen sprake is van herstelkracht. DNB heeft de kring daarom vrijgesteld voor het indienen van een geactualiseerd herstelplan.

Ultimo het derde kwartaal van 2023 lag de beleidsdekkingsgraad boven de vereiste dekkingsgraad en is het herstelplan formeel beëindigd. Daalt de beleidsdekkingsgraad weer tot een niveau gelegen onder de vereiste dekkingsgraad, dan moet de kring een nieuw herstelplan indienen. Toetsing vindt daarbij telkens per kwartaaleinde plaats.

Analyse van het resultaat

In 2023 is er een positief resultaat van 7.397 behaald (2022: 10.591 positief). De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak ¹⁾.

Uit de grafiek valt op te maken dat het positieve resultaat op beleggingsopbrengsten de voornaamste reden is dat de dekkingsgraad in 2023 is gestegen. Onder dit resultaat zijn het beleggingsrendement en de mutatie van de voorziening uit hoofde van de wijziging van de rentetermijnstructuur verantwoord.

De component "Overige mutaties TV" heeft hoofdzakelijk betrekking op de wijziging van de partnerfrequenties voor de reservering van het latent partnerpensioen, de wijziging van de opslag voor het latent wezenpensioen en de gewijzigde kostenvoorziening.

De component "Toeslagverlening" is het resultaat van:

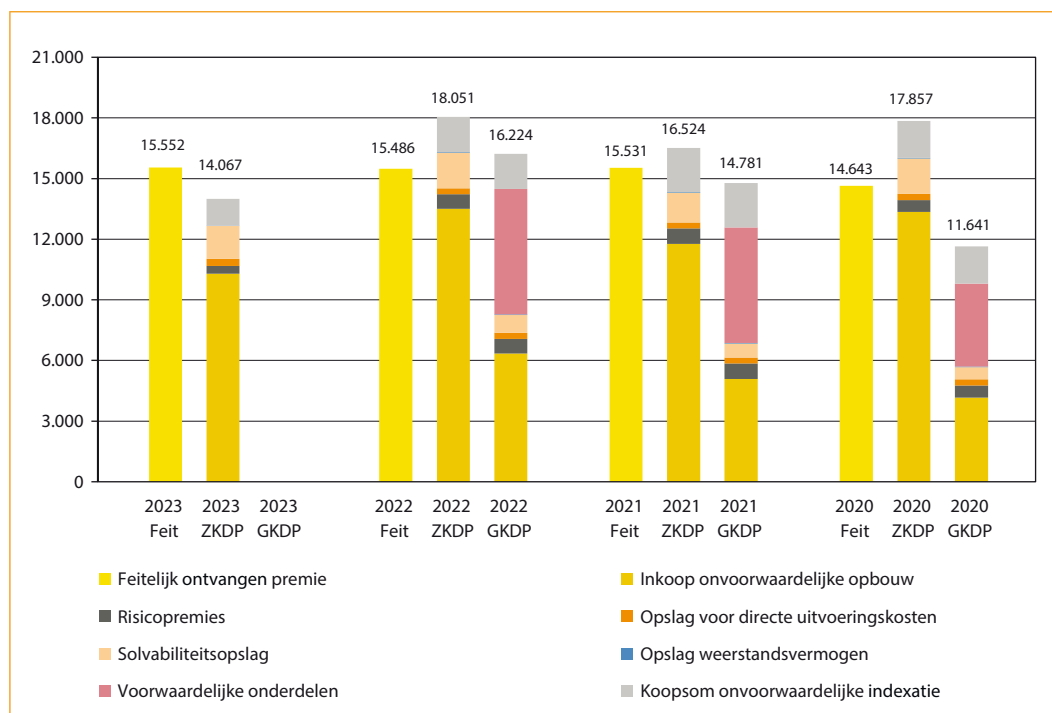
- de onvoorwaardelijke toeslagverlening per 1 januari 2023;
- de reguliere voorwaardelijke toeslagverlening per 1 januari 2024; en
- de onvoorwaardelijke toeslagverlening per 1 januari 2024.

¹⁾ De splitsing naar de verschillende mutatie-oorzaken volgt, met uitzondering van de post "kruiseffecten", de DNB-jaarstaat J605. De post "kruiseffecten" is aanvullend opgenomen en betreft de saldogpost. Voor de overige procentuele resultaten geldt dat deze individueel berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2023 is conform kringbeleid vastgesteld op basis van zuivere marktwaarde ¹⁾. Aanvullend geldt daarbij de voorwaarde dat de feitelijke premie jaarlijks wordt getoetst o.b.v. een zuiver kostendekkende premie waarbij voor de rentetermijnstructuur gebruik is gemaakt van de UFR die geldt vanaf 1 januari van het desbetreffende boekjaar ²⁾. Indien de feitelijke premie hoger is dan wordt het overschot van de beschikbare premie overgeheveld naar het premie- en indexatiedepot. Indien de feitelijke premie lager is dan wordt er een bedrag ten behoeve van de premie onttrokken uit het premie- en indexatiedepot om tot een premie te komen die kostendekkend is. De zuivere kostendekkende premie bedraagt 14.067. Op basis van de UFR per 1 januari 2023 bedraagt de zuivere kostendekkende premie 14.233. De feitelijke premie is met 15.552 hoger. De positieve premiemarge van 1.249 is toegevoegd aan het premiedepot en derhalve niet feitelijk beschikbaar voor de financiering van de nieuwe opbouw in 2023.

De feitelijke premie (Feit) en de zuivere kostendekkende premie (ZKDP) en de gedempte kostendekkende premie (GKDP) worden in onderstaande grafiek weergegeven. Hierbij zijn de zuivere en de gedempte kostendekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet. De component "opslag voorwaardelijke onderdelen" in de gedempte premie betreft de verplichte opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagen waarmee rekening dient te worden gehouden bij premiestelling op basis van verwacht rendement. Vanwege de overstap naar de zuivere kostendekkende premie is de gedempte premie niet langer relevant en wordt deze vanaf 2023 niet meer weergegeven.

1) Tot en met boekjaar 2022 werd de kostendekkende premie nog vastgesteld rekening houdend met het verwacht rendement, met als aanvullende voorwaarde dat de premiedekkingsgraad tenminste gelijk dient te zijn aan 100%. Per 1 januari 2023 is het premiebeleid van de kring gewijzigd en is de overstap gemaakt naar een zuivere kostendekkende premie.

2) Deze aanvullende voorwaarde zal na 2023 vervallen, omdat de stapsgewijze overgang naar een nieuwe UFR methodiek per 1 januari 2023 vervangen is door een geheel nieuwe UFR methodiek.

In de volgende tabel tonen we de premiedekkingsgraad. Er is sprake van een positief effect op de financiële positie van de kring, indien de premiedekkingsgraad primo boekjaar hoger is dan de dekkingsgraad primo boekjaar. Als de premiedekkingsgraad lager is heeft dit een negatief effect op de financiële positie van de kring. Zoals uit de tabel valt op te maken heeft de opbouw in 2023 een positief effect gehad op de financiële positie van de kring van 0,1%-punt.

	2023	2022	2021	2020
Dekkingsgraad primo boekjaar	115,2%	106,5%	101,4%	99,7%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	117,5%	100,0%	100,0%	100,0%
Impact opbouw op dekkingsgraad	0,1%	-0,3%	-0,1%	0,0%

Oordeel certificerend actuaris

In zijn actuariële verklaring heeft de certificerend actuaris geoordeeld dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Verzekerdenbestand
(Aantallen)

Kring K	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 1 januari 2023	705	798	84	1.587
Mutaties door:				
in diensttrekkingen	112	0	0	112
Ontslag met premievrije aanspraak	-76	76	0	0
Waardeoverdracht	0	-22	0	-22
Ingang pensioen	-4	-5	13	4
Overlijden	0	0	0	0
Afkoop	0	0	0	0
Andere oorzaken	0	-6	-5	-11
Mutaties per saldo	32	43	8	83
Stand per 31 december 2023	737	841	92	1.670

De Actieve deelnemers bevatten 11 deelnemers met (gedeeltelijke) premievrijstelling

Kring K Specificatie pensioengerechtigden	2023	2022
Ouderdomspensioen	67	57
Nabestaandenpensioen	15	15
Wezenpensioen	10	12
Totaal	92	84

3.19 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring AFM

Rol Belanghebbendenorgaan (BO)

Het BO heeft als rol om gevraagd en ongevraagd advies te geven aan het bestuur. Ook kan het BO het bestuur bevragen over zijn bestuurlijke taken, waaronder (voor)genomen besluiten. Daartoe ontvangt het BO doorlopend en op verzoek informatie, waaronder ten aanzien van de beleggingen en dekkingsgraadontwikkelingen. Als BO streven wij ernaar om de rollen zuiver gescheiden te houden. Dat betekent dat wij besluiten van het bestuur niet zelf opnieuw willen nemen, maar ons concentreren op de beweegredenen van het bestuur zodat we recht kunnen doen aan onze adviserende rol. Daarnaast geven we als BO goedkeuring aan bepaalde in de wet omschreven besluiten.

Samenstelling BO

Het Belanghebbendenorgaan (BO) fungeert in de volgende samenstelling:

Naam	Leeftijd	Vertegenwoordiger namens	Datum (her) benoeming	Datum teruggetreden
De heer B. Duindam	40 jaar	Actieve deelnemers (tot 29-09-2022), Werkgever (vanaf 29-09-2022)	22-12-2021	
De heer W. Langerak	48 jaar	Actieve deelnemers	22-12-2021	
De heer M. Snijder	58 jaar	Actieve deelnemers	29-09-2022	
De heer B. Bosboom	66 jaar	Pensioengerechtigden	05-02-2021	
De heer F. Voogd	35 jaar	Werkgever, voorzitter	02-10-2019	
De heer H. Korte	66 jaar	Werkgever, vice-voorzitter	14-01-2020	

Behandelde onderwerpen

In 2023 heeft het BO in vijf reguliere vergaderingen de volgende periodieke onderwerpen behandeld:

- Kostenrapportage per kwartaal (bespreking);
- Service Level Agreement rapportage per kwartaal (bespreking);
- Kwartaalrapportage Beleggingen (bespreking);
- Duurzaamheidsrisicomonitor per kwartaal (bespreking);
- RiskMap per kwartaal (bespreking);
- Ontwikkeling van de kosten (bespreking);
- Kostenbegroting 2023 (advisering);
- Kostenbegroting 2024 (advisering);
- Vaststelling van de premie 2023 (goedkeuring);
- Jaarwerk 2022 (advisering);
- Actualisering van de Actuariële en BedrijfsTechnische Nota;
- Haalbaarheidstoets 2023 (bespreking).

Daarnaast heeft het BO in 2023 in zijn vergaderingen de volgende grotere onderwerpen behandeld:

- Wet toekomst pensioenen (Wtp) (bespreking);
- Uitgangspunten evenwichtigheidskader, mede ten behoeve van transitie onder de Wtp (eerste bespreking)
- Addendum bij de uitvoeringsovereenkomst (advisering)
- Risicobereidheidsonderzoek (bespreking);
- Aanpassing beleggingsbeleid (goedkeuring);

- Communicatie(beleid) (advisering);
- Deelnemersonderzoek (bespreking);
- Aanpassing van het percentage van de dotatie aan de kostenvoorziening (advisering);
- Incidenten en het functioneren van AZL (bespreking);
- Wijziging van het pensioenreglement (advisering).

Voor de transitie onder de Wet toekomst pensioenen heeft ook een afzonderlijke kick-off bijeenkomst voor het BO plaatsgevonden.

Met het niet-uitvoerend bestuur besprak het BO onder meer de keuze van de specifieke thema's voor het intern toezicht.

Het BO heeft ook een zelfevaluatie uitgevoerd. De afdrank hiervan was dat het BO goed functioneert.

Conclusie 2023

Het BO kijkt positief terug op het functioneren van het uitvoerend bestuur, het niet-uitvoerend bestuur en het bestuur als geheel. Het BO heeft veelvuldig gesproken over de stijgende kosten en zich laten toelichten wat hiervoor de redenen zijn. Ook de incidenten bij de uitvoering van de pensioenadministratie zijn meermaals aan bod gekomen. Het BO is tevreden dat het bestuur hier acties op ondernomen heeft en heeft er vertrouwen in dat het bestuur dat zal blijven monitoren. Tot slot is het duidelijk dat de implementatie van de Wtp een grote inspanning zal vergen van alle partijen. De BO-leden zullen zich zo flexibel mogelijk opstellen om ook de aan hen verlangde inspanning te leveren. Het BO heeft daartoe meermaals aandacht gevraagd voor een tijdige en zo realistisch mogelijke planning, alsook beschikbare capaciteit. Daarnaast wil het BO zich nadrukkelijk sterk maken voor goede communicatie van het fonds.

Juni 2024

Belanghebbendenorgaan Collectiviteitkring AFM (Kring K)

Reactie bestuur

Het bestuur heeft met waardering kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan Kring AFM. We zijn dan ook verheugd dat het belanghebbendenorgaan positief terugkijkt op het functioneren van het bestuur. De implementatie van de Wtp zal inderdaad een grote inspanning vragen van alle partijen. Het is dan ook goed om te lezen dat het belanghebbendenorgaan zich hierin zo flexibel opstelt. We onderschrijven de importantie van een realistische planning en voldoende capaciteit voor een goede overgang naar de Wtp. Hierin zijn al stappen gezet en in de komende periode gaan we hiermee door. Een goede communicatie zal hierin zeker niet ontbreken. Het bestuur dankt het belanghebbendenorgaan voor haar inbreng en grote betrokkenheid bij het fonds en kijkt uit naar wederom een goede samenwerking in 2024.

3.20 Kring ANWB

Kring ANWB is vanaf 1 januari 2020 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds ANWB aan DNAPF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht en hebben ANWB (met inbegrip van de dochterondernemingen Logicx en MAA) en Unigarant een uitvoeringsovereenkomst met DNAPF gesloten.

3.20.1 Pensioenregeling ANWB en Unigarant

Hoofdpijnen

De hoofdpijnen van de pensioenregeling van ANWB (die tevens geldt voor Logicx en MAA) kunnen als volgt worden omschreven:

- De pensioenregeling is een zogenoemde collectieve defined contribution pensioenregeling, ofwel CDC-regeling;
- De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet;;
- het in enig jaar op te bouwen ouderdomspensioen wordt bepaald op basis van de voor het betreffende jaar beschikbaar gestelde premie. De opbouw van het ouderdomspensioen in 202 bedraagt op basis van de in 202 beschikbaar gestelde premie 1,875% van de pensioengrondslag. Voor de jaren daarna berekent het pensioenfonds welk opbouwpercentage van het ouderdomspensioen kan worden gefinancierd op basis van de beschikbaar gestelde premie;
- de pensioengrondslag is gelijk aan 12 maal het vaste bruto maandsalaris vermeerderd met het overeengekomen vakantiegeld en eindejaarsuitkering dat bij een volledig dienstverband zou gelden, verminderd met de franchise.
- het pensioengevend salaris is gemaximeerd tot € 128.810 (2023);
- het ouderdomspensioen gaat in op de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.
- het in enig jaar op te bouwen partnerpensioen wordt bepaald op basis van de voor het betreffende jaar beschikbare gestelde premie. De opbouw van het partnerpensioen bedraagt 70% van het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen. Indien het opbouwpercentage met ingang van 2021 in enig jaar lager is dan 1,3125% dan wordt tijdens het deelnemerschap in het betreffende jaar een aanvullende aanspraak op partnerpensioen toegekend. De aanvullende aanspraak op partnerpensioen wordt berekend op basis van het verschil tussen het in enig jaar geldende opbouwpercentage en 1,3125% van de pensioengrondslag. Deze aanvullende aanspraak wordt op risicobasis verzekerd. Bij echtscheiding wordt een bijzonder Partnerpensioen toegekend;
- de deelnemer die gehuwd is, een geregistreerd partnerschap heeft of samenwoont op basis van een samenlevingsovereenkomst kan een aanvullend partnerpensioen verzekeren ter compensatie van het ANW-hiaat. De voorwaarden staan in het ANW-hiaatreglement;
- het in enig jaar op te bouwen wezenpensioen wordt bepaald op basis van de voor het betreffende jaar beschikbaar gestelde premie. De opbouw van het wezenpensioen bedraagt 14% van het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen. Indien het opbouwpercentage met ingang van 2021 in enig jaar lager is dan 0,2625% dan wordt tijdens het deelnemerschap in het betreffende jaar een aanvullende aanspraak op wezenpensioen toegekend. De aanvullende aanspraak op wezenpensioen wordt berekend op basis van het verschil tussen het in enig jaar geldende opbouwpercentage en 0,2625% van de pensioengrondslag. Deze aanvullende aanspraak op wezenpensioen wordt op risicobasis verzekerd;
- de franchise bedraagt € 16.322 (2023) en wordt jaarlijks per 1 januari aangepast aan het voor dat jaar fiscaal toelaatbare geldende minimumniveau;
- de werkgever betaalt op basis van een premiedekkingsgraad van 100% een vaste premie van 19,58% van het gemaximeerde pensioengevend salaris. Daarnaast wordt tevens door de werknemers een premie betaald. De werknemer betaalt naast de reguliere werknemersbijdrage een leeftijdsafhankelijke premie voor een eventuele verzekering van het ANW-hiaat;
- bij arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA, vindt (gedeeltelijke) premievrije doorbouw plaats. Dit geldt niet voor de ANW-hiaat regeling;
- de pensioenregeling kent een arbeidsongeschiktheidspensioen als aanvulling op een WAO of WIA uitkering.

- de toeslagverlening op pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en partners en pensioenrechten van pensioengerechtigden is voorwaardelijk en wordt volledig gefinancierd uit het beleggingsrendement van Collectiviteitkring ANWB. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald.

De hoofdlijnen van de pensioenregeling van Unigarant kunnen als volgt worden omschreven:

- De pensioenregeling is een zogenoemde collectieve defined contribution pensioenregeling, ofwel CDC-regeling;
- De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet; het in enig jaar op te bouwen ouderdomspensioen wordt bepaald op basis van de voor het betreffende jaar beschikbaar gestelde premie. De opbouw van het ouderdomspensioen in 2023 bedraagt op basis van de in 2023 beschikbaar gestelde premie 1,875% van de pensioengrondslag. Voor de jaren daarna berekent het pensioenfonds welk opbouwpercentage van het ouderdomspensioen kan worden gefinancierd op basis van de beschikbaar gestelde premie;
- de pensioengrondslag is gelijk aan 12 maal het vaste bruto maandsalaris vermeerderd met het overeengekomen vakantiegeld dat bij een volledig dienstverband zou gelden en eventueel vermeerderd met een dertiende maand, verminderd met de franchise.
- het pensioengevend salaris is gemaximeerd tot € 128.810 (2023);
- het ouderdomspensioen gaat in op de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.
- het in enig jaar op te bouwen partnerpensioen wordt bepaald op basis van de voor het betreffende jaar beschikbare gestelde premie. De opbouw van het partnerpensioen bedraagt 70% van het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen. Indien het opbouwpercentage met ingang van 2021 in enig jaar lager is dan 1,3125% dan wordt tijdens het deelnemerschap in het betreffende jaar een aanvullende aanspraak op partnerpensioen toegekend. De aanvullende aanspraak op partnerpensioen wordt berekend op basis van het verschil tussen het in enig jaar geldende opbouwpercentage en 1,3125% van de pensioengrondslag. Deze aanvullende aanspraak wordt op risicobasis verzekerd. Bij echtscheiding wordt een bijzonder Partnerpensioen toegekend. Bij echtscheiding wordt een bijzonder Partnerpensioen toegekend;
- De deelnemer die gehuwd is, een geregistreerd partnerschap heeft of samenwoont op basis van een samenlevingsovereenkomst is aanvullend verzekerd voor een partnerpensioen ter compensatie van het ANW-hiaat. De voorwaarden staan in het ANW-hiaatreglement;
- het in enig jaar op te bouwen wezenpensioen wordt bepaald op basis van de voor het betreffende jaar beschikbaar gestelde premie. De opbouw van het wezenpensioen bedraagt 14% van het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen. Indien het opbouwpercentage met ingang van 2021 in enig jaar lager is dan 0,2625% dan wordt tijdens het deelnemerschap in het betreffende jaar een aanvullende aanspraak op wezenpensioen toegekend. De aanvullende aanspraak op wezenpensioen wordt berekend op basis van het verschil tussen het in enig jaar geldende opbouwpercentage en 0,2625% van de pensioengrondslag. Deze aanvullende aanspraak op wezenpensioen wordt op risicobasis verzekerd;
- de franchise bedraagt € 16.322 (2023) en wordt jaarlijks per 1 januari aangepast aan het voor dat jaar fiscaal toelaatbare geldende minimumniveau;
- de werkgever betaalt op basis van een premiedekkingsgraad van 100% een vaste premie van 20,09% van het gemaximeerde pensioengevend salaris. Daarnaast wordt tevens door de werknemers een premie betaald. De werknemer betaalt naast de reguliere werknemersbijdrage een leeftijdsafhankelijke premie voor een eventuele verzekering van het ANW-hiaat;
- bij arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA, vindt premievrije doorbouw plaats;
- de toeslagverlening op pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en partners en pensioenrechten van pensioengerechtigden is voorwaardelijk en wordt volledig gefinancierd uit het beleggingsrendement van Collectiviteitkring ANWB. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Financieringsbeleid

De werkgever betaalt een premie als vast percentage van het gemaximeerd pensioengevend salaris. Deze premie is de totale premie voor de pensioenregeling die volgt uit de pensioenovereenkomst.

Feitelijke premie

De feitelijke premie van de pensioenregeling van de werkgever is gelijk aan de door de werkgever beschikbaar gestelde premie. De beschikbaar gestelde premie bestaat uit de vaste premie en de voor enig jaar afgesproken aanvullende premie. De vaste premie bestaat uit het werkgeversdeel en een werknemersdeel.

De werkgeverspremie bedraagt 19,58% voor ANWB en 20,09% voor Unigarant (niveau 2023) van de som van de pensioengevende salarissen.

Gedempte Kostendekkende premie

De kostendekkende premie van Kring ANWB wordt gedempt. Het fonds hanteert voor de interne financiering van de pensioenregelingen een gedempte kostendekkende premie op basis van een verwacht rendement. Deze gedempte kostendekkende premie is gelijk aan de zuivere kostendekkende premie met dien verstande dat een andere disconteringsvoet wordt gehanteerd. Voor de disconteringsvoet wordt uitgegaan van de vastgestelde verwachte waarde van het toekomstig rendement.

De verwachte rendementscurve wordt vastgesteld op basis van de maximale parameters zoals vastgesteld door de Commissie Parameters, rekening houdend met afslagen voor kosten. Voor de berekening van het portefeuillerendement wordt rekening gehouden met de standaarddeviaties van de verschillende categorieën en correlaties tussen de verschillende categorieën. De verwachte rendementscurve wordt jaarlijks aangepast naar de meest recente dynamische strategische beleggingsmix en feitelijke verdeling van de vastrentende waarden naar rating. De rentetermijnstructuur (als zijnde het rendement op vastrentende waarden) en het ingroeipad voor de inflatiecurve, worden gebaseerd op 30 september 2021. Voor de premie 2022 is de rente opnieuw vastgesteld voor een periode van vijf jaar op de stand per 30 september 2021.

3.20.2 Financiële positie

Dekkingsgraden

In de onderstaande tabel worden de dekkingsgraden ultimo 2023 weergegeven.

Dekkingsgraad	31 december 2023	31 december 2022
Dekkingsgraad (DNB) - DG	112,6%	110,7%
Beleidsdekkingsgraad	115,4%	111,2%
Reële dekkingsgraad	85,3%	84,3%
Minimaal vereiste dekkingsgraad - MVEV	104,1%	104,2%
Feitelijk vereiste dekkingsgraad - FVEV	118,9%	119,8%
Strategisch vereiste dekkingsgraad - SVEV	118,9%	118,7%

Ten opzichte van eind 2022 is de dekkingsgraad gestegen van 110,7% naar 112,6%. De technische voorzieningen stegen van circa 1.292 miljoen euro per eind 2022 tot circa 1.413 miljoen euro ultimo 2023. Het belegd vermogen is eveneens gestegen van circa 1.423 miljoen per eind 2022 naar circa 1.582 miljoen aan het eind van 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door de positieve beleggingsresultaten op aandelen en obligaties. Het jaarrendement op de totale portefeuille is positief met 10,9%. De beleidsdekkingsgraad is gestegen van 111,2% eind 2022 naar 115,4% aan het einde van 2023. Ultimo 2023 is de beleidsdekkingsgraad van 115,4% lager dan de dekkingsgraad behorend bij het strategisch vereist eigen vermogen van 118,9%. De beleidsdekkingsgraad is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen van 104,1%. Daarmee is er ultimo 2023 sprake van een vermogenstekort. Ultimo 2023 bedraagt de reële dekkingsgraad 85,3%.

Herstelplan

Indien de beleidsdekkingsgraad van de kring lager is dan de dekkingsgraad horend bij het strategisch vereist eigen vermogen dient er binnen drie maanden een herstelplan ingediend te worden bij DNB. De collectiviteitkring is per het eerste rapportagemoment 31 januari 2020 in herstel en heeft een herstelplan bij DNB ingediend. Doel van het herstelplan is om aan te tonen dat de beleidsdekkingsgraad zich binnen 10 jaar ten minste op het niveau van het strategisch vereist eigen vermogen bevindt. Hierbij gaat het bestuur uit van de objectief vastgestelde beste inschatting van de parameters door de Commissie Parameters. Hierbij dient aangetekend te worden dat het overrendement door de lage rentestand een relatief groot aandeel heeft in de herstelcapaciteit. Daarnaast wordt geen rekening gehouden met de verwachte trendmatige daling van de UFR, conform voorschriften DNB.

Ultimo 2022 was de beleidsdekkingsgraad van Kring ANWB lager dan de vereiste dekkingsgraad. Om die reden is een actualisatie van het herstelplan ingediend bij DNB. Uit het herstelplan blijkt dat Kring ANWB naar verwachting tijdig herstelt. Ultimo 2027 is de beleidsdekkingsgraad naar verwachting hoger dan de vereiste dekkingsgraad. Op basis van deze prognose zijn er geen aanvullende maatregelen nodig om tijdig te herstellen. Het geactualiseerde herstelplan 2023 is door DNB goedgekeurd op 23 mei 2023.

Omdat de beleidsdekkingsgraad (112,8%) ultimo 2023 lager is dan de strategische vereiste dekkingsgraad (118,5%) is er in 2024 een geactualiseerd herstelplan voor Collectiviteitkring ANWB ingediend. Volgens dit herstelplan is de verwachting dat eind 2027 de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de dekkingsgraad horend bij het strategisch vereist eigen vermogen. Op basis van dit herstelplan zijn er geen aanvullende maatregelen nodig om tijdig te herstellen. De premie levert over de eerste zes jaar een positieve bijdrage aan de dekkingsgraad. Dit wordt veroorzaakt doordat de premiedekkingsgraad de eerste zes jaar hoger ligt dan de werkelijke dekkingsgraad. Het herstelplan 2024 is door DNB goedgekeurd op 21 mei 2024.

Toeslagbeleid

De toeslagverlening is afhankelijk van de financiële middelen van Collectiviteitkring ANWB met dien verstande dat uitsluitend toeslag kan worden verleend als de beleidsdekkingsgraad van de kring hoger is dan 110% en de verleende toeslag naar verwachting ook in de toekomst mogelijk is. De toeslagverlening is per definitie voorwaardelijk en bedraagt niet meer dan de prijsindex. Voor de vaststelling van de toeslag per 1 januari van enig jaar wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad per 30 september van het voorafgaande jaar. De dekkingsgraad van 30 september 2023 is 114,4%. Daarmee is de beleidsdekkingsgraad hoger dan de ondergrens van 110% en kan op basis van toekomstbestendig indexeren toeslag worden verleend.

In afwijking van bovenstaande regels kan het bestuur na goedkeuring van het belanghebbendenorgaan in het kader van de (voorgenomen) transitie naar een nieuwe pensioenregeling toeslag verlenen onder de bij wet- en regelgeving gestelde voorwaarden. Hiertoe behoort ook het transitie-FTK en de AMvB die hier betrekking op heeft. Voor pensioenfondsen die de intentie hebben de pensioenen in te varen in een van de nieuwe pensioencontracten, wordt de dekkingsgraadgrens voor het verlenen van toeslag net als in 2022 verlaagd van 110% naar 105%. Dit betekent dat toeslag kan worden verleend indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 105%. Het fonds mag niet op eigen initiatief tot invaren besluiten, zij kan dit uitsluitend doen naar aanleiding van een verzoek tot invaren van sociale partners. De sociale partners van Collectiviteitkring ANWB hebben de intentie tot invaren afgegeven.

Het bestuur heeft gebruik gemaakt van de tijdelijke regeling voor de toeslag in 2024 onder de wettelijke voorwaarden. Daarnaast heeft het bestuur rekening gehouden met de nieuwe methodiek voor de berekening van het prijsindexcijfer. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft dit jaar een wijziging doorgevoerd om het prijsindexcijfer beter vast te stellen. De grote schommelingen in de prijsindex werden veroorzaakt door de grote bewegingen in de energieprijzen voor nieuwe contracten. Dit is door het CBS aangepast door nu met gemiddelde tarieven van energiecontracten te werken in plaats van alleen met tarieven van nieuwe contracten. Het bestuur van ons fonds heeft besloten deze aanpassing niet alleen voor 2023, maar ook voor 2022 toe te passen. Immers, het CBS geeft aan dat de oude indexatiemethodiek vorig jaar tot een te hoog prijsindexcijfer heeft geleid. Als gevolg daarvan komt het prijsindexcijfer dit jaar te laag uit. Door uit te gaan van het herrekende prijsindexcijfer is de toeslag die per 1 januari 2024 gegeven kan worden hoger dan als was uitgegaan van alleen de wijziging per 2023.

De wijze waarop het bestuur de evenwichtigheid heeft vastgesteld is toegelicht in het algemene bestuursverslag.

Het bestuur had de voorkeur om geen maximale toeslag te verlenen en de dekkingsgraad te laten dalen tot 105% maar voldoende marge over te houden om veilig te kunnen invaren in het nieuwe stelsel. Er is daarom voor de vaststelling van de hoogte van de toe te kennen toeslag rekening gehouden met de actuele dekkingsgraad, de (prudent geschatte) benodigde invaardekkingsgraad en de termijn tot de beoogde invaardatum.

Op basis hiervan heeft het bestuur op 30 november 2023 besloten om per 1 januari 2024 een toeslag te verlenen van 2,93%. Het belanghebbendenorgaan heeft hier op 21 december goedkeuring aan verleend. De toeslag is per 1 januari 2024 verwerkt.

Korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding wordt gemeten aan de hand van de vereiste dekkingsgraad met bijbehorende bandbreedtes. Indien op enig moment de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad zich buiten deze bandbreedtes bevindt, is dit een eerste indicatie dat het gevoerde beleid niet in lijn is met de doelstellingen van het fonds. Het fonds heeft de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een strategische vereiste dekkingsgraad van 118,9% ultimo 2023, met een bandbreedte van -/-2,5% aan de onderkant en +/- 3,0% aan de bovenkant. Gedurende 2023 is de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad binnen deze bandbreedtes gebleven en heeft Collectiviteitkring ANWB haar beleid niet hoeven aan te passen.

Ultimo 2023 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 118,9%. Collectiviteitkring ANWB voldoet aldus aan haar korte termijn risicohouding.

Lange termijn risicohouding

De lange termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de jaarlijks terugkerende haalbaarheidstoets. De belangrijkste uitkomst waarnaar in de haalbaarheidstoets gekeken wordt, is het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Conform de risicobereidheid van Collectiviteitkring ANWB heeft het bestuur een pensioenresultaat en ondergrenzen vanuit verschillende scenario's gedefinieerd die aansluiten op de lange termijn risicohouding van het fonds. Het pensioenresultaat en ondergrenzen zijn door het bestuur vastgesteld en vastgelegd in de ABTN:

- De ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat (50%-procent percentiel) vanuit de strategische positie waarbij de kring precies beschikt over het vereist eigen vermogen bedraagt 80%;
- De ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat (50%-percentiel) vanuit de feitelijke financiële positie bedraagt 78%;
- De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie en het pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie in een slechtweersscenario (5%-percentiel) bedraagt 46%.

Volgens de haalbaarheidstoets die in 2023 is uitgevoerd voldoet Kring ANWB aan de vastgestelde ondergrenzen.

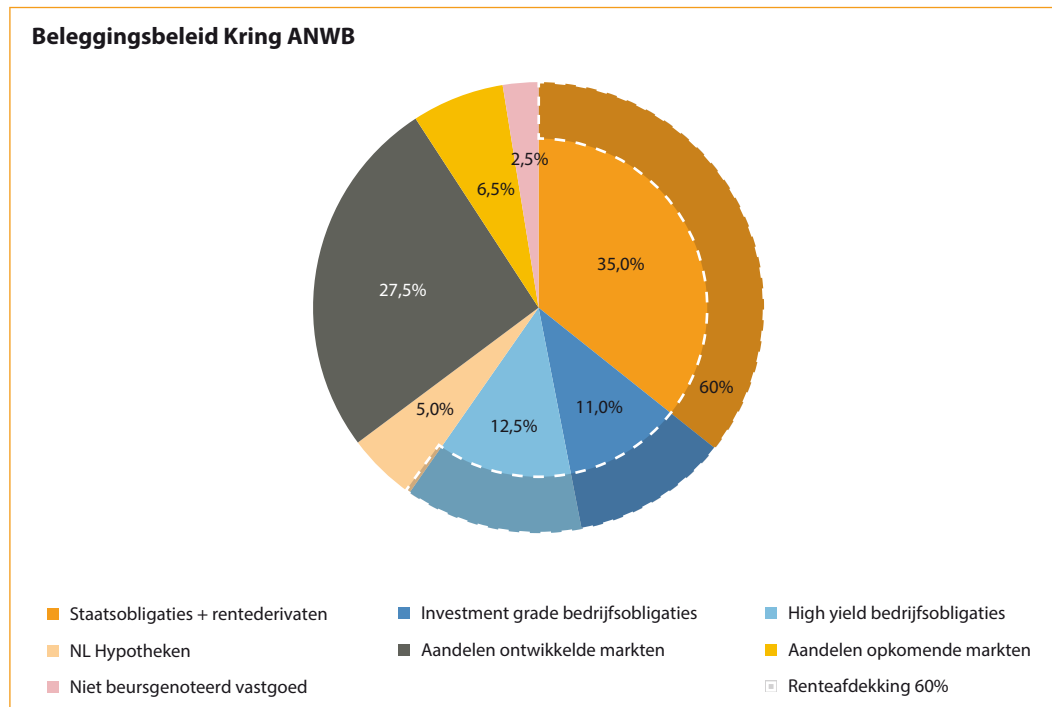
3.20.3 Beleggingen

De hoofddoelstelling van het beleggingsbeleid is het op lange termijn realiseren van een zo hoog mogelijk rendement, rekening houdend met de lange en korte termijn risicohouding van de kring, alsmede met de verplichtingenstructuur.

Het bestuur heeft voor 2023 de uitkomsten van ALM-studie 2022 als uitgangspunt genomen voor het strategische beleid van Collectiviteitkring ANWB. Concreet betekent dit een verdeling naar de matchingportefeuille van 40% en naar de returnportefeuille van 60%. Het renterisico wordt 60% afgedekt op marktwaarde. De strategische beleggingsmix is in 2023 aangepast (SAA 2023), waarbij de categorie emerging markets debt geen onderdeel uitmaakt van de strategische portefeuille.

In 2023 is het NT ESG Leaders aandelenmandaat beëindigd en omgezet naar een belegging in het NT PAB+ fonds. Hiermee is het gehele deel aandelen ontwikkelde markten belegd in dit fonds.

In onderstaande figuur wordt de strategische verdeling naar beleggingscategorieën weergegeven.

Beleggingsrendementen

Het belegd vermogen is vanaf 31 december 2022 gestegen van circa 1.423 miljoen euro 1.582 miljoen eur 31 december 2023. Het rendement op de portefeuille over 2023 bedraagt 10,9%. Hiermee is het rendement lager dan de vastgestelde benchmark (11,1%). De return portefeuille heeft een rendement van 13,3% behaald (ten opzichte van het benchmarkrendement van 12,9%) en de matchingportefeuille een rendement van 7,3% (ten opzichte van het benchmarkrendement van 8,0%).

Het positieve rendement van de matchingportefeuille werd met name veroorzaakt door de gedaalde rente. Als de rente daalt, neemt de waarde van vastrentende waarden toe. De benchmark voor hypotheekrentes is gebaseerd op staatsobligaties en is, door de daling van de rente aan het eind van het jaar, aanzienlijk gestegen. Dit wordt niet gereflecteerd in de hypotheekrentes, waardoor hypotheekrentes een underperformance laten zien.

Afgezien van niet beursgenoteerd vastgoed, waarbinnen herwaardering heeft plaatsgevonden, was het rendement van de beleggingscategorieën binnen de return portefeuille positief. Binnen aandelen was vooral het rendement op aandelen ontwikkelde markten positief en met name de IT sector droeg hier in het eerste halfjaar aan bij.

Daarnaast heeft de verwachting omtrent renteverlagingen een positieve bijdrage gehad. Dalende rente heeft een positieve invloed op de verdiscontering van toekomstige winsten en dus op koersen. De aandelenbeleggingen worden beheerd volgens ESG benchmarks. Vergeleken met de grijze indices presteerde de groene benchmark voor ontwikkelde landen afgelopen jaar beter en voor opkomende markten slechter.

Hoogrentende obligaties lieten een positief absoluut rendement zien, maar relatief gezien presteerden ze slechter dan de benchmark. Investment grade global bedrijfsobligaties lieten een positief rendement zien, dat hoger was dan dat van de benchmark. Niet-beursgenoteerd onroerend behaalde een negatief rendement, dat lager lag dan de benchmark.

	YTD PF	YTD BM	Marktwaaarde 2023		Marktwaaarde 2022	
			in € 1.000	in %	in € 1.000	in %
Discretionaire LDI portefeuille	8,2	–	548.010	34,6	453.196	31,8
Nederlandse Hypotheken	1,7	7,6	80.818	5,1	79.446	5,6
Totaal matching (geschaald naar assets)	7,3	8,0	628.828	39,7	532.642	37,4
Bedrijfsobligaties	7,1	5,9	173.684	11,0	171.074	12,0
Hoogrentende obligaties	8,2	9,3	193.359	12,2	202.001	14,2
Aandelen	18,3	17,5	533.761	33,7	482.916	33,9
Vastgoed	-7,1	-6,1	47.192	3,0	12.271	0,9
Valutaderivaten	0,3	0,3	5.515	0,3	22.025	1,5
Totaal return	13,3	12,9	953.511	60,3	890.287	62,6
(Bijdrage) overig effect	0,0	–	0	0,0	0	0,0
Totaal	10,9	11,1	1.582.339	100,0	1.422.929	100,0

PF = portefeuille

BM = benchmark

Het renterisico wordt strategisch voor 60% afgedekt. Ex post was het renteafdekkingspercentage eind 2023 (over laatste 12 maanden) ca 59,3% wanneer alle effecten worden beschouwd. Dit betekent naast rente-effecten ook spreadeffecten a.g.v. het gebruik van spreadproducten zoals bedrijfsobligaties en hypotheke voor de renteafdekking. Het rendement op deze producten wordt, naast door rentewijzigingen, beïnvloed door andere factoren zoals het verschil in rente vergeleken met de swaprente. Afwijkingen ex-post ten opzichte van de strategische renteafdekking zijn mogelijk door praktische uitvoering, spreadeffecten en afdekking per looptijd.

3.20.4 Kosten

In 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen Uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin zijn de pensioenfondsen opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren. Deze kosten moesten naar de mening van de Pensioenfederatie volledig bekend zijn binnen het pensioenfonds en beschikbaar zijn voor deelnemers, De Nationale APF onderschrijft deze mening.

Kosten van het vermogensbeheer

In onderstaand schema zijn de totale kosten van het vermogensbeheer per beleggingscategorie (asset class) geaggregeerd in tabelvorm, evenals het gehanteerde gemiddeld belegd vermogen.

Kengetallen	Gemiddeld belegd vermogen (EUR)	Totale Beheer- kosten		Transactie- kosten (%)		Totaal (EUR)	Totaal (%)
Vastrentende waarden	922.321	2.179	0,24	582	0,06	2.761	0,30
Aandelen	504.174	441	0,09	379	0,08	820	0,16
Vastgoed	39.945	170	0,43	4	0,01	174	0,44
Derivaten (rente en valutaoverlay)	-12.092	0	0,00	209	1,73	209	1,73
Liquide middelen	13.654	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Niet asset gerelateerd		1.013	0,00	0	0,00	1.013	0,00
Totaal	1.468.002	3.803	0,26	1.174	0,08	4.977	0,34

De totale kosten vermogensbeheer zijn 0,34%. Dit bestaat uit 0,26% beheerkosten en 0,08% transactiekosten.

In de jaarrekening zijn alleen de direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. In bovenstaand overzicht zijn ook de niet direct in rekening gebrachte kosten verantwoord. Van de totale beheerskosten is € 2.887K direct in rekening gebracht en verantwoord in de jaarrekening.

Het bestuur vindt lage beleggingskosten belangrijk. In de beleggingsovertuigingen van DNAPF is dat ook opgenomen. Beleggingskosten worden dan ook meegewogen in iedere beslissing rondom wijzigingen in de beleggingsportefeuille. Daarbij zijn lage beleggingskosten ook weer geen doel op zich, maar worden beleggingskosten altijd gezien in verhouding tot het verwachte risico en rendement.

De totale vermogensbeheerkosten zijn in absolute zin gedaald naar € 4.977K in 2023. Gerelateerd aan het gemiddeld belegd vermogen zijn de kosten ook gedaald van 0,38% naar 0,34%. We vinden dat de relatieve hoogte van de vermogensbeheerkosten past bij het beleid dat we voeren.

Transactiekosten

Transactiekosten houden verband met de aan- of verkoop van beleggingsfondsen, individuele beleggingstitels en/of derivaten. De transactiekosten zijn uitgesplitst naar directe en indirecte kosten binnen de beleggingscategorieën. De kosten zijn zowel absoluut als in percentage van het totaal uitgedrukt.

	Direct	Indirect	2023	Totaal
Vastrentende waarden	578	4	582	49,6%
Aandelen	208	171	379	32,3%
Vastgoed	0	4	4	0,3%
Derivaten	209	0	209	17,8%
Totale transactiekosten (EUR)	995	179	1.174	100,0%

De totale transactiekosten zijn 0,08% (2022: 0,14%) van het gemiddeld belegd vermogen. De transactiekosten zijn in relatieve zin gedaald. Door de beperkte rentebewegingen zijn minder transacties uitgevoerd binnen vooral de LDI portefeuille. In het vierde kwartaal is de portefeuille in lijn gebracht met de nieuwe strategische wegingen. Er heeft een transitie plaatsgevonden waarbij uit de categorie Emerging Markets Debt is gestapt. Daarnaast heeft een transitie plaatsgevonden vanuit het NT mandaat naar het NT PAB+ fonds.

Uitvoeringskosten

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening. De vermelde bedragen sluiten aan op de bedragen die zijn vermeld in de jaarrekening. Voor de specificatie van de pensioenuitvoeringskosten wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten zoals opgenomen in dit jaarverslag.

	2023		2022	
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	Totaal	In euro per deelnemer	Totaal	In euro per deelnemer
Administratiekosten	994	151	850	134
Governancekosten	353	54	420	66
Advies en Overige kosten	129	20	178	28
	1.476	225	1.448	228

De uitvoeringskosten zijn zeer licht gedaald van 228 euro per deelnemer in 2022 naar 225 euro per deelnemer in 2023. De administratiekosten zijn gestegen door de indexatie van de tarieven die in rekening worden gebracht voor de administratie- en governancekosten en de toename van het aantal deelnemers. Ondanks de indexatie van de tarieven zijn de governancekosten echter gedaald omdat de doorberekening van een deel van de kosten aan vermogensbeheer gunstiger uitpakt dan in 2022. De advies- en overige kosten zijn behoorlijk gedaald. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2022 een ALM-studie en de impact van de nieuwe Prognosetafel en ervaringssterfte is uitgevoerd terwijl die in 2023 niet hebben plaatsgevonden.

Vergelijking kostenniveau's

DNAPF heeft in 2023 op basis van de gepubliceerde jaargegevens van pensioenfondsen over 2022 gekeken hoe het kostenniveau van de kring zich verhoudt tot het kostenniveau in de markt. De gegevens zijn namelijk niet eerder bekend dan na publicatie van de jaarverslagen van de pensioenfondsen. Hierbij is indicatief gekeken naar het gemiddelde kostenniveau van pensioenfondsen van vergelijkbare omvang in 2022. Uitgaande van relatief stabiele kosten is deze vergelijking nuttig.

Ten aanzien van de uitvoeringskosten is voor het jaar 2023 te constateren dat het kostenniveau van Kring ANWB wederom ruimschoots lager lag dan het gemiddelde van de kosten per deelnemer bij pensioenfondsen van vergelijkbare omvang in 2022. De gemiddelde uitvoeringskosten van de fondsen met een aantal deelnemers tussen de 1.000 en 10.000 lag in 2022 op 457 euro per deelnemer. Kring ANWB zit dus zowel in 2023 als in 2022 ruim onder dit gemiddelde. Voor Kring ANWB liggen de uitvoeringskosten per deelnemer net iets boven het niveau van het gemiddelde van de kosten per deelnemer bij pensioenfondsen in de categorie van 10.000 – 100.000 deelnemers (gemiddeld 217 euro per deelnemer). In Kring ANWB worden vier pensioenregelingen uitgevoerd, wat meer is dan een gemiddeld pensioenfonds uitvoert. Kring ANWB kent nog een aantal afwijkende pensioensoorten uit overgangsbepalingen en wijkt daarmee niet af van de markt. De dienstverlening richting deelnemers is vooral digitaal, maar er is tevens een klantenservice beschikbaar voor vragen per mail of telefoon. De dienstverlening die DNAPF afneemt van de pensioenadministrateur is dezelfde die de pensioenadministrateur aan de meeste andere klanten biedt. Daarmee werkt de kring op een vergelijkbaar serviceniveau en met een vergelijkbare kwaliteit als een gemiddeld pensioenfonds van vergelijkbare omvang. Het bestuur constateert en is content met het feit dat de kring dezelfde service kan verlenen tegen veel lagere kosten dan vergelijkbare pensioenfondsen. Het is de intentie van het bestuur om de kosten op een relatief laag niveau te houden. Dit zal in de komende jaren een uitdaging zijn omdat we merken dat de kosten, structureel of eenmalig, stijgen door wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder de overgang naar een nieuw pensioenstelsel en de steeds hogere eisen die vanuit onze toezichthouders worden gesteld.

Voor wat betreft de kosten van vermogensbeheer geldt dat het kostenniveau van Kring ANWB met betrekking tot de beheerskosten en de transactiekosten in 2023 lager ligt dan het gemiddelde bij pensioenfondsen van dezelfde omvang in 2022. Vooral de beheerskosten zijn behoorlijk lager dan het gemiddelde bij pensioenfondsen met een vergelijkbare omvang. Er heeft in 2023 een transitie uit EMD plaatsgevonden maar dit heeft niet tot bijzondere invloed geleid op de transactiekosten. De gemiddelde kosten voor fondsen met een vermogen tussen 1 miljard en 10 miljard euro bedroegen 0,42% aan beheerskosten en 0,11% aan transactiekosten in 2022.

3.20.5 Verwachte ontwikkelingen Kring ANWB

De oorlog tussen Rusland en Oekraïne duurt inmiddels ruim twee jaar en blijft invloed uitoefenen op de economische en financiële markten. Op dit moment zijn er nog geen directe gevolgen voor deelnemers of het fonds. Het fonds heeft geen pensioengerechtigden die wonen in deze landen. De kring belegt wel in deze landen. Vanaf eind februari 2022 mag er niet meer gehandeld worden in deze stukken en is de waarde nagenoeg nihil. In oktober van 2023 is daar de oorlog in Gaza bijgekomen. De aandacht voor de financiële positie blijft daarom onverminderd groot.

Voor 2024 is evenals in 2023 de vaste premie voldoende voor de beoogde pensioenopbouw van 1,875%. Een extra bijdrage vanuit de werkgevers is om die reden niet noodzakelijk.

Het Fonds en betrokken partijen bij Kring ANWB zijn in gesprek over de mogelijkheden met betrekking tot de transitie naar het nieuwe stelsel. In de eerste kwartaal van 2023 heeft een Risicopreferentie onderzoek onder de deelnemers van Kring ANWB plaats gevonden. Het onderzoek geeft aan hoe gedacht wordt over risico in relatie tot pensioen. Maar ook hoeveel waarde wordt gehecht aan het delen van risico's met andere deelnemers, en het kunnen maken van keuzes over pensioen. De resultaten van het onderzoek worden meegenomen in de besluitvorming over een nieuwe pensioenregeling binnen de Wet toekomst pensioenen door de sociale partners. De sociale partners hebben gekozen voor de Solidaire Premiereregeling. Het pensioenfonds gebruikt de uitkomsten om een beleid te maken dat aansluit bij de gewenste mate van risico.

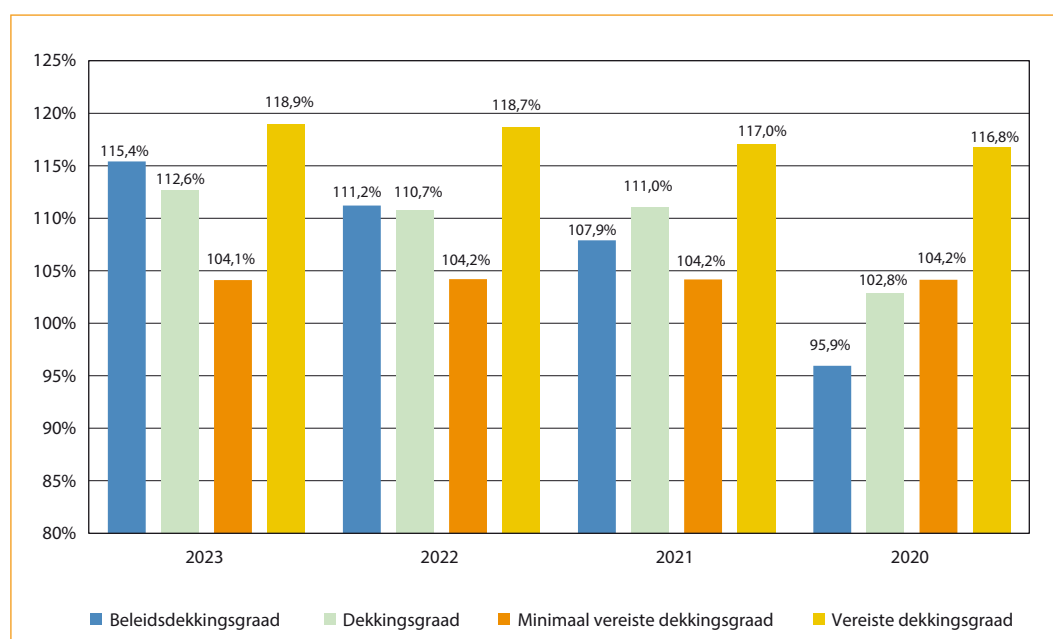
Heel 2024 zal in het teken staan van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Sociale partners moeten voor 1 januari 2025 een transitieplan aanleveren aan De Nationale APF. In het transitieplan leggen de sociale partners de keuzes, overwegingen en berekeningen die ten grondslag liggen aan de wijziging van de pensioenovereenkomst en de wijze waarop wordt omgegaan met opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten vast, alsmede de verantwoording waarom sprake is van een evenwichtige transitie.

Daarnaast wordt in 2024 opnieuw een eigen risicobeoordeling uitgevoerd. Deze geeft inzicht in de materiële risico's en de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van Kring ANWB en de pensioenen van deelnemers, hetgeen van belang is voor de inrichting van het risicobeheer.

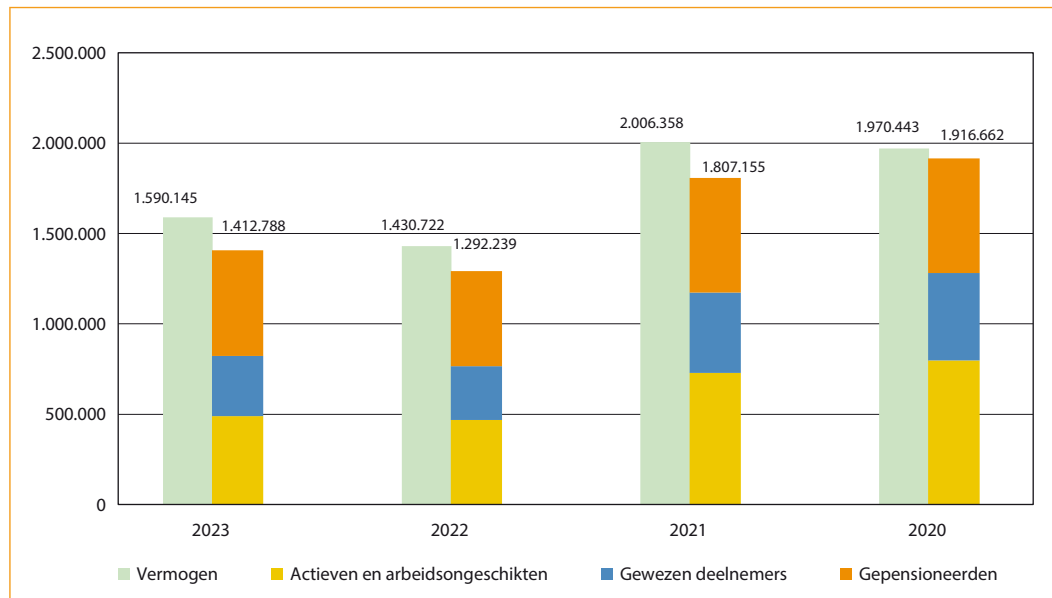
3.20.6 Actuariële paragraaf

Financiële positie

De dekkingsgraad is in het boekjaar gestegen van 110,7% ultimo 2022 naar 112,6% ultimo 2023. De beleidsdekkingsgraad van de kring steeg in 2023 van 111,2% naar 115,4%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2023 is daarmee lager dan de vereiste dekkingsgraad van 118,9%. Hierdoor is de financiële positie niet toereikend. Onderstaande grafiek toont de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad over de afgelopen jaren.

De volgende grafiek toont het vermogen en de technische voorziening over de afgelopen jaren.

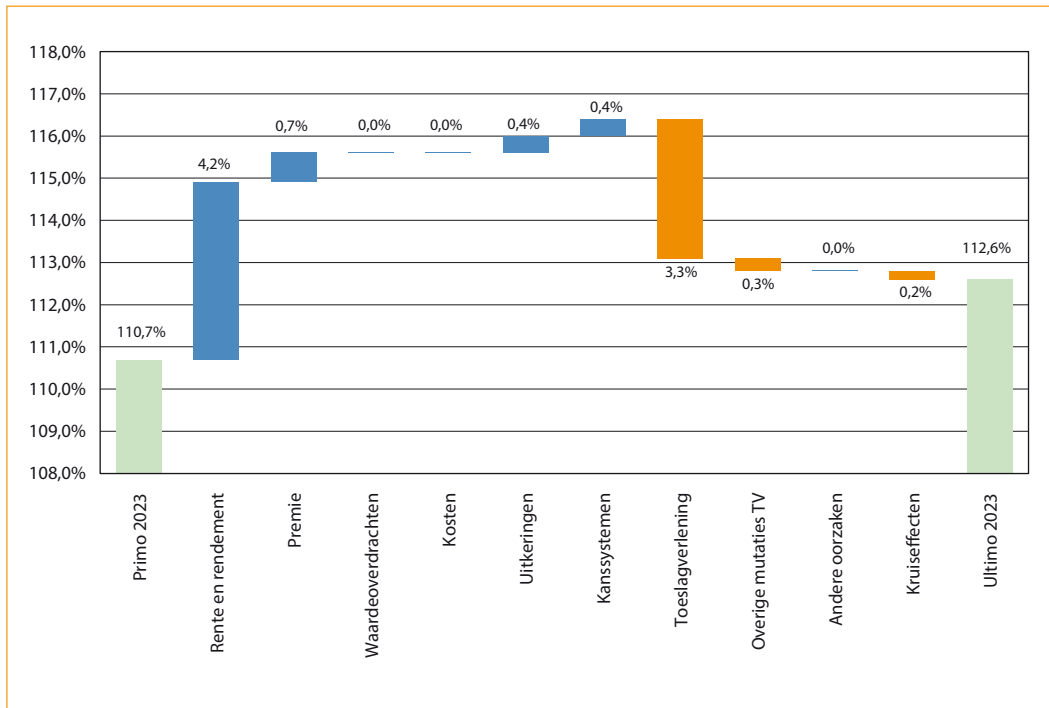

Herstelplan

De kring heeft in 2023 een herstelplan ingediend bij DNB, dat aantoont dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van 10 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2023 een beleidsdekkingsgraad van 112,1% en de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 115,4% ligt hoger. De kring heeft in het eerste kwartaal van 2024 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt ook dat de kring naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn herstelt naar de vereiste dekkingsgraad.

Analyse van het resultaat

In 2023 is er een positief resultaat van 38.874 behaald (2022: 60.720 negatief). De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak ¹⁾.

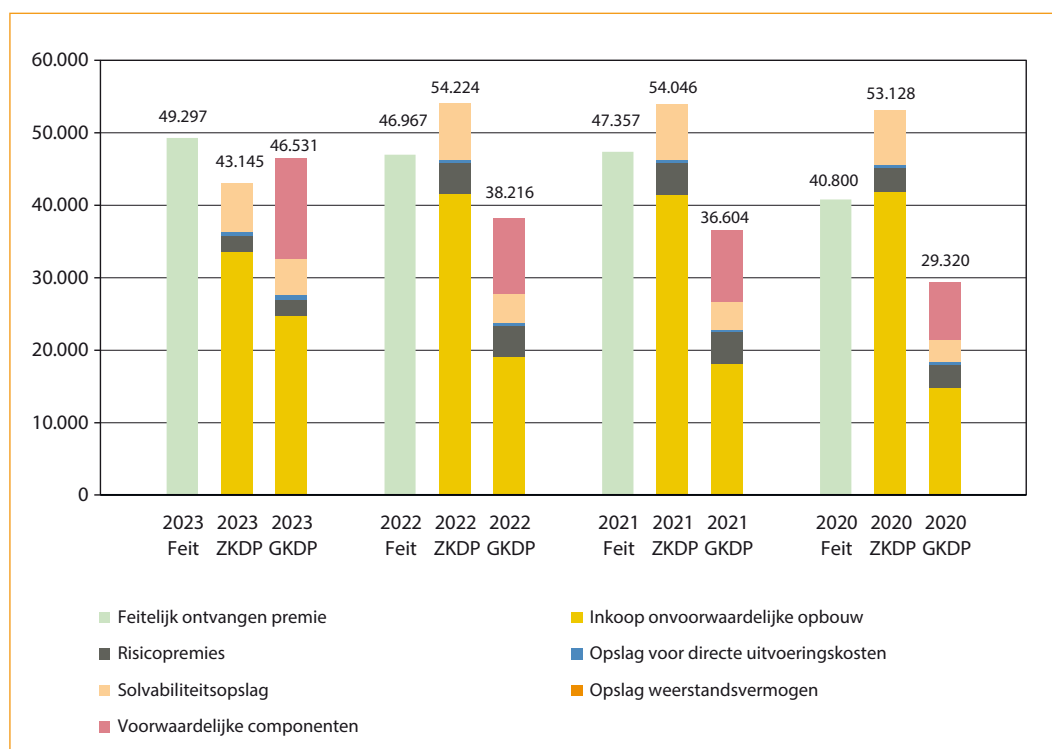
Onder de post "Toeslagverlening" is het effect van de toeslagverlening zichtbaar die per 1 januari 2024 is toegekend. Voor de vaststelling van de hoogte van de toeslagverlening is gebruik gemaakt van de versoepelde toeslagregels die per 1 juli 2022 waren ingevoerd en later zijn verlengd tot 1 januari 2024.

1) De splitsing naar de verschillende mutatie-oorzaken volgt, met uitzondering van de post "kruiseffecten", de DNB-jaarstaat J605. De post "kruiseffecten" is aanvullend opgenomen en betreft de saldogpost. Voor de overige procentuele resultaten geldt dat deze individueel berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2023 is conform fondsbeleid vastgesteld op basis van de gedempte kostendekkende premie, rekening houdend met verwacht rendement. gedempte kostendekkende premie bedraagt 46.531. De feitelijke premie is met 49.297 toereikend.

De feitelijke premie (Feit), de zuivere kostendekkende premie (ZKDP) en de gedempte kostendekkende premie (GKDP) worden in onderstaande grafiek weergegeven. Hierbij zijn de zuivere en de gedempte kostendekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet. De component "opslag voorwaardelijke onderdelen" in de gedempte premie betreft de verplichte opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagen waarmee rekening dient te worden gehouden bij premiestelling op basis van verwacht rendement.

In de volgende tabel tonen we de premiedekkingsgraad. Er is sprake van een positief effect op de financiële positie van de kring, indien de premiedekkingsgraad primo boekjaar hoger is dan de dekkingsgraad primo boekjaar. Als de premiedekkingsgraad lager is heeft dit een negatief effect op de financiële positie van de kring. Zoals uit de tabel valt op te maken heeft de opbouw in 2023 een positief effect gehad op de financiële positie van de kring van 0,7%-punt.

	2023	2022	2021	2020
Dekkingsgraad primo boekjaar	110,7%	111,0%	102,8%	101,6%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	135,9%	101,2%	102,2%	89,3%
Impact opbouw op dekkingsgraad	0,7%	-0,2%	0,0%	-0,3%

Oordeel certificerend actuaris

In zijn actuariële verklaring heeft de certificerend actuaris geoordeeld dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

Kring M	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 1 januari 2023	3.761	7.985	2.592	14.338
Mutaties door:				
in diensttredingen	1.064	0	0	1.064
Ontslag met premievrije aanspraak	-881	881	0	0
Waardeoverdracht	0	-326	0	-326
Ingang pensioen	-61	-98	211	52
Overlijden	-5	-7	-93	-105
Afkoop	0	0	-20	-20
Andere oorzaken	9	-127	-8	-126
Mutaties per saldo	126	323	90	539
Stand per 31 december 2023	3.887	8.308	2.682	14.877

De Actieve deelnemers bevatten 199 deelnemers met (gedeeltelijke) premievrijstelling

Kring M Specificatie pensioengerechtigden

	2023	2022
Ouderdomspensioen	2.113	2.045
Nabestaandenpensioen	541	516
Wezenpensioen	28	31
Totaal	2.682	2.592

3.21 Verslag Belanghebbendenorgaan Kring ANWB

Rol Belanghebbendenorgaan (BO)

Het BO heeft een adviesfunctie richting het bestuur en geeft jaarlijks een oordeel over de uitvoering van het beleid en kent ook een aantal goedkeuringsrechten met betrekking tot het te voeren beleid binnen de eigen Kring, zoals vastgelegd in het BO-reglement. Dit betreft onder meer de premiestelling, het strategisch beleggingsbeleid, de vaststelling van herstelplannen, de jaarbegroting en eventuele vermindering van pensioenrechten- en aanspraken. Verder participeert het BO in het overleg met het bestuur over de doelstellingen, beleidsuitgangspunten en risicohouding van de kring.

Het BO streeft er naar om de scheiding van de rollen tussen het bestuur en het BO zuiver te houden. Het bestuur bestuurt en komt met voorgenomen besluiten en het BO geeft daarop haar advies of goedkeuring. De dialoog en samenwerking met het bestuur heeft het BO in 2022 als prettig en constructief ervaren, waarbij wel een toenemende druk op de DNAPF organisatie en bestuur merkbaar is in het licht van de voorbereiding op het Wet Toekomst Pensioenen.

Samenstelling Belanghebbendenorgaan

Het Belanghebbendenorgaan (BO) fungeert in de volgende samenstelling:

Namens	Naam	Rol	Leeftijd	M/V
Werkgever	E.A. van der Velde	Voorzitter	40 jaar	V
Werkgever	E.A. Benschop	Secretaris (vanaf april 2023)	56 jaar	M
Werkgever	F. Fischer (vanaf 26-10-2022)		51 jaar	M
Deelnemers	J.P. Rijnveld	Secretaris (tot 1 april 2023)	61 jaar	M
Deelnemers	J. IJsselstijn	(vanaf 3 april 2023)	39 jaar	M
Deelnemers	N.D. Vijselaar		39 jaar	V
Gepensioneerden	G.J.J.M. Nollen		72 jaar	M

Behandelde onderwerpen

Het BO heeft in 2023 zowel formeel als informeel vergaderd waaronder in formele setting ook met het bestuur. Tevens zijn er in 2023 extra vergaderingen geweest met een afvaardiging van het uitvoerend bestuur en de werkgevers in het kader van de voorbereiding op het Wet Toekomst Pensioenen. Zoals in eerdere jaren hebben we een aantal vaste onderwerpen in ons oordeel over de uitvoering van het beleid door het bestuur over 2023 meegenomen te weten: Strategie, Pensioenregeling en WTP, Pensioenuitvoering inclusief uitbesteding en communicatie, Vermogensbeheer, Risicomanagement en Audit en AO IC.

Ten behoeve van ons oordeel hebben we kennis genomen van het concept jaarverslag, het verslag van het NUB, rapportages accountant en certificerend actuaire en de kwartaalrapportages van de sleutelfunctiehouders en van uitbestede partijen GSAM en AZL. Tevens hebben we de in 2023 tijdens onze BO vergaderingen behandelde onderwerpen meegenomen, zoals premie- en indexatiebesluiten en voortgangsrapportages van de uitbestede partijen AZL en Goldman Sachs. We hebben de resultaten van onze oordeelswerkzaamheden in een detailverslag gedeeld met het bestuur. In dit jaarverslag is onze samenvattende conclusie opgenomen.

Conclusie

Het BO dankt het bestuur voor de inspanningen die zij hebben geleverd om uitvoering te geven aan het beleid. We zien dat op de meeste onderwerpen het beleid is voortgezet en enkele beleidsonderwerpen zijn vernieuwd. Er is tevens door het bestuur aandacht geschonken aan de samenwerking met en de monitoring op de uitbestedingspartners.

Het BO is dan ook overwegend positief over het gevoerde beleid op de onderwerpen die we voor het oordeel hebben beschouwd, waarbij Audit wat ons betreft een aandachtspunt blijft. In termen van opzet en bestaan ziet het beleidsonderwerp Audit er volwassen

uit, maar de effectiviteit, de werking, kan beter. We benadrukken het belang van het laten uitvoeren van “full” audits en het tijdig opvolgen van bevindingen.

In algemene zin realiseert het BO zich dat het WTP traject geen eenvoudige opgave is en dat er Nederland breed in pensioenland hierdoor risico's spelen, zoals gebrek aan rekencapaciteit en administratieve uitdagingen. Niettemin maakt dat het nog belangrijker tijdigheid en zorgvuldigheid te betrachten bij besluitvorming en het borgen van een evenwichtige belangenafweging daarbij. Voor ons als BO blijft het belangrijk voldoende tijd en gelegenheid te nemen en te krijgen om de evenwichtigheid te kunnen beoordelen bij belangrijke besluitvormingsdocumenten, die van invloed zijn op bijvoorbeeld invaarbesluiten en reservetoedeling waarop het BO in een latere fase goedkeuring moet geven. De planning moet hierin voorzien zodat eventuele risico's of dilemma's tijdig bespreekbaar gemaakt kunnen worden en (alternatieve) oplossingsrichtingen nog onderzocht kunnen worden. Het BO draagt daarmee graag samen met het bestuur bij aan een robuuste WTP inrichting en uitvoering in de toekomst.

Aansluitend op onze conclusie vorig jaar hebben we de druk verder zien toenemen op de organisatie en met name op het bestuursbureau, om de nodige aandacht te geven aan strategie en acquisitie, WTP en daarbovenop het soepel blijven laten verlopen van de dagelijkse operatie en het blijven voldoen aan veranderende wet- en regelgeving. Het BO juicht toe dat in 2024 is besloten tot belangrijke opschaling van het bestuursbureau om aan de uitdagingen op genoemde gebieden het hoofd te bieden. Het BO adviseert het bestuur in de komende periode goed te monitoren dat deze uitbreiding ook tot de beoogde verbeteringen leidt.

Reactie bestuur

Het bestuur heeft met waardering kennis genomen van het verslag van het belanghebbendenorgaan Kring ANWB. Wij zijn verheugd over het positieve oordeel van het belanghebbendenorgaan over de wijze waarop het bestuur in 2023 uitvoering heeft gegeven aan het beleid.

Wat betreft het door het BO benoemde aandachtspunt audit, heeft het bestuur begrip voor de gemaakte opmerkingen. Hier zal in de komende periode dan ook aandacht voor zijn. Verder herkent het bestuur de door het BO genoemde knelpunten over de transitie naar de Wtp. Het tijdsbestek en de planning zijn strak. Het bestuur zorgt ervoor dat, in nauwe samenwerking met alle betrokken partijen in deze transitie, het BO haar rol goed kan uitvoeren. En om die toekomstige uitdagingen aan te kunnen gaan, is in het verslagjaar gestart met het uitbreiden van de organisatie van het fonds. En ook in 2024 gaan we hier verder mee door.

Het bestuur bedankt het belanghebbendenorgaan voor de grote betrokkenheid en de goede samenwerking in 2023 en ziet ernaar uit om deze te blijven voortzetten.

3.22 Toekomstvisie

De APF, wij brengen het samen.

De komende jaren staan vooral in het teken van de migratie naar het nieuwe pensioenstelsel.

In 2024 is de uitdaging het opstellen van de transitieplannen. Keuzes die voor deze plannen moeten worden gemaakt, liggen primair bij sociale partners. Als pensioenfonds zijn wij soms ondersteunend en soms kaderstellend, bijvoorbeeld bij het bepalen van de risicohouding en het beleggingsbeleid.

In de praktijk is er sprake van een intensieve samenwerking met de sociale partners. Passend bij de aard van een algemeen pensioenfonds, hebben wij te maken met een groot aantal overlegtafels. Regievoering en kaderstelling vanuit De nationale APF is daarom noodzakelijk en hier wordt volop in geïnvesteerd.

Naarmate de plannen concreter worden, zal het belang van communicatie met de deelnemers navenant toenemen.

Het nieuwe stelsel kan gemakkelijk leiden tot nieuwe pensioenmythes, die de deelnemers ongerust maken. Ik heb straks een eigen pensioenvermogen, kan dat vermogen opraken en ontvang ik dan geen pensioen meer? Gaat het pensioen niet te beweeglijk worden, weet ik nog waar ik aan toe ben? Zijn mijn nabestaanden nog steeds goed verzekerd?

Met gerichte campagnes, die wij vormgeven samen met onze Belanghebbendenorganen en de bij ons aangesloten werkgevers, gaan we de mythes te lijf. We willen een goede start maken met het nieuwe stelsel; we vinden het belangrijk dat deelnemers straks weten wat er gaat veranderen en wat dat van hun vraagt, maar ook wat er behouden blijft vanuit het huidige stelsel. Met vertrouwen de overstap maken naar het nieuwe stelsel, met behulp van tijdige en evenwichtige communicatie, inclusief de mogelijkheid tot persoonlijke interactie, dát is onze inzet!

De komende jaren gaan ook veel vragen van onze strategische partners AZL en GSAM. De IT-systemen worden voorbereid op de nieuwe wettelijke regels. De uitvoering moet gaan werken met persoonlijke pensioenvermogens. Meer dan ooit is het van belang dat deelnemers goed worden begeleid bij het gebruiken van de keuzeoptyies in de regelingen. In samenwerking met onze fiduciair GSAM zal het straks ook onder WTP mogelijk zijn om een robuuste beleggingsportefeuille vorm te geven met o.a. illiquide categorieën, waarmee interessante diversificatie en risicopremies kunnen worden verdiend.

In 2023 hebben we geen melding kunnen maken van nieuwe aansluitingen bij De Nationale APF.

We zien wel dat de afronding van de WTP heeft geleid tot een nieuwe dynamiek in de markt.

Veel partijen hebben de strategische keuze gemaakt om op korte termijn de overstap te maken naar een nieuwe uitvoerder en vervolgens vanuit die nieuwe positie de stap naar het nieuwe pensioenstelsel te maken. Gelet op de beschikbare tijd tot 1 januari 2028, betekent dit dat er op korte termijn besluiten worden genomen. We verwachten dan ook dat in de komende jaren een behoorlijk aantal partijen de stap naar een APF zal gaan maken. Om hierop in te spelen, hebben wij onze (acquisitie) organisatie versterkt.

Nu er meer duidelijkheid is, zowel vanuit de wetgeving als vanuit het product dat wij samen met onze partners kunnen aanbieden, zijn de gesprekken veel concreter. In onze propositie is zeggenschap voor de klanten een onderscheidend aspect. Er kunnen knopen worden doorgehakt! Wat resulteert is een degelijk, herkenbaar product, goede begeleiding en ontzorging van belanghebbenden en tegelijk behoud van zeggenschap. Wij brengen het graag samen, voor zowel onze huidige als nieuwe deelnemers!

Amsterdam, vastgesteld 20 juni 2024

Margreet Teunissen
(voorzitter)

Vacant

Mirja Constandse

Michael Langendoen

Jeppe Machielsen

Bart Onkenhout

4. Verslag intern toezicht

4.1 Inleiding

Het niet-uitvoerend bestuur geeft met dit verslag inzicht in zijn werkzaamheden en observaties met betrekking tot het verslagjaar 2023 en legt hiermee verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden. Voorafgaand aan elk jaar stelt het niet-uitvoerend bestuur een apart jaarplan op. In dit plan zijn onder meer de onderwerpen opgenomen waaraan het niet-uitvoerend bestuur specifieke aandacht zal geven in het desbetreffende jaar. Voor 2023 lag de focus op de Wet Toekomst Pensioenen, de strategische positie van De Nationale APF, de kwaliteit van de dienstverlening voor deelnemers, duurzaam beleggen en de beleidsuitvoering door het uitvoerend bestuur en monitoring jaarplannen van het uitvoerend bestuur.

In dit verslag wordt ingegaan op de volgende onderwerpen:

1. De taken en rollen van het intern toezicht;
2. De gehanteerde werkwijze;
3. De observaties met betrekking tot het verslagjaar 2023.

4.2 Taken en rollen intern toezicht

De niet-uitvoerende bestuurders hebben naast bestuurstaken (opgenomen in het jaarplan van het hele bestuur) ook het intern toezicht onder hun hoede waar dit jaarplan op toeziet. Dit laatste omvat onder meer het toezicht op de voorbereiding van en uitvoering van het beleid door de uitvoerende bestuurders en de algemene zaken van De Nationale APF. Verder richt het toezicht zich ook op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. De niet-uitvoerende bestuurders staan de uitvoerende bestuurders met raad terzijde.

De toezichttaken van de niet-uitvoerende bestuurders maken deel uit van hun integrale bestuursstaak. Twee leden van de niet-uitvoerend bestuurders hebben zitting in de internal audit commissie die onder leiding staat van de onafhankelijk sleutelfunctiehouder Interne audit. Deze commissie stelt een apart jaarplan op en voert elk jaar een aantal audits en/of quick reviews uit.

Bij het uitvoeren van de taken nemen de niet-uitvoerende bestuurders de Code Pensioenfondsen en de toezichtscade van de VITP (Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector in acht). De toezichtscade van de VITP voor het laatste jaar omdat alle toezichtspunten nu in de Code Pensioenfondsen zijn verankerd. Verder stellen zij zich onafhankelijk op om belangentegenstellingen te voorkomen en gaan de niet-uitvoerende bestuurders de dialoog aan met de uitvoerende bestuurders om het vereiste inzicht te verkrijgen voor goed toezicht.

4.3 De gehanteerde werkwijze

Het niet-uitvoerend bestuur vergadert enkele keren per jaar separaat van de uitvoerende bestuurders. Daarnaast is het niet-uitvoerend bestuur formeel eenmaal per jaar aanwezig bij een vergadering van de belanghebbendenorganen van de verschillende kringen die bij De Nationale APF zijn aangesloten, alsmede de vergadering van belanghebbendenorganen (hierna: VBO).

De leden van het niet-uitvoerend bestuur houden allen individueel en tezamen toezicht op het geheel. Daarnaast heeft het niet-uitvoerend bestuur verschillende aandachtsgebieden verdeeld onder de leden om op een efficiënte manier de toezichtstaken te

kunnen uitoefenen. Er is sprake van een constructieve samenwerking binnen het niet-uitvoerend bestuur en het bestuur als geheel. Door middel van de opvolging die het niet-uitvoerend bestuur geeft aan het eigen jaarplan, inclusief de bijbehorende jaarplanning, borgt het niet-uitvoerend bestuur dat de monitoring van de geformuleerde specifieke aandachtspunten plaatsvindt.

Het niet-uitvoerend bestuur heeft een aantal thema's gedefinieerd waarop zij zich in het verslagjaar heeft gericht, naast de onderwerpen die door DNB zijn geformuleerd in het kader van het toezicht op pensioenfondsen, betreft dit: Wet toekomst pensioen, de strategische positie, de kwaliteit van de dienstverlening voor de deelnemers, duurzaamheid, beleidsuitvoering door het uitvoerend bestuur en de monitoring van het jaarplan van het uitvoerend bestuur.

4.4 De observaties met betrekking tot het verslagjaar 2023

In de navolgende paragrafen zijn observaties weergegeven met betrekking tot in de VITP-code geformuleerde normen voor intern toezicht. Hierbij is waar van toepassing expliciet ingegaan op de door het niet-uitvoerend bestuur gedefinieerde thema's voor het verslagjaar.

– De vaststelling van de missie, visie en strategie van De Nationale APF

Het niet-uitvoerend bestuur is van mening dat het fonds de missie, visie en strategie zorgvuldig heeft vastgesteld. Het bestuur heeft in twee strategische sessies de gewenste propositie bediscussieerd en de businesscase is als onderwerp in de bestuursvergadering besproken en onderwerp van gesprek met de financiers geweest. De uiteindelijke businesscase is gebruikt voor de meerjarenbegroting. Met het oog op de strategie is een meerjarenbegroting vastgesteld die jaarlijks wordt geactualiseerd. De Nationale APF is alle jaren binnen de afgesproken begroting gebleven. Dat geldt ook voor 2023.

Met de oprichtende partijen is sprake van een dubbele relatie. Enerzijds als financiers voor de aanloopverliezen en anderzijds betreft het onze kernuitbesteding. Met de invoering van de Wet Toekomst Pensioenen in zicht en de overname door Goldman Sachs van NN IP (die in Q2 2023 geformaliseerd is) wordt de uitbestedingsrelatie met de oprichters nog belangrijker. Het niet-uitvoerend bestuur richt zich met name op de strategische kant van deze samenwerking en heeft minimaal eens per kwartaal overleg met de oprichters. Het bestuur heeft in 2023 voldoende afstemming gehad met de vertegenwoordigers van sociale partners van de verschillende kringen om duidelijkheid te verkrijgen over de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, van de individuele kringen.

Daarnaast geeft de missie van het fonds de doelstellingen en beleidsuitgangspunten voldoende weer en is de strategie consistent met de missie van het fonds.

Het bestuur houdt bij de totstandkoming en uitvoering van het beleid de consistentie met de strategie, de financiële positie en de risicobereidheid van het fonds in het oog. De communicatie naar de deelnemers van de verschillende kringen beoogt hen hierover een juist beeld te verschaffen.

– De besturing van De Nationale APF

Ten aanzien van de bestuurlijke inrichting van het fonds geldt dat deze doordacht en adequaat is. De keuze voor een onafhankelijk gemengd model met een one tier board is een bewuste geweest. Korte lijnen, een breed gedragen bestuurlijke verantwoordelijkheid met onafhankelijke professionele bestuurders die direct aanspreekbaar zijn voor kringen en potentiële toetreders zijn belangrijke USP's, die bijdragen aan de beoogde en beheerste groeistrategie.

Eind 2022 is binnen het bestuursbureau een projectleider Wet Toekomst Pensioenen aan de slag gegaan. Met input van de projectleider zijn in 2023 de uitvoerend bestuurders gesprekken over de transitie naar de Wet Toekomst Pensioenen gestart met de Belanghebbendenorganen. Dit een roadmap opgeleverd met de te zetten stappen per kring en een planning op hoofdlijnen van de diverse transitie momenten. De werkdruk blijft hoog en wordt gemonitord en met regelmaat besproken binnen het bestuur, de financiers en de VBO. De gesprekken hebben geleid tot het bestuursbesluit tot opschaling met functies voor een sales directeur en medewerkers voor het bestuursbureau. De sales directeur is eind 2023 gestart en functies voor het bestuursbureau worden in 2024 ingevuld.

De benoemingstermijn van een van de uitvoerend bestuurders (vermogensbeheer) eindigde eind 2023; hij is met pensioen gegaan. Daarvoor is in de zomer al een selectietraject gestart en een nieuwe uitvoerend bestuurder geselecteerd, die begin 2024 van start gaat. Dit proces, waarbij de VBO een belangrijke rol heeft, de VBO benoemt, schorst en ontslaat immers bestuurders, is geëvalueerd. Met de VBO zijn afspraken gemaakt voor enkele aanpassingen in het proces bij een volgende vacature in het bestuur. Bij het niet-uitvoerend bestuur kwam eind 2023 ook een vacature (actuarieel), omdat deze niet-uitvoerend bestuurder een andere functie heeft geaccepteerd en dit, voor wat betreft de VTE-score, helaas niet te combineren meer was met de NUB-functie binnen het bestuur van De Nationale APF. Deze vacature zal in 2024 ook worden ingevuld. Over deze functie is het bestuur inmiddels in gesprek met de selectiecommissie van de VBO.

Er is sprake van een duidelijke verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Jaarlijks wordt de begroting beoordeeld en waar nodig of gewenst aangepast. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn in de statuten en reglementen van het fonds vastgelegd. Dit werkt in de praktijk goed. Hetzelfde geldt voor de procedurele inrichting van en verhouding met de belanghebbendenorganen, die worden betrokken bij het beleid. Het bestuur en de belanghebbendenorganen gaan op een transparante wijze en met besef en respect voor een ieders rol met elkaar om. De geschiktheid van de individuele bestuurders en het bestuur als geheel zijn goed op orde. Conform de afspraak dragen de toezichhoudende bestuursleden zorg voor de eigen deskundigheidsbevordering, en volgen bestuursleden daar waar nodig en gewenst opleidingen en cursussen. Als bestuur zijn meerdere kennissessies gehouden.

De bestuurders opereren onafhankelijk en kritisch ten opzichte van elkaar. Ook is er binnen het bestuur voldoende countervailing power ten opzichte van gespecialiseerde partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van de pensioenregeling, mede vanwege het feit dat het bestuur bestaat uit professionals. Iedere bestuursvergadering wordt afgesloten met een evaluatie van de vergadering.

In 2023 heeft de zelfevaluatie plaatsgevonden onder begeleiding van een externe partij. Uit de evaluatie zijn de werkdruk van de uitvoerend bestuurders en de medewerkers van het bestuursbureau als aandachtspunten naar voren gekomen. Het bestuur heeft daarom besloten over te gaan tot opschaling van het bestuursbureau. Daarnaast is uitgebreid gesproken over de business case en de groeiambitie. Beide onderwerpen staan op de agenda van zowel het NUB als het bestuur.

– Invulling IORP2

Reeds bij de start van De Nationale APF is een opzet gekozen waarin het three lines of defence model stevig verankerd is. In de afgelopen jaren is veel aandacht uitgegaan naar de werking hiervan. Het niet-uitvoerend bestuur is van mening dat de implementatie goed is vormgegeven. De tweede lijn voorziet de relevante beleidsstukken van commentaar op het gebied van risicobeheer en het (uitvoerend) bestuur geeft aan op welke wijze zij rekening houdt met dit commentaar. De derde lijn voert daarnaast apart bepaalde onderzoeken uit.

Voor 2023 zijn een audit en een zogenaamde quick review uitgevoerd. De audit had betrekking op de performance van AZL en het proces van het opleveren van UPO's. De quick review gaat over de aanpak van de WTP. Oordeel en bevindingen zijn eerst (voor) besproken met de uitvoerende bestuurders, vervolgens in de auditcommissie en ten slotte in het algemeen bestuur. Daarna zijn de bevindingen gedeeld met de VBO. De VBO heeft ook meermaals aandacht gevraagd voor een analyse van de processen bij AZL. De scope van internal audit zal voor de komende jaren meer gericht zijn op de ondersteuning van het beleid van de APF.

In 2024 zal het bestuur zich gaan richten op DORA (Digital Operational Resilience Act (de DORA verordening is per 17 januari 2023 in werking getreden. Wij hebben tot 17 januari 2025 om compliant te zijn met de verordening), Europese wetgeving met betrekking tot IT/Cyberveiligheid in de hele keten, het proces van het verantwoorden van de beleggingsadministratie en De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), de Europese richtlijn voor duurzaamheidsrapportage.

– De bedrijfsvoering van De Nationale APF

Een beheerste en integere bedrijfsvoering is de basis van goed pensioenfondsbestuur. Hierbij heeft het niet-uitvoerend bestuur in het bijzonder aandacht voor de organisatorische inrichting en of deze in voldoende mate borg staat voor een continu inzicht in en

overzicht van de belangrijkste risico's in hun onderlinge samenhang. Dit geldt ook voor de vraag of het fonds de risico's in voldoende mate beheerst.

In 2023 heeft het fonds voldaan aan de eisen van een beheerste en integere bedrijfsvoering. Er is sprake van een duidelijke en adequate organisatiestructuur waarbij de verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden op orde is. De rapportagelijnen zijn eenduidig en er is een adequaat systeem van informatievoorziening en communicatie ingericht. Daarnaast zijn er maatregelen genomen om te zorgen dat het fonds in overeenstemming handelt met geldende regelgeving. Zowel de certificerend actuaire als de accountant hadden geen belangrijke punten of aanbevelingen.

Het niet-uitvoerend bestuur constateert dat het bestuur van De Nationale APF over de hele linie 'in control' is.

In het kader van de adequate risicobeheersing bevordert het bestuur een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is en zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement.

Onderdeel van een adequate risicobeheersing is een systematische risico-inventarisatie voor alle aandachtsgebieden en de beoordeling of de onderkende risico's passen in de risicobereidheid van het fonds. Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicoafweging wordt vastgelegd.

Met de diverse partijen aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed, zijn adequate SLA's gesloten. Er is een nieuwe mantelovereenkomst gesloten met AZL en de financieringsafspraken met GSAM en AZL zijn aangepast van 50/50% naar resp. 60/40%. De uitbestedingspartijen worden op regelmatige basis geëvalueerd. Via de kwartaalrapportages en ISAE-rapportages van de diverse partijen wordt meer zekerheid gekregen over de kwaliteit van de dienstverlening. De tijdige aanlevering van de rapportages wordt door het bestuursbureau gemonitord. Het niet-uitvoerend bestuur is van mening dat de rapportages voldoende inzicht geven en tegelijkertijd voldoende diepgang hebben om gerichte vragen te kunnen stellen. Via de behandeling in het uitvoerend bestuur wordt gewaarborgd dat er op bestuurlijk niveau voldoende monitoring van de uitbesteding plaatsvindt. De pensioenuitvoering en -administratie loopt goed met een aandachtspunt voor de klantenservice, waar met name de wachttijden voor beantwoording van telefoon en mail moeten verbeteren. Dit is uiteraard met AZL besproken. Het is goed om te zien dat uit de SLA-rapportage van AZL inmiddels blijkt dat er sprake is van een (goede) verbetering van de performance.

In het verslagjaar heeft het niet-uitvoerend bestuur geconstateerd dat het uitvoerend bestuur op een goede manier opvolging geeft aan de aanbevelingen die in het kader van het jaarwerk zijn ontvangen. De planning van het jaarwerk zelf is goed verlopen en de zorg van het uitvoerend bestuur en de accountant met betrekking tot de tijdsperiode waarin het fonds als geheel en alle kringen de jaarstukken moeten afronden, is gedeeld en besproken met het niet-uitvoerend bestuur. Het blijft een uitdaging de planning rond te krijgen, niet in de laatste plaats voor de externe partijen die hierbij betrokken zijn voor de controles.

– Integriteitstoezicht en gedrag & cultuur toezicht

Het monitoren van en adviseren over de gedragscode, interne procedures, integere bedrijfsvoering en zorgplicht worden door compliance officer van het fonds gedaan. Die signaleert nieuwe compliance wet- en regelgeving, fungeert als adviseur voor vragen over de gedragscode en registreert meldingen.

De compliance officer is het meldpunt voor overtredingen van wet- en regelgeving en andere integriteit-issues. De compliance officer onderzoekt, beoordeelt en behandelt de meldingen en bewaakt het integriteitsbeleid, de interne regelgeving, procedures en andere relevante compliance documenten. Voor integriteitsissues is de voorzitter van het niet-uitvoerend bestuur de escalatie route voor de compliance officer. Er zijn in 2023 geen integriteit of andere schendingen geweest.

De registratie en behandeling van incidenten vindt plaats in een register. De compliance officer is hier nauw bij. Waar nodig zijn maatregelen getroffen om dergelijke incidenten in de toekomst te voorkomen. Het niet-uitvoerend bestuur is van mening dat de behandeling van incidenten op een goede manier is ingevuld.

Tijdens bestuursvergaderingen en in de beleggingsadviescommissie komen met enige regelmaat de (potentiële) financiële integriteitsonderwerpen aan de orde. Het bestuur raadpleegt in voorkomende gevallen de compliance officer bij nieuwe nevenwerkzaamheden en jaarlijks, dus ook over 2023, worden de nevenwerkzaamheden en het voldoen aan de gedragscode van De Nationale APF getoetst en onderschreven door het bestuur en andere (mede)beleidsbepalers. De gedragscode zelf is onder de loep

genomen en er is inmiddels een procedure tegen ongewenst gedrag opgesteld. Dit is vormgegeven in de regeling ongewenst gedrag waarnaar in ons Governanceplan wordt verwezen.

Tijdens de bestuursvergadering maakt een evaluatie van de vergadering zelf deel uit van de werkwijze en wordt gereflecteerd op de wijze van vergaderen, de inbreng van een ieder, de ruimte en eigen verantwoordelijkheid en de mate van countervailing power, teneinde elkaar te blijven aanspreken. Zowel inhoudelijk als op gedrag.

– **Naleving Code Pensioenfondsen**

Het bestuur past de Code Pensioenfondsen toe en ten aanzien van de normen waarop afgeweken wordt, wordt een afdoende uitleg verstrekt. In het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de naleving hiervan. Het niet-uitvoerend bestuur heeft geconstateerd dat de verantwoording door het bestuur inzake de naleving van de Code Pensioenfondsen, zoals opgenomen in het jaarverslag, toereikend is.

– **Het beleid van het bestuur**

Het niet-uitvoerend bestuur is van mening dat het beleid van het fonds in overeenstemming is met de missie, visie, strategie, doelstellingen en uitgangspunten van het fonds. Hierbij is voldoende oog voor de effectiviteit van het beleid en worden de belangen evenwichtig afgewogen. Daarbij wordt onderkend dat groei essentieel is voor een geslaagde strategie en dat de groei minder snel gaat dan aanvankelijk werd ingeschat. Groei blijft een punt van aandacht, maar juist in 2023 heeft het bestuur aan de hand van de RFI en RFP trajecten die gestart zijn, gemerkt dat er beweging in de markt zit. De WTP kan een kantelpunt betekenen bij de keuze voor fondsen om zelf door te gaan of het fonds elders onder te brengen, waarbij een APF een goede uitgangspositie heeft.

In het verslagjaar is verder ingezet op een goede voorbereiding van bestuursvergaderingen, mandatering aan het UB en de vastlegging van de afwegingen en argumenten die van belang zijn bij het besluitvormingsproces. Zo wordt geborgd dat de overwegingen van het bestuur voldoende kenbaar en vastgelegd zijn. Daarnaast constateert het niet-uitvoerend bestuur dat er sprake is van een goede follow-up van de besluitvorming en de inzichtelijkheid hiervan voor het bestuur.

Bij de toepassing van de evenwichtige belangenafweging zorgt het bestuur ervoor dat in de besluitvorming de belangen van verschillende groepen deelnemers op een evenwichtige wijze worden meegewogen. Waar nodig worden de afwegingen in dit kader expliciet gemaakt en waar mogelijk gekwantificeerd.

– **Pensioenakkoord, Wet Toekomst Pensioenen**

Het onderwerp WTP is elke bestuursvergadering geagendeerd. De Nationale APF biedt, zowel voor de huidige kringen als mogelijk nieuwe toetreders genoeg mogelijkheden. De Nationale APF voert met werkgevers van de huidige kringen en de kringen zelf overleg over de gevolgen van het pensioenakkoord en de mogelijkheden die De Nationale APF biedt.

Net als vorig jaar blijven punt van aandacht en zorg de transitie- en implementatiekosten bij kernuitbesteders, omdat daar nog onduidelijkheid over is en huidige en toekomstige klanten graag willen weten wat de kosten worden.

– **Financiële positie**

Het APF bestaat uit kringen. Iedere kring kent een eigen dekkingsgraad. De financiële positie van een kring is te beoordelen aan de hand van de hoogte van de dekkingsgraad. Per kring is er sprake van een afgescheiden vermogen. Dankzij de scheiding in kringen hebben financiële mee- en tegenvallers ten aanzien van de ene collectiviteitskring geen negatief of positief effect op de andere. De dekkingsgraad verschilt per kring. Vanwege de AMVB grens van 105% die in 2023 gold is het mogelijk geweest om te indexeren bij de verschillende kringen die de intentie hebben tot invaren in het nieuwe stelsel. Met uitzondering van de kring AFM en kring A hebben de sociale partners van de kringen die intentie uitgesproken. Voor het toekennen van de indexaties is gekeken naar de gevolgen op de korte en op de lange termijn. De effecten op de lange termijn bleken beperkt. Aangezien op korte termijn wordt overgegaan op het nieuwe pensioenstelsel is meer waarde gehecht aan de korte termijn effecten. De belangen van de groepen deelnemers zijn door het bestuur evenwichtig beoordeeld en afgewogen.

Het niet-uitvoerend bestuur constateert dat de financiële positie een vast agenda-onderwerp is van het uitvoerend bestuur. Gevolgen van de financiële positie op o.a. het herstelplan en het al dan niet kunnen verlenen van toeslag, worden terdege voorbereid door het uitvoerend bestuur en besproken met het niet-uitvoerend bestuur en de belanghebbendenorganen. De gewenste samenvoeging van relatief kleine single client kringen en nieuwe partijen toevoegen aan een multi-client kring blijkt een complexe en tijdrovende exercitie. Hoewel dit voor wat betreft de kosten voor de kringen zelf voordelig is, is het de vraag of een overall kosten-baten analyse positief uitvalt in een periode dat ook nieuwe fondsen toetreden bij DNAPF en deels samen zal vallen met een eventueel weer andere keuze voor een van de twee regelingen, resp. voor een gesloten kring in het FTK. Dit zal elke keer dat zo'n situatie zich voordoet opnieuw moeten worden bekeken en besproken.

– **Duurzaam beleggen**

Het fonds heeft het beleid met betrekking tot duurzaam beleggen vastgesteld. Dit is een beleid dat geldt als een minimum voor alle bij het fonds aangesloten kringen. Individuele kringen kunnen, en doen dat soms ook, eigen accenten aanbrengen. Het fonds wordt bij het formuleren van beleid en het maken van keuzes voor beleggingen waarin dat beleid wordt geïmplementeerd, ondersteund door de fiduciair manager. Het fonds wenst het mvb-beleid op gebalanceerde wijze verder te ontwikkelen, met het oog voor de drie ESG- pijlers te weten milieu/klimaat, sociale verhoudingen en ondernemingsbestuur. Dit betekent dat op elke pijler blijvend voldoende aandacht moet worden gelegd. Het mvb-beleid is met de kringen besproken en heeft een brede bijval gekregen. Het bestuur ziet dat de klimaatuitdagingen waar de maatschappij voor staat urgent zijn, vanwege de beperkte tijdspanne, waarin actie kan worden ondernomen ter mitigatie van de problematiek. Ook ziet het bestuur klimaatverandering als het duurzaamheidsrisico met de meeste impact in financiële termen. Het fonds geeft dit specifieke thema dan ook hoge prioriteit en heeft als ambitie een bijdrage te leveren aan de reductie van de mondiale CO2 uitstoot. Daarom zal het fonds voor de aandelenportefeuille een kwantitatieve CO2 reductie doelstelling hanteren in lijn met het Akkoord van Parijs (2015). Aanvullend zal het fonds een bijdrage leveren aan de financiering van de klimaattransitie via beleggingen in Groene Obligaties (greenbonds). De aandacht voor de andere twee pijlers komt tot uitdrukking in de ambitie om op deze factoren voor de portefeuille als geheel een betere score te realiseren dan de brede markt. Het mvb beleid is in diverse sessies van het bestuur geagendeerd en de niet uitvoerende bestuurders zijn blij dat het vastgestelde mvb-beleid breed gedragen wordt door de kringen. Bij de onboarding van nieuwe klanten wordt soms een beperkte overgangstermijn gehanteerd om de portefeuille in lijn te brengen met het beleid. Het niet-uitvoerend bestuur hecht er aan dat beleid, implementatie, monitoring en evaluatie goed zijn ingevuld. Inmiddels is ook zichtbaar dat deze control cyclus ook leidt tot aanpassing van managers. Het fonds heeft het IMVB convenant Pensioenfondsen voor het brede spoor ondertekend.

– **Cyber risico's en datakwaliteit in een digitaliserende omgeving**

Als relatief jonge organisatie is de hele workflow digitaal ingericht, en gelijktijdig worden hoge eisen aan (data)veiligheid gesteld. Met digitaal en online werken en vergaderen wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan risico's en aan de keuzes voor bepaalde software. Het bestuur communiceert via een intern en gesloten netwerk en documenten, ook notulen, worden beveiligd verzonden of in iBABS geplaatst.

In het bestuursverslag is nader beschreven hoe het ICT-beleid is vormgegeven. Het niet-uitvoerend bestuur constateert dat De Nationale APF alle stappen heeft gezet die nodig zijn om op een veilige maar werkbare manier invulling te geven aan online werken en is zich bewust van de kritische succesfactor die ICT-beleid, uitvoering en monitoring voor de kwaliteit en continuïteit voor de organisatie en de klanten betekent. In de aanloop naar de nieuwe regelingen en de transitie die dit met zich meebrengt zal dit onderwerp meer aandacht krijgen, zowel intern als bij de (kern)uitbesteding.

In de pensioensector is sinds 2015 de Meldingsplicht datalekken en de Wet op computercriminaliteit III van kracht. Het niet-uitvoerend bestuur constateert dat het uitvoerend bestuur adequaat handelt bij de afhandeling van datalekken en eventuele meldingen. Ook wordt bij de betreffende partij aangedrongen op maatregelen ter voorkoming van datalekken. Incidenten/datalekken vanuit AZL en GSAM worden door de partijen vermeld in hun kwartaalrapportages, dan wel gemeld bij het bestuursbureau. DORA gaat in 2024 aandacht vragen op dit gebied, want die wetgeving gaat in per 17 januari 2025.

AZL heeft medio 2022 kenbaar gemaakt naar een gedeeltelijk nieuw (beproefd) IT systeem over te gaan om de pensioenadministratie en pensioenbeheer toekomstbestendig te maken. Dit is een bewezen platform voor DC-oplossingen en is daarmee bij uitstek geschikt voor de implementatie van WTP. Hoewel dit een begrijpelijke investering is, gaat dit met risico's gepaard, zeker omdat AZL een groot aantal fondsen in diezelfde periode over gaat zetten naar dit nieuwe systeem. AZL mitigeert deze risico's door stapsgewijs eerste klanten om te zetten naar de nieuwe regeling. Pas na een geslaagde transitie van de eerste klanten worden de overige klanten overgezet. In het geval de implementatie tegenvalt, is er een back-up plan aanwezig, waarbij de ontwikkeling en uitvoering van WTP doorgang kan vinden. Het bestuur van de De Nationale APF zal dit zeer kritisch blijven volgen. AZL levert ieder kwartaal een rapportage over de voortgang van de vernieuwing pensioenen en IT. Het ICT-beleid kent een relatie met andere beleidsterreinen, zoals het eerdergenoemde uitbestedingsbeleid (kaderstellend) en de incidentenregeling.

– Communicatie

De Nationale APF zorgt voor transparante en begrijpelijke communicatie met alle belanghebbenden van het fonds. Basis hiervoor vormt het communicatiebeleid. In het beleid is aandacht voor de goede toegankelijkheid van persoonlijke pensioeninformatie en het bevorderen van het pensioenbewustzijn van belanghebbenden. Doel van de communicatie is om realistische verwachtingen bij de verschillende groepen deelnemers te wekken. Hiertoe wordt driejaarlijks een deelnemerstevredenheidsonderzoek uitgevoerd waarvan de uitkomst de basis is voor communicatiebeleidsplan.

In 2023 is ook het klachtenbeleid en het klachtenreglement vastgesteld waarin de Gedragslijn 'Goed omgaan' met klachten is verwerkt. In de kwartaalrapportage van de pensioenuitvoerder wordt het bestuur geïnformeerd over het aantal en type klachten. In het hoofdstuk 'Klachten' in het bestuursverslag leest u hoeveel en welk type klachten er door De Nationale APF zijn ontvangen. Het niet-uitvoerend bestuur verwijst hier volledigheidshalve naar.

– Acquisities en sales

De Nationale APF is het afgelopen jaar uitgenodigd deel te nemen aan een aantal RFI en RFP trajecten waaruit blijkt dat fondsen zich willen oriënteren. De partijen die een overstap naar een APF overwegen lijken afwachtend te zijn nu de keuze voor een nieuwe pensioenregeling voorligt en er nog beperkt duidelijkheid is over de kosten tijdens en na de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Sommige pensioenfondsen hebben aangegeven de stap naar het nieuwe pensioenstelsel nog zelf te willen maken en pas daarna te willen beslissen of zij naar een andere uitvoerder willen overstappen. Op basis van de prospect portefeuille wordt een verdere groei verwacht in de periode tot en met de invoering van de WTP en vlak daarna (2028 e.v.). Daarom is in 2023 besloten om de leiding in de salestrajecten bij De Nationale APF zelf neer te leggen. Eind 2023 heeft dit geleid tot het aanstellen van een sales directeur, die het salesteam, waaronder medewerkers van GSAM en AZL, zal aansturen.

Conclusie

Het niet-uitvoerend bestuur keurt het jaarverslag en de jaarrekening 2023 goed en is van mening dat het beleid en beheer passend is bij de risicohouding en het gehanteerde ambitieniveau. Het bestuur weegt de verschillende belangen op evenwichtige wijze af en geeft op een adequate manier invulling aan de risicobeheersing binnen het fonds.

5. Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen [1]		
Overige beleggingen	7.852	7.738
	7.852	7.738
Vorderingen en overlopende activa [2]	1.986	1.976
Overige activa [3]	2.298	1.004
Totaal activa	12.136	10.718

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Stichtingskapitaal en reserves		
Bestemmingsreserve [4]	7.484	6.884
	7.484	6.884
Achtergestelde lening [5]	500	500
Kortlopende schulden en overlopende passiva [6]	4.152	3.334
Totaal passiva	12.136	10.718

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Bijdragen [7]	4.190	764
Uitvoerings- en administratiekosten [8]	-3.590	-3.181
Saldo van baten en lasten	600	-2.417
Bestemming van het saldo		
Bestemmingsreserve	600	-2.417
	600	-2.417

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Vergoeding uitkeringen	88.524	81.192
Bijdragen	5.140	2.888
Vergoedingen UWV	11.019	23.046
Overige	0	2
	104.683	107.128
Uitgaven		
Uitkeringen	-87.215	-80.551
Uitvoerings- en administratiekosten	-5.124	-5.432
Overgedragen UWV	-11.019	-23.046
Overige	1	0
	-103.357	-109.029
Totaal Kasstroom uit pensioenactiviteiten	1.326	-1.901
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Verkopen en aflossingen beleggingen	1.114	3.087
	1.114	3.087
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-976	-959
Kosten van vermogensbeheer	-169	-73
	-1.145	-1.032
Totaal Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-31	2.055
Mutatie liquide middelen	1.295	154
Saldo liquide middelen 1 januari	1.003	849
Saldo liquide middelen 31 december	2.298	1.003

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Een APF is een pensioenfonds dat één of meer pensioenregelingen uitvoert. Het APF kan, anders dan andere pensioenfondsen, afgescheiden vermogens ('ringfencing') aanhouden. Dit wordt een collectiviteitkring genoemd. In één collectiviteitkring kunnen een of meer werkgevers hun pensioenregeling onderbrengen. Op de afzonderlijke kringen is het financieel toetsingskader voor pensioenfondsen van toepassing. Dat betekent dat per kring een balans en resultatenrekening met grondslagen moet worden opgesteld. Daarnaast moet per kring een vereist eigen vermogen berekend worden. Dit is opgenomen in de individuele risicoparagrafen van de kringen. In de toelichting zijn dan ook deze individuele balansen, resultatenrekeningen en risicoparagrafen opgenomen.

Overeenstemmingsverklaring

Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds (het Fonds) is opgericht op 14 januari 2016 en is statutair gevestigd te Utrecht. De vergunning voor het uitoefenen van een Algemeen Pensioenfonds door DNB is verleend per 4 november 2016. Het Fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 65077318. Het Fonds voert pensioenregelingen uit voor de pensioenregelingen die vallen onder de verschillende kringen binnen het Algemeen Pensioenfonds. De juridische rechtsvorm van het Fonds (stichting) betekent dat het Fonds dit zonder winstoogmerk verzorgt.

Het Fonds past bij de samenstelling van het bestuursverslag, de jaarrekening en de overige gegevens Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe, in het bijzonder RJ610 'Pensioenfondsen'. Deze jaarrekening is opgesteld onder de continuïteitsveronderstelling.

Het bestuur heeft het jaarverslag en de jaarrekening vastgesteld op 20 juni 2024.

Algemene grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het Fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de

omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post nog af te wikkelen transacties. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden frequent beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien. De financiële gevolgen van een herziening worden verwerkt in de periode(n) waarop de herziening betrekking heeft.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Vaststelling van deze reële waarde vindt plaats op basis van de onder de "specifieke grondslagen" beschreven uitgangspunten. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde Valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen op transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden separaat gepresenteerd onder de overige vorderingen.

Overige beleggingen

Liquiditeitenfondsen

Liquiditeitenfondsen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige Activa

– Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben.

– Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd op verkrijgingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte gebruiksduur.

Reserves

Bestemmingsreserve

Aan de bestemmingsreserve wordt de mutatie in het vereist weerstandsvermogen van de collectiviteitskringen over het kalenderjaar toegevoegd dan wel onttrokken.

Achtergestelde lening

De achtergestelde lening wordt bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde. In een zakelijke transactie zal de reële waarde op het moment van de transactie gelijk zijn aan de kostprijs. Na de eerste verwerking wordt de achtergestelde lening gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld. Eventuele verschillen tussen de nominale waarde en de aflossingswaarde, zowel positieve als negatieve, worden naar rato van de resterende looptijd geamortiseerd en verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen dient voor het opvangen van bedrijfsrisico's van het APF. Dit zijn de risico's waarvan de eventuele financiële gevolgen niet ten laste kunnen worden gebracht van de aangesloten collectiviteitkringen. De omvang van het weerstandsvermogen is geregeld in artikel 112a lid 8 Pensioenwet en artikel 40e Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling ('Besluit Pw en Wvb'). Het weerstandsvermogen bedraagt ten minste 0,2 procent van de waarde van het beheerde pensioenvermogen met een minimum van € 500.000 en met een maximum van € 20 miljoen. Het benodigd weerstandsvermogen wordt berekend aan de hand van het risico-analysemodel. Deze risico-analyse wordt jaarlijks geactualiseerd.

Het weerstandsvermogen omvat de algemene reserve en de achtergestelde lening.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie de toelichting op de staat van baten en lasten) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie, die nodig is voor het verschaffen van het inzicht, toegelicht.

Resultaatbepaling

Bijdragen

Bijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben. De bijdrage wordt berekend op basis van de buffervereisten voor een APF die gelden vanuit DNB. Per collectiviteitkring wordt een aparte berekening gemaakt en apart afgerekend.

Pensioenuitkeringen

De uitkeringen komen ten laste van de individuele kringen

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Deze betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen uitvoerings- en administratiekosten. De administratiekosten worden gezamenlijk betaald vanuit het Fonds. Elke collectiviteitkring betaalt een vooraf afgesproken vergoeding aan het Fonds. Het verschil tussen de vergoedingen vanuit de collectiviteitkringen en de werkelijke pensioenuitvoerings- en administratiekosten wordt gedragen door AZL en GSAM.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst en aanwending van kasmiddelen. De kasstromen zijn gerubriceerd naar kasstroom uit pensioenactiviteiten en kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd.

De uitkeringen en uitgaande waardeoverdrachten worden gezamenlijk betaald vanuit het Fonds. De individuele kringen betalen de uitkeringen en uitgaande waardeoverdrachten aan het Fonds. Ook de kosten worden gezamenlijk betaald vanuit het Fonds. Elke collectiviteitskring betaalt een vooraf afgesproken vergoeding aan het Fonds.

Toelichting op de balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
[1] Overige beleggingen		
<i>Liquiditeitenfondsen</i>		
Stand 1 januari	7.738	9.866
Aankopen	976	985
Verkopen	-1.114	-3.087
Resultaat	252	-26
Stand 31 december	7.852	7.738
Totaal overige beleggingen	7.852	7.738
De waarde van het liquiditeitenfonds wordt bepaald aan de hand van genoteerde marktprijzen (Level 1).		
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Kringen	1.757	1.976
Overige debiteuren	199	0
Lopende intrest	17	0
Vooruitbetaalde posten	13	0
Totaal vorderingen en overlopende activa	1.986	1.976
Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[3] Overige activa		
<i>Liquide middelen</i>		
Depotbanken	1	1
ING Bank N.V.	2.297	1.002
<i>Materiële vaste activa</i>		
ICT	0	1
	2.298	1.004
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.		

Passiva	2023	2022
Stichtingskapitaal en reserves		
[4] Bestemmingsreserve		
Stand per 1 januari	6.884	9.301
Saldobestemming boekjaar	600	-2.417
Totaal eigen vermogen	7.484	6.884
Totaal eigen vermogen	7.484	6.884
Het vereist weerstandsvermogen wordt bepaald door het hoogste benodigd weerstandsvermogen aan te houden van de onderstaande mogelijkheden. De berekening wordt in het bestuursverslag uitgewerkt.		
0,2% Belegd vermogen	6.984	6.384
Risico analyse model	668	582
Benodigd weerstandsvermogen	6.984	6.384
Aanwezig weerstandsvermogen	7.984	7.384
Surplus	1.600	1.000
Vereist weerstandsvermogen per Kring		
Kring A	1.124	1.071
Kring B	1.166	1.064
Kring D	734	697
Kring E	29	26
Kring F	225	199
Kring K	542	484
Kring M	3.164	2.843
	6.984	6.384

	2023	2022
[5] Achtergestelde lening		
Stand per 1 januari	500	500
Aflossing/Storting	0	0
Totaal Achtergestelde lening	500	500
Met de achtergestelde lening à € 500 beogen AZL en De Nationale APF te voldoen aan de bepalingen uit artikel 8 van het Besluit Financieel Toetsingskader, dan wel enige andere regeling die daarvoor in de plaats zal treden, zodat dit bedrag kwalificeert als weerstands-(eigen)vermogen van De Nationale APF als bedoeld in artikel 5 Besluit FTK. De terugbetaling van het bedrag is achtergesteld bij alle andere niet achtergestelde opeisbare schulden van De Nationale APF. Ten aanzien van overige achtergestelde schulden geldt dat dit bedrag gelijk in rang zal zijn aan deze schulden van De Nationale APF. De achtergestelde lening is alleen opeisbaar door AZL in geval van liquidatie van het fonds. Er zijn geen boetes of dwangsommen in 2023 door DNB opgelegd.		
[6] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Belastingen en sociale lasten	1.829	1.705
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	1.856	1.308
Vooruitontvangen kostenvergoeding	467	320
Overige crediteuren	0	1
	4.152	3.334
Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.		

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn na verlenging jaarlijks opzegbaar. De contracten zijn tussentijds opzegbaar indien de uitbestedingspartij toerekenbaar blijft tekortkomen in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst.

De Nationale APF beschikt over een intra-day kredietfaciliteit op de bankrekeningen ter grootte van € 1.325 en € 300.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden en belanghebbendenorgaan

Gedurende het boekjaar 2023 zijn de volgende vergoedingen betaald.

Betaalde vergoedingen bestuur en BO	2023	2022
Bestuursvergoedingen	735	700
Vergoedingen belanghebbendenorgaan	0	0
Totaal	735	700

Personeel

Gedurende het boekjaar 2023 is het aantal personeelsleden in dienst bij Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds 9,4 (2022: 9).

Verbonden partijen

Een verbonden partij is een natuurlijke persoon of entiteit die gerelateerd is aan De Nationale APF. Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen, het fonds en de via de collectiviteitkringen aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Er is geen sprake van belangenverstrengeling. De uitvoerend bestuurders nemen geen deel aan de pensioenregelingen die zijn ondergebracht bij De Nationale APF. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij Nationale Nederlanden.

Baten en lasten	2023	2022
[7] Bijdragen		
Bijdrage in het weerstandsvermogen Kring A	53	-357
Bijdrage in het weerstandsvermogen Kring B	102	-378
Bijdrage in het weerstandsvermogen Kring D	37	-260
Bijdrage in het weerstandsvermogen Kring E	3	-6
Bijdrage in het weerstandsvermogen Kring F	26	-70
Bijdrage in het weerstandsvermogen Kring K	58	-192
Bijdrage in het weerstandsvermogen Kring M	321	-1.154
Bijdrage kostenvergoeding kringen	3.590	3.181
	4.190	764

	2023	2022
[8] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten	-2.286	-2.048
Lonen en salarissen bestuur en bestuursbureau	-1.212	-1.138
Sociale lasten bestuur en bestuursbureau	-107	-93
Pensioenlasten bestuur en bestuursbureau	-119	-112
Overige governancekosten	-674	-629
Accountantskosten	-330	-314
Actuariskosten certificering	-82	-85
Advieskosten	-294	-391
Bankkosten en rente	101	-71
Overige kosten	-423	-268
	-5.425	-5.149
Bijdrage kostenvergoeding "founding fathers"	1.836	1.968
	-3.590	-3.181
De accountantskosten bestaan uit de controlekosten KPMG (2023: 289; 2022: 253), advieskosten KPMG (2023: 0; 2022: 0) en internal audit PWC (2023: 41; 2022: 61). In de controlekosten 2023 van KPMG zijn extra kosten van 21 opgenomen voor nagekomen kosten 2022.		
De 'founding fathers' bestaan uit AZL N.V. en Nationale Nederlanden, nu overgenomen door Goldman Sach Asset Management (GSAM). Deze twee partijen zijn de APF gestart. Ze staan op dit moment nog garant voor aanloopverliezen van de Nationale APF.		
[10] Overige baten en lasten		
Diverse	-1	0
	-1	0
Saldo van baten en lasten	600	-2.417

Belastingen

De activiteiten van het Fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming saldo baten en lasten

Statutaire bepaling omtrent de bestemming saldo baten en lasten

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de bestemming saldo baten en lasten.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen

	2023
Bestemmingsreserve	600
	600

Toelichting Kring A

Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico Pensioenfonds [1A]		
Vastgoed	37.061	40.814
Aandelen	156.378	150.204
Vastrentende waarden	368.017	343.486
Derivaten	1.016	712
	562.472	535.216
Herverzekeringsdeel Technische voorzieningen [2A]	211	294
Vorderingen en overlopende activa [3A]	2.124	3.235
Overige activa [4A]	1.018	3.131
Totaal activa	565.825	541.876

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva

Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve [5A]

Bestemmingsreserve [6A]

Technische voorzieningen

Technische voorziening pensioenverplichtingen [7A]

Herverzekerde voorziening [8A]

Kortlopende schulden en overlopende passiva [9A]

Totaal passiva

	2023	2022
	71.190	65.534
	0	6.960
	71.190	72.494
	491.318	464.161
	211	294
	491.529	464.455
	3.106	4.927
	565.825	541.876

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds [10A]		
Directe beleggingsopbrengsten	3.558	5.127
Indirecte beleggingsopbrengsten	43.331	-159.625
Kosten van vermogensbeheer	-820	-843
	46.069	-155.341
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [11A]	4.924	4.436
Saldo van overdrachten van rechten [12A]	-823	-5.783
Pensioenuitkeringen [13A]	-23.840	-21.469
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds [14A]	-27.157	137.697
Herverzekering [15A]	-35	179
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [16A]	-408	-394
Overige baten en lasten [17A]	-34	353
Saldo van baten en lasten	-1.304	-40.322
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	5.656	-37.982
Bestemmingsreserve	-6.960	-2.340
	-1.304	-40.322

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	4.924	4.542
Uitkeringen uit herverzekering	1.361	362
Overgenomen pensioenverplichtingen	240	162
Overige	44	303
	6.569	5.369
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen betaald aan de bedrijfsomgeving	-23.785	-21.182
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.139	-5.872
Premies herverzekering	-386	-419
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-565	-407
Overige	-34	0
	-25.909	-27.880
Totaal Kasstroom uit pensioenactiviteiten	-19.340	-22.511
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	3.618	7.240
Verkopen en aflossingen beleggingen	162.909	486.040
	166.527	493.280
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-149.579	-456.079
Kosten van vermogensbeheer	279	-12.074
	-149.300	-468.153
Totaal Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	17.227	25.127
Mutatie liquide middelen	-2.113	2.616
Saldo liquide middelen 1 januari	3.131	515
Saldo liquide middelen 31 december	1.018	3.131

Collectiviteitkring A is vanaf 1 maart 2017 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds AZL aan De Nationale APF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht en heeft AZL een uitvoeringsovereenkomst met De Nationale APF gesloten. Collectiviteitkring J (Unisys) is per 1 mei 2021 toegetreden tot collectiviteitkring A. Collectiviteitkring A is een multiclient kring waarin meerdere partijen hun pensioenregeling kunnen onderbrengen en die open staat voor nieuwe toetredingen.

Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring Kring A

Het Fonds past bij de samenstelling van de jaarrekening van de collectiviteitkring Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe, in het bijzonder RJ610 'Pensioenfondsen'. Deze jaarrekening is opgesteld onder de continuïteitsveronderstelling.

Algemene grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de collectiviteitkring zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post nog af te wikkelen transacties. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking

tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden frequent beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien. De financiële gevolgen van een herziening worden verwerkt in de periode(n) waarop de herziening betrekking heeft.

Schattingswijzigingen

De collectiviteitkring heeft een aantal grondslagen geëvalueerd en aangepast. Dit is in 2023 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2023 is de voorziening pensioenverplichtingen verhoogd met € 350. Dit is uit te splitsen in de volgende componenten:

– Aanpassing ervaringssterfte	36
– Aanpassing partnerfrequentie en opslag wezenpensioen	-625
– Aanpassing kostenvoorziening	939

Het effect van deze schattingswijzigingen op de technische voorziening ad € 350 is in 2023 in het resultaat verwerkt.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Vaststelling van deze reële waarde vindt plaats op basis van de onder de “specifieke grondslagen” beschreven uitgangspunten. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde Valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen op transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden separaat gepresenteerd onder de overige vorderingen.

Vastgoed

– Beursgenoteerd indirect vastgoed

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

– Niet-beursgenoteerd indirect vastgoed

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de Fondsmanagers, indien van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. De managers waarderen het vastgoed periodiek door middel van externe taxaties.

Aandelen

– Beursgenoteerde aandelen

Beursgenoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

– Niet-beursgenoteerde aandelen

Voor zover aandelen geen beursnotering kennen of indien de totstandkoming van de reële waarde door de markt niet representatief wordt geacht, vindt vaststelling door de vermogensbeheerder plaats. Deze vaststelling wordt verricht met behulp van objectieve en recente marktinformatie en gebruikmakend van algemeen gangbare rekenmodellen, zodat deze vaststelling een afspiegeling is van de reële waarde.

– Beleggingsinstellingen in aandelen

Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in aandelen zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Vastrentende waarden

– Obligaties (staats-, bedrijfsobligaties en obligaties opkomende markten)

Beursgenoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

– Beleggingsinstellingen in vastrentende waarden

Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in vastrentende waarden zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Derivaten

Derivaten die zijn afgesloten voor risicoafdekking en die deel uitmaken van de beleggingsportefeuille zijn separaat gerubriceerd onder de categorie Derivaten. De waardering vindt plaats tegen de reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. De derivaten-posities met een negatieve waardering zijn opgenomen onder de post kortlopende schulden en overlopende passiva.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige Activa

– *Liquide middelen*

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben.

Reserves

De reserves bestaan uit het de algemene reserve.

– *Algemene reserve*

Aan de algemene reserve wordt het resultaat over het kalenderjaar toegevoegd dan wel onttrokken onder aftrek van de toevoeging aan de bestemmingsreserve.

– *Bestemmingsreserve*

De bestemmingsreserve is gevormd bij de toevoeging van voormalig Kring J. voor toekomstige indexatie. De hoogte van het bedrag is bepaald door het dekkingsgraad verschil op het moment van de overgang. Toegekende indexatie voor de voormalige deelnemers van Kring J wordt uit de bestemmingsreserve onttrokken. De waarde van deze bestemmingsreserve wordt niet betrokken in de berekening van de dekkingsgraad. In 2023 is de bestemmingsreserve volledig aangewend.

Technische voorzieningen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening wordt tevens rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit, op basis van de contante waarde van de toekomstig op te bouwen aanspraken. Hierbij wordt geen rekening gehouden met revalidatiekansen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Interest: de rentetermijnstructuur ultimo 2023 zoals gepubliceerd door DNB;
- Sterfte: Prognosetabel AG2022 (startjaar 2024) met toepassing van (fondsspecifieke) ervaringssterfte, gebaseerd op basis van het inkomensniveau van de kring;
- Gehuwdheid: Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt na pensioeningang uitgegaan van de werkelijke gehuwdheid/partnerschap. Tot pensioeningang wordt het onbepaalde partnersysteem gehanteerd. Hierbij wordt uitgegaan van een fondsspecifieke partnerfrequentietabel (2022: 100% gehuwdheid);
- Uitkeringen: de uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld;
- Leeftijden: de leeftijd wordt in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld;

- Leeftijdsverschil: het leeftijdsverschil tussen verzekerde man en medeverzekerde vrouw is gesteld op 3 jaar en 3 maanden (man ouder dan vrouw). Het leeftijdsverschil tussen verzekerde vrouw en medeverzekerde man is gesteld op 1 jaar en 5 maanden (vrouw jonger dan man);
- Kosten: in de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 2,6% (2022: 2,4%) voor de AZL-populatie en 2,3% (2022: 2,2%) voor de Unisys-populatie van de netto voorziening;
- Toeslagen: deze worden verwerkt in de technische voorzieningen indien het Bestuur het besluit tot toeslagverlening heeft genomen in het verslagjaar. De kring financiert de toeslagen uit de eigen middelen. In de Abtn zijn met betrekking tot de toeslagverlening nadere regels vastgelegd. In 2023 heeft het fonds de volgende toeslagen toegekend:
2023
  - Een algemene toeslag van 2,39% voor alle deelnemers per 1-1-2024;
  - Een toeslag per 01-01-2024 van 2,10% voor de deelnemers van Unisys in verband met de overgang van Kring J naar Kring A.
- 2022
  - Een algemene toeslag van 2,42% voor alle deelnemers per 1-7-2022;
  - Een algemene toeslag van 7,31% voor alle deelnemers per 1-1-2023;

Het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico zijn herverzekerd op kapitaalbasis bij NN RE.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Onder deze post zijn de herverzekerde pensioenverplichtingen opgenomen. De herverzekerde pensioenverplichtingen hebben betrekking op ingebrachte, nog lopende polissen bij verzekeringsmaatschappijen. Dit zijn uitsluitend premievrije of lopende aanspraken voortvloeiend uit in het verleden afgesloten herverzekeringsovereenkomsten door Stichting Pensioenfonds AZL, die door Kring A zijn overgenomen. De waarde van de herverzekeringsspolissen wordt berekend op dezelfde grondslagen als de voorziening pensioenverplichtingen. In de waardering van de herverzekerde aanspraken moet aan de vermogenskant rekening worden gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie de toelichting op de staat van baten en lasten) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie, die nodig is voor het verschaffen van het inzicht, toegelicht.

Resultaatbepaling

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De ontvangen vergoedingen van de werkgever bedraagt 22,9% van de pensioengrondslagsom.

Saldo overdrachten van rechten

Deze post omvat het saldo van ontvangen en betaalde bedragen verband houdend met overdracht van pensioenaanspraken.

Pensioenuitkeringen

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende uitkeringen inzake ouderdoms-, partner-, wezen- en invaliditeitspensioen, alsmede afkoopsommen en overige uitkeringen overeenkomstig de pensioenregeling.

Mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Onder de toelichting onder technische voorzieningen zijn de grondslagen voor de mutatie voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Herverzekering

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende premies aan de herverzekeraar en ten gunste van het verslagjaar komende uitkeringen van de herverzekeraar inzake arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Deze betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen uitvoerings- en administratiekosten. De administratiekosten worden gezamenlijk betaald vanuit het Fonds. Elke collectiviteitkring betaalt een vooraf afgesproken vergoeding aan het Fonds. Het verschil tussen de vergoedingen vanuit de collectiviteitkringen en de werkelijke pensioenuitvoerings- en administratiekosten wordt gedragen door AZL en GSAM.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten zijn opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst en aanwending van kasmiddelen. De kasstromen zijn gerubriceerd naar kasstroom uit pensioenactiviteiten, kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd.

Toelichting op de balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
[1A] Beleggingen voor risico Pensioenfonds		
Vastgoed		
Stand 1 januari	40.814	62.352
Aankopen	600	804
Verkopen	0	-19.291
Gerealiseerd resultaat	0	-3.636
Niet-gerealiseerd resultaat	-4.353	585
Stand 31 december	37.061	40.814
Aandelen		
Stand 1 januari	150.204	204.331
Aankopen	626	126.528
Verkopen	-20.050	-143.452
Gerealiseerd resultaat	733	4.611
Niet-gerealiseerd resultaat	24.865	-41.814
Stand 31 december	156.378	150.204
Vastrentende waarden		
Stand 1 januari	343.486	445.119
Aankopen	148.278	312.863
Verkopen	-142.052	-322.513
Gerealiseerd resultaat	-10.965	-9.568
Niet-gerealiseerd resultaat	29.270	-82.415
Stand 31 december	368.017	343.486

	2023	2022
Derivaten		
Stand 1 januari	-2.885	9.403
Aankopen	74	15.883
Verkopen	-785	-783
Gerealiseerd resultaat	1.628	-26.088
Niet-gerealiseerd resultaat	2.153	-1.300
Stand 31 december	185	-2.885
Derivaten opgenomen onder kortlopende schulden en overige passiva	831	3.597
Derivaten activazijde balans	1.016	712
Totaal beleggingen voor risico Pensioenfonds	562.472	535.216

Bij de levelindeling zijn ook de overige balansposten met betrekking tot de beleggingen meegenomen. Deze totale waarde van de beleggingen sluit aan bij de risicoparagraaf.

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2023
Vastgoed	12.589	36.991	0	0	49.580
Aandelen	143.428	0	0	0	143.428
Vastrentende waarden	340.099	0	30.589	0	370.688
Valutatermijncontracten	0	0	887	0	887
Futures	-59	0	0	0	-59
Interest Rate Swaps	0	0	4.405	0	4.405
Credit Default Swaps	0	0	-179	0	-179
Private Equity fondsen	0	0	123	0	123
Overige	-6.687	0	0	0	-6.687
Totaal belegd vermogen	489.370	36.991	35.825	0	562.186

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2022
Vastgoed	9.227	40.868	0	0	50.095
Aandelen	139.435	7	0	0	139.442
Vastrentende waarden	315.207	0	29.862	0	345.069
Valutatermijncontracten	0	0	1.516	0	1.516
Futures	441	0	0	0	441
Interest Rate Swaps	0	0	-10.909	0	-10.909
Credit Default Swaps	0	0	-7	0	-7
Private Equity fondsen	0	0	0	0	0
Overige	9.765	0	0	0	9.765
Totaal belegd vermogen	474.075	40.875	20.462	0	535.412

Bij de levelindeling is het doorkijk-principe toegepast, waarbij één niveau dieper is gekeken, waardoor liquiditeiten en derivaten apart zijn weergegeven en de bedragen per categorie en op totaalniveau afwijken van de bedragen in de specificaties hiervoor.

Methodiek bepaling marktwaarde:

Level 1: Genoteerde marktprijzen

Level 2: Afgeleide marktnotering of Onafhankelijke taxaties

Level 3: NCW-berekening

Level 4: Andere methode

De beleggingen bevatten geen directe beleggingen in de aangesloten onderneming. Ook wordt er niet direct gebruik gemaakt van het uitlenen van effecten (securities lending). Het afdekken van rente- of valutarisico's en het hieraan gerelateerd verstrekken of aanhouden van onderpand gebeurt in de beleggingsfondsen en niet door de collectiviteitkring zelf.

	2023	2022
[2A] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	211	294
[3A] Vorderingen en overlopende activa		
Beleggingen	1.351	1.410
Verzekeringsmaatschappijen	753	1.763
Uitkeringen	0	1
Overige debiteuren	20	61
Totaal vorderingen en overlopende activa	2.124	3.235

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.

	2023	2022
[4A] Overige activa		
Depotbanken	257	2.399
ING Bank N.V.	761	732
	1.018	3.131
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de collectiviteitkring.		
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves		
[5A] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	65.534	103.516
Saldobestemming boekjaar	5.656	-37.982
	71.190	65.534
[6A] Bestemmingsreserve		
Stand per 1 januari	6.960	9.300
Saldobestemming boekjaar	-6.960	-2.340
	0	6.960
In 2023 is de bestemmingsreserve volledig aangewend. Deze aanwending heeft een eenmalige toeslag van 2,1% voor de Unisys populatie opgeleverd.		
Totaal eigen vermogen	71.190	72.494
<i>Het minimaal vereist vermogen bedraagt</i>	<i>511.800</i>	<i>483.448</i>
<i>Het vereist vermogen bedraagt</i>	<i>565.083</i>	<i>536.015</i>
<i>De dekkingsgraad is</i>	<i>114,5%</i>	<i>114,1%</i>
<i>De beleidsdekkingsgraad is</i>	<i>117,2%</i>	<i>120,2%</i>
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totale pensioenvermogen van 562.719 (2022: 529.989) gedeeld door de totale technische voorzieningen.		
De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.		

	2023	2022
Technische voorzieningen		
[7A] Technische voorziening pensioenverplichtingen		
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand per 1 januari	464.161	601.858
Pensioenopbouw	3.008	3.559
Indexering en overige toeslagen	18.183	42.113
Rentetoevoeging	14.916	-2.850
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-23.926	-21.540
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-340	-284
Wijzigen marktrente	17.060	-153.878
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-923	-5.716
Kanssystemen	-1.217	-414
Wijziging actuariële grondslagen	350	1.396
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	46	-83
Stand per 31 december	491.318	464.161
De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 3,264% (2022: -0,49%)		
De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt opgebouwd:		
Actieve deelnemers	65.034	61.910
Gewezen deelnemers	126.588	120.195
Pensioengerechtigden	299.907	282.350
Overige ¹⁾	-211	-294
	491.318	464.161
[8A] Herverzekerde voorziening		
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand per 1 januari	294	427
Pensioenopbouw	0	0
In-/Revalideren	0	0
Rentetoevoeging	8	-2
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-93	-97
Wijzigen marktrente	4	-28
Overige mutaties	-2	-6
	211	294
Totaal technische voorzieningen	491.529	464.455

1) De herverzekerde voorziening is inbegrepen in de categorieën en niet van de individuele categorieën af te halen. Als totaal in mindering gebracht om aan te sluiten bij de voorziening pensioenverplichtingen.

[9A] Kortlopende schulden en overlopende passiva

Schulden inzake vermogensbeheer

Derivaten

Schulden inzake pensioen- en administratiekosten

Belastingen en sociale premies

Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten

Overige crediteuren

	2023	2022
Schulden inzake vermogensbeheer	1.634	513
Derivaten	831	3.597
Schulden inzake pensioen- en administratiekosten	50	31
Belastingen en sociale premies	505	452
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	0	73
Overige crediteuren	86	261
	3.106	4.927

Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn na verlenging jaarlijks opzegbaar. De contracten zijn tussentijds opzegbaar indien de uitbestedingspartij toerekenbaar blijft tekortkomen in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst.

Collectiviteitkring A beschikt over een intra-day kredietfaciliteit op de bankrekening ter grootte van € 175.

Wanneer de collectiviteitkring ophoudt te bestaan, bestaat het recht op terugbetaling van het gestorte weerstandsvermogen, zoals opgenomen in de jaarrekening van de bedrijfsomgeving (zie [4]).

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2023 een vergoeding en reiskostenvergoeding van in totaal € 11 ontvangen.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen en de collectiviteitkring, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Baten en lasten	2023	2022
[10A] Beleggingsopbrengsten voor risico Collectiviteitkring		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoed	535	633
Aandelen	805	888
Vastrentende waarden	2.068	3.292
Derivaten	301	0
Overige beleggingen	-168	316
Subtotaal	3.541	5.129
Banken	17	-2
Totaal directe beleggingsopbrengsten	3.558	5.127
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	0	-3.636
Aandelen	733	4.611
Vastrentende waarden	-10.965	-9.568
Derivaten	1.628	-26.088
	-8.604	-34.681
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	-4.353	585
Aandelen	24.865	-41.814
Vastrentende waarden	29.270	-82.415
Derivaten	2.153	-1.300
	51.935	-124.944
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	43.331	-159.625

Kring A

	2023	2022
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-820	-843
Totaal kosten vermogensbeheer	-820	-843
De transactiekosten zijn in de koers verwerkt en in het jaarwerk niet apart zichtbaar gemaakt. De transactiekosten bedragen 0,07% (2022: 0,12%) van het belegd vermogen.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	46.069	-155.341
[11A] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers en werknemers	4.832	4.226
Bijdrage weerstandsvermogen	10	9
Bijdrage uitvoeringskosten	82	72
Inkoopsommen	0	129
	4.924	4.436
Kostendeekkende premie	4.070	4.550
Gedempte kostendeekkende premie	4.534	3.321
Feitelijke premie regulier	4.924	4.307
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	3.447	3.927
Opslag in stand houden vereist vermogen	531	542
Opslag weerstandsvermogen	10	9
Opslag voor uitvoeringskosten	82	72
	4.070	4.550
De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	2.648	1.995
Opslag in stand houden vereist vermogen	408	275
Opslag weerstandsvermogen	10	9
Opslag voor uitvoeringskosten	82	72
Voorwaardelijke onderdelen	1.386	970
	4.534	3.321

De feitelijke premie is als volgt samengesteld:

Actuarieel benodigd

Opslag in stand houden vereist vermogen

Opslag weerstandsvermogen

Opslag voor uitvoeringskosten

Voorwaardelijke onderdelen

Premiemarge

[12A] Saldo van overdrachten van rechten

Overgenomen pensioenverplichtingen

Overgedragen pensioenverplichtingen

[13A] Pensioenuitkeringen

Pensioenen

Ouderdomspensioen

Partnerpensioen

Wezenpensioen

Invaliditeitspensioen

Subtotaal

Andere uitkeringen

Overige uitkeringen

Afkoopsommen

Subtotaal

Totaal pensioenuitkeringen

	2023	2022
	2.648	1.995
	408	275
	10	9
	82	72
	1.386	970
	390	986
	4.924	4.307
	240	89
	-1.063	-5.872
	-823	-5.783
	-19.053	-17.335
	-4.480	-3.867
	-22	-29
	-162	-145
	-23.717	-21.376
	-60	-60
	-63	-33
	-123	-93
	-23.840	-21.469

	2023	2022
[14A] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-3.008	-3.559
Indexering en overige toeslagen	-18.183	-42.113
Rentetoevoeging	-14.916	2.850
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	23.926	21.540
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	340	284
Wijzigen marktrente	-17.060	153.878
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	923	5.716
Kanssystemen	1.217	414
Wijziging actuariële grondslagen	-350	-1.396
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-46	83
	-27.157	137.697
[15A] Herverzekering		
Premies herverzekering	-385	-419
Uitkeringen uit herverzekering	350	598
Winstdeling herverzekering	0	0
	-35	179
Het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico zijn voor de deelnemers van AZL N.V. herverzekerd op kapitaalbasis bij NN Reinsurance Solutions. Daarnaast lopen er nog oude polissen bij Aegon met een AO-rente voor een beperkt aantal deelnemers.		
[16A] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten	-238	-216
Governancekosten	-95	-86
Advieskosten	-59	-90
Overige kosten	-16	-2
	-408	-394
De administratiekosten en governancekosten worden in rekening gebracht door de bedrijfsomgeving ter dekking van de kosten. De advieskosten en overige kosten zijn kring specifieke kosten.		

	2023	2022
[17A] Overige baten en lasten		
Afrekening van het weerstandsvermogen	-53	357
Diverse	19	-4
	-34	353
Saldo van baten en lasten	-1.304	-40.322

Bestemming saldo baten en lasten

Statutaire bepaling omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de bestemming saldo baten en lasten.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen

	2023
Algemene reserve	5.656
Bestemmingsreserve	-6.960
	-1.304

Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten	14.093	1.387
Premies	1.376	307
Waardeoverdrachten	100	-67
Kosten	86	41
Uitkeringen	86	71
Sterfte	1.550	910
Arbeidsongeschiktheid	18	102
Reguliere mutaties	-165	-69
Toeslagverlening	-18.183	-42.113
Wijziging actuariële grondslagen	-350	-1.396
Overige oorzaken	85	505
	-1.304	-40.322

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat de collectiviteitkring loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien de collectiviteitkring niet solvabel is bestaat het risico dat de collectiviteitkring de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel een collectiviteitkring is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen de collectiviteitkring aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of de collectiviteitkring in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6, S8 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2023.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	16.727	2,1	18.156	2,4
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	50.939	9,4	48.310	9,3
Valutarisico (S3)	8.403	0,2	11.012	0,4
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	18.541	2,6	17.536	2,6
Verzekeringstechnisch risico (S6)	15.701	0,7	14.980	0,7
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	639	0,0	728	0,0
Diversificatie- en correlatie-effect	-37.396		-39.162	
Vereist eigen vermogen risico fonds	73.554	15,0	71.560	15,4
Afname voor toerekening totale TV		0,0		0,0
Totaal Vereist eigen vermogen	73.554	15,0	71.560	15,4
Dekkingsgraad		114,5		114,1
Beleidsdekkingsgraad		117,2		120,2
Minimaal vereiste dekkingsgraad	511.800	104,1	483.448	104,1
Strategisch vereiste dekkingsgraad	565.083	115,0	536.015	115,4
Feitelijk vereiste dekkingsgraad	567.141	115,4	541.025	116,5

Kring A

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring is per 31 december 2023 hoger dan de (minimaal) vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor de collectiviteitkring niet in een tekort verkeert. Eind boekjaar 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 117,2% (2022: 120,2%).

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. De collectiviteitkring kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 11,8 (2022: 11,8)

Duratie van de pensioenverplichtingen 14,0 (2022: 14,2)

Het pensioenfonds dekt strategisch 61,5% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. De strategische afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 61,9%. De werkelijke afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 58,7%. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 18.103 (2,3%) en voor het strategisch renterisico 16.727 (2,1%).

Aandelen- en vastgoedrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed, hedgefonds en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer voldoende spreiding toe te passen in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

Verdeling Vastgoed en Aandelen per categorie:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Beursgenoteerd vastgoed	12.589	6,5	9.227	4,9
Niet-beursgenoteerd vastgoed	36.991	19,2	40.868	21,6
Ontwikkelde markten (Mature markets)	120.015	62,1	114.923	60,6
Opkomende markten (Emerging markets)	23.413	12,1	24.519	12,9
Private equity	123	0,1	0	0,0
	193.131	100,0	189.537	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 52.540 (9,6%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 50.939 (9,4%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van de collectiviteitkring in niet-euro luiden. De collectiviteitkring loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. De collectiviteitkring kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt de collectiviteitkring risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Bij een afdekking van meer dan 100% loopt de collectiviteitkring risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	371.839	66,1	345.567	64,5
Amerikaanse dollar	126.810	22,6	118.335	22,1
Britse pound sterling	5.966	1,1	4.708	0,9
Japanse yen	9.023	1,6	8.079	1,5
Overige valuta	48.548	8,6	58.723	11,0
	562.186	100,0	535.412	100,0
<i>Totaal beleggingen naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	531.230	94,5	494.034	92,2
Amerikaanse dollar	517	0,1	941	0,2
Britse pound sterling	29	0,0	-33	0,0
Japanse yen	0	0,0	7	0,0
Overige valuta	30.410	5,4	40.463	7,6
	562.186	100,0	535.412	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. Deze valutatermijntransacties worden afgesloten in de beleggingsfondsen. Het valutarisico van valuta's van de grootste ontwikkelde markten wordt grotendeels afgedekt (in dit geval US-dollar, Britse Pond en Japanse Yen). Het valutarisico van valuta's van niet-ontwikkelde markten wordt niet afgedekt omdat het onderdeel is van het verwachte rendement of omdat afdekking te duur of überhaupt niet mogelijk is.

Strategisch dekt de collectiviteitkring 86,5% van het valutarisico af. De feitelijke afdekking van het valutarisico bedraagt 83,7%.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 7.608 (0,2%) en voor het strategisch valutarisico 8.403 (0,2%).

Kredietrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	40.896	11,0	45.151	13,1
AA	66.577	18,0	66.346	19,2
A	11.493	3,1	17.055	4,9
BBB	28.260	7,6	36.433	10,6
Lager dan BBB	53.815	14,5	41.624	12,1
Not rated	1.170	0,3	1.157	0,3
Liquiditeiten	168.477	45,5	137.303	39,8
	370.688	100,0	345.069	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	162.219	43,8	137.740	39,9
Resterende looptijd > 1 jaar, < 5 jaar	96.357	26,0	81.160	23,5
Resterende looptijd >= 5 jaar	112.112	30,2	126.169	36,6
	370.688	100,0	345.069	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 18.319 (2,6%) en voor het strategisch kredietrisico van 18.541 (2,6%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 15.701 (0,7%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 15.701 (0,7%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

Aandelen

Verdeling aandelen per sector:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Financiële instellingen	27.258	19,0	25.627	18,4
Informatietechnologie	36.473	25,4	31.979	22,9
Industriële ondernemingen	16.947	11,8	15.248	10,9
Niet-duurzame consumentengoederen	6.467	4,5	10.002	7,2
Duurzame consumentengoederen	15.423	10,8	14.134	10,1
Gezondheidszorg	16.990	11,8	19.234	13,8
Energie	1.350	0,9	1.545	1,1
Nutsbedrijven	4.141	2,9	3.707	2,7
Telecommunicatie	11.302	7,9	10.220	7,3
Basisindustrieën	6.266	4,4	7.228	5,2
Andere sectoren	811	0,6	518	0,4
	143.428	100,0	139.442	100,0

Totale beleggingen

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling totale beleggingen naar regio</i>				
Europa	338.790	60,2	325.974	60,9
Noord-Amerika	144.370	25,7	115.814	21,6
Azië	25.032	4,5	19.772	3,7
Opkomende markten	26.598	4,7	58.538	10,9
Overige	27.396	4,9	15.314	2,9
	562.186	100,0	535.412	100,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in gelieerde ondernemingen.

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de toegestane afwijking, uitgedrukt in een statistische maatstaf, de 'tracking error'. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark kan afwijken. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk actief beheer risico bedraagt 537 (0,0%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 639 (0,0%).

Effect toerekenen naar totale vereiste dekkingsgraad

Om van de vereiste dekkingsgraad voor risico fonds te geraken tot de vereiste dekkingsgraad dient een aanpassing van 0,0%-punt toegevoegd te worden op basis van de feitelijke verdeling en een aanpassing van 0,0%-punt op basis van de strategische verdeling. Deze aanpassingen dienen gemaakt te worden omdat het fonds een herverzekerde technische voorziening heeft.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds te Den Haag is voor collectiviteitkring A aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 983 duizend. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 280 duizend te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De door het pensioenfonds voor collectiviteitkring A verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudentpersonregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van collectiviteitkring A. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van collectiviteitkring A in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds voor collectiviteitkring A is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amstelveen, 20 juni 2024

ir. M.W. Heemskerk AAG

Toelichting Kring B

Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico Pensioenfondsen [1B]		
Vastgoed	0	0
Aandelen	171.830	163.608
Vastrentende waarden	410.450	367.623
Derivaten	4.986	1.930
	587.266	533.161
Herverzekeringsdeel Technische voorzieningen [2B]	100	102
Vorderingen en overlopende activa [3B]	2.192	3.882
Overige activa [4B]	1.149	10.484
Totaal activa	590.707	547.629

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [5B]	60.494	50.971
Bestemmingsreserves [6B]	1.055	1.654
	61.549	52.625
Technische voorzieningen		
Technische voorziening pensioenverplichtingen [7B]	522.616	482.031
Herverzekerde voorziening [8B]	100	102
	522.716	482.133
Kortlopende schulden en overlopende passiva [9B]	6.442	12.871
Totaal passiva	590.707	547.629

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds [10B]		
Directe beleggingsopbrengsten	3.054	3.754
Indirecte beleggingsopbrengsten	49.441	-192.151
Kosten van vermogensbeheer	-585	-607
	51.910	-189.004
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [11B]	12.830	11.750
Saldo van overdrachten van rechten [12B]	-1.862	-2.595
Pensioenuitkeringen [13B]	-12.423	-11.714
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds [14B]	-40.585	200.474
Herverzekering [15B]	-396	641
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [16B]	-480	-515
Overige baten en lasten [17B]	-70	393
Saldo van baten en lasten	8.924	9.430
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	9.523	12.838
Bestemmingsreserves	-599	-3.408
	8.924	9.430

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	13.640	12.150
Uitkeringen uit herverzekering	858	18
Overgenomen pensioenverplichtingen	166	348
Overige	111	355
	14.775	12.871
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen betaald aan de bedrijfsomgeving	-12.413	-11.697
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.497	-2.974
Premies herverzekering	-447	-462
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-448	-501
Overige	-79	0
	-15.884	-15.634
Totaal Kasstroom uit pensioenactiviteiten	-1.109	-2.763
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	3.537	4.799
Verkopen en aflossingen beleggingen	210.707	611.902
	214.244	616.701
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-225.520	-623.887
Kosten van vermogensbeheer	3.050	-1.215
	-222.470	-625.102
Totaal Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-8.226	-8.401
Mutatie liquide middelen	-9.335	-11.164
Saldo liquide middelen 1 januari	10.484	21.648
Saldo liquide middelen 31 december	1.149	10.484

Collectiviteitkring B is vanaf 1 augustus 2021 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds NIBC aan De Nationale APF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht. Per 1 november 2021 zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds ERIKS aan Kring B toegevoegd. Collectiviteitkring B is een multi-client kring, die open staat voor nieuwe toetredingen.

Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring Kring B

Het Fonds past bij de samenstelling van de jaarrekening van de collectiviteitkring Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe, in het bijzonder RJ610 'Pensioenfondsen'. Deze jaarrekening is opgesteld onder de continuïteitsveronderstelling.

Algemene grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de collectiviteitkring zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post nog af te wikkelen transacties. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking

tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden frequent beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien. De financiële gevolgen van een herziening worden verwerkt in de periode(n) waarop de herziening betrekking heeft.

Schattingswijzigingen

De collectiviteitkring heeft een aantal grondslagen geëvalueerd en aangepast. Dit is in 2023 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2023 is de voorziening pensioenverplichtingen verhoogd met € 530. Dit is uit te splitsen in de volgende componenten:

– Aanpassing ervaringssterfte	52
– Aanpassing kostenvoorziening	478

Het effect van deze schattingswijzigingen op de technische voorziening ad € 530 is in 2023 in het resultaat verwerkt.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Vaststelling van deze reële waarde vindt plaats op basis van de onder de “specifieke grondslagen” beschreven uitgangspunten. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde Valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen op transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden separaat gepresenteerd onder de overige vorderingen.

Vastgoed

– Beursgenoteerd indirect vastgoed

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

– Niet-beursgenoteerd indirect vastgoed

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de Fondsmanagers, indien van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. De managers waarderen het vastgoed periodiek door middel van externe taxaties.

Aandelen

– Beursgenoteerde aandelen

Beursgenoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

– Niet-beursgenoteerde aandelen

Voor zover aandelen geen beursnotering kennen of indien de totstandkoming van de reële waarde door de markt niet representatief wordt geacht, vindt vaststelling door de vermogensbeheerder plaats. Deze vaststelling wordt verricht met behulp van objectieve en recente marktinformatie en gebruikmakend van algemeen gangbare rekenmodellen, zodat deze vaststelling een afspiegeling is van de reële waarde.

– Beleggingsinstellingen in aandelen

Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in aandelen zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Vastrentende waarden

– Obligaties (staats-, bedrijfsobligaties en obligaties opkomende markten)

Beursgenoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

– Beleggingsinstellingen in vastrentende waarden

Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in vastrentende waarden zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Derivaten

Derivaten die zijn afgesloten voor risicoafdekking en die deel uitmaken van de beleggingsportefeuille zijn separaat gerubriceerd onder de categorie Derivaten. De waardering vindt plaats tegen de reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. De derivaten-posities met een negatieve waardering zijn opgenomen onder de post kortlopende schulden en overlopende passiva.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige Activa

– *Liquide middelen*

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben.

Reserves

De reserves bestaan uit het de algemene reserve.

– *Algemene reserve*

Aan de algemene reserve wordt het resultaat over het kalenderjaar toegevoegd dan wel onttrokken onder aftrek van de toevoeging aan de bestemmingsreserves.

– *Bestemmingsreserves*

De bestemmingsreserve bestaat ultimo jaar nog uit de volgende reserves:

- Premiedepot NIBC

Bij de toetreding van NIBC tot de kring per 1 augustus 2021 is het premiedepot van het voormalige pensioenfonds NIBC overgeheveld naar de kring. Het premiedepot wordt gebruikt om de betaalde CDC-premie aan te vullen indien deze lager is dan de gedempte kostendekkende premie. Een eventueel overschot in de feitelijke premie ten opzichte van de gedempte kostendekkende premie wordt toegevoegd aan het Premiedepot. Voor de gedempte kostendekkende premie geldt een minimale premiedekkingsgraad van 100%.

Het premiedepot rendeert met de beleggingen van het fonds mee.

- Reserve nUFR ERIKS

De Nederlandsche Bank heeft op advies van de Commissie Parameters besloten een aanpassing in de UFR-methodiek door te voeren. Deze wijziging vindt in vier stappen plaats over de periode van 1 januari 2021 tot en met 1 januari 2024. Doordat de populaties NIBC en ERIKS behoorlijk verschillend zijn is de impact van deze wijziging op de technische voorzieningen ook verschillend. Om hiervoor deels te compenseren is er voor ERIKS een bestemmingsreserve gevormd. Bij de stappen per 1 januari 2022 en 1 januari 2023 ontvangt de populatie van ERIKS een extra toeslag uit deze bestemmingsreserve indien dit fiscaal mogelijk is. Indien dit uit fiscaal oogpunt op dat moment niet mogelijk is wordt de bestemmingsreserve aangehouden totdat er wel ruimte voor is.

Technische voorzieningen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening wordt tevens rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit, op basis van de contante waarde van de toekomstig op te bouwen aanspraken. Hierbij wordt geen rekening gehouden met revalidatiekansen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Interest: de rentetermijnstructuur ultimo 2023 zoals gepubliceerd door DNB;
- Sterfte: Prognosetafel AG2022 (startjaar 2024) met toepassing van (fondsspecifieke) ervaringssterfte, gebaseerd op basis van het inkomensniveau van de kring;
- Gehuwdheid: Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt na pensioeningang uitgegaan van de werkelijke gehuwdheid/partnerschap. Tot pensioeningang wordt het onbepaalde partnersysteem gehanteerd. Hierbij wordt uitgegaan van 100% gehuwdheid;
- Uitkeringen: de uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld;
- Leeftijden: de leeftijd wordt in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld;
- Leeftijdsverschil: het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw);
- Kosten: in de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 2,3% (2022: 2,2%) van de netto voorziening;
- Toeslagen: deze worden verwerkt in de technische voorzieningen indien het Bestuur het besluit tot toeslagverlening heeft genomen in het verslagjaar. De kring financiert de toeslagen uit de eigen middelen. In de Abtn zijn met betrekking tot de toeslagverlening nadere regels vastgelegd. In 2023 heeft het fonds de volgende toeslagen toegekend:
2023
  - Een algemene toeslag (NIBC en ERIKS) van 2,46% voor alle deelnemers per 1-1-2024;
2022
  - Een algemene toeslag (NIBC en ERIKS) van 3,27% voor alle deelnemers per 1-1-2023;

Het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico zijn verzekerd op kapitaalbasis bij NN RE.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Onder deze post zijn de herverzekerde pensioenverplichtingen opgenomen. De herverzekerde pensioenverplichtingen hebben betrekking op ingebrachte, nog lopende polissen bij verzekeringsmaatschappijen. Dit zijn uitsluitend premievrije of lopende aanspraken voortvloeiend uit in het verleden afgesloten herverzekeringsovereenkomsten door Stichting Pensioenfonds ERIKS, die door Kring B zijn overgenomen. De waarde van de herverzekeringsspolissen wordt berekend op dezelfde grondslagen als de voorziening pensioenverplichtingen. In de waardering van de herverzekerde aanspraken moet aan de vermogenskant rekening worden gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie de toelichting op de staat van baten en lasten) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie, die nodig is voor het verschaffen van het inzicht, toegelicht.

Resultaatbepaling

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De ontvangen vergoedingen van de werkgever bedraagt 32,0% van de pensioengrondslagsom.

Saldo overdrachten van rechten

Deze post omvat het saldo van ontvangen en betaalde bedragen verband houdend met overdracht van pensioenaanspraken.

Pensioenuitkeringen

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende uitkeringen inzake ouderdoms-, partner-, wezen- en invaliditeitspensioen, alsmede afkoopsommen en overige uitkeringen overeenkomstig de pensioenregeling.

Mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Onder de toelichting onder technische voorzieningen zijn de grondslagen voor de mutatie voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Herverzekering

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende premies aan de herverzekeraar en ten gunste van het verslagjaar komende uitkeringen van de herverzekeraar inzake arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Deze betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen uitvoerings- en administratiekosten. De administratiekosten worden gezamenlijk betaald vanuit het Fonds. Elke collectiviteitkring betaalt een vooraf afgesproken vergoeding aan het Fonds. Het verschil tussen de vergoedingen vanuit de collectiviteitkringen en de werkelijke pensioenuitvoerings- en administratiekosten wordt gedragen door AZL en GSAM.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten zijn opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst en aanwending van kasmiddelen. De kasstromen zijn gerubriceerd naar kasstroom uit pensioenactiviteiten, kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd.

Toelichting op de balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
[1B] Beleggingen voor risico Pensioenfonds		
Vastgoed		
Stand 1 januari	0	6.306
Aankopen	0	0
Verkopen	0	-3.543
Gerealiseerd resultaat	0	-2.990
Niet-gerealiseerd resultaat	0	227
Stand 31 december	0	0
Aandelen		
Stand 1 januari	163.608	205.304
Aankopen	471	149.824
Verkopen	-22.600	-156.659
Gerealiseerd resultaat	1.859	-16.218
Niet-gerealiseerd resultaat	28.492	-18.643
Stand 31 december	171.830	163.608
Vastrentende waarden		
Stand 1 januari	367.623	506.989
Aankopen	209.072	391.076
Verkopen	-186.348	-427.564
Gerealiseerd resultaat	-14.025	-5.277
Niet-gerealiseerd resultaat	34.128	-97.601
Stand 31 december	410.450	367.623
Derivaten		
Stand 1 januari	-9.316	-16.518
Aankopen	15.977	82.987
Verkopen	-1.759	-24.136
Gerealiseerd resultaat	-14.296	-51.985
Niet-gerealiseerd resultaat	13.283	336
Stand 31 december	3.889	-9.316
Derivaten opgenomen onder kortlopende schulden en overige passiva	1.097	11.246
Derivaten activazijde balans	4.986	1.930
Totaal beleggingen voor risico Pensioenfonds	587.266	533.161

Bij de levelindeling zijn ook de overige balansposten met betrekking tot de beleggingen meegenomen. Deze totale waarde van de beleggingen sluit aan bij de risicoparagraaf.

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2023
Vastgoed	14.489	0	0	0	14.489
Aandelen	156.954	0	0	0	156.954
Vastrentende waarden	375.519	0	39.242	0	414.761
Valutatermijncontracten	0	0	632	0	632
Futures	-124	0	0	0	-124
Interest Rate Swaps	0	0	9.794	0	9.794
Private Equity fondsen	0	0	144	0	144
Overig	-13.480	0	-68	0	-13.548
Totaal belegd vermogen	533.358	0	49.744	0	583.102

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2022
Vastgoed	10.620	0	0	0	10.620
Aandelen	151.143	5	0	0	151.148
Vastrentende waarden	325.290	0	40.046	0	365.336
Valutatermijncontracten	0	0	2.247	0	2.247
Futures	257	0	0	0	257
Interest Rate Swaps	0	0	-19.615	0	-19.615
Private Equity fondsen	0	0	0	0	0
Overig	22.125	0	0	0	22.125
Totaal belegd vermogen	509.435	5	22.678	0	532.118

Bij de levelindeling is het doorkijk-principe toegepast, waarbij één niveau dieper is gekeken, waardoor liquiditeiten en derivaten apart zijn weergegeven en de bedragen per categorie en op totaalniveau afwijken van de bedragen in de specificaties hiervoor.

Methodiek bepaling marktwaarde:

Level 1: Genoteerde marktprijzen

Level 2: Afgeleide marktnotering of Onafhankelijke taxaties

Level 3: NCW-berekening

Level 4: Andere methode

De beleggingen bevatten geen directe beleggingen in de aangesloten onderneming. Ook wordt er niet direct gebruik gemaakt van het uitlenen van effecten (securities lending). Het afdekken van rente- of valutarisico's en het hieraan gerelateerd verstrekken of aanhouden van onderpand gebeurt in de beleggingsfondsen en niet door de collectiviteitkring zelf.

	2023	2022
[2B] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	100	102
[3B] Vorderingen en overlopende activa		
Beleggingen	1.193	1.684
Ondernemingen	400	1.200
Verzekeringsmaatschappijen	120	928
Uitkeringen	0	0
Overige debiteuren	479	70
Totaal vorderingen en overlopende activa	2.192	3.882
Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[4B] Overige activa		
Depotbanken	273	9.349
ING Bank N.V.	876	1.135
	1.149	10.484
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de collectiviteitkring.		
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves		
[5B] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	50.971	38.133
Saldobestemming boekjaar	9.523	12.838
	60.494	50.971

	2023		2022	
[6B] Bestemmingsreserves				
<i>Premiedepot NIBC</i>				
Stand per 1 januari	0		2.823	
Opvoer premiedepot	1.055		0	
Onttrekking t.b.v. premie	0		-2.823	
Rendement	0		0	
	1.055		0	
De feitelijke premie is hoger dan de kostendekkende premie op basis van NIBC grondslagen. Het overschot wordt aan de premiereserve toegevoegd.				
<i>Reserve nUFR ERIKS</i>				
Stand per 1 januari	1.654		2.239	
Saldobestemming boekjaar	-1.654		-585	
	0		1.654	
In 2023 is de reserve nUFR ERIKS volledig aangewend. Deze aanwending heeft een eenmalige toeslag van 0,85% voor de ERIKS populatie opgeleverd.				
Totaal bestemmingsreserves	1.055		1.654	
Totaal eigen vermogen	61.549		52.625	
<i>Het minimaal vereist vermogen bedraagt</i>	544.274	104,1%	502.066	104,1%
<i>Het vereist vermogen bedraagt</i>	599.164	114,6%	556.153	115,4%
<i>De dekkingsgraad is</i>		111,6%		110,6%
<i>De beleidsdekkingsgraad is</i>		115,2%		109,7%
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totale pensioenvermogen van 583.210 (2022: 533.104) gedeeld door de totale technische voorzieningen.				
De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.				

	2023	2022
Technische voorzieningen		
[7B] Technische voorziening pensioenverplichtingen		
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand per 1 januari	482.031	682.505
Pensioenopbouw	8.924	12.660
Indexering en overige toeslagen	13.511	14.826
Rentetoevoeging	16.495	-3.334
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-12.300	-11.646
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-172	20
Wijzigen marktrente	15.171	-216.859
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.886	-2.584
Kanssystemen	197	535
Wijziging actuariële grondslagen	530	5.754
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	115	154
Stand per 31 december	522.616	482.031
De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 3,264% (2022: -0,49%)		
De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt opgebouwd:		
Actieve deelnemers	95.206	88.314
Gewezen deelnemers	259.138	238.211
Pensioengerechtigden	168.400	155.608
Overige ¹⁾	-100	-102
	522.616	482.031
[8B] Herverzekerde voorziening		
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand per 1 januari	102	132
Pensioenopbouw	0	0
In-/Revalideren	0	0
Rentetoevoeging	3	-1
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-11	-8
Wijzigen marktrente	3	-20
Overige mutaties	3	-1
	100	102
Totaal technische voorzieningen	522.716	482.133

1) De herverzekerde voorziening is inbegrepen in de categorieën en niet van de individuele categorieën af te halen. Als totaal in mindering gebracht om aan te sluiten bij de voorziening pensioenverplichtingen.

	2023	2022
[9B] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden inzake vermogensbeheer	4.928	1.293
Derivaten	1.097	11.246
Schulden inzake pensioen- en administratiekosten	42	50
Belastingen en sociale premies	267	257
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	45	1
Overige crediteuren	63	24
	6.442	12.871

Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn na verlenging jaarlijks opzegbaar. De contracten zijn tussentijds opzegbaar indien de uitbestedingspartij toerekenbaar blijft tekortkomen in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst.

Collectiviteitkring B beschikt nog niet over een intra-day kredietfaciliteit op de bankrekening.

Wanneer de collectiviteitkring ophoudt te bestaan bestaat het recht op terugbetaling van het gestorte weerstandsvermogen, zoals opgenomen in de jaarrekening van de bedrijfsomgeving (zie [4]).

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2023 een vergoeding en reiskostenvergoeding van in totaal € 6 ontvangen.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen en de collectiviteitkring, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Baten en lasten	2023	2022
[10B] Beleggingsopbrengsten voor risico Collectiviteitkring		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoed	0	158
Aandelen	569	442
Vastrentende waarden	3.603	3.392
Derivaten	0	51
Overige beleggingen	-1.137	-284
Subtotaal	3.035	3.759
Banken	19	-5
Totaal directe beleggingsopbrengsten	3.054	3.754
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	0	-2.990
Aandelen	1.859	-16.218
Vastrentende waarden	-14.025	-5.277
Derivaten	-14.296	-51.985
	-26.462	-76.470
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	0	227
Aandelen	28.492	-18.643
Vastrentende waarden	34.128	-97.601
Derivaten	13.283	336
	75.903	-115.681
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	49.441	-192.151

	2023	2022
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-585	-607
Totaal kosten vermogensbeheer	-585	-607
De transactiekosten zijn in de koers verwerkt en in het jaarwerk niet apart zichtbaar gemaakt. De transactiekosten bedragen 0,12% (2022: 0,12%) van het belegd vermogen.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	51.910	-189.004
[11B] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers en werknemers	12.176	11.636
Bijdrage weerstandsvermogen	26	23
Bijdrage uitvoeringskosten	96	91
Inkoopsommen	532	0
	12.830	11.750
Kostendeekkende premie	11.078	15.312
Gedempte kostendeekkende premie	0	12.711
Feitelijke premie regulier	12.668	11.750
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	9.494	13.509
Opslag in stand houden vereist vermogen	1.462	1.689
Opslag weerstandsvermogen	26	23
Opslag voor uitvoeringskosten	96	91
Kostendeekkende premie	11.078	15.312
De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	0	6.767
Opslag in stand houden vereist vermogen	0	846
Opslag weerstandsvermogen	0	23
Opslag voor uitvoeringskosten	0	91
Voorwaardelijke onderdelen	0	4.984
	0	12.711
De kring maakte tot 2023 gebruik van de wettelijke mogelijkheid de premie te dempen op basis van verwacht toekomstig rendement.		

Met ingang van boekjaar 2023 is de kring overgestapt op een kostendekkende premie op basis van marktwaarde en is er niet langer sprake van een gedempte kostendekkende premie.

De feitelijke premie is als volgt samengesteld:

Actuarieel benodigd	9.494	14.561
Opslag in stand houden vereist vermogen	1.462	0
Opslag weerstandsvermogen	26	23
Opslag voor uitvoeringskosten	96	91
Voorwaardelijke onderdelen	0	0
Premiemarge	1.590	-2.925

12.668	11.750

Uit de tabel komt naar voren dat de kring een feitelijke premie van 12.668 heeft ontvangen. Deze is hoger dan de kostendekkende premie op basis van NIBC grondslagen (11.078). Het overschot wordt aan de premiereserve toegevoegd.

[12B] Saldo van overdrachten van rechten

Overgenomen pensioenverplichtingen	166	349
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.028	-2.944

-1.862	-2.595

[13B] Pensioenuitkeringen

Pensioenen

Ouderdomspensioen	-9.915	-9.433
Partnerpensioen	-2.186	-2.091
Wezenpensioen	-73	-62
Invaliditeitspensioen	-12	-17

Subtotaal	-12.186	-11.603

Andere uitkeringen

Overige uitkeringen	-205	-64
Afkoopsommen	-32	-47

Subtotaal	-237	-111

Totaal pensioenuitkeringen	-12.423	-11.714

	2023	2022
[14B] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-8.924	-12.660
Indexering en overige toeslagen	-13.511	-14.826
Rentetoevoeging	-16.495	3.334
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	12.300	11.646
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	172	-20
Wijzigen marktrente	-15.171	216.859
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.886	2.584
Kanssystemen	-197	-535
Wijziging actuariële grondslagen	-530	-5.754
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-115	-154
	-40.585	200.474
[15B] Herverzekering		
Premies herverzekering	-447	-462
Uitkeringen uit herverzekering	51	1.103
Winstdeling herverzekering	0	0
	-396	641
Het overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico is volledig herverzekerd bij NN Reinsurance Solutions. Daarnaast lopen er nog oude polissen bij Nationale Nederlanden met een AO-rente voor een beperkt aantal deelnemers.		
[16B] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten	-283	-273
Governancekosten	-119	-119
Advieskosten	-63	-122
Overige kosten	-15	-1
	-480	-515
De administratiekosten en governancekosten worden in rekening gebracht door de bedrijfsomgeving ter dekking van de kosten. De advieskosten en overige kosten zijn kring specifieke kosten.		

	2023	2022
[17B] Overige baten en lasten		
Afrekening van het weerstandsvermogen	-102	378
Diversen	32	15
	-70	393
Saldo van baten en lasten	8.924	9.430

Bestemming saldo baten en lasten

Statutaire bepaling omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de bestemming saldo baten en lasten.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen

	2023
Algemene reserve	9.523
Bestemmingsreserves	-599
	8.924

Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten	20.244	31.189
Premies	3.165	-1.716
Waardeoverdrachten	24	-11
Kosten	-15	-191
Uitkeringen	-71	-14
Sterfte	-197	546
Arbeidsongeschiktheid	0	-32
Reguliere mutaties	-134	-347
Toeslagverlening	-13.511	-14.826
Wijziging actuariële grondslagen	-530	-5.754
Overige oorzaken	-51	586
	8.924	9.430

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat de collectiviteitkring loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien de collectiviteitkring niet solvabel is bestaat het risico dat de collectiviteitkring de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel een collectiviteitkring is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen de collectiviteitkring aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of de collectiviteitkring in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6, S8 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2023.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	25.631	3,3	26.283	3,7
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	50.626	8,7	48.650	9,0
Valutarisico (S3)	6.382	0,1	10.597	0,3
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	14.688	1,8	12.484	1,7
Verzekeringstechnisch risico (S6)	15.555	0,6	14.853	0,6
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	6.560	0,1	6.312	0,1
Diversificatie- en correlatie-effect	-42.994		-45.159	
Vereist eigen vermogen risico fonds	76.448	14,6	74.020	15,4
Afname voor toerekening totale TV		0,0		0,0
Totaal Vereist eigen vermogen	76.448	14,6	74.020	15,4
Dekkingsgraad		111,6		110,6
Beleidsdekkingsgraad		115,2		109,7
Minimaal vereiste dekkingsgraad	544.274	104,1	502.066	104,1
Strategisch vereiste dekkingsgraad	599.164	114,6	556.153	115,4
Feitelijk vereiste dekkingsgraad	602.511	115,3	560.784	116,3

Kring B

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring is per 31 december 2023 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor de collectiviteitkring niet in een tekort verkeert. Eind boekjaar 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 115,2% (2022: 109,7%).

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. De collectiviteitkring kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 14,3 (2022: 15,1)

Duratie van de pensioenverplichtingen 19,6 (2022: 20,1)

Het pensioenfonds dekt strategisch 57% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. De strategische afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 58,8%. De werkelijke afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 56,6%. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 27.084 (3,5%) en voor het strategisch renterisico 25.631 (3,3%).

Aandelen- en vastgoedrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed, hedgefonds en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer voldoende spreiding toe te passen in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Vastgoed en Aandelen per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	14.489	8,5	10.620	6,5
Niet-beursgenoteerd vastgoed	0	0,0	0	0,0
Ontwikkelde markten (Mature markets)	138.642	80,7	133.229	82,4
Opkomende markten (Emerging markets)	18.312	10,7	17.919	11,1
Private equity	144	0,1	0	0,0
	171.587	100,0	161.768	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 53.882 (9,3%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 50.626 (8,7%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van de collectiviteitkring in niet-euro luiden. De collectiviteitkring loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. De collectiviteitkring kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt de collectiviteitkring risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Bij een afdekking van meer dan 100% loopt de collectiviteitkring risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	398.360	68,3	373.193	70,1
Amerikaanse dollar	117.069	20,1	106.000	19,9
Britse pound sterling	4.870	0,8	4.238	0,8
Japanse yen	10.595	1,8	9.546	1,8
Overige valuta	41.974	7,2	56.252	10,6
Marktwaaarde derivaten	10.234	1,8	-17.111	-3,2
	583.102	100,0	532.118	100,0
<i>Totaal beleggingen naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	551.025	94,5	514.020	96,6
Amerikaanse dollar	574	0,1	562	0,1
Britse pound sterling	9	0,0	-54	0,0
Japanse yen	0	0,0	9	0,0
Overige valuta	21.260	3,6	34.692	6,5
Marktwaaarde derivaten	10.234	1,8	-17.111	-3,2
	583.102	100,0	532.118	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. Deze valutatermijntransacties worden afgesloten in de beleggingsfondsen. Het valutarisico van valuta's van de grootste ontwikkelde markten wordt grotendeels afgedekt (in dit geval US-dollar, Britse Pond en Japanse Yen). Het valutarisico van valuta's van niet-ontwikkelde markten wordt niet afgedekt omdat het onderdeel is van het verwachte rendement of omdat afdekking te duur of überhaupt niet mogelijk is.

Strategisch dekt de collectiviteitkring 89,0% van het valutarisico af. De feitelijke afdekking van het valutarisico bedraagt 87,5%.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 5.064 (0,1%) en voor het strategisch valutarisico 6.382 (0,1%).

Kredietrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	97.577	23,5	104.033	28,5
AA	51.905	12,5	46.241	12,7
A	5.078	1,2	7.793	2,1
BBB	11.335	2,8	14.724	4,0
Lager dan BBB	20.187	4,9	10.069	2,8
Not rated	521	0,1	822	0,2
Liquiditeiten	228.158	55,0	181.654	49,7
	414.761	100,0	365.336	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	221.610	53,4	183.411	50,2
Resterende looptijd > 1 jaar, < 5 jaar	44.355	10,7	36.429	10,0
Resterende looptijd >= 5 jaar	148.796	35,9	145.496	39,8
	414.761	100,0	365.336	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 14.011 (1,7%) en voor het strategisch kredietrisico van 14.688 (1,8%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 15.555 (0,6%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 15.555 (0,6%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

Aandelen

Verdeling aandelen per sector:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Financiële instellingen	29.272	18,6	27.109	17,9
Informatietechnologie	40.124	25,6	34.673	23,0
Industriële ondernemingen	19.200	12,2	17.222	11,4
Niet-duurzame consumentengoederen	6.924	4,4	10.970	7,3
Duurzame consumentengoederen	16.592	10,6	15.053	10,0
Gezondheidszorg	19.477	12,4	22.110	14,6
Energie	1.095	0,7	1.226	0,8
Nutsbedrijven	4.627	2,9	4.097	2,7
Telecommunicatie	12.193	7,8	10.781	7,1
Basisindustrieën	6.542	4,2	7.460	4,9
Andere sectoren	908	0,6	447	0,3
	156.954	100,0	151.148	100,0

Totale beleggingen

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling totale beleggingen naar regio</i>				
Europa	372.323	63,9	349.208	65,6
Noord-Amerika	128.439	22,0	102.505	19,3
Azië	26.231	4,5	19.065	3,6
Opkomende markten	20.346	3,5	44.356	8,3
Overige	35.763	6,1	16.984	3,2
	583.102	100,0	532.118	100,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in gelieerde ondernemingen.

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de toegestane afwijking, uitgedrukt in een statistische maatstaf, de 'tracking error'. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark kan afwijken. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk actief beheer risico bedraagt 6.363 (0,1%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 6.560 (0,1%).

Effect toerekenen naar totale vereiste dekkingsgraad

Om van de vereiste dekkingsgraad voor risico fonds te geraken tot de vereiste dekkingsgraad dient een aanpassing van 0,0%-punt toegevoegd te worden op basis van de feitelijke verdeling en een aanpassing van 0,0%-punt op basis van de strategische verdeling. Deze aanpassingen dienen gemaakt te worden omdat het fonds een herverzekerde technische voorziening heeft.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds te Den Haag is voor collectiviteitkring B aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 1,0 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 290 duizend te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Aangezien het pensioenfonds gebruikmaakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023 is artikel 137 van de Pensioenwet niet volledig van toepassing. Ik heb onderzocht of is voldaan aan de voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De door het pensioenfonds voor collectiviteitkring B verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudentpersonregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van collectiviteitkring B. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van collectiviteitkring B in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Hierbij is in aanmerking genomen dat collectiviteitkring B gebruikmaakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023, waardoor artikel 137, tweede lid, onderdelen a en b van de Pensioenwet niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft voor collectiviteitkring B onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat besluit gestelde voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds voor collectiviteitkring B is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amstelveen, 20 juni 2024

ir. M.W. Heemskerk AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Toelichting Kring D

Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico Pensioenfondsen [1D]		
Vastgoed	38.755	52.861
Aandelen	110.449	99.499
Vastrentende waarden	216.652	194.166
	365.856	346.526
Herverzekeringsdeel Technische voorzieningen [2D]	976	1.083
Vorderingen en overlopende activa [3D]	1.104	1.078
Overige activa [4D]	256	452
Totaal activa	368.192	349.139

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [5D]	32.110	31.831
	32.110	31.831
Technische voorzieningen voor risico Pensioenfonds		
Technische voorziening pensioenverplichtingen [6D]	334.759	315.777
Herverzekerde voorziening [7D]	976	1.083
	335.735	316.860
Kortlopende schulden en overlopende passiva [8D]	347	448
Totaal passiva	368.192	349.139

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds [9D]		
Directe beleggingsopbrengsten	2.682	2.596
Indirecte beleggingsopbrengsten	23.543	-127.611
Kosten van vermogensbeheer	-270	-334
	25.955	-125.349
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [10D]	0	0
Saldo van overdrachten van rechten [11D]	-1.529	-3.435
Pensioenuitkeringen [12D]	-4.734	-4.045
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds [13D]	-18.982	137.067
Herverzekering [14D]	147	157
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [15D]	-528	-492
Overige baten en Lasten [16D]	-50	265
Saldo van baten en lasten	279	4.168
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	279	4.168
	279	4.168

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	45	22
Uitkeringen uit herverzekering	158	122
Overgenomen pensioenverplichtingen	2	48
Overige	34	245
	239	437
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen betaald aan de bedrijfsomgeving	-4.722	-4.033
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.570	-3.490
Premies herverzekering	-11	-82
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-455	-491
Overige	-50	0
	-6.808	-8.096
Totaal Kasstroom uit pensioenactiviteiten	-6.569	-7.659
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	2.583	3.117
Verkopen en aflossingen beleggingen	67.759	207.762
	70.342	210.879
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-63.545	-202.691
Kosten van vermogensbeheer	-424	-208
	-63.969	-202.899
Totaal Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	6.373	7.980
Mutatie liquide middelen	-196	321
Saldo liquide middelen 1 januari	452	131
Saldo liquide middelen 31 december	256	452

Collectiviteitkring D - TrueBlue (hierna Kring D) is vanaf 1 mei 2020 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds TrueBlue aan De Nationale APF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht. Collectiviteitkring D is een multi-client kring, die open staat voor nieuwe toetredingen.

Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring Kring D

Het Fonds past bij de samenstelling van de jaarrekening van de collectiviteitkring Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe, in het bijzonder RJ610 'Pensioenfondsen'. Deze jaarrekening is opgesteld onder de continuïteitsveronderstelling.

Algemene grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de collectiviteitkring zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post nog af te wikkelen transacties. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten)

worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden frequent beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien. De financiële gevolgen van een herziening worden verwerkt in de periode(n) waarop de herziening betrekking heeft.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Vaststelling van deze reële waarde vindt plaats op basis van de onder de "specifieke grondslagen" beschreven uitgangspunten. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde Valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen op transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden separaat gepresenteerd onder de overige vorderingen.

Vastgoed

– Beursgenoteerd indirect vastgoed

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Niet-beursgenoteerd indirect vastgoed*

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de Fondsmanagers, indien van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. De managers waarderen het vastgoed periodiek door middel van externe taxaties.

Aandelen

- *Beursgenoteerde aandelen*

Beursgenoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Niet-beursgenoteerde aandelen*

Voor zover aandelen geen beursnotering kennen of indien de totstandkoming van de reële waarde door de markt niet representatief wordt geacht, vindt vaststelling door de vermogensbeheerder plaats. Deze vaststelling wordt verricht met behulp van objectieve en recente marktinformatie en gebruikmakend van algemeen gangbare rekenmodellen, zodat deze vaststelling een afspiegeling is van de reële waarde.

- *Beleggingsinstellingen in aandelen*

Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in aandelen zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Vastrentende waarden

- *Obligaties (staats-, bedrijfsobligaties en obligaties opkomende markten)*

Beursgenoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Beleggingsinstellingen in vastrentende waarden*

Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in vastrentende waarden zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige Activa

- *Liquide middelen*

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben.

Reserves

De reserves bestaan uit het de algemene reserve.

- *Algemene reserve*

Aan de algemene reserve wordt het resultaat over het kalenderjaar toegevoegd dan wel onttrokken.

Technische voorzieningen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening wordt tevens rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit, op basis van de contante waarde van de toekomstig op te bouwen aanspraken. Hierbij wordt geen rekening gehouden met revalidatiekansen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Interest: de rentetermijnstructuur ultimo 2023 zoals gepubliceerd door DNB;
- Sterfte: Prognosetafel AG2022 (startjaar 2024) met toepassing van (fondsspecifieke) ervaringssterfte, gebaseerd op basis van het inkomensniveau van de kring;
- Gehuwdheid: Voor alle actieve deelnemers en alle nog niet gepensioneerde gewezen deelnemers wordt een partnerpensioen verzekerd. De reservering hiervoor vindt plaats op basis van het onbepaalde partner systeem. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de partnerfrequentietabel CBS 2016. Vanaf de pensioenleeftijd wordt het bepaalde partner systeem gehanteerd;
- Uitkeringen: de uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld;
- Leeftijden: de leeftijd wordt in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld;
- Leeftijdsverschil: het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw);
- Opslag Wezenpensioen: 0,65% op het latent partnerpensioen van niet-gepensioneerden;
- Kosten: in de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 3,8% van de netto voorziening;
- Toeslagen: deze worden verwerkt in de technische voorzieningen indien het Bestuur het besluit tot toeslagverlening heeft genomen in het verslagjaar. De kring financiert de toeslagen uit de eigen middelen. In de Abtn zijn met betrekking tot de toeslagverlening nadere regels vastgelegd. In 2023 heeft het fonds de volgende toeslagen toegekend:
  - 2023
    - Een algemene toeslag van 1,48% voor alle deelnemers per 1-1-2024;
  - 2022
    - Een algemene toeslag van 5,25% voor alle deelnemers per 1-1-2023;

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Onder deze post zijn de herverzekerde pensioenverplichtingen opgenomen. De herverzekerde pensioenverplichtingen hebben betrekking op ingebrachte, nog lopende polissen bij verzekeringsmaatschappijen. Dit zijn uitsluitend premievrije of lopende aanspraken voortvloeiend uit in het verleden afgesloten herverzekeringsovereenkomsten door Stichting Pensioenfonds Trueblue, die door Kring D zijn overgenomen. De waarde van de herverzekeringsspolissen wordt berekend op dezelfde grondslagen als de voorziening pensioenverplichtingen. In de waardering van de herverzekerde aanspraken moet aan de vermogenskant rekening worden gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie de toelichting op de staat van baten en lasten) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie, die nodig is voor het verschaffen van het inzicht, toegelicht.

Resultaatbepaling

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De collectiviteitkring betreft een gesloten kring. Er worden dus geen premies meer betaald voor de opbouw van pensioenaanspraken.

Saldo overdrachten van rechten

Deze post omvat het saldo van ontvangen en betaalde bedragen verband houdend met overdracht van pensioenaanspraken.

Pensioenuitkeringen

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende uitkeringen inzake ouderdoms-, partner-, wezen- en invaliditeitspensioenen, alsmede afkoopsommen en overige uitkeringen overeenkomstig de pensioenregeling.

Mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen

Onder de toelichting onder technische voorzieningen zijn de grondslagen voor de mutatie voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Herverzekering

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende premies aan de herverzekeraar en ten gunste van het verslagjaar komende uitkeringen van de herverzekeraar inzake arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Deze betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen uitvoerings- en administratiekosten. De administratiekosten worden gezamenlijk betaald vanuit het Fonds. Elke collectiviteitkring betaalt een vooraf afgesproken vergoeding aan het Fonds. Het verschil tussen de vergoedingen vanuit de collectiviteitkringen en de werkelijke pensioenuitvoerings- en administratiekosten wordt gedragen door AZL en GSAM.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten zijn opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst en aanwending van kasmiddelen. De kasstromen zijn gerubriceerd naar kasstroom uit pensioenactiviteiten, kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd.

Toelichting op de balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
[1D] Beleggingen voor risico Pensioenfonds		
Vastgoed		
Stand 1 januari	52.861	53.363
Aankopen	1.384	1.408
Verkopen	-10.945	-990
Gerealiseerd resultaat	-582	-171
Niet-gerealiseerd resultaat	-3.963	-749
Stand 31 december	38.755	52.861
Aandelen		
Stand 1 januari	99.499	162.377
Aankopen	556	77.835
Verkopen	-6.085	-115.047
Gerealiseerd resultaat	292	29.268
Niet-gerealiseerd resultaat	16.187	-54.934
Stand 31 december	110.449	99.499
Vastrentende waarden		
Stand 1 januari	194.166	263.467
Aankopen	61.605	123.449
Verkopen	-50.728	-91.725
Gerealiseerd resultaat	-16.627	-10.600
Niet-gerealiseerd resultaat	28.236	-90.425
Stand 31 december	216.652	194.166
Totaal beleggingen voor risico Pensioenfonds	365.856	346.526

Bij de levelindeling zijn ook de overige balansposten met betrekking tot de beleggingen meegenomen. Deze totale waarde van de beleggingen sluit aan bij de risicoparagraaf.

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2023
Vastgoed	8.577	39.251	0	0	47.828
Aandelen	101.627	0	0	0	101.627
Vastrentende waarden	195.245	0	25.370	0	220.615
Valutatermijncontracten	0	0	525	0	525
Futures	-172	0	0	0	-172
Interest Rate Swaps	0	0	9.665	0	9.665
Credit Default Swaps	0	0	-96	0	-96
Private Equity fondsen	0	0	82	0	82
Overig	-13.235	0	0	0	-13.235
Totaal belegd vermogen	292.042	39.251	35.546	0	366.839

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2022
Vastgoed	5.817	53.484	0	0	59.301
Aandelen	92.711	6	0	0	92.717
Vastrentende waarden	170.447	0	24.766	0	195.213
Valutatermijncontracten	0	0	896	0	896
Futures	483	0	0	0	483
Interest Rate Swaps	0	0	-15.634	0	-15.634
Credit Default Swaps	0	0	-4	0	-4
Private Equity fondsen	0	0	0	0	0
Overig	14.632	0	0	0	14.632
Totaal belegd vermogen	284.090	53.490	10.024	0	347.604

Bij de levelindeling is het doorkijk-principe toegepast, waarbij één niveau dieper is gekeken, waardoor liquiditeiten en derivaten apart zijn weergegeven en de bedragen per categorie en op totaalniveau afwijken van de bedragen in de specificaties hiervoor.

Methodiek bepaling marktwaarde:

Level 1: Genoteerde marktprijzen

Level 2: Afgeleide marktnotering of Onafhankelijke taxaties

Level 3: NCW-berekening

Level 4: Andere methode

De beleggingen bevatten geen directe beleggingen in de aangesloten onderneming. Ook wordt er niet direct gebruik gemaakt van het uitlenen van effecten (securities lending). Het afdekken van rente- of valutarisico's en het hieraan gerelateerd verstrekken of aanhouden van onderpand gebeurt in de beleggingsfondsen en niet door de collectiviteitkring zelf.

	2023	2022
[2D] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	976	1.083
[3D] Vorderingen en overlopende activa		
Beleggingen	951	854
Ondernemingen	94	138
Verzekeringsmaatschappijen	52	52
Uitkeringen	0	0
Overige debiteuren	7	34
Totaal vorderingen en overlopende activa	1.104	1.078
Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[4D] Overige activa		
Depotbanken	32	225
ING Bank N.V.	224	227
	256	452
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de collectiviteitkring.		
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves		
[5D] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	31.831	27.663
Saldobestemming boekjaar	279	4.168
	32.110	31.831
Totaal eigen vermogen	32.110	31.831
<i>Het minimaal vereist vermogen bedraagt</i>	349.226 104,0%	329.650 104,0%
<i>Het vereist vermogen bedraagt</i>	393.872 117,3%	373.578 117,9%
<i>De dekkingsgraad is</i>	109,6%	110,0%
<i>De beleidsdekkingsgraad is</i>	112,9%	111,0%

De dekkingsgraad is vastgesteld als het totale Pensioenvermogen van 367.845 (2022: 348.691) gedeeld door de totale technische voorzieningen.

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Technische voorzieningen

[6D] Technische voorziening pensioenverplichtingen

Het verloop van de voorziening is als volgt:

	2023	2022
Stand per 1 januari	315.777	452.844
Pensioenopbouw	0	0
Indexering en overige toeslagen	4.715	15.090
Rentetoevoeging	10.180	-2.176
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-4.768	-4.101
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-478	-489
Wijzigen marktrente	10.492	-146.769
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.377	-3.225
Kanssystemen	166	316
Wijziging actuariële grondslagen	0	4.086
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	52	201

Stand per 31 december

334.759	315.777

De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 3,264% (2022: -0,49%)

De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt opgebouwd:

Actieve deelnemers	3.178	3.184
Gewezen deelnemers	244.326	236.857
Pensioengerechtigden	74.879	64.159
Kostenvoorziening	12.376	11.577

334.759	315.777

	2023	2022
[7D] Herverzekerde voorziening		
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand per 1 januari	1.083	1.761
Pensioenopbouw	0	0
In-/Revalideren	0	0
Rentetoevoeging	33	0
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-158	-188
Wijzigen marktrente	29	-174
Overige mutaties	-11	-316
	976	1.083
Totaal technische voorzieningen	335.735	316.860
[8D] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden inzake vermogensbeheer	144	298
Derivaten	0	0
Schulden inzake pensioen- en administratiekosten	46	22
Belastingen en sociale premies	101	88
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	0	33
Overige crediteuren	56	7
	347	448
Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.		

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn na verlenging jaarlijks opzegbaar. De contracten zijn tussentijds opzegbaar indien de uitbestedingspartij toerekenbaar blijft tekortkomen in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst.

Collectiviteitkring D beschikt niet over een intra-day kredietfaciliteit op de bankrekening.

Wanneer de collectiviteitkring ophoudt te bestaan bestaat het recht op terugbetaling van het gestorte weerstandsvermogen, zoals opgenomen in de jaarrekening van de bedrijfsomgeving (zie [4]).

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2023 een vergoeding en reiskostenvergoeding van in totaal € 16 ontvangen.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen en de collectiviteitkring, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Baten en lasten	2023	2022
[9D] Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoed	1.383	1.478
Aandelen	654	650
Vastrentende waarden	358	219
Overige beleggingen	288	256
Subtotaal	2.683	2.603
Banken	-1	-7
Totaal directe beleggingsopbrengsten	2.682	2.596
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	-582	-171
Aandelen	292	29.268
Vastrentende waarden	-16.627	-10.600
	-16.917	18.497
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	-3.963	-749
Aandelen	16.187	-54.934
Vastrentende waarden	28.236	-90.425
	40.460	-146.108
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	23.543	-127.611

	2023	2022
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-270	-334
Totaal kosten vermogensbeheer	-270	-334
De transactiekosten zijn in de koers verwerkt en in het jaarwerk niet apart zichtbaar gemaakt. De transactiekosten bedragen 0,10% (2022: 0,19%) van het belegd vermogen.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	25.955	-125.349
[10D] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers en werknemers	0	0
Bijdrage weerstandsvermogen	0	0
Bijdrage uitvoeringskosten	0	0
Inkoopsommen	0	0
	0	0
Kostendeekkende premie	0	0
Feitelijke premie regulier	0	0
Feitelijke premie	0	0
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	0	0
Risicopremies	0	0
Opslag in stand houden vereist vermogen	0	0
Vrijval Excassokosten	0	0
Opslag voor uitvoeringskosten	0	0
	0	0
[11D] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	2	15
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.531	-3.450
	-1.529	-3.435

	2023	2022
[12D] Pensioenuitkeringen		
<i>Pensioenen</i>		
Ouderdomspensioen	-4.068	-3.469
Partnerpensioen	-519	-443
Wezenpensioen	-28	-29
Invaliditeitspensioen	0	0
Subtotaal	-4.615	-3.941
<i>Andere uitkeringen</i>		
Afkoopsommen	-119	-104
Subtotaal	-119	-104
Totaal pensioenuitkeringen	-4.734	-4.045
[13D] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds		
Pensioenopbouw	0	0
Indexering en overige toeslagen	-4.715	-15.090
Rentetoevoeging	-10.180	2.176
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	4.768	4.101
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	478	489
Wijzigen marktrente	-10.492	146.769
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.377	3.225
Kanssystemen	-166	-316
Wijziging actuariële grondslagen	0	-4.086
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-52	-201
	-18.982	137.067
[14D] Herverzekering		
Premies herverzekering	-11	-82
Uitkeringen uit herverzekering	158	239
Winstdeling herverzekering	0	0
	147	157
Het overlijdensrisico is herverzekerd op kapitaalbasis bij NN Reinsurance Solutions. Daarnaast lopen er nog oude polissen bij Zwitserleven met een AO-rente voor een beperkt aantal deelnemers.		

	2023	2022
[15D] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten	-248	-232
Governancekosten	-181	-200
Advieskosten	-75	-60
Overige kosten	-24	0
	-528	-492
De administratiekosten en governancekosten worden in rekening gebracht door de bedrijfsomgeving ter dekking van de kosten. De advieskosten en overige kosten zijn kring specifieke kosten.		
[16D] Overige baten en lasten		
Afrekening van het weerstandsvermogen	-37	260
Diversen	-13	5
	-50	265
Saldo van baten en lasten	279	4.168

Bestemming saldo baten en lasten

Statutaire bepaling omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de bestemming saldo baten en lasten.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen

	2023
Algemene reserve	279
	279

Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten	5.283	23.596
Premies	0	0
Waardeoverdrachten	-152	-210
Kosten	-50	-3
Uitkeringen	34	56
Sterfte	-51	112
Arbeidsongeschiktheid	32	-271
Reguliere mutaties	-52	-122
Toeslagverlening	-4.715	-15.090
Wijziging actuariële grondslagen	0	-4.086
Overige oorzaken	-50	186
	279	4.168

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat de collectiviteitkring loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien de collectiviteitkring niet solvabel is bestaat het risico dat de collectiviteitkring de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel een collectiviteitkring is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen de collectiviteitkring aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of de collectiviteitkring in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6, S8 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2023.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	18.305	3,6	18.820	4,0
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	40.711	11,2	38.912	11,1
Valutarisico (S3)	7.707	0,3	11.104	0,7
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	9.627	1,8	8.680	1,7
Verzekeringstechnisch risico (S6)	10.309	0,5	9.758	0,5
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	649	0,0
Diversificatie- en correlatie-effect	-28.522		-31.205	
Totaal Vereist eigen vermogen	58.137	17,4	56.718	18,0
Afname voor toerekening totale TV		-0,1		-0,1
Totaal Vereist eigen vermogen	58.137	17,3	56.718	17,9
Dekkingsgraad		109,6		110,0
Beleidsdekkingsgraad		112,9		111,0
Minimaal vereiste dekkingsgraad	349.226	104,0	329.650	104,0
Strategisch vereiste dekkingsgraad	393.872	117,3	373.578	117,9
Feitelijk vereiste dekkingsgraad	394.653	117,5	375.754	118,6

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring is per 31 december 2023 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor de collectiviteitkring in een tekort verkeert. Eind boekjaar 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 112,9% (2022: 111,0%).

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. De collectiviteitkring kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 18,0 (2022: 19,3)

Duratie van de pensioenverplichtingen 20,2 (2021: 21,2)

Het pensioenfonds dekt strategisch 55,0% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. De strategische afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 55,5%. De werkelijke afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 54,7%. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 18.633 (3,7%) en voor het strategisch renterisico 18.305 (3,6%).

Aandelen- en vastgoedrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed, hedgefonds en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer voldoende spreiding toe te passen in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastgoed en aandelen per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	8.577	5,7	5.817	3,8
Niet-beursgenoteerd vastgoed	39.251	26,3	53.484	35,2
Ontwikkelde markten (Mature markets)	81.531	54,5	71.923	47,3
Opkomende markten (Emerging markets)	20.096	13,4	20.794	13,7
Private equity	82	0,1	0	0,0
	149.537	100,0	152.018	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer

voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 41.410 (11,3%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 40.711 (11,2%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van de collectiviteitkring in niet-euro luiden. De collectiviteitkring loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. De collectiviteitkring kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt de collectiviteitkring risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Bij een afdekking van meer dan 100% loopt de collectiviteitkring risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	231.303	63,1	238.019	68,5
Amerikaanse dollar	79.788	21,8	69.282	19,9
Britse pound sterling	3.646	1,0	2.783	0,8
Japanse yen	6.046	1,6	4.965	1,4
Overige valuta	36.134	9,8	46.814	13,5
Marktwaaarde derivaten	9.922	2,7	-14.259	-4,1
	366.839	100,0	347.604	100,0
<i>Totaal beleggingen naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	332.222	90,5	325.406	93,7
Amerikaanse dollar	599	0,2	867	0,2
Britse pound sterling	16	0,0	-22	0,0
Japanse yen	0	0,0	4	0,0
Overige valuta	24.080	6,6	35.608	10,2
Marktwaaarde derivaten	9.922	2,7	-14.259	-4,1
	366.839	100,0	347.604	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. Deze valutatermijntransacties worden afgesloten in de beleggingsfondsen. Het valutarisico van valuta's van de grootste ontwikkelde markten wordt grotendeels afgedekt (in dit geval US-dollar, Britse Pond en Japanse Yen). Het valutarisico van valuta's van niet-ontwikkelde markten wordt niet afgedekt omdat het onderdeel is van het verwachte rendement of omdat afdekking te duur of überhaupt niet mogelijk is.

Strategisch dekt de collectiviteitkring 80,0% van het valutarisico af. De feitelijke afdekking van het valutarisico bedraagt 80,3%.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 6.894 (0,2%) en voor het strategisch valutarisico 7.707 (0,3%).

Kredietrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	18.139	8,2	31.055	15,9
AA	36.503	16,6	31.409	16,1
A	6.170	2,8	8.605	4,4
BBB	15.153	6,9	18.628	9,5
Lager dan BBB	28.773	13,0	21.914	11,2
Not rated	634	0,3	538	0,3
Liquiditeiten	115.243	52,2	83.064	42,6
	220.615	100,0	195.213	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	113.912	51,7	94.161	48,3
Resterende looptijd <= 5 jaar	51.035	23,1	41.464	21,2
Resterende looptijd >= 5 jaar	55.668	25,2	59.588	30,5
	220.615	100,0	195.213	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 9.673 (1,9%) en voor het strategisch kredietrisico van 9.627 (1,8%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 10.309 (0,5%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 10.309 (0,5%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

Aandelen

Verdeling aandelen per sector:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Financiële instellingen	19.581	19,3	16.463	17,8
Informatietechnologie	25.741	25,3	20.128	21,7
Industriële ondernemingen	11.693	11,5	9.258	10,0
Niet-duurzame consumentengoederen	4.656	4,6	6.234	6,7
Duurzame consumentengoederen	11.065	10,9	9.030	9,7
Gezondheidszorg	11.613	11,4	11.487	12,4
Energie	1.142	1,1	1.194	1,3
Nutsbedrijven	2.888	2,8	6.581	7,1
Telecommunicatie	8.092	8,0	5.312	5,7
Basisindustrieën	4.592	4,5	4.735	5,1
Andere sectoren	564	0,6	2.295	2,5
	101.627	100,0	92.717	100,0

Totale beleggingen

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling totale beleggingen naar regio:</i>				
Europa	224.838	61,3	220.763	63,5
Opkomende markten	22.457	6,1	40.490	11,6
Noord-Amerika	85.200	23,2	63.176	18,2
Azië	17.568	4,8	12.736	3,7
Overige	16.776	4,6	10.439	3,0
	366.839	100,0	347.604	100,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in gelieerde ondernemingen.

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Effect toerekenen naar totale vereiste dekkingsgraad

Om van de vereiste dekkingsgraad voor risico fonds te geraken tot de vereiste dekkingsgraad dient een aanpassing van -0,1%-punt toegevoegd te worden op basis van de feitelijke verdeling en een aanpassing van -0,1%-punt op basis van de strategische verdeling. Deze aanpassingen dienen gemaakt te worden omdat het fonds een herverzekerde technische voorziening heeft.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de toegestane afwijking, uitgedrukt in een statistische maatstaf, de 'tracking error'. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark kan afwijken. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk actief beheer risico bedraagt 0 (0,0%) en voor het strategisch actief beheer risico 0 (0,0%).

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds te Den Haag is voor collectiviteitkring D aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 671 duizend. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 180 duizend te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Aangezien het pensioenfonds gebruikmaakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023 is artikel 137 van de Pensioenwet niet volledig van toepassing. Ik heb onderzocht of is voldaan aan de voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De door het pensioenfonds voor collectiviteitkring D verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudentpersonregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van collectiviteitkring D. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van collectiviteitkring D in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Hierbij is in aanmerking genomen dat collectiviteitkring D gebruikmaakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023, waardoor artikel 137, tweede lid, onderdelen a en b van de Pensioenwet niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft voor collectiviteitkring D onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat besluit gestelde voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds voor collectiviteitkring D is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amstelveen, 20 juni 2024

ir. M.W. Heemskerk AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Toelichting Kring E

Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico deelnemers [1E]		
Aandelen	9.014	7.818
Vastrentende waarden	5.494	4.678
	14.508	12.496
Overige activa [2E]	396	351
Totaal activa	14.904	12.847

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [3E]	101	48
	101	48
Vorzieningen voor risico deelnemers		
Voorziening voor risico deelnemers [4E]	14.698	12.670
	14.698	12.670
Kortlopende schulden en overlopende passiva [5E]	105	129
Totaal passiva	14.904	12.847

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [6E]		
Directe beleggingsopbrengsten	54	11
Indirecte beleggingsopbrengsten	1.738	-3.261
Kosten van vermogensbeheer	-73	-15
	1.719	-3.265
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [7E]	815	789
Onttrekkingen voor risico deelnemers [8E]	-449	-542
Mutatie voorziening voor risico deelnemers [9E]	-2.028	3.022
Overige baten en Lasten [10E]	-4	9
Saldo van baten en lasten	53	13
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	53	13
	53	13

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Bijdragen van werkgevers en werknemers	815	559
Overgenomen pensioenverplichtingen	0	230
Overige	0	0
	815	789
Uitgaven		
Overgedragen pensioenverplichtingen	-449	-542
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-12	-13
Overige	-29	-139
	-490	-694
Totaal Kasstroom uit pensioenactiviteiten	325	95
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	54	14
Verkopen en aflossingen beleggingen	3.358	14.602
	3.412	14.616
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-3.631	-14.660
Kosten van vermogensbeheer	-62	41
	-3.693	-14.619
Totaal Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-281	-3
Mutatie liquide middelen	44	92
Saldo liquide middelen 1 januari	343	251
Saldo liquide middelen 31 december	387	343

Kring E is vanaf 1 maart 2017 operationeel, dit is een multi-client kring waarin de DC-pensioenregelingen van verschillende werkgevers ondergebracht kunnen worden. Per die datum is het pensioenkapitaal van het (gesloten) DC-gedeelte van Pensioenfonds AZL aan De Nationale APF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht. Vervolgens zijn per 1 maart 2018 de vrijwillige bijspaarregeling van McCain en per 1 januari 2021 de DC-regeling van AFM bij Kring E ondergebracht.

Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring Kring E

Het Fonds past bij de samenstelling van de jaarrekening van de collectiviteitkring Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe, in het bijzonder RJ610 'Pensioenfonds'. Deze jaarrekening is opgesteld onder de continuïteitsveronderstelling.

Algemene grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de collectiviteitkring zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post nog af te wikkelen transacties. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking

tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden frequent beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien. De financiële gevolgen van een herziening worden verwerkt in de periode(n) waarop de herziening betrekking heeft.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Vaststelling van deze reële waarde vindt plaats op basis van de onder de “specifieke grondslagen” beschreven uitgangspunten. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde Valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen op transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden separaat gepresenteerd onder de overige vorderingen.

Aandelen

– Beursgenoteerde aandelen

Beursgenoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Niet-beursgenoteerde aandelen*

Voor zover aandelen geen beursnotering kennen of indien de totstandkoming van de reële waarde door de markt niet representatief wordt geacht, vindt vaststelling door de vermogensbeheerder plaats. Deze vaststelling wordt verricht met behulp van objectieve en recente marktinformatie en gebruikmakend van algemeen gangbare rekenmodellen, zodat deze vaststelling een afspiegeling is van de reële waarde.

- *Beleggingsinstellingen in aandelen*

Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in aandelen zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Vastrentende waarden

- *Obligaties (staats-, bedrijfsobligaties en obligaties opkomende markten)*

Beursgenoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Beleggingsinstellingen in vastrentende waarden*

Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in vastrentende waarden zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Overige beleggingen

De overige beleggingen betreffen liquide middelen op de banrekening bij de vermogensbeheerder. Deze zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overige activa

- Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.
- Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben.

Reserves

De reserves bestaan uit de algemene reserve.

- *Algemene reserve*

Aan de algemene reserve wordt het resultaat over het kalenderjaar toegevoegd dan wel onttrokken.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen. De beleggingen voor risico deelnemers zijn ondergebracht bij Goldman Sachs Asset Management.

De aanwending van de kapitalen voor risico deelnemers gebeurt niet in Kring E. Zodra een deelnemer aanspraak maakt op het kapitaal, wordt dit overgedragen en verlaat het kapitaal Kring E. De aanwending kan gebeuren binnen de andere kringen van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds. Het is ook mogelijk om het kapitaal over te dragen buiten de Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie de toelichting op de staat van baten en lasten) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie, die nodig is voor het verschaffen van het inzicht, toegelicht.

Resultaatbepaling

Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Er worden verschillende DC-regelingen uitgevoerd. De ontvangen vergoedingen van de werkgever en/of de werkgever is afhankelijk van de regeling waaraan de deelnemer deelneemt.

Onttrekkingen voor risico deelnemers

De onttrekkingen voor risico deelnemer betreffen de onttrokken gelden uit het kapitaal van de deelnemer ten behoeve van aanwending van dit kapitaal. De deelnemer kan zijn kapitaal onttrekken en dus aanwenden om een uitkering in te kopen of voor een waardeoverdracht.

Mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De Mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers wordt veroorzaakt door de waarde verandering en de stortingen en onttrekkingen in de beleggingen voor risico deelnemers

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten zijn opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst en aanwending van kasmiddelen. De kasstromen zijn gerubriceerd naar kasstroom uit pensioenactiviteiten, kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd.

Toelichting op de balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
[1E] Beleggingen voor risico deelnemers		
Aandelen		
Stand 1 januari	7.818	7.575
Aankopen	844	8.350
Verkopen	-1.009	-7.189
Beleggingsresultaten	1.361	-918
Stand 31 december	9.014	7.818
Vastrentende waarden		
Stand 1 januari	4.678	8.125
Aankopen	2.788	6.310
Verkopen	-2.349	-7.414
Beleggingsresultaten	377	-2.343
Stand 31 december	5.494	4.678
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	14.508	12.496

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2023
Aandelen	9.013	0	0	0	9.013
Vastrentende waarden	5.495	0	0	0	5.495
Totaal belegd vermogen	14.508	0	0	0	14.508

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2022
Aandelen	7.818	0	0	0	7.818
Vastrentende waarden	4.678	0	0	0	4.678
Totaal belegd vermogen	12.496	0	0	0	12.496

Bij de levelindeling is het doorkijk-principe toegepast, waarbij één niveau dieper is gekeken.

Methodiek bepaling marktwaarde:

Level 1: Genoteerde marktprijzen

Level 2: Afgeleide marktnotering of Onafhankelijke taxaties

Level 3: NCW berekening

Level 4: Andere methode

De beleggingen bevatten geen directe beleggingen in de aangesloten onderneming. Ook wordt er niet direct gebruik gemaakt van het uitlenen van effecten (securities lending). Het afdekken van rente- of valutarisico's en het hieraan gerelateerd verstrekken of aanhouden van onderpand gebeurt in de beleggingsfondsen en niet door de collectiviteitkring zelf.

	2023	2022
[2E] Overige activa		
Ondernemingen	0	0
Overige debiteuren	9	8
Depotbank	215	339
ING Bank N.V.	172	4
	396	351
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de collectiviteitkring.		
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves		
[3E] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	48	35
Saldobestemming boekjaar	53	13
	101	48
Totaal eigen vermogen	101	48
<i>Het minimaal vereist vermogen bedraagt</i>	25 100,1%	10 100,1%
<i>De dekkingsgraad is</i>	100,7%	100,4%
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totale pensioenvermogen 14.799 (2022: 12.718) gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen.		

	2023	2022
Voorzieningen voor risico deelnemers		
[4E] Voorziening voor risico deelnemers		
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand per 1 januari	12.670	15.692
Stortingen	758	785
Onttrekkingen	-449	-542
Rendement	1.719	-3.265
Stand per 31 december	14.698	12.670
Totaal voorzieningen voor risico deelnemers	14.698	12.670
[5E] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden inzake pensioen- en administratiekosten	82	81
Waardeoverdrachten	23	48
	105	129

Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn na verlenging jaarlijks opzegbaar. De contracten zijn tussentijds opzegbaar indien de uitbestedingspartij toerekenbaar blijft tekortkomen in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst.

Wanneer de collectiviteitkring ophoudt te bestaan bestaat het recht op terugbetaling van het gestorte weerstandsvermogen, zoals opgenomen in de jaarrekening van de bedrijfsomgeving (zie [4]).

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2023 geen vergoeding en reiskostenvergoeding ontvangen.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen en de collectiviteitkring, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Baten en lasten	2023	2022
[6E] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Directe beleggingsopbrengsten		
Aandelen	51	0
Vastrentende waarden	0	0
Overige	3	11
Totaal directe beleggingsopbrengsten	54	11
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Aandelen	1.361	-918
Vastrentende waarden	377	-2.343
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	1.738	-3.261
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-73	-15
Totaal kosten vermogensbeheer	-73	-15
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	1.719	-3.265
[7E] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Premie werkgevers en werknemers	729	540
Bijdrage weerstandsvermogen	11	4
Bijdrage uitvoeringskosten	75	15
Collectieve inkomende waardeoverdracht	0	230
	815	789

	2023	2022
[8E] Onttrekkingen voor risico deelnemers		
Onttrekkingen voor risico deelnemers	-449	-542
	-449	-542
[9E] Mutatie voorziening voor risico deelnemers		
Stortingen	-758	-785
Onttrekkingen	449	542
Rendement	-1.719	3.265
	-2.028	3.022
[10E] Overige baten en lasten		
Afrekening Weerstandsvermogen	-4	6
Diversen	0	3
	-4	9
Saldo van baten en lasten	53	13

Bestemming saldo baten en lasten

Statutaire bepaling omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de bestemming saldo baten en lasten.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen

	2023
Algemene reserve	53
	53

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds te Den Haag is voor collectiviteitkring E aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Aangezien de onderliggende pensioenregeling in collectiviteitskring E een beschikbare premieregeling betreft, heeft de accountant geen basisgegevens onderzocht en hiervoor geen verklaring afgegeven.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door het pensioenfonds voor collectiviteitkring E verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik in het bijzonder onderzocht of:

- het minimaal vereist eigen vermogen toereikend is vastgesteld;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Gegeven het karakter van de pensioenregeling (beschikbare premie):

- heb ik de technische voorzieningen niet nader getoetst en zijn deze per definitie gelijk aan de beleggingen voor risico deelnemers;
- is geen sprake van een vereist vermogen conform artikel 132 van de Pensioenwet;
- is de kostendeekkende premie op nihil gesteld, aangezien er in het boekjaar geen pensioenopbouw heeft plaatsgevonden.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van collectiviteitkring E.

Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van collectiviteitkring E in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Hierbij is in aanmerking genomen dat het een beschikbare premieregeling betreft, waarvoor niet alle artikelen van toepassing zijn.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen. Het vereist eigen vermogen is hierbij gelijkgesteld aan het minimaal vereist eigen vermogen, wat is bepaald op 25% van de netto beheerslasten in verband met bedrijfsuitvoering in het afgelopen boekjaar.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds voor collectiviteitkring E is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Amstelveen, 20 juni 2024

ir. M.W. Heemskerk AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Toelichting Kring F

Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico Pensioenfondsen [1F]		
Vastgoed	5.454	4.994
Aandelen	38.439	34.651
Vastrentende waarden	68.532	59.864
Overige beleggingen	0	0
	112.425	99.509
Vorderingen en overlopende activa [2F]	450	541
Overige activa [3F]	213	557
Totaal activa	113.088	100.607

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [4F]	14.053	11.990
Bestemmingsreserve [5F]	541	874
	14.594	12.864
Technische voorzieningen voor risico Pensioenfonds		
Technische voorziening pensioenverplichtingen [6F]	98.026	87.270
	98.026	87.270
Kortlopende schulden en overlopende passiva [7F]	468	473
Totaal passiva	113.088	100.607

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds [8F]		
Directe beleggingsopbrengsten	526	449
Indirecte beleggingsopbrengsten	9.722	-37.247
Kosten van vermogensbeheer	-161	-258
	10.087	-37.056
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [9F]	5.381	4.957
Saldo van overdrachten van rechten [10F]	49	134
Pensioenuitkeringen [11F]	-2.123	-1.891
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds [12F]	-10.756	27.884
Herverzekering [13F]	-332	-288
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [14F]	-556	-483
Overige baten en Lasten [15F]	-20	71
Saldo van baten en lasten	1.730	-6.672
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	2.063	-6.457
Bestemmingsreserves	-333	-215
	1.730	-6.672

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	5.105	4.584
Uitkeringen uit herverzekering	930	261
Overgenomen pensioenverplichtingen	326	343
Inkoopsommen	299	533
Overige	6	62
	6.666	5.783
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen betaald aan de bedrijfsomgeving	-2.116	-1.889
Overgedragen pensioenverplichtingen	-295	-192
Premies herverzekering	-1.160	-1.215
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-490	-486
Overige	-20	0
	-4.081	-3.782
Totaal Kasstroom uit pensioenactiviteiten	2.585	2.001
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	486	462
Verkopen en aflossingen beleggingen	11.460	53.002
	11.946	53.464
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-14.654	-55.247
Kosten van vermogensbeheer	-221	29
	-14.875	-55.218
Totaal Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-2.929	-1.754
Mutatie liquide middelen	-344	247
Saldo liquide middelen 1 januari	557	310
Saldo liquide middelen 31 december	213	557

Kring McCain is vanaf 1 juni 2017 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds McCain aan De Nationale APF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht en heeft McCain een uitvoeringsovereenkomst met De Nationale APF gesloten.

Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring Kring F

Het Fonds past bij de samenstelling van de jaarrekening van de collectiviteitkring Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe, in het bijzonder RJ610 'Pensioenfondsen'. Deze jaarrekening is opgesteld onder de continuïteitsveronderstelling.

Algemene grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de collectiviteitkring zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post nog af te wikkelen transacties. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten)

worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden frequent beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien. De financiële gevolgen van een herziening worden verwerkt in de periode(n) waarop de herziening betrekking heeft.

Schattingswijzigingen

De collectiviteitkring heeft een aantal grondslagen geëvalueerd en aangepast. Dit is in 2023 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2023 is de voorziening pensioenverplichtingen verhoogd met € 22. Dit is uit te splitsen in de volgende componenten:

- Aanpassing partnerfrequentie en opslag wezenpensioen   -147
- Aanpassing kostenvoorziening   169

Het effect van deze schattingswijzigingen op de technische voorziening ad € 22 is in 2023 in het resultaat verwerkt.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Vaststelling van deze reële waarde vindt plaats op basis van de onder de “specifieke grondslagen” beschreven uitgangspunten. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde Valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen op transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden separaat gepresenteerd onder de overige vorderingen.

Vastgoed

– Beursgenoteerd indirect vastgoed

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

– Niet-beursgenoteerd indirect vastgoed

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de Fondsmanagers, indien van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. De managers waarderen het vastgoed periodiek door middel van externe taxaties.

Aandelen

– Beursgenoteerde aandelen

Beursgenoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

– Niet-beursgenoteerde aandelen

Voor zover aandelen geen beursnotering kennen of indien de totstandkoming van de reële waarde door de markt niet representatief wordt geacht, vindt vaststelling door de vermogensbeheerder plaats. Deze vaststelling wordt verricht met behulp van objectieve en recente marktinformatie en gebruikmakend van algemeen gangbare rekenmodellen, zodat deze vaststelling een afspiegeling is van de reële waarde.

– Beleggingsinstellingen in aandelen

Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in aandelen zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Vastrentende waarden

– Obligaties (staats-, bedrijfsobligaties en obligaties opkomende markten)

Beursgenoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

– Beleggingsinstellingen in vastrentende waarden

Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in vastrentende waarden zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige Activa

– Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben.

Reserves

De reserves bestaan uit het de algemene reserve en de bestemmingsreserve.

– Algemene reserve

Aan de algemene reserve wordt het resultaat over het kalenderjaar toegevoegd dan wel onttrokken dat resteert na bestemming van het resultaat aan de bestemmingsreserve.

– Bestemmingsreserve

Het Fonds houdt een bestemmingsreserve premiedepot aan. Met ingang van boekjaar 2020 wordt het overschot op de premie in het premiedepot gestort. In het geval dat de afgesproken CDC premie onvoldoende is om volledige opbouw toe te kennen, wordt het tekort eerst vanuit de bestemmingsreserve premiedepot voldaan, voor zover deze bestemmingsreserve dit toelaat. De waarde van deze bestemmingsreserve wordt niet betrokken in de berekening van de dekkingsgraad.

Technische voorzieningen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening wordt tevens rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit, op basis van de toekomstig op te bouwen aanspraken. Hierbij wordt geen rekening gehouden met revalidatiekansen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Interest: de rentetermijnstructuur ultimo 2023 zoals gepubliceerd door DNB;
- Sterfte: Prognosetafel AG2022 (startjaar 2024) met toepassing van (fondsspecifieke) ervaringssterfte, gebaseerd op basis van het inkomensniveau van de kring;
- Gehuwdheid: Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt na pensioeningang uitgegaan van de werkelijke gehuwdheid/partnerschap. Tot pensioeningang wordt het onbepaalde partnersysteem gehanteerd. Hierbij wordt uitgegaan van een fondsspecifieke partnerfrequentietabel (2022: 100% gehuwdheid);
- Uitkeringen: de uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld;
- Leeftijden: de leeftijd wordt in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld;
- Leeftijdsverschil: het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw);
- Kosten: in de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 4,0% (2022:3,8%) van de netto voorziening;
- Toeslagen: deze worden verwerkt in de technische voorzieningen indien het Bestuur het besluit tot toeslagverlening heeft genomen in het verslagjaar. De kring financiert de toeslagen uit de eigen middelen. In de Abtn zijn met betrekking tot de toeslagverlening nadere regels vastgelegd. In 2023 heeft het fonds de volgende toeslagen toegekend:
  - 2023
    - Een toeslag van 3,00% voor alle actieve deelnemers en van 3,37% voor alle inactieve deelnemers per 1-1-2024.
  - 2022
    - Een toeslag van 2,34% voor alle actieve deelnemers en van 10,36% voor alle inactieve deelnemers per 1-1-2023.

Het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico zijn verzekerd op kapitaalbasis bij NN RE. Het overlijdensrisico in de netto-pensioenregeling is op rentebasis verzekerd bij NN RE.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie de toelichting op de staat van baten en lasten) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie, die nodig is voor het verschaffen van het inzicht, toegelicht.

Resultaatbepaling

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De ontvangen vergoedingen van de werkgever bedraagt 19% van de salarissom.

Saldo overdrachten van rechten

Deze post omvat het saldo van ontvangen en betaalde bedragen verband houdend met overdracht van pensioenaanspraken.

Pensioenuitkeringen

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende uitkeringen inzake ouderdoms-, partner-, wezen- en invaliditeitspensioen, alsmede afkoopsommen en overige uitkeringen overeenkomstig de pensioenregeling. De uitkeringen komen te laste van de individuele kringen

Mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen

Onder de toelichting onder technische voorzieningen zijn de grondslagen voor de mutatie voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Herverzekering

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende premies aan de herverzekeraar en ten gunste van het verslagjaar komende uitkeringen van de herverzekeraar inzake arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Deze betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen uitvoerings- en administratiekosten. De administratiekosten worden gezamenlijk betaald vanuit het Fonds. Elke collectiviteitkring betaalt een vooraf afgesproken vergoeding aan het Fonds. Het verschil tussen de vergoedingen vanuit de collectiviteitkringen en de werkelijke pensioenuitvoerings- en administratiekosten wordt gedragen door AZL en GSAM.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten zijn opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst en aanwending van kasmiddelen. De kasstromen zijn gerubriceerd naar kasstroom uit pensioenactiviteiten, kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd.

Toelichting op de balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
[1F] Beleggingen voor risico Pensioenfonds		
Vastgoed		
Stand 1 januari	4.994	4.579
Aankopen	961	348
Verkopen	0	0
Gerealiseerd resultaat	0	0
Niet-gerealiseerd resultaat	-501	67
Stand 31 december	5.454	4.994
Aandelen		
Stand 1 januari	34.651	51.016
Aankopen	141	29.996
Verkopen	-2.545	-37.232
Gerealiseerd resultaat	190	6.375
Niet-gerealiseerd resultaat	6.002	-15.504
Stand 31 december	38.439	34.651
Vastrentende waarden		
Stand 1 januari	59.864	78.915
Aankopen	13.552	24.904
Verkopen	-8.915	-15.770
Gerealiseerd resultaat	-527	-2.100
Niet-gerealiseerd resultaat	4.558	-26.085
Stand 31 december	68.532	59.864
Totaal beleggingen voor risico Pensioenfonds	112.425	99.509

Bij de levelindeling zijn ook de overige balansposten met betrekking tot de beleggingen meegenomen. Deze totale waarde van de beleggingen sluit aan bij de risicoparagraaf.

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2023
Vastgoed	3.124	5.419	0	0	8.543
Aandelen	35.220	0	0	0	35.220
Vastrentende waarden	59.041	0	10.711	0	69.752
Valutatermijncontracten	0	0	175	0	175
Futures	-54	0	0	0	-54
Interest Rate Swaps	0	0	3.457	0	3.457
Credit Default Swaps	0	0	-29	0	-29
Private Equity fondsen	0	0	30	0	30
Overig	-4.579	0	0	0	-4.579
Totaal belegd vermogen	92.752	5.419	14.344	0	112.515

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2022
Vastgoed	2.153	5.004	0	0	7.157
Aandelen	32.133	2	0	0	32.135
Vastrentende waarden	49.919	0	10.201	0	60.120
Valutatermijncontracten	0	0	312	0	312
Futures	151	0	0	0	151
Interest Rate Swaps	0	0	-4.593	0	-4.593
Credit Default Swaps	0	0	-1	0	-1
Private Equity fondsen	0	0	0	0	0
Overig	4.317	0	0	0	4.317
Totaal belegd vermogen	88.673	5.006	5.919	0	99.598

Bij de levelindeling is het doorkijk-principe toegepast, waarbij één niveau dieper is gekeken, waardoor liquiditeiten en derivaten apart zijn weergegeven en de bedragen per categorie en op totaalniveau afwijken van de bedragen in de specificaties hiervoor.

Methodiek bepaling marktwaarde:

Level 1: Genoteerde marktprijzen

Level 2: Afgeleide marktnotering of Onafhankelijke taxaties

Level 3: NCW berekening

Level 4: Andere methode

De beleggingen bevatten geen directe beleggingen in de aangesloten onderneming. Ook wordt er niet direct gebruik gemaakt van het uitlenen van effecten (securities lending). Het afdekken van rente- of valutarisico's en het hieraan gerelateerd verstrekken of aanhouden van onderpand gebeurt in de beleggingsfondsen en niet door de collectiviteitkring zelf.

	2023	2022
[2F] Vorderingen en overlopende activa		
Beleggingen	67	31
Ondernemingen	0	0
Verzekeringsmaatschappijen	370	473
Uitkeringen	0	0
Inkoopsommen	0	26
Overige debiteuren	13	11
Totaal vorderingen en overlopende activa	450	541
Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[3F] Overige activa		
Depotbanken	23	58
ING Bank N.V.	190	499
	213	557
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de collectiviteitkring.		
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves		
[4F] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	11.990	18.447
Saldobestemming boekjaar	2.063	-6.457
	14.053	11.990
[5F] Bestemmingsreserve		
Stand per 1 januari	874	1.089
Saldobestemming boekjaar	-333	-215
	541	874
Totaal eigen vermogen	14.594	12.864

	2023		2022	
<i>Het minimaal vereist vermogen bedraagt</i>	102.262	104,3%	91.038	104,3%
<i>Het vereist vermogen bedraagt</i>	113.962	116,3%	102.105	117,0%
<i>De dekkingsgraad is</i>		114,3%		113,7%
<i>De beleidsdekkingsgraad is</i>		118,3%		117,6%
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totale pensioenvermogen van 112.079 (2022: 99.260) gedeeld door de totale technische voorzieningen. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.				
Technische voorzieningen				
[6F] Technische voorziening pensioenverplichtingen				
Het verloop van de voorziening is als volgt:				
Stand per 1 januari	87.270		115.154	
Pensioenopbouw	3.320		4.769	
Indexering en overige toeslagen	3.033		5.304	
Rentetoevoeging	2.919		-576	
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-2.139		-1.899	
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	40		89	
Wijzigen marktrente	3.093		-37.402	
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	174		145	
Kanssystemen	247		-30	
Wijziging actuariële grondslagen	22		1.784	
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	47		-68	
Stand per 31 december	98.026		87.270	
De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 3,264% (2022: -0,49%) De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt opgebouwd:				
Actieve deelnemers	45.746		40.398	
Gewezen deelnemers	23.591		20.945	
Pensioengerechtigden	28.689		25.927	
	98.026		87.270	
Totaal technische voorzieningen	98.026		87.270	

	2023	2022
[7F] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden inzake vermogensbeheer	320	381
Derivaten	0	0
Schulden inzake pensioen- en administratiekosten	88	28
Belastingen en sociale premies	48	40
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	0	18
Overige crediteuren	12	6
	468	473

Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn na verlenging jaarlijks opzegbaar. De contracten zijn tussentijds opzegbaar indien de uitbestedingspartij toerekenbaar blijft tekortkomen in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst.

Collectiviteitkring F beschikt over een intra-day kredietfaciliteit op de bankrekening ter grootte van € 100.

Wanneer de collectiviteitkring ophoudt te bestaan bestaat het recht op terugbetaling van het gestorte weerstandsvermogen, zoals opgenomen in de jaarrekening van de bedrijfsomgeving (zie [4]).

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2023 een vergoeding en reiskostenvergoeding van in totaal € 3 ontvangen.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen en de collectiviteitkring, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Baten en lasten	2023	2022
[8F] Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoed	75	47
Aandelen	167	157
Vastrentende waarden	198	192
Overige beleggingen	77	55
Subtotaal	517	451
Banken	9	-2
Totaal directe beleggingsopbrengsten	526	449
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	0	0
Aandelen	190	6.375
Vastrentende waarden	-527	-2.100
Overige beleggingen	0	0
	-337	4.275
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	-501	67
Aandelen	6.002	-15.504
Vastrentende waarden	4.558	-26.085
Overige beleggingen	0	0
	10.059	-41.522
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	9.722	-37.247

	2023	2022
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-161	-258
Totaal kosten vermogensbeheer	-161	-258
De transactiekosten zijn in de koers verwerkt en in het jaarwerk niet apart zichtbaar gemaakt. De transactiekosten bedragen 0,09% (2022: 0,16%) van het belegd vermogen.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	10.087	-37.056
[9F] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers en werknemers	4.620	4.153
Bijdrage weerstandsvermogen	10	9
Bijdrage uitvoeringskosten	475	422
Inkoopsommen	276	373
	5.381	4.957
Kostendeekkende premie	4.900	6.368
Gedempte kostendeekkende premie	5.438	4.799
Feitelijke premie regulier	5.105	4.584
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	3.773	5.156
Opslag in stand houden vereist vermogen	642	784
Opslag weerstandsvermogen	10	9
Opslag voor uitvoeringskosten	475	419
	4.900	6.368
De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	2.951	2.662
Opslag in stand houden vereist vermogen	502	405
Opslag weerstandsvermogen	10	9
Opslag voor uitvoeringskosten	475	419
Voorwaardelijke onderdelen	1.500	1.304
	5.438	4.799

	2023	2022
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	2.951	2.662
Opslag in stand houden vereist vermogen	502	405
Opslag weerstandsvermogen	10	9
Opslag voor uitvoeringskosten	475	419
Voorwaardelijke onderdelen	1.500	1.304
Premiemarge	-333	-215
	5.105	4.584
Uit de tabel komt naar voren dat de kring een feitelijke premie van 5.105 heeft ontvangen. Deze is lager dan de gedempte kostendekkende premie, rekening houdend met verwacht rendement (5.438). Om een premietekort te voorkomen worden middelen uit het premiedepot ter hoogte van 333 ingezet ter ondersteuning van de premie. De totale beschikbare premie bedraagt dan 5,438 (5,105 +333) en is daarmee gelijk aan de gedempte kostendekkende premie en derhalve toereikend.		
[10F] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	344	326
Overgedragen pensioenverplichtingen	-295	-192
	49	134
[11F] Pensioenuitkeringen		
<i>Pensioenen</i>		
Ouderdomspensioen	-1.617	-1.453
Partnerpensioen	-332	-267
Wezenpensioen	-13	-12
Invaliditeitspensioen	-153	-145
Subtotaal	-2.115	-1.877
<i>Andere uitkeringen</i>		
Afkoopsommen	-8	-14
Subtotaal	-8	-14
Totaal pensioenuitkeringen	-2.123	-1.891

	2023	2022
[12F] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-3.320	-4.769
Indexering en overige toeslagen	-3.033	-5.304
Rentetoevoeging	-2.919	576
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	2.139	1.899
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-40	-89
Wijzigen marktrente	-3.093	37.402
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-174	-145
Kanssystemen	-247	30
Wijziging actuariële grondslagen	-22	-1.784
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-47	68
	-10.756	27.884
[13F] Herverzekering		
Premies herverzekering	-502	-557
Uitkeringen uit herverzekering	170	269
	-332	-288
Het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico zijn herverzekerd op kapitaalbasis bij NN Reinsurance Solutions. Het overlijdensrisico in de netto-pensioenregeling is op rentebasis herverzekerd bij NN RE.		
[14F] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten	-350	-296
Governancekosten	-93	-94
Advieskosten	-96	-93
Overige kosten	-17	0
	-556	-483
De administratiekosten en governancekosten worden in rekening gebracht door de bedrijfsomgeving ter dekking van de kosten. De advieskosten en overige kosten zijn kringspecifieke kosten.		

	2023	2022
[15F] Overige baten en lasten		
Afrekening van het weerstandsvermogen	-14	70
Vrijval kapitalen	0	0
Overige	-6	1
	-20	71
Saldo van baten en lasten	1.730	-6.672

Bestemming saldo baten en lasten

Statutaire bepaling omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de bestemming saldo baten en lasten.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen

	2023
Algemene reserve	2.063
Bestemmingsreserve	-333
	1.730

Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten	4.075	922
Premies	963	-941
Waardeoverdrachten	-125	-11
Kosten	0	0
Uitkeringen	16	8
Sterfte	-41	125
Arbeidsongeschiktheid	-36	174
Reguliere mutaties	-44	-61
Toeslagverlening	-3.033	-5.304
Wijziging actuariële grondslagen	-22	-1.784
Overige oorzaken	-23	200
	1.730	-6.672

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat de collectiviteitkring loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien de collectiviteitkring niet solvabel is bestaat het risico dat de collectiviteitkring de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient de collectiviteitkring verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel een collectiviteitkring is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen de collectiviteitkring aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of de collectiviteitkring in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6, S8 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2023.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	3.276	1,9	3.739	2,6
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	12.109	11,5	10.849	11,3
Valutarisico (S3)	2.245	0,3	2.698	0,6
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	2.543	1,6	2.196	1,5
Verzekeringstechnisch risico (S6)	3.987	1,0	3.661	1,0
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	161	0,0
Diversificatie en correlatie-effect	-8.224		-8.469	
Totaal Vereist eigen vermogen	15.936	16,3	14.835	17,0
Dekkingsgraad		114,3		113,7
Beleidsdekkingsgraad		118,3		117,6
Minimaal vereiste dekkingsgraad	102.262	104,3	91.038	104,3
Strategisch vereiste dekkingsgraad	113.962	116,3	102.105	117,0
Feitelijk vereiste dekkingsgraad	114.067	116,4	103.158	118,2

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2023 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor de collectiviteitkring niet in een tekort verkeert. Eind boekjaar 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 118,3% (2022: 117,6%).

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. De collectiviteitkring kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 17,7 (2022: 17,8)

Duratie van de pensioenverplichtingen 18,9 (2022: 19,2)

Het pensioenfonds dekt strategisch 65,0% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. De strategische afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 71,2%. De werkelijke afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 73,3%. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 3.029 (1,7%) en voor het strategisch renterisico 3.276 (1,9%).

Aandelen- en vastgoedrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en hedgefonds, private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer voldoende spreiding toe te passen in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastgoed en aandelen per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	3.124	7,1	2.153	5,5
Niet-beursgenoteerd vastgoed	5.419	12,4	5.004	12,7
Ontwikkelde markten (Mature markets)	29.796	68,0	26.849	68,3
Opkomende markten (Emerging markets)	5.424	12,4	5.286	13,5
Private equity	30	0,1	0	0,0
	43.793	100,0	39.292	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 12.515 (12,0%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 12.109 (11,5%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van de collectiviteitkring in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van de collectiviteitkring in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. De collectiviteitkring kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt de collectiviteitkring risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Bij een afdekking van meer dan 100% loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	66.223	58,8	62.704	62,9
Amerikaanse dollar	28.036	24,9	24.082	24,2
Britse pound sterling	1.228	1,1	1.003	1,0
Japanse yen	2.248	2,0	1.895	1,9
Overige valuta	11.231	10,0	14.044	14,1
Marktwaaarde derivaten	3.549	3,2	-4.130	-4,1
	112.515	100,0	99.598	100,0
<i>Totaal beleggingen naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	102.037	90,7	93.800	94,1
Amerikaanse dollar	148	0,1	190	0,2
Britse pound sterling	4	0,0	-9	0,0
Japanse yen	0	0,0	2	0,0
Overige valuta	6.777	6,0	9.745	9,8
Marktwaaarde derivaten	3.549	3,2	-4.130	-4,1
	112.515	100,0	99.598	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. Deze valutatermijntransacties worden afgesloten in de beleggingsfondsen. Het valutarisico van valuta's van de grootste ontwikkelde markten wordt grotendeels afgedekt (in dit geval US-dollar, Britse Pond en Japanse Yen). Het valutarisico van valuta's van niet-ontwikkelde markten wordt niet afgedekt omdat het onderdeel is van het verwachte rendement of omdat afdekking te duur of überhaupt niet mogelijk is.

Strategisch dekt de collectiviteitkring 80,8% van het valutarisico af. De feitelijke afdekking van het valutarisico bedraagt 83,8%.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 1.759 (0,2%) en voor het strategisch valutarisico 2.245 (0,3%).

Kredietrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	16.272	23,3	19.039	31,7
AA	3.335	4,8	2.037	3,4
A	159	0,2	983	1,6
BBB	1.500	2,2	2.674	4,4
Lager dan BBB	8.449	12,1	5.993	10,0
Not rated	149	0,2	130	0,2
Liquiditeiten	39.888	57,2	29.264	48,7
	69.752	100,0	60.120	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	39.917	57,2	33.091	55,1
Resterende looptijd > 1 jaar, < 5 jaar	14.660	21,0	10.532	17,5
Resterende looptijd >= 5 jaar	15.175	21,8	16.497	27,4
	69.752	100,0	60.120	100,0

Kring McCain

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 2.430 (1,5%) en voor het strategisch kredietrisico van 2.543 (1,6%)

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 3.987 (1,0%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 3.987 (1,0%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

Aandelen

Verdeling aandelen per sector:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Financiële instellingen	6.669	18,9	5.878	18,3
Informatietechnologie	8.966	25,5	7.370	22,9
Industriële ondernemingen	4.191	11,9	3.543	11,0
Niet-duurzame consumentengoederen	1.581	4,5	2.310	7,2
Duurzame consumentengoederen	3.774	10,7	3.246	10,1
Gezondheidszorg	4.211	12,0	4.484	14,0
Energie	315	0,9	338	1,1
Nutsbedrijven	1.021	2,9	858	2,6
Telecommunicatie	2.767	7,8	2.343	7,3
Basisindustrieën	1.525	4,3	1.650	5,1
Andere sectoren	200	0,6	115	0,4
	35.220	100,0	32.135	100,0

Totale beleggingen

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Totale beleggingen naar regio</i>				
Europa	65.695	58,4	59.599	59,8
Noord-Amerika	29.486	26,2	22.408	22,5
Azië	5.732	5,1	4.076	4,1
Opkomende markten	6.036	5,4	10.514	10,6
Overige	5.566	4,9	3.001	3,0
	112.515	100,0	99.598	100,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in McCain en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk actief beheer risico bedraagt 0 (0,0%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 0 (0,0%).

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds te Den Haag is voor collectiviteitkring F aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 196 duizend. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 55 duizend te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Aangezien het pensioenfonds gebruikmaakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023 is artikel 137 van de Pensioenwet niet volledig van toepassing. Ik heb onderzocht of is voldaan aan de voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De door het pensioenfonds voor collectiviteitkring F verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudentpersonregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van collectiviteitkring F. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van collectiviteitkring F in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Hierbij is in aanmerking genomen dat collectiviteitkring F gebruikmaakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023, waardoor artikel 137, tweede lid, onderdelen a en b van de Pensioenwet niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft voor collectiviteitkring F onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat besluit gestelde voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds voor collectiviteitkring F is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amstelveen, 20 juni 2024

ir. M.W. Heemskerk AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Toelichting Kring K

Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico Pensioenfonds [1K]		
Vastgoed	13.457	11.713
Aandelen	67.215	64.740
Vastrentende waarden	189.982	165.368
	270.654	241.821
Vorderingen en overlopende activa [2K]	2.168	412
Overige activa [3K]	309	254
Totaal activa	273.131	242.487

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [4K]	37.946	31.860
Bestemmingsreserve [5K]	1.540	229
	39.486	32.089
Technische voorzieningen voor risico Pensioenfonds		
Technische voorziening pensioenverplichtingen [6K]	233.415	209.870
	233.415	209.870
Kortlopende schulden en overlopende passiva [7K]	230	528
Totaal passiva	273.131	242.487

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds [8K]		
Directe beleggingsopbrengsten	1.083	926
Indirecte beleggingsopbrengsten	17.627	-104.508
Kosten van vermogensbeheer	-107	-271
	18.603	-103.853
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [9K]	16.913	15.486
Saldo van overdrachten van rechten [10K]	-1.957	-5.136
Pensioenuitkeringen [11K]	-1.952	-1.853
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds [12K]	-23.545	106.836
Herverzekering [13K]	-122	-728
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [14K]	-485	-348
Overige baten en Lasten [15K]	-58	187
Saldo van baten en lasten	7.397	10.591
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	6.086	11.392
Bestemmingsreserves	1.311	-801
	7.397	10.591

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	15.384	15.722
Uitkeringen uit herverzekering	257	0
Overgenomen pensioenverplichtingen	352	1.215
Overige	0	133
	15.993	17.070
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen betaald aan de bedrijfsomgeving	-1.948	-1.848
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.868	-6.983
Premies herverzekering	-229	-537
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-346	-415
Overige	-23	0
	-5.414	-9.783
Totaal Kasstroom uit pensioenactiviteiten	10.579	7.287
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	932	858
Verkopen en aflossingen beleggingen	42.488	137.171
Overige	67	99
	43.487	138.128
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-53.694	-145.809
Kosten van vermogensbeheer	-317	-173
	-54.011	-145.982
Totaal Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-10.524	-7.854
Mutatie liquide middelen	55	-567
Saldo liquide middelen 1 januari	254	821
Saldo liquide middelen 31 december	309	254

Kring AFM is vanaf 1 januari 2018 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds AFM aan De Nationale APF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht en heeft AFM een uitvoeringsovereenkomst met De Nationale APF gesloten.

Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring Kring K

Het Fonds past bij de samenstelling van de jaarrekening van de collectiviteitkring Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe, in het bijzonder RJ610 'Pensioenfondsen'. Deze jaarrekening is opgesteld onder de continuïteitsveronderstelling.

Algemene grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de collectiviteitkring zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post nog af te wikkelen transacties. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten)

worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden frequent beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien. De financiële gevolgen van een herziening worden verwerkt in de periode(n) waarop de herziening betrekking heeft.

Schattingswijzigingen

De collectiviteitkring heeft de kostenvoorziening geëvalueerd en aangepast. Dit is in 2023 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2023 is de voorziening pensioenverplichtingen verhoogd met € 224. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening ad € 224 is in 2023 in het resultaat verwerkt

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Vaststelling van deze reële waarde vindt plaats op basis van de onder de "specifieke grondslagen" beschreven uitgangspunten. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde Valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen op transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden separaat gepresenteerd onder de overige vorderingen.

Vastgoed

- *Beursgenoteerd indirect vastgoed*

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Niet-beursgenoteerd indirect vastgoed*

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de Fondsmanagers, indien van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. De managers waarderen het vastgoed periodiek door middel van externe taxaties.

Aandelen

- *Beursgenoteerde aandelen*

Beursgenoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Niet-beursgenoteerde aandelen*

Voor zover aandelen geen beursnotering kennen of indien de totstandkoming van de reële waarde door de markt niet representatief wordt geacht, vindt vaststelling door de vermogensbeheerder plaats. Deze vaststelling wordt verricht met behulp van objectieve en recente marktinformatie en gebruikmakend van algemeen gangbare rekenmodellen, zodat deze vaststelling een afspiegeling is van de reële waarde.

- *Beleggingsinstellingen in aandelen*

Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in aandelen zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Vastrentende waarden

- *Obligaties (staats-, bedrijfsobligaties en obligaties opkomende markten)*

Beursgenoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Beleggingsinstellingen in vastrentende waarden*

Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in vastrentende waarden zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige Activa

- *Liquide middelen*

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben.

Reserves

De reserves bestaan uit het de algemene reserve en de bestemmingsreserve.

– *Algemene reserve*

Aan de algemene reserve wordt het resultaat over het kalenderjaar toegevoegd dan wel onttrokken dat resteert na bestemming van het resultaat aan de bestemmingsreserve.

– *Bestemmingsreserve*

De collectiviteitkring houdt een bestemmingsreserve premie- en indexatiedepot aan. Indien de gedempte kostendekkende premie, met een minimale premiedekkingsgraad van 105%, van de collectiviteitkring in enig jaar lager is dan de feitelijke premie van 25% van de som van de ongemaximeerde pensioengevende salarissen, dan komt het overschot ten gunste van het premie- en indexatiedepot. Het premie- en indexatiedepot kan gebruikt worden voor de volgende doeleinden:

- In het geval dat de afgesproken CDC premie onvoldoende is om volledige opbouw toe te kennen, wordt het tekort eerst vanuit de bestemmingsreserve premiedepot voldaan, voor zover deze bestemmingsreserve dit toelaat.
- Ter voorkoming van het korten van de pensioenaanspraken en -rechten wordt eerst het saldo van het premie- en indexatiedepot aangewend.
- Indien sprake is van een gedeeltelijke toeslagverlening aan actieve deelnemers (i.e. jaarlijkse toeslagverlening kleiner dan de jaarlijkse (niet-incidentele) loonontwikkeling bij de werkgever over het voorgaande jaar) kan vanuit het premie- en indexatiedepot de toeslagverlening worden verruimd tot maximaal de jaarlijkse (niet-incidentele) loonontwikkeling bij de werkgever over het voorgaande kalenderjaar. Een eventuele aanvullende indexatie vanuit het premie- en indexatiedepot vindt plaats vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%.

De waarde van deze bestemmingsreserve wordt niet betrokken in de berekening van de dekkingsgraad.

Technische voorzieningen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening wordt tevens rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit, op basis van de toekomstig op te bouwen aanspraken. Hierbij wordt geen rekening gehouden met revalidatiekansen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Interest: de rentetermijnstructuur ultimo 2023 zoals gepubliceerd door DNB;
- Sterfte: Prognosetafel AG2022 (startjaar 2024) met toepassing van (fondsspecifieke) ervaringssterfte, gebaseerd op basis van het inkomensniveau van de kring;
- Gehuwdheid: Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt na pensioeningang uitgegaan van de werkelijke gehuwdheid/partnerschap. Tot pensioeningang wordt het onbepaalde partnersysteem gehanteerd. Hierbij wordt uitgegaan van 100% gehuwdheid;
- Uitkeringen: de uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld;
- Leeftijden: de leeftijd wordt in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld;
- Leeftijdsverschil: het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw);

- Kosten: in de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 2,4% (2022: 2,3%) van de netto voorziening;
- Toeslagen: deze worden verwerkt in de technische voorzieningen indien het Bestuur het besluit tot toeslagverlening heeft genomen in het verslagjaar. De kring financiert de toeslagen uit de eigen middelen. In de Abtn zijn met betrekking tot de toeslagverlening nadere regels vastgelegd. In 2023 heeft het fonds de volgende toeslagen toegekend:
2023
  - Een toeslag van 1,50% voor actieve deelnemers (reeds actief voor 31-12-2015) per 1-1-2023.
 2022
  - Een toeslag van 1,22% voor actieve deelnemers (reeds actief voor 31-12-2015) per 1-1-2023.

Het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico zijn verzekerd op kapitaalbasis bij NN RE.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie de toelichting op de staat van baten en lasten) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie, die nodig is voor het verschaffen van het inzicht, toegelicht.

Resultaatbepaling

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De ontvangen vergoedingen van de werkgever bedraagt 25% van de som van de ongemaximeerde pensioengevende salarissen.

Saldo overdrachten van rechten

Deze post omvat het saldo van ontvangen en betaalde bedragen verband houdend met overdracht van pensioenaanspraken.

Pensioenuitkeringen

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende uitkeringen inzake ouderdoms-, partner-, wezen- en invaliditeitspensioen, alsmede afkoopsommen en overige uitkeringen overeenkomstig de pensioenregeling. De uitkeringen komen te laste van de individuele kringen

Mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Onder de toelichting onder technische voorzieningen zijn de grondslagen voor de mutatie voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Herverzekering

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende premies aan de herverzekeraar en ten gunste van het verslagjaar komende uitkeringen van de herverzekeraar inzake arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Deze betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen uitvoerings- en administratiekosten. De administratiekosten worden gezamenlijk betaald vanuit het Fonds. Elke collectiviteitkring betaalt een vooraf afgesproken vergoeding aan het Fonds. Het verschil tussen de vergoedingen vanuit de collectiviteitkringen en de werkelijke pensioenuitvoerings- en administratiekosten wordt gedragen door AZL en GSAM.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten zijn opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst en aanwending van kasmiddelen. De kasstromen zijn gerubriceerd naar kasstroom uit pensioenactiviteiten, kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd.

Toelichting op de balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
[1K] Beleggingen voor risico Pensioenfonds		
Vastgoed		
Stand 1 januari	11.713	19.892
Aankopen	2.920	1.035
Verkopen	0	-8.435
Gerealiseerd resultaat	0	256
Niet-gerealiseerd resultaat	-1.176	-1.035
Stand 31 december	13.457	11.713
Aandelen		
Stand 1 januari	64.740	94.484
Aankopen	943	53.807
Verkopen	-9.185	-67.844
Gerealiseerd resultaat	410	13.340
Niet-gerealiseerd resultaat	10.307	-29.047
Stand 31 december	67.215	64.740
Vastrentende waarden		
Stand 1 januari	165.368	223.315
Aankopen	49.831	90.966
Verkopen	-33.303	-60.891
Gerealiseerd resultaat	-10.194	-17.654
Niet-gerealiseerd resultaat	18.280	-70.368
Stand 31 december	189.982	165.368
Totaal beleggingen voor risico Pensioenfonds	270.654	241.821

Bij de levelindeling zijn ook de overige balansposten met betrekking tot de beleggingen meegenomen. Deze totale waarde van de beleggingen sluit aan bij de risicoparagraaf.

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2023
Vastgoed	5.341	13.373	0	0	18.714
Aandelen	61.712	0	0	0	61.712
Vastrentende waarden	179.772	0	14.033	0	193.805
Valutatermijncontracten	0	0	353	0	353
Futures	-162	0	0	0	-162
Interest Rate Swaps	0	0	8.842	0	8.842
Credit Default Swaps	0	0	-68	0	-68
Private Equity fondsen	0	0	52	0	52
Overig	-12.421	0	0	0	-12.421
Totaal belegd vermogen	234.242	13.373	23.212	0	270.827

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2022
Vastgoed	3.944	11.736	0	0	15.680
Aandelen	60.135	3	0	0	60.138
Vastrentende waarden	152.750	0	13.364	0	166.114
Valutatermijncontracten	0	0	630	0	630
Futures	443	0	0	0	443
Interest Rate Swaps	0	0	-15.701	0	-15.701
Credit Default Swaps	0	0	-3	0	-3
Private Equity fondsen	0	0	0	0	0
Overig	14.630	0	0	0	14.630
Totaal belegd vermogen	231.902	11.739	-1.710	0	241.931

Bij de levelindeling is het doorkijk-principe toegepast, waarbij één niveau dieper is gekeken, waardoor liquiditeiten en derivaten apart zijn weergegeven en de bedragen per categorie en op totaalniveau afwijken van de bedragen in de specificaties hiervoor.

Methodiek bepaling marktwaarde:

Level 1: Genoteerde marktprijzen

Level 2: Afgeleide marktnotering of Onafhankelijke taxaties

Level 3: NCW berekening

Level 4: Andere methode

De beleggingen bevatten geen directe beleggingen in de aangesloten onderneming. Ook wordt er niet direct gebruik gemaakt van het uitlenen van effecten (securities lending). Het afdekken van rente- of valutarisico's en het hieraan gerelateerd verstrekken of aanhouden van onderpand gebeurt in de beleggingsfondsen en niet door de collectiviteitkring zelf.

	2023	2022
[2K] Vorderingen en overlopende activa		
Beleggingen	147	67
Ondernemingen	1.529	0
Verzekeringsmaatschappijen	128	278
Uitkeringen	0	0
Overige debiteuren	364	67
Totaal vorderingen en overlopende activa	2.168	412
Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[3K] Overige activa		
Depotbanken	26	43
ING Bank N.V.	283	211
	309	254
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de collectiviteitkring.		
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves		
[4K] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	31.860	20.468
Saldobestemming boekjaar	6.086	11.392
	37.946	31.860
[5K] Bestemmingsreserve		
Stand per 1 januari	229	1.030
Saldobestemming boekjaar	1.311	-801
	1.540	229
Totaal eigen vermogen	39.486	32.089

	2023		2022	
<i>Het minimaal vereist vermogen bedraagt</i>	243.551	104,3%	219.017	104,4%
<i>Het vereist vermogen bedraagt</i>	268.675	115,1%	241.926	115,3%
<i>De dekkingsgraad is</i>		116,3%		115,2%
<i>De beleidsdekkingsgraad is</i>		119,8%		110,4%
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totale pensioenvermogen van 271.361 (2022: 241.711) gedeeld door de totale technische voorzieningen.				
De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.				
Technische voorzieningen				
[6K] Technische voorziening pensioenverplichtingen				
Het verloop van de voorziening is als volgt:				
Stand per 1 januari	209.870		316.706	
Pensioenopbouw	10.125		13.232	
Indexering en overige toeslagen	4.730		1.545	
Rentetoevoeging	7.149		-1.588	
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-1.937		-1.832	
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	188		228	
Wijzigen marktrente	4.657		-117.070	
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.914		-4.989	
Kanssystemen	304		1.059	
Wijziging actuariële grondslagen	224		2.553	
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	19		26	
Stand per 31 december	233.415		209.870	
De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 3,264% (2022: -0,49%)				
De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt opgebouwd:				
Actieve deelnemers	104.967		97.047	
Gewezen deelnemers	96.956		85.614	
Pensioengerechtigden	31.492		27.209	
	233.415		209.870	
Totaal technische voorzieningen	233.415		209.870	

	2023	2022
[7K] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden inzake vermogensbeheer	21	231
Schulden inzake pensioen- en administratiekosten	120	12
Belastingen en sociale premies	53	49
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	0	231
Overige crediteuren	36	5
	230	528

Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn na verlenging jaarlijks opzegbaar. De contracten zijn tussentijds opzegbaar indien de uitbestedingspartij toerekenbaar blijft tekortkomen in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst. Collectiviteitkring K beschikt over een intra-day kredietfaciliteit op de bankrekening ter grootte van 75.

Wanneer de collectiviteitkring ophoudt te bestaan bestaat het recht op terugbetaling van het gestorte weerstandsvermogen, zoals opgenomen in de jaarrekening van de bedrijfsomgeving (zie [4]).

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2023 een vergoeding en reiskostenvergoeding van in totaal € 8 ontvangen.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen het fonds, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Baten en lasten	2023	2022
[8K] Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoed	191	112
Aandelen	344	333
Vastrentende waarden	259	252
Derivaten	0	0
Overige beleggingen	286	233
Subtotaal	1.080	930
Banken	3	-4
Totaal directe beleggingsopbrengsten	1.083	926
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	0	256
Aandelen	410	13.340
Vastrentende waarden	-10.194	-17.654
	-9.784	-4.058
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	-1.176	-1.035
Aandelen	10.307	-29.047
Vastrentende waarden	18.280	-70.368
	27.411	-100.450
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	17.627	-104.508

	2023	2022
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-107	-271
Totaal kosten vermogensbeheer	-107	-271
De transactiekosten zijn in de koers verwerkt en in het jaarwerk niet apart zichtbaar gemaakt. De transactiekosten bedragen 0,09% (2022: 0,18%) van het belegd vermogen.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	18.603	-103.853
[9K] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers en werknemers	14.994	13.424
Bijdrage weerstandsvermogen	25	27
Bijdrage uitvoeringskosten	347	300
Inkoopsommen	1.547	1.735
	16.913	15.486
Kostendeekkende premie	14.067	18.051
Gedempte kostendeekkende premie	0	16.224
Feitelijke premie regulier	15.552	15.486
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	10.737	14.225
Opslag in stand houden vereist vermogen	1.642	1.764
Opslag weerstandsvermogen	25	27
Opslag voor uitvoeringskosten	347	300
Koopsom onvoorwaardelijke indexatie	1.316	1.735
	14.067	18.051
De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	0	7.072
Opslag in stand houden vereist vermogen	0	877
Opslag weerstandsvermogen	0	27
Opslag voor uitvoeringskosten	0	300
Voorwaardelijke onderdelen	0	6.213
Koopsom onvoorwaardelijke indexatie	0	1.735
	0	16.224
De kring maakte tot 2023 gebruik van de wettelijke mogelijkheid de premie te dempen op basis van verwacht toekomstig rendement.		

Met ingang van boekjaar 2023 is de kring overgestapt op een kostendekkende premie op basis van marktwaarde en is er niet langer sprake van een gedempte kostendekkende premie.

De feitelijke premie is als volgt samengesteld:

	2023	2022
Actuarieel benodigd	10.941	14.225
Opslag in stand houden vereist vermogen	1.674	0
Opslag weerstandsvermogen	25	27
Opslag voor uitvoeringskosten	347	300
Voorwaardelijke onderdelen	0	0
Koopsom onvoorwaardelijke indexatie	1.316	1.735
Beschikbaar voor dotatie / onttrekking bestemmingsreserve	1.249	-1.600
Premiemarge	0	799
	15.552	15.486
[10K] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	352	984
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.309	-6.120
	-1.957	-5.136
[11K] Pensioenuitkeringen		
<i>Pensioenen</i>		
Ouderdomspensioen	-1.511	-1.409
Partnerpensioen	-399	-399
Wezenpensioen	-42	-44
Invaliditeitspensioen	0	0
Subtotaal	-1.952	-1.852
<i>Andere uitkeringen</i>		
Afkoopsommen	0	-1
Subtotaal	0	-1
Totaal pensioenuitkeringen	-1.952	-1.853

	2023	2022
[12K] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-10.125	-13.232
Indexering en overige toeslagen	-4.730	-1.545
Rentetoevoeging	-7.149	1.588
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	1.937	1.832
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-188	-228
Wijzigen marktrente	-4.657	117.070
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.914	4.989
Kanssystemen	-304	-1.059
Wijziging actuariële grondslagen	-224	-2.553
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-19	-26
	-23.545	106.836
[13K] Herverzekering		
Premies herverzekering	-379	-728
Uitkeringen uit herverzekering	257	0
Winstdeling herverzekering	0	0
	-122	-728
Het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico zijn herverzekerd op kapitaalbasis bij NN Reinsurance Solutions.		
[14K] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten	-278	-236
Governancekosten	-117	-68
Advieskosten	-72	-44
Overige kosten	-18	0
	-485	-348
De administratiekosten en governancekosten worden in rekening gebracht door de bedrijfsomgeving ter dekking van de kosten. De advieskosten en overige kosten zijn kring specifieke kosten.		
[15K] Overige baten en lasten		
Afrekening van het weerstandsvermogen	-58	192
Diverse	0	-5
	-58	187
Saldo van baten en lasten	7.397	10.591

Bestemming saldo baten en lasten

Statutaire bepaling omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de bestemming saldo baten en lasten.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen

	2023
Algemene reserve	6.086
Bestemmingsreserve	1.311
	7.397

Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten	6.797	14.805
Premies	3.152	-774
Waardeoverdrachten	-43	-147
Kosten	-93	-11
Uitkeringen	-15	-21
Sterfte	-139	-236
Arbeidsongeschiktheid	92	-823
Reguliere mutaties	-79	13
Toeslagverlening	-2.053	190
Wijziging actuariële grondslagen	-224	-2.553
Overige oorzaken	2	148
	7.397	10.591

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat de collectiviteitkring loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien de collectiviteitkring niet solvabel is bestaat het risico dat de collectiviteitkring de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient de collectiviteitkring verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel een collectiviteitkring is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen de collectiviteitkring aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of de collectiviteitkring in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6, S8 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2023.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	13.546	4,1	12.725	4,3
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	22.268	8,2	19.885	8,1
Valutarisico (S3)	4.536	0,3	5.179	0,4
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	5.704	1,5	4.900	1,5
Verzekeringstechnisch risico (S6)	8.979	1,0	8.341	1,0
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	318	0,0
Diversificatie en correlatie-effect	-19.773		-19.292	
Totaal Vereist eigen vermogen	35.260	15,1	32.056	15,3
Dekkingsgraad		116,3		115,2
Beleidsdekkingsgraad		119,8		110,4
Minimaal vereiste dekkingsgraad	243.551	104,3	219.017	104,4
Strategisch vereiste dekkingsgraad	268.675	115,1	241.926	115,3
Feitelijk vereiste dekkingsgraad	268.704	115,1	243.881	116,2

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2023 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor de collectiviteitkring niet in een tekort verkeert. Eind boekjaar 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 119,8% (2022: 110,4%).

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. De collectiviteitkring kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 19,2 (2022: 20,9)

Duratie van de pensioenverplichtingen 25,6 (2021: 26,2)

Het pensioenfonds dekt strategisch 60,0% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. De strategische afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 61,2%. De werkelijke afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 59,8%. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 14.188 (4,3%) en voor het strategisch renterisico 13.546 (4,1%).

Aandelen- en vastgoedrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed, hedgefonds en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer voldoende spreiding toe te passen in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastgoed en aandelen per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	5.341	6,6	3.944	5,2
Niet-beursgenoteerd vastgoed	13.373	16,6	11.736	15,5
Ontwikkelde markten (Mature markets)	50.856	63,2	49.060	64,7
Opkomende markten (Emerging markets)	10.856	13,5	11.078	14,6
Private equity	52	0,1	0	0,0
	80.478	100,0	75.818	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 22.120 (8,2%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 22.268 (8,2%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van de collectiviteitkring in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van de collectiviteitkring in niet-euro luiden. De collectiviteitkring loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. De collectiviteitkring kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt de collectiviteitkring risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Bij een afdekking van meer dan 100% loopt de collectiviteitkring risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	182.426	67,3	172.581	71,3
Amerikaanse dollar	51.895	19,2	48.198	19,9
Britse pound sterling	2.349	0,9	1.917	0,8
Japanse yen	3.806	1,4	3.439	1,4
Overige valuta	21.386	7,9	30.427	12,6
Marktwaaarde derivaten	8.965	3,3	-14.631	-6,0
	270.827	100,0	241.931	100,0
<i>Totaal beleggingen naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	247.816	91,5	233.437	96,4
Amerikaanse dollar	272	0,1	437	0,2
Britse pound sterling	10	0,0	-15	0,0
Japanse yen	0	0,0	3	0,0
Overige valuta	13.764	5,1	22.700	9,4
Marktwaaarde derivaten	8.965	3,3	-14.631	-6,0
	270.827	100,0	241.931	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. Deze valutatermijntransacties worden afgesloten in de beleggingsfondsen. Het valutarisico van valuta's van de grootste ontwikkelde markten wordt grotendeels afgedekt (in dit geval US-dollar, Britse Pond en Japanse Yen). Het valutarisico van valuta's van niet-ontwikkelde markten wordt niet afgedekt omdat het onderdeel is van het verwachte rendement of omdat afdekking te duur of überhaupt niet mogelijk is.

Strategisch dekt de collectiviteitkring 82,0% van het valutarisico af. De feitelijke afdekking van het valutarisico bedraagt 82,3%.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 3.316 (0,1%) en voor het strategisch valutarisico 4.536 (0,3%).

Kredietrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	30.493	15,7	42.839	25,8
AA	11.027	5,7	6.536	3,9
A	237	0,1	2.567	1,5
BBB	3.475	1,8	7.238	4,4
Lager dan BBB	20.135	10,4	15.501	9,3
Not rated	217	0,1	181	0,1
Liquiditeiten	128.221	66,2	91.252	55,0
	193.805	100,0	166.114	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	128.753	66,4	103.286	62,2
Resterende looptijd 1 <> 5 jaar	40.380	20,9	32.487	19,5
Resterende looptijd >= 5 jaar	24.672	12,7	30.341	18,3
	193.805	100,0	166.114	100,0

Kring AFM

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 5.449 (1,5%) en voor het strategisch kredietrisico van 5.704 (1,5%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 8.979 (1,0%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 8.979 (1,0%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

Aandelen

Verdeling aandelen per sector:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Financiële instellingen	11.788	19,1	11.092	18,4
Informatietechnologie	15.670	25,4	13.791	22,9
Industriële ondernemingen	7.222	11,7	6.535	10,9
Niet-duurzame consumentengoederen	2.799	4,5	4.306	7,2
Duurzame consumentengoederen	6.666	10,8	6.112	10,2
Gezondheidszorg	7.215	11,7	8.220	13,7
Energie	622	1,0	693	1,1
Nutsbedrijven	1.771	2,9	1.594	2,6
Telecommunicatie	4.882	7,9	4.426	7,4
Basisindustrieën	2.730	4,4	3.139	5,2
Andere sectoren	347	0,6	230	0,4
	61.712	100,0	60.138	100,0

Totale beleggingen

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling totale beleggingen naar regio:</i>				
Europa	174.016	64,3	156.628	64,7
Noord-Amerika	56.656	20,9	42.754	17,7
Azië	11.634	4,3	7.704	3,2
Opkomende markten	12.160	4,5	25.884	10,7
Overige	16.361	6,0	8.961	3,7
	270.827	100,0	241.931	100,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in het zelfstandig bestuursorgaan AFM

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de toegestane afwijking, uitgedrukt in een statistische maatstaf, de 'tracking error'. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark kan afwijken. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk actief beheer risico bedraagt 0 (0,0%) en voor het strategisch actief beheer risico 0 (0,0%).

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds te Den Haag is voor collectiviteitkring K aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 467 duizend. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 135 duizend te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De door het pensioenfonds voor collectiviteitkring K verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudentpersonregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van collectiviteitkring K. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van collectiviteitkring K in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds voor collectiviteitkring K is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 20 juni 2024

ir. M.W. Heemskerk AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Toelichting Kring M

Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico Pensioenfonds [1M]		
Vastgoed	47.191	12.271
Aandelen	533.763	480.400
Vastrentende waarden	993.372	909.038
Derivaten	64.708	30.952
	1.639.034	1.432.661
Vorderingen en overlopende activa [2M]	22.402	20.165
Overige activa [3M]	4.833	30.021
Totaal activa	1.666.269	1.482.847

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [4M]	177.357	138.483
	177.357	138.483
Technische voorzieningen voor risico Pensioenfonds		
Technische voorziening pensioenverplichtingen [5M]	1.412.788	1.292.239
	1.412.788	1.292.239
Langlopende schuld [6M]	1.462	1.473
Kortlopende schulden en overlopende passiva [7M]	74.662	50.652
Totaal passiva	1.666.269	1.482.847

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds [8M]		
Directe beleggingsopbrengsten	17.899	34.529
Indirecte beleggingsopbrengsten	136.968	-609.711
Kosten van vermogensbeheer	-2.887	-3.622
	151.980	-578.804
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [9M]	49.297	46.967
Saldo van overdrachten van rechten [10M]	-1.524	-1.678
Pensioenuitkeringen [11M]	-42.266	-39.630
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds [12M]	-120.549	514.916
Herverzekering [13M]	3.685	-2.208
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [14M]	-1.476	-1.448
Overige baten en Lasten [15M]	-273	1.165
Saldo van baten en lasten	38.874	-60.720
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	38.874	-60.720
	38.874	-60.720

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	49.297	46.992
Uitkeringen uit herverzekering	2.566	3.904
Overgenomen pensioenverplichtingen	2.270	2.790
Overige	128	964
	54.261	54.650
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen betaald aan de bedrijfsomgeving	-42.212	-39.575
Overgedragen pensioenverplichtingen	-3.970	-4.502
Premies herverzekering	-2.138	-4.278
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.197	-1.636
Overige	-324	0
	-49.841	-49.991
Totaal Kasstroom uit pensioenactiviteiten	4.420	4.659
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	17.416	37.331
Verkopen en aflossingen beleggingen	1.459.142	2.220.101
	1.476.558	2.257.432
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-1.503.519	-2.263.853
Kosten van vermogensbeheer	-2.647	-3.141
	-1.506.166	-2.266.994
Totaal Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-29.608	-9.562
Mutatie liquide middelen	-25.188	-4.903
Saldo liquide middelen 1 januari	30.021	34.924
Saldo liquide middelen 31 december	4.833	30.021

Kring ANWB is vanaf 1 januari 2020 operationeel. Per die datum zijn de pensioenaanspraken en het vermogen van Pensioenfonds ANWB aan De Nationale APF overgedragen door middel van een collectieve waardeoverdracht en hebben ANWB (met inbegrip van de dochterondernemingen Logicx en MAA) en Unigarant een uitvoeringsovereenkomst met De Nationale APF gesloten.

Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring Kring M

Het Fonds past bij de samenstelling van de jaarrekening van de collectiviteitkring Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe, in het bijzonder RJ610 'Pensioenfonds'. Deze jaarrekening is opgesteld onder de continuïteitsveronderstelling.

Algemene grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de collectiviteitkring zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post nog af te wikkelen transacties. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten)

worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden frequent beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien. De financiële gevolgen van een herziening worden verwerkt in de periode(n) waarop de herziening betrekking heeft.

Schattingswijzigingen

De collectiviteitkring heeft de kostenvoorziening geëvalueerd en aangepast. Dit is in 2023 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2023 is de voorziening pensioenverplichtingen verhoogd met € 2.760. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening ad € 2.760 is in 2023 in het resultaat verwerkt.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Vaststelling van deze reële waarde vindt plaats op basis van de onder de "specifieke grondslagen" beschreven uitgangspunten. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde Valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen op transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden separaat gepresenteerd onder de overige vorderingen.

Vastgoed

- *Beursgenoteerd indirect vastgoed*

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Niet-beursgenoteerd indirect vastgoed*

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de Fondsmanagers, indien van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. De managers waarderen het vastgoed periodiek door middel van externe taxaties.

Aandelen

- *Beursgenoteerde aandelen*

Beursgenoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Niet-beursgenoteerde aandelen*

Voor zover aandelen geen beursnotering kennen of indien de totstandkoming van de reële waarde door de markt niet representatief wordt geacht, vindt vaststelling door de vermogensbeheerder plaats. Deze vaststelling wordt verricht met behulp van objectieve en recente marktinformatie en gebruikmakend van algemeen gangbare rekenmodellen, zodat deze vaststelling een afspiegeling is van de reële waarde.

- *Beleggingsinstellingen in aandelen*

Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in aandelen zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Vastrentende waarden

- *Obligaties (staats-, bedrijfsobligaties en obligaties opkomende markten)*

Beursgenoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

- *Beleggingsinstellingen in vastrentende waarden*

Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in vastrentende waarden zijn gewaardeerd op actuele waarde conform de hiervoor genoemde grondslagen voor (directe) beleggingen.

Derivaten

Derivaten die zijn afgesloten voor risicoafdekking en die deel uitmaken van de beleggingsportefeuille zijn separaat gerubriceerd onder de categorie Derivaten. De waardering vindt plaats tegen de reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. De derivaten-posities met een negatieve waardering zijn opgenomen onder de post kortlopende schulden en overlopende passiva.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige Activa

– *Liquide middelen*

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben.

Reserves

De reserves bestaan uit het de algemene reserve.

– *Algemene reserve*

Aan de algemene reserve wordt het resultaat over het kalenderjaar toegevoegd dan wel onttrokken.

Technische voorzieningen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening wordt tevens rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit, op basis van de toekomstig op te bouwen aanspraken. Hierbij wordt geen rekening gehouden met revalidatiekansen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Interest: de rentetermijnstructuur ultimo 2023 zoals gepubliceerd door DNB;
- Sterfte: Prognosetafel AG2022 (startjaar 2024) met toepassing van (fondsspecifieke) ervaringssterfte, gebaseerd op basis van het inkomensniveau van de kring;
- Gehuwdheid: Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt na pensioeningang uitgegaan van de werkelijke gehuwdheid/partnerschap. Tot pensioeningang wordt het onbepaalde partnersysteem gehanteerd. Hierbij wordt uitgegaan van 100% gehuwdheid;
- Uitkeringen: de uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld;
- Leeftijden: de leeftijd wordt in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld;
- Leeftijdsverschil: het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw);
- Kosten: in de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 2,4% (2022: 2,2%) van de netto voorziening;
- Toeslagen: deze worden verwerkt in de technische voorzieningen indien het Bestuur het besluit tot toeslagverlening heeft genomen in het verslagjaar. De kring financiert de toeslagen uit de eigen middelen. In de Abtn zijn met betrekking tot de toeslagverlening nadere regels vastgelegd. In 2022 heeft het fonds de volgende toeslagen toegekend:
  - 2023
    - Een algemene toeslag van 2,93% voor alle deelnemers per 1-1-2024;
  - 2022
    - Een algemene toeslag van 2,60% voor alle deelnemers per 1-1-2023;

Het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico zijn herverzekerd op kapitaalbasis bij NN RE.

Langlopende schuld

Deze langlopende schuld betreft een depot voor een aanvullingsregeling AO welke tot en met 31 december 2006 onder het beheer van ANWB B.V. stond en tot en met 31 december 2019 onder beheer van Stichting Pensioenfonds ANWB stond. Op verzoek van ANWB B.V. en Pensioenfonds ANWB heeft het bestuur besloten om vanaf 1 januari 2020 dit depot in beheer te nemen. De betreffende middelen zijn begin 2020 door Stichting Pensioenfonds ANWB, samen met de andere middelen, overgemaakt aan de collectiviteitkring.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie de toelichting op de staat van baten en lasten) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie, die nodig is voor het verschaffen van het inzicht, toegelicht.

Resultaatbepaling

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De ontvangen vergoedingen van de werkgever bedragen voor ANWB 19,86% en voor Unigarant 24,37% van de salarissom. De werknemersbijdrage bedraagt voor ANWB 8% (m.u.v. Logicx 6%) en voor Unigarant 5% (indien in dienst voor 01-01-2004 dan 1%) van de pensioengrondslag.

Saldo overdrachten van rechten

Deze post omvat het saldo van ontvangen en betaalde bedragen verband houdend met overdracht van pensioenaanspraken.

Pensioenuitkeringen

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende uitkeringen inzake ouderdoms-, partner-, wezen- en invaliditeitspensioen, alsmede afkoopsommen en overige uitkeringen overeenkomstig de pensioenregeling. De uitkeringen komen te laste van de individuele kringen

Mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Onder de toelichting onder technische voorzieningen zijn de grondslagen voor de mutatie voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Herverzekering

Hieronder zijn opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende premies aan de herverzekeraar en ten gunste van het verslagjaar komende uitkeringen van de herverzekeraar inzake arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Deze betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen uitvoerings- en administratiekosten. De administratiekosten worden gezamenlijk betaald vanuit het Fonds. Elke collectiviteitkring betaalt een vooraf afgesproken vergoeding aan het Fonds. Het verschil tussen de vergoedingen vanuit de collectiviteitkringen en de werkelijke pensioenuitvoerings- en administratiekosten wordt gedragen door AZL en GSAM.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten zijn opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst en aanwending van kasmiddelen. De kasstromen zijn gerubriceerd naar kasstroom uit pensioenactiviteiten, kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd.

Toelichting op de balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
[1M] Beleggingen voor risico Pensioenfonds		
Vastgoed		
Stand 1 januari	12.271	0
Aankopen	37.104	12.275
Verkopen	0	0
Gerealiseerd resultaat	0	0
Niet-gerealiseerd resultaat	-2.184	-4
Stand 31 december	47.191	12.271
Aandelen		
Stand 1 januari	480.400	753.231
Aankopen	327.960	354.464
Verkopen	-354.313	-540.906
Gerealiseerd resultaat	52.667	80.332
Niet-gerealiseerd resultaat	27.049	-166.721
Stand 31 december	533.763	480.400
Vastrentende waarden		
Stand 1 januari	909.038	1.216.007
Aankopen	940.254	1.659.035
Verkopen	-893.902	-1.767.978
Gerealiseerd resultaat	-16.516	-34.999
Niet-gerealiseerd resultaat	54.498	-163.027
Stand 31 december	993.372	909.038

	2023	2022
Derivaten		
Stand 1 januari	6.805	-45.825
Aankopen	241.175	289.139
Verkopen	-210.926	88.783
Gerealiseerd resultaat	-3.028	-396.642
Niet-gerealiseerd resultaat	24.482	71.350
Stand 31 december	58.508	6.805
Derivaten opgenomen onder kortlopende schulden en overige passiva	6.200	24.147
Derivaten activazijde balans	64.708	30.952
Totaal beleggingen voor risico Pensioenfonds	1.639.034	1.432.661

Bij de levelindeling zijn ook de overige balansposten met betrekking tot de beleggingen meegenomen. Deze totale waarde van de beleggingen sluit aan bij de risicoparagraaf.

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2023
Vastgoed	42.536	46.956	0	0	89.492
Aandelen	489.936	0	0	0	489.936
Vastrentende waarden	929.067	0	79.694	0	1.008.761
Valutatermijncontracten	0	0	7.569	0	7.569
Futures	1.113	0	0	0	1.113
Interest Rate Swaps	0	0	48.879	0	48.879
Credit Default Swaps	0	0	-201	0	-201
Private Equity fondsen	0	0	412	0	412
Overig	-62.579	0	0	0	-62.579
Totaal belegd vermogen	1.400.073	46.956	136.353	0	1.583.382

	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Stand ultimo 2022
Vastgoed	20.524	12.316	0	0	32.840
Aandelen	458.104	27	0	0	458.131
Vastrentende waarden	864.838	0	78.181	0	943.019
Valutatermijncontracten	0	0	23.476	0	23.476
Futures	215	0	0	0	215
Interest Rate Swaps	0	0	-17.324	0	-17.324
Credit Default Swaps	0	0	0	0	0
Private Equity fondsen	0	0	0	0	0
Overig	-13.651	0	0	0	-13.651
Totaal belegd vermogen	1.330.030	12.343	84.333	0	1.426.706

Bij de levelindeling is het doorkijk-principe toegepast, waarbij één niveau dieper is gekeken, waardoor liquiditeiten en derivaten apart zijn weergegeven en de bedragen per categorie en op totaalniveau afwijken van de bedragen in de specificaties hiervoor.

Methodiek bepaling marktwaarde:

Level 1: Genoteerde marktprijzen

Level 2: Afgeleide marktnotering of Onafhankelijke taxaties

Level 3: NCW-berekening

Level 4: Andere methode

De beleggingen bevatten geen directe beleggingen in de aangesloten onderneming. Ook wordt er niet direct gebruik gemaakt van het uitlenen van effecten (securities lending). Het afdekken van rente- of valutarisico's en het hieraan gerelateerd verstrekken of aanhouden van onderpand gebeurt in de beleggingsfondsen en niet door de collectiviteitkring zelf.

	2023	2022
[2M] Vorderingen en overlopende activa		
Beleggingen	11.908	13.144
Ondernemingen	0	0
Verzekeringsmaatschappijen	9.321	6.065
Uitkeringen	0	11
Overige debiteuren	1.173	945
Totaal vorderingen en overlopende activa	22.402	20.165
Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[3M] Overige activa		
Depotbanken	4.575	26.905
ING Bank N.V.	258	3.116
	4.833	30.021
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de collectiviteitkring.		
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves		
[4M] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	138.483	199.203
Saldobestemming boekjaar	38.874	-60.720
	177.357	138.483
Totaal eigen vermogen	177.357	138.483
<i>Het minimaal vereist vermogen bedraagt</i>	<i>1.470.911</i>	<i>1.346.043</i>
<i>Het vereist vermogen bedraagt</i>	<i>1.679.487</i>	<i>1.534.307</i>
<i>De dekkingsgraad is</i>	<i>112,6%</i>	<i>110,7%</i>
<i>De beleidsdekkingsgraad is</i>	<i>115,4%</i>	<i>111,2%</i>
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totale pensioenvermogen van 1.590.145 (2022: 1.430.722) gedeeld door de totale voorzieningen.		
De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.		

Uit het depot worden alleen uitkeringen gedaan voorzover de hoogte van het depot dit toestaat. Het depot wordt gevoed op basis van een beschikbare premie. De collectiviteitkring draagt geen risico inzake de uitkeringen. Indien ANWB B.V. op enig moment een toezegging heeft gedaan welke niet meer uit het depot kan worden gefinancierd, zullen de betreffende kosten volledig ten laste van ANWB B.V. komen.

[7M] Kortlopende schulden en overlopende passiva

Schulden inzake vermogensbeheer

Derivaten

Schulden inzake pensioen- en administratiekosten

Belastingen en sociale premies

Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten

Overige crediteuren

	2023	2022
Schulden inzake vermogensbeheer	67.145	25.637
Derivaten	6.200	24.147
Schulden inzake pensioen- en administratiekosten	142	46
Belastingen en sociale premies	855	812
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	125	5
Overige crediteuren	195	5
	74.662	50.652

Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn na verlenging jaarlijks opzegbaar. De contracten zijn tussentijds opzegbaar indien de uitbestedingspartij toerekenbaar blijft tekortkomen in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst.

Collectiviteitkring M beschikt niet over een intra-day kredietfaciliteit op de bankrekening.

Wanneer de collectiviteitkring ophoudt te bestaan bestaat het recht op terugbetaling van het gestorte weerstandsvermogen, zoals opgenomen in de jaarrekening van de bedrijfsomgeving (zie [4]).

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging belanghebbendenorgaan

Het belanghebbendenorgaan heeft in 2023 een vergoeding en reiskostenvergoeding van in totaal € 3 ontvangen.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen en de collectiviteitkring, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Baten en lasten	2023	2022
[8M] Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoed	865	0
Aandelen	5.070	13.947
Vastrentende waarden	15.388	19.511
Derivaten	0	1.731
Overige beleggingen	-3.456	-648
Subtotaal	17.867	34.541
Banken	32	-12
Totaal directe beleggingsopbrengsten	17.899	34.529
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	0	0
Aandelen	52.667	80.332
Vastrentende waarden	-16.516	-34.999
Derivaten	-3.028	-396.642
	33.123	-351.309

	2023	2022
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoed	-2.184	-4
Aandelen	27.049	-166.721
Vastrentende waarden	54.498	-163.027
Derivaten	24.482	71.350
	103.845	-258.402
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	136.968	-609.711
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-2.887	-3.622
Totaal kosten vermogensbeheer	-2.887	-3.622
De transactiekosten zijn in de koers verwerkt en in het jaarwerk niet apart zichtbaar gemaakt. De transactiekosten bedragen 0,08% (2021: 0,12%) van het belegd vermogen.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	151.980	-578.804
[9M] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers en werknemers	48.535	46.430
Bijdrage weerstandvermogen	98	94
Bijdrage uitvoeringskosten	664	443
Inkoopsommen	0	0
	49.297	46.967
Kostendeekkende premie	43.145	54.224
Gedempte kostendeekkende premie	46.531	38.216
Feitelijke premie regulier	49.297	46.967
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	35.706	45.886
Opslag in stand houden vereist vermogen	6.677	7.801
Opslag weerstandvermogen	98	94
Opslag voor uitvoeringskosten	664	443
Voorwaardelijke onderdelen	0	0
	43.145	54.224

	2023	2022
De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	26.899	23.340
Opslag in stand houden vereist vermogen	5.030	3.968
Opslag weerstandsvermogen	98	94
Opslag voor uitvoeringskosten	664	443
Voorwaardelijke onderdelen	13.840	10.371
	46.531	38.216
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	26.899	23.340
Opslag in stand houden vereist vermogen	5.030	3.968
Opslag weerstandsvermogen	98	94
Opslag voor uitvoeringskosten	664	443
Voorwaardelijke onderdelen	13.839	10.371
Premiemarge	2.766	8.751
	49.297	46.967
[10M] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	2.270	2.790
Overgedragen pensioenverplichtingen	-3.794	-4.468
	-1.524	-1.678
[11M] Pensioenuitkeringen		
<i>Pensioenen</i>		
Ouderdomspensioen	-35.641	-33.182
Partnerpensioen	-5.748	-5.363
Wezenpensioen	-94	-75
Invaliditeitspensioen	-865	-885
Subtotaal	-42.348	-39.505
<i>Andere uitkeringen</i>		
Overige uitkeringen	159	-109
Afkoopsommen	-77	-16
Subtotaal	82	-125
Totaal pensioenuitkeringen	-42.266	-39.630

	2023	2022
[12M] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico Pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-32.845	-40.752
Indexering en overige toeslagen	-40.100	-32.715
Rentetoevoeging	-42.497	8.852
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	42.441	39.644
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	210	-24
Wijzigen marktrente	-43.278	549.227
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	710	1.809
Kanssystemen	55	1.056
Wijziging actuariële grondslagen	-2.760	-14.103
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-2.485	1.922
Totaal mutatie technische voorzieningen	-120.549	514.916
[13M] Herverzekering		
Premies herverzekering	-2.138	-4.278
Uitkeringen uit herverzekering	5.823	2.070
Winstdeling en correcties voorgaande herverzekering	0	0
	3.685	-2.208
Het overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico is volledig herverzekerd bij NN Reinsurance Solutions.		
[14M] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten	-994	-850
Governancekosten	-353	-420
Advieskosten	-95	-176
Overige kosten	-34	-2
	-1.476	-1.448
De administratiekosten en governancekosten worden in rekening gebracht door de bedrijfsomgeving ter dekking van de kosten. De advieskosten en overige kosten zijn kring specifieke kosten.		
[15M] Overige baten en lasten		
Afrekening van het weerstandsvermogen	-321	1.154
Diversen	48	11
	-273	1.165
Saldo van baten en lasten	38.874	-60.720

Kring ANWB

Bestemming saldo baten en lasten

Statutaire bepaling omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de bestemming saldo baten en lasten.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen

	2023
Algemene reserve	38.874
	38.874

Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten	66.205	-20.725
Premies	12.927	638
Waardeoverdrachten	-814	131
Kosten	121	-173
Uitkeringen	175	14
Sterfte	3.375	3.440
Arbeidsongeschiktheid	2.503	-314
Reguliere mutaties	-1.045	-510
Toeslagverlening	-40.100	-32.715
Wijziging actuariële grondslagen	-2.760	-14.103
Overige oorzaken	-1.713	3.597
	38.874	-60.720

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat de collectiviteitkring loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien de collectiviteitkring niet solvabel is bestaat het risico dat de collectiviteitkring de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel een collectiviteitkring is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen de collectiviteitkring aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of de collectiviteitkring in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6, S8 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2023.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	62.529	2,7	56.398	2,7
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	178.720	11,6	161.509	11,3
Valutarisico (S3)	41.137	0,4	36.265	0,4
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	75.536	3,8	69.691	3,9
Verzekeringstechnisch risico (S6)	34.975	0,3	32.453	0,3
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	20.939	0,1	20.469	0,1
Diversificatie- en correlatie-effect	-147.137		-134.717	
Totaal Vereist eigen vermogen	266.699	18,9	242.068	18,7
Dekkingsgraad		112,6		110,7
Beleidsdekkingsgraad		115,4		111,2
Minimaal vereiste dekkingsgraad	1.470.911	104,1	1.346.043	104,2
Strategisch vereiste dekkingsgraad	1.679.487	118,9	1.534.307	118,7
Feitelijk vereiste dekkingsgraad	1.679.800	118,9	1.548.262	119,8

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring is per 31 december 2023 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor de collectiviteitkring in een tekort verkeert. Eind boekjaar 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 115,4%.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. De collectiviteitkring kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 16,9 (2022: 17,3)

Duratie van de pensioenverplichtingen 18,0 (2022: 18,3)

Het pensioenfonds dekt strategisch 60,0% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. De strategische afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 65,0%. De werkelijke afdekking van het renterisico op basis van de DNB-systematiek is 62,4%. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 67.009 (3,0%) en voor het strategisch renterisico 62.529 (2,7%).

Aandelen- en vastgoedrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed, hedgefonds en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer voldoende spreiding toe te passen in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastgoed en aandelen per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	42.537	7,3	20.524	4,2
Niet-beursgenoteerd vastgoed	46.955	8,1	12.316	2,5
Ontwikkelde markten (Mature markets)	405.162	69,9	367.943	74,9
Opkomende markten (Emerging markets)	84.774	14,6	90.188	18,4
Private equity	412	0,1	0	0,0
	579.840	100,0	490.971	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 178.610 (11,5%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 178.720 (11,6%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van de collectiviteitkring in niet-euro luiden. De collectiviteitkring loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. De collectiviteitkring kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt de collectiviteitkring risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Bij een afdekking van meer dan 100% loopt de collectiviteitkring risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	740.177	46,7	646.946	45,4
Amerikaanse dollar	574.505	36,3	569.811	39,9
Britse pound sterling	20.162	1,3	20.305	1,4
Japanse yen	30.360	1,9	24.599	1,8
Overige valuta	160.818	10,2	158.678	11,1
Marktwaaarde derivaten	57.360	3,6	6.367	0,4
	1.583.382	100,0	1.426.706	100,0
<i>Totaal beleggingen naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	1.402.121	88,6	1.300.619	91,2
Amerikaanse dollar	5.972	0,4	-15.550	-1,1
Britse pound sterling	7.027	0,4	-599	0,0
Japanse yen	1.729	0,1	200	0,0
Overige valuta	109.173	6,9	135.669	9,5
Marktwaaarde derivaten	57.360	3,6	6.367	0,4
	1.583.382	100,0	1.426.706	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. Deze valutatermijntransacties worden afgesloten in de beleggingsfondsen. Het valutarisico van valuta's van de grootste ontwikkelde markten wordt grotendeels afgedekt (in dit geval US-dollar, Britse Pond en Japanse Yen). Het valutarisico van valuta's van niet-ontwikkelde markten wordt niet afgedekt omdat het onderdeel is van het verwachte rendement of omdat afdekking te duur of überhaupt niet mogelijk is.

Strategisch dekt de collectiviteitkring 76,2% van het valutarisico af. De feitelijke afdekking van het valutarisico bedraagt 84,2%.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 27.770 (0,2%) en voor het strategisch valutarisico 41.137 (0,4%).

Kredietrisico

De collectiviteitkring loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	168.934	16,7	158.771	16,8
AA	175.937	17,4	171.128	18,1
A	36.927	3,7	33.356	3,6
BBB	113.024	11,2	131.402	13,9
Lager dan BBB	173.509	17,2	153.071	16,2
Not rated	18.307	1,8	16.600	1,8
Liquiditeiten	322.123	32,0	278.691	29,6
	1.008.761	100,0	943.019	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	309.959	30,7	275.994	29,3
Resterende looptijd <= 5 jaar	164.782	16,4	127.601	13,5
Resterende looptijd >= 5 jaar	534.020	52,9	539.424	57,2
	1.008.761	100,0	943.019	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 74.801 (3,8%) en voor het strategisch kredietrisico van 75.536 (3,8%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 34.975 (0,3%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 34.975 (0,3%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

Aandelen

Verdeling aandelen per sector:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Financiële instellingen	93.468	19,1	80.968	17,7
Informatietechnologie	124.440	25,4	102.580	22,4
Industriële ondernemingen	57.455	11,7	46.952	10,2
Niet-duurzame consumentengoederen	22.190	4,5	33.887	7,4
Duurzame consumentengoederen	52.866	10,8	48.878	10,7
Gezondheidszorg	57.450	11,7	61.498	13,4
Energie	4.867	1,0	11.538	2,5
Nutsbedrijven	14.079	2,9	10.549	2,3
Telecommunicatie	38.719	7,9	34.900	7,6
Basisindustrieën	21.646	4,4	24.776	5,4
Andere sectoren	2.756	0,6	1.605	0,4
	489.936	100,0	458.131	100,0

Totale beleggingen

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling totale beleggingen naar regio:</i>				
Europa	787.956	49,8	683.209	47,9
Noord-Amerika	550.480	34,8	436.155	30,6
Azië	82.720	5,2	61.176	4,3
Opkomende markten	103.450	6,5	188.894	13,2
Overige	58.776	3,7	57.272	4,0
	1.583.382	100,0	1.426.706	100,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in gelieerde ondernemingen.

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de toegestane afwijking, uitgedrukt in een statistische maatstaf, de 'tracking error'. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark kan afwijken. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk actief beheer risico bedraagt 19.220 (0,1%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 20.939 (0,1%).

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds te Den Haag is voor collectiviteitkring M aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 2,8 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 795 duizend te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Aangezien het pensioenfonds gebruikmaakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023 is artikel 137 van de Pensioenwet niet volledig van toepassing. Ik heb onderzocht of is voldaan aan de voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De door het pensioenfonds voor collectiviteitkring M verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudentpersonregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van collectiviteitkring M. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van collectiviteitkring M in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van de collectiviteitkring is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Hierbij is in aanmerking genomen dat collectiviteitkring M gebruikmaakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023, waardoor artikel 137, tweede lid, onderdelen a en b van de Pensioenwet niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft voor collectiviteitkring M onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat besluit gestelde voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitkring op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds voor collectiviteitkring M is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amstelveen, 20 juni 2024

ir. M.W. Heemskerk AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Ondertekening jaarrekening

Amsterdam, 20 juni 2024

Margreet Teunissen
(voorzitter)

Vacant

Mirja Constandse

Michael Langendoen

Jeppe Machielsen

Bart Onkenhout

6. Overige gegevens

Statutaire bepalingen inzake bestemming saldo baten en lasten

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de bestemming saldo baten en lasten. Conform het besluit van het bestuur wordt het saldo van baten en lasten toegevoegd aan de algemene reserve na aftrek van de toevoeging of onttrekking aan de bestemmingsreserve(s).

Actuariële verklaringen

De actuariële verklaringen per kring zijn voor de leesbaarheid opgenomen achter de toelichting op de jaarrekening van de respectievelijke kring. Formeel maken de actuariële verklaringen geen onderdeel uit van de jaarrekening maar zijn deze onderdeel van de overige gegevens.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds, Kring A, Kring B, Kring D - TrueBlue, Kring E, Kring McCain, Kring AFM en Kring ANWB per 31 december 2023 en van het saldo van baten en lasten over 2023, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds ('de Stichting') te Utrecht gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2023;
- 2 de staat van baten en lasten over 2023;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2023; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen, waaronder:
de financiële verantwoordingen van Kring A, Kring B, Kring D - TrueBlue, Kring E, Kring McCain, Kring AFM en Kring ANWB bestaande uit:
  - de balans per 31 december 2023;
  - de staat van baten en lasten over 2023;
  - het kasstroomoverzicht over 2023; en
  - de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit voor de Bedrijfsomgeving bedraagt EUR 54.000, voor Kring A is dit EUR 5.600.000, voor Kring B is dit EUR 5.800.000, voor Kring D - TrueBlue is dit EUR 3.600.000, voor Kring E is dit EUR 148.000, voor Kring McCain is dit EUR 1.100.000, voor Kring AFM is dit EUR 2.700.000 en voor Kring ANWB is dit EUR 15.900.000.
- Voor de Bedrijfsomgeving betreft dit circa 1,0% van de totale Uitvoerings- en administratiekosten, voor de Collectiviteitkringen is dit circa 1,0% van het pensioenvermogen per 31 december 2023 van de betreffende Collectiviteitkring.

Risico's gerelateerd aan fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving en continuïteit

- Risico's gerelateerd aan fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving: verondersteld risico van doorbreken interne beheersing door het bestuur geïdentificeerd.
- Risico's gerelateerd aan continuïteit: geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.

Kernpunten

- Waardering van beleggingen van Collectiviteitkringen A, B, D - TrueBlue, E, McCain, AFM en ANWB.
- Waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen van Collectiviteitkringen A, B, D - TrueBlue, McCain, AFM en ANWB.

Oordeel

Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij voor de Bedrijfsomgeving en voor de Collectiviteitkringen de materialiteit bepaald zoals is weergegeven in de volgende tabel.

Onderdeel	Benchmark	Materialiteit %	Materialiteit EUR	Rapportagegrens afwijkingen EUR
Bedrijfsomgeving	Uitvoerings- en administratiekosten	circa 1,0%	54.000	2.700
Kring A	Pensioenvermogen	circa 1,0%	5.600.000	280.000
Kring B	Pensioenvermogen	circa 1,0%	5.800.000	290.000
Kring D - TrueBlue	Pensioenvermogen	circa 1,0%	3.600.000	180.000
Kring E	Pensioenvermogen	circa 1,0%	148.000	7.400
Kring McCain	Pensioenvermogen	circa 1,0%	1.100.000	55.000
Kring AFM	Pensioenvermogen	circa 1,0%	2.700.000	135.000
Kring ANWB	Pensioenvermogen	circa 1,0%	15.900.000	795.000

Voor de bepaling van de materialiteit wordt voor de Bedrijfsomgeving uitgegaan van de Uitvoerings- en administratiekosten over 2023. Wij beschouwen dit als de meest geschikte benchmark omdat kosten één van de belangrijkste pijlers betreft voor het Algemeen Pensioenfonds voor het beheren van Collectiviteitkringen.

Voor de bepaling van de materialiteit voor de Collectiviteitkringen wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2023. Het pensioenvermogen omvat het eigen vermogen en de technische voorziening pensioenverplichtingen. Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Collectiviteitkring weergeeft. De materialiteit voor de Collectiviteitkringen is in absolute zin toegenomen ten opzichte van vorig jaar als gevolg van de toename van de pensioenvermogens van de Collectiviteitkringen.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de vastgestelde grenzen, zoals weergegeven in voorgaande tabel, rapporteren aan het bestuur alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan Goldman Sachs Asset Management B.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door Goldman Sachs Asset Management B.V. en informatie over de technische voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Goldman Sachs Asset Management B.V. en AZL N.V., zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en (waar relevant geacht) het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij (indien daartoe aanleiding is) met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2023 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Goldman Sachs Asset Management B.V. en AZL N.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en pensioenuitkeringen uitgevoerd, waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en pensioenuitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbesteede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen verkregen.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

In de paragraaf 'Niet-financiële risico's' van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en haar organisatie, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Dit betreft tevens de interne beheersmaatregelen die aanwezig zijn bij de externe dienstverleners van de Stichting (zie paragraaf 'Reikwijdte van de controle').

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling en SLA-rapportages. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en hebben wij correspondentie met relevante toezichthoudende autoriteiten en regelgevers in onze evaluatie betrokken. Wij hebben ook kennisgenomen van het geconstateerde incident inzake het naleven van de Sanctiewet 1977 en de door het bestuur getroffen maatregelen om de (financiële) impact te bepalen alsmede herhaling te voorkomen. Voor een nadere toelichting op dit incident verwijzen wij naar paragraaf 'Overig' in het bestuursverslag.

Op basis van onze risicoanalyse werkzaamheden hebben wij de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening in het geval van het niet-voldoen aan deze regelgeving:

- Pensioenwet;
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Sanctiewetgeving.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording (waaronder premieopbrengsten, directe beleggingsopbrengsten en gerealiseerde indirecte beleggingsopbrengsten) als niet significant gezien de aard van de opbrengsten, de aanwezige uitbestedingsrelaties en de beperkte mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording. De premieopbrengsten en directe beleggingsopbrengsten betreffen homogene en niet-complexe opbrengstenstromen, zonder aanwezige significante schattingselementen.

Ten aanzien van de indirecte gerealiseerde beleggingsopbrengsten hebben wij het veronderstelde frauderisico weerlegd omdat er geen verhoogde druk is op het bestuur van het pensioenfonds om de opbrengstverantwoording te sturen en de gelegenheid om de opbrengstverantwoording materieel te beïnvloeden zeer beperkt is, mede door de aanwezige uitbestedingsrelaties.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle, inclusief de wijze waarop wij hierop hebben ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld frauderisico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en verantwoording van resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijkt te werken, bijvoorbeeld voor schattingen gerelateerd aan de waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van journaalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze evaluatie is dat wij geen (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar de kernpunten met betrekking tot de waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van beleggingen.
- Wij hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, zoals een gegevensgerichte detailcontrole op de juistheid van de overige baten en lasten.

Onze evaluatie van uitgevoerde procedures ten aanzien van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving heeft niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting, controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle, anders dan het geconstateerde incident inzake het naleven van de Sanctiewet 1977 zoals hiervoor reeds benoemd.

Controleaanpak continuïteit

In de paragrafen 'Financiële positie' en 'Actuariële paragraaf' van het bestuursverslag is per Collectiviteitkring toegelicht of er sprake is van een bij De Nederlandsche Bank ingediend herstelplan. In het herstelplan heeft het bestuur (voor de Collectiviteitkringen waar dit van toepassing is) uitgewerkt hoe de beleidsdekkingsgraad binnen de wettelijk gestelde termijnen weer op het vereiste niveau kan worden gebracht. Dit is onderdeel van de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur. Omdat de Stichting de ultieme mogelijkheid heeft om (per Collectiviteitkring) de pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten en

daarmee de continuïteit van de Stichting te allen tijde te waarborgen, heeft het bestuur geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.

In de paragraaf 'Financiële paragraaf' van het bestuursverslag is voor de Bedrijfsomgeving toegelicht hoe het weerstandsvermogen wordt bepaald en in hoeverre de Stichting hier aan voldoet. Dit is onderdeel van de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur.

Onze procedures omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante elementen bevat en consistent is met onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole;
- vaststellen dat de herstelplannen van de Collectiviteitkringen zijn ingediend bij - en goedgekeurd door - De Nederlandsche Bank;
- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot continuïteitsrisico;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Collectiviteitkringen gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's en vaststellen dat de toelichting in de jaarrekening hieromtrent en de toelichting ten aanzien van de realisatie van het herstelplan zoals per Collectiviteitkring is opgenomen in de paragrafen 'Financiële positie' en 'Actuariële paragraaf' van het bestuursverslag adequaat zijn.
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Bedrijfsomgeving gedurende het boekjaar ten opzichte van de wettelijke vereisten rondom het weerstandsvermogen.
- kennisnemen van de (realisatie van de) business case van de Stichting.

De resultaten van onze procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Waardering van beleggingen Collectiviteitkring A, B, D - Trueblue, E, McCain, AFM en ANWB

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Collectiviteitkringen. De beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). Uit noot 1 van de toelichting op de financiële verantwoording per Collectiviteitkring blijkt dat de waardering van de beleggingen hoofdzakelijk is gebaseerd op genoteerde marktprijzen. De waardering van de beleggingen is in belangrijke mate bepalend voor de financiële resultaten van de Collectiviteitkringen.

Vanwege de omvang van de beleggingen in relatie tot de jaarrekening als geheel beschouwen wij de waardering van de beleggingen als een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben de waardering van de beleggingen gebaseerd op genoteerde marktprijzen onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig in de markt waarneembare prijzen.

De waardering van beleggingen gebaseerd op afgeleide marktnoteringen, onafhankelijke taxaties of netto contante waarde (NCW)-berekeningen hebben wij grotendeels getoetst aan de hand van (door andere onafhankelijke accountants gecontroleerde) jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van de jaarrekening van de betreffende belegging alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountants.

Voorts hebben we de toereikendheid van de toelichting onder noot 1 van de toelichting op de financiële verantwoording per Collectiviteitkring geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de beleggingen in de jaarrekening aanvaardbaar. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen van Collectiviteitkringen A, B, D - Trueblue, McCain, AFM en ANWB

Omschrijving

De technische voorziening pensioenverplichtingen is een significante post op de balans van de Collectiviteitkringen die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). De waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorziening pensioenverplichtingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormt de waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting 'Fondsspecifieke grondslagen collectiviteitkring' per Collectiviteitkring de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. Uit deze toelichting blijkt dat schattingswijzigingen hebben plaatsgevonden. In de 'Risicoparagraaf' is per Collectiviteitkring de gevoeligheid van de berekening van de technische voorziening pensioenverplichtingen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaire die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaire over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaire. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaire geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruik gemaakt van een eigen actuaire. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de technische voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de technische voorziening pensioenverplichtingen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet-naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 20 juni 2024

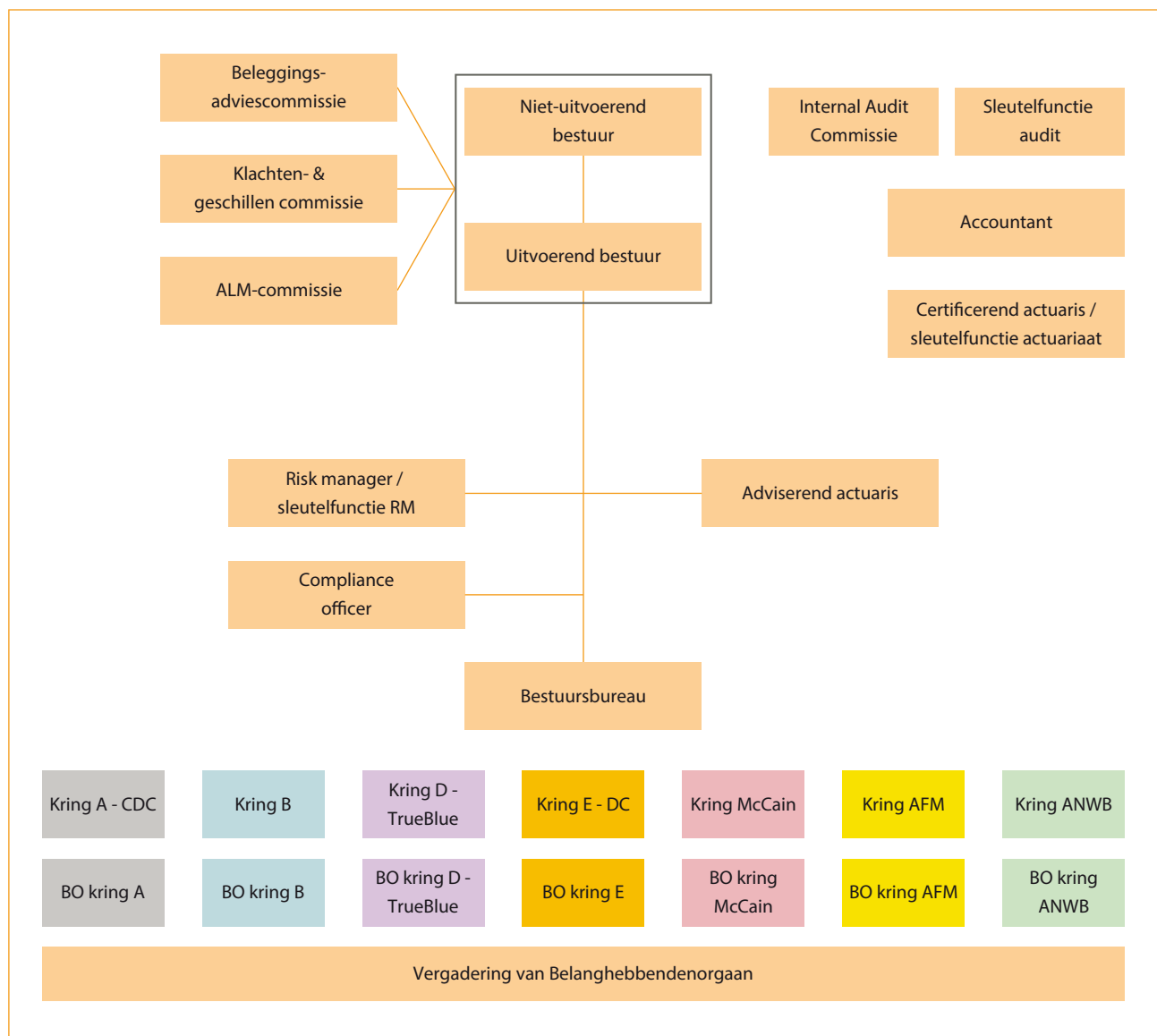
KPMG Accountants N.V.

J.C. van Kleef RA

7. Bijlagen

7.1 Organogram

Onderstaand organogram geeft een beschrijving weer per 1 januari 2024 van het bestuur en de organisatie van het fonds, die gekozen is om zo goed mogelijk invulling te kunnen geven aan de doelstelling, missie en visie van het fonds.

7.2 Bestuur

De Nationale APF heeft gekozen voor een onafhankelijk gemengd bestuursmodel. Voor een complex fonds dat een duidelijke groeiambitie kent, denkt het fonds met het gekozen bestuursmodel, de bijbehorende governance en de aanvullende waarborgen goed geëquipeerd te zijn om zo goed mogelijke invulling te geven aan de pensioenovereenkomsten van de toetredende werkgevers en de pensioenregelingen van de overgekomen pensioenfondsen. Dit sluit eveneens aan bij de ambitie om een integer en betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat met hoge kwaliteit op alle onderdelen van de bedrijfsvoering zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst kan waarmaken.

Het bestuur is de beheerder van het fonds en draagt verantwoordelijkheid voor de algemene gang van zaken binnen het fonds en daarmee bepaalt het bestuur het beleid van het fonds. Het bestuur bestaat uit drie niet-uitvoerend bestuurders en drie uitvoerend bestuurders. Taken en verantwoordelijkheden die niet bij of krachtens de wet, de statuten of het bestuursreglement aan de uitvoerend of niet-uitvoerend bestuursleden zijn toebedeeld, komen toe aan het bestuur als geheel.

De taken en verantwoordelijkheden van het bestuur omvatten onder meer:

- het bepalen van het beleid ter verwezenlijking van de doelstelling van het fonds;
- het besluiten over onderwerpen waarbij een belangenafweging plaats moet vinden op grond van artikel 105 lid 2 van de Pensioenwet;
- het vaststellen van de beleidskaders waarbinnen het uitvoerend bestuur de dagelijkse aansturing van het fonds verricht;
- het voeren van formeel overleg met het belanghebbendenorgaan; en
- het afleggen van verantwoording aan het belanghebbendenorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd.

Niet-uitvoerend bestuur

De niet-uitvoerend bestuurders hebben naast de bestuurstaken tot taak toezicht te houden op de uitvoering van het beleid door het uitvoerend bestuur en de algemene gang van zaken van het fonds. Daarnaast staan zij de uitvoerend bestuurders met raad ter zijde.

Het uitvoerend bestuur legt verantwoording af aan de niet-uitvoerend bestuurders.

De niet-uitvoerend bestuurders beoordelen periodiek het functioneren van de uitvoerend bestuurders en de niet-uitvoerend bestuurders leggen verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan de belanghebbendenorganen of vergadering van belanghebbendenorganen (waarin alle kringen zijn vertegenwoordigd).

Uitvoerend bestuur

Het uitvoerend bestuur is belast met de dagelijkse gang van zaken, de algemene aansturing van het fonds en de uitvoering van het vastgestelde beleid. Het uitvoerend bestuur voert haar taken uit binnen de door het bestuur vastgestelde beleidskaders, handelt in overeenstemming met de wettelijke eisen en in overeenstemming met de Code Pensioenfondsen. Het uitvoerend bestuur treedt onafhankelijk op en weegt in haar besluitvorming de belangen van alle belanghebbenden evenwichtig af en legt verantwoording af aan het niet-uitvoerend bestuur.

Op grond van artikel 106 van de Pensioenwet dient het beleid van een algemeen pensioenfonds te worden bepaald of mede bepaald door personen die geschikt zijn in verband met de uitoefening van het bedrijf van het pensioenfonds en wier betrouwbaarheid buiten twijfel staat. Artikel 106a van de Pensioenwet bepaalt dat bestuurders van een pensioenfonds voldoende tijd beschikbaar hebben om de betreffende functie naar behoren uit te oefenen. Bestuurders worden in het kader van de Pensioenwet aangemerkt als beleidsbepalers en derhalve door DNB getoetst aan de hand van de Beleidsregel geschiktheid 2012.

DNB heeft ingestemd, in verband met artikel 106 en 106a van de Pensioenwet, met de benoeming van:

Naam	Geboortejaar	Functie	Datum (her)benoeming	Datum van aftreden
Mevrouw M. Teunissen	1956	Niet-uitvoerend bestuurslid, voorzitter	4 november 2020	4 november 2024
De heer E. Bosman	1966	Niet-uitvoerend bestuurslid	4 november 2020	31 december 2023
De heer J. Machielsen	1960	Niet-uitvoerend bestuurslid	22 mei 2020	22 mei 2024
Mevrouw M. Constandse	1971	Uitvoerend bestuur	4 november 2020	31 mei 2024
		Niet-uitvoerend bestuur	1 juni 2024	
De heer R. Knol	1961	Uitvoerend bestuurslid	16 december 2019	31 januari 2024
De heer B. Onkenhout	1964	Uitvoerend bestuurslid	26 oktober 2020	26 oktober 2024
De heer M. Langendoen	1983	Uitvoerend bestuurslid	1 februari 2024	1 februari 2028

Samenstelling bestuur De Nationale APF

Mevrouw Teunissen is de onafhankelijk voorzitter van het fonds. De voorzitter ziet toe op een goede samenstelling en het functioneren van het bestuur. De voorzitter bewaakt de evenwichtige afweging van belangen in de besluitvorming die voor het bestuur geldt.

De benoemingsperiode van de heer Knol liep per 16 december 2023 af. De heer Knol heeft aangegeven niet meer in aanmerking te willen komen voor een volledige nieuwe termijn. De heer Knol was bereid zijn functie te blijven vervullen tot en met 31 januari 2024. Na een uitvoerige selectie en toetsing is de heer Langendoen als vervanger van de heer Knol benoemd. Bij de selectie is, naast het bestuur, de Vergadering van Belanghebbendenorganen (VBO) nauw betrokken geweest. Na een afgesproken inwerkperiode is de heer Langendoen per 1 februari 2024 aangevangen met zijn werkzaamheden en is de heer Knol met pensioen gegaan.

De benoemingsperiode van de heer Bosman liep per 4 november 2023 af. De heer Bosman heeft aangegeven niet beschikbaar te zijn voor herbenoeming. De heer Bosman was bereid zijn functie te blijven vervullen tot en met 31 december 2023. Mevrouw Constandse heeft aangegeven haar functie als uitvoerend bestuurder per 31 mei 2024 neer te leggen. In samenspraak met het bestuur heeft de Vergadering van Belanghebbendenorganen (VBO) mevrouw Constandse meegenomen in het selectieproces voor de vervanging van de heer Bosman. Op 8 april 2024 heeft de VBO besloten om mevrouw Constandse per 1 juni 2024 te benoemen als niet-uitvoerend bestuurder. Op dit moment is nog geen vervanger gevonden voor mevrouw Constandse en is dit een vacature binnen het uitvoerend bestuur.

Beleggingsadviescommissie en UB-vergaderingen

Er zijn drie vaste bestuurscommissie samengesteld (de beleggingsadviescommissie, de klachten- en geschillencommissie en internal auditcommissie), waarbij het bestuur de leden benoemt. Daarnaast bespreekt het uitvoerend bestuur periodiek de onderwerpen pensioenbeheer, communicatie, risk & finance. De beleggingsadviescommissie en het uitvoerend bestuur hebben onder meer als taak beleids- en bestuursonderwerpen voor te bereiden, rapportages te beoordelen en eventueel wijzigingen voor te stellen, specifieke taken te begeleiden of voor te bereiden en het bestuur te adviseren op het betreffende beleidsterrein. Daarnaast is het uitvoerend bestuur gemandateerd om zelfstandig over vastgestelde onderwerpen te besluiten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de uitvoerende commissies, waar uitvoerend bestuurders zitting in hebben en de internal auditcommissie, waar niet- uitvoerend bestuurders zitting in hebben.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie bestaat uit uitvoerend bestuurslid de heer Knol (voorzitter) en twee externe onafhankelijke beleggingsspecialisten. De beleggingsadviescommissie heeft een beleidsvoorbereidende en adviserende rol ten behoeve van vraagstukken op het gebied van vermogensbeheer. Daarnaast heeft de beleggingsadviescommissie een monitorende rol ten aanzien van de uitvoering van het beleggingsbeleid.

Naam	Functie
De heer R. Knol	Uitvoerend bestuurslid, voorzitter
De heer R. Hommes	Externe beleggingsspecialist
De heer J.B. Molenkamp	Externe beleggingsspecialist

Samenstelling beleggingsadviescommissie De Nationale APF per 31 december 2023

Klachten- en geschillencommissie

De klachten- en geschillencommissie bestaat uit een externe onafhankelijke pensioenjurist (voorzitter) en de uitvoerend bestuursleden. De klachten- en geschillencommissie is bevoegd tot het afhandelen van de klachten en geschillen conform de Klachten- en geschillenregeling. Geschillen worden afgehandeld door het gehele bestuur na advies van de klachten- en geschillencommissie.

Naam	Functie
Mevrouw J. Verhulst	Externe pensioenjurist, voorzitter
Mevrouw M. Constandse	Uitvoerend bestuurslid
De heer R. Knol	Uitvoerend bestuurslid
De heer B. Onkenhout	Uitvoerend bestuurslid

Samenstelling klachten- en geschillencommissie De Nationale APF per 31 december 2023

Internal auditcommissie

De Internal auditcommissie bestaat uit vier leden, waarvan twee niet-uitvoerend bestuurders, niet zijnde de voorzitter van het bestuur, een onafhankelijk voorzitter, tevens sleutelfunctiehouder audit, en de sleutelfunctieervuller audit.

De Internal auditcommissie heeft als doelstelling om vanuit een onafhankelijke positie (aanvullende) zekerheid te verschaffen over de effectiviteit en de beheersing van de bedrijfsvoering en het geven van adviezen daarover.

Naam	Functie
De heer C. de Wuffel	Sleutelfunctiehouder interne audit, voorzitter
De heer E. Bosman	Niet-uitvoerend bestuurslid
De heer J. Machielsen	Niet-uitvoerend bestuurslid
De heer J. Driessen	Sleutelfunctieervuller interne audit

Samenstelling Internal auditcommissie De Nationale APF per 31 december 2023

7.3 Collectiviteitkringen

De Nationale APF kent meerdere collectiviteitkringen en voor iedere collectiviteitkring wordt een afgescheiden vermogen aangehouden en een eigen financiële huishouding gevoerd.

De Nationale APF onderscheidt twee type collectiviteitkringen; een multiclient-kring waarin meerdere pensioenregelingen voor verschillende werkgevers kunnen worden uitgevoerd en een singleclient-kring waarin de pensioenregeling van één werkgever wordt uitgevoerd.

De werkingssfeer van een specifieke collectiviteitkring –de daarin ondergebrachte pensioenregelingen en de aangesloten werkgevers met wie het fonds een uitvoeringsovereenkomst heeft gesloten– per 31 december 2023 is hieronder weergegeven.

Naam	Soort	Werkgever	Pensioenregeling	Datum
Collectiviteitkring A	Multiclient	AZL N.V.	CDC-reglement	01-03-2017
			Anw-reglement	01-03-2017
Collectiviteitkring B	Multiclient	Unisys	CDC-reglement	01-05-2021
		NIBC	CDC-reglement	01-08-2021
			Nettopensioen	01-01-2022
		ERIKS	CDC-reglement	01-11-2021
Collectiviteitkring D	Multiclient	TrueBlue	CDC-reglement	01-05-2021
Collectiviteitkring E - DC	Multiclient	AZL N.V.	DC-reglement	01-03-2017
		McCain B.V.	DC-reglement	01-03-2018
		AFM	DC-reglement	01-01-2021
Collectiviteitkring McCain	Singleclient	McCain B.V.	CDC-reglement	01-06-2017
			Anw-reglement	01-01-2018
			Nettopensioen	01-01-2018
			CDC-reglement	01-01-2018
Collectiviteitkring AFM	Singleclient	Stichting AFM	CDC-reglement	01-01-2018
Collectiviteitkring ANWB	Singleclient	ANWB/Unigarant	Pensioenreglement	01-01-2020
			Anw-reglement	01-01-2020

Samenstelling collectiviteitkringen De Nationale APF per 31 december 2023

7.4 Belanghebbendenorganen

De Nationale APF stelt voor elke collectiviteitkring een belanghebbendenorgaan in dat paritair is samengesteld en zal bestaan uit een door het belanghebbendenorgaan te bepalen aantal leden met een minimum van vier en een maximum van acht en waarbij de geledingen op een zo evenwichtige mogelijk wijze vertegenwoordigd zijn.

Het belanghebbendenorgaan heeft de taken en bevoegdheden, als bedoeld in artikel 115c van de Pensioenwet, voor zover deze betrekking hebben op de collectiviteitkring waartoe het orgaan behoort. Het bestuur stelt per collectiviteitkring een regeling vast ten aanzien van de taken en bevoegdheden.

Het bestuur heeft bij de start van een collectiviteitkring de leden van een belanghebbendenorgaan benoemd na goedkeuring van DNB. Een nadien ontstane vacature in een belanghebbendenorgaan wordt vervuld volgens het reglement belanghebbendenorgaan van de collectiviteitkring.

Het bestuur van De Nationale APF heeft, na instemming van DNB, de navolgende leden van het belanghebbendenorgaan kring A benoemd:

Naam	Geboortejaar	Vertegenwoordiger namens	Einde zittingsduur
De heer J. Gubbels	1982	AZL, Werkgever, voorzitter	4 oktober 2025
De heer R. Smeets	1976	AZL, Deelnemers	27 juli 2027
De heer J. den Dulk	1954	Unisys, Deelnemers	4 oktober 2025
De heer R. Oostergo	1947	Unisys, Deelnemers	4 oktober 2024
De heer R. Topsvoort	1957	Unisys, Deelnemers	4 oktober 2024
De heer J. Kleij	1940	Unisys, Pensioengerechtigden	4 oktober 2026

Samenstelling belanghebbendenorgaan kring A De Nationale APF per 31 december 2023

Het bestuur van De Nationale APF heeft, na instemming van DNB, de navolgende leden van het belanghebbendenorgaan kring B benoemd:

Naam	Geboortejaar	Vertegenwoordiger namens	Einde zittingsduur
De heer L. Punt	1975	NIBC, Werkgever, voorzitter	1 augustus 2025
Mevrouw A. Klompmaker	1995	NIBC, Werkgever	1 september 2027
De heer J. van Leeuwen	1955	ERIKS, Deelnemers	5 januari 2026
De heer F. van der Scheer	1972	NIBC, Deelnemers	1 augustus 2025
De heer R. Bessem	1962	ERIKS, Deelnemers	5 januari 2026
De heer H. Slegtenhorst	1953	NIBC, Pensioengerechtigden	1 maart 2027

Samenstelling belanghebbendenorgaan kring B De Nationale APF per 31 december 2023

Het bestuur van De Nationale APF heeft, na instemming van DNB, de navolgende leden van het belanghebbendenorgaan kring D benoemd:

Naam	Geboortejaar	Vertegenwoordiger namens	Einde zittingsduur
De heer R. de Ridder	1949	Pensioengerechtigden, voorzitter	18 juni 2024
De heer R. Barnhoorn	1964	Deelnemers	18 juni 2024
De heer J. Eggen	1963	Deelnemers	18 juni 2024
Mevrouw C. Smits	1983	Deelnemers	31 december 2023
De heer H. Keukelaar	1946	Werkgevers	18 juni 2024
De heer H. Nieuwenhuijse	1982	Werkgevers	7 december 2027

Samenstelling belanghebbendenorgaan kring D De Nationale APF per 31 december 2023

Het bestuur van De Nationale APF heeft, na instemming van DNB, de navolgende leden van het belanghebbendenorgaan kring E benoemd:

Naam	Geboortejaar	Vertegenwoordiger namens	Einde zittingsduur
De heer H. van der Guchte	1962	McCain Deelnemers, voorzitter	22 maart 2027
De heer R. Smeets	1976	AZL, Deelnemers	7 juni 2027
De heer E. van den Bemd	1971	McCain, Werkgever	1 april 2026
De heer J. Gubbels	1982	AZL, Werkgever	13 juni 2027

Samenstelling belanghebbendenorgaan kring E De Nationale APF per 31 december 2023

Het bestuur van De Nationale APF heeft, na instemming van DNB, de navolgende leden van het belanghebbendenorgaan kring F benoemd:

Naam	Geboortejaar	Vertegenwoordiger namens	Einde zittingsduur
De heer E. van den Bemd	1971	Werkgever, voorzitter	4 september 2025
De heer H. Tholhuijsen	1961	Werkgever	21 december 2027
Mevrouw L. Bruijnzeel	1973	Werkgever	4 september 2024
De heer H. van de Guchte	1962	Deelnemers	4 september 2024
De heer J. Koolen	1970	Deelnemers	4 september 2025
De heer B. Struijlaart	1954	Pensioengerechtigden	4 september 2026

Samenstelling belanghebbendenorgaan kring F De Nationale APF per 31 december 2023

Het bestuur van De Nationale APF heeft, na instemming van DNB, de navolgende leden van het belanghebbendenorgaan kring K benoemd:

Naam	Geboortejaar	Vertegenwoordiger namens	Einde zittingsduur
De heer A. Voogd	1987	Werkgever, voorzitter	2 oktober 2027
De heer H. Korte	1956	Werkgever	14 januari 2028
De heer M. Snijder	1964	Deelnemers	1 september 2026
De heer W. Langerak	1974	Deelnemers	22 december 2025
De heer B. Duindam	1982	Deelnemers	22 december 2025
De heer B. Bosboom	1956	Pensioengerechtigden	5 februari 2025

Samenstelling belanghebbendenorgaan kring K De Nationale APF per 31 december 2023

Het bestuur van De Nationale APF heeft, na instemming van DNB, de navolgende leden van het belanghebbendenorgaan kring M benoemd:

Naam	Geboortejaar	Vertegenwoordiger namens	Einde zittingsduur
Mevrouw E. van der Velde	1982	Werkgevers, voorzitter	5 maart 2028
De heer E. Benschop	1966	Werkgevers	14 december 2025
De heer F. Fischer	1971	Werkgevers	26 oktober 2026
De heer J. IJsselstein	1984	Deelnemers	3 april 2027
Mevrouw D. Vijselaar	1983	Deelnemers	5 maart 2028
De heer B. Nollen	1949	Pensioengerechtigden	5 maart 2026

Samenstelling belanghebbendenorgaan kring M De Nationale APF per 31 december 2023

Vergadering van belanghebbendenorganen

Naast een belanghebbendenorgaan per collectiviteitkring is een vergadering van belanghebbendenorganen ingesteld waaraan bepaalde rechten zijn toegekend. De vergadering van belanghebbendenorganen wordt gevormd door de voorzitters van alle belanghebbendenorganen. Hiervan kan een belanghebbendenorgaan afwijken door in plaats van de voorzitter een ander lid van het belanghebbendenorgaan af te vaardigen in de vergadering van Belanghebbendenorganen. De rechten van de vergadering van belanghebbendenorganen alsmede de inrichting van de vergadering van belanghebbendenorganen zijn vastgelegd in de statuten van het fonds.

Naam	Vertegenwoordiger namens
De heer J. Gubbels	Kring A
De heer L. Punt	Kring B
De heer R. de Ridder	Kring D
De heer E. van den Bemd	Kring McCain
De heer H. Korte	Kring AFM
Mevrouw E. van der Velde	Kring ANWB, voorzitter

Samenstelling vergadering van belanghebbendenorganen De Nationale APF per 31 december 2023

7.5 Bestuursbureau

Het bestuur van De Nationale APF wordt bij de uitvoering van zijn werkzaamheden ondersteund door een bestuursbureau dat per ultimo 2023 uit 7 personen bestaat. Het bestuursbureau zorgt voor het plannen en coördineren en ondersteunen van de activiteiten op bestuurlijk niveau. Verder ondersteunt het bestuursbureau de (vergadering van) belanghebbendenorganen, het (niet-)uitvoerend bestuur, de bestuurscommissies en overige betrokkenen van het fonds bij de vervulling van de betreffende taken.

Om de groei doelstelling van DNAPF kracht bij te zetten heeft het bestuur besloten tot het aanstellen van een commercieel directeur. De commercieel directeur gaat zich volledig kunnen richten op de acquisitie-werkzaamheden en is per 1 december 2023 in dienst getreden en wordt geteld onder het aantal personen werkzaam voor het bestuursbureau.

DNAPF heeft een aantal grote uitdagingen te managen:

1. Bestaande klanten, onder FTK (going concern)
2. Voorbereiding en implementatie WTP
3. Nieuwe klanten

Het uitvoerend bestuur heeft een plan uitgewerkt om de bezetting van het bestuursbureau in 2024 te versterken waardoor de eerder genoemde uitdagingen met succes kunnen worden aangepakt.

Het bestuur heeft, binnen de kaders van het Uitbestedingsbeleid, een groot deel van de activiteiten van het fonds uitbesteed. Het bestuursbureau heeft een coördinerende rol ten aanzien van de uitbesteede activiteiten.

Het bestuursbureau draagt het beleid uit, monitort de uitvoering van de uitbesteede processen aan de hand van contractuele afspraken in de uitbestedingsovereenkomsten en rapporteert hierover aan de desbetreffende portefeuillehouder in het uitvoerend bestuur.

7.6 Compliance officer

De compliance officer geeft invulling aan compliance binnen het fonds door toezicht te houden op de beheersing van het compliance-risico. De compliance officer ondersteunt als zodanig het bestuur bij het beheersen van bepaalde operationele risico's, (mogelijke) integriteitsrisico's en juridische risico's.

De Nationale APF heeft de heer P. de Koning benoemd als compliance officer van het fonds.

7.7 Risicomanager

De Risicomanager is verantwoordelijk voor de coördinatie en objectieve toetsing van opzet, bestaan en werking van de gedefinieerde beheersmaatregelen.

De Nationale APF heeft de heer A. Aalders benoemd als risicomanager van het fonds en tevens als sleutelfunctiehouder risicomanagement. Hij wordt daarbij ondersteund door de heer J. Kinders Vroklage voor de niet-financiële risico's.

7.8 Overige relaties

- Pensioen- en deelnemersadministratie, de financiële administratie en de jaarverslaglegging: AZL N.V.
- Fiduciair vermogensbeheer: Goldman Sachs asset management
- Manager-selectieadvies en manager-monitoring: Altis
- Custodian: BNY Mellon
- Actuarieel: AZL Actuarieel
- Accountant: de heer J. Van Kleef, KPMG
- Certificerend actuaire en sleutelfunctie actuarieel: de heer M. Heemskerk, Mercer

7.9 Nevenfuncties

Overzicht nevenfuncties bestuur

	Namen	Nevenfuncties
Niet Uitvoerend Bestuur	Margreet Teunissen (vz) (0,3)	Technisch voorzitter Pensioenfonds Vervoer Bestuurslid BPF Bakkers (tot 31-12-2023) Voorzitter bestuur PWRI (vanaf 1-1-2024) Lid auditcommissie PNO Media (01-2023) Lid Maatschap OST Duiven, diverse opdrachten strategie, reorganisatie, gastdocentschappen e.d.
	Erwin Bosman (0,2) (tot 1 januari 2024)	Actuaris Pensum BV Bestuurder Pf Rockwool Voorzitter bestuur Pf Stipp Onafhankelijk voorzitter van de pensioenwerkgroep NN
	Jeppe Machielsen (0,2)	Voorzitter Nedlloyd pensioen fonds Lid Raad van Toezicht Bedrijfstakpensioenfonds Nederlandse Groothandel Lid Vereniging Aegon Lid Raad van Toezicht KNRM Commissaris Leden Academy
Uitvoerend Bestuur	Bart Onkenhout	Geen
	Roel Knol (tot 1 februari 2024)	Geen
	Mirja Constandse (tot en met 31 mei 2024 uitvoerend bestuurder en vanaf 1 juni 2024 niet-uitvoerend bestuurder)	Lid RvC ABN AMRO Captive N.V. Bestuurslid Pensioenfonds DNB (vanaf 1 januari 2024)
	Michael Langendoen (vanaf 1 februari 2024)	Geen

7.10 Bijlages Duurzaam beleggen (Sustainable Finance Disclosure Regulation, SFDR)

Template periodieke informatieverstopping voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8,
leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en in artikel 6, eerste alinea, van Verordening
(EU) 2020/852

Duurzame belegging:
een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten.. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Productnaam: De Nationale APF Kring A

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 549300QVQB0HQ4VUW210

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S kenmerken)

Had dit financiële product een duurzamebeleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ Ja

☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ____%

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ ☒ in economische activiteiten volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ ☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ____%

☒ ☐ ☒ Nee

☐ Het product **promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken**. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van -- duurzame beleggingen

☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een sociale doelstelling

☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

Duurzaamheidsindicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken, zoals beschreven in Artikel 8 SFDR. Dit doen we via ons maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)-beleid. Binnen dit beleid stellen we de volgende thema's, dan wel duurzaamheidskenmerken, centraal:

- **Klimaatverandering:** ondernemingen en landen die oplossingen bieden of risico's lopen in relatie tot klimaatverandering of kansen benutten als gevolg van klimaatverandering;

- **Mensenrechten:** ondernemingen die mensenrechtenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Arbeidsnormen:** ondernemingen die arbeidsnormenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Milieu:** ondernemingen die milieunormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Anti-corruptie:** ondernemingen die anti-corruptienormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden.

Het pensioenfonds heeft gedurende de verslagperiode voldaan aan de bovenstaande ecologische en sociale kenmerken.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

We meten de verwezenlijking van deze duurzaamheidskenmerken door de volgende duurzaamheidsindicatoren te gebruiken.

Ten aanzien van de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie screenen we de portefeuille op:

- 1) bedrijven die zich schuldig maken aan schending van internationale normen waaronder het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (PAI 10);
- 2) bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiele wapens (PAI 14) en
- 3) landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16).

Daarnaast meten en monitoren we ten aanzien van het thema klimaat:

- 4) de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3) en
- 5) het percentage groene obligaties in onze portefeuille.

<i>Indicator</i>	<i>Waarde 2022</i>	<i>Waarde 2023</i>	<i>Meetgrootheid</i>
PAI 3-.BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd*	1047	511	Dit zijn de CO2-emissies (scope 1 +2 + 3) van de ondernemingen voor het deel waar het pensioenfonds in belegd is, per 1 mln omzet.
PAI 10 - schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische	0,5	1	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen.

Samenwerking en ontwikkeling (OESO)*			
PAI 14 - Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)*	0,1	0,1	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij productie of verkoop van controversiële wapens.
PAI 16. - Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten*	Aantal - 1 Relatief - 2%	Aantal – Nihil Relatief- Nihil	Aantal landen (absoluut en relatief) met sociale schendingen, gemeten tegen internationale verdragen, principes van de Verenigde naties of waar relevant nationale wetgeving.
Allocatie Green Bonds**	2,8%	2,6%	Aandeel van de portefeuille in groene obligaties.

* Data o.b.v. ultimo jaar PAI data

**Aandeel gebaseerd op allocatie naar green bond met een SFDR art. 9 classificatie

...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

Zie de bovenstaande tabel.

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

We hebben bij de beleggingen rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, door de portefeuille te screenen op het aantal bedrijven dat zich schuldig maakt aan schending van internationale normen (PAI 10), het aantal bedrijven dat betrokken is bij de productie van controversiële wapens (PAI 14) en landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16). Bij de selectie en monitoring van onze vermogensbeheerders en beleggingsfondsen wordt tevens beoordeeld in welke mate hier rekening mee wordt gehouden. Daarnaast meten we de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3).

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: van 1 januari 2023 tot 31 december 2023

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	%	Land
Nederland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	4.53	NL
Frankrijk	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	3.10	FR
Duitsland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	2.78	DE
Apple Inc.	MANUFACTURING	1.13	US
The Toronto-dominion Bank	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.07	CA
Sumitomo Mitsui Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.03	JP
Deutsche Bank Aktiengesellschaft	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.01	DE
Microsoft Corporation	INFORMATION AND COMMUNICATION	1.01	US
Fidelity National Information Services, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.00	US

Dnb Bank Asa	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.96	NO
Mitsubishi Ufj Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.93	JP
The Royal Bank Of Scotland International Limited	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.92	UK
Nordea Bank Abp	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.89	FI
Svenska Handelsbanken Ab	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.87	SE
Axa Banque	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.85	FR

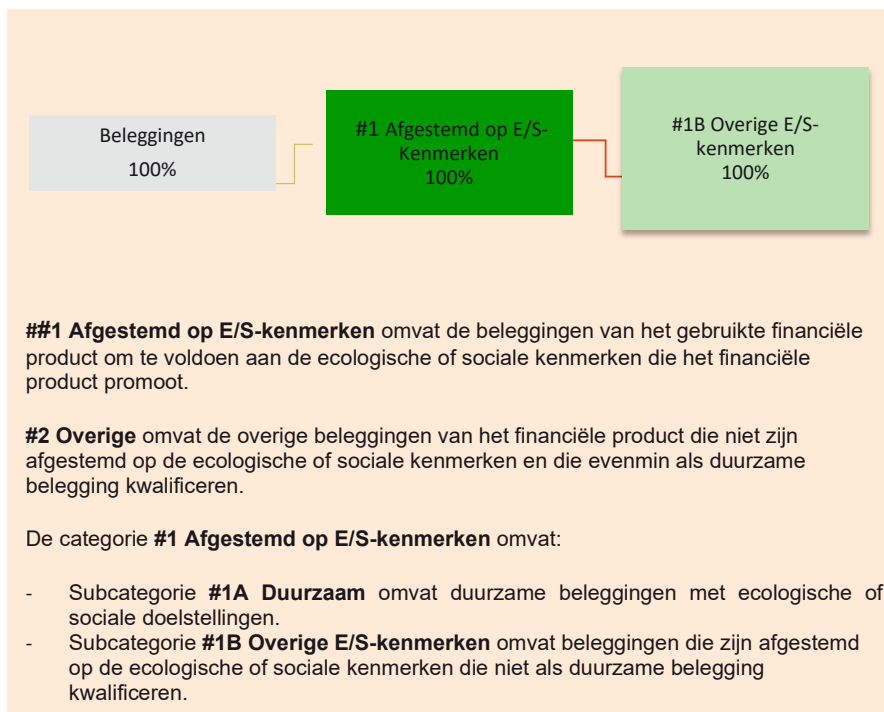
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

De activa allocatie per eind 2023, is onderstaand weergegeven.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	Activa %
FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	34.12
MANUFACTURING	14.34
PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	13.46
REAL ESTATE ACTIVITIES	8.79
INFORMATION AND COMMUNICATION	6.14
WHOLESALE & RETAIL TRADE & REPAIR OF MOTOR VEHICLES	2.34
TRANSPORTATION AND STORAGE	1.86
ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	1.81
ADMINISTRATIVE AND SUPPORT SERVICE ACTIVITIES	1.09
MINING AND QUARRYING	1.08
ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	0.84
CONSTRUCTION	0.84
PROFESSIONAL, SCIENTIFIC AND TECHNICAL ACTIVITIES	0.71
ACCOMMODATION AND FOOD SERVICE ACTIVITIES	0.51
HUMAN HEALTH AND SOCIAL WORK ACTIVITIES	0.33
WATER SUPPLY; SEWERAGE, WASTE MANAGEMENT & REMED	0.24
OTHER SERVICE ACTIVITIES	0.10
ARTS, ENTERTAINMENT AND RECREATION	0.05
EDUCATION	0.02
AGRICULTURE, FORESTRY AND FISHING	0.00
Other	11.33

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

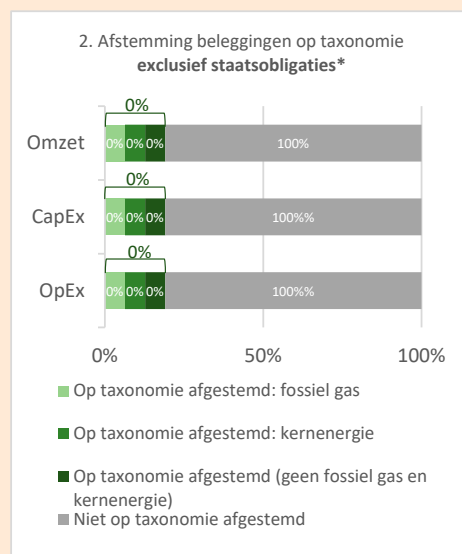
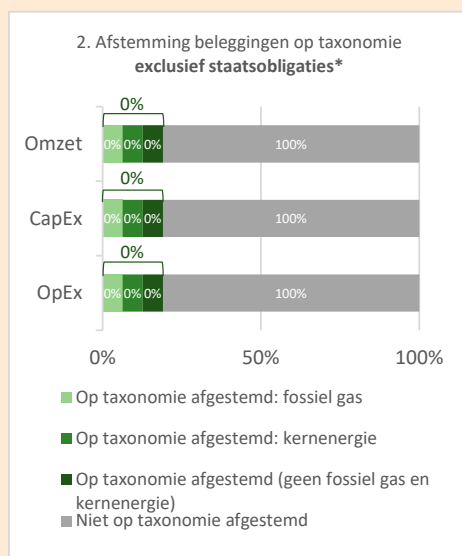
- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van onderneming waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven..

Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen.

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?**

- ☐ Ja
- ☐ In fossiel gas
- ☐ In kernenergie
- ☒ Nee

De onderstaande grafieken geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

Dit diagram vertegenwoordigt x% van de totale beleggingen.

*In deze diagrammen omvatten "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen.

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde zich tot eerdere referentieperiodes

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen in de zin van SFDR nagestreefd.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

N.v.t.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Om te kunnen voldoen aan de duurzaamheidskenmerken zijn gedurende de verslagperiode de volgende MVB beleidsinstrumenten ingezet:

1. Uitsluitingsbeleid

Het pensioenfonds heeft een uitsluitingsbeleid toegepast, waarmee het fonds heeft getracht een normatieve ondergrens en ESG-risico's te borgen. Hierbij hanteert het pensioenfonds de volgende criteria:

- Ondernemingen die op structurele en grove wijze mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptienormen schenden;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, waaronder clustermunitie, anti-persoonsmijnen, chemische-, biologische- en nucleaire wapens;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij wapenhandel met entiteiten waarvoor een VN-Veiligheidsraad en/of EU wapenembargo geldt;
- Landen waar sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten, en/of landen waartegen de VN-Veiligheidsraad en/of de EU een wapen-embargo heeft uitgevaardigd, omdat in die landen sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten;
- Landen waarvoor een Freedom House score van 20 of lager geldt, omdat een score van 20 of lager een indicator is dat de politieke rechten en burgerlijke vrijheden in een land slecht worden beschermd;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van tabaksproducten (daar deze sector al jaren lang systematisch gezondheid ondermijnt);
- Ondernemingen die een belangrijk deel van de omzet (>20%) halen uit de delving van thermische kolen;

- Ondernemingen die na (pogingen tot) engagement onvoldoende gedragsverandering laten zien.

Deze criteria passen wij volledig toe op de discretionaire mandaten. Ten aanzien van beleggingen in beleggingsfondsen heeft het pensioenfonds geen volledige discretie over de uitsluitingen. Het pensioenfonds heeft daarom criteria toegepast bij de selectie en evaluatie van fondsbeleggingen. Hierbij is getoetst in welke mate het door de beheerder gevoerde uitsluitingsbeleid overeenkomt met de criteria van het pensioenfonds.

2. Betrokkenheidsbeleid

Het pensioenfonds heeft uitsluitend beleggingsfondsen geselecteerd die aantoonbaar een engagement- en stembeleid voeren en hierover rapporteren. Bij aandelenmandaten is een eigen stembeleid toegepast. Aanvullend heeft het fonds een eigen betrokkenheidsbeleid als overlay over de kringportefeuilles gevoerd (waaronder, naast de beleggingsfondsen, ook mandaten).

3. ESG-integratie

Het fonds heeft ESG-beleggingsoplossingen gekozen waarbij duurzaamheidsaspecten zijn geïntegreerd in de beleggingsbeslissing als het past binnen de risico-rendementseisen. Het fonds zet ESG-integratie in om beleggingsrisico's te beheersen en kansen te benutten. Voor de aandelenbeleggingen (ontwikkelde markten) is een "EU Paris Aligned" benchmark gehanteerd. Hiermee geven wij invulling aan ons streven om voor de aandelenportefeuille een decarbonistepad te volgen dat in lijn ligt met het klimaatakkoord van Parijs.

4. Impact beleggen

In lijn met de ambitie van het fonds, om binnen traditionele beleggingscategorieën, beleggingsoplossingen te selecteren die naast een financieel rendement ook positief bijdragen aan de door het fonds gekozen thema's, hebben wij ca. 40% van de beleggingen in investment grade bedrijfsobligaties gealloceerd naar groene obligaties.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Het pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen – in de zin van de SFDR-wetgeving – om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukekenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd.

Referentiebenchmarks
zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken die dat product promoot.

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en in artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten.. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Productnaam: De Nationale APF Kring B

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 5493002ONUX3VCCYJS83

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S kenmerken)

Had dit financiële product een duurzamebeleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ Ja

☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ____%

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ ☒ in economische activiteiten volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ ☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ____%

☒ ☐ ☒ Nee

☐ Het product **promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken**. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van -- duurzame beleggingen

☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een sociale doelstelling

☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

Duurzaamheidsindicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken, zoals beschreven in Artikel 8 SFDR. Dit doen we via ons maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)-beleid. Binnen dit beleid stellen we de volgende thema's, dan wel duurzaamheidskenmerken, centraal:

- Klimaatverandering: ondernemingen en landen die oplossingen bieden of risico's lopen in relatie tot klimaatverandering of kansen benutten als gevolg van klimaatverandering;

- **Mensenrechten:** ondernemingen die mensenrechtenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Arbeidsnormen:** ondernemingen die arbeidsnormenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Milieu:** ondernemingen die milieunormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Anti-corruptie:** ondernemingen die anti-corruptienormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden.

Het pensioenfonds heeft gedurende de verslagperiode voldaan aan de bovenstaande ecologische en sociale kenmerken.

● *Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?*

We meten de verwezenlijking van deze duurzaamheidskenmerken door de volgende duurzaamheidsindicatoren te gebruiken.

Ten aanzien van de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie screenen we de portefeuille op:

- 1) bedrijven die zich schuldig maken aan schending van internationale normen waaronder het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (PAI 10);
- 2) bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiele wapens (PAI 14) en
- 3) landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16).

Daarnaast meten en monitoren we ten aanzien van het thema klimaat:

- 4) de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3) en
- 5) het percentage groene obligaties in onze portefeuille.

<i>Indicator</i>	<i>Waarde 2022</i>	<i>Waarde 2023</i>	<i>Meetgrootheid</i>
PAI 3-.BKG-intensiteit* ondernemingen waarin is belegd	814	346	Dit zijn de CO2-emissies van de ondernemingen voor het deel waar het pensioenfonds in belegd is, per 1 mln omzet.
PAI 10 - schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische	0,4	1,2	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen.

Samenwerking en ontwikkeling (OESO)*			
PAI 14 - Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)*	0,1	0,1	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij productie of verkoop van controversiële wapens.
PAI 16. - Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten*	Aantal - 1 Relatief - 2%	Aantal - Nihil Relatief - Nihil	Aantal landen (absoluut en relatief) met sociale schendingen, gemeten tegen internationale verdragen, principes van de Verenigde naties of waar relevant nationale wetgeving.
Allocatie Green Bonds**	0,8%	2,4%	Aandeel van de portefeuille in groene obligaties.

* Data o.b.v. ultimo jaar PAI data

**Aandeel gebaseerd op allocatie naar green bond met een SFDR art. 9 classificatie

...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

Zie de bovenstaande tabel.

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

We hebben bij de beleggingen rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, door de portefeuille te screenen op het aantal bedrijven dat zich schuldig maakt aan schending van internationale normen (PAI 10), het aantal bedrijven dat betrokken is bij de productie van controversiële wapens (PAI 14) en landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16). Bij de selectie en monitoring van onze vermogensbeheerders en beleggingsfondsen wordt tevens beoordeeld in welke mate hier rekening mee wordt gehouden. Daarnaast meten we de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3).

De lijst bevat de beleggingen **die het grootste aandeel beleggingen** van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: van 1 januari 2023 tot 31 december 2023

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	%	Land
Nederland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	8.49	NL
Frankrijk	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	3.67	FR
Duitsland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	2.07	DE
Oostenrijk	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	1.47	AT
The Kingdom of Belgium	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	1.42	BE
The Toronto-dominion Bank	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.40	CA
Sumitomo Mitsui Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.35	JP

Fidelity National Information Services, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.30	US
Apple Inc.	MANUFACTURING	1.29	US
Mitsubishi Ufj Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.22	JP
The Royal Bank Of Scotland International Limited	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.21	UK
Dnb Bank Asa	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.19	NO
European Union	ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	1.18	BE
Deutsche Bank Aktiengesellschaft	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.16	DE
Microsoft Corporation	INFORMATION AND COMMUNICATION	1.15	US

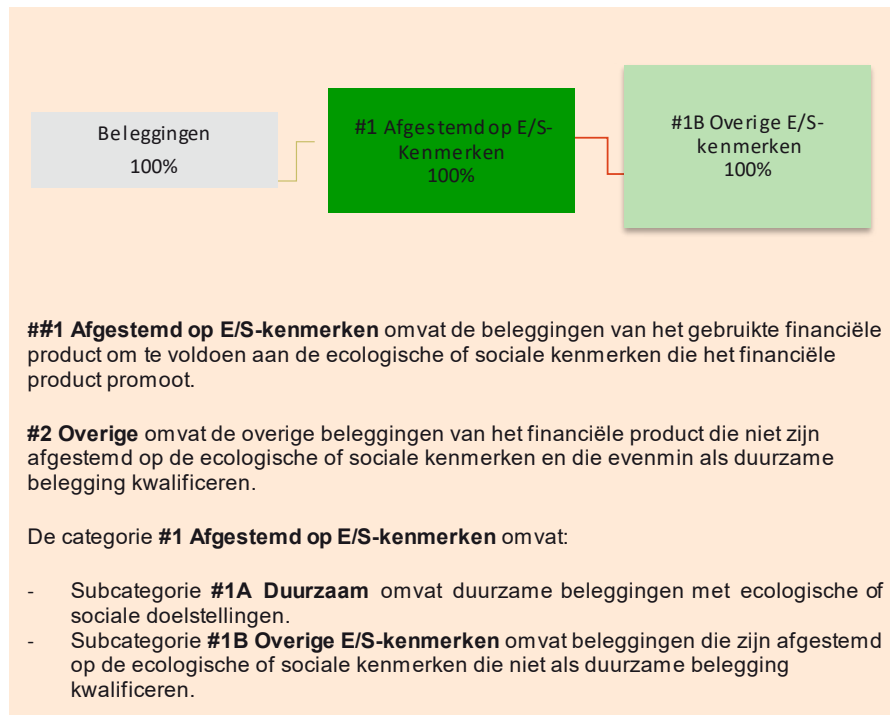
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

● *Hoe zag de activa-allocatie eruit?*

De activa allocatie per eind 2023, is onderstaand weergegeven.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	Activa %
FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	37.23
PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	19.15
MANUFACTURING	12.73
INFORMATION AND COMMUNICATION	5.70
REAL ESTATE ACTIVITIES	2.36
WHOLESALE & RETAIL TRADE & REPAIR OF MOTOR VEHICLES	2.12
TRANSPORTATION AND STORAGE	1.76
ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	1.53
ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	1.18
CONSTRUCTION	0.71
MINING AND QUARRYING	0.63
ADMINISTRATIVE AND SUPPORT SERVICE ACTIVITIES	0.61
PROFESSIONAL, SCIENTIFIC AND TECHNICAL ACTIVITIES	0.53
ACCOMMODATION AND FOOD SERVICE ACTIVITIES	0.41
WATER SUPPLY; SEWERAGE, WASTE MANAGEMENT & REMED	0.24
HUMAN HEALTH AND SOCIAL WORK ACTIVITIES	0.22
OTHER SERVICE ACTIVITIES	0.05
ARTS, ENTERTAINMENT AND RECREATION	0.05
EDUCATION	0.01
AGRICULTURE, FORESTRY AND FISHING	0.00
Other	12.79

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

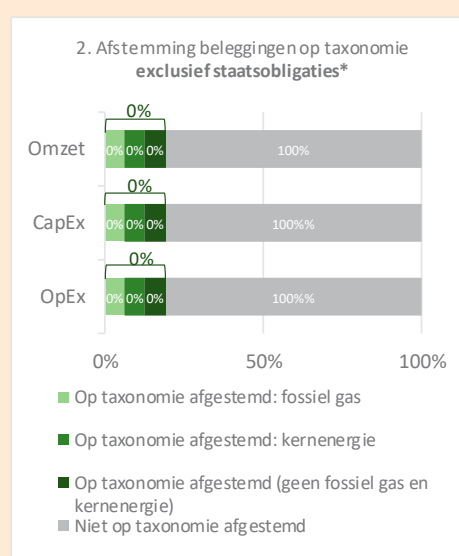
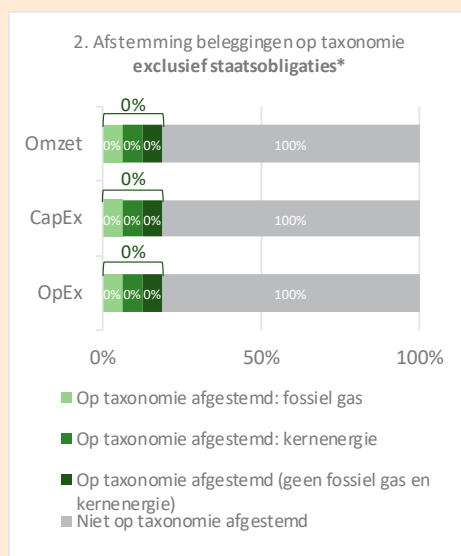
- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van onderneming waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven..

Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?**

- ☐ Ja
- ☐ In fossiel gas
- ☐ In kernenergie
- ☒ Nee

De onderstaande grafieken geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

Dit diagram vertegenwoordigt x% van de totale beleggingen.

*In deze diagrammen omvatten "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde zich tot eerdere referentieperiodes

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologisch doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen in de zin van SFDR nagestreefd.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

N.v.t.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Om te kunnen voldoen aan de duurzaamheidskenmerken zijn gedurende de verslagperiode de volgende MVB beleidsinstrumenten ingezet:

1. Uitsluitingsbeleid

Het pensioenfonds heeft een uitsluitingsbeleid toegepast, waarmee het fonds heeft getracht een normatieve ondergrens ESG-risico's te borgen. Hierbij hanteert het pensioenfonds de volgende criteria:

- Ondernemingen die op structurele en grove wijze mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptienormen schenden;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, waaronder clustermunitie, anti-persoonsmijnen, chemische-, biologische- en nucleaire wapens;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij wapenhandel met entiteiten waarvoor een VN-Veiligheidsraad en/of EU wapenembargo geldt;
- Landen waar sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten, en/of landen waartegen de VN-Veiligheidsraad en/of de EU een wapenembargo heeft uitgevaardigd, omdat in die landen sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten;
- Landen waarvoor een Freedom House score van 20 of lager geldt, omdat een score van 20 of lager een indicator is dat de politieke rechten en burgerlijke vrijheden in een land slecht worden beschermd;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van tabaksproducten (daar deze sector al jaren lang systematisch gezondheid ondermijnt);
- Ondernemingen die een belangrijk deel van de omzet (>20%) halen uit de delving van thermische kolen;

- Ondernemingen die na (pogingen tot) engagement onvoldoende gedragsverandering laten zien.

Deze criteria passen wij volledig toe op de discretionaire mandaten. Ten aanzien van beleggingen in beleggingsfondsen heeft het pensioenfonds geen volledige discretie over de uitsluitingen. Het pensioenfonds heeft daarom criteria toegepast bij de selectie en evaluatie van fondsbeleggingen. Hierbij is getoetst in welke mate het door de beheerder gevoerde uitsluitingsbeleid overeenkomt met de criteria van het pensioenfonds.

2. Betrokkenheidsbeleid

Het pensioenfonds heeft uitsluitend beleggingsfondsen geselecteerd die aantoonbaar een engagement- en stembeleid voeren en hierover rapporteren. Bij aandelenmandaten is een eigen stembeleid toegepast. Aanvullend heeft het fonds een eigen betrokkenheidsbeleid als overlay over de kringportefeuilles gevoerd (waaronder, naast de beleggingsfondsen, ook mandaten).

3. ESG-integratie

Het fonds heeft ESG-beleggingsoplossingen gekozen waarbij duurzaamheidsaspecten zijn geïntegreerd in de beleggingsbeslissing als het past binnen de risico-rendementseisen. Het fonds zet ESG-integratie in om beleggingsrisico's te beheersen en kansen te benutten. Voor de aandelenbeleggingen (ontwikkelde markten) is een "EU Paris Aligned" benchmark gehanteerd. Hiermee geven wij invulling aan ons streven om voor de aandelenportefeuille een decarbonistiepad te volgen dat in lijn ligt met het klimaatakkoord van Parijs.

4. Impact beleggen

In lijn met de ambitie van het fonds, om binnen traditionele beleggingscategorieën, beleggingsoplossingen te selecteren die naast een financieel rendement ook positief bijdragen aan de door het fonds gekozen thema's, hebben wij de beleggingen in investment grade bedrijfsobligaties gealloceerd naar groene obligaties.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Het pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen – in de zin van de SFDR-wetgeving – om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd.

Referentiebenchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken die dat product promoot.

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en in artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten.. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Productnaam: De Nationale APF Kring D

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 549300B0I02H2OONVA17

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S kenmerken)

Had dit financiële product een duurzamebeleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja	☒ ☐ ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ____% ☐ in economische activiteiten die volgens de EU-toxonomie als ecologisch duurzaam gelden ☐ ☒ in economische activiteiten volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden ☐ ☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ____%	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken . Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van -- duurzame beleggingen ☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden ☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden ☐ met een sociale doelstelling ☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

Duurzaamheidsindicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken, zoals beschreven in Artikel 8 SFDR. Dit doen we via ons maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)-beleid. Binnen dit beleid stellen we de volgende thema's, dan wel duurzaamheidskenmerken, centraal:

- Klimaatverandering: ondernemingen en landen die oplossingen bieden of risico's lopen in relatie tot klimaatverandering of kansen benutten als gevolg van klimaatverandering;

- **Mensenrechten:** ondernemingen die mensenrechtenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Arbeidsnormen:** ondernemingen die arbeidsnormenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Milieu:** ondernemingen die milieunormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Anti-corruptie:** ondernemingen die anti-corruptienormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden.

Het pensioenfonds heeft gedurende de verslagperiode voldaan aan de bovenstaande ecologische en sociale kenmerken.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

We meten de verwezenlijking van deze duurzaamheidskenmerken door de volgende duurzaamheidsindicatoren te gebruiken.

Ten aanzien van de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie screenen we de portefeuille op:

- 1) bedrijven die zich schuldig maakt aan schending van internationale normen waaronder het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (PAI 10);
- 2) bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiele wapens (PAI 14) en
- 3) landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16).

Daarnaast meten en monitoren we ten aanzien van het thema klimaat:

- 4) de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3) en
- 5) het percentage groene obligaties in onze portefeuille.

<i>Indicator</i>	<i>Waarde 2022</i>	<i>Waarde 2023</i>	<i>Meetgrootheid</i>
PAI 3-.BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd*	971	468	Dit zijn de CO2-emissies van de ondernemingen voor het deel waar het pensioenfonds in belegd is, per 1 mln omzet.
PAI 10 - schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische	0,6	1,2	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen.

Samenwerking en ontwikkeling (OESO)*			
PAI 14 - Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunition, chemische wapens en biologische wapens)*	0,1	0,1	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij productie of verkoop van controversiële wapens.
PAI 16. - Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten*	Aantal - 1 Relatief - 2%	Aantal – Nihil Relatief- Nihil	Aantal landen (absoluut en relatief) met sociale schendingen, gemeten tegen internationale verdragen, principes van de Verenigde naties of waar relevant nationale wetgeving.
Allocatie Green Bonds**	2,0%	2,1%	Aandeel van de portefeuille in groene obligaties.

* Data o.b.v. ultimo jaar PAI data

**Aandeel gebaseerd op allocatie naar green bond met een SFDR art. 9 classificatie

...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

Zie de bovenstaande tabel.

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

N.v.t.. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd

Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

N.v.t.. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

N.v.t.. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

We hebben bij de beleggingen rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, door de portefeuille te screenen op het aantal bedrijven dat zich schuldig maakt aan schending van internationale normen (PAI 10), het aantal bedrijven dat betrokken is bij de productie van controversiële wapens (PAI 14) en landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16). Bij de selectie en monitoring van onze vermogensbeheerders en beleggingsfondsen wordt tevens beoordeeld in welke mate hier rekening mee wordt gehouden. Daarnaast meten we de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3).

De lijst bevat de beleggingen **die het grootste aandeel** van het grootste aandeel van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: van 1 januari 2023 tot 31 december 2023

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	%	Land
Duitsland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	3.33	DE
European Union	ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	2.83	BE
Nederland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	1.76	NL
Apple Inc.	MANUFACTURING	1.16	US
Microsoft Corporation	INFORMATION AND COMMUNICATION	1.03	US
The Toronto-dominion Bank	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.02	CA
Sumitomo Mitsui Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.98	JP
Deutsche Bank Aktiengesellschaft	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.95	DE

Dnb Bank Asa	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.91	NO
Mitsubishi Ufj Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.91	JP
Fidelity National Information Services, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.88	US
The Royal Bank Of Scotland International Limited	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.86	UK
Nordea Bank Abp	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.83	FI
Svenska Handelsbanken Ab	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.83	SE
Axa Banque	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.82	FR

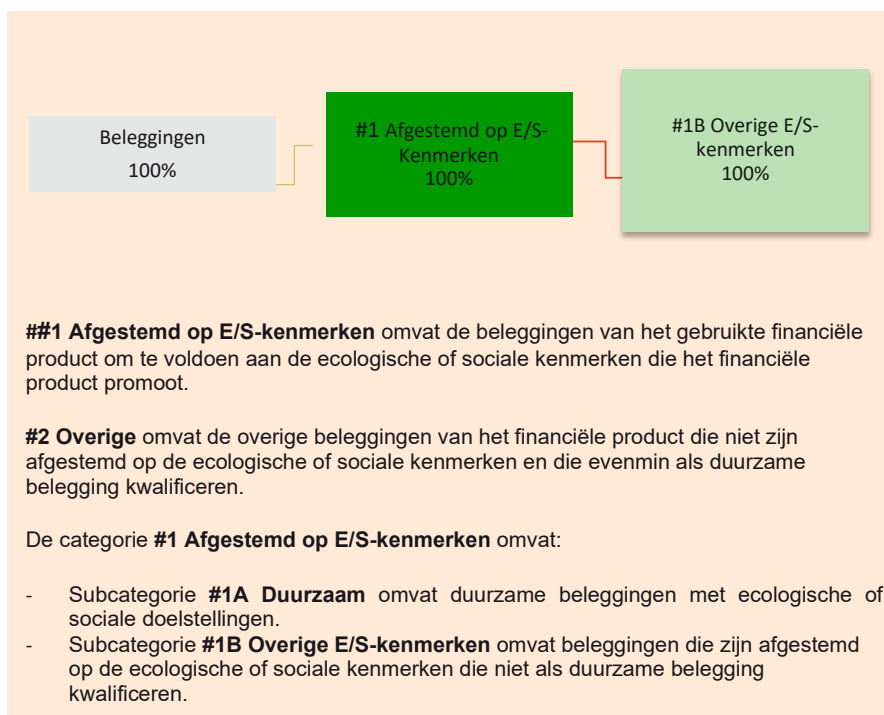
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

De activa allocatie per eind 2023, is onderstaand weergegeven.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	Activa %
FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	32.11
MANUFACTURING	14.68
REAL ESTATE ACTIVITIES	12.84
INFORMATION AND COMMUNICATION	6.23
PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	5.92
ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	2.83
WHOLESALE & RETAIL TRADE & REPAIR OF MOTOR VEHICLES	2.43
TRANSPORTATION AND STORAGE	1.76
ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	1.62
MINING AND QUARRYING	0.99
ADMINISTRATIVE AND SUPPORT SERVICE ACTIVITIES	0.97
CONSTRUCTION	0.83
PROFESSIONAL, SCIENTIFIC AND TECHNICAL ACTIVITIES	0.67
ACCOMMODATION AND FOOD SERVICE ACTIVITIES	0.49
HUMAN HEALTH AND SOCIAL WORK ACTIVITIES	0.32
WATER SUPPLY; SEWERAGE, WASTE MANAGEMENT & REMED	0.24
OTHER SERVICE ACTIVITIES	0.09
ARTS, ENTERTAINMENT AND RECREATION	0.05
EDUCATION	0.02
AGRICULTURE, FORESTRY AND FISHING	0.01
Other	14.92

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

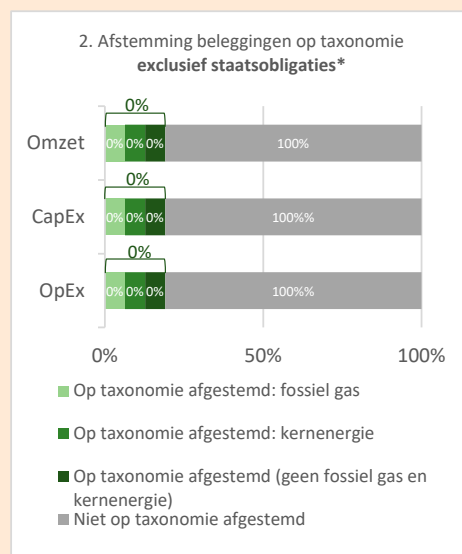
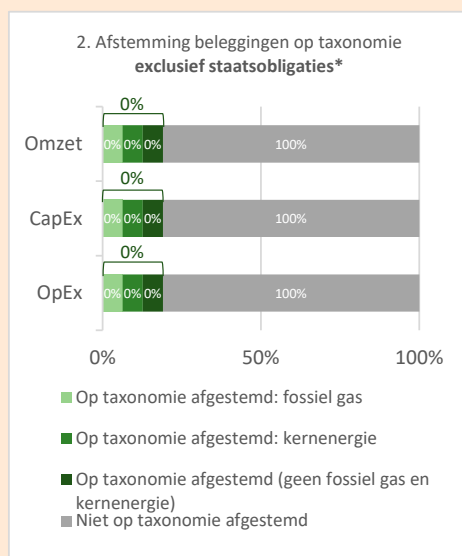
- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van onderneming waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven..

Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?**

- ☐ Ja
- ☐ In fossiel gas
- ☐ In kernenergie
- ☒ Nee

De onderstaande grafieken geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

Dit diagram vertegenwoordigt x% van de totale beleggingen.

*In deze diagrammen omvatten "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde zich tot eerdere referentieperiodes

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologisch doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen in de zin van SFDR nagestreefd.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

N.v.t.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Om te kunnen voldoen aan de duurzaamheidskenmerken zijn gedurende de verslagperiode de volgende MVB beleidsinstrumenten ingezet:

1. Uitsluitingsbeleid

Het pensioenfonds heeft een uitsluitingsbeleid toegepast, waarmee het fonds heeft getracht een normatieve ondergrens en ESG-risico's te borgen. Hierbij hanteert het pensioenfonds de volgende criteria:

- Ondernemingen die op structurele en grove wijze mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptienormen schenden;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, waaronder clustermunitie, anti-persoonsmijnen, chemische-, biologische- en nucleaire wapens;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij wapenhandel met entiteiten waarvoor een VN-Veiligheidsraad en/of EU wapenembargo geldt;
- Landen waar sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensen-rechten, en/of landen waartegen de VN-Veiligheidsraad en/of de EU een wapen-embargo heeft uitgevaardigd, omdat in die landen sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten;
- Landen waarvoor een Freedom House score van 20 of lager geldt, omdat een score van 20 of lager een indicator is dat de politieke rechten en burgerlijke vrijheden in een land slecht worden beschermd;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van tabaksproducten (daar deze sector al jaren lang systematisch gezondheid ondermijnt);
- Ondernemingen die een belangrijk deel van de omzet (>20%) halen uit de delving van thermische kolen;

- Ondernemingen die na (pogingen tot) engagement onvoldoende gedragsverandering laten zien.

Deze criteria passen wij volledig toe op de discretionaire mandaten. Ten aanzien van beleggingen in beleggingsfondsen heeft het pensioenfonds geen volledige discretie over de uitsluitingen. Het pensioenfonds heeft daarom criteria toegepast bij de selectie en evaluatie van fondsbeleggingen. Hierbij is getoetst in welke mate het door de beheerder gevoerde uitsluitingsbeleid overeenkomt met de criteria van het pensioenfonds.

2. Betrokkenheidsbeleid

Het pensioenfonds heeft uitsluitend beleggingsfondsen geselecteerd die aantoonbaar een engagement- en stembeleid voeren en hierover rapporteren. Bij aandelenmandaten is een eigen stembeleid toegepast. Aanvullend heeft het fonds een eigen betrokkenheidsbeleid als overlay over de kringportefeuilles gevoerd (waaronder, naast de beleggingsfondsen, ook mandaten).

3. ESG-integratie

Het fonds heeft ESG-beleggingsoplossingen gekozen waarbij duurzaamheidsaspecten zijn geïntegreerd in de beleggingsbeslissing als het past binnen de risico-rendementseisen. Het fonds zet ESG-integratie in om beleggingsrisico's te beheersen en kansen te benutten. Voor de aandelenbeleggingen (ontwikkelde markten) is een "EU Paris Aligned" benchmark gehanteerd. Hiermee geven wij invulling aan ons streven om voor de aandelenportefeuille een decarbonistepad te volgen dat in lijn ligt met het klimaatakkoord van Parijs.

4. Impact beleggen

In lijn met de ambitie van het fonds, om binnen traditionele beleggingscategorieën, beleggingsoplossingen te selecteren die naast een financieel rendement ook positief bijdragen aan de door het fonds gekozen thema's, hebben wij ca. 40% van de beleggingen in investment grade bedrijfsobligaties gealloceerd naar groene obligaties.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Het pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen – in de zin van de SFDR-wetgeving – om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukekenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd

Referentiebenchmarks
zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken die dat product promoot.

Template periodieke informatieverstopping voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8,
leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en in artikel 6, eerste alinea, van Verordening
(EU) 2020/852

Duurzame belegging:
een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten.. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Productnaam: De Nationale APF Kring E

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 5493006QY67ITS8HME73

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S kenmerken)

Had dit financiële product een duurzamebeleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja

☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ____%

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ ☒ in economische activiteiten volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ ☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ____%

☒ ☐ ☒ Nee

☐ Het product **promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken**. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van -- duurzame beleggingen

☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een sociale doelstelling

☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

Duurzaamheidsindicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken, zoals beschreven in Artikel 8 SFDR. Dit doen we via ons maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)-beleid. Binnen dit beleid stellen we de volgende thema's, dan wel duurzaamheidskenmerken, centraal:

- **Klimaatverandering:** ondernemingen en landen die oplossingen bieden of risico's lopen in relatie tot klimaatverandering of kansen benutten als gevolg van klimaatverandering;

- **Mensenrechten:** ondernemingen die mensenrechtenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Arbeidsnormen:** ondernemingen die arbeidsnormenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Milieu:** ondernemingen die milieunormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Anti-corruptie:** ondernemingen die anti-corruptienormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden.

Het pensioenfonds heeft gedurende de verslagperiode voldaan aan de bovenstaande ecologische en sociale kenmerken.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

We meten de verwezenlijking van deze duurzaamheidskenmerken door de volgende duurzaamheidsindicatoren te gebruiken.

Ten aanzien van de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie screenen we de portefeuille op:

- 1) bedrijven die zich schuldig maken aan schending van internationale normen waaronder het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (PAI 10);
- 2) bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens (PAI 14) en
- 3) landen waar er sprake is schendingen van sociale rechten (PAI 16).

Daarnaast meten en monitoren we ten aanzien van het thema klimaat:

- 4) de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3) en
- 5) het percentage groene obligaties in onze portefeuille.

<i>Indicator</i>	<i>Waarde 2022</i>	<i>Waarde 2023</i>	<i>Meetgrootheid</i>
PAI 3-.BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd*	950	744	Dit zijn de CO2-emissies van de ondernemingen voor het deel waar het pensioenfonds in belegd is, per 1 mln omzet.
PAI 10 - schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische	1,4	1,3	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen.

Samenwerking en ontwikkeling (OESO)*			
PAI 14 - Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)*	0,2	0,2	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij productie of verkoop van controversiële wapens
PAI 16. - Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten*	Aantal - 1 Relatief - 2%	Aantal – Nihil Relatief- Nihil	Aantal landen (absoluut en relatief) met sociale schendingen, gemeten tegen internationale verdragen, principes van de Verenigde naties of waar relevant nationale wetgeving.
Allocatie Green Bonds**	3,3%	2,5%	Aandeel van de portefeuille in groene obligaties.

* Data o.b.v. ultimo jaar PAI data

**Aandeel gebaseerd op allocatie naar green bond met een SFDR art. 9 classificatie

...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

Zie de bovenstaande tabel.

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

We hebben bij de beleggingen rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, door de portefeuille te screenen op het aantal bedrijven dat zich schuldig maakt aan schending van internationale normen (PAI 10), het aantal bedrijven dat betrokken is bij de productie van controversiële wapens (PAI 14) en landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16). Bij de selectie en monitoring van onze vermogensbeheerders en beleggingsfondsen wordt tevens beoordeeld in welke mate hier rekening mee wordt gehouden. Daarnaast meten we de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3).

De lijst bevat de beleggingen **die het grootste aandeel** beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: van 1 januari 2023 tot 31 december 2023

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	%	Land
Apple Inc.	MANUFACTURING	2.37	US
Microsoft Corporation	INFORMATION AND COMMUNICATION	2.10	US
Duitsland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	1.69	DE
Alphabet Inc.	INFORMATION AND COMMUNICATION	1.22	US
Amazon.com, Inc.	WHOLESALE & RETAIL TRADE & REPAIR OF MOTOR VEHICLES	1.11	US
European Union	ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	1.07	BE
Taiwan Semiconductor Manufacturing Co. Ltd	MANUFACTURING	0.99	TW

Nvidia Corporation	MANUFACTURING	0.98	US
Samsung	MANUFACTURING	0.69	KO
Nederland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	0.64	NL
Meta Platforms, Inc.	INFORMATION AND COMMUNICATION	0.61	US
Tesla, Inc.	MANUFACTURING	0.59	US
Deutsche Bank Aktiengesellschaft	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.54	DE
Tencent Holdings Limited	INFORMATION AND COMMUNICATION	0.52	CN
Dnb Bank Asa	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.50	US

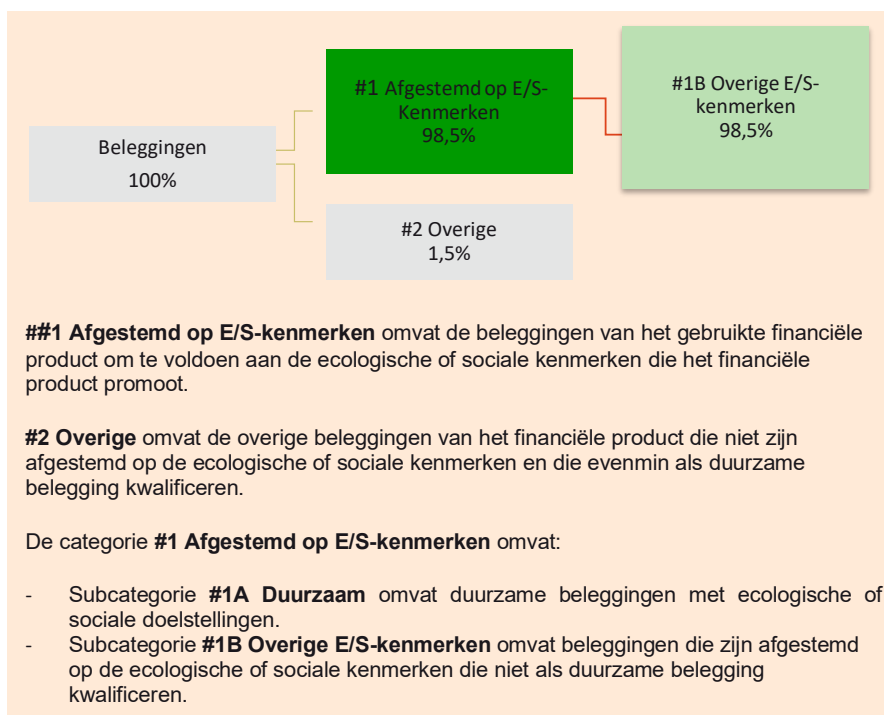
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

De activa allocatie per eind 2023, is onderstaand weergegeven.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	Activa %
MANUFACTURING	28.43
FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	27.74
INFORMATION AND COMMUNICATION	12.09
WHOLESALE & RETAIL TRADE & REPAIR OF MOTOR VEHICLES	4.76
REAL ESTATE ACTIVITIES	3.31
PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	2.65
TRANSPORTATION AND STORAGE	2.51
ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	2.48
MINING AND QUARRYING	1.71
ADMINISTRATIVE AND SUPPORT SERVICE ACTIVITIES	1.65
CONSTRUCTION	1.58
PROFESSIONAL, SCIENTIFIC AND TECHNICAL ACTIVITIES	1.21
ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	1.07
ACCOMMODATION AND FOOD SERVICE ACTIVITIES	0.93
HUMAN HEALTH AND SOCIAL WORK ACTIVITIES	0.57
WATER SUPPLY; SEWERAGE, WASTE MANAGEMENT & REMED	0.47
OTHER SERVICE ACTIVITIES	0.14
ARTS, ENTERTAINMENT AND RECREATION	0.10
EDUCATION	0.04
AGRICULTURE, FORESTRY AND FISHING	0.01
Other	6.54

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

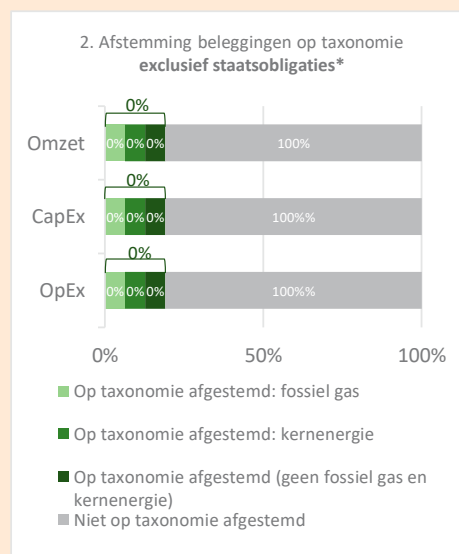
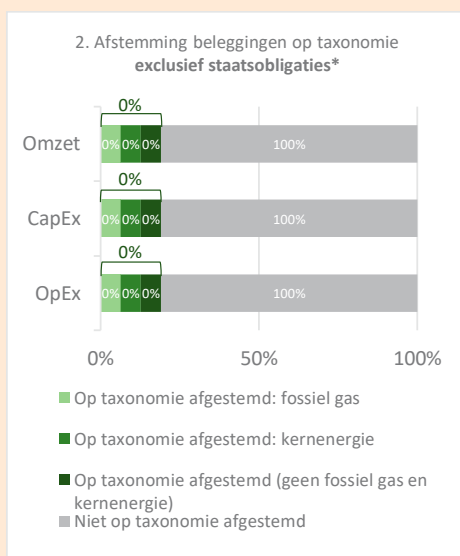
- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van onderneming waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven..

Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?**

- ☐ Ja
- ☐ In fossiel gas
- ☐ In kernenergie
- ☒ Nee

De onderstaande grafieken geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

Dit diagram vertegenwoordigt x% van de totale beleggingen.

*In deze diagrammen omvatten "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen.

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde zich tot eerdere referentieperiodes

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologisch doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen in de zin van SFDR nagestreefd.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

Dit betreffen de liquide middelen in het fonds, verkregen vanuit de ontvangen periodieke premies met als doel om deze te alloceren naar de beleggingen van het fonds. Hiervoor zijn geen ecologische of sociale minimumwaarborgen vastgelegd.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Om te kunnen voldoen aan de duurzaamheidskenmerken zijn gedurende de verslagperiode de volgende MVB beleidsinstrumenten ingezet:

1. Uitsluitingsbeleid

Het pensioenfonds heeft een uitsluitingsbeleid toegepast, waarmee het fonds heeft getracht een normatieve ondergrens en ESG-risico's te borgen. Hierbij hanteert het pensioenfonds de volgende criteria:

- Ondernemingen die op structurele en grove wijze mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptienormen schenden;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, waaronder clustermunten, anti-persoonsmijnen, chemische-, biologische- en nucleaire wapens;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij wapenhandel met entiteiten waarvoor een VN-Veiligheidsraad en/of EU wapenembargo geldt;
- Landen waar sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten, en/of landen waartegen de VN-Veiligheidsraad en/of de EU een wapenembargo heeft uitgevaardigd, omdat in die landen sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten;
- Landen waarvoor een Freedom House score van 20 of lager geldt, omdat een score van 20 of lager een indicator is dat de politieke rechten en burgerlijke vrijheden in een land slecht worden beschermd;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van tabaksproducten (daar deze sector al jaren lang systematisch gezondheid ondermijnt);

- Ondernemingen die een belangrijk deel van de omzet (>20%) halen uit de delving van thermische kolen;
- Ondernemingen die na (pogingen tot) engagement onvoldoende gedragsverandering laten zien.

Deze criteria passen wij volledig toe op de discretionaire mandaten. Ten aanzien van beleggingen in beleggingsfondsen heeft het pensioenfonds geen volledige discretie over de uitsluitingen. Het pensioenfonds heeft daarom criteria toegepast bij de selectie en evaluatie van fondsbeleggingen. Hierbij is getoetst in welke mate het door de beheerder gevoerde uitsluitingsbeleid overeenkomt met de criteria van het pensioenfonds.

2. Betrokkenheidsbeleid

Het pensioenfonds heeft uitsluitend beleggingsfondsen geselecteerd die aantoonbaar een engagement- en stembeleid voeren en hierover rapporteren. Bij aandelenmandaten is een eigen stembeleid toegepast. Aanvullend heeft het fonds een eigen betrokkenheidsbeleid als overlay over de kringportefeuilles gevoerd (waaronder, naast de beleggingsfondsen, ook mandaten).

3. ESG-integratie

Het fonds heeft ESG-beleggingsoplossingen gekozen waarbij duurzaamheidsaspecten zijn geïntegreerd in de beleggingsbeslissing als het past binnen de risico-rendementseisen. Het fonds zet ESG-integratie in om beleggingsrisico's te beheersen en kansen te benutten. Voor de aandelenbeleggingen (ontwikkelde markten) is een "EU Paris Aligned" benchmark gehanteerd. Hiermee geven wij invulling aan ons streven om voor de aandelenportefeuille een decarbonistiepad te volgen dat in lijn ligt met het klimaatakkoord van Parijs.

4. Impact beleggen

In lijn met de ambitie van het fonds, om binnen traditionele beleggingscategorieën, beleggingsoplossingen te selecteren die naast een financieel rendement ook positief bijdragen aan de door het fonds gekozen thema's, hebben wij ca. 40% van de beleggingen in investment grade bedrijfsobligaties gealloceerd naar groene obligaties.

Referentiebenchmarks
zijn indices waarmee
wordt gemeten of het
financiële product
voldoet aan de
ecologische of sociale
kenmerken die dat
product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Het pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen – in de zin van de SFDR-wetgeving – om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd.

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8,
leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en in artikel 6, eerste alinea, van Verordening
(EU) 2020/852

Duurzame belegging:
een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten.. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Productnaam: De Nationale APF Kring F

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 5493002BLKM5QRJBGJ08

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S kenmerken)

Had dit financiële product een duurzamebeleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ Ja

☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ____%

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-toxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ ☒ in economische activiteiten volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ ☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ____%

☒ ☐ ☒ Nee

☐ Het product **promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken**. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van -- duurzame beleggingen

☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een sociale doelstelling

☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

Duurzaamheidsindicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken, zoals beschreven in Artikel 8 SFDR. Dit doen we via ons maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)-beleid. Binnen dit beleid stellen we de volgende thema's, dan wel duurzaamheidskenmerken, centraal:

- Klimaatverandering: ondernemingen en landen die oplossingen bieden of risico's lopen in relatie tot klimaatverandering of kansen benutten als gevolg van klimaatverandering;

- **Mensenrechten:** ondernemingen die mensenrechtenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Arbeidsnormen:** ondernemingen die arbeidsnormenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Milieu:** ondernemingen die milieunormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Anti-corruptie:** ondernemingen die anti-corruptienormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden.

Het pensioenfonds heeft gedurende de verslagperiode voldaan aan de bovenstaande ecologische en sociale kenmerken.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

We meten de verwezenlijking van deze duurzaamheidskenmerken op basis van volgende duurzaamheidsindicatoren te gebruiken.

Ten aanzien van de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie screenen de portefeuille op:

- 1) bedrijven die zich schuldig maken aan schending van internationale normen waaronder het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (PAI 10);
- 2) bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiele wapens (PAI 14) en
- 3) landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16).

Daarnaast meten en monitoren we ten aanzien van het thema klimaat:

- 4) de CO₂-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3).

<i>Indicator</i>	<i>Waarde 2022</i>	<i>Waarde 2023</i>	<i>Meetgrootheid</i>
PAI 3-.BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd*	986	466	Dit zijn de CO ₂ -emissies van de ondernemingen voor het deel waar het pensioenfonds in belegd is, per 1 mln omzet.
PAI 10 - schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en ontwikkeling (OESO)*	0,6	1,2	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen.

PAI 14 - Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)*	0,1	0,1	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij productie of verkoop van controversiële wapens.
PAI 16. - Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten*	Aantal - 1 Relatief - 2%	Aantal – Nihil Relatief- Nihil	Aantal landen (absoluut en relatief) met sociale schendingen, gemeten tegen internationale verdragen, principes van de Verenigde naties of waar relevant nationale wetgeving.

* Data o.b.v. ultimo jaar PAI data

...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

Zie de bovenstaande tabel.

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd

Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

We hebben bij de beleggingen rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, door de portefeuille te screenen op het aantal bedrijven dat zich schuldig maakt aan schending van internationale normen (PAI 10), het aantal bedrijven dat betrokken is bij de productie van controversiële wapens (PAI 14) en landen waar er sprake is schendingen van sociale rechten (PAI 16). Bij de selectie en monitoring van onze vermogensbeheerders en beleggingsfondsen wordt tevens beoordeeld in welke mate hier rekening mee wordt gehouden. Daarnaast meten we de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3).

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: van 1 januari 2023 tot 31 december 2023

Grootste beleggingen	Sector	%	Land
Duitsland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	4.00	DE
European Union	ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	2.81	BE
Nederland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	1.65	NL
Apple Inc.	MANUFACTURING	1.41	US
Microsoft Corporation	INFORMATION AND COMMUNICATION	1.25	US
The Toronto-dominion Bank	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.17	CA
Sumitomo Mitsui Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.13	JP
Mitsubishi Ufj Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.03	JP
Fidelity National Information Services, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.01	US
Deutsche Bank Aktiengesellschaft	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.01	DE
The Royal Bank Of Scotland International Limited	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.98	UK

Axa Banque	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.94	FR
Svenska Handelsbanken Ab	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.94	SE
Nordea Bank Abp	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.91	FI
Dnb Bank Asa	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.90	NO

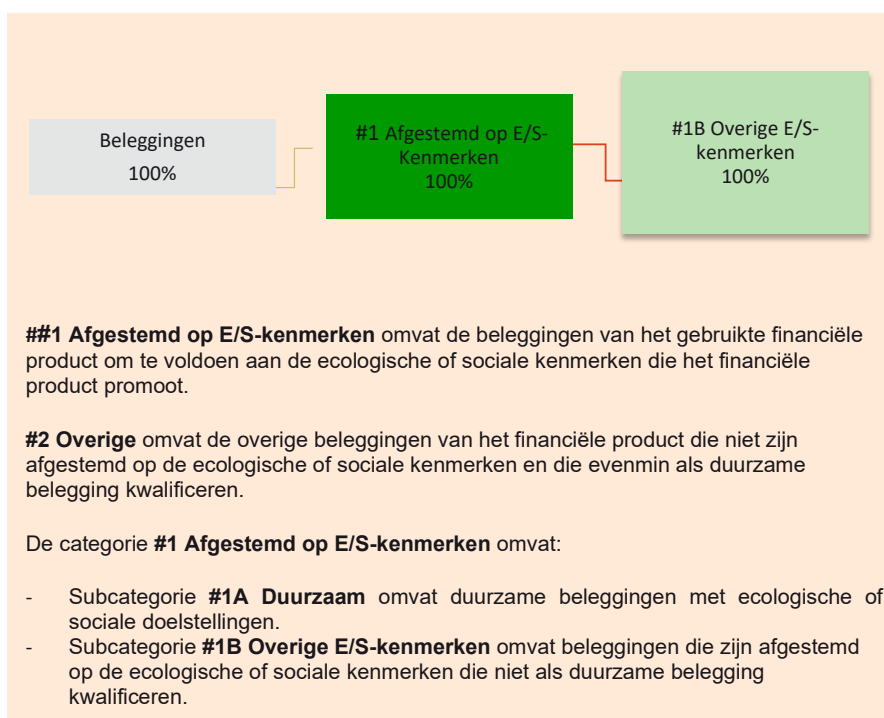
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

De activa allocatie per eind 2023, is onderstaand weergegeven.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	Activa %
FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	32.16
MANUFACTURING	15.84
REAL ESTATE ACTIVITIES	7.08
INFORMATION AND COMMUNICATION	6.84
PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	6.61
ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	2.81
WHOLESALE & RETAIL TRADE & REPAIR OF MOTOR VEHICLES	2.63
TRANSPORTATION AND STORAGE	1.81
ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	1.20
MINING AND QUARRYING	1.01
ADMINISTRATIVE AND SUPPORT SERVICE ACTIVITIES	0.95
CONSTRUCTION	0.85
PROFESSIONAL, SCIENTIFIC AND TECHNICAL ACTIVITIES	0.69
ACCOMMODATION AND FOOD SERVICE ACTIVITIES	0.52
HUMAN HEALTH AND SOCIAL WORK ACTIVITIES	0.33
WATER SUPPLY; SEWERAGE, WASTE MANAGEMENT & REMED	0.28
OTHER SERVICE ACTIVITIES	0.09
ARTS, ENTERTAINMENT AND RECREATION	0.06
EDUCATION	0.02
AGRICULTURE, FORESTRY AND FISHING	0.00
Other	18.22

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

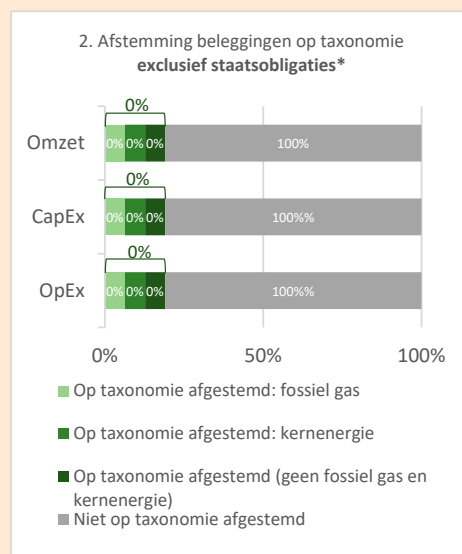
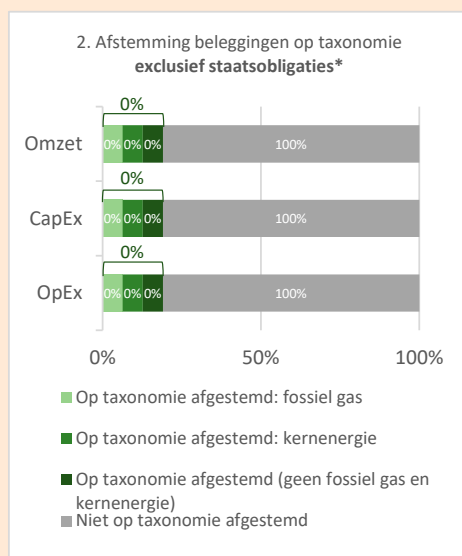
- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van onderneming waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven..

Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?**

- ☐ Ja
- ☐ In fossiel gas
- ☐ In kernenergie
- ☒ Nee

De onderstaande grafieken geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

Dit diagram vertegenwoordigt x% van de totale beleggingen.

*In deze diagrammen omvatten "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen.

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde zich tot eerdere referentieperiodes

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen in de zin van SFDR nagestreefd.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

N.v.t.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Om te kunnen voldoen aan de duurzaamheidskenmerken zijn gedurende de verslagperiode de volgende MVB beleidsinstrumenten ingezet:

1. Uitsluitingsbeleid

Het pensioenfonds heeft een uitsluitingsbeleid toegepast, waarmee het fonds heeft getracht een normatieve ondergrens en ESG-risico's te borgen. Hierbij hanteert het pensioenfonds de volgende criteria:

- Ondernemingen die op structurele en grove wijze mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptienormen schenden;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, waaronder clustermunitie, anti-persoonsmijnen, chemische-, biologische- en nucleaire wapens;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij wapenhandel met entiteiten waarvoor een VN-Veiligheidsraad en/of EU wapenembargo geldt;
- Landen waar sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensen-rechten, en/of landen waartegen de VN-Veiligheidsraad en/of de EU een wapen-embargo heeft uitgevaardigd, omdat in die landen sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten;
- Landen waarvoor een Freedom House score van 20 of lager geldt, omdat een score van 20 of lager een indicator is dat de politieke rechten en burgerlijke vrijheden in een land slecht worden beschermd;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van tabaksproducten (daar deze sector al jaren lang systematisch gezondheid ondermijnt);
- Ondernemingen die een belangrijk deel van de omzet (>20%) halen uit de delving van thermische kolen;

- Ondernemingen die na (pogingen tot) engagement onvoldoende gedragsverandering laten zien.

Deze criteria passen wij volledig toe op de discretionaire mandaten. Ten aanzien van beleggingen in beleggingsfondsen heeft het pensioenfonds geen volledige discretie over de uitsluitingen. Het pensioenfonds heeft daarom criteria toegepast bij de selectie en evaluatie van fondsbeleggingen. Hierbij is getoetst in welke mate het door de beheerder gevoerde uitsluitingsbeleid overeenkomt met de criteria van het pensioenfonds.

2. Betrokkenheidsbeleid

Het pensioenfonds heeft uitsluitend beleggingsfondsen geselecteerd die aantoonbaar een engagement- en stembeleid voeren en hierover rapporteren. Bij aandelenmandaten is een eigen stembeleid toegepast. Aanvullend heeft het fonds een eigen betrokkenheidsbeleid als overlay over de kringportefeuilles gevoerd (waaronder, naast de beleggingsfondsen, ook mandaten).

3. ESG-integratie

Het fonds heeft ESG-beleggingsoplossingen gekozen waarbij duurzaamheidsaspecten zijn geïntegreerd in de beleggingsbeslissing als het past binnen de risico-rendementseisen. Het fonds zet ESG-integratie in om beleggingsrisico's te beheersen en kansen te benutten. Voor de aandelenbeleggingen (ontwikkelde markten) is een "EU Paris Aligned" benchmark gehanteerd. Hiermee geven wij invulling aan ons streven om voor de aandelenportefeuille een decarbonistepad te volgen dat in lijn ligt met het klimaatakkoord van Parijs.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Het pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen – in de zin van de SFDR-wetgeving – om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukekenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd.

Referentiebenchmarks
zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken die dat product promoot.

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en in artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten.. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Productnaam: De Nationale APF Kring K

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 549300GOHEWMD2JFRA93

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S kenmerken)

Had dit financiële product een duurzamebeleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja	☒ ☐ ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ____% ☐ in economische activiteiten die volgens de EU-toxonomie als ecologisch duurzaam gelden ☐ ☒ in economische activiteiten volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden ☐ ☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ____%	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken . Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van -- duurzame beleggingen ☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden ☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden ☐ met een sociale doelstelling ☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

Duurzaamheidsindicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken, zoals beschreven in Artikel 8 SFDR. Dit doen we via ons maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)-beleid. Binnen dit beleid stellen we de volgende thema's, dan wel duurzaamheidskenmerken, centraal:

- **Klimaatverandering:** ondernemingen en landen die oplossingen bieden of risico's lopen in relatie tot klimaatverandering of kansen benutten als gevolg van klimaatverandering;

- **Mensenrechten:** ondernemingen die mensenrechtenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Arbeidsnormen:** ondernemingen die arbeidsnormenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Milieu:** ondernemingen die milieunormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Anti-corruptie:** ondernemingen die anti-corruptienormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden.

Het pensioenfonds heeft gedurende de verslagperiode voldaan aan de bovenstaande ecologische en sociale kenmerken.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

We meten de verwezenlijking van deze duurzaamheidskenmerken op basis van volgende duurzaamheidsindicatoren te gebruiken.

Ten aanzien van de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie screenen we de portefeuille op:

- 1) bedrijven die zich schuldig maken aan schending van internationale normen waaronder het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (PAI 10);
- 2) bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiele wapens (PAI 14) en
- 3) landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16).

Daarnaast meten en monitoren we ten aanzien van het thema klimaat:

- 4) de CO₂-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3).

<i>Indicator</i>	<i>Waarde 2022</i>	<i>Waarde 2023</i>	<i>Meetgrootheid</i>
PAI 3-.BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	986	435	Dit zijn de CO ₂ -emissies van de ondernemingen voor het deel waar het pensioenfonds in belegd is, per 1 mln omzet.
PAI 10 - schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en ontwikkeling (OESO)	0,5	1,4	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen.

PAI 14 - Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	0,1	0,1	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij productie of verkoop van controversiële wapens.
PAI 16. - Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Aantal - 1 Relatief - 2%	Aantal – Nihil Relatief- Nihil	Aantal landen (absoluut en relatief) met sociale schendingen, gemeten tegen internationale verdragen, principes van de Verenigde naties of waar relevant nationale wetgeving.

* Data o.b.v. ultimo jaar PAI data

...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

Zie de bovenstaande tabel.

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

We hebben bij de beleggingen rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, door de portefeuille te screenen op het aantal bedrijven dat zich schuldig maakt aan schending van internationale normen (PAI 10), het aantal bedrijven dat betrokken is bij de productie van controversiële wapens (PAI 14) en landen waar er sprake is schendingen van sociale rechten (PAI 16). Bij de selectie en monitoring van onze vermogensbeheerders en beleggingsfondsen wordt tevens beoordeeld in welke mate hier rekening mee wordt gehouden. Daarnaast meten we de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3).

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: van 1 januari 2023 tot 31 december 2023

Grootste beleggingen	Sector	%	Land
Duitsland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	4.25	DE
European Union	ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	3.99	BE
Nederland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	2.35	NL
The Toronto-dominion Bank	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.56	CA
Sumitomo Mitsui Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.52	JP
Fidelity National Information Services, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.42	US
Mitsubishi Ufj Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.36	JP
The Royal Bank Of Scotland International Limited	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.35	UK
Deutsche Bank Aktiengesellschaft	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.34	DE

Axa Banque	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.28	FR
Svenska Handelsbanken Ab	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.28	SE
Dnb Bank Asa	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.21	NO
Nordea Bank Abp	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.19	FI
Vlaamse Gemeenschapscommissie	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	1.10	BE
Barclays Bank Plc	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1.08	UK

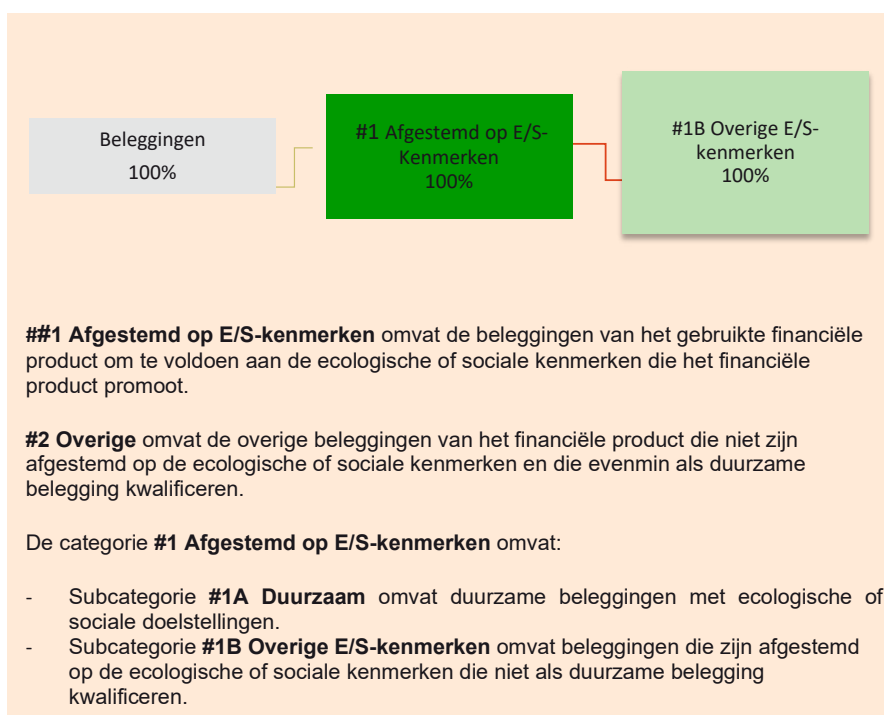
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

De activa allocatie per eind 2023, is onderstaand weergegeven.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	Activa %
FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	39.43
MANUFACTURING	12.20
PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	7.88
REAL ESTATE ACTIVITIES	6.97
INFORMATION AND COMMUNICATION	5.17
ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	3.99
WHOLESALE & RETAIL TRADE & REPAIR OF MOTOR VEHICLES	2.03
TRANSPORTATION AND STORAGE	1.79
ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	1.13
MINING AND QUARRYING	0.90
ADMINISTRATIVE AND SUPPORT SERVICE ACTIVITIES	0.84
CONSTRUCTION	0.64
PROFESSIONAL, SCIENTIFIC AND TECHNICAL ACTIVITIES	0.57
ACCOMMODATION AND FOOD SERVICE ACTIVITIES	0.41
HUMAN HEALTH AND SOCIAL WORK ACTIVITIES	0.28
WATER SUPPLY; SEWERAGE, WASTE MANAGEMENT & REMED	0.21
OTHER SERVICE ACTIVITIES	0.08
ARTS, ENTERTAINMENT AND RECREATION	0.04
EDUCATION	0.01
AGRICULTURE, FORESTRY AND FISHING	0.00
Other	15.41

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

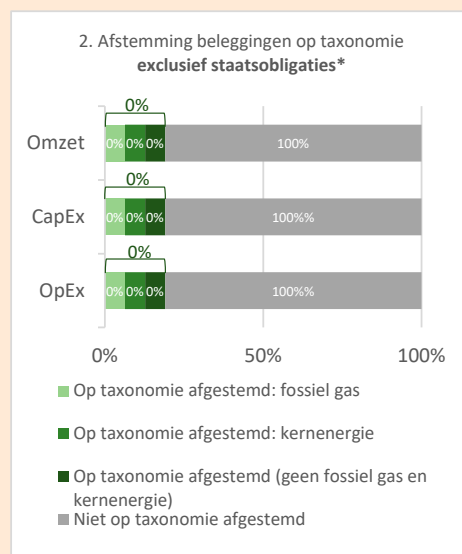
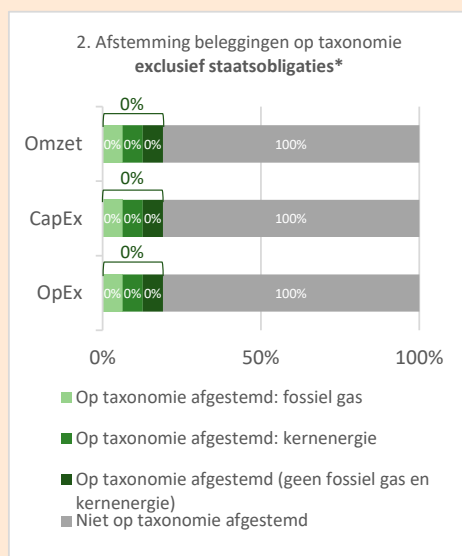
- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van onderneming waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven..

Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?**

- ☐ Ja
- ☐ In fossiel gas
- ☐ In kernenergie
- ☒ Nee

De onderstaande grafieken geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

Dit diagram vertegenwoordigt x% van de totale beleggingen.

*In deze diagrammen omvatten "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde zich tot eerdere referentieperiodes

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen in de zin van SFDR nagestreefd.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

N.v.t.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Om te kunnen voldoen aan de duurzaamheidskenmerken zijn gedurende de verslagperiode de volgende MVB beleidsinstrumenten ingezet:

1. Uitsluitingsbeleid

Het pensioenfonds heeft een uitsluitingsbeleid toegepast, waarmee het fonds heeft getracht een normatieve ondergrens en ESG-risico's te borgen. Hierbij hanteert het pensioenfonds de volgende criteria:

- Ondernemingen die op structurele en grove wijze mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptienormen schenden;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, waaronder clustermunitie, anti-persoonsmijnen, chemische-, biologische- en nucleaire wapens;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij wapenhandel met entiteiten waarvoor een VN-Veiligheidsraad en/of EU wapenembargo geldt;
- Landen waar sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensen-rechten, en/of landen waartegen de VN-Veiligheidsraad en/of de EU een wapen-embargo heeft uitgevaardigd, omdat in die landen sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten;
- Landen waarvoor een Freedom House score van 20 of lager geldt, omdat een score van 20 of lager een indicator is dat de politieke rechten en burgerlijke vrijheden in een land slecht worden beschermd;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van tabaksproducten (daar deze sector al jaren lang systematisch gezondheid ondermijnt);
- Ondernemingen die een belangrijk deel van de omzet (>20%) halen uit de delving van thermische kolen;

- Ondernemingen die na (pogingen tot) engagement onvoldoende gedragsverandering laten zien.

Deze criteria passen wij volledig toe op de discretionaire mandaten. Ten aanzien van beleggingen in beleggingsfondsen heeft het pensioenfonds geen volledige discretie over de uitsluitingen. Het pensioenfonds heeft daarom criteria toegepast bij de selectie en evaluatie van fondsbeleggingen. Hierbij is getoetst in welke mate het door de beheerder gevoerde uitsluitingsbeleid overeenkomt met de criteria van het pensioenfonds.

2. Betrokkenheidsbeleid

Het pensioenfonds heeft uitsluitend beleggingsfondsen geselecteerd die aantoonbaar een engagement- en stembeleid voeren en hierover rapporteren. Bij aandelenmandaten is een eigen stembeleid toegepast. Aanvullend heeft het fonds een eigen betrokkenheidsbeleid als overlay over de kringportefeuilles gevoerd (waaronder, naast de beleggingsfondsen, ook mandaten).

3. ESG-integratie

Het fonds heeft ESG-beleggingsoplossingen gekozen waarbij duurzaamheidsaspecten zijn geïntegreerd in de beleggingsbeslissing als het past binnen de risico-rendementseisen. Het fonds zet ESG-integratie in om beleggingsrisico's te beheersen en kansen te benutten. Voor de aandelenbeleggingen (ontwikkelde markten) is een "EU Paris Aligned" benchmark gehanteerd. Hiermee geven wij invulling aan ons streven om voor de aandelenportefeuille een decarbonistepad te volgen dat in lijn ligt met het klimaatakkoord van Parijs.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Het pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen – in de zin van de SFDR-wetgeving – om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukekenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd.

Referentiebenchmarks
zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken die dat product promoot.

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8,
leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en in artikel 6, eerste alinea, van Verordening
(EU) 2020/852

Duurzame belegging:
een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten.. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Productnaam: De Nationale APF Kring M

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 5493000S4XLWUZU0LY60

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S kenmerken)

Had dit financiële product een duurzamebeleggingsdoelstelling?

☒ ☐ Ja

☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ____%

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ ☒ in economische activiteiten volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ ☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ____%

☒ ☐ ☒ Nee

☐ Het product **promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken**. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van -- duurzame beleggingen

☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een sociale doelstelling

☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

Duurzaamheidsindicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het pensioenfonds promoot ecologische en sociale kenmerken, zoals beschreven in Artikel 8 SFDR. Dit doen we via ons maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)-beleid. Binnen dit beleid stellen we de volgende thema's, dan wel duurzaamheidskenmerken, centraal:

- **Klimaatverandering:** ondernemingen en landen die oplossingen bieden of risico's lopen in relatie tot klimaatverandering of kansen benutten als gevolg van klimaatverandering;

- **Mensenrechten:** ondernemingen die mensenrechtenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Arbeidsnormen:** ondernemingen die arbeidsnormenprincipes van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Milieu:** ondernemingen die milieunormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden;
- **Anti-corruptie:** ondernemingen die anti-corruptienormen van Global Compact & OESO-richtlijnen schenden.

Het pensioenfonds heeft gedurende de verslagperiode voldaan aan de bovenstaande ecologische en sociale kenmerken.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

We meten de verwezenlijking van deze duurzaamheidskenmerken door de volgende duurzaamheidsindicatoren te gebruiken.

Ten aanzien van de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie screenen we de portefeuille op:

- 1) bedrijven die zich schuldig maken aan schending van internationale normen waaronder het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (PAI 10);
- 2) bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiele wapens (PAI 14) en
- 3) landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16).

Daarnaast meten en monitoren we ten aanzien van het thema klimaat:

- 4) de CO₂-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3).

<i>Indicator</i>	<i>Waarde 2022</i>	<i>Waarde 2023</i>	<i>Meetgrootheid</i>
PAI 3-.BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	1349	627	Dit zijn de CO ₂ -emissies van de ondernemingen voor het deel waar het pensioenfonds in belegd is, per 1 mln omzet.
PAI 10 - schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en ontwikkeling (OESO)	0,7	1,0	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen.

PAI 14 - Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	0,1	0,1	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij productie of verkoop van controversiële wapens.
PAI 16. - Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Aantal - 2 Relatief - 2,6%	Aantal - Nihil Relatief - Nihil	Aantal landen (absoluut en relatief) met sociale schendingen, gemeten tegen internationale verdragen, principes van de Verenigde naties of waar relevant nationale wetgeving.

...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

Zie de bovenstaande tabel.

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd

Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen nagestreefd.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

We hebben bij de beleggingen rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, door de portefeuille te screenen op het aantal bedrijven dat zich schuldig maakt aan schending van internationale normen (PAI 10), het aantal bedrijven dat betrokken is bij de productie van controversiële wapens (PAI 14) en landen waar er sprake is van schendingen van sociale rechten (PAI 16). Bij de selectie en monitoring van onze vermogensbeheerders en beleggingsfondsen wordt tevens beoordeeld in welke mate hier rekening mee wordt gehouden. Daarnaast meten we de CO2-intensiteit van de beleggingen in ondernemingen (PAI 3).

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: van 1 januari 2023 tot 31 december 2023

Grootste beleggingen	Sector	%	Land
Nederland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	8.20	NL
Frankrijk	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	3.28	FR
Duitsland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	2.05	DE
Apple Inc.	MANUFACTURING	1.35	US
Microsoft Corporation	INFORMATION AND COMMUNICATION	1.20	US
The Kingdom of Belgium	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	1.00	BE
Finland	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	0.89	FI
Oostenrijk	PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	0.88	AT
The Toronto-dominion Bank	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.81	CA
Deutsche Bank Aktiengesellschaft	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.76	DE
Mitsubishi Ufj Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.72	JP
Sumitomo Mitsui Financial Group, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.72	JP
Alphabet Inc.	INFORMATION AND COMMUNICATION	0.70	US
Fidelity National Information Services, Inc.	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0.64	US
Amazon.com, Inc.	WHOLESALE & RETAIL TRADE & REPAIR OF MOTOR VEHICLES	0.63	US

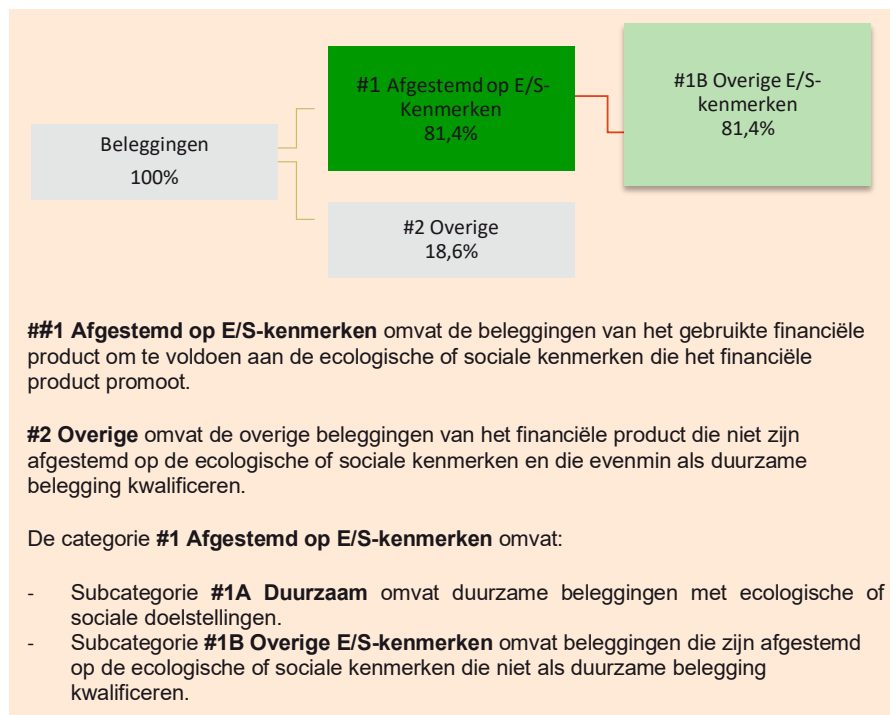
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

De activa allocatie per eind 2023, is onderstaand weergegeven.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	Activa %
FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	30.23
PUBLIC ADMINISTRATION & DEFENCE COMPULSORY SOCIAL	17.35
MANUFACTURING	15.80
INFORMATION AND COMMUNICATION	7.80
REAL ESTATE ACTIVITIES	5.58
WHOLESALE & RETAIL TRADE & REPAIR OF MOTOR VEHICLES	3.01
TRANSPORTATION AND STORAGE	2.42
ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	2.00
MINING AND QUARRYING	1.57
ADMINISTRATIVE AND SUPPORT SERVICE ACTIVITIES	1.41
CONSTRUCTION	0.81
PROFESSIONAL, SCIENTIFIC AND TECHNICAL ACTIVITIES	0.78
HUMAN HEALTH AND SOCIAL WORK ACTIVITIES	0.68
ACCOMMODATION AND FOOD SERVICE ACTIVITIES	0.64
WATER SUPPLY; SEWERAGE, WASTE MANAGEMENT & REMED	0.31
ARTS, ENTERTAINMENT AND RECREATION	0.23
OTHER SERVICE ACTIVITIES	0.07
ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	0.03
EDUCATION	0.02
AGRICULTURE, FORESTRY AND FISHING	0.01
Other	9.26

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

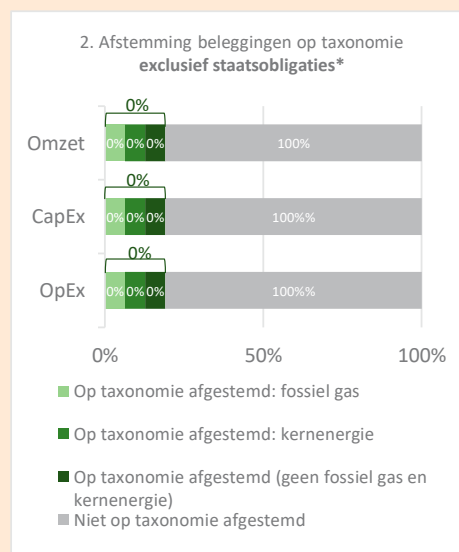
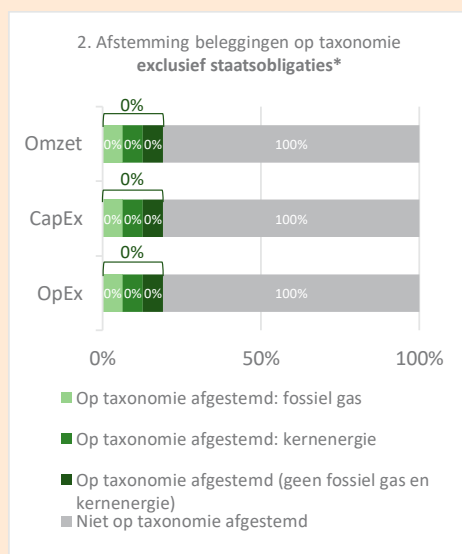
- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van onderneming waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven..

Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?**

- ☐ Ja
- ☐ In fossiel gas
- ☐ In kernenergie
- ☒ Nee

De onderstaande grafieken geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

Dit diagram vertegenwoordigt x% van de totale beleggingen.

*In deze diagrammen omvatten "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen.

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde zich tot eerdere referentieperiodes

N.v.t. Het pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd om te beleggen in duurzame beleggingen met op de EU Taxonomie afgestemde milieudoelstellingen.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

N.v.t. Het pensioenfonds heeft gedurende de rapportageperiode geen duurzame beleggingen in de zin van SFDR nagestreefd.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

Dit zijn de beleggingen in de bedrijfsobligatiemandaten. Deze categorieën zijn opgenomen met het oog op het verbeteren van het risico/rendementsprofiel van de beleggingsportefeuille. Hiervoor zijn geen ecologische of sociale minimumwaarborgen vastgelegd.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Om te kunnen voldoen aan de duurzaamheidskenmerken zijn gedurende de verslagperiode de volgende MVB beleidsinstrumenten ingezet:

1. Uitsluitingsbeleid

Het pensioenfonds heeft een uitsluitingsbeleid toegepast, waarmee het fonds heeft getracht een normatieve ondergrens en ESG-risico's te borgen. Hierbij hanteert het pensioenfonds de volgende criteria:

- Ondernemingen die op structurele en grove wijze mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptienormen schenden;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, waaronder clustermunities, anti-persoonsmijnen, chemische-, biologische- en nucleaire wapens;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij wapenhandel met entiteiten waarvoor een VN-Veiligheidsraad en/of EU wapenembargo geldt;
- Landen waar sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten, en/of landen waartegen de VN-Veiligheidsraad en/of de EU een wapen-embargo heeft uitgevaardigd, omdat in die landen sprake is van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van tabaksproducten (daar deze sector al jaren lang systematisch gezondheid ondermijnt);
- Ondernemingen die een belangrijk deel van de omzet (>20%) halen uit de delving van thermische kolen;

- Ondernemingen die na (pogingen tot) engagement onvoldoende gedragsverandering laten zien.

Deze criteria passen wij volledig toe op de discretionaire mandaten. Ten aanzien van beleggingen in beleggingsfondsen heeft het pensioenfonds geen volledige discretie over de uitsluitingen. Het pensioenfonds heeft daarom criteria toegepast bij de selectie en evaluatie van fondsbeleggingen. Hierbij is getoetst in welke mate het door de beheerder gevoerde uitsluitingsbeleid overeenkomt met de criteria van het pensioenfonds.

2. Betrokkenheidsbeleid

Het pensioenfonds heeft uitsluitend beleggingsfondsen geselecteerd die aantoonbaar een engagement- en stembeleid voeren en hierover rapporteren. Bij aandelenmandaten is een eigen stembeleid toegepast. Aanvullend heeft het fonds een eigen betrokkenheidsbeleid als overlay over de kringportefeuilles gevoerd (waaronder, naast de beleggingsfondsen, ook mandaten).

3. ESG-integratie

Het fonds heeft ESG-beleggingsoplossingen gekozen waarbij duurzaamheidsaspecten zijn geïntegreerd in de beleggingsbeslissing als het past binnen de risico-rendementseisen. Het fonds zet ESG-integratie in om beleggingsrisico's te beheersen en kansen te benutten. Voor de aandelenbeleggingen (ontwikkelde markten) is een "EU Paris Aligned" benchmark gehanteerd. Hiermee geven wij invulling aan ons streven om voor de aandelenportefeuille een decarbonistepad te volgen dat in lijn ligt met het klimaatakkoord van Parijs.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Het pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen – in de zin van de SFDR-wetgeving – om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd.

Referentiebenchmarks
zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken die dat product promoot.

7.11 Begrippenlijst

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. De ABTN (ook wel bedrijfsplan genoemd) gaat nader in op de organisatie van het fonds, de inhoud van de pensioenregeling, de financiële opzet waaronder grondslagen, het beleidskader (premie-, toeslag- en beleggingsbeleid) en de sturingsmiddelen, de hoofdlijnen van het interne risicobeheersingssysteem alsmede de hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst.

Actuariële grondslagen

Dit zijn de veronderstellingen die de actuaris gebruikt bij de vaststelling van de pensioenverplichtingen en de pensioenpremie. Deze veronderstellingen hebben onder meer betrekking op de gehanteerde rekenrente, de kansstelsels en de kostenopslagen.

Actuaris

Een actuaris combineert economische en wiskundige technieken ten behoeve van de vaststelling van de benodigde koopsommen of premies en de verplichtingen van het fonds (vaststelling voorziening pensioenverplichtingen). Tevens verricht de actuaris risicoanalyses en studies met betrekking tot het afstemmen van verplichtingen en beleggingen.

Asset Liability Management-studie (ALM-studie)

Deze studie geeft inzicht in de toekomstige ontwikkelingen van een pensioenfonds en biedt een pensioenfondsbestuur de mogelijkheid diverse beleidsvariabelen (zoals beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagbeleid) in hun onderlinge samenhang te evalueren.

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is een bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan dat toezicht houdt op het gedrag van de gehele financiële marktsector. De AFM is toezichthouder op de pensioenfondsen voor zover het gaat om het effectentypisch gedragstoezicht.

Beleggingsbeleid

Een pensioenfonds is verplicht om op prudente wijze te beleggen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is enerzijds gericht op het zoveel mogelijk uitsluiten van beleggingsrisico's en anderzijds op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Bovendien moet de afstemming van beleggingen op de verplichtingen juist zijn: het pensioenfonds moet op het juiste moment aan haar verplichtingen kunnen voldoen.

Om optimaal aan deze uitgangspunten te voldoen is een juiste samenstelling van de beleggingsmix noodzakelijk, die met behulp van een ALM-studie kan worden vastgesteld.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals zakelijke en vastrentende waarden.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde (DNB) dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

Beleidsmonitor

Met behulp van de beleidsmonitor heeft het bestuur inzicht in de werkelijke beweging van de dekkingsgraad over het afgelopen jaar. De beweging van de dekkingsgraad wordt op dagbasis bepaald, waarmee een indruk van de opgetreden volatiliteit wordt verkregen.

Tevens heeft het bestuur door middel van de beleidsmonitor inzicht in de beweging van de streefgrens en de mate van afdekking van het renterisico.

Beleidsregel Uitbesteding Pensioenfondsen

Voorschriften van De Nederlandsche Bank met betrekking tot de uitbesteding van activiteiten door de pensioenfondsen.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Code pensioenfondsen

Deze Code, opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, bevat normen voor 'goed pensioenfondsbestuur'. De Code komt voor pensioenfondsen in de plaats van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur, die de Stichting van de Arbeid in 2005 heeft gepubliceerd.

De Code staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van het volledige stelsel van bestaande wet- en regelgeving. Daarnaast geven de aanbevelingen, convenanten en Codes van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid richting aan de governance: wat houdt goed bestuur van pensioenfondsen in en hoe houden betrokkenen daar toezicht op.

Collateral

In onderpand gegeven zekerheden ter dekking van aangegane marginverplichtingen –dit betreft de verplichting van beleggers om een waarborgsom in geld of dekking in de vorm van effecten te storten bij hun bank of commissionair bij het schrijven van opties of andere afgeleide producten– welke voortkomen uit hoofde van de aangegane derivatenpositie(s).

Commodity

Beleggingsklasse die betrekking heeft op grondstoffen.

Compliance

Het toezien op de naleving van wettelijke regels en de gedragscode die het pensioenfonds zelf heeft opgesteld met het oogmerk reputatieschade te voorkomen.

Compliance-officer

De compliance-officer houdt toezicht op de deugdelijkheid en effectiviteit van interne regels en procedures en op de naleving van de gedragscode van het fonds. Het bestuur van het pensioenfonds benoemt een compliance-officer. De compliance-officer vervult een onafhankelijke rol binnen het pensioenfonds.

Contante waarde

De waarde die op dit moment aanwezig moet zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, toekomstige pensioenbetalingen te kunnen verrichten.

Corporate Governance

Stel regels of aanbevelingen die betrekking hebben op goed management van organisaties zoals private ondernemingen. Deze aanbevelingen kunnen uiteraard worden toegepast op pensioenfondsen in welk geval wordt gesproken over goed pensioenfondsbestuur.

Creditspread

Dit is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van tegenpartijen (debiteur) en de uitkering die met volledige zekerheid, risicovrij, tot uitkering zal komen.

Dekkingsgraad

Een belangrijke graadmeter voor de financiële positie van het fonds. De dekkingsgraad is de verhouding tussen de bezittingen (het vermogen) van het fonds aan de ene kant en de waarde van de huidige en toekomstige pensioenuitkeringen (de verplichtingen) van het fonds aan de andere kant. Zijn er evenveel bezittingen als verplichtingen, dan is de dekkingsgraad 100%.

Het fonds kent diverse dekkingsgraden: de marktwaarde dekkingsgraad en de aan DNB gerapporteerde dekkingsgraad (ook wel FTK-dekkingsgraad genoemd) inclusief de beleidsdekkingsgraad.

De DNB-dekkingsgraad is de aan DNB gerapporteerde dekkingsgraad waarbij de verplichtingen van het fonds zijn vastgesteld op basis van de door DNB voorgeschreven rentecurve.

De marktwaarde-dekkingsgraad wordt gebruikt in het beleidskader van het fonds en wordt vastgesteld op basis van de marktrente. Tot 31 december 2011 was deze dekkingsgraad gelijk aan de DNB-dekkingsgraad.

De Nederlandsche Bank (DNB)

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat onder andere de navolging van de Pensioenwet bewaakt.

Derivaten

Afgeleide financiële instrumenten, dat wil zeggen financiële contracten, waarvan de waarde wordt afgeleid van een onderliggende waarde (bijv. een aandeel), een referentieprijis of een index (bijv. de AEX-index). De hoofdvormen van derivaten zijn opties, futures contracten en forward contracten. Ook valutatermijncontracten worden als derivaten aangemerkt.

DNB dekkingsgraad

Dit is de aan DNB gerapporteerde dekkingsgraad waarbij de verplichtingen van het fonds zijn vastgesteld op basis van de door DNB voorgeschreven rentecurve.

Doorsneepremie

De premie die voor de deelnemers uniform is vastgesteld zonder rekening te houden met individuele verschillen in leeftijd, burgerlijke staat of geslacht.

Duration

Aanduiding van de koersgevoeligheid van vastrentende waarden als gevolg van veranderingen in de rentestand.

Duration-mismatch

Dit is het verschil in duration tussen de beleggingen en de pensioenverplichtingen.

Effectentypisch gedragstoezicht

Gedragstoezicht dat vooral betrekking heeft op de gedragingen van verantwoordelijke directies en besturen van financiële instellingen, zoals de naleving van gedragscodes, corporate governance e.d. Het gedragstoezicht wordt uitgeoefend door de Autoriteit Financiële Markten. Een ander onderwerp van aandacht van het gedragstoezicht is de consumentenbescherming. Effectentypisch gedragstoezicht onderscheidt zich van prudentieel toezicht dat wordt uitgeoefend door De Nederlandsche Bank.

Eindloonregeling

Pensioenregeling waarbij het pensioen een percentage is van de laatst vastgestelde pensioengrondslag.

Emerging Markets

Opkomende markten.

Enhanced Index-fonds

Fonds dat verbeterde indexering pogingen doet om bescheiden extra rendement te genereren ten opzichte van indexfondsen door geringe afwijkingen te nemen ten opzichte van de onderliggende index.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Benaming van het nieuwe toezichtregime dat vanaf 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen. Het Financieel Toetsingskader (FTK) heeft de Actuariële Principes Pensioenfondsen (APP) vervangen. Het FTK is opgenomen in de op 1-1-2007 in werking getreden Pensioenwet.

Op 1-1-2015 is een nieuw Financieel Toetsingskader in werking getreden.

Forward curve

Geeft de toekomstige renteniveaus weer zoals die berekend kunnen worden op basis van de huidige curve.

Franchise

Het deel van het pensioengevend salaris dat voor de pensioenberekening buiten beschouwing wordt gelaten. Dit deel wordt geacht door de AOW-uitkering voldoende van pensioen te worden voorzien.

Gedragscode

De gedragscode bevat voorschriften voor bestuurders en eventuele medewerkers van het pensioenfonds ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige, vertrouwelijk informatie. Deze informatie betreft voor een belangrijk deel de beleggingstransacties namens het fonds.

Haalbaarheidstoets

Pensioenfondsen dienen periodiek (tenminste jaarlijks) een haalbaarheidstoets uit te voeren die inzicht moet geven in de gevolgen van de financiële opzet van het fonds, de verwachtingen en risico's (met name ten aanzien van koopkrachtbehoud), de haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid en de herstelkracht van het fonds.

In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een veelvoud aan economische scenario's (stochastische analyse). Jaarlijks wordt met deze toets gemonitord in hoeverre het verwachte pensioenresultaat (dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud) en het pensioenresultaat in een slechtweerscenario nog steeds aansluit bij de gewekte verwachtingen.

De beleidsgrenzen voor deze toets worden door het bestuur zelf vastgesteld op basis van de risicohouding van het fonds. Indien de door het bestuur vastgestelde grenzen voor de lange termijn risicohouding worden overschreden (de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat en de afwijking van pensioenresultaat in het slechtweerscenario), dan zal het bestuur in overleg gaan met de sociale partners en verantwoordingsorgaan.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van (extra hoge) risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijdens- en invaliditeitsrisico's (risicoherverzekering).

In Control Statement

Verklaring die betrekking heeft op het interne risicobeheersing- en controlesysteem.

Indexatie

Een nadere toelichting is opgenomen in het begrip “toeslag”.

ISAE 3402-rapportage

Een ISAE 3402-rapportage is een audit, uitgevoerd door een auditor naar de opzet, het bestaan en de werking van interne controlemaatregelen bij een uitvoeringsorganisatie. Een ISAE 3402-rapportage kan de uitbestedende partij en de onafhankelijke accountants helpen meer zekerheid te verkrijgen met betrekking tot de effectiviteit van de controlemaatregelen van de uitvoeringsorganisatie. De ISAE 3402-rapportage omvat alle processen die de financiële jaarrekening van een pensioenfonds raken.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loonontwikkeling.

Langlevenrisico

Het risico dat het fonds loopt dat een verzekerde persoon langer leeft dan op basis van de gehanteerde overlevingstafel wordt verwacht.

Leeftijdsterugstelling

Het bewust kijken in de overlevingstafel (sterftetafel) bij een jongere leeftijd dan de daadwerkelijke leeftijd, om zo te anticiperen op een toekomstige stijging van de gemiddelde levensduur van de gehele bevolking of van een bevolkingsgroep (bijvoorbeeld alleen mannen of alleen vrouwen).

Long Duration Fund

Beleggingsfondsen, vooral vastrentende waarden fondsen, die worden ingezet om de looptijd van de beleggingen te beïnvloeden, i.c. te verlengen.

Marktwaarde

Waarde van een beleggingsobject als het op dat moment verkocht zou worden.

Marktwaarde dekkingsgraad

Dit is de dekkingsgraad waarbij de verplichtingen van het fonds zijn vastgesteld op basis van de marktrente. Deze marktwaarde-dekkingsgraad wordt gehanteerd voor beleidsbeslissingen (zoals premievaststelling en toeslagverlening).

Middelloodsysteem

Pensioensysteem waarbij aan het einde van de deelneming toe te kennen pensioen is gerelateerd aan de gemiddelde pensioengrondslag over de gehele periode van deelneming aan de pensioenregeling.

Nabestaandenpensioen

Verzamelnaam voor weduwe-, weduwnaars- en partnerpensioen, en vaak ook voor wezenpensioen.

nFTK

Nieuw Financieel Toetsingskader. Zie Financieel Toetsingskader.

Ouderdomspensioen

Pensioen, bestemd voor de financiële verzorging van de gerechtigde, nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

Overlevingstafel

Statistisch overzicht met betrekking tot onder meer sterftেকans per leeftijd van een groep personen, zoals bijvoorbeeld alle mannen in de bevolking van Nederland.

Overlevingstafels kunnen worden vastgesteld door het Actuariel Genootschap (AG) of het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Een voorbeeld van een overlevingstafel is de tafel Gehele Bevolking Mannen (GBM), respectievelijk Gehele Bevolking Vrouwen (GBV) in Nederland over de waarnemingsperiode 2000-2005. Deze tafels (GBM en GBV 2000-2005) zijn door het AG vastgesteld en worden dan ook aangeduid als de AG-tafels.

Over/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Overrendement

Het overrendement wordt gedefinieerd als het verschil tussen het daadwerkelijk behaalde portefeuillerendement en het benchmarkrendement.

Overrente

Het positieve verschil tussen het inkomensrendement van het fonds en de rekenrente.

Partnerpensioen

Pensioen dat wordt uitgekeerd aan de (huwelijks) partner en eventuele ex-partner na het overlijden van de (aspirant) deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde.

Pensioen 1-2-3

Pensioen 1-2-3 staat voor een aanpak waarbij de deelnemer informatie over de pensioenregeling in drie lagen ontvangt:

- 1 De eerste laag wordt op papier verstrekt en vervangt de startbrief voor nieuwe indiensttreders (nieuwe deelnemers). Er staat kort de belangrijkste informatie in over de pensioenregeling (niet gepersonaliseerd). Deze laag 1 wordt door Pensioenfonds Voorbeeld met een brief verstrekt waarbij de deelnemer wordt gewezen op toekomstige digitale communicatie. Bij Pensioenfonds Voorbeeld worden de begeleidende brief en de eerste laag standaard opgenomen in Mijn Pensioencijfers, het deelnemersportaal van het fonds.
- 2 In de tweede laag vindt de deelnemer een verdere toelichting op de individuele pensioenregeling. Die tweede laag kan de deelnemer vinden op de website van het fonds. Op die manier is de informatie ook toegankelijk voor de bestaande deelnemers.
- 3 Wie alles tot in detail wil weten over bijvoorbeeld het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst, enzovoort, vindt dat in de derde laag van informatie. Al deze documenten staan op de website van het pensioenfonds.

Pensioenaanspraak

Het recht op een nog niet ingegaan pensioen, uitgezonderd de overeengekomen voorwaardelijke toeslagverlening.

Pensioenfederatie

Organisatie die de gemeenschappelijke belangen behartigt van aangesloten Nederlandse pensioenfondsen. De Pensioenfederatie is voortgekomen uit een samenwerking van de koepels voor ondernemingspensioenfondsen (OPF), beroepspensioenfondsen (UvB) en bedrijfstakpensioenfondsen (VB).

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Dit is het voor het pensioen meetellende salaris (inclusief ploegentoeslag) minus de franchise.

Pensioenovereenkomst

De arbeidsvoorwaardelijke afspraken tussen de werkgevers(organisaties) en de werknemers(organisaties) welke betrekking hebben op pensioen. De pensioenovereenkomst is onderdeel van de arbeidsovereenkomst.

Pensioenrecht

Het recht op een ingegaan pensioen, uitgezonderd de overeengekomen voorwaardelijke toeslagverlening.

Pensioenregister

Een register dat het burgers mogelijk maakt om via één ingang een totaaloverzicht te krijgen van alle bij pensioenfondsen en pensioenverzekeraars in collectieve regelingen opgebouwde pensioenaanspraken alsmede de AOW-uitkering. Het register laat bovendien zien waar het pensioen is opgebouwd en waar de burger terecht kan voor meer informatie. Het pensioenregister is op 6 januari 2011 in werking getreden.

Pensioenresultaat

De maat van koopkrachtbehoud van de nu opgebouwde pensioenen.

Pensioenwet

De wet die vanaf 1 januari 2007 de voormalige Pensioen- en spaarfondsenwet (PSW) vervangt.

Pension Fund Governance

De manier waarop het pensioenfonds is georganiseerd (structuur) en de verantwoordelijkheden worden uitgevoerd (processen). In het kader van Pension Fund Governance heeft eerst de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen en later de Stichting van de Arbeid aanbevelingen gedaan voor goed pensioenfondsbestuur. Deze waarborging voor goed bestuur (principes voor goed pensioenfondsbestuur en vanaf 1-1-2014 de Code Pensioenfondsen) is verankerd in de op 1 januari 2007 in werking getreden Pensioenwet.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdomspensioen en partner- en wezenpensioen.

Principes voor goed pensioenfondsbestuur

Aanbevelingen van de Stichting van de Arbeid voor de besturen van pensioenfondsen om te komen tot goed pensioenfondsbestuur. De principes voor goed pensioenfondsbestuur zijn verankerd in de Pensioenwet en hebben betrekking op de onderdelen: zorgvuldig bestuur, transparantie, openheid en communicatie, deskundigheid en functioneren van het bestuur, verantwoording alsmede intern toezicht.

Deze Principes zijn vanaf 1 januari 2014 vervangen door de Code Pensioenfondsen.

Prognosetafel

Een overlevingstafel die gebruikt wordt in de actuariële praktijk, of voor de vaststelling van de technische voorziening, waarbij modelmatig rekening gehouden is met de verwachte toekomstige verbetering van de levensverwachting.

Prudentieel toezicht

Bedrijfseconomisch toezicht dat zich met name richt op de handhaving c.q. waarborging van de financiële soliditeit van het pensioenfonds. Dit type toezicht berust bij De Nederlandsche Bank. Prudentieel toezicht onderscheidt zich van effectentypisch gedragstoezicht dat wordt uitgeoefend door de Autoriteit Financiële Markten.

Real Estate

Onroerend goed.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde vermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden (voorziening pensioenverplichtingen) wordt uitgegaan. In het Financieel Toetsingskader wordt de rekenrente bepaald op basis van de rentetermijnstructuur (marktwaarde).

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur, of yield curve, is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds. Een normale rentetermijnstructuur heeft een stijgend verloop. Als iemand zijn geld voor een langere periode uitleent, eist hij normaliter een hogere vergoeding dan bij een lening over een korte termijn.

Risicobudget

Het risicobudget (ook wel tracking error genoemd) is een statistische maatstaf (standaard deviatie) voor het toegestane risico in de beleggingsportefeuille als geheel. Indien het risicobudget gelijk is aan 7 en het verwachte rendement is 5, dan is er een redelijk grote kans (67%) dat het te realiseren rendement tussen -2 (5 - 7) en 12 (5 + 7) ligt.

Per beleggingscategorie worden tracking errors vastgesteld die de verwachte spreiding van de rendementen voor die categorie aangeven. De gewogen som van deze tracking errors moet gelijk zijn aan het totaal risicobudget.

Risicobudgettering

Risicobudgettering is het vaststellen van de wijze waarop het vastgestelde risico budget zo efficiënt mogelijk over de verschillende beleggingscategorieën en vermogensbeheer kan worden verdeeld.

Risicoherverzekering

Het herverzekeran door een pensioenfonds van bepaalde risico's die dat pensioenfonds niet zelf op een verantwoorde wijze kan dekken. Hierbij gaat het vooral om risico's die betrekking hebben op overlijden en arbeidsongeschiktheid. Zie ook: herverzekeran.

Risicomonitor middels PAR

Deze monitor middels PAR (Portfolio at Risk) geeft inzicht in het risico dat het pensioenfonds op de rapportagedatum neemt met haar beleggingen, gemeten ten opzichte van de nominale verplichtingen. In deze monitor staat de term mismatch error centraal. De mismatch error is een maat om de volatiliteit van de dekkingsgraad van het pensioenfonds weer te geven. De mismatch error is de volatiliteit (standaarddeviatie) van het verschil tussen de waardemutatie van de beleggingen en de waardemutatie van de verplichtingen. Hoe hoger de mismatch error, des te minder de beleggingen op de verplichtingen zijn afgestemd. Naast de omvang van de mismatch error geeft deze monitor ook inzicht in de mate waarin de verschillende beleggingscategorieën c.q. deelpartefeuilles bijdragen aan het totale risico. De monitor heeft onder andere tot doel om tot een beoordeling te komen van het risico van een daling

van de dekkingssgraad in de komende 12 maanden. De risicometingen zijn gebaseerd op de ontwikkeling van de financiële markten beschouwd over een terugblikkende periode van zowel 6 maanden als een periode van 3 jaar.

Security lending

Security lending is het uitlenen van aandelen en obligaties voor een vastgestelde periode aan derden in ruil voor een geldelijke vergoeding. Doordat het economische eigendom bij de uitlener blijft, wordt er geen koersrisico gelopen.

Service Level Agreement (SLA)

Beschrijving van overeengekomen dienstverlening tussen partijen bij uitbesteding van bedrijfsprocessen, inclusief de rechten en plichten van partijen ten aanzien van het overeengekomen kwaliteitsniveau van de te leveren diensten en/of producten.

SFDR

Sustainable Finance Disclosure Regulation. Het betreft een Europese verordening m.b.t. informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector. Het doel is om de transparantie van financiële producten op duurzaamheidsgebied te vergroten en om producten beter vergelijkbaar te maken.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Zie ook het begrip dekkingssgraad.

SRI

Socially Responsible Investing. In het Nederlands bekend als Maatschappelijk Verantwoord Beleggen.

Stichting van de Arbeid (STAR)

Overlegorgaan van centrale organisaties van werkgevers en werknemers. Tevens adviesorgaan van het kabinet op sociaal en arbeidsvoorwaardelijk terrein.

Stop-lossverzekering

Verzekering die ertoe dient om de totale schade in enig jaar als gevolg van overlijden en/of arbeidsongeschiktheid te beperken. Deze bovengrens wordt ook wel prioriteit genoemd.

Swaprente

Het tarief waartegen op de geld- en kapitaalmarkt leningen met verschillende looptijden worden geruild.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van de pensioenuitkering of aanspraak op pensioen, gebaseerd op een in het betreffende pensioenreglement omschreven toeslagregeling.

Total return

Het totaalrendement op beleggingen zijnde de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten.

Tracking error

Risico maatstaf die weergeeft hoe groot de kans is dat het rendement afwijkt van de benchmark. De tracking error is gelijk aan de standaarddeviatie van deze afwijkingen. Een hoge tracking error betekent veel kans op een rendement ver onder of boven de benchmark.

Uitkeringsovereenkomst

Een uitkeringsovereenkomst is een overeenkomst inzake een vastgestelde pensioenuitkering. Op grond van de Pensioenwet is dit een van de drie toegelaten pensioensystemen.

Uitvoeringsovereenkomst

Overeenkomst tussen de werkgever en het pensioenfonds omtrent de uitvoering en financiering van de pensioenovereenkomst. In de uitvoeringsovereenkomst is onder meer vastgelegd: de wijze waarop en de termijnen waarin de verschuldigde premie moet worden voldaan, de uitgangspunten en procedures met betrekking tot de besluitvorming over vermogenstekorten en vermogensoverschotten dan wel winstdeling, de voorwaarden waaronder toeslagverlening plaatsvindt, de procedures bij het niet nakomen van de premiebetalingsverplichting door de werkgever; en de wijze waarop de premie wordt vastgesteld en het betalingsvoorbehoud van de werkgever.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Het format van het pensioenoverzicht waarin de uitkeringen bij pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid eenduidig wordt gepresenteerd. De bedoeling is dat alle pensioenuitvoerders hetzelfde format hanteren waardoor de pensioenoverzichten eenvoudig naast elkaar te leggen zijn en de (gewezen) deelnemers de bedragen uit de verschillende pensioenoverzichten bij elkaar op kunnen tellen en een duidelijk beeld van de financiële situatie bij pensionering krijgen.

Valutarisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen.

Valutatermijncontracten

Dit is een contract voor het afdekken van valutarisico. In dit contract wordt vooraf afgesproken tegen welke prijs en op welke datum de valutapositities worden verrekend.

Vastrentende waarden

Beleggingen met een vaste looptijd en een overeengekomen plan van rente en aflossing, zoals obligaties. Andere vormen van vastrentende waarden zijn onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Volatiliteit

De beweeglijkheid van beurskoersen.

Voorziening pensioenverplichtingen

Dit is de, met inachtneming van de actuariële grondslagen (rekenrente, kansstelsels en kostenopslagen), vastgestelde balanspost die de gekapitaliseerde waarde (contante waarde) van de opgebouwde pensioenen aangeeft.

Waardeoverdracht

Het overdragen van de contante waarde van de verkregen aanspraken door het pensioenfonds van de oude werkgever aan het pensioenfonds van de nieuwe werkgever, waarvoor de deelnemer in de nieuwe pensioenregeling extra deelnemersjaren verkrijgt (in eindloonregelingen) dan wel extra pensioenaanspraken krijgt toegekend (in middelloonregelingen).

Wachttijdvoorziening

Voorziening ter dekking van het premievrijstellingsrisico bij arbeidsongeschiktheid. Een groot deel van het premievrijstellingsrisico bij arbeidsongeschiktheid wordt door het pensioenfonds zelf gedragen (eigen beheer). De rest van het risico, het risico uitgaand boven een stoploss grens, is herverzekerd. Ter financiering van het premievrijstellingsrisico in eigen beheer, wordt door het fonds gedurende

---

een wachttijd, zijnde de periode van loondoorbetaling (gedurende twee jaar na aanvang van de arbeidsongeschiktheid) geld gereserveerd ter dekking van de schade die het fonds pas na afloop van deze wachttijd kan vaststellen.

Wezenpensioen

Een tijdelijke uitkering die wordt uitgekeerd aan de kinderen (tot een bepaalde leeftijd) na het overlijden van de (aspirant) deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde.

Wortelformule

Maakt onderdeel uit van het standaardmodel waarop het vereist eigen vermogen van het fonds wordt bepaald.

Zakelijke waarden

Aandelen en onroerende zaken. Onder onroerende zaken wordt verstaan beleggingen in onroerend goed, zoals kantoren, winkels en woningen. Deze kunnen zowel op directe wijze geschieden als op indirecte wijze door belegging in op dat terrein gespecialiseerde al dan niet beursgenoteerde beleggingsfondsen.